

9 QL
457,4
H55X
v. 3
Ent.

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HERMAN OTTÓ

A MAGY. NEMZ. MUZEUM S. ÖRE, A K. MAGY. TERM. TUD. TÁRSULAT,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ES NÖVENYI TÁRSULAT RENDES, A DÁNZIGI TERMÉSZETVIZSGÁLÓK TÁRSASÁGÁNAK KÜLTAGJA stb.

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

NÉGY KÖNYOMATU TÁBLÁVAL ÉS KÉT FÜGGELEKKEL.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

IM AUFTRAGE DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT

VERFASST VON

OTTO HERMAN

CUSTOS-ADJUNCT AM UNGAR. NATIONAL-MUSEUM,
MITGLIED DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT, DER K. K. ZOOLOGISCH-BOTANISCHEN GESELLSCHAFT IN WIEN,
AUßWÄRTIGEM MITGLIEDE DER GESELLSCHAFT DER NATURFORSCHER IN DÁNZIG &c.

III. BAND.

BESCHREIBENDER THEIL.

MIT VIER LITHOGRAPHIRTEN TAFELN UND EINEM DEUTSCHEN ANHANGE.

BUDAPEST.

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

VERLAG DER K. U. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT.

1879.

TARTALOM.

	Lap
Előszó	V
Általános tartalomjegyzék	VIII
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről és fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
LEÍRÓ RÉSZ	1
I. Függelék : Kaszáspókok	325
II. Függelék : Német kivonat	333
Index	388
Magyar index	392

ELŐSZÓ.

A harmadik kötettel művem be van fejezve, a mi azonban távolról sem azt akarja jelenteni, hogy immár Magyarország pókfaunája is teljesen tisztába van hozva, hogy ahhoz többé sem szó, sem kérdés nem fér.

Az első kötet előszavában világosan kimondottam, hogy «e mű oly alapúl akar szolgálni, a melyből a részletes kutatás indulhat; és ha ilyen alapnak beválik, czélját érte.»

Vajjon beválik-e ily alapnak? ennek megítélése másokra tartozik. Lesz-e kiindulópontja a részletes kutatásnak? nem tudom; de hogy ez ohajtásom, azt mondhatom.

Hogy a mű nem kifogástalan, azt nagyon is érzem; hogy még így is, a mint terveztettem, csonka, azt is tudom. Főbaja első sorban és minden bizonyynyal egy Iconographia hiánya, olyané, mely legalább az alrendek, családok és alcsaládok legjellemzőbb alakjainak képét a részletekkel együtt lehetőleg természetihíven visszaadná. Azt is érzem, hogy a mű nyelvezete nem kifogástalan; de már az úgy van, hogy az úttörés botlásokkal jár, kiváltképen pedig a szakirodalom terén van ez így. Az elemire nézve éppen úgy, mint a magaslaton is teljes tökéletesen más nemzetek szellemi termékeire rászorúlva, a szemlélődés körébe vont tárgyak hatásának kitéve, cserbe hagyatva a szavak forrása által, több teremtő erő kell ezeknek legyőzésére, mint a mennyi bennem van, ha ugyan van.

Megnyugvásom az, hogy egy megtisztelő megbízatásnak eleget tettem, tettem pedig úgy, a mint az tőlem kitelt.

Most még némely más dolgokról is kell megemlékeznem.

Az első kötet bevezetésében kifejtettem a mű egész tervét. Ott két függelékről volt szó, melyek közül az egyik azoknak a fajoknak a bírálatát volt magába foglalandó, a melyekről, mint magyarországiakról, az irodalom megemlékezett. Én, művem tervéhez híven, ezt a munkát el is végeztem. Akadtak azonban oly körülmények, a melyek arra bírtak, hogy e függelékot ki ne adjam. Sikerült ugyanis időközben oly állatok birtokába jutnom, a melyekre irodalmi publicatiók alapíttattak; a felülvizsgálat azonban kimutatta, hogy azok az állatok semmi viszonyban sincsenek azokkal a nevekkal, a melyek alatt az irodalomban szerepelnek. A *fajneveket* lehet ugyan a synonymika segítségével szabatosítani; de nincs köszönet benne, mert a név alapján ráfogott névvé válik, mihelyt nem tartozik az adott állatra. Kitünt, hogy némely szerzők kizárólagosan csak a Hahn- és Koch-féle nagy műbe foglalt képekkel, még pedig egészen felületesen hasonlították össze állatjaikat s elnevezték, mi bizony ritka esetben elég-

séges. Úgy gondoltam tehát, hogy ezt a dolgot későbbre halasztom s abban a mértékben hajtom végre, a melyben a típusokhoz hozzáférhetek.

E helyett a függelék helyett, külföldi barátaim és szaktársaim kívánságának eleget téve, a harmadik kötetnek német nyelven írott kivonatát adom, mely az alrendek biológiai jellemzésén kívül, az alakok elterjedését, az új fajokat s némely érdekesebbeknek tüzetesebb méltatását foglalja magában.

Azonkívül még elszántam magamat arra is, hogy e kötetet egy, a gyakorlatra vonatkozó bevezető részszel lássam el, mely mindazoknak, a kik a tárgyat netalán megkedvelik, avval tüzetesebben foglalkozni ohajtanak, utasítást adjon mindazokra a fogásokra nézve, a melyek törekvésüket elősegíthetik.

Némely igazítások, pótlások úgy a jelentékenyebb sajtóhibák is, e kötet legutolsó lapján olvashatók.

Mindezek után még van valami mondani valóm, a mi nem a könyvre, hanem a szívre tartozik, a mit magamba fojtani nem bírok.

A művelődés története, és még inkább sok porlepte, elsárgult, hallgatag kéziratbús történeteket mond azokról a boldogtalanokról, a kik egész valójukat — testi erejüket és szellemük legjavát — egy cél elérésére áldozták; kik megküzdöttek a nyomorral, a gúnnyal, a lenézéssel s eltűrték mindent, mert erős hitök volt, az: hogy jó a szándék s ha majd célt érnek, akkor, majd akkor megszűnik a nyomor, elnémúl a gúny, a lenézést pedig a tisztelet váltja föl. Sokan ezek közül nem a személyes dicsőségért, hanem a művelődés előmozdításáért, egy nemzet vagy éppen az emberiség előmeneteleért hevültek, és — elbuktak. Igen, mert összeütköztek az anyagi kérdés rideg valójával, kérlelhetetlenségével és legyőzettek. Irataikat, a melyekbe egész valójuknak legjavát tették le, belepte a por, megszállotta a moly; évek jöttek, évek teltek s átgázolt az idő embereken és eszméken, mert az emberek eszméikkel együtt elavultak, noha akkor, annak idejében, azok az emberek s azok az eszmék időszerűek voltak. Ez valóságos tragikum; annyival inkább az, mert ez a sors nem mindig a szegény nemzetek szegény fiait, hanem a gazdag nemzetek szegényeit is érte.

A midőn azon vagyok, hogy e művön az utolsó tollvonást megtegyem, ez a tragikum szemem előtt áll s megtanít arra, hogy mennyi hálával tartozom azoknak, a kik nem engedték meg, hogy az én sorsom is ilyen legyen. Nem tehetek másképen, mint hogy e helyen újból is köszönetet mondok a királyi magyar Természettudományi Társulatnak, úgy válaszmányának és állattani bizottságának is, az irántam tanúsított bizodalomért s jóindulatú türelemért. Legvégre pedig még köszönetet mondok a társulat másodtitkárának, Paszlavszky József tr. úrnak, úgy dr. Károli János barátomnak is a szöveg olvasására fordított fáradságért.

Kelt Budapesten, deczember 24-én, 1878.

HERMAN OTTÓ.

VORWORT.

Mit diesem Bande ist die Spinnenfauna Ungarns, richtiger ausgedrückt: ist dieses Werk abgeschlossen. Getreu der Erklärung, welche ich im Vorworte zum zweiten Bande abgegeben habe, finden meine verehrten auswärtigen Collegen u. z. im II. Anhange, pag. 333 eine Uebersicht der Spinnen Ungarns. Die einleitenden Worte dieses Anhanges bieten über meine Absichten wohl genügende Orientirung. Ich war bestrebt vor Allem ein Bild der bis jetzt bekannten localen Verbreitung der Spinnen, dann die neuen Arten, endlich einige eingehendere Bestimmungen und Notizen, welche sich besonders auf die Biologie beziehen, zu vermitteln.

Budapest, 24. December 1878.

OTTO HERMAN.

ÁLTALÁNOS TARTALOMJEGYZÉK.

I. KÖTET.

ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Előszó	IX—XX
Bevezetés	1— 7
Általános rész	9
I. Az irodalom	11— 36
1. Általános tekintetben	11— 14
2. Az ó- és középkor mutatóvanyai	14— 17
3. Az újkor irodalma	17— 21
4. Az irodalom jegyzéke	21— 36
II. Az alak és külső szervezete (Orismologia)	37— 52
1. Testrészek és szervek	37— 44
2. A test színének borítékai	44— 46
3. A fonó és szövőszervek külső alkata	46— 51
A fonó szervek	47— 48
A szövő szervek	48— 51
4. A külső alaknak ivarszerint való eltérései	51— 52
III. Az életmód jelenségei	53— 98
1. A kifejlődés	53— 55
2. A vedlések	55— 57
3. Csonkítások helyreépítése	57— 59
4. Tartózkodás	59— 60
5. Az alak és színezet	60— 63
6. Szövés-fonás (Műosztón)	63— 70
7. Lakások és építmények	71— 76
8. Táplálkozás	76— 80
9. Szaporítás, Nemzedékek sora	80— 85
10. Vándorlás, (Öszifonal)	85— 90
11. A pók a természet háztartásában	91— 98
12. Földrajzi elterjedés	98—119
Nevezetesebb lelhelyek	107—119

II. KÖTET.

A RENDSZER.

Előszó	V—VI
Általános bevezetés	3— 25
Speciális bevezetés	25— 42
CLERCK rendszere	28

THORELL rendszere	Lap 35
SIMON rendszere	39
A rendszer	43— 73
A magyar póknemek sorozata	45— 47
Alrendek, családok és alcsaládok	48— 53
Kerekhálósok (Orbitelariae)	54— 56
Hurokkötők (Retitelariae)	56— 60
Csöszvők (Tubitelariae)	60— 64
Földbeszövők (Territelariae)	64
Keszegjárók (Laterigradae)	64— 66
Futók (Citigradae)	66— 68
Ugrók (Saltigradae)	68— 72
A pókműködés rendszere	74— 89
Hálózók	74— 84
Üldözők	84— 89
A biológiai rendszer összegezése	90—100

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

Előszó	V
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről és fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
Pókok. (Rend.)	3
Hálózók (Theratriae)	4—214
Kerek hálósok (Orbitelariae)	4— 50
Hurokkötők (Retitelariae)	50—105
Csöszvők (Tubitelariae)	105—209
Földbeszövők (Territelariae)	209—214
Üldözők (Diotricae)	215—324
Keszegjárók (Laterigradae)	215—247
Futók (Citigradae)	247—290
Ugrók (Saltigradae)	291—324
I. Függelék: Kaszázpókok	325—331
II. Függelék: Uebersicht der Spinnen Ungarns	333—387
Index	388—391
Magyar index	392—394
Jegyzetek	395

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

III. KÖTET.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

III. BAND.

I. A GYAKORLATRÓL.

A ki a természetrajznak bármely ágát sikerrel akarja művelni, az lépten-nyomon rászorúl bizonyos gyakorlati fogásokra, a melyek a tapasztalás eredményei s így az útmutatás és sok tekintetben a begyakorlás tárgyai is.

Ezek a gyakorlati fogások a tárgyak gyűjtésére, fentartására és vizsgálására tartoznak. Könyvem e részének tehát az a feladata, hogy az ezekre vonatkozó útmutatással szolgáljon mindazoknak, a kik a pókok gyűjtésével, gyűjteményben való fentartásával és vizsgálásával foglalkozni akarnak.

A mint ez a mondottakból önkényt következik, a gyakorlatról szóló rész két szakaszra oszlik, u. m. a gyűjtés és fentartás, végre a vizsgálás szakaszára.

1. A gyűjtésről és fentartásról.

A régibb Araneologusok, a tökéletes átalakulással bíró rovarok legtöbbje által szolgáltatott jelenséget, hogy t. i. ilyen rovarok a telet vagy pete vagy valamely kifejlődési fok alakjában, tehát nem teljesen kifejlődve töltik, analógiának vették a pókok részere is, s ezért a pókokat csak a tavasz, a nyár és az őszi szakában gyűjtötték. A nemzedékek egymásutánja körül tett behatóbb tanulmányozás azonban másra tanít minket, arra t. i., hogy az alrendek legkülönbözőbb alaksorai áttelelnek s a tavasz ébredésével folytatják életpályájukat ott, a hol azt a tél dermesztő behatása ideig-óráig megakasztotta. Erre nézve felvilágosításokat szolgáltat az első kötet 9-ik szakasza, mely a szaporodásról s a nemzedékek soráról emlékezik meg; meg inkább pedig szolgáltatja azokat a leíró rész biológiai jegyzetsora, mely némely fajoknál a téli állapotról is megemlékezik.¹

Ezekből az következik, hogy pókokat minden évszakban gyűjthetünk, és hogy a téli gyűjtésre bizonyos súly tartozik azért, mert érdekessége mellett minden bizonynnyal meg az életmódról létező ismeretek bővítését is eredményezi.

A célszerű gyűjtésnek lenyeges feltetele a gyűjtő eszközök s annak használata.

A szerint, a mint borszeszben vagy szárított állapotban akarjuk a gyűjteményt berendezni, más eszközök kell.

A borszeszben való fentartás számára a pókokat legott borszeszbe gyűjtjük. E végre két öblös szájú, mintegy decziliternyi tartalmú üveget egy bádogosnál közös tokba foglaltatunk, úgy, hogy az üvegek nem éppen könnyen húzhatók ki; az üvegek jó parafa-dugókkal szereltetnek föl, a dugókra pedig egy karika jön, a melylyel zsinór által a tokhoz kötjük azokat. A bádogtokot azután jó bőrrel vonatjuk be s szíjjal szereltetjük fel, hogy az egész készüléket, úgy, mint egy színházi látócsövet viselhessük. Legjobb, ha a szíj csak

¹ Lásd pld. Palygnathia Clerckii Sund. p. 52; Trochosa infernalis Mots. p. 277 stb.

oly hosszú, hogy a tok fenekével a kötest orja, ne-hogy lehajlás alkalmával a földet érve, az egész fölborúljon. A két üveget kétharmad részig megtöltjük erős, legalább 38°-nyi borszeszszel, beléhelyezünk néhány ágacs-
kat s a nagyobb pokokat gyűjtéskor felváltva majd az egyik, majd a másik üvegbe rakjuk. E felváltva való
elhelyezés azért szükséges, mert ha két eleven pók egyidőben kerül egyazon üvegbe, a haláltusa közben
összemarakodnak annyira, hogy rendszeren a vegtest tönkre megyen. A halottakat a még élő pók nem bántja;
menekülési ösztöne inkább arra készíti, hogy a fácskákra föl s alá járjon.

Ezenkívül szükséges még két kis, hengerded üveg jó dugóval és erős borszeszszel. Ezeket a zseb-
ben hordhatjuk s beléjük rakjuk az apróságokat, szintén föl-váltva, hol az egyikbe, hol a másikba.

Egy erős csipesz, melynek fogófelei simák, továbbá egy kapabalta, t. i. oly eszköz, melynek egyik
fele balta, a fokresze pedig kapa, nélkülözhetetlenek, mert sokszor résekbe kell nyúlnunk, sokszor kérget
kell lefejtenuünk, sokszor ásáshoz kell folyamodnunk.

A kapabalta szintén szíjra jár, úgy mint ezt a tűzoltóknál láthatjuk.

Szükséges egy erős bot, a melyre egy, erős vaskeretre reávarrt vászonháló alkalmazható, a mely-
lyel azután a füveken s bokrokon végig «kaszálhatunk».

Szükséges végre egy közönséges, fehér férfinapernyő, a melynek rendeltetése az, hogy homorú
oldalával a lombos galyak alá tartjuk, e galyakat a bottal hirtelenül s erősen megkopogtatjuk, mire az
ernyőbe sok rovar mellett pókok is hullanak.

Általános szabály az, hogy a pókot nem szabad a lábaknál fogva megragadnunk, mert ezek szer-
felett könnyen leszakadnak; továbbá szabály az, hogy a nagyokat mindig a hátfelől a fejmellnél fogva
ragadjuk meg, nehogy — kivált ha a kez bőre finom — a csipés bajában részesüljünk.

Némely Kerekhálósok leejtik magokat s a szálon függve maradnak; ilyenkor kiveszszük a nagyobb
üveget, alája tarljuk s belemerítjük.

Szóval, a mennyire csak lehet, kerülni kell a megragadást, nehogy a sokszor igen könnyen leváló
szőrőzet s evvel legtöbbször a színezet és rajz is kárba menjen.

Az igen apró, pl. *Erigone*-fajokat legkönnyebben úgy keríthetjük hatalmunkba, hogy egy ágacs-
kára fölmászatjuk, s midőn arról egy szálra leboesátkoznának, az üveget alájuk tartjuk.

Jól fölkészülve tehát bejárjuk a bokrokat, a sövényeket, a rétet, az erdőt, a görgetegeket, a nádaso-
kat, a kerteket, pinczék, barlangokat, szóval: igyekezünk minden helyiség pókalakjait fölkeresni, előbb a
körülményeket megtanulmányozni, a melyek között az egyes alakok élnek s csak azután a zsákmányolás-
hoz fogni.

Némely hálósok napszakában nem járnak ki a hálóra s mindenképpen azon vannak, hogy tartóz-
kodási helyöket fölismerhetetlenne tegyék; ez annál is inkább sikerül nekik, mert igen gyakran színmi-
mikrik is. Itt a háló vezérfonalára kell ügyelnünk, arra t. i. a mely vagy egy részében igen erőssé teszi a
hálókeretet, vagy éppen a háló síkjából félrevezet; e fonal mindig elkalauzol a pók bűvőhelyéhez.

Igy fürkészünk, hálózunk, kopogtatunk és ásunk nappal. De ez meg nem elég, mert az éjszandjében
más jelenségek is kinalkoznak.

Az éjjel való gyűjtésre egy gyűjtőüveg elegendes: evvel és egy ugynevezett tolvajlámpással felsze-
relve bejárjuk a bokrokat, meg pedig leginkább a levelekre ügyelve; majd a retre vagy a görgetegekre
terünk. A földolog az, hogy a világosság hirtelenül essek a tárgyakra, mert az éjjel járó pók, ha tartós a
világítás, meglapul, nem mozog s így könnyen kikerüli szemünk figyelmét.

Minden a gyakorlástól függ; a kéz, a szem biztossága egyiránt; és rövid idő múlva szemünk a leg-
kisebb mozgást is észreveszi, kezünk, az állatok mozgásához alkalmazkodva, biztosan észli ér.

A prédával hazatérve, első gondunk az legyen, hogy a borszeszt megújítsuk, mert az, a melyben a
pokok meghaltak — kivált ha nagy a zsákmány — megtámadja a has bőret, ez meglágyul, azaz: rothadásba
megyen át s az állat használhatatlanná válik. Azután különítsük el az egyes fajokat, mindegyiket más-más
üvegbe, az üveget számozzuk meg, az illető szám alatt pedig írjuk naplónkba mindazt, a mit megfigyeltünk.

Rakásra gyűjteni nem jó dolog, mert az emlékező tehetség is botlik, a botlas pedig ilyenekben csak
valamivel kisebb hiba a ferdtésnél, kivált ha tétünk róla.

Egy igen lenyeges elv az, hogy egy es ugyanazt a helyiséget az evnek es napnak lehetöleg minden szakában látogassuk meg, hogy annak eleteröl minél teljesebb fogalmat szerezhessünk magunknak. Ez es az a bizonyos mérseklet, melyet akkor tanusitunk, a mikor az állatot megpillantva, nem nyulunk rögtön utána, hanem igyekezünk a viszonyokat, a melyek között épen van, vagy valamely eselekményt ellesni: ez kölcsönzi a kutatásnak a mélységet, úgy, a mint biztosítja a kutatónak a magasabb élvezetet is. Mert az életmozzanatok kitudása kapcsolatokhoz vezet: a holt alakokkal bibelölő szobatudóssággal szemközt épen ezek kepezik az elő tudományt, a melyben mindenképen van köszönet, mert ez jutalmazza a fáradozást azáltal, hogy a legtöbb esetben valóban gyarapítja tudásunk tökéjét.

A mi mármost a gyűjtemény berendezését illeti, ez a következőkhöz van kötve.

Szerezzünk néhány száz tiszta, öblös száju, jól becsiszolt dugóval fölszerelt üveget, melynek magassága — a dugó fogantyúját beleértve — $8\frac{1}{2}$ cm, átmérője $2\frac{1}{2}$ cm. Hogy a dugók jól zárjanak s tehát a borszesz elpárolgását minél jobban megakaszszuk, bekenjük azokat igen vékonyan a gyógyszerházakban kapható «sperma ceti»-vel s arra ügyelünk, hogy az üveg szája a dugaszolás alkalmával egészen száraz legyen; a dugót jó erősen becsavarjuk. Ezekbe az üvegekbe rakjuk a fajokat külön-külön; minden üveget megszámozva, azonkívül a kellő felirattal látjuk el. A feliratos lapocskánál födolog, hogy minél vékonyabb papirból készüljenek s az egyik oldalon levélbelyeg módjára ragasztékosak legyenek; a ragaszték lehet vizahólyagoldat vagy arab gummi, mely utóbbiba azonban kevés czukrot kell tennünk, mert különben megszáradáskor lepatlan az üvegről. A felirat szövegezése a következő:

I. sz.

ARGIOPE LOBATA (PALL.)

♂. ♀ Budapest, Junius 1878.

A naplóban tehát az első szám alatt bejegyezzük mindazokat a speciális tapasztalásokat, a melyeket e fajra nézve szereztünk.

A fenntartás maga igen egyszerű dolog. Szabály az, hogy a míg az állatokra töltött borszesz sárgúl, addig azt frissel kell fölváltani, mert a pókok lágy végtesténél a legfőbb föladat az, hogy a vizet kivonjuk belőle, minek következtében megkeményedik s ekkor már bátrabban bántunk el az állatokkal. Mihelyt a borszesz sárgulása megszűnt, gyengébb, $26-28^{\circ}$ -nyi borszeszt töltünk az állatokra, jól elzárjuk az üvegeket; ennyi az egész.

Így kezelve, igen sokáig maradnak meg a pókok s voltak kezeim közt már olyanok is, a melyek 60 év óta borszeszben tartva, még mindig a vizsgálatra alkalmasak maradtak. Az igen erős borszeszszel való kezelést túlhajtanunk nem szabad, mert különben a pók keménynye es törekenynye válik.

A száraz állapotban való fenntartás sok ügyességet, meg több gondosságot es türelmet követel: teljes sikerrel csak a nagyobb alakoknál alkalmazható. Az eljárást a következőkben adom:

A pókokat nem borszeszbe gyűjtjük, hanem vagy elevenen hozzuk haza, vagy egy esépp cyankalioldattal megöljük. Otthon azután levágjuk egy finom kessel a végtestet, azaz ketté vágjuk a nyelecsket, mely a törzs két főrészt összeköti. Ekkor a végtestet egy papírdarabra teszszük es ovatos, lassú nyomással kiszorítjuk annak belső részeit, melyek a nyelecsken tolulnak kifelé: a kitolulást egy finom csipeszszel mozditjuk elő s gondosan ügyelünk, hogy a szőrozetet ne érhesse a kiömlő folyadék. Mire a végtest ki van ürítve, a nyelecsket reá húzzuk egy finom, csöves végbe kihúzott, $15-16\frac{1}{2}$ cm hosszú, $5-6\frac{1}{2}$ mm vastag üvegcsőre úgy, a mint ezt hólyagok felfúvásánál teszszük, mire a szárító készülék alatt meggyűjtjük a borszesz-lángot.

A szárító készülék mindössze egy $8\frac{1}{2}$ cm széles, $12\frac{1}{2}$ cm hosszú, egyenes plehtábla, mely negy labon állva megengedi, hogy a borszeszlámpát alája helyezhessük. E plehtáblára reaborul egy másik pleh, melynek alakja szakasztott olyan, mint a parasztszekér abroncsos fedele, mely tehát felkerek es hátul el van zárva. A borszesz lángja hamar megmelegíti e kis sütőben a levegőt s ide tartjuk a csőre húzott végtestet. Pár másodperc múlva a nyelecske már reaszarad a csővecskere s ekkor ovatosan felfújjuk a végtestet s igyekezünk, hogy a levegőnyomás folytonos legyen: e közben folytonosan forgatjuk a praeparatumot. Egy-

két perc alatt tökéletesen kiszárad a végtest, mely most üres es nem esik többé össze. Az előtesttel való összeillesztes úgy történik, hogy egy vékonyka fácskát faragunk, azt az egyik végével beszurjuk az előtestbe, ott, a hol a nyelecske darabkája követeli; a kiálló véget ragasztékkal kenjük be s ekkor ovatosan reá húzzuk a kiszáritott végtestnek az üvegesőről nyitva lekerült nyelecskéjét. Az előtest chitines voltánál fogva nem szorúl külön eljárásra.

Az így kikészített állatot azután finom rovartüre tűzzük, úgy, hogy a tű nem a mellresz közepebe hol a meghatározásra nézve sokszor igen fontos hátgödör vagy res látható, hanem ettől kissé jobbra áthatoljon. Az állatokat azután épen úgy tartjuk, mint más rovarfeleket, t. i. jól záró, parafával kirakott, síma papírral kiragasztott, üveges ládákban. Minden faj ele vagy möge odatűzzük a hozzá tartozó feliratot.

Tagadhatatlan, hogy a száraz gyűjteménynek vannak bizonyos előnyei; de vannak bajai is. A színek es rajzok megmaradnak s egy szépen száritott Epeira, Marpessa, vagy Eresus sor valóban a színektől s a fénytől csak úgy ragyog; de a tárgyak szerfelett törékenyek s a meghatározásokra nézve oly igen fontos zár vizsgálata sokszor majdnem lehetetlen, mert az igen rövid gyűjtő távolságu nagyítóval, a melyre reászorúlunk, a tű miatt nem férhetünk hozzá. A mellett a színre nézve különösen a pókoknál áll az öreg LINNÉ mondása, hogy t. i. abba túlságosan bizni nem szabad.

A borszeszes gyűjteménynél a színek sokat vesztenek ugyan, de a nyereség az, hogy az állatok minden részét mindenkor minden oldalról bátran es biztosan megvizsgálhatjuk.

Még a borszeszes gyűjtemény felállításáról is méltó néhány szóval megemlekezni. Tartozik hozzá egy jól záró üveges szekrény, melybe kellő mennyiségű, erejű es szélességű polezok alkalmaztatnak; ez a szoba árnyékosabb helyén állíttatik fel. Hogy a tért kíméljük, az üvegeknél arra kell ügyelnünk, hogy szájuk hajtókája ne legyen nagyobb átmérőjű, mint az üveg teste maga; így azután szorosan, közök nélkül sorakoztatjuk az egészet. Az alrendek, családok stb. úgy jeleztetnek, hogy közbe helyezünk szépen gyalult, üvegmagasságú es vastagságú fákat, a melyekre az illető feliratokat reáragasztjuk. Kiválóan díszes, nagy példányok úgy is alkalmazhatók valamivel tágasabb üvegekbe, hogy oly üveglemezeket vágatunk, a melyek beférnek. Ezekre ragasztjuk a pókot természetes állásában, úgy, hogy az állatot kiveszszük a borszeszből, itatópapíron külsejét jól megszikkasztjuk; ekkor az üveglemezre egy gombostűfejnyi, forró es igen sűrűre olvasztott arab gummit cseppentünk, az állatot hasával e cseppre nyomjuk s leszorítjuk addig, a míg a gummi megszárad; közben a csipeszszel megigazgatjuk a labákat. Mindezek után beteszszük az egészet az üvegbe s ovatosan feltöltjük borszeszszel. Az ilyen példányok nagyban emelik a gyűjtemény külsejét, kivált ha a szekrény belső fala fehér, az egyes üvegeket pedig fekete lemezekkel választjuk el egymástól. A polarizáció itt a világosságot az állatra gyűjti s ez igen jó benyomást tesz.

Mielőtt, hogy a vizsgálásra tartozó fejtegetésbe bocsátkozunk, meg arról akarok megemlekezni, hogy a gyűjtemények csinosága, tisztasága mellett ne feledkezzünk meg a humanitásról sem; ezáltalánul, halomra öldödni oly állatokat, a melyek a végen is egy fontos munkakört töltenek be a természet háztartásában, nem dicső dolog. Pontos meghatározásra csak a teljesen ivarérett példányok alkalmasok, ezért csak ezeket kell gyűjteni; egy pillantás a nőstények zárjára, a hímek tapogatóira elégséges útbaigazító.

2. A vizsgálásról.

Igazságszeretet, szigorú tárgyiasság, a minden tudás anyja: a tapasztalás által nevelt es megélesített ítélőtehetség, a szem alkalmazkodási képességének gyakorlás által való fokozása, nyugodt kéz, erős akarattal párosult szívós türelem, eles, tisztán mutató nagyítóüveg, egy szerényebb mikroskóp s még egy pár egyszerű eszköz — mindezekhez pedig egy jól megválogatott könyvtár, a melyre nézve az első kötet irodalmi s a második kötet bíráló része fölvilágosít: ezek képezik a vizsgálas alapföltételeit es főszükségeit.

Ezekkel felszerelve, bepillanthatunk a szervezetek csodás kis mindensegebe, s minden pillantás az élvezet mellett tanúságot fog nyújtani.

Első sorban meg fogjuk látni egyazon szervezeti alaptervnek a viszonyokhoz es illetőleg a feladat-

hoz való illeszkedését, elváltozását; másfelől megtanuljuk azt, hogy a közönséges életben oly csekélybevett «apró» szervezetek, működésök folytonosságánál fogva mily hézagot toltanak be, mennyire folynak be a jelenségek ama nagy körfolyamába, melyet egy szóba foglalva: *természetnek* nevezünk.

Fogalmunk az életről tisztulni fog, mihelyt az életet nem csak közönséges emberi, hogy úgy mondjam önző szempontból tekintjük, hanem megismerkedünk fokozataival is, úgy, a mint azok a magasabb és alsóbbrendű, de a maguk helyen teljesen egy jogu, egy értékű szervezetekben ki vannak fejezve.

E jelenségek bármely sorával foglalkozzunk is, idővel reájövünk, hogy itt fakad az értelem, a kedély, az önismeret legtisztább forrása, a melyből az elfogulatlan szemlelődes mindenkor és biztosan tisztávalót, megdönthetetlen igazságokat merít. Ezek azután megérdemlik az utánjárást, a fáradozást mindenképen.

Nem szenvedélyről, nem időtöltésről, játékról van itt szó, hanem egy nagy feladat megoldásáról, a mely megoldáshoz minden nemzedéknek szent kötelessége hozzájárulni annak legjavával, a mire egyáltalában képes. Mert a természet jelenségeinek körei, sorozatai nagyok, felismerésük roppant feladat, ezt pedig csak a munka folytonossága győzheti le — majdan. Az pedig kétségen kívül való dolog, hogy az ember maga csak akkor fogja igazán és méltóképen berendezhetni saját életet a jelenségek közepette, ha azokat lényök szerint felismeri, velök biztos alapon számol.

Minthogy tehát e munka nemzedékek sorára oszlik fel, lényeg szerint mindig baladásról, továbbfejlesztésről van szó, minek legfontosabb feltetele az, hogy barátkozzunk meg a tárgyakon kívül mindazon ismeretekkel is, a melyek rolok a tudomány evkönyveibe be vannak jegyezve. A regiek megtörik az utat, az utódok előbb egyengessék a nyers törest, azután torjenek tovább, hogy utodaik átvehessék az egyengetes és továbbra való törés munkáját. Én részemről ezeket tartom szemem előtt, tekintsem a dolgot akár a tudomány egyetem, akár a nemzeti művelődés szempontjából. Eddig még nem esalatkoztam s ezért ajánlom másoknak is.

De lássuk immár a tiszta gyakorlatot is; annyival is inkább, mert hiszen ennek fejtegetésére vállalkoztam. Arról van tehát szó, hogy borszeszben fenntartott állatokat vizsgáljunk.

Közönséges, öt-hatszor nagyító, ugynevezett füvesz-nagyítóval nem érünk czelt, mert a szemek relativ távolságainak megiteleshez, a fegyverzet szambavételéhez igen eles kepre van szükségünk. Kell tehát mindenek előtt egy minel kisebb átmérőjű és oly domborúságú lencse, melynek gyújtó távolsága (focusa) legfeljebb $4-5 \frac{1}{m}$ -nyi legyen.

Ezeket a nagyítókat külön kell megrendelni; használhatjuk azonban jobb mikroszkopok u. n. objektívjeit is nagyító gyanánt, melyek már azért is igen czélszerűek, mert a végső lencse csekély átmérőjű, tehát jól hozzáfér a tárgyhöz.

Lecsukjuk tehát balkezünkön a kis-, a gyűrűs és a középső ujjat, a mutatóujjat ellenben kinyújtjuk s a hüvelykujj segítségével ennek leghegyén tartjuk a megvizsgálandó pókot. Ekkor a loupét jobb (vagy bal) szemünkhez viszzük, úgy, hogy azt e kéz hüvelyk-, mutató- és középső ujjal tartja, míg a gyűrűs- és kisujj ki van nyújtva s a pókot tartó balkéz hüvelykujjára van támasztva a végett, hogy egyfelől a rezgést kikerülhessük, másfelől a tárgyat a focusban tarthassuk, forgathassuk.

A pók a balkéz mutatóujján fejével a köröm fele álljon; a hüvelykujj a hátulsó lábpárt szorítja le. Ebben az állásban megvizsgálhatjuk a szemeket, a rágókat, a fejnyelvet, a végtest felületet, úgy a lábakét is. Ezután megfordítjuk az állatot, hogy megvizsgálhassuk az állkapcsokat az alajkkal együtt, a mellvértet, a has lapját, nőtényeknél a zárt; továbbá a fonószerveket. A him tapogatóját minden oldalról szemle alá fogjuk s ügyelünk a szerzők utasításaira, a melyek e szerv leírásánál legtöbbször megmondják, hogy erről vagy amarról az oldalról tekintve, ezt vagy azt láthatjuk rajta. Az így szerzett tapasztalásokat gondosan szembesítjük a szerzők állításaival s az egybevetésre alapítjuk végső ítéletünket.

Igen piczi alakoknál, például az *Erigone*-nembe tartozóknál, sokszor a legjobb nagyító is cserben hagy; itt azután a mikroskophoz folyamodunk. Ez ne legyen túlságosan nagyító, mert a külső vizsgálatra már a 20-szori nagyítás elegendő. A túlságosan erős mikroszkop már csak a retegről-retegre való vizsgálatot engedi meg, tehát nem alkalmas arra, hogy az egészében sokszor nagyon is domboru szemecsoportot egy-

szerre láthassuk, a szemek egymás közötti viszonyát megítélhessük. A szenny eltávolítását finom esettel, a tagok egyengetését finom, nyeles tűvel végezzük.

Ott, a hol a szövőkörmök, a pikkelyzet, szőrözet minémülege a kérdés, ott már mikroszkopius eljárásra, kikészítésre szorulunk. Ha épen csak ad hoc keressük a feleletet, akkor elégséges, ha egy megfelelő üvegdarabra törüljük a finom késsel leszedett szőrözetet vagy pikkelyzetet, egy escepp glycerint vagy épen csak borszeszt adunk rá, leborítjuk egy fedőüveggel s így visszük a mikroskop alá; ha azonban tartós praeparatumokról van szó, akkor Canadabalzsamot vagy Damárlakkot használunk, a praeparatumot számmal és kellő, a gyűjteménynyel egyező felirattal látjuk el s bevezetjük a naplóba is.

A szövőkörmök különös gondot követelnek. Az első feladat az, hogy azokat egy jó eset segítségével többször váltott borszeszben megmossuk s csak azután vágjuk le az iz felelvel együtt. A levágás üveglapon történik, s mihelyt megesezt, egy más üveggel lassan-lassan s fokozva erősebben lelapítjuk az izt; a lenyomó lappal szorítás közben egy esekely oldalmozdulatot teszünk a vegett, hogy a körömpár kinyílják, ne fedje egymást. Ezután evvel is úgy bántunk el, mint a szőrözettel vagy pikkelyzettel.*

A mérésekre egy finom, pontosan milliméterekre osztott mérték és egy minél kisebb, külön, tűfinomságra hegyeztetett körző szükséges, melylyel egy felmillimétert még megmérhessünk; az ennél kisebb vagy valami töredékkel nagyobb mértékreszecekkéket egyszerűen becsüljük.

Nem hiszem, hogy valamely lényegesebb dologról megfeledeztem volna s ezért e fejtegetést ezenel be is rekesztem.

II. A LEÍRÁSOKHOZ.

Az e műbe foglalt leírások a szervezet, életmód, színezet és tartózkodás alapján eszközöltettek.

A példányok, a melyekről a leírások vetettek, borszeszben tartattak; a leírás előtt itató-papírra tétetve, a megszikkadás bevaratott. Azoknál az alakoknál, a melyeknél a borszesz jelentékeny színváltozást idézett elő, a természetes szín mellett az elváltozott is jelezve van.

A mérések a méterrendszer szerint történtek, meg pedig — a tárgyak kicsinyiségénél fogva — a *miliméter* (m. m.) és ennek tizedrészei használtattak. A mérés egy érzékeny, finomhegyű körzővel történt, úgy, hogy a m. m. öt tizedre-ze mérés, az 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 tizedrész ellenben becsüles.

A törzs, annyi mint: *fejmel és végtest* együttvéve. Mértéke a fejresz elejétől a végtest végéig, tehát a hossz tengelyben vetetett; a kinyújtott rágók és fonók kibagyattak s ott, a hol mértékeik fontosak, külön megmértettek. A fejmel külön is megmeretett.

A lábak mérésénél a csipők kibagyattak, a mertek tehát a czomb tövétől a szövőkörmök hegyéig vetetett.

A mi a Nomenclaturát illeti, a Dr. THORELL által kritikai szigorral megalapítottat követtem. A Synonymákra nézve legtöbbször esaka legregibb szerzőt idezem, a többiekre nézve Dr. THORELL «Remarks on Synonyms of europ. Spiders» című művet idezem, «Remarks» rövidítessel. Így a nemeknél is: On europ. Spiders. A többi idézetet oly rövidítessel adom, mely a mű folkeresését az általános resz irodalmi lajstromában lehetővé teszi.

A magyar ¹ Nomenclaturánál csak a jelentősseget tartottam szem előtt; igyekeztem, hogy a név az állatnak valamely sajátására vonatkozzék. A mythologiai és egyéb személyneveket, mint pld. Singa, Zilla, Meta, Dictyna, Marpessa stb. atvettem.

Az általam alkalmazott magyar neveket nem akarom mértékadoknak feltolni; ² sőt megengedem, hogy némelyik nyelvészeti szempontból kifogás alá is esik; de megnyugszom abban, hogy nem rosszabbak

¹ A németnél is, a mennyiben sajátom.

² A németeket sem.

mint azok, a melyek a culturnepek irodalmában szerepelnek, a melyeknek szintén csupán csak a jelentőség — s az sem mindig — szolgált zsinormertékül.

Úgy vagyok meggyőződve, hogy pld. az *Epeira diademata* (CL.) fajra alkalmazott «koronás keresztspók» elnevezés nem vesz semmit a francia «*Araignée portecroix*» vagy a német «*Stirnbinden Kreutzspinne*» mellett, sőt azt hiszem, hogy a rendszer szempontjából nyer, u. m.:

Orbitelariae	= Radspinnen (MENGE)	= Kerekhálósok.
Epeiroidae	= Kreutzspinnen (MENGE)	= Küllőszövőök.
Epeirinae	= —	= Keresztspókok.
Epeira	= Kreutzspinne	= Keresztspók.
Epeira diademata	= Stirnbinden ¹ . Kreutzspinne	= Koronás Keresztspók.

Az alrendek, családok, alesládok és nemek magyar neveinél alkalmazott nagy betűket, melyek helyesírási szempontból kifogás alá esnek, megkülönböztető jegyekül és tisztán csak az áttekintés megkönnyítésére alkalmaztam.

JEGYEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK.

() = Ha a nem (genus) neve után álló szerző neve parenthesisben áll, akkor ez azt jelenti, hogy az illető szerző, e nevet felállította ugyan, de szűkebb vagy tágabb határok között alkalmazta, mint a miénk között én alkalmazom. Ha a szerző neve parenthesis nélkül áll, akkor oly határok között alkalmazom a nem nevét, mint alkalmazta a név szerzője is.

() = Ha a fajnév (species) mögött álló szerző neve parenthesisbe van téve, akkor az illető szerző az illető fajt más nemben tárgyalta, pld. *Epeira quadrata* (CLERCK) az jelenti, hogy CLERCK az általa felállított *quadrata* fajt nem az *Epeira* nemben tárgyalta, ellenben *Epeira acalypha* WALCKENAER azt mondja, hogy WALCKENAER a mondott fajt a mondott genusban tárgyalta.²

I	}	a lábmerésnél = első, második, harmadik, negyedik lábpárt jelent.
II		
III		
IV		
1	}	a lábak leírásánál azoknak egymasköziatti hosszarányát mutatja pld. 1, 1, 2, 3 = az első a leghosszabbak, utána követi a negyedik, ezután a második, végre a harmadik lábpár.
2		
3		
4		

mm = millimeter.

n. sp. = nova species = új faj

Syn. = Synonym.

♂ = him.

♀ = nőstény

A SZERZŐK NEVEI.

AUS. = AUSSERER.	FABR. = FABRICIUS.	PANZ. = PANZER.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	POD. = PODA. ³
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SAV. ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE	SCOP. = SCÖPOLL. ⁴
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNÉ.	SIM. = SIMON.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	STR. = STROEM.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	SUND. = SUNDEWALL.
DOBL. = DOBLIKA.	MOTSCH. = MOTSCHOWLSKY.	THOR. = THORELL.
DOL. = DOLESCHALL.	O. H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DORTH. = DORTHÉS.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DUF. = DUFOUR.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.

¹ «Stirnbinden» honlókész vagy esik hibás mert CLERCK-nél „Stirnbinder“ = corona s ezzel bizonyosan a koronaszertűen kiálló szemcsoportra célelőzt. MENGE, «Pr. Spinnen» pag. 42 helyesen adja a magyarázatot, de azután «Stirnbinder»-t ír.

² Ez megfelel azon szabálynak, melyet a «British Association for the Advancement of Science» felállított, s melynek üdvozt voltát nem lehet eléggé kiemelni. Lásd: Ann. and Magazine of Nat. History Ser. I. Vol. XI. p. 259. Series of Propositions for rendering the Nomenclature of Zoology uniform and permanent, being the Report of a Comité for the consideration of the subject appointed by the Brit. Assoc. for the Advanc. of Science. Továbbá: THORELL «On europ. Spiders» p. 3 etc.

³ 1765-ben a schneezi bányászati Akadémiánál a mennyiségtant tanított; azelőtt Graecban tartózkodott, hol 1761-ben «Insecta musei Graecensis» című művét kiadta. A schneezi bányász és erdősz. akadémia évszázados emlékkönyvében (1871) pag. 7 és 23, a név hibásan «Boda» íratott.

⁴ 1769-től 1779-ig szintén tanára volt a schneezi akadémiának, a vegy- és ásványtant tanította.

LEÍRÓ RÉSZ.

ORDO-REND:

A R A N E A E. P Ó K O K.

Orismologiai meghatározás.

Szárnyszerű állatok.

A test törzsöke csak két részből, u. m. a fejfel egybeforrott mellből, tehát szilárd chitinkergű fejmellből, és a gyűrűzetlen végtestből áll, melyeket egy vékony nyeleske köt össze.

A mellrészen negy pár, het izű — terdizel ellátott láb.

Valamennyi láb végén bordázott karmokból álló szövő szerv.

A végtest végén szemölcszerű, izelt, páros számú, csevékkel felszerelt fonószerv.

A rágó csipőkarma becsapható, hosszában átfűrt.

Egyszerű szemek, symmetrikus csoportosításban.

Semmi csapó.

Az állkapocs lábszerű tapogatókkal, ivar szerint más-más szerkezettel és rendeltetéssel.

Biologiai meghatározás.

Semmi átalakulás. A kifejlődés vedlések által történik, melyek a petéből kibuvó eredeti alakon nem változtatnak.

A kifejlődés utolsó mozzanata az ivarszervek teljes kifejlődése.

A fonó és szövőszerv jelen van, működése a petéből való kibuvástól fogva folytonos. E két szerv működéséhez alkalmazkodik az életmód úgy a szervezet minden sajátsága is.

SECTIO I. OSZTÁLY.

THERATRICAЕ. HÁLÓZOK.

(θιζοαζροϋ = vadászhaló.)

SUBORDO I. ALREND.

O R B I T E L A R I A E

(Orbis == kerek; tela == szövet; a háló alakjáról.)

KEREKHÁLÓSOK.

A fejmell fejerese lelapuló; a homlok szele és az alsó szemsor középszemei között elterülő ter keskenyebb vagy legalább nem szelesebb annál, mely az alsó es hátsó szemsor középsői között elterül.

A lábvégek hármás karomrendszerrel; a bordáskarmok erős kampóval es sűrűn álló bordákkal; a sámsza-karom hosszú-kampós es a tövén tompafogacsos.

Az első lábpár hosszabb a többinél (Cercidia kivételével).

A fonók rövidek; a felső es alsó pár egyenlő hosszúságú.

A háló, sokszögű keretben a központból induló küllőket es küllőről küllőre csigavonalban vezetett, ruganyos összekötő fonalakat mutat.

+

A kerekhalósok szervezet es életmód szerint okvetetlenül a rend tipikus kepet szolgáltatják. A mód, a mely szerint a természet tünetkörebe befolyiak, a voltakepeni «pókmód» következöleg jellemezhető: az üres hézagokon uralkodnak, ott foglalnak állandó működési tért, a hol a repülő állat is epen csak átröpülhet, de meg nem állhat. A biológiai túlsúly a háló jelenleteben fekszik.

E tulajdonságnak főeszköze a geometricus alakzatokat képező, egy síkban kifeszített kerekhaló, melynek alkalmazása mindig a körülmények szerint történik; felállításának végleteit képezi a függöleges es a vízszintes állás s ezek köze esnek a dült állások véghetetlen sorai.

A hálókötő kepesseg nem egyforma, s az alrend második alesaládjában — a Torkosoknál — láthatólag csökken.

A függöleges es dült hálón mindig fejfel lefele állanak; a függölegesen mindig a védettebb oldalon, a dült es vízszintesen mindig az alsó oldalon tartózkodnak, illetöleg rejtékökből oda közlekednek.

Lábaik szövésre es a fonalakon való kapaszkodásra alkotottak, mi különösen a végiz bizonyos merevségéből kitünik, mely a lábvegnek behajlását engedi, a kihajlást — helyesebben áthajlást — kevésbbe engedi s oka annak, hogy a foldre érve, e pókok úgyszólván lábujhegyen járnak, síma síkokon megfogódzni tehát haladni majdnem képtelenek.

Alaknagyságra nevezve fokozatosságot mutatnak, minthogy ez a mogyorónagyságtól a kenderszem nagyságig megfigyelhető. E szerint alakulnak a hálók is, jelesen a fonalzat erejére nézve.

Tevékenységek főszaka a szürkületre, főleg az estelire esik: de ott, a hol a préda sűrűn jár, nappal is működésben vannak, nevezetesen árnyas helyeken melyeket előszeretettel keresnek fel.

Mindnyájoknál közös tulajdonság az, hogy megerintve, leejtik magokat s a testhez vont lábakkal egy darab ideig mozdulatlanul fekvé maradnak; a háborgatás megszűntével azon a fonalon ternek vissza a hálóra, a melyet a leejtés alkalmával kifejtettek. A hálónak azon megrezzentetését, melyet az élő préda okoz, attól, a melyet egy odasodort idegen test okoz, legtöbbször megkülönböztetik: ha kétségeik vannak, a térsére sietnek, megkapaszkodnak s a testnek gyors fel-le mozgásával sebes rezzenésbe hozzák az egész hálót: evvel az idegen test lerázását, esetleg pedig a préda vergődését nyerik meg.

Az erős prédát roppant gyorsasággal befonják, láthatólag azért, hogy a háló fonalatában s így erzekenysegeben kárt ne tegyen: e vegre a vegtest vegevel fordulnak a prédának, rányomják fonóikat, s ezeket egy sorba állítva, széles fonalszalagot fejtenek, mialatt a prédát a negyedik lábpárral gyorsan forgatják, tehát begöngyölik.

Ha a préda arra alkalmas, lefejtik s szabadon a térsére czipelik: ha nehéz, akkor fonal segítségével, lassanként vagy a térsére, vagy — főleg nappal — a rejtekhelyre vonszolják, olyformán, hogy a szállító irányban a fonalat megfeszítik, az ellenkező irányban pedig folyton lazítják vagy épen elmetszik. A vonszolást a negyedik lábpár végzi.

Az igen nehéz prédát ott költik el, a hol megfogódzott; ha nem rongálta össze egészen a hálót, akkor kiszívás után kifejtik s lelökik; a hálót igen ügyesen kitatarozzák. A kisebb prédának maradványait az előtest hirtelen mozdulatával szinten ellökik (csupán csak a Küllőpók, *Cyrtophora*, látszik kivetelt képezni: lásd a nem leírásában).

Tartózkodásra nézve főleg az aljakban, a középhegységben s a havasok tövéen uralkodnak, a fák tenyeszővenek legfelső szeleig folyton csökkenve elterjedve, ezen túl ritkák lesznek, míg végre is mintegy 2000 meter magasságban a tenger színe felett, csak egy, ott állandó alak képviseli a rendet. A barlangok szájában, a meddig felhomály uralkodik, szintén előfordulnak.

A működésben főleg a tapintás finomsága s kevesbé a szem vezérli; a hallás érzékének semmi nyoma sem tapasztalható¹

Tevékenységek kifejtésében alig ismernek korlátokat, minthogy a fonalröpités segítségével mindenüvé hozzáférhetnek, a hol befolyásuk helyén van.

Azon rendszerben, a melyet a pókrend tevékenysége megalkot, osztályrészök a rovaroknak *átröpülés közben* való korlátozása s eszközlik ezt az alak, ebből kifolyólag a háló erejéhez képest.

A nemzedékek sorára nézve, a teli evszakon át az alrend rendszerint csak a peték által van biztosítva: fedett, különösen emberlakta helyiségek védelme alatt azonban némely fajok fejlett vagy felig fejlett állapotban át is telelnek s ilyenkor 6—10⁰ R. hideget kár nélkül elviselnek; a teli evszakot mozdulatlanul, mintegy megdermedve elik át.²

Peteiket különös gonddal helyezik el; meleg szövetbe borítva, rendesen meg egy pergamenszerű, sűrű szövettel is biztosítják.

¹ Ezen érzékre nézve direct vizsgálatokat tettem. Lakásom folyosójára, mely a légáramlattól teljesen védve van, nádipókokat telepítettem, melyek a jól beépezett ablaktáblák felibe csakhamar hálót feszítettek s a keretek zugaiba rejtekhelyeket szőttek. Alkonyatkor, a mikor az állatok a térsére kijöttek, tehát legéberebbek voltak, egy igen élesen szóló, b' hangolású és rügön járó, ütővel ellátott csengővel megközelítettem az állatot s hirtelenül megszólaltattam a csengőt, a nélkül, hogy az állatot valami mozdulatra bírhattam volna. Da mintegy 2 centiméter távolságra közeledve, a csengés az állatot meggzavarta, láthatólag azért, hogy a lecsapó üttő levegőt, ez a hálót megrezzenté; sőt egészen friss feszítésű, tehát igen érzékeny hálónál magok a hanghullámok is láthatólag megrezzentik a hálót s így zavarták a pókot. Minthogy azonban kétségtelen, hogy némely állatok bizonyos hangokra jobban figyelnek, hallási érzékek bizonyos hangokra jobban reagál, a rovarokról vett analógia a szerzegetetés alkalmazására is reávit, melyet egy finom vaslemez és reszelő segítségével majd erősebben, majd gyengébben alkalmaztam, anélkül, hogy az állatok meggzavartak volna. Mindezeknél fogva én mindazon jelenségeket, melyek az irodalomban szerepelnek, s többek között a pókok zeneszeretetről szólnak, a *tapintható* rezgésre viszem vissza; ide tartozik Grétry pókja, mely a praelodiumokat «esodálta»; Péli-szon pókja a Bastilleben, mely a hegedűszóra elősietett; és Walckenaer búvárpókjai, melyek a víz felszínére jöttek. Zongorákon nem ritkán láthatni pókokat, a melyek óvatosan tapogatva, a játszás közben támadó rezgés után: indulnak, jelesen akkor, a mikor hálók a hangszerral érintkeznek. A vizsgálat ezen eredménye egybevág arval, miszerint a boncztan sem bírt kimutatni oly valamit, a mit a hallás szervére magyarázhatott volna.

² Ez különösen az Erősz-Keresztospókról áll, mely helyen közön valódi házi állattá lett s folyosók mennyezetén áttelelve, tavasszal folytatja fejlődését, egyáltalában életét. Ezen újabb észleletet vesd össze «Általános rész» 48. l.

FAMIL. I. CSALÁD. EPEIROIDAE. KÜLLÖSZÖVŐK. SPEICHENWEBER.

(ἐπιεζυγῶω = feszíteni; a küllőfonalak feszítéséről.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. EPEIRINAE. KERESZTESPÓKOK. KREUZSPINNEN.

GEN. I. NEM. ARGIOPE. DUF.

(Ἀργιόπη = mythologiai név.)

Syn. 1825. SAV. et AUD. «Description de l'Égypte» II ed. XXII.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 49 et 51.

Diszes külsejű, nagy pókok. Az előtestet mellresze kikerekítve-lelapított; a fejresz kicsiny. A vegtest tarajos vagy hengerded-d-hossztojtásdad. A fonók a hasfele toltak, úgy, hogy a vegtest vege felettők tetemesen kiáll. Az alsó szemsor a homlok élén ugyszinten a hátsó oldalszem is; a hátsó sornak két középső szeme a fej búbján kissé hátratulva, minek folytán a hátsó szemsor erősen behajló. Az alsó sor szemei egymásközött egyforma távolságra állanak, a hátsó sor közép szemei az oldalszemektől kétszer akkora távolságra esnek mint a mekkora a távolság a két középső szem között.

A hímek a nőstényekhez képest igen kicsinyek és karesűk, kevesebbe diszesek, hasrészek sohasem tarajos.

E szép pókok buja növényzetű, árnyekos, kissé nyirkos helyeken szövik nagy terjedelmű, függőleges kerek hálójukat. E hálók rendszeren a tércsetől kifutó s a szélekig nyúló, kigyózó szalagot viselnek, mely rendszeren lefele hatol. Áttelelő peteiket igen mesterseges, csuporalakú burokba szöve, a növények törzsén, közel a földhöz erősítik meg. Júliusban ivarérettek, peteiket szeptember vege felé rakják le, mire elpusztúlnak. Hazánkban két faj él.

SPEC. I. FAJ. ARGIOPE LOBATA. (PALL.) TARAJOS ARGIOPEPÓK. GELAPTE ARGIOPE.

(IX. tábla 192 ♀, 193 ♂, term. nagys.)

(lobus = karaj, taraj, taréj, pld. a kakasé; a ♀ végtestén lévő csücskökre vonatkozik)

Syn. 1772. *Arauca lobata* PALLAS. «Spic. zool.» I, fasc. 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 520.

♀ Törzsének felülete fehérlő-atlaszfényű, majdnem ezüstös; a vegtest oldalai negy-negy csücsökkel.

A vegtest szélességénél kevesse hosszabb, lelapított; mindket oldalán vízszintesen fekvő negy csücsökkel, melyek közül az első a legkisebb, a két közbelső a legnagyobb, valamennyi husos; együttesen a kakastarejra emlékeztetnek. A testtörzs felületet finom, ezüstszerű, fénylő szőrözet borítja. A lábak világos földön söteten és sűrűn gyűrűzöttek.

A lábak aránya 1, 4, 2, 3.

Világos színezet. A fejmellen a fej beigtatásától kezdődve két oldalt egy-egy barnás sáv, mely a nyeleeske táján egy harántos öv által egyesül. A vegtest csücskei közül a második, harmadik és negyedik az előszélen fekete. A mellvért közepe világos; szelei szeles, barnás, neha szakadozott szegélylvel. A has sötétbarna, mind a két oldalán két vagy három világosabb folttal; közbül — a fónók előtt — egy ilyenmű pettyel. A szájrészek és vegtagok sárgások, az utóbbiak sötétbarnán karikázottak. A tapogatók sárgások, egyszínűek.

Az oldalszem-párok csücskösen kiemelkedő közös domborodáson állanak. Az alsó sor középszemei kissé kiemelkedők, a hátulsó sori megfekvők.

A zár szeles, erősen kiemelkedő keretet alkotva, szeles, felálló, kurtakampós nyujtványnyal védett.

Mertekek: ♀ Törzs 17 m_{mm}

I Labpar 31 »

♂ Végteste hengerded, kisse lelápitott; lábai egyszínűen barnás sárgások; a fejmell ugyanilyen színű. Hasa szennyesbarna, kétoldalt egy-egy keskeny, sárgás sávval diszítve. A mellvert közepe élénk-sárga. A tapogató nyele sárga; nemzőszerve kis pikkely alatt egy csavart, bütökös gyűjtőt mutat, melyből az illető oldal felé fogószerűen két köröm áll ki; az előrefele álló köröm (embolus) csavarodó és hosszabb.

Mértékek: ♂ Törzs 7 $\frac{m}{m}$

I lábpár 19.5 »

E szép pók lelhelyei: Buda környeke (Zugliget); a pesti oldalon ritkább; a Rákos bujább növényzetű helyein találtam magam, Pável és Anker; Nógrádmegye (ismeretlen pont). Nagy, szép hálóját bokros helyek árnyékos szélein s a magas fűben szövi. Junius végén ivarérett; szeptemberben lerakja petéit, mire elpusztul.

SPEC. 2 FAJ. ARGIOPE BRÜNNICHII. (SCOP.) BRÜNNICH ARGIOPE-PÓKJA. BRUNNICH'S A.

(Brünnich, mult századbeli természetbarát tiszteletére így nevezve.)

Syn. 1772. *Aranea Brünnichii* SCOPOLI «Observ. Zool.» in Annal. V. Hist. Nat. p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 518.

♀ Fejmelle fehér, selyemfényű; végteste sárga, fehér és fekete, sűrűn álló harántcsikkokkal.

Végteste szélességénél hosszabb, hossztojasdad, kevésse hengeres, simaszélű. Fejmelle selymesen fénylő fehér, tömött szőrézzel borított. Az első lábpár czombja majdnem végig egyszínűen barna, a többi iz világos földön sötéten gyűrűzött. A lábak aránya 1, 2, 4, 3.

A fejmell rendesen egyszínű, ritkán oldalsávok nemi nyomaival. A végtest felül fehér, sárga és fekete harántcsikkokkal tarkált, előszélén kisse szögletes s e szögletektől oldalt, egy finom fekete vonással, mely a has felé elmosódik. Az első harántcsík fehér, széles, a következő fekete és nem éri az oldalakat, az erre következő harmadik fehér, a negyedik fekete és a has sötét színébe átnyúló, az ötödik sárgás, néha élénk sárga a hatodik fekete és a hát közepén kétszer kigyózó; a fehér és fekete csík így váltakozva húszig is terjed; a kigyózó csíkon alóli fekete csíkok néha párosan összefolynak s csak oldalt válnak el, hol azután a közök rendesen élénk sárgák (var. *transalpina* C. Koch). A mellvert közepe ékalakra világos fehér, szélei sötétek. A has sötétbarna, kétfelől széles, sárga oldalszalaggal diszített, a szalagok a felső fonószemölcs pár magasságát elérik s a fonószemölcsök táján kisse egyenetlenek. A két sáv között néha négy pár finom sárga pontocsk. A szájrészek egyszínűek, sárgásbarnások, vagy barnások. A tapogatók egyszínűek, sárgásbarnások; a lábak sárgás földön sötét, sűrű karikázattal, az első lábpár czombja sötét csak közel a vege felé egy világos karikával ékesített.

Az oldalszem párok csücskösen, erősen kiemelkedő közös domborodáson állanak; az alsó sor közep-szelei közös dudorodáson erősen kiállók úgy hogy köztök és az oldalszemek között mely nyereg támad, a hátsó középszempár megfekvő.

A zár egy széles, szélességénél hosszabb, lefekvő, végén elmetszett, felgyűrt szélű, belül csatornás lemezzel védve.

Mértékek: ♀ Törzs 20 $\frac{m}{m}$

I lábpár 29.2 »

Termékenyítés előtt a nőstények sokkal kisebbek, a végtest színezete csak kezdetleges, úgy a lábake is. A ivarérettseg első idejében a ♀ hossza csak 11—12 $\frac{m}{m}$

♂ Aránylag igen kicsiny. Végteste hosszshengerded, felül márványozott, alul a nőstényéhez hasonló színezetű. Előteste és lábai egyszínűen barnás-sárgák, az előbbi selymesfényű fehér szőrézzel borított. A tapogatók sárgás nyellel; a nemzőrész: kis pikkely alól kidagadó tojasdad, sima gyűjtővel, melyből az illető oldal felé fogószerűen egymásfelé álló körömpár kinyúlik, az előrefele álló köröm (embolus) csatornás, kisse csavart, egyszerű és hosszabb a hátsónál.

Mértékek: ♂ Törzs 5 $\frac{m}{m}$

I láb 12 »

Juliusban ivarérett, szeptember végén és október elején bekövetkezik a peték lerakása, a mikor is a ♀ pók teljes nagyságát és színezetét megnyerte. A magas, terebelyes növények alján az állat kikeresi a helyet, hol néhány kereszteződő fonalat húz, erre szövi a tojó-leplet, a melyre a peteket (6—800) letojja, beszövi, felül és alul sűrű gyapottal betakarja s az egészre egy rendes csuporalakú, fedett burkot sző, mely pergamentszerű és sárgás, néhány barnás hosszszikkal ékesített. Hálója nagy, rendes kerekháló, a téresétől lefele két küllőfonal között kigyózó szalaggal, melynek kigyózása a küllők elágazásához képest, kifelé nagyobboodik. A hálók rendszeren buja növényzetű nedves árkok szélein és kissé dültén állanak: az állat többnyire a téresén tartózkodik s külön rejteket nem sző, hanem a háló alatt valamely növény száron foglal állást, itt védelmet keres úgy a veszedelemben mint a nap heve ellen is. Leginkább estvefele működnek. Az ifjú nemzedék áprilisban kél ki.

Ismerem: Kolozsvárról, Ióversenyter; Szamosfalváról, sóstó környéke, Nagy-Szebenből (Sill V.) Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pest (katonai temető Muz. Gy. Pável); Doroszlóról és Budáról (B. M. Ankertől); fajrokonával az Arg. lobatával együtt a délkeleti részeket jellemző alakok közé számíttatik.

GEN. 2. NEM. EPEIRA. (WALCKENAER.)

($\varepsilon\pi\epsilon\iota\rho\acute{\omega}$ = vide : Epeiroidae.)

1805. WALCKENAER «Tabl. d'Ar.», p. 53.

Vide : THORELL «On Europ. Spid.» p. 49. 53.

Zömök testalkat. A fejmell meglehetősen domború, fejerése aránylagos, néha meglehetősen nagy; mellrésze kiszélesedő-kerekded, a nyelecske felett szívyszerűen bemélyedő. A végtest nagy, alakra nézve változó, majd szívalakú-vállas, majd közel háromszegletes, majd vállcsücskös*, majd kerek és lelapuló vagy hossztojásdad. Kisebb nagyobb mértékben a fejmell hátsó részét is fedi.

A szem három csoportba osztva; a közepes csoport, négy szeme trapezbe vagy négyszögbe állítva, az oldalszemek párosan s távolabb a középszemcsoporttól, mint ennek szemei egymástól. A csoportok külön külön párnaszerű dudorodásokon elhelyezve.

A lábak aránya 1, 2, 4, 3 vagy 1, 4, 2, 3; a lábak aránylag vaskosak, járásra kevésbé, szövésre ellenben kitűnően alkalmasak. A bordáskörmök fogai 9—11, az első fog erős, kampós, a többiek fölé messze kinyúló; a sánjaköröm 2—3 tompa fogacscsal; a fogas sertek mindég jelen vannak.

Faunánk legnagyobb alakjai e nembe tartoznak (♀); a hímek rendszerint kicsinyek, sok fajnál a második lábpár szárának kivastagodása által tűnnek ki; fejmellrészek igen fejlett.

A fonók a végtest végén és kissé lefele irányzottan állanak, végökön csévések. Az egész test egyszerű, ritkás szőrözettel borított, ritkán tömötten, megfekvően szőrös. A lábak fedezete szőrökből, sertékből és tompa tüskékből áll s a szövőkörmök táján a legtömöttebb.

Kerekháló szövő: tavaszi-nyári és őszi alakok; peteiket sűrű szövetbe burkolva áttelelik. Prédájukat vagy a háló középtéreséjén vagy egy közeli rejtekhelyen, melyhez a hálónak egy vezérfonala vezet, lesik; mindég fejjel lefele csüngenek s lábaikat a testhez illesztik. Veszedelem perczeiben a hálóról levetik magokat, s egy szálon függve maradnak, melyen a veszedelem multával ismét a hálóra kapaszkodnak; megérintésre is a földre vetik magokat, s egy darab ideig testhez vont lábakkal akár mint halva, mozdulatlanul maradnak addig, míg a veszedelem elvonul. A legtöbb alak alkonyatkor van teljes működésben.

Az e nemhez tartozó alakok tudományos és népies értelemben egyaránt tipikusok. Szervezetileg, biologiailag s a műöszön tekintetében leginkább megalkotják a pók fogalmát. A vizet s a földalatti, teljesen sötét üregeket kivéve mindenütt — helyen közön a viszonyokhoz képest oly tömegesen elnek, hogy okvetlenül föl kell tűnniök. A víz színe fölé hajló növényzeten epen úgy földalájuk hálóiakat, mint a havasokon, ott, a hol a törpefenyő öve reg megszűnt s az állat hálójával a sziklára van utasítva.

* E vállcsücskők nagyon hasonlítanak a párnák csücskeihez.

SPEC. 1. FAJ. EPEIRA GROSSA. C. K. ÓRIÁS KERESZTESPÓK. RIESEN KREUZSPINNE.

(grosse = durva, vaskos, az alak nagyságára, főleg a ♀-nél vonatkozik.)

Syn. 1845. E. grossa C. Koch «Die Arachniden» XI. p. 84.

Vide: THORELL «Remarks» p. 5, 6.

♀ Cserbarna, sárgabarnán lángolt és rajzolt; a magyar Fauna legnagyobb pókjá. Fejmelle szélesen szívalakú fejrésze elől észrevehetőleg szűkülő; a végtest elején két csecsszerűen ki- és felálló kúp; hasfelén semmi rajz.

A fejmell barnászörös, a mellresz szélei szélesen besötétítve; a mellvért közepe elmosódva világosabb. A végtest elején, közepén egy ♂ alakú világos rajz, melynek szárai a vállkúpok alá kanyarodnak; a végtest czimere sötétbarna és enyésző, mintegy lángoló, — keskeny, világosabb harántvonásokkal átszelt, — szélei csipkések (ezikezak), élesen ki és beszögellők. A has sötétbarna, enyésző harántsávokkal díszítve, melyek rézsutosan az oldalak felé tartanak.

Lábai világos barnászörösek, sötét barnavörös gyűrűzettel; a czombok különösen feltűnők: tövükkel keskeny, végükön igen széles karikával ekesítettek s e karikák sötét színezete mintegy elmettszve válik el a czombközép világos színezetétől. A szemállást IV. t. 69. a mutatja.

A zár aránylag kevéssé kiemelkedő; kétoldalt felgömböszzerű és fenyés dudorokat mutat, melyek köze a hosszú, igen durván haránt-rovátkolt fedőlemez korsófülként ∞ megfekszik, a lemez vege elkerekített, kanalasán kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs	18·22 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	10—11 »
A végtest szélessége terhes állapotban	17 »
magassága	16—17 » és ebben
az állapotban a csücskök kevesebbe kiállók.	
I lábpár	26 »

♂ A nősténynél kisebb, rajzra nézve vele egészen azonos; hátsücskei hegyesen kiállók. A második lábpár szára kevesse kivastagodott, végén, a belső szelen, egy erős és több gyengébb túske; ugyan e lábpár csipője töven egy erős, egyenesen álló, alul vastag túske; az első lábpár czombja végén egy kurta, tompa, kissé kampósan görbült dudorodás. A szemesoportok magas dudorodásokon állnak. A tapogató kurta, térdén két felálló, aránylag kurta serte; oldalt és befelé fordított pikkelye keskeny, alóla a nemzőrész diószerűen és roppant vastagságra kidagad; az embolus végkörme igen hosszú, hegyes s hajlásával a gyűjtőre lelapul. Csak egy himet ismerek, tudtom szerint a jelen leírás az első.

Mértékek: ♂ Törzs	12 $\frac{m}{m}$ ebből
Fejmell	6·5 »
I lábpár	24 »

A nőstény színezete változik. Az alapszín neha feketebarna, a rajzok szürkék s a ♂ alakú jegy enyésző vagy egészen hiányzik; a végtest hátezimerének csipkes szegélyzete azonban mindegy megmarad.

E nagy pók leginkább az erdőt és a eszerjeseket, ritkábban a díszkertek bokrait lakja, hol erős nagy hálóját a nyílásokra alkalmazza. Párzását nem ismerem: ivarérett állapotát a nyár derekán éri el.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Bükk), Bonczhida (Bánffy-park), Szász-Vesszős (gróf Degenfeld erdeje); magyar részekből: S.-A. Ujhelyről (Kopasz töve), Pecsvidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (B. M. Ankertől kitűnő szépségű tipikus példányok).

SPEC. 2. FAJ. EPEIRA CIRCE. SAV. ET AUD. BÜVÖS K. ZAUBER-KREUZSPINNE.

(Circe = myth. alak, Hélios leánya, veszélyes bűvölő; a háló veszélyére céloz.)

Syn 1825. (?) *Epeira Circe*. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte.»

♀ Deres kinézésű, sűrű, megfekvő szőrözettel borítva, mely alól a rajzok, kisebb nagyobb mértékben elmosódva, tűnnek elő. A második lábpár csipője láthatólag fejlettebb a többinél. A végtest eleje módosan csücskös-vállas. Úgy alakra mint színezetre nézve az *Epeira angulata* és *grossa* közé esik.

Sárgásbarna deresfehér vagy sárgás szőrrel borított. Fejmelle igen fejlett, széles; a fejrész élesen elválasztott és határozottan kiemelkedő előre kissé szűkülő, és úgy mint a mellrész megfekvő szőrözettel borítva. A hátgödör, mély, harántul benyomott, a közte és a nyelecske közötti tér szőrtelen síma, barnás-sárga. A mellvért közbül világos, szélein szélesen barnasárga, szőrös.

A rágók tövüknél világosak, szőrösek, lefelé mindinkább barnulók, végökön sötét piros-barnák és szőrtelenek. A csipőkarmok sötétek. Az állkapcsok és az alajk széleiken világosak, tövükön barnák. A három első lábpár czombja, tövén, alig észrevehető barna, szakadozott karikával, végén ellenben széles a czomb $\frac{1}{3}$ részét borító vörösbarna karikával diszitve; a negyedik lábpáré a közepén is egy nagyobb, a czombot majdnem körül fogó barna folttal. A végtest czimere a határozottabb rajziaknál csipkézve határolt, sárgás-barna; oldalszegélye világosabb s a sötétebb szőrrel elegyes barna oldalak felé szintén csipkésen határolt. A has vörösbarna, a fonók és a zár között egy világos, határozott, nagy folt párral. A tapogatók vég ize felső felen vörösbarna, a többi iz ily színű keskeny karikák által elválasztva. A szem megfelel az *Ep. grossa*-nak; a középcsoport *lankásan* dagadó párnán és kétszernél is távolabbra áll az oldalszemekből mint a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár kissé csőszzerűen emelkedik; fedő lemeze durván-haránt ránczolt, hosszú ($2-3\frac{m}{m}$) gyenge és ∞ formára hajlott, a végén kanálszerűen kivájt.

Mértekek: ♀ Törzs $20.2\frac{m}{m}$ ebbőlfejmell 9.2 »I lábpár 34 »

♂ Meglehetősen zömök termetű, nem aránytalanul hosszú lábú. Fejmelle fejlett, a fejrész keskeny és határozatlanul elválasztott; a szemesoportok magas dudorokon. A szőrözet kevéssé tömött, néha épen ritkás és felálló, deres. A végtest igen módosan csücskös-vállas, szennyes fahejszínű, egészen elmosódott, határozatlan rajzmaradványokkal. A lábak színezete a nőstényéhez hasonló, kevesebbé határozott; az első és második lábpár czombján, alúl, két sorban felig barna, felig sárga sertetüskék állanak. A második lábpár szára igen kivastagodott, a kivastagodáson legalább három sor tüskével; a kivastagodás testfelőli élen álló tüskesor külső végén egy kirívóan nagyobb tüske. A kurta tüskék barnák, erősek, a hosszabb tüskék karcsúk, tövükön barnák, hegyökön sárgás fehérek. Ugyan e lábpár csipője tövén egy igen erős, kúp alakúan, egyenesen felálló tövis; az első lábpár csipője végén egy kis se kampósan hajló, tompa fog. A tapogató kurta nyelvű, térdizéken két felálló serte, pikkelye aránylag keskeny, befelé oldalt fordított, belőle a szerfelett nagy, diószerű nemzőszerv dagadozik, melynek gyűjtője világos gyantasárga, csavaros; embolusa megfekvő, egy csonka rákollóhoz hasonló és egy hosszú, éles, kissé hajlott tövissel fegyverzett.

Mértekek: ♂ Törzs $14\frac{m}{m}$ ebbőlfejmell 7 »I lábpár 24 »

Életmódját bővebben nem ismerem. Előfordult eddig az Alduna vidékén, hol Ogradena és a Veterani-barlang között meredező sziklákon szövé nagy hálóját; Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky), «Bánát» megjelöléssel a becsi cs. muzeumban, végre Kolozsvárt az erdélyi muzeum gyűjteményében.

SPEC. 3. FAJ. EPEIRA ANGULATA. (CL.) VÁLLAS K. SCHULTER K.

(angulatus = szögletes, vonatkozással a végtest csücskeire.)

Syn. 1757. *Araneus angulatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 22.

Vide : THORELL «Remarks» p. 3.

♀ Nagy alak, kétesücskös végtest; feketebarna vagy szürkés fekete: a végtest elején egy fehér középrajz. Lábai sárgásbarnák sötétbarnán karikázottak. Fejmelle laposan domború, a fejrész oldalai egyenközűek (paralleli); a végtest elején kétoldalt egy-egy csecsforma csücsök (mely vállas kinézést ad az alaknak; innen a magyar elnevezés). A színezet változékony:

Typus: A végtest elején és közepén egy szeles, hátrafelé két ágra oszló, kurta, fehér vagy sárgás-fehér folt, mindjárt alatta egy hasonló színű, X alakú jegy; fekete barna vagy barnasárga alapszínezet mellett a lábak enyésző sötét gyűrűzettel bírnak.

1. változat: Szürkés alapszínezet; a végtesten csak a felső, kétágú folt van meg.

2. változat: Feketés; a felső folt hiányzik, az X forma alsó helyett egy közel háromszögletes kis fehér foltocská (Ep. pineterum C. Koch «Die Arachniden» fig. 894. et 895).

3. változat: Barnásfekete a felső és az X forma folt enyészők, alig kivehetők.

A fejmell rendszeren vörösbarna, a mellrész oldalai szegélyszerűen besötétítve; a mellvért oldalain sötét barna-fekete, közepén világos barnássárga; a has sötét barna-fekete, az Epeiridáknál gyakori () forma világos rajz helyett 2 néha 4, söt ritkán 6 fehéres vagy sárgás páros-folt; ha kettőnél több van: akkor az alsó pár a szemölcsök mellett kétoldalt foglal helyet.

A végtest hátcímere legtöbbször kivehető és szélesen ékalakú, hegyével a fonóig lenyomul, oldalai kigyózza elhatároltak. Az alapszínezet rendszeren kásásan vagy porosán világosabb színnel elegyített.

Az alsó szemsor középszemei a homlok alsó szélétől nem állanak távolabbra mint a hátsó sor középszemeitől, az utóbbiak valamivel kisebbek és közelebb állanak egymáshoz mint az előbbieket. Az oldal-szempárok igen közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó sor oldalszeme a középsor alsó szemeitől kétszernél is nagyobb távolságra áll mint a mekkora a távolság a középsor alsó szemei között; az alsó szemsor egyenes. A rágók sötét vörösbarnák, rövidek, hengerdedek, a csipőkarom hasonló színű, erős; a becsapó rés szélén több fog között egy kirívóan erős tűnik ki. Az állkapcsok kerekdedek, alapjuknál sötétbarnák, élők felé világosak.

A zár kétoldalt egy-egy hosszúkás dudorodást mutat; e dudorodások között a vastag, hosszú fedőlemez vastag, kétfelé fényesen dudorodó alaplóból ~ formára hajlik; vége felé kissé csatornás.

Mértekek: ♀ (ivarérett) Törzs 16 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 6.7 »

♀ (terhes) Törzs 18 » ebből

fejmell 7 »

I lábpár 23 »

♂ Színezetre nézve többnyire a 3-ik változatnak megfelelő; fejmelle rendkívül fejlett, a végtestnél rendszeren nagyobb; a második lábpár szára kivastagodott, belső élén egy sor előre álló hosszú, erős tüske, e sor felett két sor apróbb tüske, ugyan e lábpáron a csipő tövén egy rövid, erős tövis. Az oldalszemek csecsformán kiálló emelkedésre helyezve. A tapogató kurta térdizékén két hosszú sertével; a nemzőrész bunkószerűen és roppantúl kivastagodó; a befelé oldalt fordított keskeny pikkelyből egy kettős csavarodású tányéralaku gyűjtő dagad ki, melyre a karforma embolus megfekszik, az embolus vége, egy rák csonka olló-jához hasonló, a nagy körme hajlott és éles-hegyes.

Mértekek: ♂ Törzs 11 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 6.5 »

I lábpár 21 »

A vállas Keresztes legnagyobb pókalakjaink közé tartozik, erdőkben és díszkertekben gyakori ; roppant merészen alkalmazott, erős és terjedelmes hálót sző ; fonalzata oly erős, hogy a könnyebb szerű kalapot lesepri az ember fejéről ; rejtet nem sző, hanem az ágak könyökeiben vagy a palánkok csúcsos fedele alatt foglal helyet, hová hálójának erős vezérfonala is vezet. Ifju nemzedéke április vége felé jelenik meg ; júliusban ivarérett ; úgy látszik azonban, hogy évenként csak egy nemzedéke van. A párzást nem ismerem.

Találtam az erdélyi részekben : Kolozsvárt (Múzeum-kert), Balánbányán (Csíkszék), Hosszútelken, Nagy-Szebenben (Bergleiter gyűjtemény) ; magyar részekben : Diós-Győrött (fürdő), Alsó-Hámor (vasgyár, Lustavölgy, Köhát, Hosszúbercz), S.-A.-Ujhely (Kopasz töve), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 4. FAJ. EPEIRA DROMADARIA * WALCK. TEVE K. DROMEDAR K.

(dromas-camelus = kettős-púpos teve ; a végtest kettős púpjára vonatkozik).

Syn. 1802. *E. Dromedaria* WALCKENAER «Fam. : Paris» II. p. 191.

Vide : THORELL «Remarks» p. 21

♀ Kisebb alak, háromszögletesnek látszó végtesttel, melynek vállai éles szögletűek, de csak kevésbé csücskösen s inkább oldalt kiállók.

A fejmell meglehetősen domború, a mellrész kevésbé kiszélesedő, mindkettő vöröses barna, a fejrész valamivel világosabb ; a mellvert egyszínű sötétbarna. A lábak vékonyak elmosódó sötétebb gyűrűzettel. A végtest sarkai megfekvők, majdnem háromélűek, élesszögűek ; elük még feltűnőbbé tétetik egy világos harántvonal által, mely csücsökről csücsökre futva a végtest elejét mintegy metszi s a középén könnyedén behajlik. A végtest alapszíne fahéj-, vagy sárgásfehér színű, a czímeren végig finom metszésű harántsávokkal díszített. A czímer legtöbbszörre határozatlan, elmosódó, nem ritkán azonban sötétbarna, ékalakú, hegyével közel a fonókig lehatoló, alapján egy benyomuló, széles de gyorsan enyésző sáv által kettéosztva, és az oldalak felé szabálytalanul meghatározva. A végtest eleje (a csücskök előtti rész) íves, közepén gyakran egy lefelé 2—3 ágra oszló világos, vesszőszerű rajzcsávval díszített. A lábak gyengék, sárgavöröses földön homályosan inkább pettyezetve mint gyűrűzve. A has közepén sötétbarna az oldalak felé világosodó ; a () forma világos rajznak ritkán és csak nyomai láthatók.

A középszemecsorport jól kiemelkedő, széles alaphól induló párnaszerű dudorodáson áll, az oldalszemek közös dudora csak kevésbé kiemelkedő.

A zár hornyolt szélű, meglehetősen kiemelkedő keretet mutat, melyre a kurta, széles, szélein felgyűrt és a végén szabatosan elkerekített fedőlemez szorosan megfekszik.

Méretek : ♀ Törzs 8 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell 3 »

♂ Igen kicsiny, karsú, hosszú lábú, de alakra nézve a nősténynek megfelelő ; mindig sötétebb színű ; végtestén leginkább a csücsökről csücsökre futó világos harántvonal s a vesszőszerű közép rajz látszik ; a czímer és harántsávjai neha határozatlanok, sokszor bársonyfekete czikkelyek által elválasztva, élesek. A has sötétbarna. Az első lábpár csipője elején egy erős, kurta tüske ; a negyedik pár czombja tövéen egy kurta, erős tüske. A tapogató rövid, terdizéken két felálló sertével, pikkelye, befelé és oldalt fordítva, keskeny, alóla a nemzőrész erősen kidagad ; a gyűjtőből egy sötétbarna, lapiczkás, széles lemez áll ki, mely elmetsett végén kétszer kivágott úgy, hogy felülről tekintve 3 tompa fogat mutat. A második lábpár szára kevésbé kivastagodott, belső oldalán két sor tüskével fegyverzett.

Méretek : ♂ Törzs 5.5 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell 2.5 »

* Rendesen «dromedaria» íratott, helyesen javította Fickert «Verz. des europ. Arten der Arach.» Genus Epeira ; in Abh. der Naturf. Ges. in Götting XV. 1874. Lásd Thorell «Verz. Süd russ. Spinnern». S. Petersburg 1875 p. 15, sub. 1).

E csinos kis állat, mely június elején, néha már május végén is ivarérett, a buja füvet, réteken álló egyes bokrokat s az erdők széleit kedveli; hálóját mindég közel a földhöz feszíti fel; rendesen csak növény-szárazokon foglal állást, néha néhány fűszalat is összehúzó és selejtesen összeszövi, hogy az így előteremtett ernyő alatt megvonulhasson. Párzását nem láttam. Gyakori.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról, (Bottavölgy), Szász Vesszős-ről; magyar részekből: Apatinból (Galagonyás), Palánkáról (Gája Mandra), Illok környékéről, Pancsováról (wojloviezi erdő), Orsova (Allion hegy töve), Mragonya völgy (Ogradena és a Veterani barlang között a Dunaszorosba nyílik), Báziasról, Rakamazról, Tokajról (Kopasz tető), Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Pest körül (Muz. gy. Frivaldszky), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz), Buda (Csillagvölgy Pável).

SPEC. 5. FAJ. EPEIRA ARBUSTORUM. C. K. CSERJE K. STRAUCH-K.

(arbutum-cserje, fáültetvény; a tartózkodásról).

Syn. 1837. *Epeira arbutorum* C. KOCH «Ubers. d. Ar. Syst.» I. p. 3.

Vide: THORELL «Remarks» p. 19–21 et 458.

♀ Kisebb alak, végteste előrészen kiálló vállsücskök. Fejmelle barna; végteste poros-barna, benne a címér sötétebb néhány zöldessárga haránt-írvonallal, elöl egy ilyszínű középfolttal; lábai sárgásfehérek fekete gyűrűzettel.

A zár egy kurta, kiszélesedett, oldalain sötétszínű kiemelkedést képez, mely felett egy finom, tom-pahegyű, hátra felé hajló fedőlemez áll.

Mérték: törzs $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{m}{m}$

♂ Végteste kicsiny, majdnem ékalakú, vállsücskei aprók, már inkább csak szögletek; a színezet és rajz a ♀ hez hasonló, de sötétebb és finomabb; a második lábpár czombja végén vastagodott, tüskés.

A tapogatón a nemző-rész kidagad; a gyűjtőből semmi lemez sem áll ki.

Mérték: törzs $4\cdot5\frac{m}{m}$

Szeben környékéről elősorolja SILL Victor *Epeira bicornis* Walck. elnevezése alatt; a példányokat azonban nem láttam.

SPEC. 6. FAJ. EPEIRA DIADEMATA. (CL.) KORONÁS K. GEKRÖNTE K.

(*διάδημα* = korona, vonatkozik a koronaszerűen kiálló szemcsoporthoz.)

Syn. 1757. *Araneus diadematus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 8.

♀ A végtest felületén cseppalakú fehér foltokból alakított kereszt.

A fejmell hosszúkás-szivalakú, laposan domborodó; fejerésze határozottan elválasztott, kissé kiemelkedő; a hátgödör megvan s haránt, hosszúkásan bemélyedő, a lábpárok felé barázdásan kisugárzó. Végteste hossztojasdad, végén kissé csücsösödő, elöl enyészve csücsös, mintegy vállas. Lábai világos földön sötétben gyűrűzöttek.

Sárgásbarna; néha rozsdásbarna, néha fekete-barnásba átmenő alapszínezettel. A fejmellen egy sötét középsáv, mely a hátgödörből indulva villásan oszlik és ágait a közép és oldal szemcsoporthoz felé bocsátja. Az oldalszemektől egy széles, sötét sáv indul, mely a fejmell oldalait szegélyezve, a nyeleleske felett nem egyesül. A végtest, felül, háromszögletes címert visel, mely csücskével a fonókig nyomul, kétoldalt egy többszörösen kigyózó vonal által szegélyeztetik; a címér közepében, a test hossz tengelyének megfelelően, egy sor részint hosszúkás, részint cseppalakú, jól sorakozott, sárgás vagy fehér folt és petty, melyhez a végtest

elején két nagyobb oldalfolt csatlakozik s megalkotja az e fajt különösen jellemző keresztet; oldalai barnások bordaszerűen résünten előre és a címer szegélyefelé törekvő sötétebb vonalakkal. A has közepén rendszeren egy sötét tércse, melyet két [] alakú élénk sárgás vonal szegélyez. A mellvért egyszerűen sötétbarnás.

A test ritkán álló, egyszerű szőrözettel fedett, rajzai, jelesen a végtest keresztje, a felbőrök alatt elterülő ikrás zsírrétegtől erednek.

A szemesoportok párnaszerű dudorodásokon elhelyezve; a közép csoport felső párja közelebb áll egymáshoz, mint az alsó szempár hozzá és egymás között. Az alsó oldalszemek észrevehetőleg nagyobbak a hátsóknál. A rágók a test alapszínének megfelelő színezetűek, a csipőköröm táján sötétedők (infuscatae), a csipőköröm vörösbarna, kissé áttetsző. Az állkapcsok tövükön sötétebbek, szeleiken világosodók.

Terhes állapotban a végtest nagyon felpuffad, mogyoróalakat ölt. A zár kiemelkedő szélű, láthatólag két félkörű félből áll, e két fél felett egy fel és lehajtható, keskeny, a zár szélén túl és a fonókéfé messze kinyúló, harántránczolt, végén kissé felhajló fedőlemez, melynek hossza meghaladja az 1 $\frac{m}{m}$ métert.

Mértékek: ♀ Törzs 15—18 $\frac{m}{m}$ ebből

fej mell 6—7 „

♂ A hím színezete a nőstényének megfelelő, alakja kisebb, karcsú; fej melle oly széles vagy valamivel szélesebb mint a végtest; a hosszú lábak közül a második lábpár szárának felső vége láthatólag kivastagodott; e kivastagodás testfelőli élén egy sor erős tüskével fegyverzett. A tapogató nyele rövid; térdizékén felfele ágaskodó két hosszú, erős serte áll; nemzőszerve befelé és oldalt fordított kis pikkely alatt nagy, karforma embolusa kurta, szuronyyszerűen hajlott erős körömbé végződő, a gyűjtő laposan domború alóla, és oldalt-kifelé egy fehéres, lapiczkás, széles lemez kinyúlik, mely végén feketésen szegélyezett.

Mértékek: Törzs 8—9 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell 4—5.5 „

E leírás a faj tipikus alakjait illeti. Színre nézve a változatosság szerfelett nagy. Néha az egész állat szöke s a kereszt is e színbe nyészó, ugyancsak a lábak gyűrűzete és a fej mell sávjai is elmosódnak (varietas E. peleg CLERCK); máskor szürkésen fekete alapszínezetű, máskor ismét feketebarna igen kirívó és megsziporított fehér pettyekkel (E. stellata C. KOCH) s e változatok felismerése mindig az ivarszerv azonosságán fordul meg.

A Koronás Keresztspók mindenütt elterjedett faj, mely a havasok fenyő, söt törpefenyő öve felett is épen úgy mint háztájakon, kerítésken bokros helyeken, erdőben stb. lelhető, sokszor nappal, a verőfényen is lesben áll nagy kerekhálója tércsáján; rendszerint azonban kedvelője az árnyéknak. A házak táján szereti a faskamrákat, az ólak mögötti közöket, mindennemű nyitott ablakokat hálóiival bevonni; a kertek sövényein bokrain mindenütt ott van; nevezetesen őszkor feltűnő, a midőn a terhesség folytán nagyra nőtt végteste feltűnővé teszi. Bokrok között lakásul néha harangmódra szövö össze a leveleket, legtöbbször azonban beéri valami alkalmas zuggal is, sokszor éppen csak a növény szárán foglal helyet s tartja a vezérfonalat, melyet a hálótól vont, hogy a megrezzenésekről tudomást szerezhessen.

Július vége felé már akadnak ivarérett példányok s megkezdődik a párzás, mely lényegében megfelel az életmódról szóló szakaszban leírtakhoz, csak az állás más, a mennyiben az ivarok hasfelőkkel egymásfelé fordulnak a hím azonban alantabban áll, úgy hogy feje a nőstény zárjának magasságát éri. A nőstény októberben rakja le petéit, melyeket ereszek alá, a fák hónaljában fégömbölké sűrű szövetbe burkol, a melyben áttelelnék. A peték száma 1000—1600. Az ifjú nemzedek csak nyár kezdetén lesz észrevehetővé.

Elterjedésének részletezését mellőzve csak a nevezetesebb körülményekkel járó helyiségeket kívánom megemlíteni. Észleltem Kőszeg városában egy kiszáradt kutban mintegy 3 ölnyi mélységben; a Krivánon (Kárpát) még mintegy 6000 láb magasságban is jelenkezett, hol is az óriási görgetegek szikla tömbjei között szötte hálóját; Erdélyben a Nagy Hagymáson (esíki havasok) mintegy 5000 láb magasságig és a Csófronka kő (ugyanott) magános szirtesücsa alatt is, mely 4000 lábnál magasabbra hág, találtatott; egy szép, róka-vörös színváltozat igen gyakori a Kárpát tövén (Csorba mellett) elvonuló ingóvány-övön (Prónyiszka), mely a magyar Araneák, jelesen Epeiridáknak előttem ismert leggazdagabb lelhelye.

A keresztsepők az az alak, a mely a legtöbb vizsgálat tárgyaül szolgált, boncztanilag legtöbbször tárgyalatott. Aristoteles vizsgálatának e faj szolgált alapul; az okor symbolicájában nagy szerepet játszott, mely szerep maradványa a mai úgynevezett «szerencsepők» is; a középkor babonás hiteben gyakran találkozhatni a szerencsepőkkel; ama beteges állapot is, mely némely egyénekkel jelentkezve, az étvágyat rendkívüli dolgokra ingerli, leginkább a keresztsepőket választja; így Lakanderól és Schoppenhauer Johannáról legalább följegyeztetett, hogy a «köver» keresztsepőket esemegeik közé számíták stb.

SPEC. 8. FAJ. EPEIRA MARMOREA. (CL.) MÁRVÁNYOZOTT K. MARMORIRTE K.

(marmorea = márványtarka; a végtest színvegyületéről.)

Syn. 1757. *Araneus marmoreus + pyramidatus* CLERCK. «*Ar. Succ.*» p. 29, 34.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 9, 10.

♀ Színezetre és alakra nézve közel áll az Epeira diademataéhoz; az előbbire nézve egyike a legváltozóbb fajoknak.

A lábak világos sárgásfehérek, a czomb vége és a terd élénken vörösesek; a többi gyűrűzete a lábaknak barna. Ez legállhatatosb ismertető jele.

A fejmell módosan fejlett, módosan domború, a fejresz láthatólag elválasztott, de nem kiemelkedő; az egész barnássárga; a középszemesoporttól a hátgödörig egy finom, enyesző, barna vonal fut; a szőrözet gyenge és gyér; a hátgödör harántfekvő mintegy erőszakosan benyomva, törött.

A mellvert tiszta fekete, kissé fénylő, gyeren szőrös.

A has tiszta fekete, [] formán sárgás-fehéren befoglalva.

Az állkapcsok világos barnássárgások, végükön bebarmitottak.

Ezek valamennyi válfajnál közös jellegekként állanak.

Válfaj: α = marmoreus CLERCK (Ar. succ. pl. 1. tab. 2.) Végteste barnás alapszínű, néha sárgás lehelettel, elején egy széles, rövid hosszfolt fehér, tőle két oldalt szabálytalan felholdszerű, hasonló színű foltok, ezek alatt kezdődik a hasonló színű, szalagszerű, többször kigyózó szegélye a czímernek, melyben a koronás kereszt keresztjehez hasonló foltocskák foglalnak helyet. E fehérfoltos változat alapszíne átmegyén a sárgásba végre a zöldesbe és élénk világos zöldbe elmosódó foltokkal.

Válfaj β = babel CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 6) barnás alapszínezettel, valamennyi folt vöröses sárga.

Válfaj γ . barna alapszínezettel, valamennyi folt gyönyörű sötét karminszínű.

Válfaj ε = pyramidatus CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 8) az egész végtest felülete sárgás fehér vagy élénk világossárga, vagy zöldes lehelletű; a szemölcsök felett kezdődve egy ek, vagy nyelvalakú sötétbarna czímer nyomul felfelé a hátsó ingödör-párig. (Epeira scalaris, Epeira pyramidata Auctorum.)

E fő válfajok között számtalan és oly átmenet letezik, mely lehetségessé teszi egy olyszerű sornak az összeállítását, hogy a karminpontú válfajtól az ε jegyűig, még pedig valamennyi itt elősoroltakon át a lassankénti átmenet kimutatható. Minél világosabb a válfaj, annál élénkebb a lábak gyűrűzete: a czomb majdnem alabastromfehér, vagy vajsárgás, felső gyűrűje úgy a terd is élénk sárga-vörös, a többi gyűrű sötétbarna.

Az oldalszemek a középsőkből kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemeinek a távolsága egymás között.

A zár kiemelkedve, ketoldalt fenyes bütyköt alkot, a fedőlemez áttetsző barnasárga, harántrovátkolt \sim hajlású, kivájas nélküli, hosszának közepe táján láthatólag kivastagodott.

Mertekek: ♀ Torzs 14 m_m ebből
fejmell 6 »
I lábpar 20 »

♂ Jelesen két színváltozatot mutat, melynek elseje elmosódva mutatja az α válfajét, a másik teljesen megfelel az ε válfajnak.

A fej mell igen fejlett, jelesen mellrésze kiszélesedő, az egész sárgabarna. A végtest kicsiny. A lábak elmosódva gyűrűzöttek, a czomb vége és a térd jellemző gyűrűzete hiányzik. A második pár lábszára kivastagodott, belső oldalán három sor tüskével, melyek közül a felső a leggyengébb és sárgavörös, a más kettő erős, fekete tüskékből áll; minden czomb alsó oldalán 3—5 gyenge, vörösbarna sertetüske.

A szemek magas párnákon elhelyezettek.

A tapogató rövid nyelű, térdizékén két hosszú serte, pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny, kicsiny, nemző szerve kidagadó, előlről tekintve egy hosszú, erős tövű, sarlószerűen hajlott eles-hegyes karom vehető észre.

Mértékek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.5 "
I lábpár	14.5 "

Ez épen oly szép mint színváltozatai által érdekes pókfaj eredetileg is két, sőt három fajnak tekintetett, miglen THORELL igen beható vizsgálatai (Remarks on Synonyms of eur. Spiders pag. 9—13) ki nem mutatták, hogy e változatok kétségtelenül egy fajhoz tartoznak.

A faj a dús növényzetű nedves helyeket, nevezetesen az ingoványokat kedveli, hol nagy, függőlegesen álló kerekhálóját leginkább bokrokra alkalmazza, közeleiben egy lefele nező, jól kárpitozott cseszeszerű ernyővé szövi össze a leveleket vagy füveket.

A párzás lefolyását nem ismerem.

Legnevezetesebb lelhelye a Kárpát töven, közel Csorba faluhoz a Prvnyiszka ingoványokon van, hol a sötét karmin díszszel ékeskedő példányokon kezdve, átmenetileg az ε válfajig minden szín képviselve van. Itt találtam azt is, hogy ez az α változatnak megfelelő him egy ε változatú nősténnyel tartózkodott s így a változatok iránt még létezett nemi kétségeket is végképen eloszlatta.

A faj ivarerettségére július végére esik.

Ismerem még az erdélyi részekből az α válfajt: Kolozsvárról (setater Schusztér úr gyűjteménye), ε válfaját ugyanonnan (Muzeumkert); Mező-Záhról; Bekás szoros (Entrekje, Gyilkostó); Szászvesszősről, Bonyháról, Nagy-Szebenből (Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből a Prvnyiszkon kívül: Orsováról (Allion töve), Alsó-Hámor (Borsodban, Kovácskö alja, Lustavölgy eleje), Lykauka (Liptó, a vár alatt), Ruttká (Trencsén), Lucsivnárol (Szepes) és Csepel szigeteről. A pesti nemz. muzeumban csak egy példány, Bees környékeről, gyűjté DR. KOVÁCS GYULA.

SPEC. 9. FAJ. EPEIRA QUADRATA. (CL.) NÉGYES K. QUADRAT K.

(quadrata = négyszögletes, de itt csak a végtest négy fehér foltjára vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus quadratus* CLERCK «*Ar. Suec.*» p. 27

Vide: THORELL «Remarks» p. 13, 190.

♀ Nagy alak; kerek, kisse lelapított végtesttel; felül négyszögbe álló négy fehér folttal, mely szorosan a nagy ingódrók állásához alkalmazkodik. Terhes állapotban a végtest előre puffadozó úgy, hogy a fej mellnek közel $\frac{2}{3}$ részét fedi.

A fej mell barnássárga, szeles, laposan domború, szivalaku; a fej, elől alig keskenyedő; a közep-szemcsoporttól a hátgödörig egy sötétbarnavörös, szeles sáv vonul, ketoldalt tőle — úgy azonban, hogy a széleket nem éri — két hasonló színű sáv szegelyezi nevezetesen a mellrészt s az oldalszemekig hatolva mindinkább keskenyedek; a mellvért sötét vörösbarna, közepén neha egy kis, hosszúkas világos foltoeska. A lábak vörössárga földön barnán gyűrűzöttek.

A végtest színe szerfelett változó s az almazöld színen kezdve az elenksárgáig, ettől pedig a megszínvöröség minden képzelhető változat megvan.

A sötétebb sárgaszínűeknél, neha a zöldeknel is, a fehér foltok neha karminpirosan, finoman szegélyezettek.

A foltok közül csak az ingödörkhöz alkalmazkodó negy folt állandó, neha azonban, nevezetesen a halaványzöld példányoknál, ez is alig vehető észre. E negy folton kívül sokszor számos folt csillagszerűen tarkítja az állatot; a hol e foltok symmetriát mutatnak, ott ingödöröskek lehetnek, neha azonban a symmetria is csak megközelítő.

Néha a hosztengelybe eső apró foltokból álló sor is előfordul, mely a felső nagy foltpárral a koronás Keresztes keresztjéhez hasonló idomot kepez. A has nélkülözi a rajzot. A többire nevezve az orismologiai rész, mely leginkább e fajra alapított, bő felvilágosítást nyújt.

Mértékek: ♀ Törzs (ivarerett) 14·5 $\frac{m}{m}$
 » (terhes) 19 » ezekből
 fejmell 7—7·5 »

♂ Aránylag igen kicsiny, karsu, vörössesárga, egyszínű fejmellel, rendszeren halaványsárga végtesttel, rajta enyesző negy folttal, melyből az ingödörök kirínak. A második lábpár szára kivastagodott, belső elenket sor tüskével; az-első lábpár szárai alul szintén két sor feltűnő hosszúságú tüskével fegyverezettek.

Mértékek: ♂ Törzs 9 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell 4·3 »

A nőstény, terhes állapotban, legnagyobb pókjaink közé tartozik. A faj az aljakat keresi, különösen kedveli a sásos árkokat, buja növényzetű szakadásokat, ezeken kívül a bogáncsos helyeket. Hálója aránylag kis terjedelmű, de annál erősebb s nem tartozik a ritkaságok köze, hogy erős sáskák (*Stetheophyma*) vesztőket lelik benne. A pók, bogáncsfejek alatt, vagy összehuzott sáslevelek csúcsában, vagy egy-egy kiálló ágon — lefele néző, esészeszerű, jól kárpitozott ernyőt készít, melyben, háttal a földfelé függve, megvonul. A lakás rendszeren igen közel áll a hálóhoz. Júniusban már feltűnik, júliusban vagy augusztusban ivarerett és szeptemberben neha októberben is a növények közé és közel a földhöz alkalmazza peteburkát, mely áttelel s 1000—1200 petét tartalmaz.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (lóversenyter gazdag színváltozatban), Mező Záhrol, Parajdrol, Tölgyesrol, N.-Szebenrol, Szász Vesszősrol, a Gyilkos tó környékéről (Csikszék), Nagy-Szebenrol (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Alsó Hámor (Vadkert), Lucsivna (Dezsőkút), Veszprém környékéről; Rákospalotáról (Muz. gy. Pável.)

SPEC. 10. FAJ, EPEIRA CORNUTA. (CL.) NÁDI K. ROHR K.

(cornu = szarv, némileg találma a végtest rajzára; a nádi a tartózkodásról van véve.)

Syn 1757. *Araneus cornutus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 39.

Vide: THORELL «Remarks» p. 15.

♀ A fejmell röviden szivalakú, a fej jól kiálló, a mellrészből jól kiemelkedő. A végtest tojásdad, nem vállas. A lábak csak az ízek végén behomályosítva (határozatlan gyűrűzes).

Az előtest sárgásbarna, egyszínű; a mellvért sötét feketebarna. A végtest felülete sárgásfehér, ritkán rózsaszín lehelettel, legtöbbszörre elesrajzú czimmerrel diszítve. A czimer fekete, finoman, fehéren pontozott, széles-ekalakú, hegyével a fonóig, talpával, az az fölfelé, a második ingödörpárig ér s itt kétfelé elesen, majdnem szarvszerűen kicsücsösödő; oldalt 4—5-ször kigyózva határolt; az ingödörök felől a közepébe egy fehéres-sárgás, vékony ek nyomul bele s a fonók fele tart, anélkül hogy ezeket elérné; ez eken keresztül 3—4 finom fehér keresztvonal több mezőre osztja az egész czimert.

A czimer felett, a végtest elején, egy finoman pontozott, fekete, háromszögletes folt, két hajlott oldalfolt által mintegy () be foglalva. A has sötétbarna, a fonók és a zár között élénksárga [] alakú rajz.

A végtagok czombjai tövüktől közel hegyökig sárgásanfehérek, hegyükön barnásan homályosok, mely homályosodás felső élükön néha ékszerűen lenyomul.

Szemállás mint az E. diademátánál.

A zár kiemelkedő, duzzadozó, mintegy felgyűrt szélű; fedő lemeze nem eri a zárkeret szélét, igen vekony, harántránczolt, egyenes; kétoldalt töle két kurta, széles-karajos lemez áll.

Méretek: Törzs 11—12 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 4 „

♂ Színezete megfelel a nőstényének, avval a különbséggel, hogy a végtesten a sárgásfehér szín kevesebbé uralkodik és inkább csak szegélyezi és osztja a leírt rajzokat. A második lábpár szára nincsen kidagadva. A tapogató nyele kurta; a bunkósan kivastagodott térdizéken, felülről két hosszú s az ivarszervre hajló serte áll; ivarszervrésze az oldalt és befelé álló keskeny pikkelyből diószzerűen kidagad s dióhoz hasonló hornyolt gyűjtőt alkot; alulról egy sarlóalakú széles embolus meredez, melytől hüvelykújjformán egy rövidebb mellekköröm elválk.

A nádi keresztes a buja növényzetű helyeket, leginkább azonban a nádasokat és környékeket lakja, hol rendszeren kora tavasztól késő őszig több nemzedékben fordul elő (lásd az «Életmód» szakaszában és III. t. 67 id. a b); terjedelmes kerekhalója mellé mindig lakást is készít s e lakások változatossága roppantnak mondható. Majd sűrű nemezből álló gyűszűformára, majd ügyesen megtörött gyékény vagy sás szál töresi könyökebe doboz formára alakítja, majd a nádbojtokat szövi össze zacsóformára, majd a vízapadás folytán a nádon fennakadt és kiszáradt vízilencéből szabadon függő harangot alkot; leginkább alkonyatkor működik, hálóját 20, 25 perc alatt készíti el. Áprilisban és június végén vagy július elején párzik s ilyenkor a pár a nőstény lakásában együtt tartózkodik.

Elterjedése nagy, de csak az alantas helyeket kedveli; berezre nem hág, csak ott, a hol mocsáros helyek hegyek közé felnyomulnak, de itt rendszerint nem megyen a lomberdő öven túlra; e szabály alól csak egy kivételt ismerek: a Gyilkostó nádját (Csik-Gyergyó), melyet fenyvesek környeznek.

Találtatott eddig általam Erdélyben: Kolozsvárt, Szamosfalván, Mező-Zahon, Gyekeben, D. Szt.-Mártonban; Sill szerint Nagy-Szebenben; Magyarország területén általam: Doroszlón (Bács megye), Zomborban, Rácz-Militicsen, Bogojeván, Apatinban (a Dunaligetekben), Ujvidéken (sétah.), Zimonyban, Pancsova körül, Bekes-Csabán, Szajol táján, Rakamaz mellett, Tokaj (a nagy csücs tetején is), S.-A.-Ujhely (a «Kopaszon» is), Veszprém körül, B.-Füreden (a Balaton nádja), Sz.-Fehérvár (sóstó); N.-Várad (Muz. gy. Moc ár), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável). Legnevezetesebb lellye tagadhatatlanul a «Gyilkostó» vagy «Verestó» környeke Erdélyben, mely egy hegyomlás következtében — e század harmadik tizedében — keletkezve, ma már náddal is kerített, a nádi pókot is új keletű faunájához számítja.

SPEC. 11. FAJ. EPEIRA PATAGIATA (CL.) ÖVES K. GERANDETE K.

(παταγεῖον = széles biborszegély a görög ruházaton; némileg a végtest rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus patagiatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 38.

Vide: THORELL «Remarks» p. 16.

♀ Alakra egyezik, rajzban is hasonlít az Ep. cornutához, egészben azonban sötétebb színezetű; nemzőrészei másképpen alkotvák; a végtest kerekdedebb és kissé lapított.

A fejmell sötét vörösbarna s ilyen a mellvért is; a végtesten a sötét vörösbarna szín az uralkodó; czimere az Ep. cornutáénak megf. lelő, térese beosztása azonban legfeljebb két keresztvonás által eszközöl-

tetik; kigyózó szegélyvonalai szalagszerűek, világosak. A czimer felett sötétbarna földön és egymás felett haránt fekvő két világos sárgabarnás — — alakú, széles arabeszkyszerű ágrajz. A végtest oldalai sárgabarnások, a has felől bordamódra benyuló széles, sötét czikkelyek által csipkésen szakadozottak; a has sötétbarna, a zár és fonók között () alakú világossárga vonással.

A lábak barnásvörösek; a czombok végökön rendszerint sötét barnavörös gyűrűvel, néha ilyszínű, lefele elmosódó besötétítéssel.

A szemek közepesoportja gyantásárga, átlátszó.

A zár kerete kidagadó, fedőlemeze *vaskos, rövid, hirtelen felhajló*, a végén elmetezett.

Mértékek: ♀ Törzs 8—9 $\frac{m}{m}$, ebből
fejmell 4 »

♂ Alapszínezete vörösbarna, a nőtényének megfelelő; végtestén csak az oldalszegély és elején rendszeren a közepén egy határozatlan \wedge alakú világos rajz. A tapogató nyele világos vöröses sárga; duzzadt térdén két felálló, gyenge sertével; nemzőrésze oldalt és lefele fordított kis pikkely alól vesealakra kidagadó, hornyolt gyűjtőt alkot, mely alól a két sötétfekete színű, *keréssé hajlott, erős, egyforma karomból álló embolus áll ki*.

Mértékek: ♂ Törzs 5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 3 »

Szép, egészben véve világos csereszínű (a cserzésre használt kéreg színe), elmosódó rajzú válfaját a Bogojeva (Bács megye) melletti nagy tölgyesekből ismerem.

E faj, mely az *Ep. cornutával* gyakran összetévesztetett, a bokros helyeket kedveli, ritkábban a fűbe is leszáll; hálójá kisebbszerű, lakásul beéri egy-egy összegyöngyölt levéllel, néha több levelet is összesző és zacskószerű sejtjé alakítja.

Úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van.

Párzását nem ismerem.

Találtam Erdélyben: Kolozsvárt (Muzeumkert), Szász-Vesszősön; Nagy-Szebenben a Sill és Berg-leiter-fele gyűjteményekben; Magyarföldön: Bogojeván, Doroszlón (kertekben), Palánkán (Gája Mandra erdőréssz), Pancsován (Wojloviczi erdő), Tokaj mellett (tölgyeken), Tokaj hegy («Kopasz» cserjése), Rakamaz (kincstári fiatal erdők), S.-A.-Ujhely (fürdő sétahely), Lucsivnán (Szakmáry Donát parkja), Csorba mellett (Prvnyiszka), Liptó Sz.-Miklóson (Demanova völgy), Körmöczbányán (kertekben), Veszprém mellett; Nagy-Váradon (Muz. gy. Moesáry), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Ugyanott (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Balánbányán (Csikszek).

SPEC. 12. FAJ. EPEIRA ALSINE. (WALCK.) HÜSÖLŐ KERESZTESPÓK. SCHATTEN K.

(alsus = frissítő, hűsítő; alkalmasint a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea alsine* WALCKENAER. «Faune Par.» II, p. 193.

Vide: THORELL «Remarks» p. 17.

♀ Közepes alak; az általános színezet élénken barnás sárga, néha vöröses lehelettel. Fejmelle világos barnás sárga rozsdavörös szegélylyel és középvonallal; végteste olykor barnássárga, vagy halavány narancsszínű, hátfelén szerteágazó, finom, sötétebb erezzel befutva; néha elmosódó világos pettyekkel, a melyek minden példánynál másképen csoportosúlnak, állhatatlanok. A lábizületek csak végeiken, halaványan gyűrűsök.

A zár egy haránt kiszélesedő szarunemű, sötét keret; a fedőlemez a kereten túl kiálló, durván rovátkos.

Mértékek : Törzs 9 $\frac{m}{m}$
I lábpár 10 »

♂ Kiválóan élénk sárga sok vörössel; élesebben kifejezett világos pettyekkel; az első két lábpár szára és lábvége barna. A tapogató harmadik ízületén két hosszú, fölfelé álló serte; a gyűjtőn egy erős, hegyes, horogszerű embolus.

Mértékek : Törzs 4 $\frac{m}{m}$
I lábpár 11 »

Nagy-Szeben környékéről elősorolja SILL VICTOR, *Epeira lutea* C. Koch név alatt. Egy ♀ a kolozsvári muzeum kertből az ottani muzeum gyűjteményében. A ♂ előttem ismeretlen; leírta MENDEL c. p. 61. 62. 63.

SPEC. 13. FAJ. EPEIRA UMBRATICA. (CL.) RÉŠ K. SPALTEN K.

(umbra = árnyék; umbraticus átvitt értelemben: visszavonult életű is; túlul a komor színezetre s a tartózkodásra is.)

Syn. 1757. *Araneus umbraticus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 31.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 14.

♀ Igen laposra nyomott alak; a hát ingödrei mély benyomásúak, feltűnők; az egész állat homályosbarna alapszínezetű; a végtest czímere világosabb, néha épen világos, mindig kigyózó szegélylyel díszítve. A fejmell lapos-szeles, fejerésze jól elválasztott, kissé kiemelkedő, széles, majdnem parallel oldalú; a hátgödör haránt benyomású, meglehetősen hirtelenül és jól bemélyedő. Az egész testrészt sötét vörösbarna, fehéres, gyéren álló szőrözettel borítva.

A mellvért egyszínű, feketebarna. A rágók rövidek, láthatólag térszerűen az állkapcsokra hajlók, sötét vörösbarna színűek. Az állkapcsok és az alajk alapja sötét fekete barnák, széleik kissé világosodók.

A lábak barnák, elmosódó sötét gyűrűzettel. A czombok tövükön csak a negyedik párnál kissé világosodók, egyébként barnák; ugyane lábpárnál a gyűrűzet aránylag a leghatározottabb.

A végtest tompatojásdad, igen lapos (7 $\frac{m}{m}$ szélesség mellett pl.: csak 3 $\frac{m}{m}$ vastag); a sötét czímer már elején kezdődve, végig nyomul; oldalt sárgásbarna, neha enyésző, ritkábban fehér, kigyózó, széles szegélylyel ékítve. A czímerben hat ingödörpár tűnik fel mélysége és sötétsége által (innen: *sempunctata* Linné). A has feketebarna egy világos, sárgásfehér foltpárral.

A fonók bevonva, úgy, hogy a végtest vége felettök kiáll.

A szemesoportok jól kiálló dudorokra elhelyezettek.

A zár lelapított, fedőlemeze kurtá, a zár keretét alig meghaladva, tompa; a vége kivájt.

Mértékek : ♀ Törzs 12 $\frac{m}{m}$
fejmell 5.5 »
I lábpár 16 »

♂ A hím karesű, lapos; fejmelle igen fejlett, valamivel élénkebb rajzú, lábai határozottan gyűrűzöttek, jelesen a III. és IV. lábpár czombjai tövén sárgásfehér, végén szélesen barna. A többiekre nézve a nősténynyel egyező. A második lábpár szára nem dagadt.

A tapogató kurtá nyelű, térdizéke két felálló sertével; pikkelye befelé, oldalt fordítva keskeny; nemzőszerve diószerűen kidagadó; alulról tekintve éleshegyű, szétágazó V forma villa látható.

Mértékek : ♂ Törzs 8—8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 4.3 »
I lábpár 25 »

Válfajai léteznek: α minden jellemző jegy mellett dohányszínűek; β közel feketék, egészen enyésző rajzzal és ivarérett korban (σ) alig $8 \frac{m}{m}$ nagyságúak.

E faj a lakott helyek táját kedvelve néha meglehetősen magasságban is kapható. Tartózkodik főleg a kerítések czölöpeinek repedéseiben, a zsinidék alatt, falrészekben, rosszul illesztett keresztiek könyökeiben stb, egyáltalában oly helyiségekben, a melyek alig későfoknyi nyílásúak; a szabadban leginkább sziklarepedésekben és kergek alatt. Nagy terjedelmű kerekhálójának vezérfonala a résbe vezet. Az állatok csak késő alkonyatkor jönnek ki a háló tércsejére, nappal soha sem láthatók. A párzást nem ismerem. Úgy látszik, hogy e fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből, Parajdról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Borszékéről, Ilváról, Hosszútelkéről, Tordáról; kis fekete válfaját Szász-Vesszősről, hol a gf Degenfeld-féle szőlők karóinak szűk repedéseiben tanyázott; magyar részekből: Doroszlóról, Illokról, Pancsováról, Orsováról (Allionhegy csúcsa), Jeselniczáról, Mehádiáról (Stana bogára, a Damoclet alatt, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hámorból, Miskolczról, Selmeczbányáról, Kőszegről, Pécs vidékéről. (Muz. gy. Frivaldszky.) Ezeken kívül Nagy-Szebenből (Sill gyűjt. «alter Berg» és a Bergleiter-féle gyűjteményből.)

SPEC. 14. FAJ. EPEIRA SCLOPETARIA. (CL.) ERESZ K. TRAUFE N K.

(sclopetum = pisztoly; a hím tapogatójának alakjáról van véve. A magyar név a tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Araneus sclopetarius* CLERCK «Aran. Suec.» p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 15.

♀ Kevésbé lelapított, az előbbi fajjal rokon alak élénkebb rajzokkal, kevésbé feltűnő hátgödörrel; nagyobb és nyulánkabb az Ep. umbraticánál. Alapszínezete vörösesbarna vagy szürkés fekete; valamennyi czomb legalább a tövén sárgás fehér; a fejmillnek a felfekvő végtest által fedett része világos.

A fejmill fejlett, fejezése jól elválasztott, kissé domboru, széles, vörösbarna, a hátgödör mögött világos rozsdasárga; a szemek középsoportjától a hátgödör felé gyakran egy sötét vonás fut; a mellrész szakadozva, egyenetlenül, sötétén szegélyezett; a többi rész egy rozsdasárga, csillagszerű, világos rajzot alkot, mely jelesen a borszeszben lesz jól láthatóvá. A mellvért egyszínűen barna.

A rágók erősek, kisé térszerűen és befelé hajlottak, sötétszínűek, az állkapesok és az alajk rozsdabarnák, világos szegélyzettel. A lábczombok tövüknél sárgásfehérek vagy rozsdasárgák, végökön bebarmitottak. A III. és IV. lábpar gyűrűzete határozott, a többi elmosódó.

A végtest szélestojsádad, majdnem körded (ellipticus), lenyomva domboru ($10 \frac{m}{m}$ szélességnél $6.5 \frac{m}{m}$ vastag, elején egy \uparrow alakú barna rajz, mely sárgás-fehéren szegélyeztetik, s nyelével a czímerbe lenyomul; a nyelv 2—3 világos keresztvonallal metszve.

A czímer ékalakú, hegyével a fonóig lenyomulva talpával az első ingödörpárig hatol, hol kétfelé, majdnem szarvszerűen kikanyarodik, oldalról kigyózza szegélyzett; a szegély széles, szürkés fehér vagy sárgás.

A has sötétbarna, enyésző határozatlan [] sárgás szegélylyel határolva. A fonók két oldalán négy elmosódó, sárgás foltoeska mutatkozik.

A szemek középsoportja jól kiemelkedő.

A zár alacsony, széles keretet alkotva, elől két sötét, hátul egy világosabb fénylő dudorodást mutat. A fedőlemez a két sötét dudor között indulva gyenge, egyenes, a hátsó dudornak csak kezdetet éri, tehát nem haladja meg a keret szélét.

Mértékek: ♀ Törzs 17—18 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmill 8 »

I lábpár 25.5 »

♂ Karsú, hosszúlábú; élesebb rajzú, melyben különösen a világos színek határozottak. A fejrészt választéka fekete szegélylyel, a mellrész oldalai hasonlóképpen, úgy, hogy a sötét szegély és a szélek között

világos szegély támad. Valamennyi czomb alabástromszerűen áttetsző fehér, vége barna; a két hátulsó lábpáron e barna gyűrűzet igen keskeny. A tapogató kurta nyelvű, térdizéken két felálló sertével; pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny; nemzőszerve diószerűen módosan kidagadó, alulról tekintve egy pisztoly-ravaszhoz hasonló és így kiálló lemezzel, mely a végén egy elkerekített lapos és egy hegyes kis fogba oszlik.

Mértékek: ♂ Törzs 10—11 $\frac{m}{\mu}$ ebből
 fejmell 6 „
 I lábpár 28-29 „

Valfaja: ♀ Sötét barnafekete, a végtest valamennyi rajza finom, fehér, éles szegélyzettel; a has fekete, határozott () forma világos szegélylyel. A lábak gyűrűzete igen sötét és igen határozott beosztású, (*Araneus sericatus* CLERCK «Ar. Suec.» pl 2. tab 1.)

E pók jelesen a lakott helyek környékét szereti, gyakori ereszek alatt (innen magyar neve), a hidak karfáin, a padlások nyilásaiban, palánkokon stb. Nappal elrejtőzik s csak alkonyatkor keresi fel nagy hálóját, melytől egy vezérfonal jár a rejthez: ez utóbbi sarkokban van inkább mint tágas résekben; rendszeren pamutszerűen kárpitozott. Petéit ereszek alá egy csomóba rakja le, a petecsomóra fecskefészekszerűen alkalmazott, rendkívül erős burkot sző. Kora tavasztól késő őszig mindig akadnak ivarérett példányai s áttelelő nemzedéke is van,* mely tavasszal mindjárt szaporításhoz lát s a melyből nyári nemzedék származván ez ismét szaporít; így a tavaszi nemzedék unokái jutnak áttelelésre, mely leginkább a házak nádfeleiben történik.

Ismerem: magyar részekből: Doroszlóról (Márczius) Apatinból (Május), Zimonyból (kikötőhajó fedélzete), Pancsova (kikötőhajó fedélzete), Orsováról (Junius), Békés-Csabáról (Junius), Tokajból (Junius), Bodrog Keresztúrról, Alsó-Hámor (Julius), B.-Füredről (Szeptember), Kőszegről (Szept.), ismét Doroszlóról (Junius—Julius), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapest (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár vidéke (Vidra F.), Dabas (Metelka F.), Komjáti; Rózsahegy a Vág hídján kiválóan szép, sötét, finom rajzú változat. Erdélyi részek: Nagy-Szeben, Kolozsár, Mező-Záh, Hosszútelke, Szász-Veszős.

SPEC. 15. FAJ. EPEIRA SOLLERS. WALCK. ÜGYES K. GEWANDTE K.

(solleis = ügyes, ravasz; itt arra az ügyességre látszik vonatkozni, a melylyel lakását készíti. Mimici száraz kórokon.)

Syn. 1841. *E. sollers* WALCKENAER. «Hist. Nat. des. Ins. Apt.» II, p. 197.

Vide: THORELL «Remark» p. 18.

♀ Kis, zömök alak, kerekded végtesttel, vékony lábakkal, igen módosan fejlett fejmellel.

Szürkésbarna. Fejmelle keskeny, egyszínű vörösbarna, fejerésze jól elválasztott, domború kissé bozontosan szőrös; a hátgödör kicsiny, sekély. A mellvért barna, közepén néha elmosódva-világosodó. A rágók nyulánk tövűek, a becsapórás erős, egyenetlen fogacsokkal fegyverzett, színezetök vörösbarna; az állkapcsok egyszínűen vörösbarnák.

A czombok vörösbarnák, végök fele elmosódva és alig észrevehetőleg sötétebbek, a többi íz elmosódó vörösbarna gyűrűzettel.

A végtest kerekded, széles, csak a fonók fele kissé csúcsosodó; szürkésbarna, a hát közepetáján sötétebb.

A hát közepén egy hasítékszerű fekete hosszolt, két oldalt szürkésfehér, kirívó szegélyzettel, e szegélytől keresztbe egy V ritkán két ág pár válik el s keresztet alkot, melynek nyele azonban nem ér a fonókig, teteje gyakran igen széles A szürkésfehér foltra enyészik, mely a végtest elején áll; néha csak a fehér szegélyű fekete hasíték van meg; néha csak a felső ágfolt látható. Az oldalak szürkések. A has sötétbarna, világos sárgásfehér, néha elmosódó [] szegélylyel.

* Doroszlón a kincstári erdőmesteri lakóház folyosóján mindig áttelel.

A szemek a fej szőrözete által borítottak, az oldalszemek a középsőkből nem egészen kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó szemsor közepi szemek közötti.

A zár módosan kiemelkedő széles, fedője nem lemez, hanem tompa háromszög alakú karaj, elgyűrődő, fenyves szélékkel.

Mértekek: ♀ Törzs	8—9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 „
I lábpár	11 „

♂ kicsiny, a nőstényéhez hasonló rajzu és színezetű; a két hátsó lábpár czombja töven határozottan világosodó. A fejmell módosan fejlett. A tapogató kurta nyelvű, térdizéken két gyenge sertével; a diószerűen kidagadó nemzőrész alsó feléből egy vaskos tövű, kurta, hajlott, a hajlásban tompán fogacsolt köröm meredez.

Mértekek: ♂ Törzs	4·6—5 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·2 „
I lábpár	13·5 „

Válfa: ♀ a végtesttől kissé vállas, a vállakon szabálytalan felhoidalakú () egymás felé fordított sötét-fekete barna folt; a második ingödörpártól le a fonóig egy széles, nyelv alakú, sötét-barna fekete czimer, elmosódva fehéren szegelyezve.

Ifjú nemzedék: ♀ sárgászöröses, vagy viasz sárga, a végtest elején Δ alakú fehér folttal vagy X alakú fehér jeggyel. (*Epeira dalmatica* Doleschall.)

E csinos állat tavaszkor és ősszel, nevezetesen száraz kórokon tartózkodik, hol az elálló ágak közé szövi hálóját, maga egy kiasszott rügy melle lapul, melyhez színezetenél és alakjánál fogva igen hasonlít s így nehezen észrevehetővé lesz (azt hiszem erre céloz WALCKENAER adta neve is). Párzását nem ismerem.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Mező-Záhról; magyar részekből: Doroszlóról, Pecs vidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pavel), Pest vidéke (Muz. gy. Pavel), Orsova (Muz. gy. Frivaldszky) Könyv-játi, (Dr. Horváth Géza). A változatot és ifjú nemzedéket Szász-Vesszősről Erdélyben.

SPEC. 16. FAL. EPEIRA AGALENA. (WALCK.) NYUGTALAN K. RUHRIGE K.

(a és $\gamma\alpha\lambda\gamma\gamma$ = nyugtalan; a magatartásról.)

Syn. 1802. *Aranea agalena* WALCKENAER «Faun. Paris.» II, p. 197.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23, 491.

♀ Kis alak. Fejmelle tojásdad, kissé szivalakú; végteste tojásdad, szélessegenél alig hosszabb, elől a legszélesebb.

A fejmell és a lábak vörösesbarnák, a fejresz valamivel világosabb. A lábak barna gyűrűzettel. Végteste a hátfelén sárgásfehér, elől két elkerített háromszögű barna foltoeskákkal, közül egy ilyen színű hosszúkás folttal; a rajz egyáltalában az *E. patagiata* rajzához hasonlít.

A zár egy szaruszerű kiemelkedés, két oldallemezzel; fedőlemeze kiválóan hosszú és durván keresztbe-rovátkos.

Mértekek: Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$
I lábpár	7 „

♂ Színezet szerint hasonlít a nőstényhez, de végteste inkább csak barna foltokat mint rajzokat mutat. A tapogató harmadik ízületén két hosszú serté; a gyűjtőből egy kétágú, hegyes embolus és egy tompavégű fog áll ki.

Mértekek: Törzs	4 $\frac{m}{m}$
I lábpár	8 „

Nagy-Szeben vidékeről elősorolta Sill Victor *Epeira agalena* C. Koch nev alatt. A példányokat nem láttam.

SPEC. 17. FAL. EPEIRA VICTORIA. (THOR.) VICTORIA K. VICTORIEN K.

(victoria = győzelem, de női név is)

Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ A két első lábpár czombja felül bebarmitva, a végtest hátán sárgás fehér, barnán pettyezetett földön egy tolgylevel alaku világos, viaszszerű rajz. A zár fedőlemeze szélességénél sokkal hosszabb, durván harántrovátkolt és hosszú, finom hegybe végződő.

A törzs egészen nyulánk; különösen a végtest hossztojtásdad, elől hátul majdnem egyforma magasságu, elkerekített vegevel a fonók felett kiálló.

Világos barnássárga alapszínű.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, sárgásbarna; a fej jól elválasztva, fehér szőrrel borított, mely szőrzet a hátgödörnél kezdődik; a mellresz módosan és elkerekítve domború, a hátgödör mögött szőrtelen, szelein fehér szőrsávval szegelyezett; a mellvert fekete, fehér szőrzettel gyéren borítva, minden csipő előtt egy kis fehér üstökkel.

A rágók kissé térszerűen domborodók, a domborodáson, illetőleg tüvükön sárgások, egyebkent sötétbarnák. Az állkapcsok és az alajk egyszínűen barnássárgák.

Az I. és II. lábpár czombjának (femur) felülete bebarmitott, végén enyészve-gyűrűzött; a terdiz elől élesen határolt sötét barna gyűrűvel; a szár közepén és végén hasonlóan, úgy szintén a lábveg második ízeke (metatarsus) az utóbbihoz hasonló gyűrűzettel.

A III-dik és IV-dik lábpár czombja egyszínű sárgabarna, végén határozottabb sötét gyűrűvel, a többi ízeke az I. és II. lábpárhoz hasonló.

A végtest szőrös sárga; barna pettyezetett földön egy tolgylevel alaku, világos sárga, a végtest elején kezdődő, de a fonókat el nem érő czimert visel, melynek közepén és hosszába rendezve két sor elmosódó, barna, finom petty látható. E czimernek hat oldalkaraja közül az első kettő hátul alig észrevehetőleg barnán szegelyezett, a többi belsejében barna, úgy, hogy a sárga szín a barnát szegelyezi. Oldalt e czimertől minden oldalon két sor szabálytalan alakú sárga folt, melyek közül a czimerhez legközelebb álló a czimer barna karajainak szegelyébe olvad.

A feketebarna has közepén egy világos, sárgásfehér csík, mely a fonók előtt megszakad, úgy, hogy közvetlenül a szemölcsök előtt egy pettyet alkot: két oldalt e közepesíktől alakú, gyakran szakadozott, fehérsárga foglalat; az alsó fonópártól oldalt egy-egy nagyobb, a felső pártól oldalt egy-egy kisebb sárgafehér petty.

A középső szemcsoport négy szeme deréknegyszögbe elhelyezve, az oldalszemektől kétszer akkora távolságra a mekkora a középszemek közötti távolság.

A zár gyantaszerűen áttetsző, sárga; fedő lemeze korszófül módra \sim görbült, szélességénél legalább négyszer hosszabb, harántul és különösen a zárra nező oldalán durván rovátkolt, a végén gyorsan hegyesedve vékony csúcsba végződő; a legbiztosabb ismertető jegyet kepezi.

Mértékek: ♀ Törzs	13—15 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 »
I lábpár	20 »

♂ Kisebb, karcsúbb, színezete a nőstényével azonos; az első és második lábpár felülete kevesbbé barnított; a második lábpár szára a vége felé vastagodott, e vastagodás belső oldalán több apróbb tüske közül négy nagy tüske kiáll.

A tapogató igen kurta, bunkója igen tetemes; a terdiz felül két szemölcszerű dudorral, vastagságánál nem hosszabb; a szárízék kurtább, kifelé és oldalt egy széles, vaskos, felülről tekintve bárdszerű, egyenlő szélességű tarajt bocsát; a pikkely keskeny, oldalt és befelé fordított; nemzőszerve a belső oldalról és kisse alulról tekintve, egy, a pikkely csúcsa alól le- és kifelé kanyargó erős és hegyes, horogszerű nyujtványt mutat, melynek hajlásában meg egy hegyes tövis látható, e nyujtványhoz, kívülről egy ívesen elvágott

szeles és simaszelű lemez csatlakozik, e lemezhez kívülről ismét egy lemezszerű, keskenyebb, elkerekített és kisse fogacsolt lemez alkalmazkodik. A külső oldalról tekintve egy kerek gyűjtő látható s egyszersmind az is, hogy a szélesebb lemez külső sarka eles fogban végződik.

Mertekek: ♂ Törzs	8·2 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	3·5 "
I lábpár	16·4 "
II "	13 "
III "	8·7 "
IV "	12·3 "

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Gyekéből (a himet Schusztér Károly úr fedezte fel Kolozsvár környéken); magyar részekből: Budáról (B. M. Ankertől), ugyaninnen «Sashegy» (Muz. gy. Pável), Rákos Palotáról (Pável). Ugy látszik, hogy ez a faj az aljakat, rokona — a következő faj ellenben a hegységet kedveli.

SPEC. 18. FAJ. EPEIRA CEROPEGIA. (WALCK.). VIASZOS K. WACHSK.

($\chi\chi\rho\phi\varsigma$ = viasz, $\pi\eta\eta'\phi\varsigma$ = fehér; a végtest tölgylevélalakú rajza színére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca ceropogia* WALCKENAER «Faune Paris» II, p. 199.

Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ Az I. és II. lábpár czombja alul rövid-csikyszerűen bebarmitva; a végtest hátán, barna földön egy viaszszzerű, elején kétszer \wedge szerűen elágazó sárgásfehér rajz; a zár fedőlemeze szélesen szívalakú, szélességénél alig hosszabb és hirtelenül árszerű csücsban végződik.

A fejmell vörösbarna szélességénél hosszabb, fejerése jól elválasztott, fehér szőrrel borított, a szőrözet a hátgödörből indul. A mellrésznek a hátgödörön túli tere kopasz; oldalai fehérszőrösök, néha igen finom, fehér szőrszegélybe foglaltak. A mellvért vörösbarna, gyéren álló, hosszú, sötét szőrökkel fedett. A rágók egyenletesen az állkapcsokra hajlók, egészen vörösbarnák.

Az állkapcsok és az alajk egyszínűen vörösbarnák.

Az első és II-dik lábpár czombja különösen alul egy csikyszerű, vörösbarna folttal. A lábak színe és gyűrűzete egyébként az Ep. Victoriához hasonló.

A végtest meglehetősen széles-hossztojásdad, hátul alacsonyabb, a fonók felett elkerekített és valamennyire kiálló.

Czimere élénken sárgásfehér, viasz kinézésű, igen symmetricus és kirívó rajzzal, mely két egymásfelett álló széles, \wedge alakú ágpárból és ezek alatt s hozzájuk sorakozva három () alakú, a fonóig le nem erő, fokozatosan kisebbedő foltpárokból áll. Az ágpárok közötti tér sötébbarna földön sárgásfehéren, finoman pettyezetett; szegélyzete az egész rajznak sötét feketebarna s e sötét szegély mind kétoldalt egy többször kigyózó sárgásfehér szalaggal szegélyeztetik.

A has fekete; a közepén egy széles, sárgásfehér hosszcsikkal, kétoldalt egy szakadozott, enyésző, sárgásfehér () be foglalva. Az alsó fonópár mellett egy szabálytalan alakú apró, sárgásfehér foltpár; a felső fonók mellett hasonlólag egy igen apró foltpár, a fonók felett, azokat mintegy körítve, egy finom sárgásfehér ives vonal.

A középső szemecsoport derek negyszögbe elhelyezve, egyébként az Ep. Victoriához hasonló.

A zár fedőlemeze sötétvörösbarna, szélesen szív vagy inkább hagymaalakú, durván szemésesített és csücsba végződő, lapos, e faj legjobb ismertető jele.

Mertekek: ♀ Törzs	11 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	3·5 "
I lábpár	14·5 "

♂ Kisebb, karesűbb. Az első és második lábpár ezombja alul és kisse oldalt-befele bebarmitott, a harmadik lábpár ezombján egy halavány gyűrűfolt. A vegtest igen sötét és a viaszrajz igen élesen kifejezett. A második lábpár szára, a végén erősödött és belső oldalán, több apróbb, tüske között, negy hosszú tüskével fegyverzett.

A tapogató igen rövid, térdize vastagságánál nem hosszabb, felületén két szemölcsessel, melyeken egy-egy hosszú, erős serte ágaskodik; szára igen rövid, külső oldalán egy bárszerű karajt bocsát, mely a végén szelesebb mint a töven; a pikkely keskeny, befele-oldalt fordított; nemzőszerve igen kidagadó; a belső oldalról, és kisse alulról tekintve a pikkely csúcsa alól le és kisse kifele egy igen könnyedén (*nem horogszerűen*) hajlott, tompán hegyes, egyenlő vastagságú, karesű nyújtvány indul, melyhez kívülről egy igen széles, síma és egyenes szélű lemez csatlakozik, e lemez külső sarka fogszerűen végződik. (A nyújtvány alakja legbiztosabban különbözteti meg e faj himét az *E. Victoria* Th. himtől).

Mértékek: ♂ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpár	15·5 »
II »	11·4 »
III »	8·2 »
IV »	11 »

Havasi alak, mely leginkább a fenyőövben fekvő tisztások bujább növényzettű helyein a füveken szövi szép kerékhalóját.

Ismerem, erdélyi részekből: a Hargitáról (Mezőhavas 4000 lábíg), Gyergyó-Szent-Miklós környékéről és Balánbányáról (Gyümölcsénes); magyar részekben csupán csak Csorba mellett «Prvnyiszka» ingoványokban találtam.

SPEC. 19. FAJ. *EPEIRA ADIANTA*. (WALCK.). KÖKÉNY K. SLEHDORN K.

(*ἀδίαντος* = meg nem nedvesített, a melyet nedvesség nem érhet; lehet hogy a tartózkodásra vonatkozik).

Syn. 1802. *Aranca adianta* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 199.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

? Az *Ep. ceropegiæra* emlékeztető vegtest-rajzzal, a hason azonban semmi közepesik; a fejmell közepén egy finom sötét hosszvonal, mely a szemeket nem éri el. A zár fedőlemeze felálló, széles, kurtakampós, elöl elkerékített és felgyűrűt finom szélű. A megelőzőknél sokkal kisebb alak.

A fejmell és függelékeinek alapszíne agyagsárga, az egésznek törzse módosan fejlett, szélességenél hosszabb; fejezése szűkülő, határozatlanul elválasztott, módosan domború, szőrözete fehéres és igen gyér. A középszemesoport mögött kezdődik egy finom, hasitékhoz hasonló barna vonás, mely a hátgödörön túl menve, nem éri a mellrész végét. A mellvért tiszta fekete, majdnem meztelen.

A rágók egy kevesse térszerűen kihajlók, agyagsárgák és csak végükön keskenyen bebarmitottak. Az állkapcsok és az alajk sötét agyagszínűek, kevesse világosodó szelekkel. A tapogatók, csipők egészen, a ezombok tövéknél agyagsárgák, az utóbbiak az I és II lábpárnál, felül, hosszában és végükön gyűrűszerűen bebarmitottak. A térd és száruk végeiken határozatlan, elmosódó barna gyűrűvel, ilyen a bordáskörmök táján a láb vége is. A vegtest kisse lelapított, meglehetősen szélesen és kisse csúcsosan tojásdad, felül agyagsárga földön bíborbarnásan sűrűn pettyezetett, neha bíborbarna alapszínű, közepén az *Ep. ceropegiæ*hez hasonló fehér, kétszer Δ szerűen és háromszor $()$ szerűen összetett rajzzal, mely a fonók felé mindinkább keskenyedek, itt neha lándzsás csúcsba összefoly. A has fekete, igen kiálló sárgásfehér $[]$ szegélylyel, melyben közepesik ninesen. A fonók mellett két oldalt elhelyezve két sárgásfehér foltpár.

A közep szemesoport negy szeme derek négyszögbe állítva az oldalszemektől nem egészen kétszer annyira, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár vörösbarna, elöl elkerekített, széles, kurta és mindjárt tövétől kampósan görbülő lemezzel fedett.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	11·5 »

♂ Karesú, hosszúlábú, színezetben a nősténynek megfelelő; néha azonban az oldalakra is fehér, úgy, hogy a jellemző hátrajz épen csak sötét-biborbornán szegélyezve van. A lábak egyszínűen agyagsárgák és csak a térd, szár és lábveg izének legvege keskenyen barnán gyűrűzött.

A tapogató rövid szárú; térdizén két felálló, vöröses, hosszú sertével; befelé-oldaltfordított pikkelye keskeny, nemzőszerve dió szerűen kidagadó, a külső oldalról tekintve egy kurta, éles, csavart körmöt mutat.

Mértékek: Törzs	5—5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·6 »
I lábpár	13 »

Válfa ♀. A végtest alapszíne feljül sok fehérrel kevert, a hát fehér középrajza elöl keskenyen, hátrafelé mind szélesebben biborbornán szegélyezve.

Epókot eddig csak két lehelről ismerem: Kolozsvárról, hol a szopori völgyben előforduló kőény-bokrokon találtam. Augusztusban ivarérett. Egy-egy bokron 15—20 is tartózkodik s szép, nem nagy kerek-halókat az ágak között feszítik ki. Lakásukat csészeszerűen összeszórt levelekből készítik. Nappal is teljes működésben vannak. Második lehelje Mező-Záh Erdélyben, hol igen világos, elmosódó hátrajzu példányokban fordul elő.

SPEC. 20. FAJ. EPEIRA CUCURBITINA. (CL.). TÖK K. KURBISS K.

(cucurbita = tök; a végtest alakjáról és színezetéről).

Syn. 1757. *Araneus cucurbitinus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 44.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

♀ Tökgölg; sárgásbarna előtesttel; a fonók felett egy rókavörös folt; a végtest hátfelének szélén, az ingödörökon kívül, két oldalt négy-négy fekete pont.

Kis zömök alak kis előtesttel és domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell sárgásbarna, egyszínű, módosan fejlett, jól elválasztott fejrészszel, mely a szemek táján kissé lecsapva-elkerekített. A mellvért sárgásbarna; hasonló és egyszínűek a szájszervek és a lábak is.

A végtest felül élénken tökgölg, néha fehéres lehelettel, mi a színt még emeli. A kevésbbé kirívó ingödörökon kívül s tölök kétoldalt sorakozva négy-négy sötét fekete pont, a fonók felett álló pár a legnagyobb és legközelebb áll egymáshoz, a többi pontok között a távolság a végtest eleje felé mindinkább növekedik. A fonók felett a végtest kiálló és ezen a helyen rókavörös.

A has zöld; színe valamivel szennyeseb, néha [] szerű világosabb foglalatra emlékeztető nyomok látszanak. A középszemesoport hátsó két szeme nagyobb az alsónál és távolabb áll tőle mint egymástól, az oldalszemektől pedig kétszer annyira mint egymástól.

A zár széles alapból emelkedik, fedőlemeze gyantaszzerűen áttetsző, a zár keretét alig meghaladó hosszúságú, széles, ∞ formára hirtelen hajlású; vége elkerekített.

Mértékek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4 »
I lábpár	7 »

♂ Sárgászöld; igen fejlett, sötét sárgabarna fejmellel, mely a végtestnél nagyobb; a IV lábpár czombja alúl, egyenes sorban álló 5—6 sertetűskével.

A fejmellnek mellrészre igen széles, az egész fejmell hosszával majdnem egyenlő; az egész sötét sárgabarna, a mellrész finom barna szegélylyel. A végtest röviden tojásdad, színezetben halaványabb, egyébként a nőtényének megfelelő.

A lábak, jelesen az I. és II. pár, hosszúság mellett a czomb és szár ízeikben láthatólag kivastagodottak; az ízek végén barnán gyűrűzöttek. A tapogató rövid nyelű; térdizéke két felálló, hosszú, barnavörös sertével; pikkelye oldalt és befelé fordítva, keskeny; nemzőrésze kidagadó, alulról tekintve egy kicsiny, tompa foggal fegyverzett.

Mértékek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
Fejmell	2.2	»
I lábpár	6.4	»

E csinos kis pók igen gyakori, leginkább tavaszi, magasabb helyeken nyári alak, mely a bokrokat, jelesen a nagy levelűeket kedveli, hol hálóját néha a levelek lapjára, ha az bemélyített, feszíti, a szár mellett pedig egy kis rejtet sző. Kertekben a Syringákat különösen kedveli. Kerékhalója szép, rendes, néha alig $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű. Vasúti vonatokon többször észleltem, hol is az ablakok sarkaiba (kívülről) alkalmazta kis hálóját s a vonat robogása közben is fogdosta a hálójába sodort szunyogokat. Az aljaktól kezdve még 3500—4000 láb magasságban is előfordul. Párazását nem ismerem.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Oláhfenésről, Mező-Záh, Hoszsutelke, Gyergyó Sz. Miklósról, a Mezőhavasról (4000 láb), Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Báznáról (Ugyanott); magyar részekből: Pancsováról (Kis Szlatina, wojloviczi erdő), Orsováról (Allion töve), Ogradena (Mragonya völgy), Báziasról, Tokajról (Kopasz), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja), Bükkhegység (Eger felett: Kőhát), Csorbáról (Prvnyiszka), Nagy Váradról (Muz. gy. Moesáry), Budavideke (Muz. gy. Páve), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 21. FAJ. EPEIRA ALPICA (L. K.) HAVASI K. ALPEN K.

(Alpes = havas; a tartózkodásról.)

Syn. 1869. *E. alpica* L. Koch in «Zool. Mitth.» aus Tyrol XLIII, Vers. der deutsch. Naturforscher, Innsbruck, p. 25.

Vide: THORELL «Remarks» p. 547, 549.

♀ Világos tökzöld, barnás oldalakkal, barnás hassal, az utóbbin két pár világos folt; a IV. lábpár térd, szár és két végére barnán gyűrűzött; a végtest hátán, közel a fonók felett csak 2 pár fekete pont (a négy ingödörön kívül); a fonók feletti rókavörös folt szétfolyó.

A fejmell és valamennyi függeléke agyagsárga; a fejrészt szélesedő, jól elválasztott; az I., II., III. lábpárnál a szár láthatólag barnán gyűrűzött (a IV. lábpár lásd fennebb).

A végtest széles-tojásdad kissé lenyomott, oldalai bebarázdáltak, úgy, hogy a hát élénk színe élesen határoltatik. A hát közepe rajzszerűen világosodó s e világosodás a négy ingödör körül és a hossz tengelyben néha feltűnő; a végén egy szélességevel fölfelé néző trapezbe rendezve, négy fekete pontocska áll.

A has feketésbarna; a zár és a fonók között két pár világos sárgászöldfoltal, melyek közül a zár melletti pár néha összefoly.

A középszemesoport két hátsó szeme az alsónál láthatólag nagyobb és közelebb áll egymáshoz mint az alsó egymás között.

A zár kevéssé kiemelkedő, fedő lemeze közel a, kissé csúcsosodó, a végén könnyedén elkerekített s alig egy keveset felhajló.

Mértékek: ♀ Törzs	7.8—8	$\frac{m}{m}$ ebből
Fejmell	3	»
I lábpár	9.8	»

E szép fajt eddig csak magyar részekből: Alsó Hámor (Borsod, Hollós fenyvese) ismerem, hol meglehetősen terjedelmű hálóját a fenyvek alatti bokrokon és a fenyvek ágai között szővé. A nemz. muzeumban egy példány Tatra-Füredről, hol Frivaldszky János ur gyűjté. A him ismeretlen.

SPEC. 22. FAJ. EPEIRA ACALYPHA (WALCK.). RÉTI K. WIENSEN K.

(ἀζαλυσίς = fedetlen; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranea acalypha* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 199

Vide: THORELL «Remarks» p. 454.

♀ Sárgás zöld; végteste oldalt bordaszerű fekete csikokkal díszítve; a fonók felől || szerű, kissé szakadozott fekete csikok nyomulnak a hátra; kis alak, ívesen domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze szűkülő, domború, a mellrész kerek, gödre hosszbenyomású, kissé barna, úgy, hogy a vörössárga előtesten csiknak néz ki; a mell szelei finom, sötét szegélylyel ékesítve, mely az oldalszemek felé nyúlszik. A mellvért, alajk és az állkapesok barnafeketék, a rágók vöröses sárgák. A tapogatók és lábak vöröses sárgák, az előbbiek végükön, az utóbbiak a száruk és lábvégizék csücsán bebarnítottak. A térd és csombízek rozsdássárgák barna szőrözettel és tüskékkel, mely utóbbiak fekete pettyekből indulnak.

A végtest a fonóktól ívesen és magasra emelkedik, az oldalak felől kissé összenyomott. A has felől 3—4 meglehetősen széles, szakadozott, fekete bordaszalag nyomul a hát felé; a fonóktól eleintén összefolyva később villaszerűen elválva három fekete csik indul, melyek között a középső a leghosszabb, a másik kettő épen a második ingödörpárig nyomul; e csikok pontszerűen a végtest elejeig folytatódnak. A fekete csikok közötti tér mindenütt sárgazölden mintegy márványozott.

A has fekete, kétfelől egy páros sárgás-fehér folttal, a fonók mellett mindkét oldalon két két sárgás-fehér pettyel díszítve.

A középszemek csoportja közel derék négyszögbe helyezve; a hátsó pár fekete karikába foglalva, látszólag nagyobb; az oldalszemek úgy elhelyezve, hogy a hátsók a hátsó középsőkkel egyenes sorba esnek. Az oldal és középszemek közötti távolság nagyobb a középszemek közöttinél.

A zár hátra felé íves, kevésse felvetett keretet alkot, melyben a rövid, széles, nyelvalakú, elől elkerekített fedő lemez úgy megfekszik, hogy a keret belső széleit éri.

Mértékek: ♀ Törzs 5—5.5 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 2 "

I lábpár 8.2 "

♂ Igen kicsiny, nyulánk lábú; színezete megfelel a nőstényének.

A tapogató kurta nyelű, térdizén egy felálló serte; oldalt befelé fordított pikkelye kicsiny, nemzösszerve diószerűen kidagadó, alulról tekintve a végén egy csavart lemez, e mögött egy kurta, horogforma villásköröm látható.

Mértékek ♂ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 1.3 "

I lábpár 4.5 "

Válfa ♀: A végtest elenk sárga, a középső csik teljesen hiányzik, a másik két csik kissé szétágazó, az ingödörökben comma (,) szerűen megszakadott.

A legcsinosabb kis keresztesek közé tartozik; közönséges, bujább növényzetű helyeken, nevezetesen réteken (innen magyar neve); bokros helyeken is nagy számmal található.

Meglepően nagy kerek hálóját a növények szirmaira alkalmazza, igen ritkán folyamodik rejtszöveshez s legtöbbször beéri egy egy levél alsó lapjával. Egész nap mozgásban van s úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van. A hímek májusban ivarérettek. Párást nem ismerem.

Találtam eddig erdélyi részekben: Kolozsvár, Szász-Vesszős, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szt.-László, Torda stb. rétségein, N.-Szeben (Sill); magyar részekben: Uj-Palánkán, Pancsován, Orsován, Ogradena (Mragonya völgy), Báziason, Tokajban, Tarczalon, Rakamazon, S. A. Ujhelyen, Alsó Hámorban (Borsod), Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadián (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (Sashegy, Muz. gy. Pável).

SPEC. 23. FAJ. EPEIRA DIODIA (WALCK.). ÁL-K. TRÜGENDE K.

(*διωδία* = átmenés, elszökés; *διώδος* = átmenet; a Meta nemhez való rokonságra látszik vonatkozni.)

Syn. 1802. *Aranca diodia* WALCKENAE «Faun. Paris» II. p. 200.

Vide: THORELL «Remarks» p. 455.

? Kis alak; alakilag az *Epeira* diadematára emlékeztet; az előtest világos rozsdabarna; a végtest feketebarna, hátán elől egy Δ elkerekített sarkú fehér folttal, mely belsejében két — — forma, barna, finom vonalat mutat. Az állkapcsok szélességöknél alig hosszabbak; a szemcsoport közelebb áll a Meta¹ mint az *Epeira* neméhez.

A fejmell kicsiny, fejerésze jól elválasztott, kisé nyújtott és domborodó; a mellrész kikerekítve domború; a módos hátgödörből a jól látható barázdák csillagszerűen oszolnak a csipők felé; az egész rész rozsdasárga. A mellvért világos rozsdasárga, gyéren álló fekete szőrözettel; a szájrészek hasonló színűek; széleiken alig észrevehetően bebarnitva.

A tapogatók és a lábezombok töve világos rozsdasárga; a tapogatók végze egészen, a zombok vege határozatlanul, elmosódva bebarnitott.

A végtest elől magas, kisé vállas, a vége felé tojásdadra elkerekített, sötét feketebarna; elején egy — fehér folttal, melyben két — — vonás áll, ez alatt oldalfelől fehéren kigyózva, és igen finoman szegélyezett bársonyfekete czímer, a czímer felett meg egy finom fehér \wedge ágrajz.

A has fekete, oldalt () szerűen, sárgásfehéren szegélyezve, e szegély a fonók felé kirívóan világos. Az alsó fonópár mellett rendszeren egy fehér pettypár.

A középszemcsoport derék négyszögbe elhelyezve, az oldalszemek kissé hátralépnek, nem érintkeznek egymással s csak kevéssel távolabb állanak a középszemektől mint ezek egymástól.

A zár nem kiálló, fedő lemeze vézna, sárgás-fehér, meglehetősen hosszú, pálczaforma-egyenese, a végén kissé reszűtösen lekapva és bebarnitva.

Mértékek ? Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 2 »

I lábpár 9 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt magyar részekben az Ogradena mellett a Dunaszorosba meredező Csukár mare szikla tövében júniusban találtam, hol bokrok árnyékában szövő hálóját. Erdélyből Kolozsvár környékéről meg van a Schusztér Károly gyűjteményében.

GEN. 3. NEM. CYRTOPHORA. (SIM.)

(*κυρτός* = púp, Buckel; *ἔφο* = viselni, tragen. A végtest tevépüpjára vonatkozik.)

Syn. 1864. SIMON «Hist. nat. des Araig.» p. 255, ad partem.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 57.

A végtest egy hátrafelé tolt, tetemes, kúpalakú püpot visel. Az oldalszemek a középsőktől csak valamivel távolabbra esnek, mint az alsó sor középszemei egymástól; a hátsó szemsor határozottan kihajló; az oldalszemek meglehetősen széjjelváltak. A fejmell keskeny, részeiben jól dombortíott.

E nemnek nálunk csak egy képviselője van, mely sajátos testalkata mellett, finom hálójának olykor igen merész alkalmazása által tűnik ki. Fajrokonai deli alakok.

¹ Az oldalszemek nem épen érintkezők, a középsőktől csak kevéssel távolabb állva, mint ezek egymástól.

SPEC. I. FAJ. CYRTOPHORA CONICA. (PALL.). KÜPOS KÜLLŐPÓK. KONISCHE SPEICHENSPINNE.

(conus = kúp; a végtest magas púpjára ezélez; a «küllő» a fehér lábezombókia s a hálóra is vonatkozik.)

Syn. 1772. *Aranea conica* PALLAS «Spicil. zool.» I. 9. p. 48.

Vide: THORELL «Remarks» p. 18.

♀ Sötét alapon tarka színű. A hát púpja széles alaptól indulva magasra emelkedik és kissé hátrahajló. Valamennyi lábpár czombja-tőven alabastrum fehér és kissé áttetsző.

Az alak kurta, zömök, aránylag kis fejmellettel; a végtest, a kúp táján mérve, szélességénél magasabb magasságánál valamivel hosszabb.

A fejmellet igen módos fejlődésű, sötét vörösbarna; fejeresze jól elválasztott és jól kiemelkedő, a kerekded mellrésznél keskenyebb. A mellvért gyéren szőrös, vörösbarna; a rágók tövüktől domborúan, kissé térszerűen kihajlók, vörösbarnák; az állkapsok és az alajk töve vörösbarnák, széleik szélesen rozsdasárgák.

A tapogatók végze fekete s csak töven sárgás, az alapizek áttetszően sárgásfehérek. A czombok tövüktől egészen közepén felülgalabastrom fehérek, végükön szélesen feketebarnán gyűrűzve; a több iz igen sűrűn feketebarnán gyűrűzött.

A végtest színezete változó; felül többnyire feketebarna, a hát elején oldalt két terjedelmes, sárgás, nagy folt, mely elől összefoly: az összefolyás csücsében (I) szerű világos fehéres jegy, melytől azután egy sokfélekepen megszakadozott sárgás folt kereszt-szerűen indulva, a púp csücsa előtt hegyesen végződik, inkább hátrafelől mint oldalról, de mind a két felől, ket-ket csipkeszerű foltocskák igyekeznek a csücsre, a fonóktól pedig a csücsig egy sárgásfehér szalag vonul mely egy-két keresztvonás által megszakíttatik. Az oldalak alja fahéjszín és sárga vegyületű. A has fekete, a fonók előtt egy harántfekvő nagy, sárgásfehér foltpárral.

A szemecsoport (lásd II. 4 t. 70 a) mindkét sora kihajló, az alsó sor kihajlása tetemes. A közepesoport négy szeme közül az alsó pár távolabb áll egymástól mint a hátsó pár; a két pár közötti távolság ismét nagyobb annál, a mely az alsó pár között létezik. Az oldalszemek egymás között jól elválasztottak s a hátsók annyira esnek a közepesoport hátsóitól, a mekkora távolság az alsó és hátsó középszemek között.

A zár kidagadó, két harántfekvő gombszerű dudorodást mutat, melyek között a világos, gyantászerű, vezna fedőlemez könnyedén lehajlik anélkül, hogy a gombok határát meghaladná.

Mertekek: ♀ Törzs a fejtől a fonókig 7 $\frac{m}{m}$
 » » » púp csücsáig 9 »
 a fejmellet 2·2 »

Néha egészen fahéjszínű; máskor barna oldalak mellett levélalaku fehéres rajzot visel a hátán, vagy barna hát mellett oldalaiban világos.

♂ igen karesű termetű; lábai a nőstényéhez hasonló, az előtest élénk vörösbarna, a végtest fehéres oldalakkal, felületén barnás; a púp módos és nyergesen válik ki a hátból; a végtest egészben kisebb az előtestnél. A lábak nem feltűnően hosszúak. A tapogató sárga, pikkelye jól bemélyített, kerekded kanál alakú, barna, oldalt befelé fordított s belőle dagad a nemzőszerv, mely vastagságánál hosszabb s két barna, chitines, fénylő, hajlott lemez között sárgás hárttyát mutat, az egyik lemez kissé kampósan hajolva tompa, a másik erős, kurta körömben végződik.

E szép pók kertekben és az előhegysegek bokros helyein nem ritka s tavaszi és őszi nemzedekkel dicsekedhetik. Hálóját a legszebb kerekhálók közé tartozik, a mennyiben küllői és csigafonalai igen sűrűek és szabályosak; a mellett nem ritka, hogy e hálók keretfonalai 5—6 ölnyi távolságra álló fákat kötnek össze. A kertekben, nevezetesen a régiebb babkarókat kedveli, hol azután nappal gyakran az elálló kergek alá vonul meg. Hálóját után úgy is felismerhető, azáltal, hogy a háló tercséjétől lefele egy sorba rakja és göngyöli be prédáját. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdelyi reszekben: Kolozsvár (Muzeum kert), Szász-Vesszős, Mező-Záh, Balánbánya és a Bekás-szorosban; Nagy-Szeben (Sill gyűjtemény); magyar reszekben: Bogojeva (a pusztai kőrőin), Palánka (Trnováci erdő), Orsova (Allion, Graczkai völgy, Jeselnitzai völgy) Mehadia (fehér kereszt tája), Mehadia-Damoclet (Muesuronyi legelő), Ogradena (Csukár szikla töve), Alsó-Hámor (Hollós fenyves, Coburg forrás, Lustavölgy), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadia (Muz. gy. Friedlszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz).

GEN. 4. NEM. SINGA. (C. K.)

(Σίγγα = földrajzi név.)

Syn. 1836. C. Koch «Die Arachniden» III, p. 42.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

Hengerded végtestű, kis alakok (törzs hossza legfeljebb $7.5 \frac{m}{m}$). A végtest rendszeren sötét színű, világos hosszcsíkokkal díszített, gyéren szőrös, puha bőrű és zsírfényű. Az oldalszemek majdnem érintkezők az alsó sor középsőitől alig állanak távolabb mint ezek egymástól. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. Buja növényzet, jelesen tőszélek és mocsarak lakói, melyek kis kerek hálójukat a gyengébb növények szirmai közé szövik s mellejök elmeszen alkalmazott, igen változatos rejteket szőnek.

SPEC. 1. FAJ. SINGA HAMATA (CL.) NYILAS SZINGAPÓK. PFEIL SINGASPINNE.

(hamus = horog; némileg talál a végtest rajzára, mely keresztberóvott nyelű nyílhoz hasonlít.)

Syn. 1757. *Araneus hamatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 51.

Vide: THORELL «Remarks» p. 28.

♀ Fekete; sárgavöröses finoman barnán gyűrűzött lábakkal, a végtest hátfelén egy ↑ nyíl forma világos sárgásfehér rajz, melynek nyelet több haránt vonás metszi; oldalai sárgás színnel elegyítve sötét barnások.

Kis, hengerded alak, módos fejmellel és lábakkal.

A fejrész jól elválasztva, domború, a mellnél nem feltűnően keskenyebb, feketebarna, zsírfényű; a mellrészt a fejresznel kevésbé domború, vörösbarna, a nyelecske felé világos vörösbarnás; a mellvért fekete, gyéren szőrös.

A rágók sötét feketebarnák, tövükön láthatólag kidomborodók; az állkapcsok és az alajk vörösesbarnák, szeleiken alig valamivel világosabbak. A tapogatók vöröses sárgák a három végig fekete gyűrűvel.

A lábak vöröses sárgák, a czombok és a többi izék végükön barnás gyűrűvel, mely az első két labpár térdizén igen határozatlan. A czombok alul fegyvertelenek, a többi lábízület alul erős, sötét tüskével fegyverzett.

A végtest tompakörded, kisse nyújtott és hengerded, a fonók felett jól kiálló. Alapszíne fekete. A hátfel elejére irányzottan egy ↑ szerű rajz, mely nyelel a fonókig ér s a hátán 3—4 kisse határozatlan harántvonal által metszettek, a melyek a sárgán és barnán egyes oldalakra enyésznek. A has fekete, oldalt két párhuzamos sárgásfehér vonással szegélyezve, mely sem a fonókat sem a rimát nem éri el.

A középszemcsoport hátrafele szűkülő trapezbe elhelyezve; az oldalszemek majdnem érintkezők, távolságuk az alsó középszemektől valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymás között elválasztja. Elölről nézve az alsó sor kisse kihajló, a hátsó kisse behajló.

A zár vörössárga, egyszerű, kevesse kiemelkedő kerettel; fedő lemeze alapján szeles, vegfele kisze csúcsosodó, elkerekített s a zár keretet epen meghaladó hosszúságú, alig észrevehetően \sim formán hajlott.

Mértekek ♀ Törzs 7.5 $\frac{m}{m}$ ebből

fej mell 2.9 «

I lábpár 8.2 «

♂ Kicsiny, karesu; elenken sárgás vörös, egyszínű lábakkal, enyesző nyilrajzzal, melyen a harántvonalak alig kivehetők. A végtest alapszíne vörösbarna. A szemcsoport, jelesen az alsó középszemek tetemesen kiállók; az oldalszemek felülről tekintve kisze hátralepők. A has fekete; sárgás oldalszegelye inkább foltot mint csíkot kepez. Az I. és II. lábpár aránylag meghosszabbított, valamennyi élénk sárgás-vörös, gyűrűmentes. A tapogató rövid, sárgásvörös nyelű; pikkelye nagy, kanál alakú, csak kevésse befele és oldalt fordított; nemzőszerve módosan kidagadó, oldalról tekintve egy árforma embolust ez alatt pedig egy kisze csavarosan végződő lemezt mutat.

Mértekek: ♂ Törzs 3.6 $\frac{m}{m}$ ebből

fej mell 2 «

I lábpár 6.5 «

Válfaj: α . ♀ A lábak egyszínűen sárgásvörösek; a végtest oldalainak világos színe hosszávva tömörül, úgy, hogy a nyíl nyelevel párhuzamosan állva, mintegy három csíkossá teszi a fekete végtestet, egyebként az előbbinek megfelelő es annyi mint: *Singa nitidula* C. Koch, mely eddig önálló fajként szerepelt s nem egyeb a *S. hamata* (Clerck) ifjabb nőstényenél. (Thorell tanár is ezt tartja.)

Válfaj β ♀ a fej mell fejresze fekete-barna, a mellrész sárgás vörös, a többiben az α válfajnak megfelelő, annyi mint *S. melanocephala* C. Koch (lásd THORELL «Remarks on Syn: p. 28).

E csinos kis pók, leginkább tavaszi alak, buja füves helyeken, de leginkább a tavak sáros szelein igen gyakori es májusban ivarerett. Kis hálóját a füvek, sáslevelek közbe alkalmazza, közel a földhöz es többnyire dűlten, neha epen vízszintesen is. A lakás készítésben nagy mester: majd a füvek bojtját szövi össze lefelé nyíló zacskóvá, majd a sás, a gyekeny levelet huzza össze csatornásan s e csatornára hófehér, tömött leplet sző, mely alatt megvonul s peteit is lerakja.

Úgy látszik, őszi nemzedéke is van; teny az, hogy tavasztól őszig lelhető; de megis tavaszkor a leggyakoribb. Typikus alakját ismerem, magyar reszekből: Orsováról (Allion töve), Rakamazról (zsídó temető) Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry); α Válfaját erdélyi reszekből: Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező Záhról (mocsáros helyekről), Szeben környeke (Sill, Bergleiter gyűjtemeny es Seidlitz jegyzete), Disznódról (Sill gyűjt.); magyar reszekből: Doroszló (Mosztongá nádja), Apatinból, Palánkáról, Újvidékről, Pancsováról (Kis-Szlatina mocsár), Orsováról (Füzes a neutralis területen), Ogradena (Mragonya völgy talpa), S.-A.-Új-hely (Fürdő melletti nádas), Sz.-Fehérvár (Sóstó), Nagy Várad, (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky) Orsova (Muz. gy. Frivaldszky). Válfaj β magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból es Orsováról

SPEC. 2. FAJ. *SINGA LUCINA*. (SAV. ET AUD.). ÉKES S. SCHMUCKE S.

(Lucina = myth. név, a születés istennője.)

1825. (?) *Epeira* (?) *Lucina* SAV. ET AUD. «Descr. de l'Égypte?»

1867. *Singa semiatra* L. KOCH. «Zur Arachn. Fauna Süd Europ.» k. k. zool.-bot. Ges. Wien. pag. 4. (860).

♀ Sötét dohánybarna színű, barnásvörös lábakkal; a végtest hátfelen három szelesebb, sárgásfener, élesrajzú hosszcsík; az első lábpár czombján felül a végén egy ekalakú barna folt.

A *S. hamatánál* valamivel kisebb alak, aránylag hosszabb es erősebb lábakkal a végtest megfordítva hossztojásdad (csúcsosabb végével előre fordítva).

A fejmell módosan fejlett, vörösbarna: fejerésze kissé kiemelkedő, módosan domború. A mellvért egyszínűen barna, zsírfényű.

A rágók tövüknél módosan kidomborodók, végükkel az állkapcsokra hajlók, barna-feketék. Az állkapcsok s az alajk vörösbarnák. A tapogatók agyagsárgák; végizük bebarmitott (nem gyűrűs). A lábak agyagsárgák; az I. pár czombja végén, felül, egy tetemes nagyságú, ekalakú, hegygyel lefelé irányozott, barna folt; a lábvégek kissé bebarmitottak, a III. és IV. lábpáron homályosan gyűrűsek.

A végtest sötét dohánybarna, három sárgás fehér (|) állású csikkal, a közép és oldalesikok között némi határozatlan — világos tarkítással. Az oldalak szennyesbarnák. A has barna, kétfelől halvány sárgásfehér, párhuzamos, rövid csikok köze foglalva.

A középszemesoport hátrafelé igen szűk trapezbe elhelyezve; az alsó középszempár közötti távolság majdnem nagyobb annál, a mely a középszemeket az oldalszemektől elválasztja. Az alsó középszempár tetemesen kiálló.

A zár megfekvő, hosszú, haránt-dudorodás, egy elöl elkerekített, nyelvyszerű, rövid fedőlemezzel.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8 »

♂ aránylag nagy; a nősténytől — színezetre — csak annyiban különbözik, hogy az első lábpár czombfoltja elmosódó.

Az I. és második lábpár hosszú. A tapogató rövid nyele agyagsárga, terdizén egy felálló sertével; pikkelye módos, kanálszerű, kevéssé oldalt befelé fordított; nemzőszerve módosan kiálló, oldalról tekintve egy, kissé nyitott madáresőrhöz hasonló embolus látható, melynek külső fele árforma, alsó fele vaskosabb, fogszerű.

Mértékek: ♂ Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
I lábpár	10 »

E kis pók eredetileg Palaestinából lett ismertetve. A faj egészen biztos. Találtam: Doroszlón a Mosztonga sásában igen kora tavasszal (1873. ápril 4-en) ♂ ivarát ivarérett állapotban; továbbá a Balaton nádjában (szeptemberben fejletlen állapotban). Az ivarérett nőstény csak 1874. évi júliusban került meg Doroszlón. A példányok Thorell tanár által a Palaestinából származó eredeti példánnyal összehasonlítottak. Simon E. csak Algeriából ismeri. (Les Arachnides de France Tom. I. 1874. p. 123). Ausserer Olaszországból közölte.

SPEC. 3. FAJ. SINGA HERII. (HAHN). HER SINGÁJA. HERS S.

(Her, német természetbarát tiszteletére).

Syn. 1831. *Epeira Herii* HAHN «Die Arachniden» I, p. 8.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 26, 457, 515.

♀ Fekete; a végtesten három széles (|) állású hosszcsik, melyek közül a középső mintegy hasított, sárgásfehér, belsejében élénk rozsdasárga. A végtest széles-tojásdad (nem hengerded). Zömök, kurta alak, finom, élénk-rozsdasárga lábakkal.

A fejmell módosan fejlett; fejerésze jól elválasztott, módosan domború, sötét vörösbarna, a mellresz élénk rozsdavörös; a mellvért rozsdasárga. A rágók módosan domborúak, rozsdasárgák. Az állkapcsok és az alajk rozsdasárgák, közepén elmosódva bebarmitottak. A tapogatók egyszínűen rozsdasárgák.

A lábak élénken rozsdasárgák, szőrösek, gyéren álló gyenge sertékkal s csak a bordáskarmok táján kissé bebarmitottak.

A végtest szélesen tojásdad, három hosszcsikkal; ezek közül a középső mintegy hasított (két végén

éles-csücsös, közepe fele mindinkább nyíló), mind a három sárgás fehér, a középső belsejében egy élénk rozsdasárga elmosódó, csikkal díszítve. A has egyszerűen feketebarna.

A középszemcsoport dereknégyszögben áll s a szinte érintkező oldalszemektől akkora távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár sárgás, síma keretű; fedőlemeze széles, a zár szélét kissé meghaladó, elől elkerekített, egyszerűen — lehajló és szélein kissé bebarmitott.

E típus megfelel annak, a melyet C. Koch S. nigrifrons név alatt írt le («Die Arachniden» XI. p. 153).

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	»	
I lábpár	5.5	»	

♂ igen kicsiny, hosszúlábú, karcsú; a végtesten csak a díszes középsík látható; színezete egyébként a nőstényével megegyezik. A tapogató kurta nyelű, térdizen egy felálló, kurta serte; pikkelye kanálszerű, rozsdabarna, kissé oldalt és befele fordított; nemző szerve módosan kidagadó, alulról tekintve egy rugómódra lekanyarodó hosszú, vékony, fekete embolust mutat, melynek töve mellett egy vaskos, tompa-csücsös köröm mutatkozik.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1.8	»	
I lábpár	5	»	

Válfa *a.* ♀ Az egész fejmell rozsdasárga, a végtest barnasárga, a díszes középsík határozottan kiténik és mindkét oldalról némi feketés foltcsikkal szegélyezett.

E kis faj legdíszesebb kerékhálósaink közé tartozik, s eddig Pancsováról a wojloviczi erdőben elterülő «Kis Szlatina» mocsár sásából ismerem, hol kora tavasszal mind a két nemben ivaréretten fordul elő. Az írók által rendszeren a S. pygmaeaval összetévesztetik. Fajunk kétségtelen, Thorell tanár igazolta. Erdélyből, Kolozsvár környékéről meg van a Schusztér Károly-féle gyűjteményben is.

SPEC. 4. FAJ. SINGA PYGMAEA. (SUND.). TÖRPE S. ZWERG S.

(Pygmaei = a régiek mesebeli törpe népei; az alak kicsinységére vonatkozik).

Syn. 1830. *Theridium pygmaeum* SUNDEVALL «Svenska. Spind. Beskr.» p. 121. ad. part.

Vide: THORELL «Remarks» p. 26, 67, 455, 457, 554.

♀ Fényes fekete vagy sötétbarnafekete; a végtest felületén három fehér vagy sárgásfehér, ríktó hosszcsikkal (|). Igen kis alak, kissé hengerded végtesttel, vöröses, arányos lábakkal.

A fejmell kicsiny, barnászvörös, néha (a barnásoknál) vöröses barna; fejerése kiemelkedő; a mellvért feketebarna.

A rágók barnászvörösek, kissé duzzadtak és tövüktől térdszerűen kihajlók. Az állkapcsok és az alajk sötét barnászvörösek. A lábak rozsdavörösek, szőrösek, fegyvertelenek, a bordás körmök táján kissé bebarmitottak; ilyenek a tapogatók is.

A végtest hosztojásdad, kissé hengerded; felül fekete, vagy sötétbarna fekete, három ríktó fehér csikkal, melyek közül az oldalbeliek néha sárgások, a középsík pedig közepén, de ritkán, hajlínoman hasított. A csikok a hátestnek sem elején sem végén nem érnek össze. Néha az oldalsíkok enyészők. A has fekete, kétoldalt egy-egy párhuzamos fehér vonással díszített.

A középszemcsoport kiemelkedő, dereknégyszögbe helyezett, mely azonban szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek érintkezők, a középszemektől akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemei közötti. Az alsó sor kihajló, a felső behajló.

A zár egy közös keret, melyben kétoldalt két kerek nyílás van; ezek között közbül egy sima, fényes, széles lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs 3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·4 »
I lábpár 3·8 »

♂ előttem ismeretlen.

E kis faj tavaszi és nem épen gyakori; leginkább földhányások gyepes oldalán fordul elő, hol a fűszálakon fel s alá jár. Hálózata ismeretlen, ezért és életmódjáért mint szemállásáért is átmeneti alak gyanánt szerepel.

Legtöbbször e pók íratott le Singa Heerii gyanánt. (Lásd THORELL »Remarks»-on Syn. &c. p. 26. &c.)

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeum kert), Mező-Záhról (Bottavölgy), Balánbányáról (Nagy-Hagymás töve); magyar részekből: Doroszlóról (zsidó temető), Apatinból (Galagonyás erdőcske), Palánkáról, Pancsováról (honved löhely), Tokajból (legelő), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 5. FAJ. SINGA ALBOVITTATA. (WESTR.). FEHÉRJEGYŰ S. WEISSGEZEICHNETE S.

(alba = fehér, vitta = sáv, csík; a fejmell jegyére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira albovittata* WESTRING »Förtecken» pag. 36.

Vide: THORELL »Remarks» pag. 28.

♀ Sárgásfehér, vagy zöldesfehér; a sötét fejmellen egy kirívó fehér folt.

Zömök kis alak, finom, rövidke lábakkal.

A fejmell, az állkapcsok, a rágók és tapogatók sárgásbarnák; a fejrész jól elválasztott, domború, kissé világosabb, a végén és a mellrésze átmenve egy csontfehér folt. A mellvért fekete. A lábak egyszínűen barnássárgák, szőrösek, fegyvertelenek. A végtest kerekdeden tojásdad, felül csontfehéres vagy zöldes, némi erezzel és közepén egy elmosódó, egészen fehér hosszcsikkal; oldalai feketések. A has fekete, kétfelől finom, párhuzamos, fehéres vonallal szegélyezve.

A középszemcsoport deréknégyszögben áll; az oldalszemek egymás között érintkezve a középcsoporttól oly távolságra esnek, mely valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymástól elválasztja.

Méretek: ♀ Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·2 »
I lábpár 3·5 »

♂ ismeretlen.

E kis pókot csak egy pontról ismerem: Kolozsvárról a »Szénafüvek» buja fűvéből, hol június havában leltem harmadvedlésű állapotban, melyben színezete teljesen tulál Westring leírásával.

SPEC. 6. FAJ. SINGA SANGUINEA. C. K. VÉRES S. BLUTROTHE S.

(sanguis = vér; az alapszíne vonatkozik).

Syn. 1845. *Singa sanguinea* C. KOCH »Die Arachniden» XI, p. 155.

Vide: THORELL »Remarks» pag. 456. 457.

♀ Vér- vagy barnavörös; a végtest elején és végén, felül, ket-két fekete, párosan álló folt. Zömök, kis alak, vékony, rövidke lábakkal. A fejmell jól elválasztott, jól kiemelkedő, domborodó; a mellrész arányos, boltozatos; mindkettő barnászörös. A mellvért fekete. A rágók módosan domborodók, vörösbarnák s

ilyen színűek a tapogatók is. Az állkapcsok és az alajk barnások. A lábak vékonyak, rövidkék, rozsdavörösek; az I. és II. lábpár czombja, úgy a IV-dik lábpár két végze is bebaráncítottak.

A végtest tojásdad, barnászörös; közbül egy elmosódó, oldalt egy-egy szakadozott világosabb csik maradványaival. A középcsik maradványaihoz a végtest elején és végén egy-egy fekete folt pár alkalmazkodik. A has barnavörös, kitüntetés nélküli. A középszemcsoport dereknégyszöget képez s fekete, kiemelkedő tércsén áll; a szemek közötti távolság megfelel annak, a mely a közép- és oldalszemek között létezik.

A zár aránylag nagyocska, rozsdavörös; három egyenlő, fénylő, elkerekített, kis karajból áll.

Mertekek: ♀ Törzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·6 »
I lábpár	3 »

♂ ismeretlen.

E kis pók, melynek szövetét nem ismerem, rendszeren kövek alatt található, még pedig leginkább nyár derekán. Életmódja, szemállása szerint átmeneti alak a kerékhalósok és hurukkötők között. Nem épen gyakori. Ismerem magyar részekből: Rakamazról (kincstári berkek) és Ó-Huttáról (Borsod, Bükkhegység). Nagy-Szebenből Sill közölte.

GEN. 5. NEM. CERCIDIA. THOR.

(*κερπίς* = vetelő, Weberschiffchen. A végtest alakjára vonatkozik).

Syn. 1869. THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3; ¹ a test kemény, pontozott bőrrel fedett. A végtest elől csúcsos s e csúcsossággal a mellrész felett kiáll; az alsó fonók előtt egy (nehezen kivehető) harántrés. Egyéb-ként a Singa nemnek megfelelő, nevezetesen a *S. sanguineat* megközelítő alak.

SPEC. 1. FAJ. CERCIDIA PROMINENS. (WESTR.). HÁTAS VETÉLŐPÓK. BUCKEL SCHIFFSPINNE.

(*promineo* — elő-, kiállni; a végtestnek az előtestre való fölfekvésére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira prominens* WESTRING «Förtecken» p. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 30, 554.

♀ Élénk fahéjbarna; csikyszerű, szakadozott hátrajzzal; vörössárga sűrűn barnán foltozott és gyűrűzött lábakkal; a fejmell élénk vörösbarna alapon sötétbarna csikos.

Kis alak, hosztójasdad, felül kissé lelapított, elől csúcsos végtesttel, módosan fejlett lábakkal. A végtest kerges tapintású.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze jól kiálló, oldalról tekintve kissé íves; a mellrész domborodó, módosan széles; mindkettő élénken világos-vörösbarna. Az oldalszemektől kétfelől és kissé összehajolva két széles sötétbarna sáv fut, mely a hátgödörbe egyesülve enyészik; a mell oldalain hasonlóképen sötét sáv vonul szegélyképen, mely a szemek felé enyészik. A mellvért, alajk és az állkapcsok feketebarnák. A homlok a rágók felett kissé kiáll; a rágók világos sötétbarnák, tövüknél kissé térdszerűen kihajlók. A tapogatók vörössárgák, a negyedik íz vége barnavörös gyűrűvel. A lábak vörössárgák, az első lábpár czombja majdnem tövig vörösbarna, töve körül vörössárga gyűrűvel; a többi czomb inkább foltos mint gyűrűs. A lábak többi íze szépen gyűrűzött s a szár és második lábvégiz a közepén is gyűrűt viselnek.

¹ A negyedik lábpár túlhosszasága 0·5 $\frac{m}{m}$, melyet többek között MENGE A. «Preussische Spinnen» p. 80. sub «Cerceis» meglevőnek állít, igazában oly subtilis, hogy legpontosabb, ismételt méréseim sem bizonyíthatták be, s inkább kitűnt, hogy az I. és IV. lábpár közl egyenlő hosszúságú s a IV. lábpár hosszúsága alig számbavehetőleg nagyobb; a hímeknél az első lábpár épen határozottan hosszabb a negyediknél.

A végtest hossztojasdad, kissé lelapított, elől csúcsos; felületén, kivált elől, egyenletesen, durván és mélyen pontozott; kerges keménységű. Alapszíne fahejbarna, sárgával és sötétbarnával elegyített; a csúcsosodástól közel a végtest közepéig egy egyenetlen szelű, világos vörössárga csík vonul; néha az oldalak is kissé világosodók. A has vörösbarna, oldalt elmosódva sárgásan szegélyezett. A fonók előtt egy kis \subset szerű haránthasíték áll, melynek rendeltetése ismeretlen.

A hátsó középszemek nagyobbak az alsóknál, mind a négy deréknégyszögben áll, a rágók tövétől távolabbra mint egymás között. Az oldalszemek közel érintkezők, a hátsók az alsóknál nagyobbak, távolságuk a középszemektől alig akkorra a mekkora a köz az alsó sor középszemei között.

A zár hátrafelé egy-egy fénylő vörösbarna felkarikát alkot, melybe a széles, sárgás, elől elkerekített, durvás felületű fedőlemez nyelyszerűen befekszik.

Mértékek: ♀ Törzs 5 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 2 »

I lábpár 4·2 »

♂ A nőténynék egészen megfelelő színezet mellett egészben valamivel sötétebb. Nem igen feltűnően bár, de karsú jól fejlett előtestesttel és fejlett előlábakkal, melyek a IV. lábpárnál hosszabbak. A tapogató vöröses-sárgás kurta nyelen, melynek térd- és eltörpült szárízén néhány hosszú serte áll; pikkelye barna, kanálszerű, oldalt és befelé fordított; nemző szerve jól kidomborodó, sötétbarna, feljülről tekintve közel a tövéhez és oldalt (kifelé) egy tetemes hosszúságú, karsú, tompavégű embolus sarkantyú módra meredez.

Mértékek: ♂ Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 2 »

I lábpár 5 »

IV lábpár 4·5 »

Nem épen gyakori, sásban és bokrokban élő igen csinos kis pók, mely tavasszal ivarérett. Hálóját nem ismerem. Ismerem az Apatin melletti cserjésekből, Ogradenáról (Fraczila), Tokajból (legelő).

GEN. 6. NEM. ZILLA. (C. K.)

(Zilla = bibliai név, Lamech neje.)

Syn. 1834. C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 125, 19 ad partem.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 59.

A hátsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől a nőtényeknél nem állanak távolabbra mint a középszemek egymás között — valamivel távolabbra a himeknél. A hátsó szemsor felülről tekintve majdnem egyenes. A homlok nem áll ki a rágók töve felett. A fejmell aránylag keskeny. A has széleskörded, kissé lelapított. Az előlábak hosszúkás a két lábvégiz a szárhoz képest kissé hirtelenül vékonyodó. Az egyes fajok rajzban igen hasonlóak s csak a nemzőrészekben feltűnő különbségek alapján biztosan megkülönböztethetők. Kerékhalóik mellé rejtet szőnek; némelyek a havasokon tetemes magasságban is tartózkodnak.

SPEC. 1. FAJ. ZILLA X NOTATA. (CL.) X JEGYŰ ZILLAPÓK. X-ZILLASPINNE.

(x notata = x betűvel jegyzett; a végtest elején álló rajzra czéloz).

Syn. 1757. *Araneus littera* x notatus CLERCK «Aran. Suec.» p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 31.

♀ Zöldessárga, barnással elegyes; a végtest elején, első pillantásra otromba x-nek tetsző sárgásfehér jegy. Körded, láthatólag lelapított végtest, keskeny rozsdabarna előtest és hasonló színű lábak, bebarmitott izekkel.

A fejmell nyújtott, véznás, domborodó; a fejresz nem emelkedik ki s elől kissé lecsapott, úgy a mellrész hátsó fele is. A hátgödör éles-hosszbenyomású némi csillagszerű barázdákat kisugárzó; a fejresz kávésan elválasztott. Az egész rozsdabarna, a hátgödörből a fejfelé ∇ szerűen bebaráztva. A mellvert közbül ekformán sárgafehér, szélein szelesen barna. A rágók vörösbarnák tövüknél kidomborodók, végök fele vékonyulók és széjjelállók; csipőkörmük tövén sötét vörösbarna, végén áttetsző, világosabb becsapó rése 5 foggal fegyverezett. Az állkapcsok kissé laposak, sárgásbarnásak. A tapogatók kissé véznák, egyszerűen vörösbarnák. Az első lábpár hosszú; valamennyi vörösbarna, a harmadik és negyedik lábpár czombja közepén egy gyűrűnek tetsző sötét folt; minden czomb közepén (felső lapján) egy barna tövis, az első pár lábvégeinek két ize kissé hirtelenül vékonyodó.

A végtest zöldessárga, közepe czimerszerűen világosodó és hátrafelé némi kigyózó, sötétes szegélylyel határolt. A világosodás a végtest elején az otromba x jegyet alkotja meg. A czimer belsejében némi ágas erezet látható; vége felé határozatlan harántvonások is láthatók.

Az oldalak sárgászöldes és fekete színnel elegyesek. A has barnás, oldalról enyésző-fehéresen szegélyezett. A középszemesoport hátrafelé alig szűkülő trapezbe elhelyezett, alsó szempárja valamivel nagyobb a hátsónál. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől alig valamivel állanak távolabbra, mint a mekkora a hátsó közép szemek közötti köz.

A zár egy sötét vörösbarna, a has tengelyének haránt álló kiemelkedést képez, melyen felül egy kis horpadás (\cap) látható.

Mértékek: ♀	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3.5 "
	I lábpár	12 "

♂ Kisebb, karsú; fejmelle szélessebben fejlettebb; lábai egyszínűen rozsdavörösek; a végtest czimere bebaráztás által határozottabb; előlábai hosszúk. A tapogató meglehetősen hosszú nyelen; térdizen egy felálló sertével; száríze a térdiznél valamivel hosszabb, az egész rozsdássárga; pikkelye aránylag nagy, mélyen kanálalakú, kevésse befelé oldalt fordított; belső szele körül szőrös; nemzőszerve módosan kidagadó barnavörös, igen tekervényes, oldalról tekintve aláfele meredező két apró fogacskát mutat, melyek közül a nyelfelöli sötét, hosszabb és élesebb, az elől álló apróbb, tompa és rozsdasárga.

Mértékek: ♂	Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.3 "
	I lábpár	11.8 "

Eddig egyedül a Pozsony melletti Dunaligetekből ismerem, hol a nagy fák alatti sarjakban szövő hálóját, holott maga a kergén tartózkodott. A háló központjától rendszeren egy külön fonal vezet a rejthez s egyedül e fonal képezi a kapcsolatot a háló és nyugvó állat között.

SPEC. 2. FAJ. ZILLA MONTANA. C. K. HEGYI Z. BERG Z.

(mons = hegy; a tartózkodásról).

Syn. 1839. *Zilla montana* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 147.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 34, 35.

♀ Az előtest és a lábak barnás sárgák; a hátgödörből a fejfelé háromágú sötét csík vonul. A zár feketebarna, előlről tekintve kurta széles kúpot alkot, hátulról tekintve egy kerekded tércsét mutat, mely alatt, közvetlenül a has felett, két kis nyílás látható. A lábezombok felül és alul fegyvertelenek.

A fejmell a *Zilla* x *notata*-éhoz képest kevésbé nyújtott, a fej kevésbé kávésan elválasztott, elől domborúan elkerekített, hátul hasonlóképen; barnássárga. A hátgödörből egy barna rajz indul, mely kiindulása pontján három ágra szakad, mely ágak közül a középső a középszemesoport, a két szélső az oldalszem

csoportok fele vonul; a középső ág rendszerint a legerősebb és leghatározottabb, az oldalágak néha elmosódók, de mindig kivehetők. A mellrész keskeny sötétbarna szegélylyel. A rágók tövüktől térszerűen kiállók és domborúak, barnák; a becsapó res táján részüntösen szétállók, végükön vörösbarnák; a csipőköröm vörösbarna, tövén sötétebb. A mellvért feketebarna. Az állkapcsok és az alajk tövüknél barnák, széleik határozottan világos barnássárgák. A tapogatók és a lábak világos barnássárgák barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva. A tapogatók alapizei egyszínűen világosbarnássárgák, a térdizen felül egy sötét folt, a száríz széles barna gyűrűvel, a végiz bebarmitva foltos, végén sötét. A lábak czombjai három barna gyűrűvel ékesítve; a száraz néhány erős tüskével fegyverezettek s e tüskék barna foltokból indulnak.

A végtest széles-körded; sötétbarna és szennyessárga vegyületű. Elején kezdődve s közepén túlig terjedve egy láncszerű sárgás, közepén barnán hasított hosszcsík, melynek kezdete némileg emlékeztet a megelőző faj x jegyére. A csik körülötti ter barnán és sárgásan mintegy beporozott és sötétes, az oldalak fele világos szín által fogacsoltan határoltatik s ez által czimert képez. A has fekete, világos sárgásfehér szegélylyel, mely kifelé elmosódó s a fekete fonókat is körülfogja. A szemesoport a Zilla x notatától nem lenyegesen elterő.

Mértékek: ♀ Törzs	7·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·2 »
I lábpár	12·8 »

♂ nagyságra nézve alig enged valamit a nősténynek, valamivel karesőbb, fejmelle fejlettebb, színezete egyezik a nőstényével s az előttem fekvő példány csak annyiban különbözik, miszerint a fejmellen csak a barna közepcsik látható. Tapogatója rövid nyelű, a nyelv szennyessárga, terd- és száríze több felálló sertével ellátott; pikkelye tetemes, kanál alakú, kivájt, kissé oldalt és befelé álló, leginkább szélein szőrös; nemző szerve jól kidagadó, barna, igen szövevényes; külső oldaláról tekintve elől egy lékanyarodó, horgosan befelé hajló lemez-körmöt mutat, mely mögött három nagyobb vaskos és egy kis fogacska következik.

Mertekek: ♂ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	14 »

E fajt a Tátrából ismerem leginkább, hol a fenyő tenyészövében ritkább, a törpe fenyő öve felett gyakori. Találtam a Kriván tömbjén a «Handel» és Zoldtó közötti gránit tömbökön, továbbá a Kriván nyugoti oldalán fekvő «Zakameniszko» völgyben. Terjedelmes szep kerekhálóját dült irányban alkalmazza a sziklákhoz, maga pedig a repedésekben tanyázik, hová egy vezérfonal vezet, itt rakja le peteit is, melyeket kalit módra beszöve őriz. Bajosan kivehető, mert lapos testénél fogva szűk repedésekben tanyázik. E faj ugyanaz, a melyet Dr. Koch L. Zilla «alpica» név alatt, a Tátra gallicziai oldaláról ismertetett (lásd: Beiträge zur Kenntniss der Arachnidenfauna Galliziens. XLI. der Gelehrten Ges. in Krakau). Erdélyből a Csiki havasokról (Nagy Hagymás, Békásszoros) és Görgény Szent Imréről ismerem.

SPEC. 3. FAJ. ZILLA THORELLI. AUSS. THORELL Z. THORELLS Z.

(THORELL T. kitünő Araucologus tisztetére így nevezve.)

Syn. 1871. *Zilla Thorelli* AUSSERER «Neue Ra'spinnen» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. in Wien. XXI, p. 830.

♀ Fajrokonai között a legtekintélyesebb alak; fejmelle sárgásbarna, fekete szegélyvonallal, mely a rágók táján elenyészik. A zár egy sárgásbarna, széles, nyelvalakú, csúcsba végződő fedőlemez által egészen elfedve.

Fejmelle rendes alakú; végteste kissé lapított, hátfelen az e nemet jellemző széles folttal, mely azonban a végtest utolsó negyed részében el van metszve, tehát nem terjed a fonókig; csupán egy sötét vonal eri el a fonószervet. A nagy folt fekete, közbul egy füreszfogas középszalag által áttörött, a középszalag

szorosan egymáshoz fűződő rhombicus részekből való. Az oldalak s a hasfel sárgások, sötét pettyekkel diszitve. A lábak hosszaránya 1, 2, 4, 3, a czombok vastagok, felső és alsó végükön és közepén sötét gyűrűkkel, a lábvegek kivételével valamennyi lábíz erős tüskekel fegyverzett.

Mertekek: ♀ törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7 »
I lábpár	15 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt Dr. MAYR G. a becsi Praterben fedezte fel s AUSSERER az idézett helyen írta le. Dr. BöCKH György pozsonyi orvos gyűjteményében e faj «Epeira Modrensis n. sp.» nev alatt állott, magyar lel-helye tehát Modor környeke. Ketségtelen, hogy Dr. BöCKH e fajt jóval hamarabb fedezte fel mint Dr. MAYR, azonban leírását nem eszközölte s így az elsőbbségtől is elesett.

SPEC. 4. FAJ. ZILLA STROEMII. TH. STROEM Z. STROEMS Z.

(STROEM, jeles svéd buvár tiszteletére.)

Syn. 1870. *Zilla Stroemii* THORELL «On europ. Spid.» p. 235.

Vide: idem «Remarks» pag. 34 et AUSSERER «Neue Radspinnen» p. 829.

♀ Kicsiny, meglehetősen kiszélesedő vörössárga fejmellel; a zár igen hosszú, vörösbarna, ivesen hajlott fedőlemezzel (0·6 $\frac{m}{m}$).

A fejmell kissé szélesedő, sárgabarna; fejrésze a hátgödörtől kezdve vörösbarnás, mintegy eres; a mellvert szennyesárgás, szélein keskenyen elmosódva bebarmitott. A rágók módosan kidomborodók, vöröses barnások. Az alajk és az állkapcsok sárgásbarnások. A lábak szennyes sárgások, elmosódó barnás foltokkal tarkítottak, mely foltok a czombokon gyűrűzetések. A végtest a megelőző fajéhoz hasonló, avval a különbséggel, hogy a világos, láncszerű középrajz inkább lyukasított mint hasított. A has feketés, alig kivehető, elmosódó, világosabb szegélylyel. A középszemek deréknégyszögben állanak, az alsók nagyobbak. E csoport az oldalszemektől épen annyira esik, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár fedőlemeze aránytalan, hosszú és széles, kissé ivesen hajlott, elől eltompított s hosszában kisse csatornás.

Mertekek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	6·5 »

♂ A nősténnyel valamivel kisebb; fejrésze oldalt határozottabban bebarmitott, mellrésze szélesedő; az egész alak karesubb. Tapogatója rövid, sárgás, terd- és szárízen egy-egy felálló sertével, pikkelye módosan fejlett, sárgás, szőrös; nemzőszerve módosan kidomborodó, sötét vörösbarna; oldalról tekintve elől egy horgosan le- és bekanyarodó, hátul egy le- és kikanyarodó hosszú, horgonszerűen viszhorgos körömmel.

Mertekek: ♂ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	8 »

E kis fajt, ivarerett állapotban Doroszlóról, ifjabb állapotban Pancsováról ismerem; mind a két helyen nyári alak; kedvencz tartózkodási helyei az őlfa rakások, hol a közökben azt a szép hálót készíti, a melyet az I. köt. III. t. 54 alatt lerajzoltam s leírtam. A háló ifjabb példányoknál neha alig 2 $\frac{c}{m}$ átmerőjű, megis teljes szabatosággal készített. Erdélyben Görgeny Szt. Imren találtam.

GEN. 7. NEM. META. (C. K.)

(*Myza* = mythol. rév.)*Syn.* 1836. C. KOCH in HEIRICH-SCHAFFERS «Deutschl. Ins.» 13 et 135, 14—16

Vide : THORELL «On europ. Spid.» p. 61.

Az állkapesok szélességöknel más felszer söt kétszer hosszabbak. Az alsó szemsor erősen kihajló; az oldal-szemek majdnem érintkezők, a középsőktől valamivel távolabbra állva mint ezek egymás között. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. A rágók meglehetősen hosszúk, együttve közepén keskenyebbek mint tövüknel es végöknel, a csipőköröm hosszú erős, könnyeden hajlott, becsapórese hat igen erős foggal fegyverzett, melyek közül 1 a res végén, 2 a külső szelen, 3 a belső szelen áll. Erős testalkat, hosszú, fegyverzett lábakkal. Az e nembe tartozó fajok árnyekos, söt epen homályos helyisegeknek a kedvelői; pinczekben, a barlangok elején, a patakokra hajló sziklák alján, olykor a víznek kiteve, szövik kerekhálóikat, melyek mellett rejtet nem készítenek.

SPEC. 1. FAJ. META MENARDII. (LATR.) MENARD MÉTÁPÓKJA. MENARDS META.

(MENARD, francia természetbarát s e faj felfedezője tiszteltetére.)

Syn. 1804. *Aranca Menardii* LATREILLE «Hist. Nat. des Crust. et Ins.» VII, p. 266.

Vide : THORELL «Remarks» p. 38.

♀ Nagy alak; olajbarna sárgával elegyítve. Az állkapesok (kifejtve) szélességöknel több mint kétszer hosszabbak. A fejmell világos rozsdabarna, jól fejlett és domború; hátgödre mély, szívalakú és sötét-vörös-barna; a fejresz láthatólag elválasztott, oldalról tekintve kissé íves; beigtatásának sarka V szerűen bebarmitott. A rágók erősek, tövüknel kissé domborodók, a csipőköröm táján kiszélesedők. A mellvert vöröses-barna egyszínű, ilyen az alajk és az állkapesok töve is, az utóbbiak vége világosodó. A tapogatók rozsdasárgák, végizük bebarmitott es sok tüskevel fegyverzett. A lábak hosszúk, rozsdasárgák, elenk rozsdabarna, kisse elmosódó es sűrű gyűrűzettel (a szár 3 gyűrűs); a czombok felül és oldalt, néhány, a szárok mindenütt sok sötét tüskével fegyverzetek; a tüskék elálló. A végtest olajbarna, elől, a közepén ékalakra halványsárga ettől oldalt két terjedelmes sötét folttal; a halványsárga, neha vörösesen elegyes rajz a fonok fele, de mindinkább enyeszve Λ alakra ismétlődik; a has határozatlan, világosabb, szemnyes színű, kitüntetés nélküli.

A középszemesoport negyszögbe elhelyezve, mely szélességenel hosszabb; a hátsó szemsor közel egyenes, az alsó erősen kihajló; az oldalszemek a középsőktől valamivel tovább állanak, mint állanak a hátsó sor középszemei egymástól.

A zár egy olajsárgás, boglyaszerű kúp, mely előlről neze narancscsikkszerű hornyoltságot mutat.

Mértékek: ♀ Törzs 16 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 6.5 »

I lábpár 23 »

♂ Fejlettebb előtesttel; karcsúbb és élenkebb színezetű, nevezetesen a végtest világos rajza sokszor epen kénssárga; az oldalfolt sötét-feketebarna. A tapogató nyele es nemzőszerve igen sajátosságos berendezést mutat: czombize hosszú, egyenes, terdize kurta, előre elkerekített s alig vastagodó, a szár ize kurta a terdiznel valamivel vékonyabb; a pikkely csonka, silány függelek, szőrös es kisse kifele-oldalt fordított, mindjárt mellette es még a szárba csuklódva egy bardszerű, elől ket tompa foggal ellátott szeles lemez, mely alatt a pikkelynek mintegy második fele *alulról* illeszkedik a tulajdonkepeni nemzőszervhez. E nemzőszerv töven fehéres, csavaros, hártatömlős vege barna szinten csavaros gyűjtőt mutat, melyből a görbén-árforma embolus kiáll. A tapogató ízülete es a csonka felső pikkely szennyesárga.

Mértékek: ♂ Törzs 11 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 5 »

I lábpár 32 »

Az itt leírt színezet a borszeszben tűnik elő leginkább, elő állapotban az egész állat olajbarna lehellő s a színek mintegy fátulóztak, ritkán tisztán kivehetők; sötétebb változatok nem ritkák s jelesen a lábak sokszor vörösbarnák s a végtest sárga rajzai korlátozottabbak.

Barlang és pinczelakó, mely félben is a melegebb barlangokban voltaképen megszakadás nélkül tenyészik és csak ritkán téved a barlangoknak oly mélysegebe, a melyből a világosság teljesen ki van zárva. Kedvencz helyei a folytonos felhomályban lévő sarkok, sziklaoduk és repedések a barlangok torkolatában és a pinczékben is, hol azután terjedelmes, ritkás kerek hálót sző, maga pedig a sziklához vagy falhoz lapúlva lesi a prédát. Juliusban lerakja petéit, melyek tojássárgák, egy csomóba ragasztottak és valóban művészileg beszőttek. E szövet szép körte alakú, hófehér s oly finom, hogy a sárga peték megláthatók benne; hegyesebb végével a pinczék boltozatára felakasztatik s az anyapók által őriztetik. Hossza e buroknak, 22—28 $\frac{m}{m}$, vastagsága 14—16 $\frac{m}{m}$. A legtöbb ivarérett példányt juliusban kaptam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (pinczéből), a Körös-szoros barlangjaiból (Leányvár és Magyarbarlang), Biharhegység (Oncsásza barlang); magyar részekből: az Alsóhámból (Borsodmegye) a Színva melleki tuffba vájt pinczéből, cseppegőkö barlangokból és a hatalmas mészképlet barlangjaiból (Szeleta), «Nagy Vár» megjegyzéssel (Muz. gy. Mocsáry), La Cruce barlang (Muz. gy. Kovács János), «Buda» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János), «Biharmegye» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. META MERIANAE. (SCOP.) MERIÁN M. MERIANS M.

(*Merian Maria Sybilla* tiszteletére így nevezve.)¹

Syn. 1763. *Aranea Merianae* SCOPOLI «Ent. Carniol.» pag. 395.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 36.

? Az állkapcsok egy felszer hosszabbak mint a milyen szélesek. Szennyes sárga és barna elegyes színű, általában sötetes; lábai hosszúk, szennyes sárga földön barna, sűrű gyűrűzettel. A zár egy előre felé nyílt, széles felkeret, mely hossza közepén sárgás, végein barna, hosszrovátkolt s egy egyszerű, vese alakú nyílást körít, melynek alapján a két petevezeték nyílik.

A fej mell módosan fejlett, jól kidomborított, a fejrész domborúan elkerekített, az egész szennyes sárgás. A fejrész beigtatása sarkában barna s e szín inkább foltosan mint vonás alakjában az oldalszemek felé is vonul; a mellrész barna szegélyű s a szegélytől a hátgödör felé sugaras barnás csíkok indulnak, a hátgödört nem érik. A mellvért feketebarna. A rágók tövüktől domborúan kissé térdszerűen kihajlók, rozsdavörösek, a csípőköröm beigtatása s a becsapó res körül bebartítottak. Az állkapcsok barnás tövel, szeleiken kissé világosodók. A tapogatók két végze alapján barna gyűrűs, a legvégső azonfelül csücsán bebartított s mindenütt szőrrel és sertekkel fedett. A két első lábpar hosszú. Valamennyi czomb alul fegyvertelen, felül ellenben úgy mint a szár is gyöven tüskés. A lábak szennyes sárgák, a czomb és szár három, a többi iz két barna gyűrűvel és mindenütt közbeszórva barna foltokkal.

A végtest széles tojásdad, vége felé egyenletesen csücsosodó, elől magas. Alapszíne szennyes feketebarna sárgával mintegy beporozva; néha világosabb és ekkor némi határozott rajz mellett czímert mutat, mely azonban csak a fonók felett néhány homályos sárga harántvonal által inkább jelzett mint élesen kifejezett. Néha a szennyes sárga szín az uralkodó. A has fekete, két oldalt sárgás vonallal

¹ *Maria Sybilla Merian* «Dissertatio de generatione et metamorphosis insectorum Surinamensium. Hagae, 1736.» Ez czíme annak az értekezésnek, a mely a nőnek nevet, és ime, irodalmi emléket is szerzett. E pók az első kötet jegyzékében pag. 98. «fusca» synonym alatt áll.

kerített s e vonal szakadozottan a fonókat is köríti. A szemcsoportok elhelyezése megfelel a megelőző fajnak s kifejezhető különbségeket nem tüntet fel.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	18.5 »

♂ karcsubb szélesebb mellél, a fejrészen sok a vörösbarna szín, benne egy nagyoeska, világos foltpár; a mellrész barna sugarai határozottak. A tapogatón a száríz a térdiznél vastagabb, valamennyi íz szennyes sárga; a pikkelyek viszonya olyan mint a Meta Menardiinál, alapjukon felül, felfelé és előre egy sarkóalakra görbített, elöl elmetezett lemez ágaskodik. Árforma embolus nem látható.

Mertekek: ♂ Törzs	7.3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I lábpár	20 »

E faj a nedvességet különösen kedveli, sokszor a vizzuhatok sziklapárkánai alatt a porló vízcepppek között feszíti fel hálóját, s maga, a párkány sarkába megvonulva, túri a lábai alatt a sziklán lefutó vizet. Közlekedesedet a háló felé mindig egyformán eszközli úgy, hogy a háló központjából és a háló lapból hátrafelé húz egy vezér fonalat, mely rejtjéhez vezet. A keretfonalak után indulva mint a legtöbb Epeiroidát, e fajt megtalálni nem lehet. Árnyekben, felhomályban, nedves sziklara lapulva bajosan megkülönböztethető. Leomló martok kiálló gyepe alatt szintén gyakori. Hálója terjedelmes és rendes. Tavasztól őszig a kifejlődés különböző fokaiban mindig előfordul, ivarérettsége azonban leginkább júniusra esik.

Ismerem magyar részekből: Illokról, Mehadiáról (Hercules fürdő melletti rés, a melyen kénas gőzök tódulnak ki!), Ponyikovai barlang (a Veterani mellett), Mragonya völgy (Ogradena mellett a «Fraczila» patak görgetegei), Baziáról, Tokajból, Tarczáról, Bodrog Keresztúrról, S.-A.-Ujhelyről (Magos alji patak partjai), Alsó-Hámor (Borsod a Színva medrébe nyíló üregek szája), Szilvásról, (Borsod), Ujhutta (Borsod); Csorbai tó környéke (Kárpát), Körnöczbánya (tárnák szája), Selmeczbánya (Klingertárna szája), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János). Erdélyből ismerem a Körösszorosból, a Nagy-Hagymás aljáról (Csiki havasok), és Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. META SEGMENTATA. (CLERCK.) GYŰRŰS M. GERINGELTE M.

(segmentum — szakasz, részlet, gyűrű a rovartesten; s a végtest harántos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus segmentatus* CLERCK «*Aran. Suec.*» pag. 45.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 39.

♀ Világos zöldes-sárga, feherrel; a végtest néha elején, néha végén halavány vörössel, barnással és feketével mintegy márványozott. Zoldesbe húzó sárga, lábak gyenge, halavány, sötét gyűrűzettel.

Zömök alak észrevehetőleg vállas végtesttel és módosan fejlett előtesttel. A zár egy lelapított, a has színéből alig kiemelkedő, barnás négyszög-lemez, mely hátrafelé néző sarkain fülszerűen benyomott.

A fejmell sárgás, zoldesbe húzó, módosan fejlett; hátgödréből a hátsó középszemek felé egy villás, barnás ikeresik vonul, mely a szemeket nem éri; a fejmell színe néha vöröses sárgába átmenő. A mellvért sötét vörösbarna. A rágók tövüktől térdszerűen domborodók, vörössárgák, világosak, csak a csípőköröm és becsapórés táján keskenyen bebarmitva. Az állkapcsok és az alajk vörössárgák, kisse homályosak. A tapogatók vékonyak, halvány zöldessárgák, a száríz alapján egy halvány sötétebb gyűrűvel; végök bebarmitott, meglehetősen tömötten szőrös-tüskes. A lábak vékonyak, hosszúk, halvány zöldessárgák, czombjaik néha egyszínűek, néha végükön gyűrűsen foltosak, néha gyér tüskeik kerekded foltokból indulnak; a térd, szár és végizék igen halavány barnán gyűrűzöttek s az utóbbiak közül a szár egészen és a második végiz tövén gyéren álló tüskékkel fegyverzett.

A végtest eleje tompa tojásdad, kissé vállas, a vége meglehetősen csücsösödő. Eleje magas. Színezete elfolyó és csak a vége felé látszik némi sötétes czimer. Elején ketoldalt rendszeren () alakú széles sárgásfehér foltok foglalnak helyet, melyek lefelé messze elnyúlnak, a közbeneső tér barnás, néha vöröses, sötét néha kekesbe játszó márványozásszerűen elegyített színezetet mutat. A foltok kicsücsösödő vége egyszersmind határát képezi a rövid, előre felé enyésző hátczimernek, mely világos és sötétes színek finom elegyítéséből áll s öreg példányoknál határozatlan. A has sötétszínű, ketfele párhuzamos fehéres csikkokkal szegelyezett; néha a fonók mellett minden oldalon két-két fehéres pont.

A hátsó szemsor egyenes, mind a négy szeme egyforma távolságra egymástól. A hátsó közep-szemek az alsóknál valamivel nagyobbak és valamennyi szem finom fekete keretbe foglalt.

Mértékek: ♀ Törzs 8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2.8 »
I lábpár 13.5 »

♂ kacsú, előlábai hosszuk a csombrészben erősek. A fejmell domború, széles, hátgödre mély, fejrése jól elválasztott; az egész úgy mint a lábak is egyszínűen vörössárga. A lábak valamennyi ize sok erős, hosszú, fekete elálló tüskevel fegyverzett. A végtest vége sokszor sok vöröses színt mutat. A tapogató vékonynyelű, ízei egyszínűen sárgások; a külső mellékpikkely igen kicsiny, mellette egy felfelé álló széles alapú, tompa, vöröses sárga, átlátszó fog. A voltaképeni nemzőszerv sárgás, csavaros tömlővel, alapján egy vöröses-barna, széles, egykanyarulatú gyűjtőt mutat. A befelé fordított főpikkely fejlett, kanálalaku, szőrös és néhány sertetövissel ellátott.

Mértékek: ♂ Törzs 6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 3 »
I lábpár 18 »

Válfa: ♂ ♀ Kisebb alakok; ríktő citromsárga kissé barnával és néha ciznobervörössel kevert végtesttel; a hímek néha alig 5 $\frac{m}{m}$ -nyi törzsszel = Meta Mengei Blackwall (lásd THORELL «Remarks on Syn.» pag. 39, var: β).

E csinos fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van és májusban épen úgy mint szeptemberben is ivarérett példányok kaphatók; tapasztalásom szerint az őszi példányok a nagyobbak. Szép kerekhalóját rendszeren dűlten alkalmazza és leginkább víz közelében a buja növényzet szirmaira; legtöbbször nappal is a tercsen leselkedik. Rejtet nem készít s veszedelem perczében a növénysszárakra vagy a levelek allapjára menekül. Két első lábpárját előre, a két hátulsót hátrafelé, egyenesen és szorosan egymás mellett nyújtja ki. Párzását nem ismerem.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeumkert tava környéke), Szamos falván (tavak melleke), Szász-Vesszősön, Dicső Szt.-Mártonban (kertekben); magyar részekben: Illokon (várkert), Pancsován (wojlovitzi erdő), Mehadián (Damoclet alatt «Mucsurony» legelő), Rakamazon (mocsarak melleke), Alsó-Hámor (Borsod, Hollos fenyes széle), Lykauka (Liptó, a várrom alatti patakosa növényzetén var β), Kör-möczbányán (tárnavizek szélein); Veszprem (sziklahasadekok vizereinél); Pest körül (Muz. gy. Pável); végre Csepel szigetén.

GEN. 8. NFM. TETRAGNATHA. (LATREILLE.)

(τετρα — négy; γνάθος = állkapocs. Vonatkozik a rágók és állkapsok fejlettségére.)

Syn. 1804. LATREILLE: in «Nouv. Diction. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 62.

Az állkapsok szélességöknél legalább kétszer hosszabbak; az alsó szemsor majdnem egyenes, az oldalszemek szétválasztottak. Igen nyulánk, hengerded testű alakok hosszú lábakkal. Az állkapsok és rágók hosszúra fejlettek kissé vízszintesen fekvők és előre irányzottak. Világos sárgászöld vagy fehéres-zöld színezet, néha ezüstösen zománczos is. Nagy, ritkás kerekhalókat leginkább vizek melléken, a buja növény-

zetben találhatni. A hálók rendesen kissé dültek. Kitünő sajátága e nemnek az, hogy alakjai úgy a háló térségén, mint megvonuló helyükön is igen nyújtott állást foglalnak, mely végre a két előlábpart előre, hátsó két part hátrafele nyújtják s ily helyzetben, különösen a növények vékony szárain, valami hosszú rügyhöz hasonlítanak. A lábak aránya: 1, 2, 4, 3.

SPEC. I. FAJ. TETRAGNATHA EXTENSA. (LIN.). NYUJTÓ ÁLLASPÓK. STRECK-KIEFERSPINNE.

(extensa = terjedelmes; itt a hosszú lábak nyújtására czéloz.)

Syn. 1758. *Aranca extensa* LINNÉ «Syst. Nat. ed. X» p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 40.

♀ Sárgás vagy halaványzöld, fémes zománczczal; a rágók az előtest szélességénél hosszabbak, mindjárt tövüktől kezdve tátongva szétválók; a csipőköröm becsapórése, a köröm töve körül is, erős fogakkal fegyverzett. Nyulánk, hengeres alak, vékony, igen hosszú lábakkal. A fejmell laposan domboru, a fejrsz széles, jól elválasztott, az egész vörössárga. A mellvért barnasárga szeleim elmosódva sötétebb. A rágók világos vörössárgák, hosszúk, előre irányzottak; csipőkörmük vörösbarna, a rágók hosszúságának felét érő, tövénel könyökszerűen hajlott és kissé csúcsos sarkú. Az allkapesok keskenyek, nyújtottak, lapiezkások, elől elmetszettek, vörössárgák; az alajk az állkapesok egy harmadúig ér, elől elkerekített és világosabb, tövén barnuló. A tapogatók nyulánkok, vékonyak, végükön kissé bebarmitottak. A lábak, jelesen az első két pár igen hosszúk, végükön igen vékonyak, vörössárgák és gyéren szőrösök, itt-ott egy sertetüskével fegyverezettek. A végtest hengerded, elől néha igen hátsó oldalról is hullámos benyomású; néha egyszínűen halványzöldes, vagy sárgás fémzománczczal, néha egy végig nyúló levélalakú bebarmitott czimerrel és sötét oldalakkal; rendszerint ágas erezzel. A has sötétes, közepén egy hosszú, ékalakú bebarmitással, mely elmosódva világosabban szegélyezett.

A szemek kicsinyek, fekete keretbe foglaltak; az oldalszemek nem állanak külön emelkedésen; a hátsó sor egyenes, az alsó igen csekély mértékben kihajló; a közép szemcsoport előrefele alig észrevehetőleg keskenyedő trapezben áll. A hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőitől valamivel távolabbra esnek, mint e sor középszemei egymás között.

A zár egy sárgavöröses, letapadó, hossznegyszegletes lemez.

Mértékek: ♀ Törzs rágó nélkül	12	$\frac{m}{m}$ vagy kisebb
fejmell » »	3.2	»
I lábpár	33	»
rágók (köröm nélkül)	2.6	» ¹

♂ még karsúbb, a végtest rendesen egyszínűen halavány-zöldes vagy sárgás, eres. A rágók rendkívül fejlettek és fegyverezettek. A becsapóres körül sok erős fog, ezek közül a középső hosszabb és erősebb. A csipőköröm a rágók felehosszát meghaladó, vékony, éles és hullámosan (~~~~) görbített. A tapogatók hosszúk és nyulánkok; a szár kissé kupalakú, nyújtott, felül egy sor hosszabb sertével; a pikkely be és aláfele fordított, csúcsosan kanál alakú, szőrös, nemzőszerve egy almúalakú barnás gyűjtőből és a belőle induló, előre irányzott, csőralakú, kisse csavart embolusból áll, mely utóbbi a pikkely végét nem haladja meg.

Mértékek ♂ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.3	»
I lábpár	36	»
rágók (köröm nélkül)	3.2	»

¹ Néha meglepően kis és mégis ivarérett példányok is előfordulnak.

A vízmellekeken és egyáltalában buja növényzetű helyeken mindenütt elterjedett faj, mely a hegységben a fenyőöv szeleig (legalább nálunk) felnyomul; mindenütt ott van, a hol nyirkos talaj bujabb növényzetet fejleszt, leginkább nappal működik, rejtet nem készít, de nyújtózkodásával igen ügyesen rejtőzködik a szirmokon és levelszárakon. Tavaszi és őszi nemzedéke van. Párzását nem ismerem eléggé.

Találtam, erdélyi részekben: Kolozsvárt, Oláhfenesen, Mező-Záhon, Gyergyó-Sz.-Miklóson, Nagy-Szeben környékéről (Sill és Bergleiter gyűjteménye és Seidlitz jegyezeke;) magyar részekben: Doroszlóról, Apatini-Gájából, Apatini Dunaliget, Palánkáról, Illokról, Újvidekről, Zimonyból, Pancsováról, Orsováról, Mehádiáról, Suppanekről, Ogradenáról, Báziasról, Rakamazról, Tarczáról, S.-A.-Újhelyről, Alsóhámbórl (Borsod), Diós-Győrből; Kárpátalja: Rakiton Wrch, Prvnyiszka, Jama tó; Balaton-Füredről, Szekes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Köszegről; Tatra-Füredről (Muz. gy. Frivaldszky), Pest vidékeről (Muz. gy. Pável), Pest (Muz. kert. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinand) került.

SPEC. 2. FAJ. TETRAGNATHA OBTUSA. WESTR. ZÖMÖK Á. GEDRUNGENE K.

(obtusa = eltompított; itt a zömökebb alakra vonatkozik.)

Syn. 1861. *Tetragnatha obtusa* WESTRING «Ar. Suec». pag. 86. THORELL in litt.

1874. *Tetragnatha chrysochlora* SIMON «Les Arach. de France» I, p. 161.

♀ Oldalról tekintve végtete tompán \curvearrowright púpos, aránylag vaskos; a lábak aránylag rövidebbek. A végtet felületén mindig egy tölgyfalevelhez hasonló, élénk-barna mező, ketoldalt halványzöldes, femes fenyű, barnásan elegyített színezet által határolva. A lábszárak végükön gyűrűsek. A fejmell lelapított a fejrész széles, kissé kiemelkedő, mindkettő vörössárga. A hátgödör mely, kisugárzásai neha részben bebarmitottak. A mellvért közbul rozsdabarna, szélein bebarmitott. A rágók rozsdasárgák, tövüktől számítva hosszúságuk egy harmadától fogva szétválók, a beesapóres szelen sok vörösbarna foggal fegyverezettek, csipőkörmük világos rozsdabarna, a Tetr. extensaéhoz kepest alig némileg könnyökös. Az állkapcsok és az alajk a megelőző fajéhoz hasonló, úgy a tapogató is. A lábak hosszúk, karesúk, vörössárgák, gyéren szőrösök és kevés sertetüskével fegyverezettek; a térdiz, a szár vége, úgy mind a két lábvég eleje is gyűrűsen bebarmitott. A végtet púpos, nem hengerded: felületén zöldes és barnás, zománczos, elegyes földön egy elől kezdődő s a fonóknál végződő élénk-barna mező, melynek a hátpup előtt és mögött ket-ket karaja (lobus) van, úgy, hogy némileg egy tölgyfalevelhez, még jobban pedig két egymásfelibe állított makkhoz hasonlít. A hason egy széles, barna, ékalaku hosszúságú, kettfelől világosan szegélyezve. Az oldalszemek külön, de a tövön összefolyó fekete emelkedéseken s a középszemektől sokkal távolabbra állva mint a hátsó két középszem egymás között. A zár egy haránt hasítású köldök, mely felett egy sárgás lemez megfekszik.

Mertekek: ♀	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3 "
	I. lábpár	19 "
	rágó töve	2 "

♂ Karesú, hengeres, oldalról tekintve íves végtettel, melyen a levelalakú rajz néha csak elmosódva látható, neha ennek épen csak némi szakadozott körvonalai léteznek; a rágó csipőkörme hajlásában kevesse kigyózó. A tapogató nemzőszerve megfelel T. extensaénak, de embolusa nem csörszerű, hanem nyulánk, vékony és külön, csavaros hegybe kifutó.

Mertekek: ♂	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·8 "
	I. lábpár	17·6 "
	rágó töve	2 "

E faj sokaig kétségbe volt vonva; sőt THORELL tanár is a válfajok közé sorolta (Remarks on Syn. p. 10) míg jelenleg ő is külön fajnak veve be. A vetseg abban volt, hogy több auctor (MENGE, C. KOCH) kisse vaskosabb Tetr. extensákat irtak le obtusa gyanánt. A magyar példányok kitünően tipikusok, nevezetesen azok, a melyek a Bodroghöz legelőim álló tölgyfákon tenyesznek. A faj sajátságai közé tartozik, hogy nem keresi a vizet s kedveli a tölgyfákat, a kertházak ereszeit, hol aránylag kis, ritka hálóját szövi. Ivarérettsege juniusra esik.

Találtam eddig magyar részekben: Doroszlón (kertilakok), Apatinban, (ifju nemzedek, május, Liciumon); Tokaj (a Kopasz cserjesen) és különösen a Rakamaz felőli legelők tölgyein, a Bodroghözben; Nagy-Várad (ifj. + Muz. gy. Moesáry), Ungvár (ifj. péld. Muz. gy. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCSALÁD. ULOBORINAE. TORKOSPÓKOK. FRESSSPINNEN.

(ὄλος = minden, βελόσσω = enni).

GEN. 9. NEM. ULOBORUS. LATR.

(vide: Uloborinae.)

Syn. 1806. LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» p. 109.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 64.

A fonalszűrő és a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok legszelere tolva, a hátsó erősen kihajló. A vegtest csúcsos-tojásdad, a fonók a vegen alkalmazottak; a nyüst fekete-barna, rendkívül finom és tömött, a fonalszűrő keskeny, hosszú, kissé felhaldszerűen hajló, közbül választék nélkül; a vegbelnyílás fedője kupalakú kiálló s a felső fonópár közé illeszkedő. Hálójának, melyet néhányszor kövek között találtam, csak töredekeit ismerem. Hazánkban egy faj, az, a melyre e nem alapítottam.

SPEC. 1. FAJ. ULOBORUS WALCKENAERI. LATR. WALCKENAER TORKOSPÓKJA. WALCK. FRESSPINNE.

(WALCKENAER, üttörő francia Aranecologus tiszteletére.)

Syn. 1806. *Uloborus Walckenaerius* LATR. «Gen. Crust. et Ins.» p. 100.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 334.

♀ Kretasfeher, feketes lábakkal; a feherseg rendkívüli tömörségű, megfekvő szőrozettől ered. Kisse keskeny alak arányos lábakkal. Az egész fej mell megfekvő, fehér szőrozettel borított, mely meg a szemeket is részben fedi; szivalakú, kisse boltozatos, határozatlanul elválasztott, elől kevesse elkerekített fejjel. Borszeszben a szőrozet alól két barna hosszúsik látható, mely a módos hátgödrot közbefogva, az alsó sor közép-szempárjaig terjed. A mellvért barna, megfekvő szőrozettel borított. A rágók rövidek, vaskosak, vörös-barnák fenyesek és kopaszok; az állkapcsok szélesek, összehajlók, szőrösök, szeleiken gyerebb szőrozettel, barnák. A tapogatók vöröses sárgák, felül kisse bebarmitottak és fehérszőrösök, végzük sok sertetüskevel ellátott, a melyek között a fekete bordáskarmok már loupéval is kivehetők. A lábak vekonyan végződők, végig finom fehér szőrozettel borítottak, mely alól a barnás vörös gyűrűzet kilátszik; fegyvertelenek. A vegtest feher, csúcsosan hossztojásdad, elejen (vastagabb vegen) egy barnás orsóvonallal, mely nem a szőrozettől ered és csak a borszeszben jut ervenyre. A has gesztenyebarna, megfekvő sűrű szőrozettel borított, kétoldalt az oldalak feher szőrozete által elesen határolt. A fonalszűrő, épen úgy mint a fonók, barna.

Az alsó szemsor (és különösen oldalszemek) nagyon közel áll a homlok szelehez, az oldalszemek

igen kicsinyek, a középsőktől távolabbra esnek mint ezek egymástól: a sor könnyeden behajló. A hátsó sor tetemesen kihajló, középszemei nagyoeskák, egymástól távolabbra állanak mint az oldalszemektől.

A zár egy kiemelkedő széles lemezt mutat, mely közepén behasított úgy, hogy a megalkotott felek hátranező ket csecshez hasonlítanak.

Mertekek: törzs 8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2.4 »
I lábpár 10 »

♂ előttem ismeretlen.

Életmondjáról csak annyi ismeretes, hogy körakásokban feszíti hálóját. Ivarerettsege júniusban esik. Találtatam: Orsova körül (Graczkai völgy); Rákospalotán az erdőben találta Pável J.

GEN. 10. NEM. HYPTIOTES. WALCKENAER.

(ὕπτωσις = hanyag tartásu, hátra hajlott, ὕπτωσις. — Alkalmasiut a hát púposágáról).

Syn. 1833. WALCKENAER *Uptiotes* «Mém. sur une nouv. class. d'Aran.» p. 438.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 67.

A fonalszűrő és a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok szelétől hátratólt, behajló; a hátsó szemsor hosszára nyúló, kihajló. Az alak zömök, feltornyosuló vegtesttel, rövid, erős lábakkal. Egy faj mely saját tapasztalásom szerint lomberdőkben fordul elő, a bokrok ágai között szövi csonka, aránylag kis kerek-hálóját.

SPEC. 1. FAJ. HYPTIOTES PARADOXUS. (C. K.). FURCSA ARASZPÓK. PARADOXE SPANNERSPINNE.

(paradoxus = fondellenesen, kíváncsan előtű; ügylátszik a szemesoportra vonatkozik).

Syn. 1834. *Mithras paradoxus* C. KOCH in Herich-Schaffers «Deutschl. Ins.» 123. 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 43.

♀ Sárgásbarna: vörösbarna előtesttel és ilyen lábakkal is. A fejmell. oldalról tekintve púpos. — felülről tekintve a hátsó sor kiálló oldalszemei folytán szegletes. A homlokresz résüntösen lecsapott: az egész szennyesbarna. A mellvert vörösbarna. A rágók, rövidek barnasárgák tövükkel úgy kiállók, hogy a lecsapott homlokkal egy ívbe esnek. Az állkapcsok és az alajk világos barnás-sárgák: ilyenek a tapogatók is. A lábak aránylag rövidek és vaskosak, egyszínűen vörösbarnák, megfekvően szőrósek és fegyvertelenek. A vegtest, oldalról tekintve, a fejmell és fonók felől egyiránt magas puppá tornyosul, magassága meghaladja szélességet és hosszúságánál csak valamivel csekélyebb. Alapszíne barnássárga s a nagyító alatt e színt sejtszerűen elágazó, barna erezet apró tercsékre osztja. A has egyszínűen gesztenyebarna.

A szemesoport a legsajátságosabbak egyike. Az alsó sor szemei igen aprók; a két középső közel áll egymáshoz, a két meg ennel is kisebb oldalszem kétszer akkora távolságra, a mekkora a két középszem közötti; az egész sor könnyeden behajló; a hátsó sor szemei nagyok, hosszú vonalon szetszórva állók, a két középső annyira esik egymástól, a mennyire az alsó sor *oldalszemei* állanak szinten egymástól. A hátsó sor oldalszemei kupos csücskötön állanak s a fejmell keretéből kisse kiállók. A nyüst finom, tömött, a fonalszűrő széles és a fonókra dült. A zár környezete köldökszerűen kidomborodó, bőrös és csak szelen egy \perp forma. vörössárga megfekvő lemezzel ellátott.

Mertekek: ♀ Törzs 5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.9 »
I lábpár 4 »
A hátest magassága 3.5 »

♂-je előttem ismeretlen.

Csak kétszer találtam s mind a kétszer erdélyi részekben: Sárpatakon a gf. Teleki Károly-fele fiatalos erdőben, hol bokrok között meglehetősen merész keretű csonka hálót szőtt (a példány az erdélyi muz. egyll. gyűjteményében), es Szász-Vesszősön a gr. Degenfeld-fele fiatalosban hasonló körülmények között (a péld. saját gyűjteményemben). Az állat, hálója vezérfonalán előre es hátra kinyújtott lábakkal lesekedett (mintegy araszt, honnan magyar elnevezése).

SUBORDO II. ALREND.

R E T I T E L A R I A E.

(rete = háló, Netz; tela = szövet, Gewebe.)

HUROKKÖTÖK.

A fejmell fejerese nem lapúl le; a homlok szele es az alsó szemsor középszemei között elterülő ter szelesebb annál, a mely a két szemsor középsői között terül el.

Csupa apró alak, vékony, karesű lábbal, hármass karomrendszerrel; a sánjakarom egy vagy két, soha több fogacscsal.

A test gyéren szőrös; a végtest rajzai a bőrtől erednek.

A fonalszűrő es a nyüst hiányzanak.

A hálózatok berendezése különböző¹; általános tulajdonság az, hogy hegyes csúcsban összeerő kötött hurkok soha sem hiányzanak.

*

A hurokkötők alrendje alak es szervezet, ennelfogva hálózat szerint is elteresekeket mutat; nem oly egyenletes, mint az előző alrend.

A mennyire alakjai a háló berendezesében állandóságot mutatnak, az alrend alakjai e hálózatokkal szintén az üres hezagokon uralkodnak, de szűkebb helyiségekkel érik be es a hálózat fogókészlete nem alkot egy sík lapot, hanem érzékenyen feszített huroktömkeleget, melyhez egy lefelszerűen szőtt ernyő — vitorla — vagy gyakran idegen testekből összerakott rejtkehely csatlakozik.

Igen szűk helyeken épen egynehány, a helyiség körülményeihez szabott hurok szerepel; némely alakok, úgy látszik, egy bizonyos kerületben alkalmazzák hurkaikat, s látszólag kóbor életmódot folytatnak.

A lábvégek hajlékonyságánál fogva nemcsak fonalaton, hanem a sík földön is meglehetősen biztossággal es gyorsasággal mozognak.

A hálózatokon, úgy rejtkehelyeikben is, mindég háttal lefele csüngő állást foglalnak el.

Alaknagyságra nézve a kisebb borsószem nagyságtól alig mákszem nagyságig csökkennek.

Tevékenységük leginkább nappali; némely részök éppen csak a napsugarak direct behatását kerüli, más rész határozottan keresi az árnyekot s kedveli a félhomályt, sőt a barlangok teljes sötétséget is.

Az érintés elől némelyek leejtéssel, mások futással s elrejtéssel menekülnek.

Ketseges esetekben szintén meg-megrezzentik hálóikat; a prédát lehurkolják, oly módon, hogy a végtest csücsával feléje fordulnak, a negyedik lábpárral felváltva fonalat húznak ki s ezt a prédára reávetik. Csak a nagy prédát költik el a megfogódzás helyén; a kisebbet kioldják, egy rövid fonallal a negyedik lábpár egyik feléhez erősítik, s függőben tartva, a leshelyhez viszik; gyakran fonalak segítségével vonszolják is.

Tartózkodásra nézve, szintén az aljakra esik a legnagyobb szám; de a magasba felhatolnak a rend képviselői a havasok fatenyészővének határáig s azon felül is; a föld méhében az aknák es barlangok mélységebe sőt legmélyébe is.

¹ A mennyire eddig ismeretes.

Tevekenységökben igen szabadok; úgy a fonalröpités mint a leboesátkozás segítségével minden képzelhető helyiséget elérhetnek. Az ingaszerű tovalhaladás szintén hatalmukban van. Ez abban áll, hogy leboesátkozva, s szabadon függve a szél odaviszi őket az irányába eső tárgyakig².

A pók-tevekenység rendszerében, szinten az átröpülő rovarokra céloznak s ezeknek apró és legapróbb alakjait korlátozzák; fonalzataikkal azonban nem csak hogy átfogják, de többnyire ki is töltik az alkalmas helyiségeket.

A nemzedékek sorát illetőleg nem kelnek ki kizárólagosan áttelelt petékből, hanem nagyobb részben áttelelt alakok folytatják a faj életét és szaporítását.

Úgy szervezet mint életmód s a nemzedékek sora tekintetében számos átmenetet mutatnak az előző és következő alrend között.

FAM. I. CSALÁD. THERIDIOIDAE. TÖRPEHURKOLÓK. WIRKSPINNEN.

(*θρῑδιόειδον* = kis állat; az alakok apró voltára vonatkozik.)

GEN. 1. NEM. PACHYGNATHA. SUNDEVALL.

(*παχύνος* = vastag; *γνάθος* = állkapocs; a rágók vastagságára vonatkozik.)

Syn. 1823. *Pachygnatha* SUNDEVALL «Gen. Ar. Succ.» p. 16.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 77.

A rágók az első lábpár czombjánál kétszernél is vastagabbak, mindjárt tövüktől kezdve szétterpeszkedők. A lábak karesuk, sűrűn szőrösek (igen ritkán és kivételesen alul egy sor tüskével fegyverzetek), hosszarány szerint 1, 2, 4, 3. A szemek három csoportba osztottak. A közepesoport párnán álló négy szeme egy előre felé kissé szűkülő trapezben áll, a két-két szemből álló oldalesoportok szemei a középsőktől akkora vagy nagyobb távolságra mint a hátsó sor középszemei egymástól; az oldalszemek érintkeznek. Kis alakok (legfeljebb 6 $\frac{m}{m}$ ♀), melyek kövek alatt, magas füben igen közel a földhöz vagy közvetlenül rajta és leginkább kissé nyirkos helyen tartózkodnak s ügylátszik egész életüket barangolva töltik, csak egyes fonalakat eresztenek, állandó hálót nem szőnek. Nemely faj mint fonalröpitő és léghajós, tavaszkor, a legszorgalmasabbak közé tartozik. Ivarérett állapotban áttelelnék s enyhébb teli napokon mozgásban vannak (legalább magyar földön így).

SPEC. 1. FAJ. PACHYGNATHA CLERCKII. SUND. CLERCK FOGÓSPÓKJA. CLERCKS ZANGENSPINNE.

(Clerck, az Araneologia megalapítója tiszteletére.)

Syn. 1823. *Pachygnatha Clerckii* SUNDEVALL «Spec. ac. Gen. Aran. Succ. exh.» pag. 16.

Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♀ Barnássárga, vörössárga fejmellel, sárga lábakkal. A fejmell fejlett; egy sötét közép- és szegélyesikkal diszítve. A végtest szabályosan szeles-körded, a lábak karesuk és arányosak. A fej vastag, elöl elkerekített, kissé kiemelkedő, kávéasan elválasztott. A mell kevésbé szélesedő, domboru. A középszem-

² Ez újabb észleletem. A pók ilyféle helyváltoztatása szerfelett érdekes és vonzó jelenség, jelesen az, hogy a fonal hosszát kísérletileg határozza meg, majd hosszabbra ereszti, majd felmötölli, mindaddig, a míg az uralkodó szellő hajtó erejének megfelelő s lehetségessé valik a pók biztos megkapaszkodása. A fonal és pók közötti viszony megközelítőleg az ingaszár és ingafej közötti lévén, a közlekedés e módját ingaszerűnek nevezem.

csoporttól, a csekély hátgödrről keresztül egy sötét vörösbarna szalaggal; a fejet a mellől elválasztó barázda, hossza közepében rendesen vörösbarna. A mellvért vörössárga. A rágók vörössárgák, aránytalanul vastagok, tövüktől fogva szétágazók, hosszú csipőkörömmel és igen erős fogakkal fegyverzett becsapóréssel. A rágók széthajlása olyan nagy, hogy előlről tekintve az állkapcsok megláthatók (II. k. IV. t. 82. b). Az csipőköröm erős, majdnem sarlóalakú, igen éles, az állkapocs tövének felehosszát meghaladó. Az állkapcsok keskenyek, végeikkel összehajlók és kissé harántbenyomásúak, vörössárgák; az alajk erős, vörösbarna, az állkapcsoknak felehosszát erő. A tapogatók sárgák, alap és térdizük rövidke, a czomb, szár és végiz egyenlő hosszúságúak, az utóbbi sertetüskével elegyesen szőrös. A lábak sárgák, karcsuk, szőrösek és tüskenélküliek. A végtest szabályos-szeles kördéd, kissé lenyomott; középmezeje barnássárgán-porozott, egy sötét, hasíték-szerű, elmosódva világosan szegélyezett középsikkal, mely sem elejét sem végét nem éri a végtestnek; a sötétebb középmező az oldalak felé szelesen, világosabban szegélyezett, s e szegely az oldalakban elmosódik.

Az oldalak és a has egyszínűen sárgásbarnák, az utóbbin két világos, néha enyésző, egyenközü hosszcsík.

A szemek három csoportban; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló. Az alsó sor szemei a homlok szélétől, illetőleg a rágók beigtatásától körülbelül annyira, mint e sor középszemei a hátsó sor középszemeitől. A középszemes csoport előre felé kissé szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor középszemei az egymással érintkező oldalszemektől sokkal nagyobb távolságra esnek, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár hártvás, hátrafelé haránt elmetstett \square alakú mező, mely a légzőrést ketté választja, úgy, hogy e rés kétoldalt külön stigmaszerűnek látszik lenni.

Mértékek: ♀ Törzs (rágók nélkül)	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.8 »
I lábpár	8 »

♂ karcsú, egészben sötétebb törzsszel, és hosszúra fejlett fejmellet, melynek rajza megfelel a nőstényének. A rágók rendkívül fejlettek, csipőkörömük hosszú, olyformán kettős hajlású, hogy közép hajlása, befelé, majdnem foggá csúcsosodik. A kis végtest középmezeje barna, hosszhasítéka fekete és szakadozott sárgásfehér, finom szegélylyel díszített; oldalszegélye sárgásfehér; a has barna. A tapogató nyulánk és hosszú szár íze hosszabb a térdiznél, kupalakú, vékonyabb végével a térdbe esuklódó; valamennyi íz sárga; pikkelye kettős; a keskeny, csonka, szőrös mellék-pikkely felfekvő; a szélesebb, kanálalakú, kinyúló végű fő-pikkely oldalt befelé fordított; nemzőszerve hagymaalakú, síma, vörössárga gyűjtőt, csős alakú, kissé csavarodott oly embolust mutat, mely a főpikkely kiálló részénél rövidebb; a felfekvő mellék-pikkely a hagymaalakú gyűjtőnek két harmadát éri el.

Mértékek ♂ : Törzs (rágó nélkül)	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 »
I lábpár	8.8 »

A *Pachygnatha* nem e legnagyobb fajtát, mely Svécziában épen oly honos mint hazánkban, leginkább tavaszkor, igen jókor (márczius) kaphatni ivaréretten és saját tapasztalásom szerint leginkább karókon stb. hol fonalaít szorgalmasan röpti és leghajózva vándorol. A fűben, nyirkosabb helyeken és rendesen töbledmagával barangol s fonalat csak járaskelése biztosítására húz; állandó szövetet az eddigi megfigyelések nem bizonyíthattak be. Párzását és petéinek lerakását nem ismerem.

Találtam magyar részeken: Doroszlón és Apatinban; továbbá «Ungvár környeke» megjelöléssel a Muz. gyűjteményében (Vidra Ferd.), Kassán igen nevezetes körülmények között gyűjté Dr. Horváth Geza t. barátom; ugyanis 1874. január 5-en, kemény fagyok idején, egy rétten egy heverő elhullott lópata alatt, ivarérett hímek vigan nyüzsögtek s a nevezett buvár által pontos lejegyzés mellett beszerezettek.

SPEC. 2. FAJ. PACHYGNATHA LISTERI. SUND. LISTER F. LISTER S.

(LISTER, úttörő angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha Listeri* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 210.

Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♂ A him tapogatójának fedőpikkelye három negyedét éri a hagymaalakú gyűjtőnek. Kisebb alak sötétebb színezettel. A fej mell barnavörös, sötétebb közep- és oldalesikkal, a fejrész kissé felvetett; a mellvért vörösbarna. A lábak és a tapogatók sárgák. A végtest közepére sötétbarna, hasitéka fekete, hosszú és kétoldalt láthatóan párosan álló sárgásfehér foltokkal szegélyezett, mely foltok mindjárt a végtest elején kezdődnek s hosszának négy ötödén folytatódnak; oldalszegélye sárgásfehér, a hátfele igen élesen s a hasfelé is élesen határoló, hátul, a fonók felett, megszakadott. A has sötétbarna, elmosódó párhuzamos csíkkal. A rágók tövüktől fogva szétágazók, vörösbarnák, csipőkörmük kettőshajlású, a hajlás fogszerű. A tapogatók ízeinek aránya a *P. Clerckii*hez hasonló, így a gyűjtő is; a mellékpikkely azonban hosszabb és az embolus sem csőralakú, hanem árformára vékonyodó és csavart végű.

Mértékek: ♂ Törzs (rágók nélkül) 3.5 m_m ebből

fej mell 1.8 »

I lábpár 7.5 »

♀ előttünk ismeretlen.

A *P. Clerckii*hez hasonló viszonyok között es ezzel együtt ismerem Doroszlóról, hol karókon fonalakat röpitett (1873 márczius 4-én).

SPEC. 3. FAJ. PACHYGNATHA DE-GEERII. SUND. DE-GEER F. DE GEERS S.

(DE-GEER, kitünő svéd pókbiológus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha De Geerii* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 211.

Vide: THORELL «Remarks» p. 76.

♀ Előteste sötét gesztenyebarna, végteste sárgásbarna, világos, csipkézett oldalszegélylyel, közepén rendszerint enyésző, hasitékszerű hosszcsíkkal.

Kis alak. A fej mell jól fejlett, fejezése felemelkedő, elkerekített, kávéban elválasztott, a mellrész kevésbé kiszélesedő; az egész szép sötét gesztenyebarna, sűrűn és könnyen kivehető módon pontozva. A mellvért vörösbarna. A rágók barnavörösek, igen vaskosak, szétálló; az állkapcsok vörösbarnák, összehajlók, kissé haránt benyomásúak. A tapogatók vörössárgák, szárazúak a végzél valamivel rövidebb. A lábak sárgák, vagy vörössárgák egyszerűen szőrösök. A végtest szabályosan körded, barnássárga vagy sárgásbarna, az előtesthez képest azonban mindég feltűnően világos, közep tereben néha enyésző hasitékszerű csíkkal, mely enyészően fehéres pontokkal szegélyezett; néha egészen hiányzik is. Az oldalszegély, különösen a sötétebb példányoknál eltűnő, széles, a hasfelé élesen, a hátfelé hullámosan határolt, a fonók felett megszakított, a végtest elején keskenyen és homályosan összeérő.

A has néha egyszínűen barna, néha párhuzamos világos csíkok maradványaira emlékeztető pontokat visel.

A szemek a homlok széletől kissé hátravoltak; az alsó sor a homlok szélétől távolabbra esik mint középszemei a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei az oldalszemektől akkora távolságra vannak, a mekkora a távolságuk egymás között.

A zár bőrös, tarisznyaszerű, a légzőrést kétrészre osztó, hátul elmeteszt. Azon a helyen, a hol a légzőrést metszi két kerek, pontszerű bemélyedéssel.

Mértékek: ♀ Törzs (rágó nélkül) 4 m_m ebből

fej mell 1.8 »

I lábpár 5.5 »

♂ valamivel karcsubb; fejmele nem feltűnően fejlett, színezete a nőstényével azonos, rendszerint valamivel sötétebb. A végtest élesebb rajzu, oldalszegélye néha kissé rózsaszínes. A tapogató mellekpikkelye árformára csúcsos és a gyűjtőn túl érő. A gyűjtő almaalakú, kicsiny, embolusa tompavégű, mindjárt a gyűjtőtől kezdve csavarodó.

Mertekek: ♂ Torzs (ragó nélkül)	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmele	1·8 "
I lábpár	5 "

Megfigyelesem szerint ez a Pachygnathák leggyakoribb faja; füves helyeken, kövek alatt majdnem mindenütt kapható s úgy látszik, hogy három nemzedéke van: egy áttelelő, mely tavasszal párzik és vándorol, egy nyári, melytől az ismét áttelelő származik. Telire mindenféle rejtekhelyeken kapható; diszkertekben, a melyekben fenyvek állanak, gyakran a földrehullott tobozok pikkelyei alatt nagy számmal kaphatni tél derekán is.

Párzását és szaporítását nem ismerem. Tavaszkor, mihelyt melegebb szellők járnak, a fonalröpítéshez lát s néha kerti karókon 4—6 is egyszerre teszi kísérleteit.

Találtam eddig: erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeum kert), Torda (hasadek), Szász-Vesszős (Bedőházi kert), Csiki havasok (Balánbánya), Mező-Záhon és Nagy-Szebenben; magyar részekben: Doroszlón (Mosztonga mellék, tavaszkor százával leghajózva), Pancsován, Lykanka (Liptó, váralja), Kőrmöczbányán, Balaton-Füreden, Buda videke (Muz. gy. Pável János), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd.), Komjáti (Abauj, Dr. Horváth Géza), Kassa (1874. jan. 5-en. Dr. Horváth Géza).

GEN. 2. NEM. EPISINUS. WALCK.

(ἐπισινύς = kártevő, vagy inkább σινέομαι = csonkitni, rabolni, ἐπισίντος = valami után leselkedő; lehet vonatkozással az életmódra, de a végtest alakjára is.)

Syn. 1809. Walckenaer in Latreille «Geni Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 79.

Az oldalszemek szétállók; az alsó sor középszemei s az oldalszemek közötti távolság meghaladja a középszemek közötti távolságot. A lábak vékonyak; az 1-ső és negyedik pár hosszú; hosszarányuk 1, 4, 2, 3. A végtest nyújtott alakú, hátul kiszélesedő, a vége tompa csúcsba metszett. E nemnek eddig csak egy faja ismeretes, mely néha barangolva, néha egyes szálakon igen sajátos módon nyújtózkodva, néha moha és száraz levelek alatt tartózkodva lelhető s nem gyakori.

SPEC. 1. FAJ. EPISINUS TRUNCATUS. WALCK. CSONKA LESŐPÓK. ABGESTUTZNE LAUERSPINNE.

(truncatus = csonkitott; a végtest látszólagos csonkaságára ezélez.)

Syn. 1809. *Episinus truncatus* WALCKENAER in LATREILLE «Geni Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: THORELL «Remarks» p. 96.

♀ Előteste vörösbarna, végteste szürkés; az első lábpár czomb, térd és száríze vörösbarna, a negyedik lábpárnak térdé és szára is ilyen színű; valamennyi lábnak a végze a szárhoz képest hirtelenül vékonyodó, világos-vörössárga.

Nyulánk alak, rövid elő- és nyújtott, közel hosszötszög végtesttel. A fejmele laposan domború, fejerésze kicsiny, határozatlanul elválasztott, a mellrésznel kissé alacsonyabb; a mellrész a csekély, de terjedelmes hátgödör táján dagadozó. A mellvert sötét vörösbarna, gyéren szőrös, finoman, reczesen ránczolt.

A rágók gyengék összeállók, függőleges állás mellett vörössárgák. Az állkapcsok vörössárgák, keskenyek, összehajlók; az alajk szeles, rövid, elől elkerekített, a mellverttől csak egy ráncz által elválasztott, vörössárga. A tapogatók sárgásak; végzik a szárnál sokkal hosszabb elegyesen és sűrűn szőrös tuskés; a szár iz a térdnél csak kevéssel hosszab. Az első és negyedik lábpár hosszú, czombja, térde és szára kissé kierősödve, sűrű, apró szemölcszerű ripacsokkal borított, melyekből kurta szőrök indulnak. Az első lábpárnak czombja, térde és szára sötét vörösbarna, a másodiknak térde és szára halvány vöröses, a harmadik egészen sárgás, a negyediknek czombvége keskenyen, térde és szára egészen sötét vörösbarna a többi iz mind világos vörössárga.

A végtest nyújtott; eleje el- és közepén kissé kimetszett, oldalai hátrafelé egyenletesen szélesedők s elejétől számítva a hosszúság második harmadrésze végén két csücsökbe átmenők, mely ponton a végtest a legszélesebb. A két csücskön túl a végtest a fonók felé meredeken lecsapott, tompa szögű, csücsát a fonók képezik. A csücskök hátsó ele kissé hebarnitott, a végtest többi része sajátágosan szürkessárgás (világos chamois szín). A has valamivel sötétebb, három, enyésző, világosabb hosszcsíkkal, melyeknek közép-sője a zártól indul s a vörösbarna fonókig tart; a két oldalesik még a fonók mellett is eltart.

A szemek egy tömegben és meglehetősen kiemelkedve helyezkednek a fej búbjára; mind a két sor, felülről tekintve, kihajló. Az alsó sor a homlok szelétől meglehetősen távolságra esik s a közte és a rágók töve közötti tér kissé csatornás. A szemesoport többi viszonya a nem jellemzésében előadatott.

A zár egy hátrafelé nyitott köldökszerű bemélyedés, melynek alapján, helyesebben fenekén, a két tojócső nyílik.

Mértekek: ♀ Törzs	4.5—5	m_m ebből
fejmell	1.8	»
I lábpár	9	»
IV "	7.5	»
III "	4.5	»

♂ sötétebb, karesú; egyenközü. hátul tompa csücsbe végződő végtesttel, melynek csücskei letörpülők; fejmelle a nőstényéhez képest kissé fejlettebb; fejeresze igen kicsiny. A tapogatók hosszú nyelen, melynek czombize a leghosszabb, térdize igen rövid, szárize meg ennél is rövidebb s csészeszerű. A nemzőszerv aránytalanul vastagon, bunkószerűen kidagadva, sötét vörösbarna; pikkelye oldalt-befele fordított, kanálalakú; belső szervezete hasonlít egy dióbel negyedéhez; alul egy haránt és csavaros csatornával, végefele egy nehezen kivehető, kurta, karesú, fekete embolussal.

Mertekek: ♂ Törzs	4.5	m_m ebből
fejmell	1.8	»
I lábpár (peldányomon hiányzik)	?	
IV "	8.4	»

E nem épen gyakori pók nyári alak, augusztusban ivarrerett; előttem abban a gyanuban áll, hogy kerekhálót sző, tehát az Orbitelariák közé tartozik. Ogradena mellett (Dunaszoros) a Csukár máre sziklatövéen egy ifjabb nőstényt egy kis kerekháló vezérfonalán kaptam sajátágos nyújtózkodása közben, mely abból áll, hogy a két első lábpárt előre, a két hátsó lábpárt egészen egyenesen kinyújtva és szorosan egymáshoz illesztve a fonálra lapul; minthogy azonban e helyen sok apró Orbitelaria is szöve hálóját s nem rendelkeztem annyi idővel, hogy pontos megfigyelelssel tehessek, beerem a kifejezett gyanúval, annyival is inkább, mert más helyeken ismét lényegesen más körülmények között leltem ez állatot, u. m. moha között barangolva.

Ismerem magyar részekből: Pozsonyból (Dunaligetek, fák tövéen), Apatinból (Galagonyás erdő), Ogradena (Csukár máre szikla töve), Tokaj (Kopasz szőlő öve, mohában), S.-A.-Ujhely (Magos alja, mohában), Buda vidéke (Farkas völgy, Muz. gy. Pável).

GEN. 3. NEM. LINYPHIA. (LATREILLE).

(λέων = len, ὄφαινω = szőni; a szövetre vonatkozik).

Syn. 1804. LATREILLE «Dict. Nouv. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 81.

A szemek inkább egy mint három csoportban állók; a középső negy szem egy előre szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor a homlok széléhez nem áll közelebbre mint állnak e sor középszemei és a hátsó sor középszemei egymáshoz. Az oldalszemek közötti tér kisebb annál, a mely az alsó és hátsó sor középszemei között letezik. A fejmell módosan domború, a fejresz (kivételesen, kúpszerűen kimagasló) rendesen módosan kiemelkedő. A lábak karcsuk, meglehetősen hosszúk, sertetüskékkel gyéren fegyverezettek. Az állkapsok egyenközüen kinyújtottak, vagy az alajk felett könnyeden összehajlók.

E nembe tartoznak a tulajdonkepeni vitorlaháló-szövők (I. köt. II. t. 51); kivételesen nemely barlangban lakó alakok, melyek szálatokat vonva, hurkokat kötnek s egyelőre csak ideiglenesen maradnak a nemben. Valamennyi alak gyors mozgású; nemely fajai némi társulást mutatnak, a mennyiben egy és ugyanazon fajnak sok egyene egyazon helyiségben es tözsomszedságban szövő vitorlás hálóját.

SPEC. 1. FAL. LINYPHIA MONTANA. (CL.). HEGYI VITORLAPÓK. BERG-SEGELSPINNE.

(montana = hegyen lakó; a tartózkodásról így, elég helytelenül).

Syn. 1757. *Araneus montanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 64.

Vide: THORELL «Remarks» p. 44.

♀ Barna; a vegtest feülete sötétebben mintegy felhőzött, elejen es oldalt egy szeles, világos, hátrafele elmosódó szegelylyel. A lábak világos vörössessárgák, barna gyűrűzettel.

A fejmell mellresze a fejreszhez kepest nem feltűnően szélesedő, módosan domború, vörösbarna. A fejresz kisse kiemelkedő, kavásan elválasztott. A mellvert szivalakú, sötet vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, végök felé kisse szétállók es az állkapsokra hajlók. Az állkapsok vörösbarnák, meglehetősen szélesek, nem egymásfele hajlók, széleik felé valamivel világosabbak: az alajk rövid, meglehetősen szeles. A tapogató végize oly hosszú mint czombize, a szár ize ennél sokkal rövidebb; a végiz szőrösseg mellett sok, hosszú sertetüskével fegyverzett. A rágóköröm erős, hajlott, sötetvörösbarna, hegyen kisse világosodó; becsapórese fogakkal fegyverzett, ezek között a felső három fog a többinél nagyobb. A lábak vörössessárgák, sűrű barnás gyűrűzettel; nyulánság mellett meglehetősen erősek. A gyűrűzet nem a csuklókra, hanem az izek közepere van elosztva. A czombok felül 2—3 tüskevel; a szár es lábvegizek több (5—7) tüskevel fegyverzetek. A vegtest a fonók felé csücsosodó-tojásdad, felül barna, sötétebb szinnel mintegy felhőzve, es elejen oldalt két szeles, feheres folttal, mely elől majdnem összeer, hátrafele csak két harmadáig ér a háttestnek, hol elmosódik: szele a hátfele eles, a has fele elmosódó. A has feketebarna, kétoldalt világosabb, határozatlan, fehéres szinnel határolt, mely szín felhőzetesen az oldalakba is nyomul.

A szemcsoport a fej bubján áll, alatta a homlok a rágók fele menedekesen lecsapott s szélesebb a ternel, mely az alsó sor középszemeit a felső sor középszemeitől elválasztja. A két sor középszemei előrefele szűkülő trapezbe elhelyezve s a hátsó szemek nagyobbak. Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől annyira, a mennyire e középsők egymástól állanak. Felülről tekintve az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár keményszerűen kiemelkedő, gegeyszerűen hornyolt cső, felülről tekintve a két tojócsőnyilas s az elválasztó lemez világosan látható, úgy a tojócsővek belső hornyoltsága is kivehető.

Mertekek: ♀ Torzs 9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 3.8 »
I lábpár 14 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ sokkal karcsubb fejmellettel fejlettebb; színezetre a nostonynek megfelelő. (Nemzőresze szerkezetét lásd: I. köt. I. tábla. 10; párzó állását ugyanott III. tábla. 65.).

Mertekek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	4 »
I lábpár	16 »

A kertek kerítésein, zugokban, rekeszekben, továbbá ligetekben a fűzfák odúiban, gyökerei között közönséges alak, melynek tavaszi és őszi nemzedéke van, s mely Svécziában (CLERCK és WESTRING szerint) inkább bokros helyeken tartózkodik.

Hálójának vitorlarészet a helyiségre kepest igen nagyra szövi; a hurok rész is épen úgy a magasba mint a mélységbe messze terjed. Mozgása hirtelen, gyors, gyakran megszakadozott. Veszély percében vagy ágra vagy zugba menekül. Az 1872. év telen Kolozsvárt áttelelést észleltem. Az áttelelő ivarérett példányok egy faskamra zugaiban megvonulva egészen szabadon, de mereven függetlenek néhány szálon s érintés iránt érzéketlenek maradtak. A szoba melegében 1 óra alatt visszanyerték természetes életképességüket; ismét a faskamrába tevé zugot kerestek, megvonultak s csakhamar visszaestek a lethargicus állapotba. Az első tavaszi napok csakhamar életre és szaporításra ebresztettek.

Ismerem. erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkert), Nagy-Czegről, Görgény Szt Imréről, Nagy Szebenből, (Sill és Bergleiter gyűjtmeny), Szász Vesszősről és D.-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Apatin (Dunaliget füzei), Doroszló (kerítések), Zimony (teherhajók belseje), Pancsova (wojlovitzi erdő), Orsova (Cserna folyam füzesei), Ungvár környéke (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 2. FAL. LINYPHIA BUCCULENTA. (CL.) POFÁS V. BACKIGE S.

(bucca = pofa; bucculentus = felfútt-pofájú; a fej mell fejeré szére vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus bucculentus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 63.

Vide: THORELL «Remarks» p. 53.

♀ Világos; a vegtest felülete barnán, erezetesen, mintegy reczezett; három szakadozott, határozatlan, sötét hosszcsikkal, melyek között a középső a leghatározottabb és mindegy megvan, a két oldalas néha hiányzik és többnyire inkább foltos mint csik. Az előtest és a lábak barnássárgák, az előbbi sötét közep- és szegelyvonallal.

A fej mell módosan fejlett, fejeresze alig kiemelkedő, kávasan elválasztott. A hátsó sor középszemeitől kezdve a hátgödörön keresztül egy szembekötő, sötét csik, mely a fej beigtatása helyén kissé tágitott; a mellrész szintén sötéten szegelyezett, e szegely a fejreszre nem megyen át és befelé kissé elmosódó; a jól benyomott hátgödörből, a lábak felé, igen határozottan kivehető sugaras barázdák indulnak. A mellvert vörössé sárga, gyéren szőrös.

A rágók meglehetősen erősek, vörössé sárgák, az állkapcsokra hajlók, az utóbbiak vörössé sárgák, szeleiken kissé kivilágosodók; vegeikkel nem hajlanak össze. Az alajk rövid, szeles, elkerekített. A tapogatók sárgásak; szárizúik rövidebb a vegiznél, s az utóbbi sűrűn szőrös, keves sertetűsével, s ez utóbbiak inkább alapja körül csoportosultak. A lábak sárgások, az izek vegein alig észrevehetően bebarmitottak (ritkán gyűrűsek); az első lábpár czombja felül 3 ∙ formán álló sertetűsével. A vegtest csucoson tojásdad, elöl meglehetősen magas; földje szemyes fehér, barnával finoman reczezett, közepén es elejétől kezdve egy finom, mintegy metszett, barna középsík, mely néhány rövid keresztvonást is mutat; de csak foltokra szakadozottan es elmosódva eri a szemölcsöket; kétoldalt töle es vele párhuzamosan két sötétes, határozatlan, foltokból alakuló csik, mely szintén a fonókig ér, néha pedig hiányzik. A has feheren es barnán márványozott.

A középszemek hosszánegyszeghe állítottak: a hátsó sor, felülről tekintve, egyenes; az alsó sor középszemei távolabbra állanak a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől; az oldalszemek érintkeznek, s a hátsó sor középszemeitől oly távolságra esnek, a mekkora a távolság a mondott középszemek között. A zár barna, lelapított, köldökszerű és ripacos; különös kitüntető tulajdona nincsen.

Mertekek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6	»
I lábpár	8	»
IV »	9	»

Hosszárnya a lábakkal, 4, 1, 2, 3.

♂ karsú, kiszélesedett fejmellel; a végtest kicsiny, közepesikja igen határozott, szélesedő és kétoldalt mintegy fogacsolt.

A tapogató, hosszúnyelű, czombize a leghosszabb, térdize a szárízzal egyenlő; az egész sárgás; pikkelye oldalt, befelé fordított, alapján kanálalakú, vége nyelvszerűen keskenyedő; az egész vöröses sárga, erős szőrözettel borított; a nemző szerv vörösbarna, nagyon szövevényes; a pikkely nyújtott végébe befekvő része kaczor alakú, kettős-kampós hegygyel, alatta az egycsavarodású, tányér alakú gyűjtő, s ez előtt és hozzá csatolva egy ekevas alakú széles lemez, melyen, a felső végén három vékony, alsó végén egy széles, hosszú, csavaros és kampósan végződő nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	4·5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4	»
I lábpár	8·2	»
IV »	10	»

Áttelelő, az előbbinél valamivel ritkább faj, mely a nagy füvet és oly helyeket kedvel, a hol az szilárd tárgyak körül terem (sirkövek stb. mellett). Ismerem: Doroszlóról (sirkert), Kassa vidékén Dr. Horváth Géza barátom gyűjté 1874 jan. 5-kén Pachygnátakkal együtt (lásd Pachygnatha Clerkii és De Geerii) ivarérett állapotban s még az által is kitüntetve, hogy a színezet általában sötétebb, a lábak gyűrűsek voltak. Erdélyi részekből ismerem: Kolozsvárról (Muzeumkert) és Nagy-Szebenből.

SPEC. 3. FAJ. LINYPHIA MARGINATA. C. K. SZEGÉLYES V. GERANDETE S.

(margo = szegély: itt a mellrész világos szegélyére czéloz.)

Syn. 1834 *Linyphia marginata* C. Koch in Herrich Schäffer «Deutschl. Ins.» 127, 21, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 51.

♀ Fekete-sárga tarka végtest: az előtest vörösbarna széles fehér szegélylyel: sárgás-zöldes, karsú, hosszú lábakkal. A fejmell módosan kiszélesedő, módosan domború mellrészszel, mely kétoldalt feheres, széles, belső szélén kissé csipkés szegélylyel ekesített; a szegely a nyelecske felett szélesre megszakított, a fejre sem megyen át. A fejresz igen élesen elválasztott, kiemelkedő, de nem búbosan felvetett, elől laposan elkerekített. A mellvert aránylag széles, fekete, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, tövüknel módosan kidagadók, végökkel az állkapesokra behajlók; csipőkörmük barnásvörös, erős és hegyes. Az állkapesok feketék, aránylag erősek, kávasok (kidomborodók) s a széles, elkerekített alajk felett összehajlók. A tapogatók karsúak, zöldessárgák; végizük bebaránított, alapján gyűrűzetesen elrendezett, fekete sertetüskékel fegyverzett. A száríz rövidebb a végiznél, ez közel egyenlő e czombizzal; az utóbbi fegyvertelen. A lábak zöldessárgák; a czombok fegyvertelenek, a többi iz gyéren szőrös és igen gyéren álló sertetüskékel. A végtest tojásdad, előrefele kissé szűkülő, oldalról tekintve felkörüien íves, fekete alapszínnel; felülről tekintve egy keskenyes, fekete középterese oldalt szélesen, feheren szegélyeztetik s e szegely a hát közepe táján keskeny

kiágazásokkal összeér, az oldalakra pedig 2—3 harántesikot és elől egy rövid hosszsesikot bocsát. A has fekete, () szerűen de szakadozottan fehéren szegélyezett; e szegély a légzőrés külsarkaiból indulva, a fonóig tart.

Az alsó szemsor kétszer távolabbra esik a homlok szeletől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között. A középszemek előre szűkülő trapezben, a hátsók szembetűnően nagyobbak és világosak, az alsók kicsinyek és feketék. Az oldalszemek közös kiemelkedésen, de nem érintkeznek, a hátsó középszemektől kétszer nagyobb távolságra mint az utóbbiak egymás között. A homlok rész nem csatornás.

A zár egy széles, domboru, hátrafelé ívesen kimetszett köldökből áll, sötét vörösbarna; a kimetszés egyszersmind széle a hosszkörded nyílásnak, mely a fonók felé néz, belsejében két felre van osztva s az osztó lemez töven egy igen kis, elkerekített nyújtványt visel, mely valamivel világosabb.

Mértékek: ♀ Törzs	7.5—8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 „
I lábpár	14.8 „

Hosszarány 1, 2, 4, 3. (a 2. és 4. láb közötti különbség igen csekély).

♂, kisebb, karsú; végteste hengerded. Fejmelle meglehetősen szélesre fejlett, élénk vörösbarna, rozsdavörös szegélylyel; mellrésze lelapított; fejresze élesen elválasztott, kissé felvetett; a homlok magas, annyira, hogy a hátsó és alsó sor középszemei közötti távolság legalább háromszor fordul meg benne. A végtest színezete nőstényének megfelelő, de mindig halványabb és kevésbé fejlett; a fehér oldalszegélyek ritkán folynak össze a hát közepén, a has () szerű disze vagy igen enyesző, vagy épen hiányzik.

A lábak vörössárgák; az állkapesok és a rágók a nőstényének megfelelők, sötétebbek. A tapogató karsú nyelen, mely zöldes vagy vöröses sárga; a száríz fejlett, vastag, rövid és a térdel közel egyenlő hosszúságú; a szárízen, felül, egy felálló szőrűstök. A pikkely kanálalakú, barna, szőrös, oldalt és befelé fordított; a nemzőszerv sötét vörösbarna, gyűjtője párnaszerűen dagadó és szegletes, embolusa kicsiny, szaruszerűen áttetsző szennyesfehér, egy rövidebb éles, és egy hosszabb, kissé kampós véggel.

Mértékek: ♂ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 „
I lábpár	13 „

Nyári alak, mely különösen a bokros helyeket és sövényeket kedveli, hol tipikus vitorlás hálóját szövö. Déli Magyarország területén különösen gyakori, határozottan az aljakat tartja. Párzása a L. montanaéval azonos, a mint erről gyakori megfigyeléseim meggyőztek. Párzása Orsova körül jun. hó elejére esik.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Parajdról, Mező-Zahról, Nagy-Czegről, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiterfele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradenáról (a Csukár mare szikla alján júniusban különösen gyakori), Báziásról, Tokajról, Tarczáról, Alsó-Hámor (Borsod).

SPEC. 4. FAJ. T. LINYPHIA EMPHANA (WALK.). CZÍMERES V. GESCHILDETE S

(*ἐμφανὲς* = felmutatni; itt alkalmasint a végtest szembetűnő rajzára célel.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 47.

MENGE «Preuss. Spinnen» I. p. 110. sub. L. scalarifera.

♀ Fehér; világos vörössárga, rajznelküli előtesttel; a végtest végén 1-szerű barna rajz; lábai zöldessárgák, karsúak. A L. phrygiana C. KOCH fajrokon. Az előtest módosan fejlett, feje része a mellrészről lankásan kiemelkedő, elől igen laposan íves; a mellvert egyszínűen vörösbarna. A rágók tövük-nél kissé térszerűen kidagadók, igen csekély mértékben az állkapesokra csapottak; világos vörössárgák; csipőkörmük vörösbarna. Az állkapesok egyenközüek, vegeiken elmetszettek, világos szennyesárgák, az

alajk törpe, széles, elkerekített, vörösbarnás. A tapogató zöldessárga; bebarmitott végze, szár- és czomb-ize közel egyenlő hosszúságú; a két utóbbi fegyvertelen; az előbbi, különösen tövén, gyűrűzetesen elrendezett, hosszú, barna sertetűsekkel fegyverzett. A lábak zöldessárgák, czombjaik alsó felőkön fegyvertelenek, a többi iz gyeren és elálló sertetűsével fegyverzett. A végtest csucososan-hossztojásdad fehér vagy sárgásfehér, hátán a fentebb jelölt barna rajzzal. A fehérség ágszerűen lenyomul az oldalakba is; a fonók körül az oldalak sötétebbek s a fehér szín ágai kirivóbbak. A has barnássárga, fehér szemcsékkel; a fonók előtt többnyire egy fehér foltocsával.

A hátsó sor oldalszemei e sor középsőtől távolabbra állanak mint e középsők egymástól. Az alsó sor a homlok szelétől legalább kétannyi távolságra, mint amennyi a távolság az alsó és hátsó sor szemei között.

A zár egy széles, hátrafele ívesen kimetszett s e kimetszésen ripacsos köldök, mely közbül világos barnássárga, kétoldalt vörösbarna.

Méretekek: ♀ Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·4 »
I lábpár	12 »

Hosszaránya a lábknak 1, 2, 3, 4.

♂ Igen karesú; végteste hengeres, fehér rajzai elmosódottak; a végén rendesen a nőstény háttestet ékítő barna rajzzal vagy töredékeivel. A rágók előfelén, tövüknel egy kis dudorodás és hosszúságuk második felén (tehát a csipőkörömhöz közelebb) egy rövid, erős, éles tövis. A tapogató nyele zöldessárga, karesú, nemzőszerve sötét vörösbarna. A száríz hosszabb a térdiznél. A tapogató pikkelye makk-alaku befelé oldalt fordított; szerkezetéből felülről tekintve, oldalt-kifelé egy keskeny, sarlószerűen hajlott, hosszú lemez áll ki.

A végtest hasfelén a légzőrés környezete tetemesen kidagadó.

Méretekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	14 »

E faj nyár derekán ivarérett, és fiatalos erdőkben, bokros helyeken, ledöntött fák ágai között rendesen nagy társaságban szövi aránylag kis, de tipikus vitorlahálóját. Szaporítását nem ismerem.

Eddig csak Alsó-Hámor és Diósgyőr körül találtam, hol meglehetősen gyakori, jelesen a diósgyőri melegforrások táján, és az Alsó-Hámorhoz tartozó Feketesár, Disznóspatak, Jávorkút nevű magaslatain.

SPEC. 5. FAJ. T. LINYPHIA PHRYGIANA. C. K. HÍMZETT V. GESTICKTE S.

(Phrygius = phrygiái, ó-kori nép, mely himzéseiről volt nevezetes; itt a végtest diszére vonatkozik.)

Syn. 1836. *Linyphia phrygiana* C. KOCH «Die Arachniden» III, p. 83.

Vide: THORELL «Remarks» pag 48.

♀ Világos: a végtest zöldes-fehér, a hátfelén végig, a fonókig terjedve, egy láncc- vagy inkább babérszerűen összetett, sötét szalag. A lábak sárgabarnák, a térdek táján kissé füstösödők.

A fej mell mellresze a fejrészhez képest nem föltűnően szélesedett, sárgásbarna, egy sötétbe foglalt, világosodó közepesikkal, mely a szemcsoporthoz indulva a hátgödörbe enyészik. A fejrész jól elválasztott, kissé emelkedett. A mellvert egyszínűen vörösbarnás, szivalaku, gyeren szőrös. A rágók sárgabarnások, a csipőköröm beigtatása táján füstösök, végök fele alig szétállók. Az állkapcsok sárgabarnások. A tapogató végze hosszabb a czombiznél; szőrös, sok hosszú sertetűsével.

A lábak czombjai néhány apró, fekete ponttal.

A végtest egészen tojásdad, de csúcsba végződő, meglehetősen hátság; felül zöldesfehér, mintegy szemcsés, közepén egy láncszerűen összetett közepesikkal; a has világos, közbül egy egyszerű, hosszabban futó szalaggal.

A szemecsoport a fej bubján áll; oldalszemei közös, nagy dudorodáson állanak. A két sor közepszemei egy előre felé szűkülő trapezben állanak, a hátsók kevéssel nagyobbak, oly távolságra egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár egy feltűnő, ∞ alakú kivájtást mutat; a két kivájtást elosztó lemezen egy erős, hüvelykujj-forma nyújtvány ágaskodik fölfelé.

Mértékek: ♀	Törzs	4.8 $\frac{mm}{mm}$ ebből
	fej mell	1.9 „
	I lábpár	8 „

♂ Elöttem ismeretlen. Koch C. id. h. kisebbnek, karesubbnak, a nősténynyel egyező színezetűnek mondja; szerinte a tapogató nemzőszerve gesztenyebarna, szerkezetét azonban nem írja le.

Ismerem a Nemz. Muz. gyűjteményéből két ♀ példány után, melyet Frivaldszky János Tatra-Füreden gyűjtött.

SPEC. 6. FAJ. T. LINYPHIA TRIANGULARIS (CL.). HÁROMSZÖGES V. DREIECK S.

(triangularis = háromszögletű; itt a végtest némely rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus triangularis* CLERCK «*Arani. Suec.*» p. 71.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 46.

♀ Az előtest olajsárga, közepén egy feketebarna csikkal, mely a szemek közelében villásan két ágra oszlik; oldalai szélesen, feketebarnán szegélyezve; e szegély az oldalszemekig nyomul. Fehér és fekete rajzú barna, néha ibolyaszímba játszó végtest, a hátán végig egy csikkal, mely egymásba tolt háromszögből állónak látszik (), e háromszögek szárvégei felváltva feketék és fehérek. A lábak olajsárgák, a száríz végén gyűrűzetesen bebarnitva. A fej mell módosan fejlett, a nyelecskétől a fejsúcsig lankásan, egyenletesen emelkedő; olajsárga; közepén egy barnafekete közepesikkal, mely a hátgödör előtt két ágra oszlik s még jóval a hátsó sor közepszemei mögött elenyészik, — szelein hasonló színű szegélylyel, mely azonban nem a legszélen fut, az oldalszemeket azonban közvetlenül megközelíti. A mellvért egyszínűen barna. A rágók végükön karesűk, kissé szétállók, egészen módosan az állkapcsokra csapottak, vörössesárgák csipőkörmük sötét vörösbarna. Az állkapcsok szélesek, egyenközűek, el metszettek vörössárgák. A tapogatók olajsárgák, végizök bebarnitott, sok sertetüskével fegyverzett, a fegyvertelen czommbal egyenlő hosszúságú. A száríz rövidebb; rajta 2—3 és a térdizen 1 hosszú sertetüske. A lábak olajszínűek, néha vörössesbejátszók, izeik csuklóit táján kissé barnítva, ezek között a száríz vége szembetűnően bebarnitott. A czombok alul fegyvertelenek, felül, tövükhöz közel 1—2 sertetüskével. A többi íz gyéren és elálló sertetüskékkel fegyverzett.

A végtest csúcsosan tojásdad, oldalról tekintve magasan íves. Hátfelen, közbül, a fentebb említett rajz, melynek fehér közei az oldalakban összefolynak. Az oldalak barnásak; a has barna, elől tágasan () szerű fehér foglalatban, hátrább egy felálló, az oldalakba futó fehér folttal. A fonók a hátfelől többnyire két () szerű fehér vonás közé fogva, néha ívesen bekerítve. A végtest színezete leginkább a fehér szín terjedésével változik, de a rajz jellegzetessége kivehető.

A közepszemecsoport egy előre felé igen szűkülő trapezbe elhelyezett; hátsó szemei nagyobbak, mindenike külön keretbe foglalt, alsó szemei kicsinyek; közös keretben; az oldalszempárok szintén közös fekete keretben. Az összes csoport párnaszerű kiemelkedésen. Az alsó sor közepszemei a kissé kihajló homlok szélétől több mint kétszer oly távolságra a minő a két sor közepszemei közötti. A hátsó sor oldalszemei a középsőktől alig állanak távolabbra mint a mekkora a távolság e sor középsői között.

A zár egy széles, harántrovátkolt köldök, hátrafele kissé szögösen \ kimetszve, e kimetszés alatt kettős nyílással, melynek osztója kissé dudorodik.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2,5 »
I lábpár	14 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

† Igen karesű, hosszulábú; lábai rozsdasárgák; végteste karesű, hengerded, a nőstény rajzát jelleg szerint, de elmosódva és töredekesen viseli, a fekete színű részletek (\) leginkább megmaradnak és rendszerint a fonók fehér () szerű foglalatja is. Az előtest vörössárga, villás közep, és széles szegélyesikkal. A rágók hosszuk, karesűk, végeik felé tetemesen szétállók, vörössárgák; csipőkörmük vörösbarna; különben a tapogató czombizénél rövidebbek (varietas: *micrognatha* MENGE), vagy hosszabbak (var. *macrognatha* MENGE), mely esetben egész alakjuk is nagyobb. A tapogató nyele vörössárga, térdíze igen rövid, száríze valamivel hosszabb és vastkosabb, felül egy sarlóalakra hajtott, oldalt ki és előre felé álló, hosszú, áttetsző lemezzel; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv csücsét egy vastag, csigaszerűen csavarodó embolus kepezi, mely alatt kissé oldalról tekintve egy külső végén horgas lemez látható; e lemez szaruszerűen átlátszó fehér, az embolus sötét barnavörös.

Mértékek:

Kisebb ♂ (var. <i>micrognatha</i> MENGE) Törzs	4,9 $\frac{m}{m}$
fejmell	2 »
I lábpár	15 »
állkapocs	1
Nagyobb ♂ (var. <i>macrognatha</i> MENGE) Törzs	7,5 $\frac{m}{m}$
fejmell	3,2 »
I lábpár	21 »
állkapocs	2,6 »

E két nagyság között sok átmenet létezik; a szervezet egy és ugyanaz. Őszi alak, mely bokrokon él.

Ismerem, magyar részekből: Alsó-Hámor (Borsodmegye), Csorba (Liptó) illetőleg Kárpát: Rakitou Wreh a fenyőövben és Prvnyiszka ingovány; Pribilina (Liptó), Zakameniszko és Hlina havas alja, Lykauka (Liptó) várkörnyék; Rutka körül, Kőrmöczbányáról, Selmezbányáról, Veszprémből, Buda vidékéről (Muz. gyűjt. Pável); erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, a Körösszoroshól (Brátka körül), Kolozsvárról és Nagy-Szebenből.

SPEC. 7. FAJ. LINGPHIA FRUTETORUM. C. K. BOKOR V. STRAUCH S.

(frutex = bokor, frutetum = bokros hely; a tartózkodási helyről van véve.)

Syn. 1834. *Lingphia frutetorum* C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 127, 19, 20.

Vide: THORELL «Remarks» p. 49. (Artic. L. hortensis).

♀ Sötétfekete; oldalai, sárgásfehér, fésűszerű és ríktó díszszel, mely a hát fekete mezejét szegélyezi s a fonók felett haránt ágak által kétszer összeér; a has szelén, elől egy-egy különálló néha, enyésző vagy megszakított sárgásfehér csík. Az előtest vörösbarna, a lábak vörössárgák. A végtest a fonók felett magas, a fonóktól majdnem függőlegesen emelkedő, oldalról tekintve tehát nem egyenletesen íves. A fejmell egy színűen vörösbarna, feje része módosan kiemelkedő; a mellvért sötétfekete. A rágók vörösbarnák, végeikkel kissé szétállók; az állkapcsok szélesek, egyenközü oldalakkal és elől elkerekítve, az alajk széles, rövid, ívesen el metszett; az előbbieket és az utóbbi vörösbarnák. A tapogatók vörössárgák, végük füstös, a czombnál hosszabb, sok sötét sertetűskezével fegyverzett. A lábak vörössárgák, czombjaik fegyvertelenek, a többi izen, igen gyeren állva, néhány elálló sertetűske, mely könnyen letöredezik, úgy, hogy vénebb példányoknál a lábak fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, egy elkerekített sarkú hosszánegyszöghez hasonló

es hátvonala csak igen módosan domborodó; sötétfekete; ketoldalt és mindjárt elejen két sárgásfehér csik indul, mely a hátfele kisze csipkes, s mely az oldalakba, de csak a hátest hátsó felén, sűrűn álló három vagy négy csikot bocsát, úgy hogy egy nyeles fésűhöz hasonló, igen ríktó oldalrajz támad. E rajz hátulról tekintve kétszer ér össze, még pedig közvetlenül a fonók felett, neha két — — szerű fehér foltocska és valamivel magasabban \sqcap szerű foglalat által.

Az oldalakban, közel a hashoz és ott, a hol a fésűszerű rajz még nem kezdődött, egy finom, néha enyésző hosszcsík, mely sem a végtest elejét, sem a rajz fésűfogait nem éri el. A has tiszta fekete.

A középszemek csoportja hossznegyszögben áll, olyszerűen, hogy az alsó és hátsó sor középszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a hátsókat egymásközött elválasztja. Ennélfogva az alsó szem-sor alig másfelszer áll távolabbra a homlok szélétől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között; és épen ez okon a hátsó sor egyenes, az alsó sor kihajló.

A zár egy vörösbarna köldök, mely hátul ivesen kimetszett; e kimetszésből egy fényes, füstösen feheres gomb áll ki és képezi voltaképeni legmegbízhatóbb jegyet e faj nőstényeinek.

Mertekek:	♀ Törzs	5.2 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2 „
	I lábpár	9 „

Hosszaránya a lábakra 1, 2, 4, 3.

♂ Karsú, hengerded végtesttel, mely a fonók felett határozottan felemelkedő; előteste vörösbarna, végteste feketebarna, az oldalakban szürkés és elől némi elmosódó fehérséggel; lábai barnásvörösek, karsúak. Megkülönböztetése leginkább a nemzőszerv berendezésén fordul meg, tehát: a tapogató aránylag rövid, nyelű, térdize kurta, szárize cseszeszerűen kivastagodott, mind kettő néhány fölfelé álló sertével; a pikely kanálalakú, kissé nyújtott végű, sötét vörösbarna szőrös; a benne elhelyezkedő nemzőszerv igen szövevényes. Oldalról (kívülről) tekintve, három, sarló alakra összehajló hosszú lemez tűnik ki, melyből kettő a tő felől indul, a harmadik a szélről kanyarodik, ez utóbbin egy serteszerű igen hosszú embolus áll mely előbb be és lefelé azután ismét előrefelé kanyarodik s alulról látható legjobban, körülbelül ily hajlással: \cup , e serteszerű embolus szaruszinű, a többi rész sötét feketebarna.

Mertekek:	♂ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
	előtest	2.1 „
	I lábpár	9 „

A mint már neve is mondja, e pók leginkább bokros helyeken tartózkodik; gyakori; az ország delibb részeiben tavaszi, éjszakra nyári alak. Hálója tipikus vitorlaháló. Párzását egész lefolyásában nem ismerem s csak annyit bizonyíthatok, hogy az ivarok állása a *L. montana*-hoz hasonló.

Ismerem Palánkáról (Trnovác erdő, május), Illokról (a vár mögötti dombok *Juniperus* bokraiban, május), Orsováról (Graczká völgy, május), Mehádia körül (május), Ó-Ográdenáról (Csukár-mare szikla töve, június), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja, június), Alsó-Hámar (Borsod, július), Pécs vidékről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável). — Erdélyben Kolozsvár körül találtam.

SPEC. S. FAJ. LINYPHIA HORTENSIS. SUND. KERTI V. GARTEN S.

(hortus = kert, illen hortensis, kerti; a tartózkodásról).

Syn. 1830. *Linyphia hortensis* SUNDEVALL «Svensk. Spindl. Beskr. p. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötét fekete; a végtest oldalaiban egy ríktóan sárgásfehér széles, hátrafelé élesen kiescsücsosodó horogforma (\hookleftarrow) rajz, melynek szélei füreszesek. A végtest, oldalról tekintve, ives. A lábak rozsdasárgák.

A fej mell módosan fejlett sötét vörösbarna, fejeresze lankásan kiemelkedő, kissé csücsosodó; a mell-

vert vörösesfekete. A rágók a homlok alól terdszerűen kiállók, végük fele kissé szétállók, vörösbarnák. Az állkapcsok vörösbarnák, egyenközüek, elől kissé ívesen elnetszettek. A tapogatók igen karcsúk, vörössárgák, végük füstös s a szárral együtt néhány sertetüskevel fegyverzett. A lábak rozsdasárgák, czombjaik, felül, tövükhöz közel egy vagy két sertetüskevel; a többi iz gyéren és elálló sertetüskekkel fegyverzett. A végtest csúcsosan tojásdad, sötét fekete; oldalaiamban, tehát a hát felületét bekerítve, egy fűrészes szélű csik, mely a végtest elején keletkezve, kissé ívesen fut a fonók irányában, jóval a fonók felett kihegyesedik és éles horog formán visszafordulva, has eleje fele tart; e horogresz a felsőnél rövidebb. A két oldalra helyezett ily horograjz csücsai a fonók felett érintkeznek. A has tisztafekete.

A középszemek egy előrefele igen szűkülő trapezben elhelyezettek, a hátsó sorai nagyobbak; az alsó sor a homlok szélétől bőven kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság a két sor középső szemei között. A hátsó sor középszemei egymásközött távolabbra állanak, mint állanak az oldalszemektől. A zár egy szeles, lapos, vörösbarna köldök, hátul laposívesen kimetszve, e kimetszes alatt egy = szerű nyílás, mely függőleges irányban ketfele van osztva, az osztó lemezen alul egy parányi gomboeska látszik.

Mertekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	9 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint tavaszi alakot Doroszlóról, mint nyári alakot Tokaj környekeről (rakamazi eserjesek) és Alsó-Hámorból (Borsod, puskaportorony).

SPEC. 9. FAL. LINYPHIA CLATHRATA. SUND. RÁCSOZOTT V. GEGITTEETE S.

(clathratus = rácsozatos, gátoros; a végtest rajzaira ezélez.)

Syn. 1830. *Linyphia clathrata* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 218.

Vide: THORELL «Remarks» p. 45.

♀ Barnás, kissé ibolyaszinbe játszó vegtesttel; a hasfélen több sárgás pont ketoldalt sorakozva (6 minden oldalon), a pontok elmosódók. Az előtest barna, fejezete kiemelkedő; a mellvert elenk vörösbarna. A rágók módosak, nem domborodók vörösesbarnák; az állkapcsok vörösbarnák, szélesek. A tapogató vörössárga, végze kissé füstös, a czombbal egyenlő hosszúságú, töven tuskisertékkal, melyek a szárra is átmennek. A lábak rozsdasárgák, czombjaik felül 2 sertetüskevel; ily tuskék, gyéren, a többi izen is. A végtest, felülről tekintve szelesen tojásdad, a fonók felé csúcsosodó, oldalról tekintve laposan íves, elől magasabb; felszínen barnás, kissé ibolyaszínes s oldalról benyomuló, ekalaku, homályos cikkek által tarkítva; az oldalakban szennyesen világos. A has fekete, két oldalt s kissé az oldalak fele — különben a légzőrés és fonók köze elhelyezve, apró, párosan álló, fehéressárga, enyésző pontocskákkal. A középszemek egy előre igen szűkülő trapezbe elhelyezve, az alsó sor a homlok szélétől oly távolságra mint középszemei a hátsó sor középszemeitől.

A zár egy kissé kiemelkedő, barna köldök, melynek nyílása lefele nez, tágas, egy tátott emberi szájra emlékeztető.

Mertekek: ♀ Törzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·7 »
I lábpár	3 »

Hosszaránya a láboknak: 4, 1, 2, 3.

♂ karcsú, a nősténynél hosszabb; sötétbarna színezetű; végtete hengeres, hossza közepen (oldalról tekintve) nyergesen behajló. A fejmell hosszúra és szélesre fejlett, vörösbarna, a fejresz bubosan csúcsosodó.

a homlok sapkaszerűen borul a rágókra, melyek igen feltűnően az állkapcsokra, hátra csapottak. A végtest barna, elején két elmosódó feléres foltocskával. A lábak barnászörösek. A tapogató aránylag rövid nyelű, térdíze rövidke, száríze csészeszerűen összetörpített, sertekkel ellátott; pikkelye oldalt és befele fordított, kanálalakú, szőrös, füstös; nemző szerve sötét vörösbarna, belső oldaláról tekintve, egy széles, rugószerűen csavart lemez látható, mely kifele — szerű, éles csúcsba végződik.

Mertekek: ♂ Törzs	4·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·3 »
I lábpár	7·2 »
IV »	8 »

Ez érdekes fajt csak egy lelhelről ismerem, mint kora tavaszi alakot: találtam Zomborban a temetők sírkövein, hol a keresztek homaljaiba szövő szerény vitorlás hálóját (Április).

SPEC. 10. FAJ. LINYPHIA PUSILLA. SUND. PIC'ZI V. WINZIGE S.

(pusilla = igen kicsiny; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1830. *Linyphia pusilla* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» p. 214.

Vide: THORELL «Remarks» p. 50.

♀ Fekete; a végtest egyenetlen sárga pettyekkel, a fonók felett egy ilyszínű harántvonással; fejmele vörösbarna; lábai vörössárgák. Zömök alak szélesen tojásdad végtesttel. A fej jól kiemelkedő, vörösbarna, homlokrésze sötétebb; a mellvert fekete. A rágók láthatólag az állkapcsokra csapottak, az utóbbiak barna-vörösek. A tapogatók karsúk vörössárgák, vég- és szárízök füstös, sertetűskes. A lábak vörössárgák, karsúk; a czombok, felül, egy sertetűskével fegyverezettek.

A végtest, oldalról tekintve, laposan íves; fekete. Elején () szerű két sárga folt, ezek mögött egy sárgás petty, e mögött egy sárgás pont, az utóbbi két jegynek párjánál megfelelő foltok még az oldalakban is állanak. A fonók felett egy sárga haránt vonás látható. A has tiszta fekete.

A középszemek egy előre felé igen szűkülő trapezben elhelyezve, az alsó soréi kicsinyek, a hátsóé nagyobbak; az alsó sor a homlok szélehez alig oly távolságra a mekkora a távolság középszemei és a hátsó sor középszemei között. A hátsó sor középszemei távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől.

A zár egy barna, lenyomott köldök, mely harántrovátkolt és a közepében behorpasztott, úgy, hogy két módosan domborodó felből állónak látszik; hátrafelé elhúzott s ez elhúzás alatt nyílnak résszerűen a tojócsövek, melyeket egy közös lemez elválaszt; ez alapján lapiczkás és a köldök keretéből kiálló.

Mértékek: ♀ Törzs	3·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	5·5 »

Hosszaránya a lábakra: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot, Tarczal környékén (Hegyalja) egy mely bevágási út bomladozó martján találtam, hol az üregekben állott kis vitorlahálója. Erdélyben Kolozsvárról és Mező-Záhról ismerem.

SPEC. 11. FAJ. LINYPHIA ALTICEPS. SUND. FEJES V. HOCHKÖFFIGE S.

(alticeps = magas fejű; a hím fejének magas kiemelkedésére czémoz.)

Syn. 1833. *Linyphia alticeps* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» f. 1832. p. 261.

Vide: THORELL «Remarks» p. 59.

♀ Előteste világos veresessárga, a végtest feléres testszín, a fehér szín szemesesen lerakolva és csoportosítva; a lábak karsúk és sárgák. A fejmele módosan fejlett, fejezésze kissé kiemelkedő, elől és fölfele

kissé csücsosan összefutó. Messze a szemesoport mögött s a hátgödröt metszve egy finom fekete vonás. A mellvért testszínes-sárgás; hosszaeska, gyér és felálló szőrökkel. A rágók nyulánkók, végök felé könnyedén kihajlók, vörössesárgák, esipőkörmük kissé hirtelen hajlású és sötétebb. Az állkapcsok sárgák, végeikkel a meglehetősen széles alajk felett összehajlók. A tapogatók karesuk, sárgák, a végiz a száríznál valamivel hosszabb, szőrös, végén beharmitott és több feketés sertetüskével fegyverzett. A lábak élénk- kissé vörösses-sárgák, végeiken különösen kivékonyodók; az első lábpár czombja, felül, egy feketés sertetüskével, a többi czomb, felül, fegyvertelen, az első és második páron, alul, sorosan álló szőrökkel. A száraz gyéren és ellálló sertetüskékkel fegyverzetek.

A végtest csücsosan tojásdad, elől meglehetősen magas, világosabb vagy sötétebb testszínes, szemcsösen elhelyezett fehér foltokkal tarkulva, elejen néha egy gyorsan enyésző, hasitekszerű közepesikkal. A has valamivel sötétebb, kitüntetés nélküli.

Az alsó és hátsó sor szemei közötti távolság körülbelül egy harmadrészét teszi annak, mely az alsó sor és a rágató között fekszik; ez a homlok rész haránt kivájt, úgy hogy a rágók töve épen úgy mint a szemesoport is, oldalról tekintve, kiálló. A két sor középszeme hosszukás, előre felé szűkülő trapezben elhelyezett; a hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőtől alig észrevehetőn távolabbra mint a középsők egymástól; az oldalszemek érintkeznek és közös, keskeny fekete keretbe foglaltak; a hátsó sor középszemei külön-külön szintén keskeny fekete keretben; az alsó sor középsői keret nélküliek s így látszólag a legkissebbek.

A zár egy kissé kiemelkedő, vörösbarna elhítkeret, durva rovatkolás mellett, a két tojócső nyílása látható; elől elkerekített, hátul egy rövid, kissé felemelt, széles-nyelvalakú nyujtvánnyal, mely a keret széleiből indulva a fonók felé irányul.

Mértékek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	1.9 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ kicsiny, karesú, hosszabb lábú, fejlett előtesttel és sajátágosan alakított fejrésszel. A fej rész egy kissé hirtelenül és igen magasra emelkedő, előreálló kúp, melynek csücsán a szemek állanak. A fekete, finom közép vonás, mely a hátgödröt metszi, előre felé egészen a hátsó szemekig nyomul. A szín a nőstényéhez hasonló, igen világos sárgás-testszín. A szemek sorai a kúp elkerekítéséhez képest boltozatosan hajlók, az elrendezés egyébként a nőstényéivel azonos. A szemek tere előre meredező, gyéren álló, fekete szőröket visel. Maga a kúp néha csücsos és ez esetben a csücs épen a négy középszem között meredezik felfele. A tapogató aránylag rövid nyelű, czombja dagadt, közel vagy oly vastag mint az I lábpár szára; térde és szárize egyforma, rövid; térdize végen, felül, egy vörösbarna, hosszú, vékony, tompavégű nyujtvány; pikkelye kanálalakú, befelé fordított kissé vörösbarna lehelletű; nemzőszerve igen szövevényes; oldalról tekintve, közel a pikkely tövéhez egy beharmitott hegyes, széles fog (czápafoghoz hasonló) meredezik kifelé.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5 - 4 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	10.5 - 11 »

Ez érdekes alaknak eddig csak egy lel helyét ismerem: a Jama tó környékét a Kriván tövén, közel a fenyves felső szelénél, hol augusztusban kevés ivarérett példányát leltem a fenyvek alatt álló bujabb fűben és az áfonya párnáin. Halóját nem ismerem.

SPEC. 12. FAM. LIXYPHIA ALPINA. N. SP. HAVASI VITORLAPÓK. ALPEN S.

(alpina = havasi; a tartózkodásról.)

VII-ik tábla, 152, *a* szemesoport, *b* a ♀ végteste oldalról, *c* a zár hátulról, *d* a ♂ tapogatója oldalról tekintve.

♀ Kicsiny. Előteste világos barnás-sárga, hajszálfinom feketés szegélylyel. Lábai világos barnás-sárgák. A végtest felülete fehéres, szemyes-barnás erezettel behálózott, közepén egy elmosódó barnás

csikkal, két oldalt egy-egy barnás mezővel, mely a feketes hastól egy feheres csík által elválasztatik. A mellvert barna.

A fejmell szivalaku, fejeresze kisse kiemelkedő, jól kiálló. A mellvert szélesen-pajzsalaku, szőrös. Az állkapocs és rágópár barnássárga, az alajk barna. A tapogató barnássárga, karesú, végze nem rövidebb mint terde és szára együttve; a terd, szár és végiz gyeren szőrös, néhány sertével. A lábak karesuk, hosszuk barnássárgák, egyszínűek, gyeren álló, hosszaeska sertetüskekkkel rakottak. A végtest tojásdad, elege boltozatos, hátul csucosodó.

Az alsó szemsor középsői közös fekete foltban, a két oldal két-két szemé szinten közös fekete foltban, a hátsó sor középsői külön-külön egy finom fekete gyűrűben allanak. A két sor középsői egy előrefele tetemesen keskenyedő trapezbe elhelyezettek. A hátsó szemsor majdnem egyenes, az alsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőktől igen bőven szemátmerőnyi távolságra, az utóbbiak valamennyi szem között a legkisebbek.

A zár, oldalról tekintve, köldökszerűen, hátulról tekintve, karajszerűen kiemelkedő, bubján gyantaszzerűen áttetsző; e gyantaszzerű bub két oldalán egy-egy benyomás.

Mertekek: ♀	Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	1-1	»
	I lábpár	5-2	»
	II » 	4	»
	III » 	3	»
	IV » 	4-7	»

♂ Alig kisebb. Előteste és lábai vörössesárgák, végteste a nőstény rajzaival, de fehersege tisztább. A tapogató karesú, bunkos, szára rövidebb és vastagabb mint a terdiz, pikkelye kamalalakú, befele oldalt fordított; nemzőszerve igen complicalt, elől egy patkószerű, kiálló embolussal (lásd VII. t. 152 d a bal-tapogató külső oldaláról).

Mertekek: ♂	Törzs	3	$\frac{m}{m}$
	fejmell	1-2	»

E csinos kis pókot a Kriván tömbön fekvő Jama tó környeken, a fenyőöv felső határán hálóztam ki a buja fű közül. Augusztusban ivarérett. DR. KOCH LAJOS úr, ki úgy mint THORELL tanár úr is e fajt felülvizsgálta, arról is tudósított, hogy ugyane fajt a tiroli havasokon is észlelte.

SPEC. 13. FAJ. LINYPHIA ALACRIS. BLACKW. FURGE V. LEBHAFTE S.

(alacer, alacris = élénk, füge, eleven; a magatartástól.)

Syn. 1853. *Linyphia alacris* BLACKWALL. «Deser. of some newly disc. spec. of Aran.» in Ann. and Mag. of Nat. Hist. 2. XI, pag. 20.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 57.

♀ Kicsiny. Előteste sötét sárgásbarna, feketes küllővonalokkal; lábai egyszínűen sárgásbarnak; végteste, hátfelen sárgabarna, elől egy hossza közepén kisse táguló fekete vonal, mely a végtest felehosszaig ér, e mögött fekete, háromszögletes foltok, melyek a fonóig érnek, — oldalt kettfelől egy-egy íves szegélyvonal; az oldalak s a has feketék.

A zár, oldalról tekintve, egy erős, elkerékített dudorodást mutat, melynek csuca vörössesbarna; a zárkeret hátulsó szelen egy apró fekete fogacska.

Mertek: egész állat 3—4.5 $\frac{m}{m}$.

♂ Hasonló színezetű. A tapogató szárrésze vastagodott; a térdreszen egy hosszú, könnyedén hajlott serte, mely a szárrészen álló kisebb, gyengébb sörtevel párhuzamosan áll.

Nagy-Szeben környekeről «*Linyphia terricola* Koch» név alatt elősorolja SILL V. Magam nem ismerem.

SPEC. 14. FAL. LINYPHIA LEPROSA. OHL. CSINOS V. HUBSCHE S.

(lepor v. lepos = csinosság; talán az alak finomságáról).

Syn. 1865. *Linyphia leprosa* OHLEBT «Arachnol. Stud» pag. 12.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 35, 56¹.

♀ Kicsiny; barna; a végtesten több \wedge alakú fehéres szögesikkel, mely oldalt egy-egy hosszcsik által összefűzetik; a hosszú lábak vörössárgák sötétebb csuklókkal. Fejmelle sárgásbarna, feketés, szegelylyel a mellreszen; fejeresze jól elválasztott, a mellreszből alig kiemelkedő; a szemek a fej bulján és jól kiállók. A mellvért és alajk sötét vörösbarnák.

A rágók módosan fejlettek, függőlegesen állók, barna-sárgák; sarlóalakú, éles körmük vöröses. Az állkapcsok vörössárgák, szelesek, végeiken elkerekítettek, oldalaik meglehetősen párhuzamosak. A tapogatók szennyessárgák, végük sertetűskés, a czombizzal egyenlő hosszúságú. A lábak karesűk, hosszúk, szennyessárgák, a csuklóokban meglehetősen határozott barnás gyűrűkkel, az ízek közepén néha elmosódó füstös gyűrűkkel ekesítve; czombjaik fegyvertelenek, a szárak ellenben hosszú, sugáregyenes, csak kevéssé el- és gyéren álló sertetűskekkel fegyverezettek.

A végtest csúcsosan tojásdad, oldalról tekintve íves, hátfelen 8–9 \wedge alakú fehéres szögesikkel, melyek a fonók fele kisebbedve, mind határozatlanabbak. A hatodik csik táján egy fehéres vonás nyomul le a has felé; elől, az oldalakban egy finom, szintén fehéres hosszcsik látható. A has barna.

A szemek, a kis alakhoz kepest, nagyocskák és igen sűrűn sorakozottak. A középcsoport egy előre felé kissé szűkülő trapezbe elhelyezve s az alsó szemek a hátsóknál valamivel kisebbek; az oldalszemek a legnagyobbak. Az alsó sor távolsága a homlok szeletől körülbelül másfélszer annyi a mennyi e sor középszemeinek a távolsága a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei távolabb állanak egymástól mint a középszemek. A zár egy aránytalanul terjedelmes és magasán kúpos, ripacsos köldök, egy sima, horgonyalakú (J), világos és felfekvő lemezzel, melynek nyele előre felé áll.

Mertekek: ♀ Törzs	3—3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	7 »

Hosszaránya a lábknak 1, 4, 2, 3.

♂ csak valamivel karesűbb, kissé fejlettebb előtesttel, egyszínűen rozsdasárga hosszú lábakkal, egyébként a nőstényhez hasonló színezettel. A tapogatók módosan hosszú, vöröses-sárga nyelen, melynek térd és száríze rövid; mindkettő felül egy-egy kiválóbb, karesű, felálló, hosszú sertével; pikkelye kanálalakú, oldalt és befelé fordított, szennyes sárgás, szőrös; nemzőszerve barnászörös, igen szövvényes, felülről és kissé hátulról tekintve egy befelé kanyargó, horogforma és hegyes köröm (C) látható, mely sárgás-vörösszínű.

Mertekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	8·5 »

E kis pók, a homályos helyiségeket kedelve, a nyári alakok közé tartozik: pinczegádorokban,

¹ Thorellnél a synonymák között tollhibából áll: *Leptyphantus muscicola* Menge, helyesen kell, hogy álljon *Leptyph. crypticola*, a mire az idézet többi része «p. 133. pl. 25. t. 54.» vonatkozik is.

kisebbszerű barlangokban, tarnák szájában és istállóiban nem ritka; kis vitorlás hálóját olykor igen szűk helyiségekbe alkalmazza; júniusban (a delibb részekben) már ivarérett.

Találtam, magyar részekben: a Veterani barlang belső romjai között, a Tarczáról Tokajba vezető hegyi ut martjában, Alsó-Hámorban (Borsod «Hollós» fenyves, gyökerek alatt), Luesivnán (Liptó, Szakmár Donát park, zugokban), Selmeczbánya (Klingertarna előtti köhalmok), Pribilina (Liptó «Zakameniskók» Pongrácz Adolf-fele major istállója); Ungvár környekeről (Muz. gy. Vidra Ferdinand), Erdélyben Sill emliti Nagy-Szebenből.

SPEC. 15. FAJ. LINYPHIA ROSENHAUERI. L. K. ROSENHAUER V. ROSENHAUER S.

(ROSENHAUER, kitünő német természetbúvár tiszteletére.)

Syn. 1872. *Linyphia Rosenhaueri* L. KOCH «Apterolog. a. d. fr. Jura»

♀ Igen kicsiny; előteste halavány rozsdasárga, végteste szürkés. A fej mell fejerésze egészen elkerített, a rágókra sapkaszerűen ráboruló; a mellrész kissé lelapulva szélesedő. A szemek igen kicsinyek (csak mikroskóppal vizsgálhatók), világos rozsdasárgás színökkel az előtest színebe enyészők, határozottan három csoportban állók. A közepes csoport négy szeme egy előrefele igen szűkülő hossztrapezben; az alsó középszemek a homlok szelétől kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság köztök és a hátsó sor középszemei között; az oldalszemek nem érintkeznek, a hátsók a hátsó sor középszemeitől sokkal távolabbra mint a középszemek egymás között. A fejresz elválasztása a mellől igen sajátos oldalbenyomások által történik, úgy, hogy a fej hátulja nyújtványkopen a mellrészen felfekvő. A rágók kiszélesedők és végükön láthatólag szétállók, rozsdasárgák; csipőkörmük erős töből indulva igen hegyesen kifutó és rozsdavörös. Az állkapcsok a széles, felkörü alajk felett összehajlok, rozsdasárgák. A mellvert széles-szívalakú s a *negyedik lábpár csípői között nem hegyesedő, hanem tágult*. A végtest csucososan tojásdad, világos szürkés s ily színű a has is. A zár egy aránylag nagy, kiemelkedő köldök, hátsó szele fele, tehát a fonok felé tekintve, szép körded (ellypticus) nyílással; az egész zár színe rozsdavöröses.

Mertekek: ♀ Törzs 2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell 1 »

E kevesse ismert fajt dr. HORVÁTH GÉZA kedves barátom az aggteleki barlang új ágából, mintegy 2500 ölnyre a bejáratától, fedezte fel a cseppgő köveken s több példányban szerze meg, melyek azonban, fájdalom, nagyobb alakokkal egy üvegbe tevé, elpusztultak s csak egy ivarérett nőtény, bár lábaitól és tapogatóitól megfosztva, mégis oly állapotban maradt meg, hogy a faj megkülönböztetése biztosan keresztülvihető volt. A szemállás és zár, a fej alakja és oldalbenyomásai, színe, kétségtelenül teszik a KOCH L. fájával való azonosságát.

SPEC. 16. FAJ. LINYPHIA THORELLII. N. SP. THORELL V. THORELLS S.

(THORELL kitünő svéd Araneologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 153, *a* szemes csoport, *b* szövőkarmok, *c* a végtest hasfele a zárral, *d* a him tapogatója belülről.)

Igen kicsiny. Előteste és lábai egyszínűen, elenken barnászörösek; végteste borsósárga. Semmi rajzok.

Fejmelle szívalakú, fejerészen kisse szélesedő, elkerített; a fejresz, oldalról tekintve, alig emelkedő s mindket oldalról sekélyen, csatornásan határolt; a hátgödör tetemes. A mellvert igen szélesen szívalakú, barnászörös, alig néhány szőrrel. A rágók erősek, barnászörösek, oldalról tekintve kissé hátrakapottak, alig egy-két szőrrel, simák. Az állkapcsok és az alajk barnászörösek. A tapogató karsu, barnászörös; terde, szára és különösen végze sok, részben sertetüskeszerű szőrözettel rakott; *bordúskörme nincsen*. A lábak

karesuk ; ezombjaik felülete igen keves sertekkel ; száraikon, a felszínen, 2—3 tapintó szőr, alul meglehetősen bő serteszőrözet; a lábvegek serteszőrökkel rakottak ; a lábveg bordás-körmei igen finomak, karesuk, sarló-szerűen hajlottak, bordaik szerfelett finomak ; a sánjaköröm igen karesu, egy bordájú (lásd VII. t. 153. *b*). A vegtest igen szabályosan tojásdad. A hátsó szemsor könnyeden behajló, az alsó könnyeden kihajló ; a két sor középsői egy előrefele szűkülő trapezet alkotnak ; az alsók kicsinyek ; az oldalszemek egy közös, lapos, feketes emelkedesen állanak s továbbra állanak az illető sorok középsőitől, mint e középsők egymás között egymástól.

A zár egy szivalaku, vörösbarna térese, melynek csúcsán (hátrafele), egy közel felkörű, tátongó kis nyílás látható (VII. t. 153. *c*).

Mértekek : ♀	Törzs	2·6 $\frac{c}{m}$	ebből
	fej mell	1	»
	I lábpár	3·8	»
	II	»	3	»
	III	»	2·8	»
	VI	»	4	»

♂. Kisebb, különösen karesubb ; szemezetre a nősténnyel egyezik. A tapogató karesú, bunkós ; terdize rövid, vékony, szárizza rövid és egyszerűen, eszeszerűen vastagodott ; pikkelye keskeny, kanál-alaku, szőrös, oldalt befele fordított ; nemzőszerve egy haránt és kigyózdva rovátkolt gyűjtöt mutat, melynek elején egy kocsonyás dudor áll, a melynek alsó fele egy feketes, horgonyyszerű hajtókát visel. (VII. t. 153 *d*. a baltapogató külső oldaláról.)

Mértekek : ♂	Törzs	2·4 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	1·2	»

Ez az érdekes kis pók barlanglakó s kivált a «Szeleta» nevű, Borsodmegyében az Alsó-Hámorban fekvő barlangot lakja. A barlangnak inkább szinter- mint cseppkőkepződmenyei közül a legripacsosabb helyeket kedveli, hol a ripacsokon szövi szárait, s a ripacsok köze menekül. A legsötétebb, szárazabb helyeket kedveli. Ezenkívül Schnezbányán a Glauzenberg altárna aknájának 148-dik öleiben is megtaláltam. Eddig ismeretlen volt.

GEN. 4. NEM. ERIGONE. SAV. ET AUD.

(*Ηριγόνη* = mythol. név.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l' Egypte» (Ed. 2.) XXII, p. 319.

Vide : THORELL «On Europ. Spid.» pag. 85.

Igen kis alakok, rendszerint egyszínű vegtesttel. A rágók a labczomboknál vastagabbak, végük fele szétállók. Az állkapcsok töre igen kiszélesedtek.* A lábak nem tüskések, hosszarányuk 4,1, 2,3. A nőstények tapogatója rendszerint nélküli a fogaskörmöt ; a hímek feje sokszor kirívó módon tornyosuló.

SPEC. 1. FAL. ERIGONE ALTIFRONS. (CAMBR.) HOMLOKOS ERIGONEPÓK. GESTIRNTE E.

(alti-frons = magas homlokú ; a hím kiemelkedő fejrészére ezélez.)

Syn. 1863. WALCKENAER altifrons Cambridge «Descr. of 24 new Spec. of. Spid» p. 33.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 115.

(IX. tábla 194 ♂ erősen nagyítva).

♀ Törzse sötét ; lábai clenken sárgavörösek ; tapogatói hasonló színűek, végük bebarmitott ; a rágók füstösen sárgák. A zár egy barnavörös, kevesse kiálló, terjedelmes, elfolyó szelű köldök, melyben egy, a test

* Rokon neve a «Walckenaera», mely szintén csupa apró alakot foglal magában s keskeny rágók által különbözik.

hossztengelyéhez haránt fekvő, egy zárt emberi szájhoz nemileg hasonlító, duzzadozó szelű rés látható. A köldök a test hossz tengelye irányában egyenetlenül behorpasztott.

Mértékek: ♂ Törzs	2	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1	"
I lábpár	2.5	"

A fej mell módosan fejlett, fejeresze felvetett, bubos; a szemek rendes állásban a bubon elhelyezettek. Az alsó szemsor a homlok szelétől annyira áll, a mekkora a szemesoport szélessége (előlről hátrafelé és nem a test tengelyéhez ertve). A középszemek egy előre szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor középszemei közötti távolság kisebb annál, mely a két sor középszemei között letezik, a trapez tehát szélességénél magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek s a hátsók valamivel közelebb állanak a hátsó középszemekhez, mint a mekkora a távolság ezek között.

A fej mell sötét vörösbarna, a mellvért fekete, a végtest szintén ilyen színű. A rágók vaskosak, végük felé kissé szétválók, néhány erős szőrrel ellátottak; a fejresz, tövükre sapkaszerűen borulva, homlok-résével tetemesen visszahanyatlik, úgy, hogy a rágók — oldalról tekintve — a szemek előtt tetemesen kiállók.

♂ karesűbb; színezete a nőstényével megegyező; feje kuposan és igen tetemesen kimagasló; a szemállás rendetlen. A kúp, oldalról tekintve, előfelen majdnem függőleges, csücsa alatt kissé behorpasztott, hátfelen a mellből nyergesen és hirtelenül kiemelkedő, csücsán sisakszerűen elkerékített. Két szem a kúp csücsa előszélén áll; két szem, előre nézve, a behorpasztás alsó szelén foglal állást. A kúp csücsa, előre-felé néző lapján megfekvően szőrös. Tapogatója olajsárga nyelű, terdize a czombíznek fele hosszát kisse meghaladja, száríze igen rövid, csészeszerű, felül egy szőrüstkkel; pikkelye kerek orrú, kanálalakú, szőrös, befelé és oldalt fordított, füstbarna; nemzőszerve meglehetősen egyszerű; oldalról tekintve egy vastag, kettős csavarodású, tömlőszerű, barnavörös gyűjtőt mutat, melynek csücsa alatt és aláfele nézve, egy széles, nyelvyszerű nyújtvány látható.

Mértékek: ♀ Törzs	2	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	0.6	"
I lábpár	2.2	"

E parányi, szép pókot mint tavaszi alakot (májusi) Panesovárról ismerem, hol a wojlovitz-i erdő szelén ölbe rakott tölgyfalasábok kergén sürgött és szorgalmasan fejte röpülő szalaút. Biztosan meghatározott faj, melyet THORELL tamár is igazolt.

SPEC. 2. FAJ. ERIGONE APICATA. (BLACKW.). SÜVEGES E. KAPPIGE E.

(apicatus = csücsos, papisüveggel díszített; a ♀ fejének alakjára vonatkozik.)

Syn. 1850. *Nerieue apicata* BLACKWALL «Descr. of some newly discov. spec. &c. in Ann. and Mag. of Nat. Hist.» 2 Ser. VI, p. 339.

Vide: THORELL «Remarks» p. 112.

♀ Az előtest sötétes, szemyes rozsdavörös, a háttest sötét olajbarna, a lábak vörössárgák. A végtest rövidke és gyéren álló, megfekvő, fehéres szőrökkel. A zár egy vörössárga alig kiemelkedő tér, melyben a két tojócső nyílása stigmataszerűen nyílik; e két nyílás között egy patkóalakú, metszesszerű rés egy nyelv alakú téreset körít ().

Mértékek: ♀ Törzs	2.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1	"
I lábpár	2.5	"

A fejmell igen módosan fejlett; feje, oldalról tekintve, a mellrészről lankásan, egyenletesen kiemelkedő, elől elkerekített; az egész előrész szennyesen sötétes-rozsdavörös, barnás erézzel. A mellvért vörös-barna. A rágók erősek, végükön kissé szétválók, rozsdabarnák. Az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogatók vékonyak, vörössessárga színűek, végük hosszabb a czombíznel. A lábak vörössessárgák; a czombok, alul, hosszabb szőrökkel, a többi iz tömöttebb szőrzetű. A végtest közel körded, felül-alul egy színűen olajbarna. A szemcsoport közelebb áll a homlok széléhez, mint a mekkora a magassága. A közép-szemek egy előre felé kissé szűkülő trapezbe elhelyezve, a trapez szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra egymástól, a sor kissé behajló. Valamennyi szem egyenlően nagyocskó, a mikroskóp alatt kissé zöldesen csillámló.

♂ kisebb; színezete talán a nőtényével; szemcsoportja csak kevésé rendetlen. A fej búbján egy hirtelenül kiemelkedő, csecsszerű, szőrös kis kúp (innen a név: *apicata*), ez alatt a hátsó közép szempár, sokkal távolabb egymástól, mint a mennyire az alsó sor középszemeitől áll; az oldalszemekkel egyenes vonalba esik. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén kihajló. A középszemek trapeze előre felé igen szűkülő, magasságánál szélesebb. A tapogató a pikkelylyel és nemzőrészszel együtt vörössárga; térdíze a czombnak fele hosszát éri, száríze rövid, csészeszerű; a pikkely tompa orrú, majdnem kerekdeden és mélyen kanálalakú, szőrös, fölfelé fordított; nemzőszerve egyszerű szerkezetű; alulról tekintve egy dióbélszerűen behorpasztott gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs	1.9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	0.8 "
I lábpár	2.2 "

Tavaszi, igen korai alak (márczius), melyet különösen a Bácskából ismernek. Mihelyt az enyhébb szelek megindulnak, e fajnak ezrei kezdik meg a fonalröpitést; leginkább a puszták kóróin, ezek között pedig különösen az ernyős virágok ernyő maradványain és *Licium* kerítéseken nyüzsgönek s némely helyen 20—30 is található; ily helyeken azután a fonalmaradékok egész szőnyeget alkotnak.

Ismerem magyar részekből: Doroszlóról és Pancsováról.

SPEC. 3. FAJ. *ERIGONE DENTIPALPIS* (WID.). FOGASKEZŰ E. STACHELHÄNDIGE E.

(Dens = fog, palpus = tapogató; a tapogató czombízének fegyverzetére céloz.)

Syn. 1834. *Theridium dentipalpes* REUSS. «Zool. Misc. in Mus. Senckenb.» I, p. 242.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» pag. 101

♂ Feltűnően hosszú tapogató, melynek czombíze alul hat vagy hét erős foggal fegyverzett, térdíze a végén egy lefelé álló, kapaszerű nyújtványnyal ellátott (lásd II. köt. IV. t. 83, *d.*). A fejmell sötét vörös-barna; a végtest fekete-barna; a lábak sárgászörösek, czombjuk néha sötétebb.

A fejmell fejlett; mellrész köröskörül felvetett szélű; fejerésze sisakszerűen kimagasló; világos barnászörös rágói, oldalról tekintve, előszökök.

Mértékek: ♂ Törzs	2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.3 "
I lábpár	3.6 "

A rágók (II. köt. IV. t. 83, *b. b.*) erősek, végük felé elválók; az állkapcsok (II. köt. IV. t. 83, *c.*) tövüknél kiszélesedők, úgy mint a mellvért szépen sötét vörösbarnák. A végtest kissé nyújtott nyelecskével függ össze az előtesttel; különben tojásdad. A szemcsoport a fej sisakszerű emelkedésén s azon kissé előre foglal helyet. Az alsó szemsor és a homlok széle közötti magasság közel akkora, a mekkora a rágók hossza. A négy középszem négyszögbe elhelyezett, az oldalszemek nem érintkeznek.

A tapogató hosszú, ezombíze, alul a töve felé, fogacsolt és hajlott; térdíze elől egy lefele álló, kapaszerű nyújtvánnyal, száríze tölesérszerűen kivastagodott, alul egy kis, csapszerű foggal. A pikkely a nemzőszervvel együtt úgy illeszkedik a szár töleserébe, mint a makk esesejébe. A pikkely kanálalakú, szőrös; nemzőszerve egy kétsavárosú vastag gyűjtőt, ennek a végén két tompa, kúpalakú fogat mutat.

♀ előttem ismeretlen.

Magyar részekből ismerem Tokaj környékéről (junius). «Pest muzeumkert» jelzéssel a nemzeti muzeumban, gyűjté Frivaldszky János; erdélyi részekben csupán csak Szász-Vesszősön találtam.

SPEC. 4. FAJ. ERIGONE ISABELLINA. (C. K.). IZABELLSZINŰ E. ISABELLFARRIGE E.

(isabellina=szemnyes sárga szín, mely a megsárgult fehéreműhez hasonlít; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1841. *Micryphantes isabellinus* C. Koch «Die Arach.» p. 109.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 129

♀ Világos. Előteste sárgászörös; végtete szemnyes-szürkéssárga; lábai halvány vörössesárgák. A zár egy elől kissé szivalakra kimetszett, hátul a legzőrés által elmetsett, terjedelmes bemélyedés, melyben egy, a test hossz tengelyének megfelelő fekvésű, széles lemez látható.

Mértekek: ♀ Törzs 2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·2 »
I lábpár 4·5 »

Hosszaránya a lábknak: 4, 1, 2, 3.

A fejmell kissé szélesre fejlett, sárgászörös, szemnyesedő; fejresze oldalról tekintve kissé bubosodó. A mellvért vörösbarna. A rágók erősek, végükön kissé szétállók; az állkapcsok vastagok, elől elkerekítettek, szemnyessárgák. A tapogatók sárgák; végükön csúcsán alig észrevehetően füstösek, e végiz a ezombnál sokkal rövidebb. A végtet kissé csúcsosodó-tojásdad szőrös, sárgásszürke színű.

A szemesoport a fej bulján; alsó sora a homlok szélével amnyira, a mekkora a szemesoport magassága. A négy középszem egy előre felé igen szűkülő trapezbe elhelyezve; az alsó sor középszeme kisebb. A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra s a sor kissé behajló.

♂ előttem ismeretlen.

Eddig mint nyári alakot a Kárpátokból, a Csorbai tó környékéről ismerem. Erdélyben Kolozsvár és Nagy-Szeben környékén is előfordul.

SPEC. 5. FAJ. ERIGONE BITUBERCULATA. (WID.) IKERFEJŰ E. DOPPELKÖPFIGE E.

(bis és tuberculus = kettős dudor; a ♂ fejére vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium bituberculatum* REUSS «Zool. Misc.» p. 216. (222).

Vide: THORELL «Remarks» p. 106.

♂ Előteste vöröses sárgásbarna; végtete fényes, fekete, gyéren álló sárgás szőröcskével; lábai barnászörösek.

A fejmell feje része, oldalról tekintve, sisakszerűen emelkedett, az emelkedés bulján egy pár hossztojásdad, sima, világosabb dudor, egy keskeny köz által elválasztva; az e két dudor alatt majdnem függőlegesen lecsapott, széles homlokrészen, a szemek rendes csoportban állanak. A két sor középső szemei egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely távolabbra esik a homlok szélével, mint a mennyi a magassága.

A tapogató karcsú; térdíze legnagyobb vastagságánál kétszer hosszabb; a szár rövid, felülete kivájt, a kivájás szélén egy előre felé görbült, karcsú túske, belső oldalának a végétől egy hosszú, karcsú,

végig egyenlő vastagságú és előre irányozott nyújtvány áll, mely igen domború; nemző szerve igen szövés-vényes, egészben véve csavaros gyűjtővel.

Mértékek: ♂ Törzs 2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.3 »
I lábpár 4 »

♀ A nőtény fején semmi dudor, a fejrész azonban emelkedett; színezete a hímével azonos.

A zár aránylag terjedelmes, köldökszerűen domború, barnászörös; közepén egy lemezszerű hossz-betét, mely a legzőrés felett \perp szerűen elágazik, a betét két oldalán egy-egy barnás, kerek térese látható.

Mértékek: ♀ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.3 »
I lábpár 3.6 »

E csinos kis pókot, mint igen kora tavaszi alakot, (márczius) csupán csak Erdélyből, Mező-Záh nádasából ismerem, hol a nádszálakon előfordul.

SPEC. 6. FAJ. ERIGONE RUBENS. (BLACKW). VÖRÖSLŐ E. RÖTHLICHE E.

(rubens = vöröslő; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1833. *Nerience rubens* BLACKWALL «Character, etc.» in London and Edinburg Phil. Mag.» 3. Ser. III, p. 189.

Vide: THORELL «Remarks» p. 129.

♀ Az előtest szép barnászörös; a végtest szürkés. A lábak téglavörösek. A zár vörösbarna; két szémszerű, párban álló nyílás között egy nyelvalakú, széles cikcly látható, mely a legzőrés előtt egy = alakú nyílásban végződik.

Mértékek: ♀ Törzs 3.3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.3 »
I lábpár 4 »

Hosszaránya a lábakkal: 4, 1, 2, 3.

A fejmell igen módosan fejlett, egyszínűen barnavörös; oldalról tekintve fejeresze egyenletesen es nem búbosan emelkedik. A mellvért barnászörös, egyszínű. A rágók vörössesárgák, végükön széthajlók; az állkapcsok erősek, hasonló szín mellett domborodók, elkerekítettek. A lábak karcsúk, végzeik szembe-tűnően vékonyodók; egészben élénken téglavörösek.

Az alsó szemsor közelebb áll a homlok széléhez, mint a mekkora a köz középszemei és a hátsó sor középszemei között. A négy középszem egy előre felé igen szűkülő trapezben elhelyezve, mely legnagyobb szélességénél sokkal magasabb. Az oldalszemek közel érintkezők, emelfogva a hátsó sor könnyedén behajló; az alsó sor tetemesen kihajló.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint nyári alakot (junius) S.-A.Újhelyről a «Kopasz» hegy csúcsa növényzetről.

SPEC. 7. FAJ. ERIGONE RUFIPES. (LIN). VÖRÖSLÁBÚ E. RÖTHFÜSSIGE E.

(rufus és pes = vörös láb; a lábak színére vonatkozik.)

Syn. 1758. *Aranca rufipes* LINNÉ «Syst. Nat. Ed. X.» I. p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 126.

♂ A törzs sötetszínű; a lábak ríktóan sötetes-rozsdavörösek. A tapogatók térdize gömbszerűen kivastagodott; a rágók vegei tetemesen az állkapcsokra esapottak (inclinatae).

Mertekek: ♂ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.4 »
I lábpár 4 »

A fejmell szelesedő, sötét vörösbarna; fejeresze módosan, lankásan emelkedő. A mellvert sötét vörösbarna. A rágók tövüknel igen vaskosak, végükön módosan szétállók s oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra esapottak, vörösbarnák. A tapogató erős nyelű, rozsdavörös; térdize dagadt, a szárizzal egyenlő hosszúságú; pikkelye tompa orrú, melyen kanálalakú, rozsdavörös, csuklója fele kisse füstös; nemzőszerve, alulról tekintve egy szeles, csavaros gyűjtőt mutat, mely egy kurt, csőralakú, többször hasított embolusba végződik; a száríz szinten alulról tekintve egy befelé es oldalt álló, nyújtott sarkot tüntet fel.

A végtest fekete-barna, kisse tompa-tojásdad.

Az alsó szemsor távolabbra esik a homlok szeletől mint a mekkora a csoport magassága. A közep-szemek egy előre felé szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közel érintkezők. Az alsó sor könnyeden kihajló a hátsó sor könnyeden behajló.

♀ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példányát ismerem a magyar nemz. Muzeum gyűjteményében; Nagyvárd körül gyűjte MocsÁRY S.

SPEC. S. FAL. ERIGONE CORNUTA. (BLACKW.) SZARVAS EL. GEHÖRNTE F.

(cornu = szarv; a fej bubjának kettős kiemelkedésére czélez.)

Syn. 1833. *Neriene cornuta* BLACKWALL. «Character of some undescrib. Gen. and Spec. etc.» Lond. and. Edinb. Phil. Mag. 3. Ser. III, p. 190.

Vide: THORELL «Remarks» p. 165.

♂ Törzse sötét szmü; lábai barnásvörösek. A fej bubján két egymás mellett álló, kupszerű, elkerekített hegyű kiemelkedes (innen a cornuta). A tapogató száríze egy hosszú, a pikkely domborúságához alkalmazkodó nyujtvánnyal.

Mértekek: ♂ Törzs 2·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1 »
I lábpár 3 »

Hosszaránya a lábaknak 4, 1, 2, 3.

A fejmell vörösbarna; oldalról tekintve, fejerésze bubosan kiemelkedő s e bubon két, valamivel világosabb, kúpos, felül elkerekített, simafenyű emelkedes, mindket oldalt mellettök meg egy-egy kis domborodás. A tapogató vekonyas, vörösés sárga szmü nyelen; száríze kehelyszerű, oldalról tekintve egy hosszú, szarvszerű nyujtványba kifutó, mely nyujtvány a kerekded orrú, melyen kanálalakú, aránylag kis pikkely domborúságához illeszkedik; — nemzőszerve, alulról tekintve egy egyszerű, hagymaalakú gyűjtőt mutat, melyből egy rugómodra kanyarított serte indul, a nélkül, hogy a pikkely alól kiállana.

A végtest fekete, keklő zománczezal.

♀ Fejmelle barnafekete; vegteste majdnem gömbölyű; fekete, fenyű, finoman pontozott; lábai elenken teglavörösek. Fejmelle, oldalról tekintve, elől módosan felvetett; szemállása rendes. Az alsó sor középszemei annyira a homlok szeletől, a mennyire a hátsó középsőktől s ezekkel oly negyszöget alkotnak, mely szélességénél magasabb; mind a két sor középszemei kevesebbire mint szemátmérőnyire egymástól; — az oldalszemek érintkeznek.

A zár egy harántfekvő, hosszánál szelesebb barnás köldök, melynek legzőres felőli szelen egy prizma alakú, igen kis benyomás látható.

Mértekek: ♀ Törzs 2·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·1 »
I lábpár 3·3 »

A hím mint tavaszi alakot Páncsováról, a wojlovitzi erdő szeleről, bokrokról ismerem; a nőtényt Tokaj mellett tölgyfákról ráztam le. A hím Dr. THORELL azonosítá, a nőtényt nem merete meghatározni, Dr. KOCH L. ellenben a nőtényt határozottan *E. cornuta*-nak Bl. mondta (in. litt).

SPEC. 9. FAL. ERIGONE FUSCIPALPIS (C. K.) FÜSTÖSKEZŐ E. RAUCHHÄNDIGE E.

(fuscus = feketés, komor, palpus = tapogató; a tapogató színéről.)

Syn. 1836. *Micryphantes fuscipalpis* C. KOCH «Die Arachn.» III. p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 140.

♀ A törzs sötét szmü; lábai olajzöldesek. A zár kevesse kiemelkedő, két tojócsőve szemszerűen nyílik egy széles nyelv alakú lemez oldalain, mely lemez, a legzőres táján végződve, kivágott; a tojócsövek nyílása alatt es az illető oldalak fele szolgálva két domború borda. Egyike legkisebb alakjainknak.

Mertekek: ♀ Törzs 1.7 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell 0.9 »
 I lábpár 2.8 »

A fejmell jól fejlett, sötét olajbarna; fejerésze egyenletesen emelkedő, elől szélesedő és *tompán elkerékített*. A mellvert feketes, hátul hegyesen kicsücsösödő. A tapogatók olajsárgák, szörösek; végük kisze füstös, néhány sertével ellátott s oly hosszú mint a szár es terd együttve. A lábak szárain a szörözet között szinten 1—3 erősebb serte. A szemek aránylag nagyok. A középsők egy előre fele csak kevesse szűkülő trapezben elhelyezettek; a két sor középszemei közötti távolság közel olyan, a milyen a távolsága az alsó sornak a homlok szeptől. Az oldalszemek megközelítettek. A hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól. A vegtest kicsiny, kisze nyújtott-tojásdad, sötét barnás-fekete.

♂ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példány után ismerem, melyet a Gellérthegy Duna felőli oldalán, a silány növényzetben gyűjtöttem.

GEN. 5. NEM. NESTICUS. THORELL.

(νεστικτός = ügyes szövő. Geschickter Weber.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 88.

A rágók a czomboknál gyengébbek; az állkapesok az alajk felett összehajlók, elkerekítettek. A nőstény tapogatója karesu bordáskörömmel ellátott (II. k. IV. t. 84. c). Az oldalszemek érintkeznek, a középsők egy előre fele igen szűkülő trapezbe elhelyezettek. A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3; hosszuk es karesük. Barlang-, pince- es akna-lakó.

SPEC. 1. FAL. NESTICUS CELLULANUS. (CL.) BŰVŐ TAKÁCSPÓK. KAMMER WEBERSPINNE.

(cella = a rómaiaknál belső udvari eseléd szoba; talúl az életmódra.)

Syn. 1757. *Araneus cellulanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 62.

Vide: THORELL «Remarks» p. 79.

♀ Szennyes szürkessárga, feketes rajzokkal; lábai vörössessárgák, halaványak, sűrű gyűrűzettel tarkítottak. A mellreszeben széles, kerekded fejmell közbül egy előre es hátra fele kisze táguló barna hosszcsikkal. Zomók, kisze puffadt hasu alak, hosszú, karesu lábakkal. A fejmell, felülről tekintve, szélesen szív alakú, fejerésze igen kicsiny, mellresze lelapított; az egész szennyes sárga; a sekely hátgödörből, a szemek es a nyeleske fele is, egy szélesedő, szennyesbarna, neha elmosódó csik indul, mely hátul a mell szept éri, elől pedig a szemesoportba feloszlik s a homlokon ismet előtűnik; a mellresz oldalai egy keskeny barna szegelylyel, mely a fejerész oldalában megszakad, de a homlokon ismet feltűnik. A mellvert halaványsárga,

szeleín elmosódva barnás, igen rendesen szivalakú. A rágók aránylag veznek, az első lábpár czombjánál láthatóan vekonyabbak; oldalról tekintve, tövüknel igen kis mertekben terdszerűen kiálló — egyebiránt sárgásak s a csipőköröm táján vörösödők. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekítettek, belső szelükön kissé kivágottak s ezért az ajk felett kissé összehajlók, vörössárgák s közepük táján kissé besötétítve. Az alajk alacsony, szeles, elkerekített, vörössárga. A tapogatók halványsárgák, az ízületek végei határozatlan gyűrűzettel; a végiz kissé vöröslő, oly hosszú mint a czombiz, előreálló, hosszú szőrökkel borított, a végén egy karesú bordás körömmel fegyverzett.

A lábak hosszúk, karesúk, gyűrűsök; a czomb- és szárizek vegeiken és közből is gyűrűsök. Valamennyi láb fegyvertelen, de meglehetősen hosszú, erős szőrözettel — még pedig tövetől vegeig — borítva. A végtest elől kissé keskenyedő, közepe táján puffadozó, végén kissé csücsösödő, hosszánál csak valamivel keskenyebb, oldalról tekintve igen domború; színe szennyessárga s e szín a feketes színnel úgy elválasztva, hogy párosan álló sárgás foltok keletkeznek. A fonók felett egy élénken kensárga folt, felette néhány V-alakú, hasonló színű rajz (ez utóbbi színezet a borszeszben elveszti élénkséget). A has szennyessárga a fonókból kiinduló V-szerű fekete rajzzal, melynek szárai a legzőres táján az oldalakra is felnyomódnak.

Az alsó szemsor középszemei kicsinyek, feketek (nappali), a többi szem nagyobb és opalizáló (éjjeli); a negy középszem egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó és hátsó szemek közötti távolság körülbelül akkora, a mekkora a hátsó középszemek közötti. Az oldalszemek érintkeznek, az alsó sor középszemeinél kétszeresre nagyobbak. Az alsó sor, előlről tekintve, egyenes s a középszemei közötti távolság egy oldalszem átmérőjét kissé meghaladó; távolsága a homlok szeletől nagyobb, mint a mekkora a középszemei s a hátsó sor közötti ter. A szemek teren néhány felálló hosszabb szőr.

A zár egy a legzőres felett elterülő, sárgászörös, közel felkör idomú lemez, két oldalt egy-egy sötétebb, vesealakú benyomással (a tojócsövek).

Mertekek: ♀	Törzs	5.2—5.5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	16	»
	A végtest magassága (terhes) . .	3.5	»

♂ karesú, kicsiny; hosszú, vekony lábú. A lábak vörössárgák s a gyűrűzet legtöbbszörre enyészett (néha a szárok végén észrevehető). A végtest szürkessárga, a fonók felett néhány enyésző, sötét harántfolttal. A mellvert egyszínűen vörössárga. A tapogató vörössárga, nemzőszerűen nyújtványai vörössárgák; czombize hosszú, terd- és szárize rövid, az utóbbi kissé duzzadt; pikkelye kanálalakú, oldalt és befelé fordított, csücsön egy szőrecsével, töven egy szarvszerűen oldalt és kifelé elvaló nyújtvánnyal, mely egy finom tövisbe végződik; a belső nemzőszerű jellemezve van egy sötét vörösbarna, vastag, befelé kanyarodó nyújtvány által, mely előtt egy világosabb, horgosvégű, finom és hegyes embolus áll (a szövet oldaláról tekintve különösen szembetűnő).

Mertekek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.6	»
	I lábpár	16	»

E pók a barlangokat, pinczeket és aknákat lakja s minél nagyobb a mélység, a melyben tartózkodik, illetőleg a távolság, a mely a nap világától elválasztja, annál inkább csökkennek feketes rajzai, annyira, hogy néha csak a fonók feletti kensárga folt mutat nemi sötetes keretet. Tartózkodási helyein a nyirkosabb zugokat és üregeket kedveli, hol rendetlen, vitorla nélküli hurkolását alkalmazza. Az aknában oly mélységbe nyomul, a meddig meg élőlenyek előfordulnak. Nevezetes jelenség az, hogy a barlangokban tartózkodó Tipulidák e pók hálójának szálain pihenőt tartanak úgy, hogy előlábaikkal a szálakra akaszkoznak, a nélkül, hogy oda ragadnának, vagy a pók ezért nyugtalanodnak.

Ismerem mint nyári alakot magyar részekből: az Alsó-Három (Borsodmegye) barlangjaiból, u. m.: Szeleta és az u. n. Hermanbarlang, továbbá az ottani tuffkepletbe vájt pinczekből, Egerből a «Skopetz-ház»

pinczéiből; Selmeczbányáról a Glanzenberg altárnából és ennek aknájából, lefele a mélység 148-dik öleig, «Biharmegye» jelzettel (Muz. gy. Frivaldszky János gyűjtése). Erdelyben Kolozsvártt, a muzeum épületében található.

GEN. 6. NEM. ERO. (C. K.).

(Valószínűleg *Ηρό* gör. személynév.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uebers. d. Ar. Syst.» I, p. 8.

Vide: THORELL «On Europ. Spiders», p. 89.

A középszemek derek negyszögbe elhelyezettek. Az állkapcsok keskenyek az alajk felett erősen összehajlók. A fejmell magasan domború, majdnem felgömb alakú. A lábak ritkásan elhelyezett sertetűsekkel fegyverezettek; az első pár kisse meghosszabbított. A végtest magas domborodású, majdnem gömböserű, neha páros csücskökkel. Közepes nagyságon aluli alakok. Két faj.

SPEC. 1. FAJ. ERO THORACICA. (WID.). VASKOS EROPÓK. BRUSTIGE ERO.

(thorax = mellkas; a fejmell fejlettségére vonatkozik.)

Syn. 1834 *Theridium thoracicum*, REUSS «Zool. Misc.» p. 213

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ Sárga-barna tarka; lábai sárgák, sötét vörösbarna és sűrű gyűrűzettel. A fejmell szélességre és magasságra nevezve igen fejlett, sárga földön barna szegélylyel és középrajzzal. A végtest felül egy pár szemölcszerű csücsökkel. A fejmell magasan domború, fejeresze csak keskenyedés által elváló; az egész olajsárga. Az oldalszemek mellett egy-egy terjedelmes barna folt; a sekely hátgödörben egy sötét folt, kereszt-szerű, finom kisugárzással (+); az egész mellrész szélesen, befelé egyenetlen szelű szegélylyel bekerítve, mely szegély a szemek felé vékonyodva, a homlok szelét is bekeríti. A mellvért vörössárga, elmosódó barna foltokkal tarkított. Az állkapcsok vörössárgák, keskenyek s a nyelv alakú alajkra, mely az állkapocs hosszúságának kétharmadát meghaladja, reáhajlók. A tapogatók sárgák, minden izük felül-alul barnán gyűrűzött, a végiz füstös, a czombiznál hosszabb. A lábak karesűk, vékonyan végződők. Az első pár czombja erős, legnagyobb részében vörösbarna, két sárgás gyűrűs folttal, a többi pár és ízülete sárga, barnán gyűrűzött; a czombszár és második végizen három gyűrűs, ez utóbbin tövenel két igen hosszú sertetűske.

A végtest gömbölyű, felül két, párban álló, szemölcszerű; apró csücsökkel, e csücsök előfelükön bebarmitottak, hátul sárgák, mely szín a végtest vegeig terjed. Az oldalak és a has sötét barnasárgán mintegy porzottak.

A negy középszem dereknegyszögbe elhelyezett s a homlok szeletől oly távolságra áll, a mekkora a szemnegyszög magassága. Az oldalszemek érintkezők s a hátsók, e sor középsőitől valamivel távolabbra esnek mint a mekkora a távolság e középsők között.

A zár sötét vörösbarna, közlül egy nyelv alakú lemezzel, mely előrefele kikanyarodva a két tojó-csőnyilást pápaszem módra bekeríti.

Mertekek: ♀ Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.6	»
I lábpar	6.6	»

Hosszaránya a lábknak 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

E csinos kis állatot csupán csak egyszer, mint kora tavaszi (márczius) alakot kaptam Doroszlón (Bácsmegye), nevezetes peteburkát ellenben több ízben találtam ugyanott, rendszeren teglarakásokban. E burok a legszebb készítmények egyike: barna, mintegy 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű gömböcske, mely egy finom, neha 18 $\frac{m}{m}$ hosszú nyelecsken csüng.

SPEC. 2. FAJ. ERO TUBERCULATA. (DE GEER). CSÜCSKÖS E. HÖCKERIGE F.

(tuber = púp; a végtest felületén álló púpokra vonatkozik.)

Syn 1778. *Aranea tuberculata* DE GEER «Mem. pour serv. &c.» p. 226.

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ A végtest igen magas, felületén két pár szemölcsszerű emelkedés. Sárgásan-barnán mintegy porzott. A fejmell módosan fejlett, felgömbyszerűen domború, halványsárga színű, barna szegelylyel, középsikkal és szemrajzzal.

A fejrészt a melltől inkább csak a színezet által elválasztott. Az egész szemesoport ugyanis barnás téresében elhelyezett, mely téreséből az oldalszemektől a mellrész felé egy-egy szarvszerű folt kinyúlik s horgosan a hátgödör felé hajlik. A mellrész széle barnán szegelyezett, e szegely a nyelecske felett tágasan megszakított, a homlokon ellenben finomulva összeérő. A mellvért barna, a csipők állásának megfelelően sárga foltokkal díszített. A rágók sárgák, széleik kissé füstösek. A tapogatók vékonyak, sárgák, ízületük vége barnán gyűrűzött, a többi rész itt-ott barnán foltos, a végiz a czombnál valamivel hosszabb. A lábak karesuk, sárgák, barna diszszel: az első pár czombja a végén barna gyűrűs, hosszában rendetlen barna foltokkal borított; a száraz és második lábvégizek három-három barna gyűrűvel. A második lábvégiz töven két gyenge sertetüske.

A végtest gömbalakú, hátrafelé igen meredek, felületén két pár, egy előre felé szűkülő trapezben álló csücsökkel, melyek közül a hátsó pár az elsőnél valamivel magasabb és csücsösöbbsé.

A zár két tágnylású tojócsövet mutat, mely közből egy keskeny lemez által választatik el; a lemez fel- és alá felé horgonyszerűen kikanyarodó.

A közép szemesoport egy hátrafelé kevésbé szűkülő trapezbe állítva: a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középszemeitől körülbelül kétszer akkora távolságra mint a mekkora a távolság e sor középszemei között.

Mértékek: ♀ Törzs	3.5 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	7.5 »

Hosszaránya a lábknak: 1, 2, 4, 3.

Kevés példányát csupán csak egy lelhelyről ismerem: Rakamazról (Tokaj mellett), hol is mint nyári alakot a kincstári cserjesek leveleiről szedtem.

GEN. 7. NEM. MIMETUS. HENTZ.

(μίμητος: utánzott; valószínűleg a sok alakkal való rokonságra célel.)

Syn. 1832. HENTZ «On North Amer. Spid.» in the Amer. Journ. of Scien. and Arts. XXI, p. 104.

Vide: THORELL «Remarks» p. 602 et PAVESI «Catalogo syst. del ragni del Cant. Ticino» 1873, p. 77.

A középszemesoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó sor középszemei valamenynyinél nagyobbak, egymástól saját átmérőnyi távolságra állók. Az első lábpár *nekierősödött* és aránytalanul hosszabb a többinél (legalább a 2-nél); e pár és a második pár szára és második lábvégize (metatarsus) egyenetlen, hosszú sertetüskékkel fegyverzett. (A nemet, az előttem fekvő magyar példány szerint jellemzem, kritikájába anyag hiányában nem bocsátkozhatom.)

SPEC. I. FAJ. MIMETUS LAEVIGATUS. (KEYS). SIKOS SZINÉSZPÓK. GLATTE MIMENSPINNE.

(laevigatus = megsimított; az alak némi csupaszságára látszik vonatkozni.)

Syn. 1863. *Ero laevigata* KEYSERLING «Besch. neuer Spinn.» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien, XIII, p. 378.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» p. 602. PAVESI l. c. p. 78.

♂ Az első és második lábpár czombja a többi párhoz képest erősödött és meghosszabbított; szára és második lábvégize hosszú, elálló tüskékkel fegyverzett; valamennyi lábezomb felül 3—4 tüskés, alul fegyvertelen. A fejmell vörössesárga vagy sárga, a fejrész egy barnás áttört rajzzal besötétítve. Az állkapcsok függőleges állás mellett keskenyek, párhuzamosak (felül-alul egyenlő szélességűek), tövüknél világosak, egyébként (a hosszúság felső harmadrészetől lefele) barnások. A végtest sárgásbarna és gyéren álló, barnás gyűrűkből induló szőrökkel ellátva; az oldalak világosabbak; vége némi czímerrel díszített. A fejmell hátul széles, a fejfelé jól csúcsosodó-szívalakú, boltozatos; a fejrész nem barázdák, hanem szín által elválasztott; e szín halavány szennyesbarna, a hátgödörből indulva a szemek felé ágasan, áttörötten terjed. Az egész testrészen gyéren álló szőröcskék, a melyek barnás, kerek és kiemelkedő szemölcsökben gyökereznek. A mellrész oldalai szegélynélküliek. A mellvért keskeny, sárgás, az I és II lábpár csipője előtt egy-egy barnás folttal. A rágók hosszúk, hengeresek, a kurta, erős csípőköröm táján alig lelapulók, finoman haránt ránczoltak, közepük táján foltszerű besötétítéssel, tövüknél világosak, azon alul sötétebbek. Az állkapcsok keskenyek, kissé csúcsosodók, a rágók végét elérik, sárgások; az alajk az állkapcsok felét érve meglehetősen széles, elkerekített.

A lábak közül az első és második pár igen hosszú, jelesen czombrészében erősödő. Az első pár czombjának vége vörösbarna karikával, a czomb egyébként alfélén nagyobb, oldalt kisebb, felül igen kis barnás foltocskákkal tarkázott. A negyedik pár szára és második lábvégize hossza közepén és a végén is egy barna gyűrűvel; valamennyi láb inkább tarka mint gyűrűs. Az első lábpár szára és második lábvégize sok hosszú és evvel elegyesen kisebb tüskékkel fegyverzett. A végtest az előtestnél csak valamivel szelesebb és nem hosszabb, kerekded, a végefelé alig csúcsosodó, hátfelén barnássárga, gyéren szőrös, a szőrök szemölcsöszerű, sötét emelkedésekből és karikákból indulnak; oldalai világos szennyesfehérek, a végtest közepe táján a hát lapjába benyulók; e benyulás hátrafelé feketén szegélyezett s oldalt és lefele folytatódva határát képezi az ékalakú czímernek, mely a fonókig lehatol. A fonók alulról és mindkét oldalról feketésen bekerítve. A has sárgás.

A középszemes csoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó középszemek külön, nagyoeska, barna dudorokra elhelyezve kiálló és nagyobbak, a hátsók kicsinyek. Az oldalszemek közös, barna dudorra elhelyezve, érintkezők; a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra, mint a középsők egymás között. Az alsó sor a homlok szélétől alig áll távolabbra, mint a mekkora egy középszemének az átmérője. Felülről tekintve az alsó sor erősen kihajló, a hátsó könnyedén behajló. A tapogató nyele sárga; térdíze a száriznál rövidebb, csúcsán, felül egy felálló, egyenes, hosszú, fekete sertetüskével; pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, felső szélén könnyedén kivágott, szőrös; nemzőszerve vörösbarna, előlről tekintve egy hegyes, horgosan hajlott és gyorsan vastagodó köröm látható.

Mértékek: ♂ Törzs 4.4 $\frac{mm}{m}$ ebből
 fejmell 2.2 »
 I lábpár 17.5 »
 Hosszarány: 1, 2, 4, 3.

E nevezetes pókot mint nyári alakot csak egyszer és csak egy ♂ példányban kaptam a Tokaj és Rakamaz közötti legelők fölgyein. A nemet Hentz, amerikai jeles araneologus, amerikai alakokra alapítá; egyik faja, az épen tárgyalt, azonban Európában is előfordul, de eddig inkább csak a legdelibb részekből (Sicilia) volt ismeretes. A nem elnevezését illetve lásd: THORELL «Remarks on Synonyms» pag. 602.

GEN. 8. NEM. DIPOENA. THORELL.

(Δίπωνος = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» pag. 91.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, láthatólag kihajló; az első lábpár a többinél hosszabb; a végtest gömbös. A fejrés homlokrésze a rágók hosszánál magasabb. A lábakon semmi tüske. A rágók az első láb czombjánál gyengébbek; az állkapcsok erősen összehajlók.

SPEC. 1. FAJ. DIPOENA MELANOGASTER. (C. K.) FEKETEHASÚ DIPOENAPÓK. SCHWARZBAUCHIGE D.

(μελάς = fekete, γαστήρ has; a has színéről.)

Syn. 1845. *Atca melanogaster* C. Koch «Die Arachn.» X, p. 143.

Vide: THORELL «Remarks» p. 516.

♀ Előteste barnásfekete; végteste oldalain és hasfelen fehér, barnásan porozott. Lábai fehéresek fekete gyűrűzettel.

Előteste kicsiny meglehetősen domborodó; fejezése egy barázda által meglehetősen elválík, kicsiny s előre felé keskenyedő. Az egész előtest erősen fenylik. A végtest aránylag nagy, olyan hosszú a milyen széles, hátfelén igen csekély mértékben lapított.

A végtest barnás porozata néha elmosódó harántesikokká is tömörül.

A szemállást lásd II. kötet IV-dik tábla 88 a.

A zár egy keresztbefekvő hosszukás dudorodás, a két végén világosabb sargásbarna, a közepén sötétebb és sekélyen behorpasztott.

Mértekek: ♀ Törzs 3·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1 »

A ♂ előttem ismeretlen.

Az egyetlen példányt találta Moesáry Sándor Homonna tajakán, *Pinus sylvestris* en; egyezik azokkal a példányokkal, a melyeket Simon ur szívessegeből deli Franciaországból bírok.

GEN. 9. NEM. PHYLLONETHIS. THORELL.

(φυλλόν = levél, νειής = szövő, fonó; a levelek összeszövésére evező.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spid.» p. 90.

A középszemek közel dereknégyszögben állók; a hátsó sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől közel kétszer távolabbra állanak, mint a mennyire állanak a középsők egymástól. Az állkapcsok keskenyek nyulánkok, alul kissé tágulók, az alajk az állkapcsoknak egy harmad hosszát erő felkörü. A végtest szépen hossztojásdad, egyenletesen boltozatos. A lábak igen hosszúk és vékonyak. Világos elenk színezet. (A ♂ rágói nagyon fejlettek és sajátságosan fegyverzetek).

SPEC. I. FAJ. PHYLLONETHIS LINEATA. (CL.) VONALAS BOKORPÓK. LINIRTE STRAUCHSPINNE.

(lineata = vonalzott; a rajzra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus lineatus* CLERCK «Ar. Suec. p. 60. + ovatus p. 59. + redimitus p. 58.

Vide: THORELL «Remarks» p. 78.

♀ Világos ezitromsárga, vagy fehéres végtest, előre felé egyenletesen elágazó két sor fekete ponttal, minden sorban öt-öt pont.

Válfaj: fehéres végtest, a pontsorok közötti tér vagy egészen vagy csak szélein, de szélesen, karmínpiros.

Az első lábpár szárának vége többnyire kirívóan feketés gyűrűvel. A világos fejmell hajszálfinom, fekete szegélylyel. A has közepe keskenyen feketés, elmosódó, széles, fehér szegélyzettel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze elválasztott, oldalról tekintve nem emelkedő; elől majdnem egyenesen elmetszett; az egész sárgás fehér; a mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A mellvért közel háromszögletes, sárgás, közbül egy feketés halvány hosszcsíkkal. A rágók sárgásak, tövüknél kissé duzzadóok egyébként párhuzamosak; csipőkörmük rövid, erős, vörösbarna. Az állkapcsok (lásd a nem jellegeit). A tapogatók sárgásak végizük barna-szőrös, oly hosszú mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak hosszúk, karesűk, a végek a czombokhoz képest nem igen vékonyodók, — különben sárgásfehérek, szinte áttetszők, szőrösök és fegyvertelenek. Az első lábpár szára a végén kirívóbban füstös, vagy feketesen gyűrűs.

A fonók körül négy fekete pont.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi opalizáló (éjjeli): az alsó sor a homlok szélétől oly távolságra, a mekkora a középszemek négyszögének a magassága. Az oldalszemek egy fekete, közös domborodáson elhelyezve, érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől közel kétszer oly távolságra, mekkora a távolság a középsők között.

A zár egy alig kiemelkedő, aránylag kis, sötétbarna köldök, egyszerű fénylő, felvetett kerettel, mely a légzőrés táján megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	6—6.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2.3 »
I lábpár	17 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂, igen karesu, hosszúkábú: rágói rendkívül fejlettek, szétállóak, hosszúk; csipőkörmük hosszu, a hegyén horgosan haljott; tövükhöz közel be és lefelé irányozva egy gyilokforma sárga, erős tövis (II. köt. IV. t. 85, b). Az első, második és negyedik lábpár szára végén egy feketés gyűrű. Az előtest veressárga, egy fekete középcsíkkal, mely a nyeleleske felett keletkezve a szemek közeleiben elenyészik, a szélesebb mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A lábak vörössárgák és hosszúk. A végtest keskeny, hengerded igen élénken sárga, nagy, majdnem láncszerűen összefüggő, inkább folt- mint pontsorrall. A has feketés, kétoldalt egy-egy széles, párhuzamos, sárga hosszcsík. Vörös rajzu hímeket nem ismerek. A tapogató vékony nyelű, térd íze rövid, felül egy felálló vézna sertével; az egész ízület sárga; pikkelye csak módosan oldalt fordított, vörössárga, kanálalakú igen szőrös; nemzöszerve módos nagyságú; vörös gyűjtője egyszerű domborodású, rajta — oldalról tekintve — egy kurta, éleshegyes, árforma és kissé hajlott köröm látható, mely a kanal csúcsa alatt meredezik.

Nagyságra kissé változó.

Mértékek: ♂ Törzs	4.8—6.4 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2 — 3 »
I lábpár	15 — 17 »

(A törzs merteke a kissé előre álló rágók kizárásával).

Rágó a nyitott körömmel együtt, a nagyobbaknál 3 $\frac{mm}{m}$.

Mint tavaszi és nyári alak e szép pók bokros és magasfüves helyeken, a havasok fenyőövében nem épen ritka, úgy kertekben is található, meg pedig mind két színváltozata ugyanazon a helyen. A sárga változat gyakoribb. Tulajdonságai közé tartozik a barangolás és más, jelesen Linyphia fajok hálózatainak a bitorlása. Párzását nem láttam. Peteit rendszeren észszerűen összeszótt levelekbe rakja a ♀, s kikelesőikig, mely három hét múlva megtörténik, gondosan őrzi; a peték száma 50—60.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Szovátról (Mezőhavas fenyőöve 3000 lábíg), Gyergyó-Szt.-Miklós (Várhegy); magyar részekből: Pancsovárról (Wojlovitzi erdő szele), Bázsiásról, Tarcazáról, Tokajból (a «Kopasz» alji szőlőkből), S.-A.-Újhelyről («Magos» alja), Alsó-Hámor (Borsodmegye «Puskapor torony» rétje, «Mely völgy,» «Lustavölgy,») Mocsolyásról (Borsodmegye), Selmeczbányáról («Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky János), Pestről (Rakos «Zsivora mező» Muz. gy. Pável János)

GEN. 10. NEM. THERIDIUM. (WALCKENAER).

(*Theridion* = kis állat; az alakok apróságára vonatkozik.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Arach.» p. 72.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 92.

Kisebb szemek. A hátsó szemsor könnyedén behajló; e sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől oly távolságra esnek, mely a legnagyobb szem átmérőjének megfelel, vagy ezt kisze megluladja. Az alsó sor középszemei feketek (nappali) a többi szem opalizáló (éjjeli). A végtest, a nőstényeke különösen, igen magasra domborodó, gomb vagy körtve alakú. A Theridium-nem fajai tisztán huokkótók s hálójuk közepébe idegen anyagból ernyőt vagy harangot készítenek, a melyben lesnek s egyszersmind peteiket is őrzik (I. kötet II. tábla 52) Peteiket több versen tojva, minden részletet külön borsóalakú burokba szövik.

SPEC. 1. FAJ. THERIDIUM TEPIDARIORUM. C. K. VIRÁGHÁZI TÖRPEPÓK. GLASHAUS ZWERGSPINNE.

(*tepidum* = lágy meleg, innen: *tepidarium* = meleg virágház; a tartózkodásra céloz.)

Syn. 1841. *Theridium Tepidarium* C. Koch «Die Arachn.» VIII, p. 75.

Vide: THORELL «Remarks» p. 80.

♀ A Theridiumoknak nálunk legnagyobb faja (8 m_m törzs). Földszürke; a végtest legtetetejen egy haránt fekvő, csucsával hátrafele fordított, felhóldszerű fekete foltoeska, e foltoeska mögött egy kis enyesző sárgaság, mely a fonók fele meg néhányszor feltűnik, anélkül, hogy sávot kepezne. A lábak sárgás feheresek, a negyedik lábpár a végén vörösesen vagy barnásan, láthatólag gyűrűs. A végtest igen magasán domború, hosszánál rendszeren valamivel magasabb.

A fej mellé módosan fejlett, mellrésze a fejresznel nem alacsonyabb, az utóbbi csucsosodó, jól elválasztott; az egész egyszínűen szennyes barnássárga. A szivalakú mellvert világos barnássárga. A rágók gyengék, hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, sárgászörösek. Az állkapcsok keskenyek, hosszuk, majdnem párhuzamosak, vegeik reszint és kifelé elkerekítettek s a rágók vegeivel összeesők; az alajk az állkapcsoknak alig egy negyed hosszát eri, széles és felkörü. A tapogatók aránylag rövidek, módosan fejlettek; sárgásfeheresek; ezombizuk csupasz, a többi iz mindinkább szőrösödő, a végiz sűrűn szőrös; a szőrzet rövid és fekete.

A lábak szennyesárgák, feheresek, az ízületek vegei alig kisze füstösödők, a negyedik pár szára végen egy meglehetősen szembetűnő vörösesbarna gyűrű; egyenként feketes szőrökkel borítottak, fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, majdnem körök s csak épen a fonók táján kisze csucsosodó; hosszánál valamivel

magasabb és tetemesen keskenyebb, földszürke az említett fekete folttal, neha a folt mögött határozottan, fekete ω szerű ágrajzzal. A has barnás; szeles, határozatlan, feheres \sqcup szerű szegélylél.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali) kisebbek, a többiek opalizálók (éjjeli) nagyobbak. A négy középszem derek négyszögbe elhelyezve, a hátsó középsők közötti ter egy hátsó középszem átmerőjének megfelelő; hasonló a távolság a hátsó oldal és középszemek között. Az oldalszemek érintkeznek. Az alsó sor a homlok szelétől távolabbra esik, mint a mekkora a távolság a két sor középszemei között. A homlok elkerekített, az alsó szemek előtt kiálló. Felülről tekintve az alsó szemsor kihajló, a hátsó behajló. — A zár egy egyszerű kerülekídomu vörösbarna keret, mely a legzörös feletti részen leginkább kiemelkedik; a keretben egy egyszerű domborúság látható.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
A vegtest magassága . . .	5 »
I lábpár	15.5 »

♂ karesű, aránylag kicsiny; élénk rozsdavörös előtesttel és hosszú lábakkal; körtve alakú, hosszánál alacsonyabb vegtesttel, melyen a fekete foltocska neha igen kicsiny, a földszürke alapszínezet neha világos.

A tapogató rövid, rozsdavörös, terdize igen rövid, kitüntetés nélküli, szárize kehelyszerű s a pikkely úgy mint másfelől a gyűjtővel is mintegy összeforradt; a pikkely a szárba egy tompa nyújtvánnyal csuklódik, befelé és oldalt fordított kanálalakú, kisse tompa orrú. A nemzőszerv, kívülről oldalról tekintve, egy egyszerű hengeres gyűjtőt mutat, mely a pikkelyt teljesen kitölti s elül egy egyszerű, csavarodó, sötét-színű, szarvalaku, hosszában csatornás embolusba végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.1 »
I lábpár	18 »

Egy alak, a melyről azt tartja a tudomány, hogy külföldi növényekkel hozatott be Europa virágházaiába s meghonosulván, elterjedett. A virágházakat azonban mindenek előtt kedveli, hol a sarkokban terjedelmes hurokhálót sző. A nőstény 3—5 borsó nagyságú, barnás burokba helyezi el peteit s e burkokat a hálóbba neha szetszórtan is elhelyezgetve, gondosan őrzi. Ismerem eddig, erdélyi részekből: Kolozsvárról (regi botanicuskert virágháza), Görgeny-Szt.-Imréről (kastély zugai); magyar részekből: Dunaszorosból (Ó-Ogradena mellett Bachmayer-fele füresztelep barakjai). — Juniusban ivarerett.

SPEC. 2. FAJ. THERIDIUM FORMOSUM. (CL.). DÍSZES T. GESCHMÜCKTE Z.

(formosus = jóltermett, szép; itt a színezett ékességéről.)

Syn. 1757. *Araneus formosus* + *lunatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 56, 52.

Vide: THORELL «Remarks» p. 81.

♀ A Th. tepidariorumnál állandóan kisebb (5—5.5 $\frac{m}{m}$ törzs); vegteste hosszánál sokkal magasabb (4.4 $\frac{m}{m}$), élénk és sokszínű rajzokkal borított, a rajzok a hát csücséből indulva ω szerűen bocsátkoznak az oldalakba. Az alapszín sokfelekepen változó; egy a fonók felett kezdődő s a hát legmagasabb pontját megközelítő, nyelvalakú, szélessegenel magasabb, világos czímer állandó. A negyedik lábpár szárának vege mindig clesen, sötéten gyűrűzött; a lábak mindig világos színűek, neha elmosódottan-gyűrűsek.

A fejmell módosan fejlett, fejeresze a háttal egy színvonalban s ékszerűen elválasztott, a mellreszhez kepest keskenyedő; színezete az alapszínhez kepest változó; a sötét, neha fekete alapszínezetű példányoknál rendszeren szennyesbarna, a vörössárga alapszínűeknél legtöbbször rozsdabarna s ez utóbbiaknál neha a fejreszen áttört füstös rajzzal. A mellvert színe a fejmell hátrészevel megegyező. A rágók hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, az alapszínezethez kepest világosb vagy sötétebb vörössbarnák. Az állkapcsok

hosszúk, az alajk felett majdnem érintkezők, a rágók alatt néha csekély mertekben kiállók, rendszeren ezekkel egyenlően kinyújtottak. A tapogató kurta, végize kúposodó, sűrűn szőrös, a czombbal egyenlő hosszúságú, a szárnál kétszer hosszabb.

A lábak módosan fejlettek, sárgásak, vagy vörössesárgák; az első lábpár szára néha besötétített, a negyedik lábpár szára végén mindig egy szembetűnő, sötétebb gyűrű.

A végtest magasan domborodó, oldalról tekintve egy hasas körtehez hasonlít, melynek csücsát a fonók képezik. Alapszínezete feketes vagy elenken vörössárga, az uralkodó szín a végtest csücsán sötét foltokat képez, melyek néha egy emberi ábrázatra emlékeztető csoportosítást mutatnak. E foltok közül rendszeren egy fehéres ω szerű világos ágrajz nyomul mindket felől az oldalakba; szárai közé zárva, de nem általuk szegelyezve terül el a nyelv alakú czimmer, mely ritkábban (a világos példányoknál) elmosódó. A has barnás vagy sárgás; a legzőrés mögött rendszeren egy fehéres harántfolt, oldalról néha egy-egy rövidke, fehér szegelyesik.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), tetemes dudorokon fekvők, a többi szem gyengén opalizáló (éjjeli). A hátsó sor közel egyenes, a középszemei közötti távolság a legnagyobb szem átmérőjét meghaladja s nagyobb annál a körnél is, mely a hátsó oldalszemeket a hátsó középsőktől elválasztja. Felülről tekintve, az elkerekített homlok a szemek előtt kiálló.

A zár egy kerülekidomú, kisse felvetett, keskenyszelű egyszerű nyilást mutat (\ominus).

Mértekek: ♀ Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 „
végtest magassága	4.5 „
I lábpár	10 „

Hosszaránya a lábakkal: 1, 4, 2, 3.

♂ kicsiny, karesű, mindig (legalább saját tapasztalásom szerint) elenken rozsdavörös előtesttel és lábakkal; a végtest alapszíne rozsdabarna, rajzai összefolyók, a ω szerű fehér ágak azonban mindig megvannak. A negyedik lábpár szára a végén sötét gyűrűvel. A tapogató rozsdavörös; terd- és szárize igen rövid, az utóbbi cseszszerű, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a közel gömbalakú és benyomott, egyszerű gyűjtő felett kinyúló. A gyűjtőből egy csőralaku, fekete, csavart s előre irányzott — a pikkely orrát meghaladó — embolus meredez kifele.

Mértekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.2 „
I lábpár	7.5 „

Az aljakban mindenütt közönséges alak, mely kertekben a kerítések zugaiban, a kerti lakok gerendázatán, az ölfa közeiben, erdőkben bokrok között, ernyővel ellátott hurokhalóját (I. kötet, II. t. 52) feszítgeti, rendszeren az ernyő alatt tartózkodik s a hálónak más mint preda általi megrezzenésére a földre ejti magát, hogy később a maga után fejtett fonalon ismét felkapaszkodjék. Nyár elején ivarérett. A nőtény 2—3 kis burokba szövő peteit s a burkokat az ernyő alá helyezve gondosan őrzi.

Ismerem, erdelyi reszekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Dicső-Szt.-Mártonból; magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Palánkáról, Mehádiáról, Suppanekről, Orsováról, Jeselnitzáról, S.-A.-Újhelyből, Ungvárról, az Alsó-Hámorból (Hollós), Diós-Győrből.

SPEC. 3. FAJ. THERIDIUM DENTICULATUM. (WALCK.). FÜRÉSZES T. GESÁGTE Z.

(dens = fog, denticulatum, diminutiv = apró fogas; a végtest rajzára ezélez.)

Syn. 1802. *Aranca denticulata* WALCKENAER, Faun. Paris. II, p. 208.

Vide: THORILL. «Remarks» p. 83.

♀ Szürke (sárgásfehéresen es feketen porozott) gömbölyű végtest, felül egy, sárgásfehér, kirívó, mindket szelen csipkes szalaggal, mely a végtest elejétől a fonókig terjed. A fejmell barnás. A lábak sárgás-

feherek, barnásan, sűrűn, inkább foltozva mint gyűrűzve. — A fejmell kicsiny, szivalakú; fej és hátrésze egyenlő magasságú, a fejrész keskenyedő, ekalakra elválasztott, bekelődése végén sötettedő; az egész test-rész szennyesbarnás. A mellvert aránylag széles szivalaku, barna. A rágók aránylag hosszúk, hengeresek, párhuzamos oldалуak, vörösesbarnák. Az állkapcsok keskenyek, a felkörü, alacsony alajkra hajlók, az állkapcsok végét érők, különben barnák.

A tapogató sárgás, kurta, végze kisse kupos, szőrös, szára rövid, a végén egy keskeny barnás gyűrűvel. A lábak karesuk és vekonyak, halvány sárgásfehek; ezimbjaik néhány barna foltal, végzeik széles barna gyűrűvel díszítettek.

A vegtest majdnem gömbölyű, hosszánál csak igen kevéssel alacsonyabb és alig keskenyebb; rajza mint fennebb. A has fekete, a fonók előtt egy nagy sárgásfehér foltal.

Az alsó sor két középső szeme fekete (nappali), módos dudorokon elhelyezett; a többi szem igen csekély mértékben opalizáló (éjjeli). Az alsó sor középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól, mint a hátsó sor középszemei; ez utóbbiak közötti köz alig szem átmerőnyi. Az oldalszemek érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra mint a középsők egymástól. A homlok széle a szemek előtt kisse kiálló, igen csekély mértékben behorpasztott.

A zár egy éles szélű, szepen kerekded, homorú kivájás (\ominus).

Mértekek: ♀ Törzs	3·8—4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	6·8 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ igen karesú; fekete eres, különben barna fejmelle szélesedő; vegteste fekete, enyesző csipkés szalagát világos, ríktó foltok jelölik; karesu lábai olajsárgák, sötetbarna foltokkal és gyűrűvel ékesítettek. — A tapogató rövid; terd- és szárizei különösen rövidkek; pikkelye oldalt befele fordított, kanálalaku, jól domborodó; nemzőszerve egy vaskos egyszerű gyűjtő, mely a pikkely üret egészen kitölti, a végén két feketes, kicsiny dudorral.

Mértekek: ♂ Törzs	2·8—3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	6·5 »

E csinos faj a köveket és sziklákat különösen kedveli, de ereszek alatt is előfordul, hol tavaszkor és a nyár elején hurokhálóját szővi s nyugvó helyetrendesen resekben és ripacsok alatt keresi; ernyőt készíteni nem láttam. Juniában ivarérett. Ismerem magyar részekből: Orsováról (Allion-hegy), Melhádia (fehér kereszt sziklá, Damoclet csücs), Ogradema (Csukár máre szikla), Baziásról, Szajol (csárda eresze), Tokajból (kőbánya), Alsó-Hámorból (Szeleta szikla), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János), pesti temetők (Muz. gy. Pavel).

SPEC. 4. FAJ. THERIDIUM RIPARIUM. BLACKW. PARTI T. UFER Z.

(ripa = part, folyókról és patakokról; a tartózkodásról.)

Syn. 1834. *Theridium riparium* BLACKWALL «Researches in Zool.» p. 354.

Vide: THORELL «Remarks» p. 82.

(MENGE, «PREUSS. SPINN.» II, p. 153 sub. *Stenotoda saxatilis*.)

♀ Előteste világosabb vagy sötétebb gesztenyeszínű; vegteste szintén ilyen színű, hátfelen fehéres pontokkal és övekkel tarkított, az utóbbiak közül legjobban kirívó a vegtest közepe táján keresztbefutó öv, mely közepén meg van szakadva; hasfele gesztenyeszínű, ritkán nemi fehéres pontozattal. Lábai világos-

sárgák világosbarna gyűrűzettel. A zár egy egyszerű elliptikus nyílás, mely párzás idején meglehetősen kiemelkedik.

Mertekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.5 »
I lábpár	7 »

♂ valamivel karesubb, hasonló színezetű. A tapogató térdizen egy hosszabb és egy rövidebb serte; a gyűjtő karikaalakú; az embolus a tövén széles, végefele hirtelenül arformára vékonyodó, mellette egy széles, levelalakra kinetszett tartó, egy erős, kőbalakú oldalfoggal.

Mertekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.2 »
I lábpár	7.5 »

Nagy-Szeben vidékeről «Th. saxatile Koch» név alatt felsorolta SILL V. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 5. FAJ. THERIDIUM VARIANS. HAHN. VÁLTOZÓ T. VERÄNDERLICHE Z.

(varians = változó; a színezet állhatatlanságára céloz.)

Syn. 1831. *Theridium varians* HAHN, «Die Arachniden» I, p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 85.

♀ Zöldessárga. A végtest hátfelén néha két fekete, egyenetlenszerű hosszcsík, néha az egész felület tiszta fekete s csak az oldalak és a fonók feletti rész zöldessárga. A vörössárga fejmellen egy széles barna középsík s ez állandó. A végtest jól kinagyasodott, olyan magas a milyen hosszú.

A fejmell kicsiny, szívalakú; fejerésze egyszerűen elválasztott, a mellrészszel egyenlő magasságú. A hátsó középszemektől indulva egy széles barna csík vonul a nyelecskéig vagy legalább a hátgödörig, hol rendszeren kissé összeszorul. A mellvért sárgászöld, egy hajszálfinom, a csipőknek megfelelően megszakasztott fekete szegélylyel. A rágók keskenyek, hengerdedek, párhuzamosak, sárgászöld csíkok. Az állkapcsok keskenyek, az alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak és színiűek. A lábak karesűk, igen vékonyak, világos zöldessárgák némi igen halvány gyűrűzettel. A végtest gömbölyű, halvány zöldessárga, változó fekete rajzzal, mely, ritkán, egészen is hiányzik, legtöbbször () szerű, egyenetlen szélű csíkot kepez, gyakran pedig egy fekete folt, mely két rövid szárát bocsát a fonók felé. A has zöldessárga.

Az alsó sor két középső szeme fekete (mappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derék négyszögben elhelyezve; a hátsó szemátnérőnyire egymástól s a hátsó oldalszemektől egy szemátnérőnel valamivel távolabbra. A hátsó szemsor sugáregyenes, az alsó kihajló s a homlok szelétől körülbelül oly távolságra, a mely középszem négyszöge magasságának megfelel. Felülről tekintve a homlok csak kevesse kiálló.

A zár egy sötét vörösbarna, a has világos színezetéből kirívó, aránylag terjedelmes és kiemelkedő köldök, mely egyszerűen kivájt; kerete, a légzőrés legemelkedettebb oldaláról tekintve ~ szerűen kinetszett.

Mertekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1 »
I lábpár	7 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ karesű, színezetre és annak változataira nézve a nősténnyel egyező; a fejmell barna csíkja sokkal élésebb, a szívalakú mellvért szegelye megszakadás nélküli. A hason a légzőrés feletti rész barna, köldökszerűen kidomborodó. A lábak és a tapogató vörössárgák. A tapogató rövid; térd és száríze igen rövid; pikkelye kanálalakú, jól bemélyedő; a több kigyózó forradást mutató, vörössárga gyűjtő a pikkely

ürét egészen kitölti; oldalról tekintve a gyűjtő közepe táján egy belülről és lefelé álló fekete, eltompított végű nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs	2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	6·5 »

E csinos kis pókot magyar részeken csak egyszer találtam mint nyári alakot (junius) több példányban, még pedig a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tölgyfák koronáján, hol kis hurok hálóját szöve: ernyőt nem vettem észre. Erdélyben Kolozsvár körül bokrokon gyűjté Schusztzer Károly.

SPEC. 6. FAJ. THERIDIUM SISYPHIUM. (CL.). SISYPHUS T. SISYPHUS Z.

(Sisyphus, a mythos kőgördítője; a kis állat peteburkaira, vagy arra vonatkozik, hogy gyakran leejti magát s ismét az ernyőhöz kapaszkodik.)

Syn. 1757. *Araneus sisyphius* CLERCK, «Aran. Suec.» p. 54.

Vide: THORELL «Remarks» p. 86.

♀ Levelalakú színes hátmezővel, melynek fehér bordái a fehéres oldalakból nyomulnak be; a végtest vége felé egy, a fonókig lehatoló fehér közepesik; a hason, közel a fonókhoz, állandóan egy tompa háromszögletes fekete folt. A végtest gömbölyű s csak a fonók képeznek némi csúcsosodást. Az oldalak mindig szennyesfehérek. A hátmező közepe legtöbbször fahéjbarna, szélei szélesen feketék, az oldalakból benyomuló fehér ágak által levélmódra bordázottak. Az előtest és a végtagok sötétes vörössárgák, barnával jegyzettek. A fejmell szívalakú, fejerésze módosan elválasztott, keskenyedő; az egész sötétes vörössárga. A hátsó szemsortól, s oly szélesen mint e szemsor, egy barna csik indul s a hátgödrről át a nyelecskeig tart; a mellrész szélei barnulók. A szívalakú mellvert egyszínűen vörössárga. A rágók keskenyek, párhuzamosak s ilyenek az állkapcsok is, melyek az alajkra hajlók, vörössárgák. A tapogató rövid, sárgászöröses; végíze kissé kúpos, hosszabb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karcsúk, vörössárgák, a czomb-tövek kivételével valamennyi csukló barnavörös gyűrűvel ékített. A végtest gömbölyű, színezete fennebb leíratott. A has, úgy mint az oldalak, szennyesfehér, néha barna foltos; a fonók előtt egy fekete, tompa-háromszögű folt. Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi igen gyengén opalizáló (éjjeli), valamennyi közel egyforma nagyságú s egyformán kiálló. A négy középszem derék négyszögbe elhelyezett, a hátsók közötti köz több mint szemátmérőnyi s egyenlő avval, a mely a hátsó oldal és középszemek között létezik; felülről tekintve, az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár egy egyenletesen és alig kiálló barna keret, mely egy kerekded \bigcirc egyszerű kivájtást bekerít.

Mértékek: ♀ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·7 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábakra: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alak és olyan, a mely a havasok fenyőövébe is felhatol, de az aljakban és sikon is található; gyakran előfordul. A havasokon jelesen a Juniperus-bokrokat kedveli, melyeken hurokhálóját feszíti; sűrűn és finoman bélelt, fészekszerű, lefelé néző ernyőjét rendszeren egy kiálló ág tüi közé szövi, illetőleg magyaktól is összeshövőgeti, itt örzi 1—2 gömbölyű, zöldesszürke peteburkát, mely mindössze 30—40 petét tartalmaz. Fiát eteti, úgy, hogy a hálóba akadtt prédát hátsó lábához kötve, az ernyő alá viszi, ott megerősíti, mire a fiak elborítják s csakhamar ki is szívják az áldozatot. Himjét találgatnom nem sikerült.

Ismerem magyar részekből: Szajolról (Alföld), az Alsó-Hámorból (Borsodmegye), esorbai tó, (Liptó, Kárpát, a fenyőben), Lucsivnárol (Szepesmegye, Szakmár Donát parkja), Pribilináról (Liptó, «Zakameniszko» Pongrácz-fele major), Likauka (Liptó, várhegy); erdélyi részekből: Kolozsvárról és a csiki havasokról (Nagy-Hagymás alja).

SPEC. 7. FAJ. THERIDIUM PICTUM. (WALCK.). FESTETT T. BEMALTE Z.

(pictum = festett; a színezet élénkségéről.)

Syn. 1802. *Aranca picta* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.

Vile : THORELL «Remarks» p. 83.

♀ A végtest gömbszerű, felül tiszta fekete alapszínű; a háton végig egy elenk vörösbarnás hosszcsík, mely két oldalt levelalakra fogacsolt és finoman, hófeheren szegélyezett; a fogacsok eles-hegyesek; oldalai szürkék s a hát fekete színébe hegyes fogacsokkal benyomulók, úgy azonban, hogy a közepesíkot nem érik s csipkészetők és a közepesik fogacsai között a fekete alapszín szélesen elterül. Az előtest és a lábak világos barnásvörösek, az előbbi közepesíkos és szegélyes, az utóbbiak barnák, sűrű gyűrűzettel. A fej mell módosan fejlett, kissé szélesedő; fejrésze ékalakra elválasztott, keskeny, bebarmitott, homlokrésze, felülről tekintve, a szemek előtt nem áll ki. A fejrész bebarmitása csikyszerűen folytatódik a hátgödrön át a nyelecskéig. A mellrész oldalai szélesen és elmosódva bebarmitottak. A rágók hengerdedek, keskenyek, párhuzamosak, barnásvörösek. A mellvért szivalaku, barnásvörös, szelei szeles, elmosódó barna szegélylyel. Az állkapcsok keskenyek, a rövid elkerékített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kinyulók. A lábak czomb- és szárize töven, végén és valamivel a közepén felül sötétbarna gyűrűs, a gyűrűk szabálytalanok, cikázók. A has fekete.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), a többi szem kevesse opalizáló (éjjeli); a négy közep-szem derék negyszögbe elhelyezett, a két hátsó közötti köz egy szemátnérőnél tágasabb; a hátsó oldal-szemek a hátsó középsőktől valamivel távolabbra esnek, mint az utóbbiak egymástól. Az alsó sor és a homlok szele közötti tér a szemnegyszög magasságát alig meghaladó. A zár két, a legzőres felett fekvő hosszúkás, barnásvörös dudorodást mutat; inkább hártás mint chitines.

Mértékek : ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.8	»
I lábpár	10	»

♂ előttem ismeretlen.

Mindössze egyszer találtam a Kárpátok alján a esorbai tó környéken, Juniperuson, mint nyári alakot.

SPEC. 8. FAJ. THERIDIUM FRIVALDSZKYI. N. SP. FRIVALDSZKY T. FRIVALDSZKYS Z.

(Frivaldszky János jeles magyar term. búvár tiszteletére.)

(VII. tábla 154, a szemállás, b törzs, c első lábpár, d a ♂ tapogatója, e mérték.)

♂ Előteste világos barnássárga, szelein barna finom szegélylyel, közepén egy finom barnás hosszvonással, mely a fejrész felé villára oszlik, a szemesoportot azonban nem éri el. Lábai világos barnássárgák, minden íz vége széles, feketés gyűrűvel díszítve. A végtest felülete fehér, hat vagy hét fekete ponttal, melyből három a középre esik; a végén, két oldalt egy-egy terjedelmesebb fekete folttal. Hasa barnás. A foltok rendszeren kirívóan élesek, csak néha kissé összefolyók.

A fej mell szélesedő; mellrésze körded, közepén, hosszában, kissé csatornásan benyomott, a fej módosan emelkedett. A mellvért szivalakú, barnássárga, finom, fekete szegélyű. A szájrészek vörösesbe húzó-barnássárgák. A lábak hosszúk, igen karesűk, gyűrűzetük kirívó; minden terdiz csücsön egy finom tapintó szőr. A végtest tojásdad, oldalról tekintve kissé magas-íves emelkedesű.

A két sor középső szemei derék negyszögben állanak, az alsók kisebbek és feketek, a hátsók opalizáló. A hátsó szemsor alig észrevehetően behajló, az alsó kihajló; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor középsői távolabbra a homlok szeptől, mint a hátsó sor középsőitől.

A tapogató karsú; terdize vastagságánál nem hosszabb, száríze még ennél is rövidebb s külső oldala végéből egy hosszú, keskeny, tompavégű nyújtványt bocsát, mely, a nemzőrészhez alkalmazkodva, előre irányul. A gyűjtő külső oldala körtealakú, kissé lapított s e lapján egy kigyózó sötétebb csikot visel.

Mertekek: ♂ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·5 »
I lábpár	11·5 »
II »	7·3 »
III »	5·2 »
IV »	7·5 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E szép fajt a Tokaj és Bakamaz közötti tölgyeken találtam júniusban; Frivaldszky úr Pécs környékén gyűjtött szinten egy ♂ példányt. Júniusban ivarérett. Eddig sehol sem íratott le.

SPEC. 9. FAJ. THERIDIUM TRISTE. HAHN. GYÁSZOS T. TRAUEK Z.

(tristis = gyászos; a sötét színre ezélez.)

Syn. 1831. *Theridium triste* HAHN, Die Arachniden, p. 89.

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Sötét, fényes-fekete. A csápok, ezombok és lábvegek szennyes vörössesárgák. Kis alak, kis fej-mellel és hólyagszerű, nagy végtesttel, mely hosszánál sokkal alacsonyabb és fénylő, a fonók felett messze kiálló. A fejmell módosan fejlett, fejezete emelkedett, mellreze a nyelecske felé lecsapott; az egész sötét-barna. A hátrafelé csak kevésse esücsosodó mellvert kissé domborodó, fekete-fényes. A rágók kevésse hengerdedek, párhuzamosak, barnák; az állkapesok és az alajk fényesfeketek, az előbbieket az utóbbi felett összehajlók s a rágókkal egyenlően kiállók. A tapogatók vaskosak; a végiz esücsosodó, a szárízzal egyenlő hosszúságú, alsó felén megfekvően szőrös. A lábak rövidek, kissé vaskosak; csápóik és ezombjaik szennyes vörössesárgák, az utóbbiak végükön barnán füstösek; a térd- és szárízok füstbarnák, a lábvegek vörössesbarnán világosodók. A végtestnek hát- és hasfele fényesfekete. Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a homlok felett kiálló tetemes dudorokra helyezettek; a többi szem élénken opalizáló (éjjeli). Mindkét sor középszeme hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérőnél kisebb; ugyan e sor oldalszemei a középszemektől másfél szemátmérőnyi távolságra állanak.

A zár egy barnafekete negyszög terese, mely a legzőrés előtt egy hosszukás, keskeny, harántfekvő, egyszerű dudorodást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1 »
I lábpár	3 »

♂ előttem ismeretlen.

A lábak hosszarányát pontosan megalapítanom nem sikerült, MENGE szerint («Preussische Spinnen» pag. 176.) 1, 4, 2, 3.

Alakja szerint közelebb áll nemely Singákhoz, jelesen a *Singa pygmaea* SUNN-ra emlékeztet; az éjjeli és nappali szeme közelebb hozzák a *Theridium*okhoz, míg a szemállás, jelesen a középszemek trapeze, ismét eltávolítja azoktól. Mindössze, a rendszerezés szempontjából, a nehezen beosztható alakok egyike, mely nemely Singákkal együtt az *Orbitelariák* és *Retiteláriák* között mintegy átmenetet képez.

Egyedül csak a Tokaj melletti legelők magános tölgyeiről ismerem, mint nyári alakot,

SPEC. 10. FAJ. THERIDIUM BIMACULATUM. (LIN.). KÉTPETTYES T. DOPPELPUNKT Z.

(his és macula = kétszer pettyezett; a végtest felületén álló két világos pontról.)

Syn. 1767. *Aranea bimaculata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. XII, I, 2, p. 1033.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Karesú; rendkívül hosszú, vékony első lábpárral. Fejmelle vörösbarna; végteste tiszta fekete; lábai halavány szalmasárgák, tapogatói erősek, barnák. Fejmellének fejerése, oldalról tekintve, meglehetősen magasra felvetett; homloka a szemektől kifelé — a rágók tövére — rézsutosan lecsapott. (A magyar példányoknál a végtest két pettye merőben hiányzik.) — A mellvért szélesen szívalakú, vörösbarna, az alajk mögött kissé esúcsosan domborodó (mintegy golyvásodó). A rágók hengeresek, nyújtottak, párhuzamosak. A vörösbarna állkapesok keskenyek, egymásfelé hajlottak, a rágókkal egyenlő hosszúságúak; az alajk széles, alacsony, elkerekített. A lábak vékonyak, karesúk, egyszínűen szalmasárgák. A végtest keskeny, kissé hengeres, végével igen módosan a fonók felett kiálló s úgy mint a has tisztafeke.

Az alsó szemsor két középszeme fekete (nappali), a többi szem csekély mértékben opalizáló (éjjeli); a négy középszem derék négyszögben áll. A hátsó sor négy szeme egyenlő távolságra egymástól, a közök körülbelül két szemátmérőnek megfelelők; e sor egyenes; az alsó sor, felülről tekintve, kihajló, a homlok szélétől nagyobb távolságra, mint a mekkora szemnégyyszög magassága.

A tapogató hosszú, aránylag erős, egészen barna; nemzösszerve hosszukás-bunkósan kivastagodott. A pikkely kanálalakú, oldalt befelé fordított s fekete, erős szőrözettel borított. A száríz messzire, nyújtva nyosan a pikkely ürébe nyomul, kívülről, oldalt tekintve, a pikkely vége fele egy oldalt kiálló, könnyedén hajlott, vastag, fekete és módosan hegyesedő embolus látszik ki.

Mértékek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.5	»
I lábpár	9.3	»

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot csupán csak egyszer találtam a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken. Erdélyben találtam Nagy-Szeben környékéről a Sill V. gyűjteményében.

SPEC. 11. FAJ. THERIDIUM PULCHELLUM. (WALCK.). CSINOS T. HÜBSCHÉ Z.

(pulchellus = esinos, szépséges; a végtest díszére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea pulchella* WALCKENAER «Farr. Par.» II, p. 208.

Vide: THORELL «Remarks» p. 89.

♂ Karesú, hosszulábú. A végtest sárgásfehér, felületen egy meglehetősen széles, levélmódra fogasolt, elejétől a fonókig nyúló, fahéjbarna közepesik, mely hegyesen indulva gyorsan szelesedik, a fonók felé ismét egyenletesen keskenyedik, végre esúcsosan végződik. A fejmell és a lábak élénken vörössárgák.

A fejmell fejerése szelesedő, oldalról tekintve, kissé kiemelkedő, a mellrésznél sötétebb; a mellrész kissé lapuló, világos vörössárga. A szívalakú mellvért közbül világos vörössárga, szélein szélesen és elmosódva sötétebb. A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyúlók, vörössárgák; ilyen színűek az állkapesok is, melyek keskenyek, az alacsony, elkerekített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak.

A lábak közül az első pár a többihez képest igen hosszú, kissé neki erősödő, élénken vörössárga czombokkal, halványabb szárakkal, melyeknek végei ismét élénkebb vörössárga színűek; a többi lábpár halavány vörössárga czommal. Valamennyi lábón a két lábvégig egy finom, barna gyűrű által elválasztott. A végtest az oldalakban egy, a nyeleske felől jövő, elmosódó bebarmitással. A has szennyes sárga-

barnás. Az alsó sor két középső szeme barna (nappali), a többi szem módosan opalizáló (éjjeli). A közép szemcsoport derék négyszögbe álltva; a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérőnél sokkal nagyobb, ugyane sor oldalszemei a középsőktől körülbelül másfel szemátmérőnyi távolságra elhelyezve. Az alsó sor a homlok széletől körülbelül annyira, mint a mekkora a szemnegyszög magassága. A homlok függőleges.

A tapogatók nyele halványsárga, vékony; a nemzőszerv vörössárga, tetemesen kivastagodó és nyújtott; a térdiz a szárhoz kissé horgosan görbitve áll, a száríz kehelyszerű, kívülről és oldalról tekintve, kimetszett; a pikkely nyújtott, csúcsosan-kanálalakú, befelé oldalt fordított; a nemzőszerv egy csavaros vörössárga gyűjtőt mutat, melynek végén egy serteszerű, hosszú, tisztafe fekete embolus felülről le- és befelé, majd a pikkely csúcsa felé kanyarodik s így egy vörössárga, a pikkely csúcsába belefekvő, törsszerűen lapos és hegyes nyújtványt körülfog.

Mértékek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.5 »
I lábpár	7.5 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint kora tavaszi alakot (ápril) csak egy hímét ismerem Palánkáról (Bács megye). Erdélyből említi dr. Seidlitz és Sill.

GEN. 11. NEM. STEATODA. SUND.

($\sigma\tau\epsilon\alpha\tau\acute{\omega}\delta\gamma\varsigma$ = faggyús, zsíros; a test zsíros fényére vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL „*Conspectus Arach.*“ p. 16; (ad partem).

Vide: THORELL „On europ. Spid.” p. 93.

Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó sor behajló; valamennyi szem nagyobb mint a *Theridium* nemé. A hátsó sor középszemei ugyane sor oldalszemeitől oly távolságra állanak, mely kisebb a legnagyobb szem átmérőjénél. A végtest legtöbbször kurta-tojásdad, felületén kissé lelapított.

A rágók a lábak czombjánál vékonyabbak. A lábak fegyvertelenek. Ritkás, de annál terjedelmesebb vitorlát szövő fajok; a háló hurokkészlete, felül-alul terjedelmes, többnyire reszűntösen fekvő.

SPEC. 1. FAJ. STEATODA CASTANEA. (CL.). GESZTENYESZINŰ FAGGYÚPÓK. KASTANIENBR. FETTS.

(castanea = gesztenyebarna szín; az általános színezetre czélez.)

Syn. 1757. *Araneus castaneus* CLERCK, „*Aran. Suec.*“ p. 49.

Vide: THORELL „Remarks” p. 91.

♀. Gesztenyebarna, szürkével elegyítve. Az előtest és a lábak agyagsárgák vagy barnásak, sötétebb gyűrűkkel. A végtest hátfelén a világosabb gesztenyebarna szín, egy az egész hátlapot elborító mezőt képez, mely a sötétebb oldalak felé, egy a végtestet vízszintes irányban körüljáró, hullámzatos fehér vonal által határoltatik. E körded mező egy, az egész hátfél hosszában végig vonuló, finom, fehér középesík által két félre oszlik, a fehér esikot a fonók felé 2—3 rövidke, finom, fehér harántvonalka keresztezi.

A has fehéres, a fonók és légzőrés közé eső középterén két () szerűen álló barna folttal; a fonók két oldalán egy-egy commaszerű barna vonalka. — A fejmell mellrészé szélesedő-kerekded, módosan boltozatos, a hátgödörből csillagszerűen elrendezett barázdák futnak a lábak felé s e barázdák közei sötétesek; a fej keskenyedő, ékalakra elválasztott, szemyes agyagsárga. A mellvért agyagsárga, kissé füstösödő szélekkel; különben szívalakú.

A rágók hengerdedek, aránylag kissé veznek, vörössárgák, a csipőköröm táján vörösbarnák. A keskeny állkapcsok az alacsony, elkerékített alajk felett összehajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kiállók, agyagsárgák, a végük felé vörösbarna, kissé határozatlan szegélyvel.

A tapogatók agyagsárgák, a szár és végiz vége kissé füstösödő, szőrözetük jelentéktelen; a végiz a szárnál hosszabb, a czombnál rövidebb. A lábak agyagsárgák (az elő állatnál e szín sajátos füstösséggel fedett, mely a borszeszben gyorsan elenyészik); a czomb és száríz határozatlan, elmosódó közep és határozottabb véggyűrűvel; a második lábvég (metatarsus) vége szintén barnagyűrűs; különben arányos fejlődésűek, szőrösök; a szőrök apró, fekete gombocskákból indulnak. A végtest az előtesthez képest puffadozó, szélesen-tojásdad, kissé lelapított, faggyúfényű, majdnem csupasz (színezetét lásd fennebb).

A szemek nagyocskák. Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opálizáló (éjjeli). A négy középső szem deréknégyszögben elhelyezve egymástól egy szemátmérőnél kisebb, távolságra; a hátsó sor oldalszemei a hátsó középsőtől alig szemátmérőnyire. A hátsó sor — felülről tekintve — közel egyenes, az alsó kihajló; az utóbbinak a távolsága a homlok szelétől a középső szemnéyszög magasságánál valamivel nagyobb.

A zár egy világosvörössárga, jól kimagasló, kissé haránt elnyúló köldök, élen egy emberi zárt szájhoz hasonló hasitékkal, melynek közepéből egy terjedelmesebb benyomás nyúlik hátra felé (▲).

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 „
I lábpár	1·2 „

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Karesőbb, kerekdedre fejlett, élénkebb vörössárga színű előtesttel és lábakkal, egyébként a nőténynek megfelelő rajzzal.

A tapogató aránylag hosszú nyelű; térdize rövid, határozottan görbített, a száríznél sokkal rövidebb; a száríz a pikkely felé egyenletesen erősödő, úgy hogy a pikkely kapcsolati pontján a pikkely vastagságába mintegy átmenő. A pikkely kanálalakú, igen nyújtott, vékonyodó esücsba kifutó, szőrös; a nemzőszerv sárgászörös, világos, a pikkely üregét kitöltő és kissé esavaros; oldalról tekintve, a gyűjtőhöz illeszkedve és előre irányozva egy erős, sötét-vörösbarna nyujtvány látható, mely kissé oldalt görbült és hirtelenül esücsosodó.

Mértékek: ♂ Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 „
I lábpár	13·8 „

E faj szorosan illeszkedik az ember háztartásához s csak igen ritkán található erdők szélén, ott is rendszeren emberi lakok közelében. A házak zugaiban, a szobákban épen úgy mint az eléstárakban, istálókban, nevezetesen pedig az árnyékszékekben, egész éven át bőven található. Ritka vitorláját nagy terjedelemre szövi a sarkokba; a vitorla felett és alatt terjedelmes hurok-hálózatot készít s a helyiséghez képest majd a falon, majd tágasb repedésekben lesi e prédát. Több példány hálója néha összeér, úgy, hogy több állat érzi meg azon egy préda beakadását s valamennyi kirohan. A legerősebb rendszeren elveszi kisebb szomszédja prédáját, melyet a fonalak elragása által kiszabadítva, hátulsó lábainak egyikéhez köt s így hálójába átezeget. A legnagyobb légyfelekkel, sőt erős bogarakkal (*Harpalus rufipes*) könnyedén megküzd s legyőzi. A préda beburkolását a hátsó lábpárral végzi. Sok ivarérett példánya résekben áttelel. Kora tavasztól késő őszig kapható s legalább két nemzedéke fejlődik ki egy idény alatt. Ritkás, gömbölyű, fehér peteburkát a sarkokba alkalmazza és gondosan őrzi. A hímek a párzás után gyorsan elpusztulnak; a nőstények az ifjú nemzedékek kikelését bevárják, s fiakat a második vedlésig gondozzák, mire elpusztulnak.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Görgény Szt.-Imréről, Sárpatakról, Oláh-Fenesről, Parajdrol, Gyergyó-Szt.-Miklósról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények) s még számos más pontról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Újvidekről (setahely akácza), Zimonyból (te-

herhajók belseje), Pancsováról (Wojlovitzi erdő széle), Mehádiáról (kútházak), Orsováról (Contumacia), Bázsiáról, Szajolról, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyről, Ungvárról, Parádról, Veszprémből, B-Pestről (Muz. gy. Pável és Moesáry).

SPEC. 2. FAL. STEATODA BIPUNCTATA. (LIN.). KÉTPONTOS F. ZWEIPUNCT F.

(bis et punctum = két pont; a végtest fehér rajzára ezélez.)

Syn. 1758. *Aranca bipunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 260.

Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀ Megyszínbarna; a végtest felülete légtöbbször elmosódva világosabb. A végtest elejét egy fehéres vonal köríti; közepén, hosszában egy meglehetősen széles fehér esik vonul végig, mely közepe táján vagy megszakasztott vagy 2—3-szor kiszélesített, olykor elmosódott, gyakran pedig hiányzik is. A has közepe keskenyen barna, a fonókat — keskenyen — ugyane szín keríti; a barnaságban a légzőrés alatt egy világos folt; a has külső szélei szélesen sárgásfehérek s e szín a fonókat is bekeríti. A fejmell sötét vörösbarna, a lábak sárga vörösek, vörösbarnán sötétítve. Az egész test és végtagok szőrösek. A végtest az előtesthez képest igen puffadt, szélesen kördel, kissé lenyomott, élénken zsírfényű.

A fejmell szélesre fejlett, majdnem kördel, boltozatos; fejerésze ékalakra elváló, könnyedén emelkedett, keskenyedő, élől elkerekített. A mellvért vörösbarna, durván pontozott, szőrös. A rágók aránylag véznák, hengerdedek, vörösbarnák. Az állkapcsok kissé szélesedők, egészen az alacsony, félkerek alajkra hajlók, vörösbarnák, végök felé kissé világosodók. A tapogatók vörössárgák, végizük bebarmitott, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb, a ezombnál sokkal rövidebb. A lábak meglehetősen vaskosak, aránylag rövidek (a *St. castaneáéhoz* viszonyítva), sárgászörösek, barnásan inkább sötétítve mint gyűrűzve.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem élénken opálizáló (éjjeli); az élő állatnál az opálizálás szabad szemmel is látható; a két sor középszemei derék négyszögbe elhelyezve, az alsók meglehetősen kidomborodók. Felülről tekintve, a bátsó sor valamennyi szeme közötti közök szemátmérőnyiek, a sor közel egyenes, az alsó sor oldalszemei a középsőkhöz igen közel állók s e sor a homlok széléitől oly távolságra esik, a mekkora a középső szemnégyszög magassága.

A zár sötétbarna, nem kiemelkedő; két tojócsővének kerek nyílása látható és egy \perp forma lemez által választatik el, illetőleg hátulról körítettik.

Mértékek: ♀ Törzs 6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2.5 "
I lábpár 8 "

Hosszaránya a lábknak 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb végtesttel, fejlettebb fejmellel, aránylag hosszabb, erős lábakkal. Színezete talál a nőstényével. A tapogató hosszú; térdize rövid, görbített, a módosan kivastagodott szárízzal *egyenlő hosszúságú*, mindkettő, felül, hosszú, erős szőrözettel borított. A nemzőszerv bunkószerűen s a szárnál sokkal vastagabbra kidagad, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a vége felé kissé résüntösen elmetsett; a nemzőszerv, a pikkely oldaláról s kissé előlről tekintve, egy szerfelett erős, hegyes, félkörbe görbített, vörösbarna nyújtványt tüntet elő, mely egy tühegyes, finom, fekete embolust körít.

Mértékek: ♂ Törzs 5.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2.3 "
I lábpár 9.5 "

Ennél valamivel kisebb is előfordul.

A *St. castaneánál* sokkal ritkább s leginkább a szabadban, nevezetesen a fák elálló kérge alatt található, hol a szűk helyiséghez szabja hurokhálóját. Leginkább nyári alak. Szaporítását nem ismerem.

Találtam eddig, erdelyi részekben: Tordán (hasadek), Sárospatakon, Kolozsvárt, Nagy-Szebenben (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Görgény-Szt.-Imrén és a Csikban (Balánbányán); magyar részekben: Doroszlón, Zomborban, Apatinban, Orsován, Pribilínán (Liptó, «Zakameniszko» Pongrátz-fele major), B-Pesten (Muz. gy. Frivaldszky I.), Ungvárt (Muz. gy. Vidra Ferdinánd).

SPEC. 3. FAJ. STEATODA TRIANGULOSA. (WALCK.). HÁROMSZÖGÖS F. DREIECK-F.

(triangulus = háromszög; a végtest fehér rajzaira czéloz.)

Syn. 1802. *Aranca triangulosa* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.

Vide: THORELL «Remarks» p. 505.

♀ Előteste vörösbarna; a végtest felülete szép sötétbarna, fehéres diszszel ékesített; e disz szembe-tünő része a közep csik, mely rendszeren négy \triangle szerűen összetett háromszögekből áll, melyek nagyságsze-rint, a fonók felé, mindinkább csökkennek. A lábak rozsdasárgák, az ízek végei gyűrűsen sötétedők. A fejmell kerckded, domború, fejrésze ékalakra elválasztott, keskenyedő, elől elkerekített. A mellvert vörös-barna, pontozott, gyéren szőrös. A rágók jól kinyújtottak, hengerdedek, párhuzamosak, barnavörösek; az állkapcsok a meglehetősen magas alajkra hajlók, szeleledők, világosh-vörösbarnák.

A tapogató rozsdasárga, módosan szőrös; végize a czomb hosszát megközelítő s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttve. A lábak karesük, arányosak, rozsdasárgák, az ízek végei láthatóan sötétebb gyűrűsök. A végtest rendes-tojásdad, nem lenyomott, barna; felülete közepén a fennebb leírt csik-kal, oldalaiban egy-egy ékalakú es foltszerű darabokra szakgatott fehéres csikkal. A has barna, a fonók előtt ket világos, commaszerű vonalkával diszítve.

Az alsó sor ket középső szem fekete (nappali), a többi szem opálizáló (éjjeli). A négy középszem derek négyszögbe elhelyezve. A hátsó sor egyenes; a szemei közötti távolság egy szemátmérőnél valami-vel kisebb. Az alsó sor, felülről tekintve, könnyedén kihajló; távolsága a homlok szelétől másfelszer akkora, mint a mekkora a szemnégyszög magassága.

A zár egy a legzöres felett keretszerűen emelkedő barna köldök, a keretrész mögött egy egyszerű kivájással.

Mertekek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 »
I lábpár	12.5 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

Válfa: ♀ szennyes fehér hassal és oldalakkal; a közepcsik háromszögei elfolyók, igen kiszélesedet-tek, éppen csak ket barna, hullámos csik közé foglaltak.

♂ a nőstényhez képest igen kicsiny, karesű, fejlett előtestű. Lábai és tapogatói sárgák, nem gyü-rűzöttek. A kis végtest eleje fehéres, mire egy csik következik, mely csak ket nagyobb \triangle -ből áll; a többi szín és rajz talál a nőstényével. A tapogató hosszú; szárize a térdiznél kétszer hosszabb, előre-fele egyenletesen vastagodó; a szár- és térdiz együttve a czombnál rövidebbek. A pikkely kanálalakú, hir-telenül csücsökbe kifutó, szőrös, oldalt befele fordított; nemzösszerve sárga; a külső oldalról tekintve egy csatornás, vastag, szarvszerűen hajlott nyújtványt mutat, mely a pikkely hegyet nem éri el.

Mertekek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.6 »
I lábpár	9 »

Deli alak, melyet Thorell tanár (l. c.) Flórencz és Nizza környéken gyűjtött, s melyet magam hazánk deli részeiből ismerek, hol a háztájakat, jelesen a kerti lakok ereszeit, az árnyekszekeket is lakja, s nyár derekán 1—2 ritka szövetű, hófehér peteburkot őriz, melyeket rendszeren gerendák és deszkák aljára erősít. Nem épen gyakori. Gyűjtöttem Doroszlón, Orsován és Pancsován.

SPEC. 4. FAJ. STEATODA GUTTATA. (WID.). CSEPPES F. GETROPFTE F.

(gutta = esep; a végtest világos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium guttatum*, WIDER «Zool. Misc.» p. 235 (241).

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Igen kicsiny (törzs $2,2 \frac{m}{m}$), sötét barnásfekete; a végtest hátfelén egy négy fehér pontból álló közsor, az első két pont nagyobb; mind a két oldalban két-két fehér pontocská; a has barnásfekete. A lábak barnásvörösek sötétebb izvégekkel. A fejmell kerekded, a nyelecske felé szívformán kivágott, domborodó, sötét vörösbarna; fejcsze ékalakra elváló, keskenyedő; az egész felület durván pontozva-ránczott, apró, gyér szőrözettel. A mellvért szivalakú, sötét vörösbarna, igen durván pontozott, gyéren szőrös.

A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyújtottak, az állkapcsok vörösbarnák, durva felületűek, az alajkra hajlók s a rágókkal egyenlő hosszúságúak. A tapogatók barnásvörösek, végzők valamivel hosszabb mint a szár- és térdiz együttve, módosan szőrösök. A kisze vaskos lábak czomb- és szárvégei sötétedők. A végtest közel gömbölyű, zsírfenyű, szétszórtan pontozott keményes bőrrel fedett és igen gyér és jelentéktelen szőrözetű (színét lásd fennebb.)

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem gyengén opálizáló (éjjeli). A középszemek derék négyszögben állnak. A hátsó sor négy szeme szemátmerőnyire egymástól; e sor egyenes, az alsó kihajló (az alsó sor távolságát a homlok szélétől pontosan meghatározni nem sikerült).

A zár egy barnásfekete, a legzőrés előtt és haránt fekvő, ránczott hossznegyszögű lemezből áll, mely minden oldalán kisze kivágott, a hosszoldalakon nyílnak a tojócsövek.

Mértekek: ♀ Törzs $2,2 \frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1 »
I lábpár 3,8 »

♂ karesűbb, feljettebb fejmellel, kisebb, kerek és gömbölyű vegtesttel; egyébként a nőstény színezetének megfelelő; a végtesten élénkebb sárgásfehér pontokkal, melyek közül némelyik látszólag két felből áll. A tapogató vörösbarna, hosszú és nagyon bunkós; térdize gyenge, rövid, száríze gömbösen dagadt rövid, a pikkelytől jól elválasztott, a térdizzel együtt a czombnál rövidebb. A pikkely kanálalakú, fekete-barna, szőrös; nemző szerve kívülről s oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtöt mutat, melyből egy éles, hegyes, kurta, szuronyyszerűen hajlott nyújtvány, e mellett egy λ alakú második nyújtvány meredezik; az előbbi a pikkely végét valamivel meghaladja.

Mértekek: ♂ törzs 2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 0,8 »
I lábpár 4 »

Csak egy párt ismerek, melyet az Alsó-Hámor (Borsodmegye) sziklagörgetegeiben, mint nyári alakot gyűjtöttem (MENGE szerint a színezet világosba változó, lásd MENGE A. «Preussische Spinnen» sub *Crustulina guttata*, pag 168).

GEN. 12. NEM. LITHYPHANTES. THOR.

(λίθος = kő, szikla, *ὄφιντης* = szövő; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1869—70. THORELL On Europ. Spid. p. 94.

Az oldalszemek nem érintkeznek egymással. Az alsó sor és oldalszemek közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a középsők között fekszik. A két sor középszemek deréknégyszögbe elhelyezettek.

A homlok alacsonyabb, magassága körülbelül a rágók felhosszájának megfelelő. Az első lábpár a többinél hosszabb, * a lábak fegyvertelenek.

* A magyar fajnál, a mely előttem ismeretes; a többi fajokra nézve e jegy állandósága kétséges; lásd: THORELL «On Eur. Spid.» pag. 77.

SPEC. I. FAJ. LITHYPHANTES COROLLATUS. (LIN.). KOSZORÚS KÖSZÖVŐPÓK. BEKRANZTER STEINW.

(corolla = kis koszorú; a végtest rajzáról véve.)

Syn. 1758. *Aranca corollata* LINNÉ, «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 92.

♀ Barnásfekete. A végtest hátlapja finom, fehér diszszel; közből hosszába sorakozott, rendszeren öt szerűen rendezett fehér foltpárral, melyek a végtest elején kezdődve, közel a fonóig érnek; az oldalakban, illetőleg köröskörül, egy fehér szegély, mely a végtest előfelén egyszerűen szalagos, hátsó felén ellenben cikázó. Az előtest sötét vörösbarna.

A fej mell szívalakú, fejerése keskenyedő, ekalakra, módosan elválasztott; az egész szép sötét-vörösbarna, igen gyéren álló fehères, finom szőrökkel borított. A mellvert hátul majdnem elkerekített, szép sötét-vörösbarna, sok fehères szőrökkel. Elölről tekintve a rágók keskenyek, párhuzamosak, aránylag kurták, körülbelül oly magasak, a mily magas a homlok a szemesoporttal együtt. Az állkapcsok az alajkra ráhajlók, kifelé résűntösek, a rágóknál valamivel rövidebbek. Az alajk széles, kissé esuesosodó; valamennyi rész vörösbarna, elmosódva-világosb végekkel. A tapogatók vörösbarnák, egyszínűek; végük rövidebb a czombnál s oly hosszú mint a szár és térd együttevve. A lábak arányosak; tökéletesen kifejlett példányoknál sötét vörösbarnák, a czombok töve elmosódva sárgás, ifjabb de szinten ivarérett példányoknál sárgászörösek s az ízek vegei vörösbarna gyűrűsök.

A végtest rendes tojásdad, meglehetősen nagy; hasán egy finom, fehères, néha enyésző közepvonással, mely a légzőrés táján kezdődve a fonóig halad, hol vagy elenyészik vagy \downarrow formán oldalágakat bocsát; a has két oldalán két () formán álló fehères csik, mely hátul néha a fennebb leírt koszorúforma oldalsikkal összefoly.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A két sor középszeme dereknégyszögbe elhelyezve, mely szélességénél valamivel magasabb; az oldalszemek nem érintkeznek, a közöttök lévő köz sokkal kisebb annál, a mely az alsó sor oldalszemeit az alsó középsőktől elválasztja. A hátsó szemsor könnyeden, az alsó jól kihajló.

A zár egy kissé bemélyedő tércse, mely a nyelecske felől ∞ szerűen határolt és sárgavörös; légzőrés felől e tércsébe egy barna, közel négyszögletes tércse nyomul be, melyben a két tojócső nyílik.

Mértékek: ♀ törzs	4.4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.8	»
I lábpár	5.8—6	»

Hosszaránya a lábakra: 1, 4, 2, 3.

Válfaj: egészen barnásfekete, csupán csak a háttest előfelén egy — alakú fehér iv.

♂ karesű; végteste keskeny, fej mellé szélesre fejlett; lábai aránylag hosszúk. Színezete és rajzai találunk a nőstényeivel, az utóbbiak mindössze finomabbak, néha kissé enyészők. A tapogatók meglehetősen hosszúk; a térdiz igen rövid, majdnem gömbölyű, a száriz előrefelé tágasan kehelyalakú, mind a kettő együttevve a czombnál rövidebb; a pikkely kanálalakú, esuesosan végződő, oldalt és befelé fordított; a nemző szervből, kívülről oldalról tekintve, egy, kissé előre és lefele irányozott, egy rövidkormányú madárujjhoz hasonló, hosszú, sötét színű nyújtvány meredez.

Mértékek: ♂ Törzs	4.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2	»
I lábpár	8	»

E csinos faj nem éppen gyakori. Mint nyári alak kedveli a kőgörgetegeket, hol a kővek alsó felén tartózkodik s az üregekbe szövi kis hurokhálóját. Juniushan a nőstény lazaszövetű, hófehér peteburkát gondosan őrzi. A burkot mindig a kő alsó lapjára erősíti.

Találtam, magyar részeken: Orsován («Graczká völgy» patak görgetegek), Bázia on és S.-A.-Uj-helyen («Kopasz» körakásai).

SPEC. 2. FAM. LITHYPHANTES PAYKULLIANUS. (WALCK.) PAYKULL K. PAYKULLS S.

(Paykull jeles rovarász tiszteletére.)

Syn. 1806—8. *Thoredium Paykullianum* WALCK. «Hist. Nat. d'Arab.» 4, 4.

Vide: THORELL «Descr. of several Europ. and N. African Spid. 1875.» p. 60—63.

♀ Nagy. Előteste sötét vörösbarna, végteste kekesbejártszó fekete, elejének elén egy keskeny, halvány-arany-sárga körszalaggal, mely az oldalakban elenyészik; lábai sötét meggyszínűek.

A fej mell jól fejlett, jól elvalasztott fejjel, laposan domboru, gyengen fénylő, kevés szőrözettel. A mellvért szélesen szívalaku, sötét vörösbarna, fenyés, szőrözete apró gombocskákból indul, mi a vértnek szűrőszerű kinezést kölesönöz. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, fenyések, a belső részen sárgás szőrözettel. Az állkapcsok szelesek, összecérók, fővük sötét vörösbarna, végők sárgásan elmosva-világosodó; az alajk majdnem felkerek, magasságánál szelesebb, a rágók hossza egy harmad részének megfelel. A tipogató karesu, sötét meggyszínbarna, módosan szőrös, végze oly hosszú, mint terde és szára együttevve. A lábak karesú, fenyések, elegendő szőrösök, minden szőr egy kis gombból indul s így, a hol a szőr lekopott, ott apró ripacsok láthatók. A végtest nagy, domboru, kerekded, zsirfenyű.

Az alsó szemsor középsői feketek, a többi szem mind gyantásárga; a két sor középsői oly derék-négyszögben állanak, mely szeleségénél magasabb; az alsó sor középsői s a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb mint az a mely a két sor középsői között letezik; a hátsó sor középsői közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszeméhez; az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó egyenes; az oldalszemek nem érintkeznek de közös, tetemes hosszudorron állanak.

A zár aránylag egy igen kicsiny, harántfekvő, egy lenczszemhez hasonló hosszukás keret, melynek belsejét egy a keretnek megfelelő alaku, fenyés, keskeny dudorodás kepezi.

Mertekek: ♀ Torzs	12.5 $\frac{m}{m}$ ebből
* fej mell	4.4 »
I lábpár	16 »
II » 	13 »
III » 	11.5 »
IV » 	15 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E nevezetes, kitünően deli alak feljedezesének az érdeme Schusztér Károly kolozsvári tanítót illeti, ki e pókot Kolozsvár környéken silány növényzetű oly dombokon gyűjtte, a hol tücskök tartózkodnak. Az eddigi észleletek szerint e pók kioli a tücsköket, és elfoglalja lyukaikat, a melyekben valószínűleg tojik és peteit is őrzi. Schusztér ur tudósítása szerint az elfoglalt tücsöklük szája semmit sem mutat, a mi a pók jelenlétét elárulná. Az ásatás meg nem fogamatossított s így az életmód nemely részei meg ismeretlenek.

GEN. 13. NEM. ASAGENA. SUNDEVALL.

(á = prov. σσγγγγ = háló; tehát hálónélküli; arra látszik ezélni, hogy rendszeren kőborolva található.)

Syn. 1833. SUNDEVALL Conspectus Arachn. pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 97.

A homlok magassága a rágók hosszúságával majdnem egyenlő. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor közep- és oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A középszemek egy előre fele szűkülő trapezbe elhelyezettek. Az első lábpár a többinél hosszabb. A rágók a lábezomboknál gyengébbek.

SPEC. 1. FAJ. ASAGENA PHALERATA. (PANZ.) ÉKES KÖBÖRPÖK. GEZIERTE IRRESPINNE.

(phaleratus = homlok- és mellősszel ékesített; itt a test világos rajzairól véve.)

Syn. 1801. *Phalangium phaleratum* PANZER «Faun. Insect. Ger.» pag. 78. 21.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Az előtest vörösbarna, egyszínű. A végtest sötét barnafekete; hátfelén, elöl, egy \blacktriangle szerű sárgás-fehér kirívó rajzzal, melynek íves része a végtest elejét körülfogja, szára a végtest középtengelyében, fekvő a végtest hosszának alig egy negyedét éri el; szemközt e szárral a fonók felől szintén egy fehér vonás nyomul a hát lapjába, mindket oldalt pedig szintén egy-egy rövid sárgás fehér vonás indul háránt irányban, úgy hogy e fehér vonások $\frac{1}{2}$ szerűen állva, négy részre osztják a végtest hátlapját. A lábak vörössárgák tetemes bebarnításokkal, vaskosak, valamennyi ezomb alul fűrészszerű fogakkal fegyverzett; e fogak az első és második lábpáron egyenetlenek és részben szerfelett erősek (II. k. IV. t. 91. c).

A fejmell szélesre fejlett, a végtestnél nem keskenyebb s nem rövidebb; fejezése oldalról tekintve kissé nyergesen elváló és emelkedő; az egész durván harántránczolt és karczolt, vörösbarna. A mellvért széles-paizsalakú, végén alig csúcsosodó, durván szemesezett, közepén egy hasitékszerű hosszbenyomással, különben vörösbarna.

A rágók aránylag kurták, vaskosak, párhuzamosak, barnásvörösek; tövük a fejrész által mintegy sapkaszzerűen borított (II. k. IV. t. 91. b). Az állkapcsok vaskosak, egészen az alajkra hajlók vörösbarnák. Az első lábpáron a ezomb és szár-ízek vastagodottak, mintegy dagadtak, vörösbarnák, a térd és végzek vöröses sárgák, világosabbak; a többi lábpáron csak a ezombok dagadozók. Az első és második lábpáron a ezomb és szár — a többiekén csak a ezombiz fűrészfogas. A végtest elöl elmeteszt és keskenyebb mint az oldalvonások táján, melyeken túl tojásforma csúcsban végződik. A has barnafekete.

A szemek aprók. Az alsó sor két középsője fekete (nappali), a többi opalizáló (éjjeli); a két sor középsői egy előre felé módosan szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közös dudorokra helyezve, de nem érintkezők; az alsó sor középszelei szintén közös dudoron állanak, a köztük és az alsó oldalszemek közötti tér sokkal tágasabb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A hátsó sor alig észrevehetőleg behajló; az alsó könnyedén kihajló s a homlok széletől oly távolságra, a mely a szemtrapez magassága háromszorosának megfelel. A tapogató vaskos, nemzőszerve feltűnően vastag és hosszan-bunkós. A terdiz kurt, a száríz kehelyszerűen és annyira vastagodott, hogy a pikkely tövének látszik lenni. A pikkely oldalt befelé fordított, kanálalakú, csúcsosodó vége kissé csavarodó és oldalt kifelé forduló; nemzőszervét egy hosszú, erős, serteszerű, a pikkely csúcsához közel induló \mathcal{C} formára görbített embolus jellemzi, mely alsó görbületével a pikkely tövét eléri.

Mértekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2.5 »
I lábpár	5.5 »
IV »	6 »

Hosszarány tehát a hímmel voltaképpen 4, 1, 2, 3.

A nőtény előttem ismeretlen, Menge szerint («Preussische Spinnen» p. 256) színezete a híméhez hasonló, vén korában a végtesten csak a fehér ívonal maradna diszül.

Saját gyűjteményemben 1 ivarérett him Szász-Vesszősről Erdélyben, néhány him a kolozsvári muzeumban, saját gyűjtésem. Egészben véve ritka s leginkább verőfényes gyepek és köves dombokon kapható, hol vagy barangol, vagy kövek alá megvonul. Ifju nemzedekét többször találtam Doroszlón és egyszer Lykaurán (Liptó) a várhegy verőfényes oldalán; ez utóbbiak harmadvedlésűek, színök azonos a leírt him színével s csak az előtest és a lábak világosabbak, módosan fejlettek, az utóbbiakon a fűrészfogaesolás merőben hiányzik; a tapogató bunkója nagy és síma. Ezekből következik, hogy a nemmel járó jegyek ezek között a lábak sajátságos fegyverzete az utolsó vedles alkalmával képződnek. Westring e fajnak czirpelő hangot is tulajdonít.

FAM. II. CSALÁD. SCYTODOIDAE. CSUPASZOK. NACKTSPINNEN.

(σχυρος = bőr, εἶδος = külső; a látszólagos meztelenségről véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. PHOLCINAE. KANCSALOK. SCHIELSPINNEN.

(φολκός = kanca; a szemecsoport sajátságáról véve.)

GEN. 1. NEM. PHOLCUS. (WALCKENAER.)

(ut supra.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 80. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 101.

Nyolcz szem; ezek közül három-három a homlok két oldalára csoportosítva nagyobb; a két csoport között, tehát a homlok közepén, két kisebb. A lábak igen vékonyak és rendkívül hosszúk. (A hímek nemző szervei igen szövevényesek, az egész tapogató rendkívül kivastagodott.)

SPEC. 1. FAJ. PHOLCUS FORSKÄLII. THOR. FORSKÅL KANCSALPÓKJA. FORSKÅLS SCHIELSPINNE.

(Forskål jeles svéd kutató tiszteletére.)

Syn. 1870. *Pholcus Forskålii* THORELL «Remarks» p. 151.

♀ Végteste körtvealakú, szürkésfehér, feketés rajzokkal; magasságánál csak kevéssel hosszabb. A fej mell széles, tűnyé alakú, a hátgödörön túl egy mely csatorna, mely a nyelecske felé szélesedik; a mellrész szélei vastagon felgyűrődök; a fejrész keskeny, hosszas-élalakúra elválasztott, a hátgödör előtt kissé elmetsett, és egész hosszában lemezszerűen kiemelkedő (II. k. IV. t. 92. b, c); felülről tekintve, a homlok toldalekszerűen a szemek előtt kiáll.

A mellvért szélességénél alig hosszabb, a negyedik lábpár csipői között nem esúcsosodó, különben vörössárga s gyéren szőrös. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról tekintve a homlokkal együtt térszerűen kiállók, vörössárgák és szőrösek, a csipőköröm táján kissé vöröslők. Az állkapcsok keskenyek, egészen az alajkra hajlók, esúcsaikkal összeérők; az alajk széles-háromszögletes, a mellvérttel összeforrott. A tapogató vékony; végíze hegyesedő, vörössárga, a száríznel hosszabb, a czombnál rövidebb; valamennyi íz hosszú, sertefele szőrökkel ellátva, melyek a szár és végíz felső felén különösen fejlettek. A lábak rendkívül hosszúk és vékonyak, vörössárgák, a czombíz felső végén, a száríz mind két végén élénk vörösbarna gyűrűvel ékesített. A czombok alul, felül és oldalt számos szerű tüskével (30—40) fegyverezettek. A végtest szürkésfehér, hátán elől rendszeren két feketés folt, mely haránt és párban áll, e folt mögött 5—8 \approx szerűen rendezett feketés ágrajz, mely a fonók felé mindinkább kisebbedik, (igen áztatott példányoknál és olyanoknál, a melyek épen vetkeztek, e rajzok néha igen határozatlanok, gyakran eltűnnek). A has szürkésfehér. A szemek barna gyűrűkbe foglaltak, gyantászerű fényűek és színűek (szürkületiek); a szemtér mindkét oldalán három-három szorosan egy csoportban, szelek azonban nem érintkezők; e két csoport közelebb egymáshoz mint a mennyi az alsó sor középső két kis szemének a térfogata (haránt érve), e középszemek a homlok szélétől oly távolságra, mely az egész szemtér legnagyobb átmérőjét még valamivel meghaladja. A zár egy

kiemelkedő, háromszögletes, barnászörös köldök, melynek talpát az. egy zárt emberi szájhoz hasonló légzőres képezi.

Mértékek: ♀ Törzs	6.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	34—37	»

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ karsúbb, kisebb végtesttel, egyébként színezet tekintetében a nőténynyel egyező, neha kisebb rajzokkal. Az első lábpár czombján az alsó tüskesor erősebb tüskékből alkotott. A tapogató kurta, rendkívül vastag, majdnem hólyagos kinezésű, szalmasárga, mintegy áttetsző; nemzőszervének alkatrészei barnás vörösek. A czombíz, aránylag vékony töből indulva, kúp alakra vastagodik, a térdiz igen rövid, a szár és czomb közé mintegy beekelt; a száríz, oldalról tekintve, tojás alakra dagadt, valamennyi íz között a legvastagabb; a végiz kurta és nem pikelylye alakított, csúcsának külső oldalán egy hüvelykújszerűen kinyúló vörösbarna nyujtványnyal, e mellett, a belső oldalon egy vékonyabb nyujtványnyal; e nyujtványok alatt és befelé fordítva egy tökéletesen félgömb alakú, fehér gyűjtő dagadozik.

Mértékek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	32—35	»

E faj eredetileg is magyar példányokra alapítottatott (lásd Thorell *l. c.*), melyeket KEMPELEN LAJOS ur kapott, a melyek azonban tulságos ázás folytán a rajzokat nélkülöztek. Hazánk deli részében s itt különösen világosabb pinezésekben, árnyékos zugokban, istálókban igen gyakori s úgylátszik, hogy pinezésekben és istálókban az egész éven át megszakadás nélkül előfordul; ivarérett példányai kora tavasszal épen úgy mint késő ősszel előfordúlnak. A sarkokban rendetlen hurkokból álló gyér hálózatott sző, gyakran sajátságosan rezeg; párzáskor az ivarok a pinezek boltozatán barangolnak. A nőtény nagy, gömbölyű petéit ritka szövettel gömbbő szövi össze s e gyömböt állkapcsaival tartva folytonosan magával cipeli, a peték száma 30—36. Ismerem, magyar részekből: Zombortól lefelé Orsováig.

SPEC. 2. FAJ. PHOLCUS PHALANGIOIDES. (FUESL.) LÁBAS K. LANGBEINIGE S.

(*φαλάγγιον* = pók, kivált a «kaszáspók»; a lábak hosszúságáról véve.)

Syn. 1775. *Aranca phalangioides* FUESLIN «Verz. schweiz. Ins.» pag. 61.

Vide: THORELL «Remarks» p. 145.

♀ Végteste hengeres, magasságánál kétszer hosszabb, szürkésfehér, egyszínű. A mellrész kerek, domborodó, fehères, közbül egy terjedelmes vörösbarnás folttal, semmi csatornával. A fejrész, felülről tekintve, egyenlő oldalú háromszögletes, jól elválasztott, előtte a homlok csak kevéssé kiálló, a mellvért sárgásfehér, hajszálfinom vöröses szegélyezett. A rágók kurtak, hengeresek, kissé előre irányzottak, vörössárgák. Az állkapcsok keskenyek, egészen összehajlók; az alajk vaskos, a mellvérttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgások; a végiz csúcsosodó, a száríz vele egyenlő hosszúságú, felül hosszú szőrös, a czombíz nál rövidebb. A lábak rendkívül hosszúk, vékonyak, vöröses sárgák; a czombíz végén fehér, a térd barnászörös; a czombok sorban álló, szemölésszerű igen apró tüskékkel borítottak (tüskések?). A végtestet lásd fennebb; a has szürkésfehér.

A szemek fehéresek (éjjeli?), foglalatjuk csak barna foltos; a fej két oldalán álló három-három szem nagy, széleivel közel érintkező, a csoportok egymástól sokkal nagyobb távolságra mint a mekkora a közbül álló két kis, fekete (nappali) szem tereseje (haránt érte). Az alsó szemsor csak kevéssé távolabb a homlok szélétől, mint a mekkora az egész szemcsoport szélessége.

A zár terjedelmesen, köldökszerűen emelkedve, szürkés fehér; nyílása a légzőrés közepe fölé esve a légzőrés szegélyével együtt alakú és barnás vöröses.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 "
I lábpár	47 "
IV "	31.5 "
II "	33 "
III "	25 "

♂ valamivel karesúbb; színezete a nőstényével azonos; a fejmell középfoltja néha elhalványodott. A tapogató duzzadt, gyűrűze (trochanter) egy karesú tövisszerű nyújtvánnyal, a száríz hengeres, a térdíz kurtá, mintegy beékel, a száríz előrefelé esősesodó tojásdad, vastag, a végíz ninesen pikkelyléc alakítva, igen rövid, fégömbölyű rajta a gömbalakú fehères gyűjtő, közepén egy vörös, finom, abroncsszerű csikkal; a gyűjtő mellett s a végízből indulva oldalt és kifelé, egy a végén tetemesen szélesedett, elnetszett, ki és be nyomott nyújtvány, melynek belső ága vékonyabb, külső ága széles, mind a kettő kissé görbült.

Mértékek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.6 "
I lábpár	48 "
IV "	34 "
II "	35 "

E pókot magyar részekben csak egyszer gyűjtöttem Sopron megye Nagy-Barom nevű községében, tyúkólakban, hol bőven előfordult; a pesti nemz. Muzéumban két ♀ Rákos-Palotáról, hol Pável János gyűjté. Erdélyből ismerem Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. PHOLCUS PLUCHII. (Scop.) PLUCH K. PLUCH S.

(Pluch, mult századbeli természetbarát.)

Syn. 1763. *Aranca Pluchii* Scopoli «Entom. Carn.» pag. 404.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 147, 148.

♀ Az előbbi fajoknál sokkal kisebb, végteste hengerded. Az egész állat világos hamuszín (borszeszen sárgásfehér); a fejmell némi halványbarnás rajzzal. Lábai vékonyak, hosszúk, sárgásfehérek, a czombyégek fehérek.

A fejmell majdnem kerek; mellrészé kávéasan felvetett szélekkel és szakadozott barnás szegélyléc, közepén egy kettős csikkal, mely a fej hátsó szélét éri; fejerésze jól elválasztott, közel körded (haránt fekvő), előtte a homlok jól kiálló. A mellvért hátul elkerekített, különben sárgás, szélein a csipők állásának megfelelő világos foltokkal. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról nézve a homlokkal együtt ívesen kiálló. Az állkapcsok igen keskenyek, egészen a vaskos, közel háromszögletes alajk felett összehajlók, sárgások; az alajk a mellvérttel összeforrott. A tapogató vékony, sárga; végíze szőrös, hegyesedő, a szárnál kevéssel rövidebb. A lábak hosszúk, vékonyak, végig szőrösek. A has a végtesthez hasonló színű.

A szemek fehéresek (szürkületiek); a középső két kis szem feketés (nappali); a fej két oldalán álló három három szem nagy, jól összeérő, feketén keretezve, a két csoport egymás közötti távolsága valamivel nagyobb a két középszem teresejénél (haránt ertve); előlről tekintve a két középső szem a két legalsóbb oldalszemmel kissé behajló sort képez.

A zár egy tetemes hosszúságú barnásvörös, duzzadozó, harántfekvő dudorodás mely egy vastagajku zárt emberi szájhoz igen hasonló.

Mértékek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.6 "
I lábpár	20.5 "

♂ néha alig valamivel karesubb a nősténynél, sokszor igen karesű. A ♀-nyel egyenlő szévezetű. A tapogató duzzadozó, czombíze hengerded, terdize igen rövid, mintegy beékel, száríze vastag, hossztojásdad; végíze nem pikkelyléc alakított, felgömbölyű, külső oldalán egy igen erős, vörösbarna, lapiezkás nyújtvány, melynek lapiezkája láthatólag behasított; e lapiezkás nyújtvány tövén egy kis mellék nyújtvánnyal.

Méretek: ♂ Törzs	4:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.7 »
I labpár	2.2.5 »

Házak táján, jelesen ereszek alatt, zugokban épen oly otthonos mint a szabadban, hol a sziklás helyeket kedveli. Nyári alak, mely júniusban ivarérett. A nőstény 40—45 petét rejtő ritkás, kerek burkát, melynek szövete oly vékony, hogy a peték megszámlálhatók, folytonosan magával hordozza, még pedig allkapásaival tartja a burkot, melyhez igen ragaszkodik s ha elvetetik tőle, sokaig keresgéli.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvarról, Szent-Lászlóról, Tordáról (hasadék), Várfalváról (Aranyos szorosa); magyar részekből: Mehádiáról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tarczáról, Ungvárról, az Alsó-Hámorból és B.-Füredről; (a Muz. gyűjteményében Ungvárról gyűjt. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCALÁD. SCYTODINAE. HÁTASOK. BUCKELSPINNEN.

(vide «Scytodoidae.»)

GEN. 2. NEM. SCYTODES. LATR.

(vide «Scytodoidae.»)

Syn. 1084. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134. (ad. partem.)

Hat szem, párosan és úgy állítva, hogy az egyik pár a fej elejére, egy-egy pár a fej oldalaira esik. A fej mell hátul magasán domború. A ragók kiesinyek és veznek. A lábak egy sánja- és két bordáskörömmel. *

SPEC. I. FAL. SCYTODES THORACICA. LATR. HÁTAS CSUPASZPÓK. RUCKIGE NACHTSPINNE.

(thorax = mellkas; a fej mell domborodásáról véve.)

Syn. 1801. *Scytodes thoracica* LATREILLE «Tabl. méthod. in Nouv. Dict.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 469.

♀ Zömök vaskos testű, vékony lábú alak. Sárgás, világos, nemi agyagvörösös lehelettel; az elő- és végtest úgy mint a lábak is feketen, párdúcyszerűen tarkáltak. A fej mell a végtestnél valamivel magasabb, előrefele ívesen esőkkenő; a fejresz keskeny, határozatlanul elválasztott, elején két kis csücsökkel; az egész vörössesárga, cikázó, fekete szegélyléc és hasonlószerű áttört középrajzzal, mely a szemek mezejét is elfoglalja s a mellreszen két egymás felett álló szívyszerű sz körrajzot tüntet elő. A mellvert keskeny-tojásdad, sárga; közepén egy kis, hasitekszerű benyomással, szeleim a csipók állásának megfelelő benyomásokkal. A rágók rövidek, veznek, vörössesárgák, tövükkel egy-egy fekete foltal díszítettek.

Az allkapások egészen az alajkra hajlók, mely utóbbi a mellverttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgásak, a czomb és száríz vege feketé gyűrűvel; a végíz árszerűen vékonyodó, a szárnál

* E jegy ellentéte a *Loxoeceles* nem jegyének, melynek szintén 6 szeme van, de sánjakarma nincs. E nem hazánkban eddig még nem találtatott.

hosszabb, szőrös. A lábak vékonyak, hosszúságra nem aránytalanok, világos agyagsárgák, elesen rajzolt, sűrűn álló fekete gyűrűkkel; az első lábpár szára négyszer gyűrűzött. A végtest kerekded, sárgás, világos; felületen a fonók felett () szerű fekete rajz, mely a hát felé pontokra oszolva, két pontsort alkot, — töle mindkét oldalt még 2—3 összefolyó páros pont; — a has világossárgás több igen apró fekete ponttal, a tüdőfedők táján egy-egy nagyobb folttal.

A középső szempár a fej oldalesüeskei mögé esik, s az oldalpárokhoz közelebb áll, mint állanak ezek egymáshoz. A homlok egy ékalakú nyújtvánnyal a rágók töve közé ékelődik.

A zár bőrös, a hassal egyenlő színezetű bemélyített pontpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 "
I lábpár	9.8 "

♂ előttem ismeretlen.

Ritka. Találtam Zimonyban az ottani hajóállomás penztári bódéjának eresze alatt, hol Steatodák társaságában egy sarokba vonulva lesekedett; utjabban Szarvason és Baján hasonló körülmények közt.

A nemz. muz. gyűjteménye a legújabb időben Buda vidékeről került a Virányi-fele gyűjteménnyel.

FAM. III. CSALÁD. ENYOIDAE. BÚVÓK. SCHOBERSPINNEN.

(*Εγρώ* = Bellona, görög istennő.)

GEN. I. NEM. ENYO. SAV. ET AUD.

(vide supra.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Egypte,» ed. II, XXII, pag. 349. ad. p.)

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 108.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, különben észrevehetőleg könnyedén behajló. A szemek láthatólag három sorban állók. Az alsó szemsor négy szeme közül a két középső sokkal nagyobb valamennyinél; e két középszem közötti hezag kisebb annál, mely a negyedik sor két szeme között letezik. A fej vaskos, felgömböszzerűen elkerekített, bubján a szemesoporttal, mely messzire áll a homlok szelétől. Az alsó fonópár a felsőnél hosszabb.

SPEC. I. FAJ. ENYO GERMANICA. (C. K.) NÉMET BÚVÓPÓK. DEUTSCHE SCHOBERSPINNE.

(A magyar fajnév az életmódról, a német az első lelhelyről véve.)

Syn. 1837. *Lucia germanica* C. Koch «Uebers. des Ar. Syst.» I, pag. 19.

♀ Kicsiny. Előteste barnásvörös, végtestének felülete fenytelen-fekete, hasfele feheres s e szín az oldalakba is csücsökszerűen benyomul. Lábai vörössárgák, sötétebb ezombokkal. A fonók sárgásfehérek. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

A fej mell barnásvörös, egészen vaskos; fejerésze kissé nyújtott, elől tompán elkerekített, a mellrészről csak kavás oldalbenyomások által elválasztott. Oldalról tekintve az egész fej mell a fejbübtől a nyelecskéig egyenletesen törpülő; hátgödre egy jelentektelen hosszhasíték. A mellvért szeles, kissé domborodó, hátul nem csücsösödő, barnásvörös, apró, feheres, pelyhszerű szőrözettel ritkán ellátott. A rágók barnásvörösek, módosan fejlettek, oldalról tekintve ékalakúak, kissé az állkapcsokra csapottak; tövükre

a fejrészt sapkaszerűen borúl. Az állkapcsok keskenyek, a háromszögletes alajkra egészen reáhajlók és a mellvértnél sokkal világosabbak. A tapogató vég- és szárúze a czombnál husosabb; a végiz csúcsosodó s oly hosszú, mint a szár a térdizel együttvéve.

A lábak karesűk, fegyvertelenek, rövid szőrrel borítottak, esípöik világos vörössesárgák, a czombok vörösbarnásan befutva mintegy füstölve, a többi izek egyszínűen vöröses sárgák. A végtest rendes tojásdad, szélességénél nem magasabb; felül fekete, alul fehéres, mely utóbbi szín a légzőrés táján az oldalakba kiékelődik. A szemecsoport sajátosságos; az alsó sor két középső szeme sokkal közelebb egymáshoz mint a leghátulso két szem; ez utóbbi a többi szemtől messzire hátravetett; a két két oldalszem az alsó sor középsőivel mintegy háromszögben áll.

A zár igen egyszerű s egy alig kiemelkedő, nyelv alakú, vékony lemezkéből áll, melynek töve vörössesárga, éle bebarmitott.

Mértékek: ♀ Törzs	3·5—4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·5—1·7	„
I lábpár	5	„

♂ előttem ismeretlen.

Ritka kis pók, melyet mint nyári alakot ez idő szerint csak B.-Füredről és az Alsó-Hámorból (Borsodmegye) ismerek. Az utóbbi helyen találtam lakházát, melyet palakövek alá helyez s a melyben peteburkát híven őrzi (I. köt. III. t. 56.). Vajjon azonos-e ez állat a SAVIGNY és ARDUIN Egyiptomból leírták Enyo nitidával, a mint ezt THORILL «On Eur. Spiders» p. 108 említi? ezt eldönteni nem merném; annyi bizonyos, hogy szemállítás és színezet szerint egyezik a KOCH idézett leírásával, a mint ezt THORILL tanár a revisió alkalmával el is ismeri.

SUBORDO III. ALREND.

T U B I T E L A R I A E.

(tubus = cső, tela = szövetség)

C S Ő S Z Ö V Ő K.

Mindazon tulajdonképeni pókok, a melyek szervezeti alapon a többi hat alrendbe be nem illenek, a Csőszölvők alrendjébe tartoznak. Az alrend valósággal polymorph s az átmenetekre nézve, a Kerekhálósok kivételével, minden más alrend felé hajló alakjai vannak.

+

A mily soknemű az alrend szervezete, oly soknemű az életmódja s oly sokneműek szövetei is; és hogyha a pókrend működési rendszerét egy szakadatlan egésznek tekintjük, akkor elmondhatjuk, hogy a csőszölvők betöltik, elfoglalják azon hezagokat, a melyek a működési módok között különben létre jönnének. Ugyanezt mutatja a soknemű alakrokonság más alrendekkel is.

A legfőbb pókszervek ez alrend körében változatosak. A szövő szervnél kettős és hármas karomrendszert találunk, mellette azt, hogy a kettőssel sajátosságos szőrtalpak együtt lépnek fel, melyek azt mutatják nekünk, hogy itt a specifikus pókműködés, t. i. a hálózás mellett, a járás-keelésnek is helye kezd lenni. A fonószerv hasonlóképen eltéréseket mutat; némely fonópárok megnyúlnak, több izületet kezdenek öltetni, s a cséverendszer másneműen van alkalmazva, tehát másnemű szöveteiket is létesít.

A potrohosság az alrendből kimarad. Az erőteljes fejmelhhez egy arányos végtest csatlakozik ; a lábak arányosan erőteljesek s a hol nyújtottak is, ott is a járás-kelesre esik a súly. A míg a két megelőző alrend alakjainak táplálkozása legfőképen a háló berendezésétől, alkalmazásától s a türelmes leséstől függ, tehát bizonyos passivitást mutat, addig a csőszövényknél érvényre jut már az aktivitás is, mely az orozva támadásban nyilvánkozik.

Az alrend azon csoportjaiban is, a melyekben a hálóra, egyáltalában szövetre aránylag még nagy súly esik (Agalenoidae = Illók), e szövetek jellege s így hatásmodja is lényegesen más mint a kerekhálósoknál és hurokkötőkénél. Mert a míg az utóbbiak finom fonalzataikat a *repülő* rovarok útjába állítják s a rovarok épen azért kerülnek hatalmukba, mert a szövetet *nem veszik észre*, addig a Csőszövényknél épülő hálózatok, voltaképen szövetek, a *letelepedő* rovarokra céloznak, sőt nagy részben e rovarokat a letelepedésre, illetőleg a hálóra kerülésre mintegy csábítják. A Zugpókok (Tegenaria) terjedelmes, vízszintesen feszített leplei, melyek idővel még porosakká is lesznek, szinte hívogatják a letelepedésre helyet kereső legyet; így a Tölesérpók (Agalena) tölesérszerű leple is. Az Eretnékfélék (Amaurobiinae) oly helyiségeket raknak meg tapadós hálózattal, a melyek rovaroknak letelepedő vagy búvóhelyeket képezhetnek; így a Dictynapókok, Eretnékpók (Amaurobius) s az Illók (Agalenoidae) legtöbbje is.

Az Orzóknál (Drassoidae) már nem a szövetre, hanem a lábalkotásra esik a fősúly. Ezeknél a kettőskaromrendszer uralkodik, a lábak talpasok; ezek vagy elhaladó rovarokra orozva támadnak, vagy üregekbe — természetes és mesterségesekbe — rejtőzve lesik a betévedező prédát. Ennek még a vízi Búvárpók (Argyroneta) is megfelel, mely búvárharangját el-el hagyogatja s az Utricularia sűrűségében orozgat.

Általános tulajdonság ezen alrendnél az, hogy szövetnél a lakhelyre nagysúly esik, némely családnál épen a főbb súly, s ez utóbbi esetben a szövet már csak a szaporodási és kifejlődési mozzanatokra s nem a táplálék beszerzésére való. Itt tehát kezdődik a lakhely állandósítása mellett, a mozgásnak bizonyos körben való szabadsága.

Lakhelyeik változtatásában kevésbé szabadok, a helyiség választásában is korlátozottabbak; és sokkal inkább a röghöz vannak kötve, mint a megelőző két rend; azon alakok száma, a melyek kő, rög, lehullott levél stb. alatt él és hat, ezen alrendnél már túlsúlyban van.

A függőleges elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik ugyan, de a magasba is messze mennek. A kárpáti Rejtpók (Cryphoesa carpathica O. H.) a magas Tátra csúcsain is él s viszont a barlanglakó pókok között a vak alakok, melyeket hazánkban még nem találhattam fel ugyan, de a melyek aligha hiányzanak, a föld méhébe hatolnak.

A nemzedékek sora legfőképen (nem mondhatom, hogy kizárólagosan), áttelelő alakok által tartatik fenn s a biztos áttelelés feltételeiről nem az anya, hanem az ifju nemzedék maga gondoskodik. Az anya őrzi peteit s gyámolítja ifjú nemzedéket, addig míg ez önállóan is megélhet.

FAM. I. CSALÁD. UROCTEOIDAE. BORZOSOK. ZOTTELSPINNEN.

(*ωῖψά* = fark, *ζυζέζ* = szőr; a fonók szőrös voltáról véve.)

GEN. I. NEM. UROCTEA. DUFUR.

(vide Urocteoidea.)

Syn. 1820. DUFUR «Descript. de cinq. Ar. nouv.» pag. 198.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 111.

A fejmel rövid, széles, veselakú; fejerésze kicsiny. A felső fonópár a többinél sokkal hosszabb, két ízű, a második íz hosszú, összenyomott, alul cseves. Nyolez kerek, kiálló szem; ezek közül négy-négy egy szabálytalan négyszögbe állítva; az alsó sor két középső szeme a legnagyobb. A lábak vaskosak, szőrök, végeiken három körömmel (két bordás és egy sánjakörömmel).

SPEC. 1. FAJ. UROCTEA DURANDII. (WALCK.) DURAND BOBZPÓKJA. DURANDS DACHSPINNE.

(Durand francia tudós tiszteletére.)

Syn. 1809. *Clotho Durandii* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV. p. 370.

Vide: THORRELL «Remarks» pag. 503.

♀ Nagy, zömök alak. Előteste és lábai vörösbarnák, végteste barna vagy fakó, hátfelen öt sárgás-fehér folttal, melyek közül kettő a végtest elején, kettő a közepénél valamivel hátrább, egy a fonók felett elhelyeztet. Az egész állat bozontosan szőrös.

A fej mell vesealakú, szélesebb mint hosszú, laposan boltozatos, szépen vörösbarna; gyér, serteszerű szőrözettel fedett. Fejeresze alig kiálló, kicsiny; két oldalt a mellresztől behorpasztások által elválasztott. A hátgödör terjedelmes, sekély, közel háromszögletes; a mellreszen a lábak fekvesének megfelelő sekély barázdák sugáranak szét. A mellvért kerek, hosszánál nem szélesebb, világosb-vörösbarna, világos szőrözettel borítva. A rágók aránylag gyengék, rövidek, majdnem párhuzamosak és serteszerű, bozontos szőrözettel fedettek, vörösbarnák. Az állkapcsok párhuzamosak, elől elkerekítettek és nagyon egymásfele dülök, úgy hogy végeikkel érintkeznek, míg töveiket a háromszögletes alajk választja el; az állkapcsok és az alajk világosabb vörösbarnák, bozontosan szőrösök. A tapogatók husosak, végük a száriznál csak valamivel hosszabb, mindkettő együttvéve alig hosszabb a czombnál; a végzet rövid, serteszerű szőrözettel igen tömötten borítja. A lábak vaskosak, hosszúságuk arányos, vörösbarnák; az izek alsó fele hosszú, sárgás szőrözettel borított; az első lábpár második végze (metatarsus), alul, het pár erős tüskevel, az első végiz 5—6 tüskepárral; a száriz alul 4 pár hosszú sertetüskevel. A többi lábpár megfelelő izei alul szintén tüskesek. A bordáskörmök a kampón kívül 10 fogasok s a végső negy fog mintegy összeforrott.

A végtest szélességénél sokkal hosszabb, felül lapos, barna vagy fakó, bozontosan szőrös; elől elmesztett és keskenyebb mint a második folt pár táján; a fonók fele ismét csúcsosodó. A has barna vagy fakó, a légzőrés előtt rendszeren sötétebb. A felső fonópár hosszú, a végtest végén farkszerűen kiálló, oldalról kissé összenyomott s az első iz alsó felén csévekkel ellátott. A szemek nagyok, kerekék, jól domborúak, gyantaszínűek, két sorban és két negy-negy szemből alkotott csoportban állanak. Az alsó sor két középső szeme a legnagyobb, a közbeneső hezag egy szemátmérőnél valamivel kisebb; a hátsó sor két középső szeme oly távol áll egymástól, hogy az alsó sor középső szemével egy magasságánál szélesebb trapezt alkot. Az oldal-szemek nem érintkeznek s a középső szemekhez igen közel állanak, úgy hogy megfelelő felén a fejnek a közép-szemekkel egy szabálytalan (\square) negyszöget alkotnak meg.

A zár egy jelentéktelen sötétbarna terese ∞ szerű sekély benyomással.

Mertekek: ♀ Törzs (fonók nélkül)	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5	»
I lábpár	16	»
IV » 	17.5	»
felső fonók	3	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Déli faj, melyet eddig csak Fiume környékéről ismerek, hol is egy regibb utazasom alkalmával (1862) a Quarnero-öböl partja közelében, de szárazon heverő kövek alatt találtam. Szövege szürkésfehér, terjedelmes, lepelszerű és igen erős; rendszeren a kövek valamelyik kivájasát tölti ki; a bejárat előtt számos rovarnak a maradványa hever.

Magyarázat: II. k. IV. tabl. 95 bordáskörmök, 96 a szemállás, b a fej mell felülről c a végtest, vege a fonókkal, oldalról tekintve.

FAM. II. CSALÁD. AGALENOIDAE. ILLÓK. FLÜCHTSPINNEN.

(α et γαλῆς = nyugtalan; a hálón való gyors mozgásról véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. AMAUROBIINAE. ÉRETNEKEK. KETZERSPINNEN.

(ἀμαυρός = sötét, βίωσις = élni; a tartózkodásról.)

GEN. I. NEM. DICTYNA. SUNDEVALL.

(Δικτυνα = Diana, a vadászat istennője.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Ar.» pag. 16.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 122.

Az oldalszemek majdnem érintkezők; az alsó oldalszemek az alsó középsőktől legalább egy szem-átmérőnyi távolságra állnak. A fonalszűrő és nyüstjelen van. Az állkapcsok a közel háromszögletes alajkra hajlottak. A lábak fegyvertelenek. Csupa apró alak (legfőleg 5 $\frac{m}{m}$), mely különösen az ernyős növények kóróit és a házak falainak lapját választja tartózkodási helyül; az előbbi helyeken töleser alakú, ritka hálózatot szőnek, melyeknek vezérfonalai **Z** szerű gyapjas keresztfonalak által köttetnek össze; a töleser töveiben egy csőszerű sűrűbb rejt létezik; az utóbbi helyen a hálózat foltszerűen terjed s a pók alatta leskelődik, a **Z** szerű összekötő fonalak itt is meg vannak.

SPEC. 1. FAJ. DICTYNA ARUNDINACEA. (LIN.) NÁDI DICTYNAPÓK. ROHR DICTYNA.

(arundo = nád; a kedvenc tartózkodásról véve.)

Syn. 1758. Aranea arundinacea LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X. pag. 620.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 210.

♀ Zömök alak, tompán tojásdad, aránylag nagy végtesttel. A végtest felülete fakó, elejen egy széles barna csíkkal, hátulján egy hasonló színű, ezímerszerű rajzzal. Előteste vörösbarna, lábai barnászörösek. Az egész törzs rövid fehér szőrözettel fedett, mely szőrőzet a rajzok alkotásába is befoly.

A fej mellé módosan fejlett, a végtest által kissé fedett, fejerésze kissé kimagasló, domború, a mellrésztől jól elválasztott, vörösbarna; rövid fehér szőrözettel. A mellvert kissé domborodó, vörösbarna; rövid fehér szőrökkel. A ragók nyújtottak, végükön kissé szélesedők, érintkező szélek felé homorúan benyomottak, a becsapó res szélei lemezszerűen kiemelkedők, egyenként vörösbarnák. Az állkapcsok meglehetősen szélesek, elől cikerekitettek s a közel háromszögletes alajk felett összeérők, úgy mint az alajk vörösbarnák. A tapogatók rozsdabarnák, végük füstös, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb. A lábak aránylagos hosszúság mellett kissé vékonyak, rozsdabarnák, felületükön elmosódva füstösek, röviden szőrösök. A végtest aránylag nagy, domború, felülről tekintve tompa-tojásdad, majdnem körded, fakó; elejen egy barna középsíkkal, mely körülbelül fele hosszát éri a végtestnek s mely alatt egy háromszögletes, ezímerszerű, barna mező kezdődik, mely csücskével a fonók fele nyúlik s néhány világosabb harántvonal által megszakított. E harántvonalakon sorban álló fehér szőrök láthatók s elcsitítik a rajzot. Fakó színezete a végtest felületének szintén rövidke, fehér szőrökkel derézt. A has közepe rendszeren szélesen, szalagszerűen barna.

A hátsó szem sor az alsónál valamivel hosszabb, úgy hogy az oldalszemek kissé rezsutós állást foglalnak el. A középszemek egy előre fele kissé szűkülő trapézben elhelyezettek s a hátsók közötti ter akkora,

a mekkora távolságuk az alsóktól; a hátsó sor szeméi egymástól egyenlő távolságra állnak. Az alsó sor a homlok széletől oly távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó és hátsó sor középszeméi között.

A zár egy harántfekvő hosszúkás köldök, mely a közepén egy sekély benyomás által két felre oszlik és ez elosztásnak megfelelő két = szerű nyílást mutat, mely hátrafele néz.

Mértékek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8	»
I lábpár	4	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♂ kisebb, karesű, majdnem sisakszerűen kiemelkedő, domború fejű és hosszabb, karesű lábakkal. A fejen a fehér szőröcskék csikosan sorakozottak. A rágók hosszúk, oldalról tekintve végeikkel tetemesen előre hajlók. A tapogató rövid szárizen egy kettéhasított, szemölesszerű kiemelkedés. A pikkely nagy, eszesen kanálalakú, oldalt *kijel* fordított; nemzőszerve egy göcsulakú vörösbarna gyűjtőből áll, melyből oldalt egy a pikkelybe befekvő s szélénél görbületehez alkalmazkodó, előre irányzott nyújtvány indul, hátrafele pedig egy erős, sötétbarna, kettős csavarodású, dugóhúzóalakú embolus meredezik.

Mértékek: ♂ Törzs	2.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.3	»
I lábpár	4	»

Tavaszi és nyári alak, mely különösen az ernyős virágok száraz köröit, egyáltalában a kiszáradt növényzetet kedveli, a melyen hálóját úgy alkalmazza, hogy toleseralaku feneke az ág vagy ernyőszirmok könyökeibe essek; néha a falakon is található, hol hálója egy poros folthoz hasonlít. A háló ketfele fonalból való: az egyszerű vázalkotó, néha összefutó fonalakból és gyapjas fonalakból, a melyek a vázfonalak között hágesómódra alkalmazvák s igen tapadók. Ez utóbbi fonalat a kis állat a negyedik láppárral fejt ki s úgy véltem észrevenni, hogy e fonalak a fonalszűrőből eredve, a nyüsstel fejtetnek és alkalmaztatnak. Az állat kicsinységénél fogva észleletem nem volt egészen szabatos.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Sz.-Vesszősről, Tordáról, Mező-Záhról, Szeben környékeről; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Ogradenáról, B.-Csabáról, Tokajból, Ó-Huttáról (Borsod), Szekes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapestről (Muz. gy. Pável).

SPEC. 2. FAJ. DICTYNA LATENS. FABR. BŰVŐ D. SCHLUPF D.

(latco = elrejtve lenni; az életmódról.)

Syn. 1775. *Araneus latens* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 212.

♀ Előteste fekete; végteste világos hamvasszürke, hátfelen egy terjedelmes, levelalakú fekete folttal; lábai és tapogatói feketék.

Alakra nézve megfelel a *D. arundinacea*-nak, de ennél kisebb.

A fejmell fejezésze meglehetősen tömött fehér szőrözettel borítva; végteste pikkelyszőrökkel teljesen fedve. Sértetlen állapotban a térdcsuklók töven egy kis, fehér szőrűstök.

A zár megfelel a *D. arundinacea* zárjának.

Mértékek: ♀ Törzs	2.5—3	$\frac{m}{m}$
-------------------	-------	-------	---------------

♂ Tapogatója a *D. arundinacea* ♂ tapogatójához kepest karesűbb, bunkója ellenben vaskosabb, szárizen egy egyszerű, kis, hegyes tüske.

Mérték: ♂ Törzs	2.3	$\frac{m}{m}$
-----------------	-------	-----	---------------

E fajt dr. SEIDLITZ dr. KOCH L. meghatározása alapján Szeben környékeről említ. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 3. FAJ. *DICTYNA VICINA*. SIM. ROKON D. VERWANDTE D.

(vicina = szomszédos; a D. arundinaceával való rokonságra céloz.)

Syn. 1874. *Dictyna vicina* SIMON «Les Ar. de. France» I, pag. 192.

♂ Előteste vörösbarna, végteste egyszínűen olajbarna. Karesú, kis alak, barnászörös lábakkal. A fej mell feje része sisakszerűen felemelkedő, domború, a mell rész letörpülő; az egész igen gyeren álló, kissé soros, fehéres szőrözettel visel. A tojásdad, olajbarna végtest egyenletesen és sűrűn álló fehéres szőrözettel borított. A hátsó szemsor egyenes; az oldalszemek majdnem szemátmérőnyire egymástól állanak; a középszemcsoport majdnem deréknégyszögbe elhelyezett, elején valamivel szűkebb, hátsó szemei nagyobbak az alsóknál.

A tapogató rövid szárú felületén egy barna, tompa csapocskák áll, a pikkely igen kicsiny, kanálalakú, domború felel felfelé fordított, az alóla kiálló nemzőszer alakja jellemzője a fajnak: oldalról tekintve egy ki- és kissé hátrafelé irányozott, kétszárú, egy dugóhúzóhoz hasonlító, világosvörös embolust mutat.

Mértekek: ♂ törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.3	»
I lábpár	5	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Eddig csak Tokajból ismerem, hol mint nyári alakot a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tolgófák ágairól rázás segítségével szedtem. Simon Ajaccio környékéről, Corsica szigeteről írja le.

SPEC. 4. FAJ. *DICTYNA UNCINATA*. THOR. HORGOS D. HACKEN D.

(uncinata = horoggal ellátott; a ♂ nemzőszerén létező horogról véve.)

Syn. *Dictyna uncinata* THORELL «Rec. crit. Aran.» pag. 82. et «Remarks» pag. 212.

♂ Előteste vörösbarna, végteste fekete, szürkés szőrözettel. Karesú, kis alak, barnászörös lábakkal. Fejmellének feje része felvetett, domború és elkerekített. A végtest kissé csúcsosan tojásdad, kicsiny. A középszemcsoport közel derék négyszögben áll, mely magasságánál láthatólag szélesebb. A tapogató rövid szárú egy vaskos, hegyes, meglehetősen hosszú tövis; a pikkely nagy, csúcsosan kanálalakú, az alóla kiálló nemzőszer formája és jellemzője a fajnak: belülről és oldalról tekintve, egy hátrafelé irányozott, sarlóalakú, sötétbarna és hegyével lefelé álló köröm látható (innen: uncinata).

Mértekek: ♂ Törzs	2.3	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1	»
I lábpár	3.2	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen. *

Eddig csak egy példány után ismerjük Budapestről (városliget bokrai).

* Thorell szerint l. e.: ♀ ferrugineo-fusca, pedibus fusco testaceis, parte cephalica lineis tribus, e pilis canis formatis; abdominis dorsum cinereum vel testaceum, macula antica subquadrata, aliaque supra anum in undas transversas saepe divulsa, nigris.

SPEC. 5. F. A. J. DICTYNA VARIABILIS. C. K. VÁLTOZÉKONY D. VERÄNDERLICHE D.

(variabilis = változékony; a színezet állhatatlanságáról véve.)

Syn. 1836. *Dictyna variabilis* C. Koch «Die Arachniden» III. pag. 29.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 433.

♀ Vörössárga előtest, zöldessárga végtest, melyen a sötétebb erezet mintegy sejteket alkot; a lábak szennyesen zöldessárgák. Zömök alak, puffadozó, tojásdad s elejével a fejmell mellrészére felfekvő végtesttel. A fejmell módosan fejlett, hátul lelapuló; fejerésze, oldalról tekintve, erősen domborodó; az egész vörössárga fehéres, gyér, kissé sorban álló szőrözettel. A mellvért laposan domború, agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók, előlről tekintve, majdnem párhuzamosak, világos vörössárgák, sötétebb, áttetsző csípőkörömmel. Az állkapcsok egyenkint meglehetősen párhuzamosak, elkerekített csúsaikkal egymás felé hajlók; az alajk szélességénél magasabb, tompán csúcsos s úgy mint az állkapcsok vörössárga. A tapogató sárgás, csúcsán kissé füstös; végíze oly hosszú mint a szár a térdizel együttvéve. A lábak arányosak, szennyesen zöldessárgák és kivált alsó felükön sűrű, fehéres szőrözettel borítottak. A végtest zöldessárga, sötétes erezzel mintegy recézve s rövid, fehéres szőrözettel borítva.

A szemnégyyszög magasságánál szélesebb; az alsó sor oldalszemei a középsőktől szemátmérőnyire állnak; a hátsó sor szemei majdnem egyenes vonalban és egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor a homlok szelétől oly távolságra, a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár egy hártvás térese, mely semmi kitüntető horpadást vagy emelkedést nem mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	4·3—5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	5·6 »

♂ Kisebb, karesűbb; színezete a nőstényének megfelelő. A tapogató rövid térdizén egy rövidke csap. A pikkely csúcsosan kanálalakú, domborúságával oldalt és kifelé fordított; nemzösszerve, alulról tekintve, egy lapos, lenesealakú, sárga gyűjtőből áll, mely előszélén egy serteszerű, barna s a gyűjtő körídomához illeszkedő embolus által mintegy szegélyeztetik.

Mértékek: ♂ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ vagy kisebb
fejmell	1·8 »
I lábpár	6 »

Mint nyári alak némely helyen gyakori; hálózátát előszeretettel fris levelekre alkalmazza s nevezetesen a *Syringa vulgaris* (orgonafa) levelein található, hol a leveleket csatornásan összehuzza, behálózza a háló alatt pedig ritkás, csöves rejtjét szövi.

Ismerem különösen Budapest vidékéről (muzeum-kert), Rákospalotáról (Muz. gy. Pável), Pancsováról, Tokajból, B.-Füredről.

GEN. 2. NEM. TITANOËCA. THORELL.

(τίτανος = mész, οἶκος = ház, lakás; a tartózkodásról.)

Syn. 1869–70. THORELL «On europ. Spid.» pag. 124.

Az állkapcsok majdnem párhuzamosak. Az alajk félkerek. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó három lábpár rendesen fegyvertelen. Sötétszínű, közepes nagyságon aluli (5—6 $\frac{m}{m}$ törzs) alakok, melyek jelesen a mészhegységek kövei alatt tartózkodnak, ritkás szövetű csövet és rendetlen hálót készítenek. A fonalszűrő és nyüst megvan.

SPEC. 1. FAJ. TITANOECA QUADRIGUTTATA. (HAHN.) NÉGYCSEPPES MÉSZPÓK. VIERTROFFIGE KATKSPINNE.

(quatuor és gutta = négy csepp; a hím végtestének feltűnő díszéről.)

Syn. 1831. *Therid. quadriguttatum* HAHN «Die Arachn.» I. pag. 84.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 506.

♀ Az előtest sötét sárgásbarna. A végtest fekete. A lábak sötét füstbarnák. A fejmell fejerésze keskenyedő és kissé nyújtott, elöl majdnem elmetsett, a mellrészről jól elválasztott; oldalról tekintve az egész fejmell a nyelecskétől kezdve a fej búbjáig egyenletesen, ívesen emelkedik. A mellvért szélesen-körded, sötét vörösbarna.

A rágók módosan kúpidomúak, tövükkel a homlok előtt kissé kiálló, vörösbarnák, az állkapcsoknál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, elkerekített végeikkel egymásfelé hajlók, vörösbarnák; az alajk hasonló szín mellett felkerek idomú. A tapogató végze alig csücsösödő, sertékkal elegyes szőrözettel borított, füstbarna; végze a száriznál hosszabb. A lábak arányosak, egy színűen füstbarnák, fegyvertelenek, a czombok alsó felén hosszabb szőrözetűek. A végtest rendes tojásdad, egyszínűen fekete (éretlen példányoknál néha fakó vagy füstös) s ilyen a has is. A szemek aprók; az oldalszemek szemátmérőnyire egymástól; a közép szemcsoport egy előre felé szűkülő trapezbe elhelyezett; a hátsó középsők a hátsó oldalszemektől valamivel távolabbra mint a mennyire állanak egymástól. A hátsó sor könnyedén behajló, az alsó sor egyenes.

A zár egy kissé domborodó sötétbarna tércse.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	5·5	»

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

♂ Karesőbb, kisebb. Fejmelle a végtesthez képest fejlettebb, világos sárgabarna. A végtest sötétbarna, néha fekete, felületén négy párosan, rendszeren \approx szerűen álló cseppalakú, hófehér petytyel; a végtest elején álló foltpár néha kissé enyésző. A czombok fegyvertelenek; az első és második lábpár szára és második lábvége alul tüskés, a többi lábnak ugyanazon ízei alul inkább sertékkal mint tüskékkel fegyverezettek; a czombok sötétebbek. A tapogató bunkós, sötét; a kurta száriz, oldalt befelé egy hüvelykszerű nyújtvánnyal, e nyújtvány s a pikkely töve között egy kissé esavart hegyű, erős, fénylő köröm; a pikkely vörösbarna, széleses kamálalakú, gyéren, inkább csak szélein szőrös, domborúságával fölfelé és kissé oldalt kifelé fordított; az alóla jól kidagadó nemzőszerv, alulról nézve, egyszerű domborodású, szennyessárga, barnás szegélyzetű; a pikkely külső szélén és töve felé kiálló nyújtványon két rövidke, hasas fogaacsos.

Mértékek: ♂ Törzs	4·3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4	»
I lábpár	7	»

Mint nyári alakot a mész- és trachyt-képletekből ismerem, hol a lazán felfekvő kövek alsó lapján ritka szövetet készít.

Ismerem magyar részekből: Orsováról, Mehádiáról, Baziásról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Moosolyásról (Borsod), Parádról, Selmezbányáról, Pecs vidékeről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Buda vidékeről (Muz. gy. Pável). Az utóbbi lelhely nem bizonyos, mert csak szerfelett csonka példányok állottak rendelkezésemre.

SPEC. 2. FAJ. TITANOECA SCHINERI. L. K. SCHINER M. SCHINERIS K.

(Schiner jeles osztrák Dipterologus tiszteletére.)

Syn. 1872 *Titanoecca Schineri* L. Koch «Ueb. die Spinn. Gatt. Tit.» etc. pag. 159.

Vide: THORELL «Verz. sudruss. Spinnen.» S. Petersburg 1875. pag. 35.

SIMON «Ar. de France» I. pag. 212.

♂ ♀ Mind a két ivart csak harmadvedlésű példányok szerint ismerem.

Előteste világos vöröses-agyagsárga. A vegtest füstbarna; mind a két ivarnál egy pár \wedge szerűen álló, szennyesfehér folttal, mely a himmel legtöbbször határozott, de sen körvonaltzott, a nősténynél neha enyésző, neha hiányzik is. A megelőző fajnál nagyobb, vaskosabb. A fejmell, oldalról tekintve, a nyelestől lapos-ívesen emelkedő; fejeresze jól elváló, elől majdnem elnetszett, a mellreszhez kepest keskenyedő és kinyúló. A mellvert vörösbarna, széles, hátul hirtelenül csucsesodó. A rágók, előlről nézve, majdnem párhuzamosak, vaskosak, szőrösek, oldalról tekintve ékalakúak, az állkapesoknál nem hosszabbak, világos barnászörösek. Az állkapesok agyagsárgák, elkerekített vegeikkel egymásfele hajlók; az alajk felkerek, tovon vörösbarna, a végén sárgás. A tapogató vöröses agyagsárga, kissé füstös csucsesal, végze hosszabb a szárnál, alul sűrűn és sertekkel elegyesen szőrös. A lábak vöröses agyagsárgák, az első pár másodvégze negy pár tüskevel. Az alsó sor oldalszeméi ugyane sor középsőinél nagyobbak; a hátsó sor szeméi körülbelül egyforma távolságra egymástól; a közep szemecsoport egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó sor a homlok széletől kevéssel távolabbra mint a memyi az oldalszemének az átmérője; e sor kis mértékben, a hátsó könnyedén behajló.

Mértekek: ♂ ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.8	»
I lábpár +	7.7	»
» » »	8.5	»

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

Mint nyári (június) és őszi (október) alakot, de mindket evszakban csak mint harmadvedlésűt, magyar részekből S.-A.-Újhelyről, Tokajból és Veszprem környekeről ismerem, hol kögörgötegekben, a kövek alsó lapján szövi ritkás szövetet és csövet. E faj eldöntesenel a magyság és a vegtesten látható két fehér petty döntött.

SPEC. 3. FAJ. TITANOECA VETERANICA. N. SP. VETERANI M. VETERANIS K.

(Veterani, régi hadvezér, innen Veteran barlang tája a Duna mellett; e faj első lelhelye.)

(VII-dik tábla 155, a szemecsoport, b a ♀ zárja, d a ♂ tapogatójának szára, e a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste sötetes vörösbarna, keves sárgás szőrrel; lábai hasonló színűek, kissé füstösebbek. Vegteste barna, nem épen gyéren álló, de leginkább csak nagyításban feltűnő, sárgás-vöröses szőrözettel.

Fejmelle oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; fejeresze kissé nyújtott, elől elkerekített, oldalról tekintve a tetemes hátgödörtől kezdve igen lankasan emelkedő. Az egész fejmell szele igen finoman karimázott. A mellvert körded, barna; szennyesárga szőrözettel. A rágók meglehetősen vaskosak, kissé ripacsosak s elege szőrösek; oldalról tekintve tovik kissé terdszerűen kiálló. Az állkapesok egyenesek, egyenközűen szelesek, végük elkerekített, különben vörösbarnak; az alajk egy rágófelével valamivel keskenyebb, elkerekített, s az állkapesoknak felhosszát éri el. A tapogató füstösen vörösbarna, végze sertekkel elegyesen bőven szőrös, oly hosszú, mint a terd és szár együttveve. A lábak elege karesuk, szőrözetük elege gazdag és sárgásbarnás elegyitesű, fegyverzetük nem allando; az első lábpár czombján, felül a végén 2—3 megfekvő tüske, neha a szár alján, végén egy tüske. A vegtest szelesen tojasdad, kevesse lapított.

Az alsó szemsor igen könnyeden, a hátsó könnyeden behajló, oldalszemei nem érintkeznek s mind a két sor oldalszemei az illető sor középsőitől távolabbra esnek, mint a mennyire esnek a középsők egymástól; mind a két sor középsői egy előrefele tetemesen szűkülő trapezbe elhelyezettek, az alsók kisebbek. A hátsó középszemek az alsóktól távolabbra esnek mint a hátsó középsők egymástól.

A zár közvetlenül a legzőrés felett nyílik s két — — szerűen fekvő felből áll.

Mértékek: ♀	Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	2.3	»
	I lábpár	6	»
	II	»	5	»
	III	»	4	»
	IV	»	5.6	»

♂ Karcsúbb, valamivel kisebb. Előteste igen elenk barnászörös; lábai füstbarnák; végtete fekete, némi sárga szőrözettel; rajz nélküli. Valamennyi láb szárának alsó felén egy sorban több sertetüske áll. A tapogató vaskos, bunkós; térdize vastagságánál nem hosszabb, szárize igen komplikált: belső felén egy fényesen fekete, vaskos tövű, igen finom végű nyújtványt bocsát, mely előre irányozott, e nyújtvány tövén egy befelé, hávelykszerűen álló, rövid, tompa nyújtvány áll, e mögött egy hátranyiló, fűlszerű harmadik nyújtvány látható.

Mértékek: ♂	Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	2.4	»
	I lábpár	7.5	»
	II	»	5.8	»
	III	»	4.7	»
	IV	»	5.6	»

E csinos kis pókot, mint juniusi alakot, a Dunaszorosból, jelesen a Veteráni barlang tájáról és Jeschelnitza közelebből ismerem, hol is a gypeseken heverő mészköttörmelekek halmaiból szedtem. Az állat igen gyeren szőtt esővecskejében kövek alján tartózkodik, a megerintésre összehúzódik s csak nagyon haborgattatva, gyors futásra veszi a dolgot. Közel rokona annak a fajnak, a melyet SIMON E. Titanoecca monticola név alatt a Pyrenaeusok keleti részéből a Provence havasaiból közölt (lásd: Les Arachn. de France 1874. I. p. 214. Pl. III. fig. 10). — Dr. KOCH L. is külön fajnak nézi.

GEN. 3. NEM. AMAUROBIUS. (C. K.)

(vide Amaurobiinae.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uebersicht des Ar. Syst.» I, pag. 15.

Vide: THRELL «On Europ. Sp.» pag. 126.

Valamennyi láb tüskés. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak; az alajk az állkapcsoknál egy harmaddal rövidebb, töve felett bekeményített (constrictum), elől el- vagy kissé kimetszett. Az alsó sor szemei majdnem egyforma nagyságúak; a hátsó sor középsői, ugyane sor oldalszemeitől alig valamivel távolabbra mint egymástól. A lábvegek két bordás és egy sánjakörömmel. A fonók felső párja kétizű.

Sötétben élő alakok, melyek neha vájnak is, rendszeren reszekben, lyukakban szövik a nemezsűrűségű, selyemfehér esövet, előtte pedig a helyiség lapját mintegy kikárpitozzák; ha sarokba esik a rejt, akkor szabálytalan hálót is kötnek, melynek váza száraz, erősebb fonalakból áll, a melyekhez selyemfehér, gyapotszerű, igen tapadós fonalak neha csipkeszerűen alkalmazkodnak, a melyek valószínűleg a fonalszűrőből erednek s a nyüst segítségével megerősítettnek. A nyüst nemely faj himenél hiányzik.

SPEC. 1. FAJ. AMAUROBIUS FEROX. (WALCK.) VAD ERETNEKPÓK. WILDE KETZERSPINNE.

(ferox = vad, de szentelen is; itt a tömads hevesességére ezélezt.)

Syn. 1830. *Clubiona ferox* WALCK «Faun. Franc.» pag. 150.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Előteste vörösbarna, sötétebb fejrésszel; a végtest sötét olajbarna felülete elején három (1) szerűen csoportosított sárgás csikkal, ezek alatt 3—4 \wedge szerű harántirajzzal. Lábai vörössárgák, hosszúságra nézve arányosak, kissé vaskosak. Közepesen felüli vaskos alak.

A fejmell mellrész, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik, a többi rész a hasítókereszerű hátgödörön kezdve laposan íves; fejezése a mellrészről sekély barázda által elválasztott, vaskos, domború, elől tompán elkeresztelt, majdnem elnestszett, előre irányzott serteszerű szőrözettel borított. A mellvért paizsalakú, lapos, gyéren álló, vékony, hosszú szőrökkel. A rágók vaskosak, oldalról tekintve ékalakúak, tövük a homlok előtt térszerűen kiálló, egyébként sötét vörösbarnák, serteszerű szőrökkel borítottak. Az állkapcsok elől kissé lapátformára szélesedők, domborúak, vörösbarnák, erős szőrözettel; az alajk a végén elnestszett. A tapogató végze füstös, sertékkal elegyesen bozontosan szőrös, alul 3—4 tüskével s oly hosszú, mint a száríz a térdizel együttvéve. A lábak egyszínűen vörössárgák, szőrösök, alsó felükön és oldalt gyéren tüskések. A végtest szépen kissé nyújtott-tojásdad, felületén a fennirt rajzzal, hasfelén egyszínűen olajbarna.

A középszemcsoport egy előre felé igen szürkült trapezben elhelyezve; az alsó sor a homlok szelétől több mint szemátmérőnyire, oldalszemei láthatóan kördedek s a középsőktől mintegy másfélszer oly távol-ságra mint emezek egymástól; e sor, előlről tekintve, egyenes; a hátsó sor középszemei annyira állanak egymástól, a mennyire állanak az alsó sor középsőitől; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól, — e sor ívesen behajló s az alsónál hosszabb. A zár egy szívalaku, kissé domború, vörösbarna térese, melybe a légzőrés felől, egy világos barnászörös rész csaposan belefekszik.

Mértekek: ♀ Törzs	15.5—16	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	7	»
I lábpár	20	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ karesűbb; aránylag hosszabb lábakkal. A fej besötétedése tetemesebb. A színezet a nőstényével azonos, a végtest rajza ritkán kissé elmosódott. A tapogató meglehetősen hosszú, kivastagodott nemzőrésszel, a czombfelületén három kis tüskével; a száríz rövid, kézforma, három újszerű nyújtvánnyal, melyek közül az oldalt kifelé álló lapiczka, a többi kissé kampós, hegyes; a pikkely kanálalaku, domború, szőrös, tövével (külső oldalán) kimetszett, úgy hogy a szárízzal mintegy nyelv által függ össze; a nemzőrész kidagadó, s egy síma, domború gyűjtőt mutat, a melyből egy újjalakú, kissé kampósan hajló és előre irányzott, tompa végű nyújtvány kiáll, mely mögött még két rövidebb nyújtvány látható.

Mértekek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpár	21	»

Leginkább házi alak, mely pincekben s egyáltalában sötétebb helyiségekben gyakori s szövétével ügyesen alkalmazkodik a helyiséghez. Síma falú pincekben felhasználja a repedéseket, melyeken vajúás által segít, s a hova azután csövet belészövi; a fal lapját tapadós szövettel kikárpitozza, s a rovar, mely e szőnyegen pihenést keres, biztos préda; a hol a repedések hiányzanak, ott sarokba szövi csövet s a cső elébe rendetlen hálózatát. Melegebb pincekben, úgy látszik, megszakadás nélkül tenyészik, a hímek azonban leginkább tavaszkor (Május) ivarérettek, s ekkor barangolnak. A szobákban este kaphatók, éjjel mozognak, nappal zúgokban meglapulnak; a hol a házak sziklák közelében állanak, ott a sziklák odúiban is

található. Rendszeren két kis peteburkot őriz csövében s fiát a második vedlesen tul is gondozza, mire elpusztul.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Diósgyőrből (várrom pinezeje), Miskolcra (Avas hegy borpinezei), Diósgyőri-Tapoleza (szikla odyakban), Egerből (Skopetzház pinezei), Kőszegről, Budapest vidéke (Muz. gy. Pável), ugyanom (Kubinyi Ferencz), ugyanom (Frivaldszky János), Mehádia (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Magyarország» jelzővel (Petényi Salamon János).

SPEC. 2. F. A. J. AMAUROBIUS FENESTRALIS. (STR.) ABLAKOS E. GEFENSTERTE K.

(fenestra = ablak; a végtet felületén lévő sötét rajzról véve.)

Syn. 1768. *Aranca feustalis* STROEM «Beskr. ov. Norske Ins.» IV, pag. 362.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 205.

♀ Az *A. ferox*-nál kisebb. Előteste szemnyes vörössárga, füstös fejrészszel. Végteste, felülete közepén élénksárga, feketén felhőzött és porozott, elején egy \square alakú barnafekete, ablakszerű folttal. Lábai vörössárgák, néha elmosódó füstös foltoeskákkal.

A fej mell vaskos, a hátgödörtől a nyelecke felé menedékesen lecsapott; a fejrész igen laposan íves, serteszerű, előre irányozott szőrözettel egészen borított s a szemek felé elmosódva vörösbarnába átmenő; a mellrészről jól elválasztott, elől ívesen elkerékített. A mellvért lapos, paizsalakú, ritkásan álló feketés szőrözettel. A vaskos, oldalról tekintve ékalakú rágók a homlok előtt térdszerűen kiállók, sötét vörösbarnák, erős szőrözettel borítottak. Az állkapcsok elől lapátformára tágulók, elkerékítettek, egyenesen állók, világos vörösbarnák, sárgás szélekkel; az alajk hasonló színezet mellett elől kivágott. A tapogatók vörössárgák, végük vörösbarna, bozontosan, kefeszerűen szőrös, alsó felén 3—4 tüskével s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, az ízek közepén néha igen elmosódó füstös foltoeskákkal, különben végig hosszú-szőrösök; ezombjaik alúl, a száraz és lábvégek felül fegyvertelenek, egyébként gyéren tüskések.

A végtest szépen tojásdad, elől látszólag keskenyebb mint a közepe táján; felülete közepén élénk sárga, néha vöröss lehelettel; e világos térben, elől, egy közel négyszögletes barnafekete folt, mely elmosódó világosabb rajz által ablakszerűen van felosztva, s mely alatt a világosabb szín néha elmosódó \wedge szerű harántrajzokká tömörül; az oldalak sárgák, barnával és feketével mintegy porozottak. A has egyszínűen világos-cserbarna.

Az alsó szemsor egyenes, a homlok szélétől szemátmérőnyi távolságra áll; oldalszemei kerekdedek, a középsők kerek, a hátsó középsőknel valamivel nagyobbak s közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmérőnyire állanak; a hátsó sor behajló, középszemei közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, e sor az alsónál hosszabb, a miért is az oldalszemek nagyon reszűntösen állanak; a középszemek csoportja egy előre felé igen szűkült trapezet alkot.

A zár egy rövid, széles alapú, nyelvszerű, vöröss lemez, mely esüésével a légzőrés felé áll, s melynek két oldalán a tojócsövek ∞ -szerűen nyílnak.

Mértékek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	5	»
	1 láb pár	12	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Keresőbb, kisebb, hosszabb lábakkal, a nősténnyel egyenlő színezetű. A tapogató hosszú, sárga nyelfű; rövid szárizze kézforma, felülről tekintve két ujjforma tompa nyújtvánnyal, melyek közül az egyik oldalt kifelé áll s az izzel együtt vöröss.

A pikkely domborúan kanálalakú, külső szélén, a töve felé kivágott, a szárízából jól kiálló, domborúságával felfelé fordított, kefeszerűen szőrös. Nemzőszerve kidagado; oldalról tekintve sima gyűjtője majdnem felgömbölyű, élenken vöröses sárga, belőle egy kurt, lenyomott, fogószerű, felei szerint lapiezkás embolus áll ki, mely vörösbarna; elején egy halványsárga, hártyaszerű nyújtvány látható.

Mertekek: ♀ Törzs	8·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·3 "
I lábpár	16·3 "

Messze elterjedett faj, mely a magasabb fekvésű helyekhez van kötve, s a havasokon a fenyő övébe messze behatol. Ezer láb nál (a tenger színe felett) alantabb helyekről nem ismerem, legalább a mennyiben magam gyűjtöttem. Különösen gyakori a kiszáradt fenyvek elálló kérge alatt, de kövek alatt is tartózkodik, sőt egy ízben a tarnák nyílását támogató faalkotmányok könyökeiben létező résekben is találtam, hol hálóját, voltaképen szövétét épen úgy készíté mint az *A. ferox*, holott a kérgek alatt sajátos, fészekalakú lakást készít, a melyben nagy peteburkát őrizi. Éjjel barangol s ilyenkor a bokrok levelein óvatosan, macskamódra kúszva nem ritkán látható; a lámpás fénytől meghökken de nem futamodik meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeumkert), Görgény Szt.-Imréről (Várron), Bucsin és Mezőhavas fenyőöve (Hargita hegylánc), Nagy-Hagymás fenyőöve (Csíki havasok), Szeben környéke (Sill és Bergleiter gyűjteménye, továbbá Seidlitz jegyzéke szerint sub *Ciniflo atrox*); magyar részekből: Mehádia (Mucsuronye a Damoclet alatt), Alsó-Hámor (Borsod, Hollós fenyves, Kismező, Köhát, Jávorkut); Pribilina (Liptó, Zakameniszko major a Hlma havas feven), Lykanka (Liptó), Selmezbánya (Klingertarna támaszfái, de csak a mennyire még a napvilága behatolt) «Pest» jelzővel (Muz. gy. Fridvalszky János).

SPEC. 3. FAJ. AMAUROBIUS CLAUSTRARIUS. (HAHN.) ZÁRKOZOTT E. KLAUSEN K.

(claustrum = zár, korlát, zárkészülék; a rejtett életmódról véve.)

Syn. 1831. *Clubiona claustraria* HAHN «Die Arachniden» I. pag. 114

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Előteste és lábai rozsdavörösek, a fej rész eleje vörösbarnásba átmenő. Végteste olajbarna, felületén végig egy barna, fogasos közepesikkal, melyhez jobbról-balról szerűen álló, előre és a fonók felé egyenletesen esökkenő, sárgás ágrajzok illeszkednek. Az *A. ferox*-ra emlékeztető, sokkal kisebb alak, kurt, vaskos lábakkal.

A fej mell, oldalról tekintve, a nyelecsketől a fejbúbjáig ívesen felemelt, — felülről tekintve, vaskos; fejerésze a mellrésznel csak kevésbé keskenyebb, módosan elvlasztott, a szemesoport táján előreirányozott, gyengébb szőrözettel borított s itt valamivel sötétebb. A mellvért paizsalaku, lapos, ritkás, gyenge szőrözettel fedett. A rágók, oldalról tekintve, igen vastag tövük s végök felé hirtelen vékonyolók, a fő feletti vastagságuknál alig hosszabbak, tövükkel a homlok előtt térszerűen igen kiálló, vörösbarnák és gyeren szőrösek. Az állkapcsok lapiezkások, kifele elkerekített, befelé kissé szögletes véggel, s ez utóbbival kissé az alajk felébe nyúlók, vörösbarnák; az alajk a végén kivágott, kissé világosodó. A tapogató vörössárga, végíze füstös, kefeszerű rövid szőrözettel, valamivel rövidebb mint a térd és száríz együttve. A lábak rozsdavörösek, végig szőrösek; czombjaik, alul, a többi izek felül fegyvertelenek, máskülönben gyeren tüskések.

A végtest majdnem megfordított-tojásdad: elől valamivel keskenyebb mint hátul, oldalai igen enyészett világosb foltosokkal, hasa olajbarna, kétoldalt elmosott sárgás szegélyvel, mely alig kivethető.

Az alsó szemsor egyenes s a homlok szelétől többre mint szemátmerőnyire áll, középszemei az oldalszemektől két szemátmerőnyire; a hátsó sor oldalszemei e sor középsőitől majdnem másfelész akkora távolságra mint a középszemek egymástól; a hátsó sor az alsónál hosszabb, úgy, hogy az oldalszemek résüntös állást foglalnak el; a közep szemesoport egy előre fele szűkült trapezben elhelyezett.

A zár két egymásmellett fekvő, hólyagos, fényes, hengerded, vörössárga emelkedésből áll.

Mértékek: ♀ Törzs	10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.4 "
I lábpár	9 "

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♀ kisebb, karesű, hosszabb lábakkal, élénkebb színezettel. Előteste világos rozsdasárga s ily színűek az állkapcsok is. Egyebekben a nősténynyel azonos. A tapogató hosszú; rövid szárú kézalakú, felülről tekintve három nyújtványt mutat, melyek közül a külső szelen és közepén álló rövid és elkerékített, a belső szelen álló igen hosszú, éleshegyes, a pikkely töve felibe kanyarodó; a pikkely domborúan-kanálalakú, szőrös, — tövén, külső szelen hirtelen kivágott; a nemzőszerv rozsdavörös, kidagadó, egyszerű szerkezetű felgömbölyű gyűjtőt mutat, melyen egy emelkedett borda látható; a gyűjtőn egy egyszerű göcsalakú nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.8 "
I lábpár	11.5 "

Egyedül a Kárpátok területéről ismerem, hol a csorbai tó és Pribilina (Liptó) környékén találtam kövek alatt (Augusztus hó). Koch L. szerint Erdélyben is előfordul (Seidlitz jegyzete sub Cimiflo); rongált példányok szerint megközelítőleg meghatároztam Szébenben (Sill gyűjtemény). Eddig csak Németországból és magyar földről ismeretes faj. (lásd: «L. Koch: Die Arachniden Gattung Amaurobius, Coelotes und Cybaeus etc.» 1868. Nürnberg p. 21.).

SPEC. 4. FAJ. AMAUROBIUS PALLIDUS. L. K. FAKÓ E. FAHLE K.

(pallidus = sápadt, halvány; a színezet jellegére ezélez.)

Syn. 1868. *Amaurobius pallidus* L. Koch «die Ar. Gatt. Amaur. Coel. und Cyb». p. 26.

(IX. tábla 195 ♀, 196 ♂, 197 a ♀ zárja, 198 a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste barnászörös, sötét fejrészszel; végtete sárgás földön barna foltokkal sűrűn tarkázva s felülete elején egy sárgás rövid csikkal, mely barnával szegélyezett, egészben kissé elmosódó. Lábai vöröses sárgák, néha sötétebbek; vaskosak.

Fejmelle igen vaskos; felülről tekintve a fejrész eleje csak alig keskenyebb a mellrésznél, — oldalról tekintve az egész a nyelecskétől a fejbübjáig ívesen emelkedő; a fejrész igen gyéren szőrös, vörösbarnán besötétítve; a mellrész világosabb. A mellvért paizsalakú, lapos, barnás-agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel a homlok előtt térdszerűen kiállók, vörösbarnák és, szőrösek. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, végök kifele-oldalt résűntös; az alajk kimetszett; az állkapcsok és az alajk barnászörösek némileg világosodó végekkel. A tapogató vörössárga, végíze füstös, kefeszerűen és tüskékkel elegyesen szőrös, rövidebb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak vaskosak, végig szőrösek; a ezombok, alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren erőstüskés. A végtest tojásdad, rövid szőrökkel borított, sárgás földön barna foltokkal úgy tarkázva, hogy a közepén némi határozatlan sárga rajz alakul, melyen felül egy sárgás csik, barnás szegélyben látható. A has sárgás, néha egy barna közép és két oldalesikkal, melyek néha pontsorokra bomlanak, néha elmosódnak. A középszemek, jelesen az alsó sorai, igen kicsinyek, az utóbbiak szemátmérőnyire egymástól, bőven két szemátmérőnyire a nagy, tojásdad, alsó oldalszemektől; az alsó sor oldalszemai a homlokszelétől alig a kisebb átmérőjüknek megfelelő távolságra állók; mindkét oldalszem egy tetemes, kolbaszalakú közös emelkedésen áll; az alsó sor egyenes; a hátsó sor behajló, hosszabb az alsónál, oldalszemai a középsőknél sokkal nagyobbak s távolabb állanak mint a középsők egymástól.

A zár egy zárt emberi szájhoz hasonló s a nyelecske felől egy terjedelmes, magasságánál szélesebb, szemcsesen pontozott, vörösbarna téreshez esatlakozik.

Mértékek:	♂	Törzs	11.5	$\frac{m}{mm}$	néha kisebb; ebből
		fej mell	5.5	»	
		I lábpár	1.3	»	

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karesubb; világosabb színezetű; vegtestének rajza és tarkasága a nőstényenél elenkebb és határozottabb. A fej mell fejeresze a mellrésznel keskenyebb. Lábai karesübbak. A tapogató arányos; ezombja felületének végén három erős tüske; a rövid száríz kezforma; felülről tekintve három rövid nyujtványt mutat, melyek közül a belső a legrövidebb, körömszerűen hajlott, tompán csücsös, — a külső vaskos, hengerded-csapforma, elkerekített végű, vörössárga; a pikkely domborúan kanálalakú, a csücsán kefeszerűen szőrös, külső oldalának töve felé nagyon kivágott, domborúságával felfele fordított; nemzőszerve kidagadó; alulról szemlelve, a gyűjtő egy vaskos felkarikához hasonlít, melynek közepéből egy nyitott madár-csőrhöz hasonló, kétágú, rövidke, vörösbarna nyujtvány kiáll, míg belső feleből egy a tövén sárga, hegyén vörösbarna, egyszerű nyujtvány előre irányul.

Mértékek:	♂	Törzs	8	$\frac{m}{mm}$	ebből
		fej mell	4	»	
		I lábpár	15	»	

E jeles faj eddigéle csak magyarföldről ismeretes; eredeti leírása (lásd fennebb az idézetet) azok után a példányok után készült, a melyeket Dr. Paliardi Mehádia környéken gyűjtött, a melyek azonban mind nőstények voltak. A him itt iratik le először. Mint nyári alakot kizárólagosan csak az Alduna szorosából ismerem, hol főként a görgetegeket, ritkábban a ledöntött fák elálló kergét választja lakásul.

Ismerem: Orsováról (Allion-hegy), Mehádiáról (Stubei és Mucsuronye, részben már a fenyves övben fekvő legelők), Ó-Ogradenáról és Baziásról.

SPEC. 5. FAJ. AMAUROBIUS ERBERI. (KEYS.). ERBER E. ERBERS K.

(ERBER ügyes gyűjtő tiszteletére.)

Syn. 1863. *Ciniflo Erberi* KEYSERLING «Verhandl. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien» XIII, p. 373.

Vide: L. KOCH «Ueber die Arachn. Gatt. Amaur. &c.» p. 21. (sub *Ciniflo*).

THORELL «Remarks» p. 207. (*Ciniflo* Cyrilli).

♀ Előteste szennyes vörössárga, sötétebb fejjel; vegteste olajbarna, elmosódó-halványsárga rajzzal, mely elején három halvány csíkot, e mögött elmosódó \wedge szerű rajzokat tüntet elő. A lábak vörössárgák. Az *A. pallidus*hoz közel álló, de kisebb, karesubb faj. A fej mell módosabb, oldalról, tekintve laposan íves; a fejrész vörösbarnába átmenő, elején a mellrésznel csak kevessel keskenyebb, a szemek téreséjén előre irányozott szőrökkel borított. A mellvert sárgás, szélességénél sokkal hosszabb, egészben paizsalakú, lapos, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve vastag-ékalakúak, kissé előre irányzottak, színök sötét vörösbarna; tövükkel inkább ívesen mint terdszerűen a homlok előtt kiállók, szőrösek. Az állkapcsok, tövüktől kezdve az elkerekített végig, ívesen és könymeden egymásfele hajlók, a rágóknál sokkal rövidebbek, vörössárgák; az alajk a végén elvágott. A tapogató vörössárga, végíze sötétebb, tüskeikkel egyesesen szőrös, oly hosszú mint a szár- és terdiz együttveve. A lábak vörössárgák, vegeik kissé sötétedők, — végig szőrösek; a ezombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben gyéren tüskesek. A vegtest hossztojásdad a fentérintett halvány rajzzal, mely néha majdnem egészen elmosott, mely esetben a vegtest olajbarna. A has többnyire olajbarna, néha igen határozatlan világosabb csíkokkal.

Az alsó szem sor alig egy oldalszem-átmérőnyire a homlok szelétől, oldalszemei a középsőktől az oldalszem kisebb átmerőjének megfelelő távolságra; e sor egyenes, oldalszemei tojásdadok s a középsőknel nagyobbak; a hatsor kömyeden behajló, oldalszemei kevéssel távolabbra a középsőktől mint ezek egymástól; az oldalszemek közös, igen lapos emelkedésen s egy oldal-szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkerék, kirívóan vörösbarna terese, melybe a legzörös felől egy ∞ alakú, harántfekvő, darab mintegy beekelődik.

Mértekek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3.5 »
I lábpár	9 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karesu, hosszabb lábakkal, világosabb elő- és hátrózottabb rajzu vegtesttel. A tapogató világos vörössárga, a czomb felületének végén két párosan álló rövidebb, ezek mögött egy hosszabb tüske; a rövid száríz kezalakú, felülről tekintve, három nyujtványnyal, melyek közül a belső a leghosszabb, sötét vörösbarna, eleshegyes, a külső vörössárga, csapyszerű és rövidebb, a középső vörösbarna, ujj forma; a pikkely domborúan kanálalakú, a töve külső szelen nagyon kivágott; hegven kefeszerűen szőrös; — nemzőszerve igen kidagadó; oldalról tekintve a gyűjtő karikászerű, közepén kivájt s a kivájásban egy széles rövid tompahegyű, mellette két kisebb együttálló nyujtványnyal; valemennyi nyujtvány sötét barnavörös, a gyűjtő vörössárga.

Mértekek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3 »
I lábpár	12 »

Eddig kizárólagosan csak a budapesti Gellert-hegyről ismeretes, hol evekkel ezelőtt magam gyűjtöttem szeptemberben kövek alól; 1873-ban Pável János muzeumi gyűjtő is talált néhányat ugyane helységen. Koch L. és Keyserling gróf jegyzesei szerint, ezidő szerint a magyar lelhelyen kívül csak Lesina és Syra deleurópai szigetekről és a Pyreneusokról ismeretes, mely utóbbi helyről Simon ismertette. Ritkas esövet a kövek alája alkalmazza. — Keyserling és Koch leírásai Lesina és Syrai példányok után készültek, melyek, mint deliek kisse élenkebb rajzokkal bírhattak.

SUBFAM. II. ALCSALÁD. AGALENINAE. TÖMLŐSÖK. TRICHTERSPINNEN.

(Lásd: «Agalenoidae». A magyar elnevezés a szövet rejtjéről.)

GEN. 4. NEM. CYBAEUS. L. K.

(cybaeus = hasas; az alakról véve.)

Syn. 1868. L. KOCH «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 64.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 127.

A felső fonópar rövidebb és egy izű; a fonalszűrő és nyüst hiányzik. A lábvegek két bordás és egy sánjakörömmel. Az állkapcsok domborúak, nem benyomottak; az alajk majdnem negyszögletes, a végén kömyeden kivágott.

E nem képviselői, melyek regebben az Amaurobiusok közé soroltattak, leginkább a fonalszűrő és nyüst hiányánál (♂ és ♀-nél) fogva egyesítettek egy külön nembe.

Életmódra nézve az Amaurobiusokhoz igen közel állanak.

SPEC. 1. FAJ. CYBAEUS TETRICUS. (C. K.). BŰVÖ TARNAPOK. SCHLUPF STOLLENSPINNE.

(tetricus = komoly, sötét; színezetéről és életmódjáról véve.)

Syn. 1839. Amaurobius tetricus C. K. «Die Arachn.» VI, p. 43.

Vide: L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 50.

♀ Az előtest világos, halvány-vörössbarna; a végtest sárgásszürke, barnásan porozott, felületen néhány Λ alakú sárgás rajzzal. A lábak barnássárgák.

A fej mell módosan fejlett, feje részre az Amaurobiusokéhoz képest keskenyedő; oldalról tekintve a fej rész a résszerű hátgödörig majdnem vízszintes, igen laposan domború, a hátgödörön túl, a nyelecske felé lecsapott, elől elkerekített. A mellvért paizs alakú, majdnem oly hosszú a milyen széles, lapos, gyéren szőrös, világos-barnássárga. A rágók világos barnássárgák, a beesapó rés táján vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel terdszerűen és nagyon a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok világos barnássárgák, tövüktől elkerekített végökig könnyedén egymásfelé hajlók; az alajk közel négyszögletes, könnyedén kivágott. A tapogatók világos barnássárgák kissé sötétedő végizzel, mely gyéren szőrös és köröskörül tüskés s majdnem oly hosszú, mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak barnássárgák, tövükön vastakak, vékonyodó végekkel, itt-ott határozatlan, szürkés foltokkal; a czombok alul, a többi izek felül fegyvertelenek. A végtest rövid-tojásdad. A has egyszínűen halvány szürkésárga.

Az alsó szemsor egyenes, kerek középszemei kicsinyek, oldalszemei nagyobbak és tojásdadok, középszemei a homlok szeletét bőven két szemátmerőnyire s valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor könnyedén behajló, majdnem egyenes, oldalszemei közelebb a középsőkhöz mint ezek egymáshoz; az oldalszemek közös, barna, lapos emelkedesen állanak s nem érintkeznek.

A zár kissé domborodó, trapezalakú, a legzörös szelén vesetelakú barna réssel, mely felett még két szinten barna — — forma hasíték látható.

Mertekek: ♀ Torzs	7	m_{mm} ebből
fej mell	3.5	"
I lábpár	9	"
IV "	10	"

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Keresőbb, valamivel sötétebb végtesttel; színezet és rajz tekintetében különben a ♀-nyel egyezik.

A tapogató térd és szárizze egyenlő hosszúságúak; a térdizen kifele oldalt kiállva s előre kanyarodva egy erős, hüvelykujj forma, tompavegű, előfelen és végén sok fekete szemölcs-tuskevel borított nyújtványúal. A jól kidagadó gyűjtő sötét-barnavörös, külső oldaláról tekintve hátul horgas.

Mertekek: ♂ Torzs	6.3	m_{mm} ebből
fej mell	3	"
I lábpár	11.5	"
IV "	11.9	"

Ismerem Alsó-Hamorból (Borsod) hol júniusban ivarérett. Pével Janos Maramarosban (Pietrosz) bőven gyűjte. Dr. Koch L. Bajorország és Karinthia havasairól ismertette.

GEN. 5. NEM. COELOTES. BLACKW.

(Kotlóo = vájni; a tartózkodásra czélel.)

Syn. 1841. BLACKWALL «The diff. in the number of eyes» p. 618.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 128. et L. Koch, «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coelot. Cyb. &c.» p. 32.

A felső fonópár hosszabb az alsónál, kétizű, a végiz az alapiznél nem hosszabb, csucos, alsó felen csevés. A rágók töve terdszerűen kiálló. A fonalszűrő és a nyüst hiányzik. A lábvegeken két bordás és egy sánjaköröm.

Vaskos, vajú alakok, melyek életmódra nézve sokban hasonlítanak az Amaurobiusok és Cybaeusokhoz, ezektől azonban a fonalszűrő és nyüst hiánya és illetőleg a fonók berendezése által különböznek.

SPEC. I. F. A. J. COELOTES ATROPOS. (WALCK.) VASKOS BÁNYÁSZPÓK. VIERSCHRÖTTIGE GRUBENSPINNE.

(ἀτρεπτος = idétlen, ügyetlen, nehézkes; az alakra czélozva; de kérelhetetlen is.)

Syn. 1830. *Drassus atropos* WALCKENAER «FAUL. FRANC.» p. 170.

Vide: THORELL «Remarks» p. 437.

♀ Előteste barnavörös, fejerésze feketebe átmenő. Végteste barna, sárgával elegyített, felülete elejen egy rövid, szennyessárga közepesikkal, e mögött néhány kurta, hasonló színű \propto szerű rajzzal. Lábai sárgászörösek, vaskosak.

A fejmell vastag; fejerésze elől félgömbszerűen domború; az egész oldalról tekintve, a nyelecskétől egyenletesen, lankásan emelkedő, alig íves; a fejrész fényes, gyéren és finoman szőrös: a szemek terén néhány előre álló erősebb szőr. A mellvert tágasan pajzsalakú, sárgásbarna, lapos és gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve, körtvealakúak, vörösbarnák és bőven szőrösek; tövükkel a homlok előtt térdszerűen kiállók s végeikkel azután kissé az állkapcsokra csapottak. Az állkapcsok lapiczkások, elkerekítettek, kissé egymásfelé hajlók, vörösbarnák, hosszú szőrökkel; a szeles alajk hasonló színű s közel két harmadát éri el az állkapcsoknak; elől elmetsett. A lábak erős czombjai alul, a többi ízek felül fegyvertelenek, különben erős tüskékkel fegyverezettek. A végtest elől elmetsett, közepén a legszélesebb, hátul elkerekített, felületén a fennirt rajzzal, mely néha hiányzik, a mely esetben az egész hátfele barna, szennyes sárga színnel kevert; ritkán a földje szennyes fehér barnásan porozva. A has egyszínűen olajbarna.

Az alsó szemsor közel a homlok széléhez, a távolság egy oldalszem kisebb átmérőjének megfelelő, majdnem egyenes (behajlásra hajlandó); szemei majdnem egyforma távolságban egymástól; a hátsó sor hosszabb az alsónál, szemei egyenlő távolságban egymástól, középszemei valamivel nagyobbak az alsó sor középsőinél; az oldalszemek egy kolbász alakú, résüntösen álló közös emelkedésen.

A zár egy nyelv alakú fényes közepdarabból áll, mely egy, a legzőrés felé nyitott keretbe van foglalva s a legzőrés táján kissé beszögellik.

Mértékek: ♀ Törzs	13 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.5 "
I lábpár	14.5 "
IV "	15.5 "

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Sokkal kisebb, karesú; világos barnássárga előtesttel és lábakkal; a végtest rajzai mindig megvannak és élesebbek. A tapogató berendezése elűt az Amaurobiusétól. Térdize vastagodott, külső oldalán egy farkasfülhöz hasonló, csúcsos nyujtványnyal, a száríz vékonyabb, tövén és végén résüntösen metszett; a pikkely kevésse domború, hosszú, csúcsosan kanálalakú, a végén szőrös, belső szelen néhány tüske; a nemzőszerző módosan kidagadó, többször behorpasztott gyűjtővel, melyből — külső oldaláról és felülről tekintve a pikkelyt — egy vaskos nyelvforma, tövén fehéres, végén feketes nyujtvány kiáll.

Mértékek: ♂ Törzs	8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5 "
I lábpár	13 "

Hegyi faj, melynek kifejlődése vagyis ivarerettsége a nyár derekára s azon túl esik, s a mely az előhegységtől a havasokon körülbelül 6000 láb magasságig, tehát a fa tenyészővén túl is előfordul s termőhelyein gyakori. Az előhegységben inkább a fatönkök gyökerei mellett vájja tömkeleges lakását, gyakran az

elálló kergeket is felhasználja; a havasok magasatain leginkább azokat a köveket kedveli, a melyek az idők folyamában a gypesekbe bemélyedtek. A lakást leírtam az építmények tárgyalásánál (lásd I. köt. III. t. 57). Koch L. «Die Arachn. Gatt. Am. Coel. und Cyb etc.» pag. 46 csak egy peteburokról emlékezik, én legtöbbszörre kettőt, néha hármat is észleltem. Az anya bevárja a fiak kikelését s azokat sokáig gondozza.

Ismerem, erdélyi részekből: Görgény Szt.-Imréről, a Mezőhavasról (Hargita hegylánc), Szeben környékéről (valószínűleg «Praesbe» Sill gyűjtemény); magyar részekből: Orsováról (Allion-hegy), Ó-Ogradena (Mragonya völgy), Alsóhámor (Borsod a «Bükk hegység» sok pontjáról), a «Magas Tátráról» nevezetesen a «Csorbai tó» környékéről, a «Krivánról» az ugynevezett «Prjehibák» legmagasabb pontjaig, Pribilimáról (Liptó Pongrácz Ede-fele «Zakameniszko major»), Ruttkáról, Selmezbányáról, Tatra Füredről (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky J.)

SPEC. 2. FAJ. COELOTES INERMIS. L. K. FEGYVERTELEN B. UNBEWEHRTE G.

(inermis = fegyvertelen.)

Syn. 1855. *Amaurobius inermis* L. Koch «Zur. Charact. des Artenuntersch etc.»

Vide: L. Koch «Die Ar. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 33.

♀ Előteste barnászörös, a homlokon füstösebb; végteste szennyessárgás, barna rajzzal, mely néha különösen a himnél, néhány \wedge szerű világos rajzot létesít; hasa szennyessárga; lábai barnászörösek, a czombok barnássárgába átmenők, a két első lábpair szára és végizei valamivel sötétebbek.

A fej mell vaskos, kissé nyújtott, elől ívesen elkeresztelt; a fejrész két csekély barázda által jól elválasztott; a hátrés hosszú, körülötte a sugaras benyomások jól láthatók, a fejrész közepén egy sor hosszabb szőr látható. A mellvért barnászörös, pajzsalku, kissé domborodott, különben síma, gyér szőrözettel. A rágók erősek, élénk barnászörösek, tövük térszerűen és igen tetemesen kiálló, végük kissé szétálló, a szőrözet csak a becsapórás szelén tetemes, egyebütt kurta, gyér. Az állkapcsok élénken barnászörösek, végük sárgás, egyébként szélesek, kissé összehajlók; az alajk ívesen elmetsett, elég széles s a rágók felehosszának bőven megfelel.

A tapogató karesú, elég szőrös, végizén, különösen alul, néhány hosszú tüske, e végiz bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylagosak; az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, a második lábpaíron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul, két pár — a negyediken ismét három pár tüske, e két utóbbi párok másodvégizein is több tüske. A végtest hosszkörded, elég magas.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, és egyenlő távolságra egymástól; az oldal-szemek tojásdadok; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő nagyságúak, a középsők közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez, az oldalszemek tojásdadok s az alsó oldalszemekkel egy közös módos dudoron elhelyezettek.

A zár, a nyelecske felőli végén egy kis, kerekded nyilást mutat, e nyilástól a légzőrésig egy szalagszerű, szélességénél hosszabb síma betét észlelhető, az egész zár kissé domborodó.

Mertekek:	♂	Törzs	11.7	$\frac{m}{m}$	ebből
		fej mell	5.2	»	
		I lábpair	11.2	»	
	II	»	10.5	»	
	III	»	9.7	»	
	IV	»	12.7	»	

♂ Élesebb rajzzal, a végtest elején egy kurta orsó foltal, mely mögött a szöges rajzok sorakoznak; lábai hosszabbak, teste karesúbb. A tapogató elég karesú, czombja felületén három tüske egymás mögött.

térde szélességénél nem hosszabb, szára még valamivel rövidebb, külső oldalán farkasfülszerűen végződik; a pikkely hosszú, csúcsos, csúcsa kissé lekonyult, töve felé a külső oldal szélén egy mély csatorna; nemzőszerve egy hosszukás gyűjtőt mutat, mely elől, a pikkely csúcsa alatt, egy horgosan befelé kanyarodott tetemes nyújtványt visel.

Mértékek: ♂ Torzs	10·2 $\frac{mm}{mm}$ elből
fejmell	5·2 "
I lábpár	13·5 "
II "	12 "
III "	11 "
IV "	14 "

Koch L. tudor az idézett (második 1868) helyen egy ♀-ról emlékezik meg, a melyet PALLIARDI tudor Mehadia körül gyűjtött, s a melynek zárja, különösen nyílásának terjedelmesb volta által különbözik a tipikus *Coelotes inermis* zárjától; a tudor ur későbbi vizsgálatoknak hagyta fenn annak az eldöntését, vajjon a mehadiai faj új faj vagy csak változata-e a *C. inermis*-nek? Én úgy véltem észlelhetni, hogy a magam nőténye a zár szerint inkább talál a PALLIARDI mint a Koch példányához; de a különbség, melyet más jel nem támogat, oly csekély, hogy új fajt felállítani nem mernék. Úgy látszik, hogy itt csak avval a különbséggel van dolgunk, mely a záron a peték lerakása után mutatkozik, a mikor t. i. a zár kissé sorvadni szokott, minek folytán a nyílások kissé összeszűkülnek. Az én ♀-nyem még nem tojta le petéit. Természetesen kérdéses, vajjon a Dr. Koch példányai melyik állapotban vannak? Én részemről az érintett különbséget csak az állat állapotából magyarázom s a fajt nem változtatom, már azért sem, mert a him a Koch leírásával azonos és arra nézve is biztos, hogy nőtényemhez tartozik, mert avval egyszerre, egy helyiségből került.

A fajt, mint őszi alakot, Erdélyben, nevezetesen Görgény Szent-Imrén a Várhegy oldalán kövek között szedtem, egy példányát unokaöcsém, Vlkolinszky Jenő Selmezbányáról küldé be, hol a Klingertarna előtti kőhalmokban is előfordul.

SPEC. 3. FAJ. COELOTES ROSCIDUS? (C. K.) HARMATOS B. THAUÛGE G.

(roscidus = harmatos, megnevésített; talán a végtest porozottságáról.)

Syn. 1837. *Amaurobius roscidus* C. Koch «Herr. Schäff. Deutsch. Ins.» pag. 141, et «Die Arachniden» X, pag. 113.

Vide: L. Koch «Die Arach. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 40.

♂ Előteste barnássárga, fejerésze alig sötétedő; az egész a végtesthez képest igen fejlett; végteste sárga földön barna foltokkal, melyek határozatlanul \wedge formára sorakoznak. A lábak vörössárgák sötétebb lábvégekkel.

A fejmell fejerésze a mellrészhez képest keskenyedő, elől elkerekített, oldalról tekintve laposívesen emelkedett, a hátgödör résszerű, hosszú. A mellvért majdnem körded, szélességénél sokkal hosszabb, gyéren finoman szőrös. A rágók barnászörösek, vaskosak, oldalról tekintve, ékalakúak, igen gyéren szőrösek. Az állkapcsok lapiezkások, elől elkerekítettek, belső szeleiken a széles alajkhoz képest ívesen kivágottak, hosszan szőrösek, barnássárgák; a majdnem négyszögletes alajk hasonló színű, elől elmetszett s az állkapcsok felehosszát éri el. A lábak vörössárgák, vörösbarnásba átmenő végekkel; a czombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben párosan álló tüskékkel (az I. pár szárán 3 párral) fegyverezettek.

A végtest kicsiny, majdnem hengerded, a végén a felső fonószemölcs pár farkszerűen kiáll, két íze egyenlő hosszúságú. A has szennyessárga földön apró, barna pettyekkel.

Az alsó szemsor kissé behajló, oldalszeméi tojásdadok, a középsőknél nagyobbak, valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól s e sor a középszemek táján a karajosan benyomuló homlok szelétől

oly távolságra esik, a mely az oldalszem hosszabb átmérője két-zeresének megfelel: a hátsó szemsor könnyedén behajló, szemei egyformák s az oldalszemek láthatólag távolabb állanak a középsőktől mint ezek egymástól; az alsó és hátsó középszemek közötti távolság nagyobb annál, a mely a hátsó középszemek között elterül.

A tapogató hosszú, szerkezete éles jellemzője a fajnak; barnássárga, a czomb felületének végén három erős tüske; a térd és száríz rövid, egyenlő hosszúságú; a száríz külső oldalon egy farkasfülforma kis nyujtvány; a pikkely rendkívül hosszú, tövének kissé kampósan hajló, keskeny, csücsösen kanálalakú, bőven szőrös, csücsa előtt külső szélén kivágott; nemzőszerve szövевényes: a kidagadó barnás vörös gyűjtő a külső oldalfelé nyitott, elején egy hirtelen hajlású sarlóalakú nyujtvánnyal, mely a pikkely csücsa alatt megfekszik, hátsó felelől egy esecsszerű emelkedés áll ki, melyből egy igen hosszú, serteszerű, le- és hátrafelé görbülő embolus indul úgy, hogy legörbülő csücsával a pikkely tövének külsejét éri el.

Mértékek: ♂ Törzs 10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 5.5 »
I lábpár 15.5 »

A IV-ik lábpár második végze hiányzik, a többi iz azonban határozottan hosszabb az I pár megfelelő ízénél s e szerint a lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Egyetlen példányát 1868-ik évi szeptember havában a Körösszorosban, Brátka helység táján, a mézsgörgetegekben találtam. A fajnévhez alkalmazott kérdőjelre az indított, hogy a *Coelotes roscidus* C. Koch = *segestriformis* Dufour mindeddig csak nőstények után ismeretes s minthogy magam csak a leírt hímét találtam, kérdéses: vajjon ez C. roscidushoz tartozik-e? Amyi bizonyos, hogy az eddig ismert *Coelotes*-fajok hímektől úgy nagyság mint szemállás és a tapogató által lényegesen különbözik. A «roscidus» fajjal leginkább azért tettem érintkezésbe, mert ennek nőstényei, fajrokon-uk nőstényei között, a legnagyobbak s az előttem fekvő hím is a legnagyobb az eddig ismert *Coelotes* fajok hímek között.

SPEC. 4. FAJ. COELOTES SOLITARIUS. L. K. REMETE B. EINSIDLER S.

(solitarius = magányos, egyedülálló; a ritkaságra vonatkozik.)

Syn. 1868. *Coelotes solitarius* L. KOCH «Die Arachn. Gatt. Amaurob., Coelotes, Cybaeus» in Abhand. d. Naturh. Ges. zu Nürnberg IV, pag. 38.

♀ A fejmell mellrésze sárgabarna, fejerése vörösbarna; a rágók, az állkapesok, az alajk és a mellvért sötét vörösbarna; a végtest felülete fekete, barnasárgás foltokkal, melyek a hossz tengely irányára szerint 6—7 \wedge állású, a fonók felé fokozatosan kisebbedő foltpárokká sorakoznak. A végtest hasfele barnássárga, feketés foltokkal. A lábak czomb- és térdizei barnássárgák, a többi izek vörösesbarnák. A fonók barnássárgák.

A homlok alsó széle és az alsó szemsor közötti tér nem szélesebb egy oldalszem átmérőjénél s hosszú sertéssel borított. Az alsó szemsor kissé behajló, a szemközök egyformák; a középszemek kerek, az oldalszemek kördedek, nagyobbak. A hátsó szemsor behajló, a szemközök egyformák. A két sor oldalszemei egy közös dudorodáson állanak.

A rágók becsapórése kívül és belül három foggal fegyverezett. Az alajk az állkapesoknak felehosszát éri el, alapján szélesebb.

A zár keresztbefekve körded, betétje szélességénél magasabb, ettől kétfelől a zárulapban egy-egy fog.

Mértékek: ♀ Törzs ?
fejmell 4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
I lábpár 11 »
IV » 12 »

Dr. H. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a Tatrából, hol is de Rottenberg rovarász gyűjtötte; Dr. Seidlitz gyűjtötte N.-Szeben körül. Leírta és meghatározta Dr. Koch L. Peldányokat nem láttam.

GEN. 6. NEM. TEGENARIA. (LATREILLE.)

(τετράγωνον = tépsi vagy τετράος = háztető; mindenesetre a szüetről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134. ad. part.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 129.

Az alsó szemsor majdnem egyenes vagy könnyedén behajló. A felső fonószemőlespár második íze az alapíznél rövidebb. A fonalszűrő és a nyüst hiányzik; a felső fonópár végze alsó lapján csévés, a lábvégek két bordás és egy sánja körömmel. Hosszú lábú, többnyire élénk színezetű alakok, a melyek zugokban vagy sarkokban lepelszerű, bemélyedő hálót készítenek, melynek egyik sarkában a háló lapjára nyíló csövet alkalmaznak, a mely hátul is nyitott; e cső szájában elhelyezkedve lesik prédáikat, mindig felfelé álló háttal (soha sem csüngő helyzetben). Legnagyobb részben házi alakok, melyek azonban részben sziklás helyeken a vadonban is előfordulnak; a vadonban élők a fák gyökereit is kedvelik.

SPEC. 1. FAJ. TEGENARIA DOMESTICA. (CL.). HÁZI ZUGPÓK. HAUS WINKELSPINNE.

(domestica = házi; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1757. *Araneus domesticus* CLERCK «Aran. Succ» p. 76.

Vide: THORELL «Remarks» p. 155.

♀ Hosszú, erős lábú, közepesen felüli alak. Borszeszben előteste vörössesárga, kissé sötétebb fejrészszel s világos közép és szegélyrajzzal; végteste olajbarna, felületén egy téglavöröses közepesikkal, mely elején élénk sárga keretbe foglalt; száraz állapotban az egész alapszínezete agyagsárga, mely szín a tömött, megfekvő szőrözettől ered. Lábai szürkésfehérek, sűrű, sötét gyűrűzettel. A fejmell fejerésze elől szűkülő, elkerekített, jól elválasztott, a mellrész szélesedő, laposan domború; két oldalán világosabb, befelé csipkés szegélylyel, mely a homlokra is átnyúlik; a résszerű, hosszú hátgödör világos szegélylyel, melyből az oldal-szegély felé határozatlan sugárvonalak csillagszerűen oszolnak. A rágók vörösbarnák, erősek, oldalról tekintve ékalakúak, tövükkel a homlok előtt alig kiálló, bőven és hosszú szőrökkel fedettek. Az állkapesok párhuzamosak, közepök táján módos behorpasztással, elől elkerekítettek, különben vörösbarnák világos csücskesal; az alajk széles, kúpalakú, elől keskenyebb, elnetszett, a rágók felhosszát meghaladja. A mellvért szélesen kördéd, sárgásbarna, sárga szőrökkel majdnem borított. A tapogató vékony, hosszú; végze sötétebb s oly hosszú mint a szár és térdiz együttvéve, hosszú szőrözettel fedtt, töve körül 5—6 hosszú, elálló sertetüskével; a száríz végén egy sötét gyűrű. A lábak hosszúk, erős czombokkal s vékonyan kifutó végekkel, végig szőrösek; a czombok alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren, hosszú tüskékkel fegyverezettek; a két első pár czombja alul barnafoltos, felül egyenetlen szélű gyűrűs folttal, a többi láb és íz egyenetlen szélű, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. A végtest elől elnetszett, keskenyebb, közepetáján a legszélesebb, hátul elkerekített; felülete olajbarna, közepén egy téglavöröses széles hosszecikkal, mely elől szélesen, élénk-sárgásan szegelyezett, hátrafelé sárgás pontok között fut. A has barnás, szakadozott keskeny, sárga szegélylyel, közepén néha sárgás foltpárokkal. Az alsó fonópár vörössesárgás, a felső fonópár alapíze barna, végze világos, rövid.

A szemesoport a homlok szélétől majdnem akkora távolságra, a mekkora a magassága a közép szemesoportnak. A szemek nagyoeskák; az alsó sor középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, a sor kisse behajló, szemei egymástól egyforma távolságra; a hátsó sor szemei egyenlők, a sor behajló, oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól; az oldalszemek közös emelkedésen állva nem érintkeznek.

A zár egy élénk vöröses, felhóldszerű, keskeny bemetszes, mely homorú oldalával a nyelecske fele áll.

Mertekek : ♀ Törzs	13—17 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	6·5 »
I Lábpár	27 »
IV »	28 »

A lábak hosszaránya változó, néha 1, 4, 2, 3, néha az I. és IV. pár egyenlő, néha 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb végtest mellett fejlettebb előtesttel. A tapogató hosszú, erős, csúcsosan bunkós, — sötét színezetű; a térd es száríz egyforma hosszúságú, a száríz külső oldalának vege fele két sötét-feketebarna, rövid, vaskos fogacs; a pikkely szépen csúcsosan kanálalakú, domborúságával fölfelé fordított, rókavörös szőrrel bőven borított; felülről tekintve a nemzőszerv a pikkely mindkét széle alul kiáll; alúlról tekintve a külső szélén egy előre irányozott széles, sarlóalakú, sötét-vörösbarna, hosszú nyujtvány látható, mely domború szélével a pikkely alól kikanyarodva, végével a pikkely csúcsa alá kerül, külső széle felhajtott csatornás; a pikkely töve fele egy esecsalakú vaskos nyujtvány indul, mely hirtelen egy hosszú, vékony sertévé alakul, a pikkelyt belső szélén megkerüli s végével a sarlóalakú nyujtvány csatornás szélébe belefekszik.

Mertekek : ♀ Törzs	12·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	6 »
I lábpár	27·5 »

Nyári alak, mely az aljakban, jelesen házakban, istállókban, padlásokon stb stb. gyakori, felhatol a tornyok fedelei alá is; de sziklafalakon, fák töven, a mely utak martjain is előfordul s terjedelmes lepelhálójával ügyesen alkalmazkodik.

SPEC. 2. FAJ TEGENARIA DERHAMII (Scop.). DERHAM Z. DERHAMS W.

(Derham, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranca Derhamii* Scopoli, Eutomi. Carn. p. 400.

Vide : THORELL «Remarks» p. 157.

♀ A megelőző fajnál sokkal kisebb; porosan szürke; végteste feketés foltokkal párduczszerűen tarkázva. A lábak sárgásszürkek, a czombok es száraz elmosódó, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. (Borszeszben az előtest barnászörös, a lábak vörössesárgák).

A fejmell szívalakú, fejeresze a mellreszhez kepest keskenyedő, jól elválasztott, elől elkerekített; az egész oldalról tekintve, íves; a reszszéri hátgödörből indulva a szemekig egy sor előre hajló serte, mely könnyen leválik; a mellresz finoman feketén, azután beljebb szélesen sárgásszürkén és csipkésen szegélyezett; a hátgödör környeke szintén világosabb. A mellvert vörösbarna, közepe világosodó, minden csipő előtt egy határozatlan, világos folt. A rágók erősek, oldalról tekintve ekalakuak, tövükkel a homlok előtt kissé kiálló, bőven szőrösek, vörösbarnák. Az állkapcsok egyenesek, elől elkerekítettek vörösbarnák, az alajk majdnem négyszögletes, a rágók felhosszának megfelelő, elől elmetszett. A tapogatók vékonyak; valamennyi íz szőrös, közben elálló, hosszú sertékkal, a térd és száríz vege gyűrűs. A lábak hosszúsága nem aránytalan; czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpár szárán alul két pár tüske. A végtest elől elmetszett, keskenyebb hátul szélesedő, végén elkerekített, felülete közepén egy sor \wedge sárgásszürke rajz, mely feketés foltok által választatik el, s e sor mellett ismét feketes foltosorok; a has apróbb foltocskákból alakult három sorral. Valamennyi fonó halványsárgás, kocsonyásan áttetsző.

A szemesoport és a homlok széle közötti távolság alig felet teszi a középszemek negyszöge magasságának. Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a két sor középszemei egy előre felé kissé szűkült trapezben elhelyezettek, mely legnagyobb szélességénél magasabb.

A zár egy felkörü terese, mely elején a legzőres szelenek megfelelően kolbászalakúra begöngyölt; e begöngyöles két végén a tojócsövek apró, barnásvörös nyílásai állanak.

Mértékek: ♀ Törzs	10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5 "
I lábpár	18 "
IV "	18.5 "

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb; szívalakú, széles fejmellel, kis végtesttel, hosszabb lábakkal, besötétített czombokkal. A végtest foltjai néha összefolynak s feketes alapszínezetet letesítenek. A tapogató karesú; hegyes, kis bunkóba végződő; száríze a térdiznél hosszabb, végén egy kurtu sötét fogaesesal; a pikkely kinyújtott keskeny hegyes véggel, bőven szőrös, szeleesebb töve jól domború; nemzőszerve alulról tekintve egy lapos, közepén kerek, nyitott gyűjtőt mutat, melyet belső szele tövétől fogva egy felkörbe kanyarodó keskeny egyszerű nyújtvány körül fog.

Mértékek: Törzs	9.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5 "
IV lábpár	22 "

Nyári es kitünően házi alak, mely a pincezek ablakaiban, az istalók gerendázatán és zugaiban, olakban stb. lepelszerű, olykor roppant terjedelmű hálót szövi, csöveivel a helyiségekhez ügyesen alkalmazkodik s mindenütt elterjedt.

SPEC. 3. FAJ. *TEGENARIA CAMPESTRIS*. C. K. MEZEI Z. FELD W.

(campestris = mezei; a tartózkodásról.)

Syn. 1841. *Tegenaria campestris* C. Koch, Die Arachn. VIII, p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 157.

♀ Kicsiny. Előteste világos-agyagsárga szegély- és középrajzzal; végtestének felülete egy szép téglavörös közepesikkal, mely két élensárga pontsor által szegélyeztetik. Lábai világossárgásak, sűrű, sötét szőrözettel. Alakban és a színezet beosztásában a *T. domesticának* megfelel, nagyságra nézve azonban ennek alig fele részét éri el.

A fejmell szívalakú, széles mellrészszel, keskeny fejreszszel; sárgás; a fejtető, a mellrész szélei és a reszerű hátgödör környéke világosabb. A mellvert keskeny, paizsalakú, barnás, a közepén egy világosabb keskeny ékkel, a csipők előtt világos foltokkal; a csipők barnás foltokkal. A rágók, oldalról tekintve, ékalakúak, vörössárgák, szőrösek. Az állkapcsok sötétebbek, egyenesek, elől elkerekítettek; az alajk töven szelesedő, elől elmetszett, vaskos-széles. A tapogató karesú, szőrös, közben elálló sertekkel fegyverzett, végíze sötétedő, oly hosszú mint a szár és térd együttlve. A lábak karesúak, sárgások, foltokkal elegyesen sűrűn gyűrűzöttek, czombjaik alul, a többi iz felül fegyvertelenek; az első lábpár szára alul egy tüskepárral. A végtest kissé hengeres; olajbarnán pettyezetett felülete közepén a fennirt rajzzal; hasa sárga, barna pontokkal diszített.

Az alsó szemsor igen gyengén behajló; középszemei az oldalszemeknél kisebbek s a homlok szélétől oly távolságra állnak, mely a középső szemnégyszög magasságának felét meghaladja, szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, szemei egyformák, egymástól egyenlő távolságra állók; az egész csoport szorosan együtt áll.

A zár egy kerekded terese, melyet egy patkóalakú, a nyelecske felé nyitott, keskeny, vörösbarnás rés körül fog.

Mértékek: ♀ Törzs	7.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.4 "
IV lábpár	13 "

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, a végtesthez képest fejlettebb fejmellel; színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója bunkós; térd- és száríze egyforma hosszúságú, az utóbbin, külső oldala végén, egy kicsiny, farkas fülszerű nyújtvánnyal; a pikkely hosszú csúcsba kifutó, bőven szőrös, felülről tekintve a nemző szervnek egy része a pikkely külső szélén kiáll; a nemzőszerv berendezése, alulról tekintve, a *T. domestica*-éval azonos, avval a különbséggel, hogy a sarlóalakú nyújtvány az állat nagyságához képest roppantúl szélesre fejlett, a serteszerű embolus töve pedig nem hirtelenül vékonyodott, hanem az illető hátsó nyújtványba egyenletesen bele enyésző.

Mértékek: ♂ Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	13·8 »

E fajnak egyedüli biztos megkülönböztetője voltaképen csak az alak állandó kicsinységében rejlik; a többi lényeges jelleg csak diminutivuma a *Tegenaria domestica*-nak s azt tartom, hogy a *Tegenaria campestris* eredeti alakja a *T. domestica*-nak, mely utóbbit a kedvezőbb táplálkozási viszonyok nevelték nagyobbá s az eltérést azután állandósíták is.

A *T. campestris* a lapályban épen úgy mint az előhegységben s a havasokon körülbelül 3000 magasságig fordul elő, hol leperszerű halóit kőhalmokban, a fák gyökerei közé s rendszeren úgy szövi, hogy csöve a mohába levezet.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Szebenből (Bergleiterféle gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (Hosszúmege erdő a síkban), Orsováról (Alliónhegy), Báziasról, az Alsó-Hámorból (Borsod «Hollós»), Pribilina (Liptó «Hliva-Havas» 3000' lábig), Pest környékéről fiatal példányok (Muz. gy. Frivaldszky Jánostól).

GEN. 7. NEM. CRYPHOECA. THOR.

($\kappa\rho\acute{\upsilon}\zeta\omicron\varsigma$ = elrejtve, $\omicron\iota\acute{\zeta}\acute{\omega}$ = élni; a tartózkodásról véve.)

1869—70 THORELL «On europ. Spid.» p. 131.

A hátsó szemsor igen könnyedén, az alsó erősen behajló. A felső fonószemölcs pár végíze az alapíznek alig felehosszát teszi. A fonók egy a hasfelé szélesedett trapezbe elhelyezettek (legalább annál az alaknál, a melyre e jellemzést alapítom.) Kis alakok, melyek rendszeren kövek alá rejtve élnek s laza, ritkás cső mellett rendetlen hálót kötnek. A magyar alak havasi s kizárólagosan a fenyőöv felett s azon túl 6—7000 láb magasságban fordul elő.

SPEC. 1. FAJ. CRYPHOECA CARPATHICA. N. SP. KÁRPÁTI REJTPÓK. KARPATHEX SCHLÜPFSPINNE.

(carpathica = a tartózkodásról.)

(VII-ik tábla, 156 a szemesoport, b ♀ zár, c ♂ tapogató, d mérték.)

♀ Az előtest és a lábak zöldessárgásak. A végtest olajbarna; sárgás, részben \propto szerű rajzzal. Valamennyi lábon a szár és másod végíz (metatarsus) alul hosszú, megfekvő, világos tüskeekkel fegyverzett, melyek az első és második lábpáron két egyenes sorban s párosan elhelyezkedve állnak. Az alsó szemsor erősen behajló, középszemei az oldalszemeknél sokkal kisebbek; a hátsó sor igen könnyedén behajló, szemei egyenlőek; az alsó szemsor középszemei a homlok széletől oly távolságra, mely egy oldalszem átmérőjét bőven meghaladja.

Az első lábpár szárán 4—5 pár tüske, a másodvégizen 3 pár.

A fej mell zöldessárga, hosszukás-szívalakú, a fej jól elválasztott, keskenyedő és elől elkerekített; a hátgödör pontszerű; a mellrész a lábak fekvésének megfelelő csillagszerűen oszló barázdákkal. A mellvért hosszukás paizsalakú, a negyedik lábpár csipői között kihegyesedett, kissé domború, agyagsárga és gyéren szőrös. A rágók agyagsárgák jól fejlettek, az első lábpár ezombjánál vékonyabbak; tövükkel nem állanak ki a homlok alól, oldalról tekintve, tetemesen az állkapcsokra esapottak. Az állkapcsok agyagsárgások szélesek, elől elkerekítve nem hajolnak egymásfelé s gyéren szőrösök; az alajk hasonló színű, széles, elől elmetszett, az állkapcsok fele hosszát nem éri el egészen.

A tapogató zöldessárga; végíze húsos, oly hosszú mint a száríz, kétoldalt több megfekvő, hosszú tüskével.

A lábak ezombjai zöldessárgák, a többi íz vörösödő, a harmadik lábpár térdíze csúcsán (felül) egy felálló hosszú tüske, egyebekben mint fentebb.

A végtest olajbarnás, nyújtott-hossztojásdad, a vége kissé csúcsos; felülete közepén és elején egy szabálytalan világosabb folt, mely alatt \wedge szerű fehéres, elmosódó rajzok állanak s hullámosan az oldalakba enyésznek, néha alig kivehetők; a has egyszínűen olajzöldes, az egész végtest megfekvően nem épen sűrűn szőrös.

A fonók trapezben állanak, sárgások, egyenlő hosszúságúak, a felső pár végíze csúcsos és igen rövid, mintegy negyedrése az alapíznek. A zár az alak kicsinységéhez képest terjedelmes, vörösbarna, kidomborodó, majdnem szívalakú, a nyelecske felé elmetszett. Közepén, hosszában benyomott, úgy hogy két karajyszerű felet képez.

Mértékek: ♀ Törzs	4.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.9 »
I lábpár	5 »
IV »	5.8 »

A lábak hosszaránya tehát 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, karesűbb lábakkal s világosabb előtesttel. A lábak fegyverzete gyengébb. A tapogató aránylag igen fejlett, térd és száríze egyenlő hosszúságú, a száríz törének külső oldalán egy előre és oldalt irányozott fülszerű függelék; a pikkely tojásdad, igen domború, fehéres és gyéren szőrös, alóla a nemzőszerv tetemesen kidagad; a nemzőszerv, alulról tekintve, oldalt egy nyujtványt mutat, mely lassanként egy finom, fekete, serteszerű nyujtványba vékonyodik s így a pikkely belső széléhez alkalmazkodva ezt töveig órarúgószerűen körülfogja.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.6 »
IV lábpár	5.4 »

A Krivánon augusztusban nem ritkán és majdnem a csúcsig előfordul. Mindig a kövek alsó lapján, igen ritka szövetű csőben található s könnyen gyűjthető, mert nem menekül, hanem lábait szorosan a testhez illesztve vesztleg marad. THORELL tanár látta és szintén ismeretlennek állítja.

GEN. 8. NEM. AGALENA. WALCKENAER.

(vide Agalencidae.)

Syn. 1805. *Agelena* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 51.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 132.

A hátsó szemsor behajló; az alsó erősen behajló. A felső fonópár kétízű, a végíz karesű, az alapíznel hosszabb és alsó fele hosszában eséves (lásd I. köt. II. tábla 41). A fonók majdnem négyszögben

állanak; a felsők a test végén farkszerűen kiállók. Közepnagyságu alakok, melyek magas fűben bokrokon és sövényeken tölcseralakú terjedelmes hálót szőnek, a melyek aljában egy cső nyílik, mely hosszan és néha tömkeleges kanyarulatokban a fűvek, ágak közé, néha üregekbe is vezet.

SPEC. 1. FAJ. AGALENA LABYRINTHICA. (CL.) ILLÓ TÖLCSEÉRPÓK. FLUCHTIGE TRICHTERSPINNE.

(labyrinthus = tömkeleg; a háló tömkeleges esővéről véve.)

Syn. 1757. *Araneus labyrinthicus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 79.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 159.

♀ Előteste sárgásszürke, a mellrészen csillagszerűen oszló, barnás vonásokkal, melyek azonban a közepén nem egyesülnek s a széleket sem érik el. A végtest barnásszürke: felületen 6—7 finom \wedge szerű fehéres rajzzal, melyek néha μ szerűen szakadozottak. A lábak sárgás-szürkések, az ízek végén barnulók, elálló, hosszú szőrözettel. A has sárgásszürke, ketoldalt egy-egy enyesző barnás csikkal szegélyezve. Meglehetősen nyulánk alak farkszerűen kiálló felső fonópárral.

A fejmell hosszúkás, módosan domború; a fejresz a mellrészhez kepest keskenyedő, teteje elkerekített, a rágók felett kisse pofás; oldalról tekintve az egész laposan íves, közepén egészen végig egy fehéres szalag; a mellrész szélei fehéres szegélylyel, s e rajzok megfekvő, ágas szőrözettől erednek (lásd I. köt. II. tábla 22). A mellvért majdnem kerek, hátul hagymaszerűen hirtelenül csúcsosodó, lapos és megfekvő fehéres s evvel elegyesen felálló sötétes szőrözettel fedett. A rágók vaskosak, oldalról tekintve tövükkel kissé a homlok előtt kiállók, barnászörösek, módosan szőrösek. Az állkapcsok szélesek, domborúak, agyagsárgások, elől elkerekítve, csak külső széleik felé szőrösök; az alajk négyszögletes és széles, barnás, az állkapcsok felehosszát éri el.

A tapogató karesú, sárgás; végíze barnuló sertekkel elegyesen szőrös, hosszabb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak elég erősek, szőrösek és hosszúk, sárgásszürkék (borszeszben vörösek), az ízek végén elmosódva barnulók, szőrösek igen györen inkább sertékkal mint tüskékkel fegyverezettek; a száraz alsó felén legfeljebb három pár sertetüske. A végtest megfekvően szőrös, hossztojásdad. Mind a két szemsor erősen behajló, nagyocská szemekkel: az alsó szemsor középszemei a homlok széléitől majdnem akkora távolságra, a mekkora a középső szemnégyszögnek a magassága; e középszemek a többieknel valamivel nagyobbak; az alsó sor szemei egyforma távolságra egymástól, az oldalszemek kissé tojásdadok; a hátsó sor középszemei valamivel közelebb egymáshoz, mint e sor oldalszemeihez.

A zár egy terjedelmes vörösbarna köldök, melybe a legzőres felől egy nyelv alakú lemez benyomul, mely azután két oldalt és a nyelecske felől egy széles keretbe foglalva evvel összeillik.

Mertekek: ♀	Törzs	11—12	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	5.5	»
	I lábpár	16.5	»
	IV »	20	»

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Bőven tápláló helyeken nagyobb példányok gyakoriak.

♂ valamivel kisebb, karesúbb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató hosszú, bunkós és szőrös; térdizen, oldalt, egy, szárizén alul egy erős fogacs; a pikkely csúcsosan kanálalakú. A nemzőrész kevésbé kidagadó, egyszerű gyűjtővel, melyen elől egy tülökforma csavaros, vaskos és hegyes rész látható.

Mertekek: ♂	Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	IV lábpár	22	»

Gyakran nagyobb: törzs 12.5 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 29 $\frac{m}{m}$.

Ez általánosan, de inkább csak az aljakban, neha a havasok fenyő öveben elterjedett fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van. Terjedelmes olykor 3 □ dm. térfogatú hálóját, melynek tölesér alakú leple sűrű szövetű bokrokon, magasabb növények csoportjaiban, sövényeken sőt olykor magas fák ágai között (fenyveken neha 4—5 méter magasságban pl. a kolozsvári muzeumkertben) található, rendszeren számos példányát mintegy telepben. Párzását, melyet a lepelen végez, bőven és behatóan tárgyaltam az erd. muzeum egyeslet évkönyveiben (lásd «Adatok Erdély pókfaunájához II.» Erd. Muz. egyeslet évk. IV. köt. p. 38).

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Nyárad-Szeredáról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Tölgyesről, Szebenből (Sill és Bergleiter-féle gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Jeselnitzáról (Orsova mellett), a Veterani barlang körül, Ó-Ogradena körül, Rakamazról, Tokajból, S.-A.Uj-helyről, az Alsó-Hámorból (Borsod, «Bükk»), Pribilínáról (Hlina havas fenyő öve), Lykanka (Liptó, várom), Selmezbányáról, «Pest vidékeről» (Muz. gy. Friváldszky János), Ungvárról, (Muz. gy. Vidra Ferd.), Dabasról, (Muz. gy. Metelka Ferencz).

SPEC. 2. FAJ. AGALENA SIMILIS. KEYS. ROKON T. VERWANDTE T.

(similis = hasonló; az előbbi fajjal való rokonságra ezélez.)

Syn. 1863. *Agalena similis* KEYSERLING «Besch. neuer Sp. etc.» pag. 6.

Vile: THORELL «Remarks» p. 160, 565.

♂ Az előbbi fajnál kisebb; karecsubb lábakkal. A has *közepe* szélesen szalagszerűen barna, a szalag belseje néha elmosódva világosodó; a has oldalai világos sárgások. A tapogató végze oly hosszú, mint szár- és terdize együttve. A hátsó szemsor szemei egymástól egyenlő távolságra. A zár egy terjedelmes, vörös-barna, durva keret, közepe tetemesen kivájt, e kivájás fenekén egy sárgás lemez, mely a két tojócsonk látható, tágas nyílását kétfelé osztja. A végtest felülete vörösesbarna, \propto szerű rajzai elmosódók és egymásután sorakozottak. Az egész állat igen gyereen szőrös, a lábak szőrözete elálló. Ezek azok a különbségek, a melyeknél fogva e faj nőstényei a rokon fajtól könnyen megkülönböztethetők.

Mertekek: ♀ Törzs	10—11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejme	4	»
IV lábpár.	14	»

♂ Karesű, hosszulábú; színezete a nőstényével azonos, a végtest \wedge szerű rajzai élesebbek. A tapogató bunkója igen fejlett; terde vastagságánál nem hosszabb, külső oldalának a vége dudorszerűen kinyújtott, szára a térdnél rövidebb, külső alsó oldalán egy erős, tompa nyújtvánnyal; a pikkely mélyen kanálalakú; ivarszerve igen complicált; egy sima gyűjtőből egy csővekből álló, gomolyagszerűen csavarodott embolus illeszkedik, felette egy széles, nyelv alakú, elkerekített lemez hajlik és irányul előre felé, az egész szerkezet tetemesen kidagad.

Mértékek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejme	4.4	»
I lábpár.	22.5	»
II »	20.5	»
III »	17.5	»
IV »	21.9	»

Mint nyári és különösen őszi alakot Kolozsvárról ismerem, hol a kertek bokrain fajrokonával együtt található. Előfordul Pozsony vidéken is, honnan Böckh Gy. útján a becsi cs. állattani muzeumba «*Agalena labyrinthica*» nev alatt került. Dr. Böckh a két fajt egynek nézte.

GEN. 9. NEM. HISTOPONA. THORELL.

(ιστός = szövet, πονέω = csinálni; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 133.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; az alsó szemsor behajló. A felső fonópár ketizű, vegize árforma s a hengeres, vastag alapiznél rövidebb. Közepes nagyságon aluli alakok, melyek erdős helyeken a mohában s elálló kergek alá szövik csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. HISTOPONA TORPIDA. (C. K.) MEREV KÁRPITOSPÓK. STEIFE LAPPENSPINNE.

(torpidus = merev; úgy látszik az Agalenák ellentétjére értve.)

Syn. *Textrix torpida* C. KOCH «Die Arachniden» VIII, pag. 48.

♀ Előteste barna, világos közepesíkkal es oldalszalaggal, mely a mellrész széleit nem éri. Végteste olajbarna, teglászörössel elegyített, felszine elejen két rövidke, világosabb csikkal. Lábai sárgászörösek a czombok barnulók.

A fejmell jól fejlett, módosan domború, mellresze kerek; fejerésze jól elválasztott, majdnem párhuzamos oldalakkal, rajzait megfekvő feheres szőrzet alkotja. A mellvert szivalakú, barna; közepe elmosódva világosodó. A rágók czombvastagságuk vörösbarnások, módosan szőrösök, oldalról tekintve ékalakúak, tövükkel igen kis mertekben kidomborodók. Az állkapesok egyenesek, szelesek, elől elkerekítettek, az alajk széles a rágók hosszát bőven erő. A tapogató karsu, sárgás, czombja felső es alsó lapján füstös, a többi íz legnagyobb részben füstös, a végiz szőrös, oly hosszú, mint a terd es szár együttvéve. A lábak karsuk es meglehetősen hosszuk, sárgás-vörösek, a czombok fel- es alszine füstös, a többi izeken sötétebb lehelettel.

A száraz es másodvégzek alul gyeren álló, megfekvő, vekony es meglehetősen hosszú tüskékkel fegyverezettek. A végtest hossztojasdad, elől hátul tompa veggel, a fennt említett rajzzal. A has sárgás, az oldalak barna szine által határolt, a fonók előtt egy elmosódó sötetes foltpárral.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középszemeinek távolsága a homlok széletől megfelel a középső szemnegyszög magasságának, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A hátsó sor egyenes, szemei majdnem egyenlőek s egyforma távolságra egymástól.

A zár egy igen terjedelmes, majdnem kerek, vöröses köldök, melyben egy fehéres, szeles majdnem szivalakú es lapos lemez fekszik.

Mertekek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.6	»
I lábpár	8.8	»
IV »	11	»

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

E fajt csak egy ♀ példány után ismerem, a melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszumegye» erdő) kéreg alatt találtam, hol sűrű szövetű, lapos, kerek, mintegy $6\frac{m}{m}$ átmérőjű peteburkát őrzé.

GEN. 10. NEM. TEXTRIX. SUNDEVALL.

(textrix = takácsnő; a szövésre vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 134.

Az alsó szemsor kihajló, a hátsó sor, melynek középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, erősen kihajló. A fejmell fejerésze hirtelenül felvetett; a homlok a rágók felett kidül. A felső fonópár karsu, az alapiznél hosszabb. Közepesen alóli alak.

SPEC. 1. FAJ. TEXTRIX DENTICULATA. (OLIV.) FOGACSOS SZÖVŐPÓK. GEZÁHNTÉ WEBERSPINNE.

(denticulata = fogacsos; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1789. *Aranca denticulata* OLIVIER «Encyclop. meth.» V, pag. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 160.

♂ juv. Előteste sötét-vörösbarna egy fehér közepesikkal, mely a szemektől a hátgödörön tulig terjed. A végtest sötétbarna, felületén egy vörösbarnás, széles, nyelvalakú hátmezővel, mely oldalain fogacsolt, fehér szegélyű, s a belsejében látszó feketés pontok következtében fonottnak látszik. Lábai zöldes sárgások barna gyűrűzettel.

A fejmell nyulánk, mellrésze módosan domború; fejrésze a hátgödörtől kezdve kiemelkedő, búbos és e búbba a rágók felett kiálló, — e búbba állanak a szemek is; felülről tekintve, a fejrész a rágók felett tetemesen pofás. A mellvért majdnem kerek, laposan domború, barna és módosán szőrös. A rágók erősek a fej magasságánál hosszabbak, az első lábpar czombjánál vaskosabbak, barnássárgák, gyéren álló világos szőrözettel. Az állkapesok domborúak, az alajk felett összehajlók, sárgások és bőven szőrösök; az alajk szélességénél alig hosszabb, elől elkerekített, barnás; a rágók felehosszát nem egészen éri el. A tapogatók és lábak alapszíne zöldessárga, helyen közön összefolyó nagyobb barna foltokkal és az ízek végén gyűrűkkel. A végtest kördéd; has fele (borszeszben) vöröses alapszínnel, sűrűn barna foltokkal elegyítve; (szárazon: deres).

A szemek állása igen jellemző s élénken emlékeztet a «Futók» (Citigradae) alrendben általánosan elterjedett csoportosításra, a mennyiben t. i. a szemek inkább három mint két sorban állanak. Az alsó sor módosan kihajló, középszemei sötétebbek az oldalszemeknél s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely megfelel egy szem kettős átmérőjének, a világos oldalszemek nagyobbak a középsőknel; a hátsó szemek nagyobbak az alsó sor legnagyobb szeménél, a középsők épen a fejbúb fokára esnek, s az oldalszemekkel egy alacsony és széles alapú trapezet (∇) foglalnak el.

Mertekek: ♂ juv. Törzs 5.7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2.7 »
IV lábpar 8 »

E rendkívül gyors póknak csak egy ifjabb (harmadvedlesű) himjet ismerem, melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszúmege» erdőresz) egy fatönk gyökerének elálló kérge alatt kaptam, hol csövet úgy szövö, hogy az a földbe levezetett. Az alak és ismertető jegyeinek jellegzetessége, mely megengedi, hogy az ifjabb példányra alapított leírás után az ivarerett alakok is felismertessenek, reábert arra, hogy e mű kerebébe belévonjam.

GEN. 11. NFM. AGROECA. WESTRING.

(ἀγροῖκος = falusi, mezőnlakó; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1861. WESTRING «Ann. Suec.» p. 311.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 134.

A lábvegeken csak két bordásköröm; a sámkjaköröm hiányzik. A fonók felső és alsó párja majdnem egyenlő hosszúságú; a végizek csúcaikon csévések. A felső fonópár megkülönböztethető két ízzel.

SPEC. I. F. A. J. AGROECA HAGLUNDII THOR. HAGLUND PARASZTPÓKJA. HAGLUNDS FELDSPINNE.

(Haglund svéd természetlátót tiszteletére.)

Syn. 1871. *Agroeca Haglundii* THORELL «Remarks» p. 162. 565.

♀ Cserbarna. Az előtest közepén egy deres csikkal, a mellrész szélein hasonló szegélylyel; e rajz elmosódó. A végtest finom, megfekvő, sárgás és fehéres szőrözet által deresedő. A lábak egyszínűen cserbarnák.

A fejmell vaskos; mellrésze a fejhez képest terjedelmes, a fejrész elkerekített; oldalról tekintve az előtest hátvonala majdnem egyenes, a hátgödrön túl a nyelecske felé lecsapott; a mellrész deres szegélye, a lábak fekvésének megfelelően (belső szélén), csipkézett (borszeszben e csipkék barna 0 szerű, csillagosan oszló rajzok által határoltak). A mellvért cserbarna, fehéres szőrözettel borított. A rágók, oldalról tekintve, majdnem körtvealakúak, tövükkel a homlok előtt tetemesen kiállók, cserbarnák, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok kanálalakúak, cserbarnák; az alajk nem éri el felehosszát a állkapcsoknak, cserbarna, elől lapos ívesen elvágott. A tapogató cserbarna, szárán, felül, tömött szőrözet között három sertetüske; végíze sűrűn szőrös, rövidebb mint a szár- és térdíz együttvéve. A lábak erősek és hosszúk, cserbarnák, végig szőrösek, gyéren tüskések; a czombok alul fegyvertelenek; az első lábpár czombja felületén két tüske, szára alsó felén 2 pár — másod lábvégíze alsó felén szintén két pár hosszú, megfekvő tüske. A végtest elől elmetezett keskenyebb, hátrafelé szélesedő, hátul elkerekített.

A has sárgás deres, egyszínű. A fonók rövidek, vaskosak, majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár végíze kicsiny, csúcsos, fehéres.

A két szemsor behajló. Az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; e sor szemei egyforma nagyságúak, az oldalszemek alig észrevehetőleg távolabb a középsőktől mint ezek egymástól; a hátsó sor tetemesebben behajló szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy villás, sötétbarna bemetszés, melynek szára a légzőrés szélén kezdődik, ágai a nyelecske felé állanak (V) az ágak végeiben nyílnak a tojócsövek.

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	10 »
IV »	12.5 »

♂ Kisebb, karesú; egészben sötétebb cserbarna. A tapogató czombja sárgás, a térdíz rövid, vastagodott, a száríz barnás a térdíznél valamivel hosszabb és vékonyabb külső oldalán, elején, egy sötétvörös-barna nyújtvány, mely a pikkely tövéhez illeszkedik; a pikkely rendes kanálalakú, barna; — megfekvő fehéres szőrözettel borított; nemzőszerve kevésbé kiálló, sötét vörösbarna, s egy dióbél felére emlékeztető hornyoltságot mutat, melyet sem nyújtványok, sem körnök nem jellemzenek.

Mértékek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.7 »
IV lábpár	11 »

E fajt eddigelé csak két ♀ és egy ♂ példány után ismerem. A nőstényeket tavaszkor (május) az apatini pagony «Gája» nevű erdőrészében száraz levelek alatt találtam, a ♂ erdélyi s július hónapban Szász-Vesszősön a «Dumbrava» nevű erdő részében találtatott általam. A faj szövetét nem ismerem.

SUBFAM. III. ALCSALÁD. ARGYRONETINAE. BUVÁROK. TAUCHERSPINNEN.

(ἄργυρος = ezüst, νῆω = szőni; a buvárharang ezüstös esillogásáról véve.)

GEN. 12. NEM. ARGYRONETA. LATR.

(vide «Argyronetinae.»)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 136, 137.

A felső fonópár kétizű, a végiz kicsiny rövid; a felső és alsó fonópár majdnem egyforma hosszúságú. Az alsó szemsor majdnem egyenes, a hátsó szemsor könnyedén kihajló. Viz alatt élő alak, mely buvárharangszerű szövetet készít, lábain pillaszerű úszó szőröket visel és a rendes légzőréseken kívül még egy köldökszerű légszűrővel van ellátva (lásd I. köt. I. tábla 16.)

SPEC. I. FAJ. ARGYRONETA AQUATICA. (CL.) VIZI BUVÁRPÓK. WASSER TAUCHERSPINNE.

(aquatica = vízben élő; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus aquaticus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 143.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

♀ Előteste és lábai barnásvörösek. A végtest olajbarnás, néha sárgásszürke; a has néha a háttest felszínét mutatja, néha feketés.

A fej mell vaskos domború, a keskenyedő fejrész jól elválasztott; oldalról tekintve a fejrész hátsó fele a hátgödörből majdnem púpos-ívesen kiemelkedő; a hátgödörből a szélek felé a lábak fekvésének megfelelő, esillogosan oszló barázdák jól láthatók; a fejtetőn végig, a szemektől a hátgödörig, egy sor, ettől két oldalt még egy-egy sor felálló finom szőr. A mellvért hagymaalakú, vörösesbarna, gyéren álló hosszú szőrökkel. A rágók élénken barnásvörösek, végeikkel kissé szétválók, hosszú erős csipőkörömmel; oldalról tekintve körtvealakúak, inkább hasasan mint térdszerűen, de igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok vörössesárgák, elől ívesen elvágottak; az alajk barnás, elől nyelvforma, csúcsos, az állkapcsok hosszának két harmadát meghaladja. A tapogatók aránylag vékonyak, sárgásak, végizök barnuló, módosan szőrös, rövidebb mint a térd- és száríz együttvéve. A lábak töveiken erősek, a végek felé egyenletesen vékonyodók; a czombok alúl, jelesen a IV-ik lábpáré, hosszú pilla-szőrökkel, melyek e lábpáron felül-alúl s a szárízen is tetemesek és sorban állók; a száraz és végizék alsó fele igen gyér, jelentéktelen tüskefegyverzettel.

A végtest magas, szélesen tojásalakú; felületén az ingödörpárok mint sötétebb pontok láthatók. A fonók rövidek és vaskosak.

Az alsó szemsor két középszeme fekete, a két oldalszem gyantaszínű és nagyobb, a sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó); a hátsó sor igen kis mértékben kihajló, szemei egyenlőek.

A zár két vörösbarna, kerek, apró nyílás, mely a nyelecske töve alatt két oldalt a légzőrés felett áll (I. köt. I. t. 16, o, o).

Mértékek ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·3	»
I lábpár	12·5	»
IV » 	11·5	»

♂ Nagyobb, hosszabb lábakkal és bozontosabb, különösen a lábakon fejlett szőrözettel; többnyire sötétebb a nősténynél. Neha világos, a nősténynél alig nagyobb, kevésbbe fejlett szőrözettel. A tapogató karesű, bunkója kicsiny, csúcsos. A térd és száríz egyenlő hosszúságúak, a térdíz vastagodott, a száríz vékonyabb, alsó felén hosszú pillaszőrökkel; a pikkely töve kerekded, domború, vége keskenyen és hosszan kifutó, felszíne sertékekkel elegyesen szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy gyűrűszerű vörösbarna gyűjtőt mutat, melynek belseje sárgásfehér, és a melyből, oldalról tekintve, egy bárszerű vörösös nyújtvány áll ki.

Méretek: ♂ Törzs	11	$\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	5	»
I lábpár.	18.5	»
IV »	15.5	»

(E nagyobb hímnél a fej szélesre fejlett és kevésbbe bubos.)

A legérdekesebb fajok egyike, melynek életmódját már fennebb (lásd I. köt. III. t. 60. és szövege az «Életmód» szakaszban) tárgyaltam. Úgy látszik, hogy a magyar lelhelyeken az ivarak áttelelnék, tavaszkor a negyedik vedlést végrehajtják és azután szaporítanak. A hímek rendszeren nagyobbak a nőstényeknél, mi sajátságosnak látszik azért, mert állandó a jelenség, hogy a pókoknál általában a hím kevés esetben akkora mint a nőstény, a legtöbb esetben azonban kisebb. A buvárpóknál észlelhető megfordított viszonyt leginkább onnan magyarázom, hogy a ♂ a nőstény felkeresésénél a sűrű vízi növényzet között sok akadályra talál, melyet csak erősebb testalkatával győzhet le.

Ismerem eddig erdélyi részekből Szamosfalváról (Kolozsvár mellett, a sós tavak melletti pocsolyák-ból), Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról (Mosztonga vize) és a budapesti melegforrások kifolyásából, honnan Dr. Wissinger volt muzeumi s. ör szívessegeből bírom.

FAM. III. CSALÁD. DRASSOIDOE. ÓRZÓK. MEUCHELSPINNEN.

(*Ξόλασσοει* = fogni, ragadozni; a támadó természetről véve.)

GEN. 1. NEM. ZORA. (C. K.)

(*Ζωρός* = heves — a támadásban; valószínűleg a lábak fegyverzetéről.)

Syn. 1848. C. KOCH «Die Arachn.» XIV, p. 91. (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 140.

A lábak tüskések. A két sor oldalszeméi közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor közép-szeméi között létezik; a négy hátsó szem sora annyira kihajló, hogy az egész szemecsoport inkább három mint két sorban állónak tetszik. Kis alak, mely leginkább bokrok tövéen, lehullott levelek alatt barangolva található.

SPEC. I. FAJ. ZORA MACULATA. (BLACKW.) TARKA PÁRDU CZPÓK. GEFLECKTE PARDELSPINNE.

(*maculata* = foltos, a végtest tarkaságáról véve.)

Syn. 1833. *Heccörge maculata* BLACKWALL «Characters etc.» pag 193, 3. Ser. III.

Vide: THORELL «Remarks» p. 168.

♀ Előteste halavány világos-sárgás-testszínű két barna hosszúsíkkal. Végtestének felülete halvány világos testszínű három barna foltssal, melyek kozzül a középső a végtest eleje felé — a két oldala s a

végtest vége felé enyészik; az oldalak finom barna pontokkal mintegy frecescentve; e pontok néha résüntösen sorakozva; a has vége felé gyéren álló barna pontokkal. A lábak világos sárgás testszínűek, az első három pár szára barnuló, a negyedik páré rendesen tisztabarna.

A fejmell csúcsosan tojásdad, a csúcsot a fej képezi, mely a mellrészszel választék nélkül összeforrott. A hátgödör hasítékos; közepe táján a mellrész magasabb a fejrésznél; a hátsó sor oldalszemeitől két barna sáv ered, mely hátrafelé kissé szétválva a nyelecskéig hatol, elég széles, külső szélén egyenetlen; a mellrész szélei hajszálfinom szegélylyel. A mellvért kerek, világos sárgás-testszín, fehéres szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjainál sokkal gyengébbek, rövidek, világosak; előlről tekintve tövükön egy barnás foltocskával. Az állkapcsok egyenesek, végeik elkerekítettek; világosak; az alajk felkerek, magasságánál szélesebb, az állkapcsoknak egy harmadát éri el. A tapogató sárga elég húsos, végíze és szára egyenlő hosszúságúak.

A két első lábpár szára, alul 6—8 pár hosszú, lefektethető és felállitható, lándzsaszerű tüskével, melyek mindenike egy emelkedésből indul (II. köt. V. t. 109. c); e két pár szára barnuló, czombja felszínén két barnás hosszcsíkkal; a negyedik lábpár szára és másodvégíze barna, czombja hosszcsíkokkal s azonkívül foltokkal díszített; a lábvégizeket barna gyűrűk választják el. A végtest hosztojásdad.

Az alsó sor, kevesebbire mint szemátmérőnyire a homlok szélétől, kisebb szemekből áll, melyek jól sorakoznak; kissé felülről és előlről tekintve e sor könnyedén kihajló; a hátsó sor (inkább két sor) négy szeme nagyobb s egy hátrafelé táguló, magasságánál szélesebb alapú trapezbe elhelyeztet (e csoportosítás a Lycosoidákra emlékeztet).

A zár egy sárgászörös köldök, mely egy villás bemetszés által (Y) három darabra van osztva.

Méretek:	♀	Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
		fejmell	2·4 »
		I lábpár	7 »
		IV »	8·5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb, karcsúbb, tömörebb rajzokkal és gyengébb fegyverzettel. A tapogató kicsiny, sárga; térdíze a száríznél valamivel rövidebb; pikkelye rendes kanálalakú, jól domború, módosan szőrös; nemzőszerve egy sárgászörös, feltojásalakú gyűjtőt mutat, melynek végéből — a pikkely csúcsa alatt — egy rövid, finom, horgos, vörösbarna köröm áll, tövén egy sertealakú, szintén vörösbarna nyujtvány indul, mely a gyűjtőt a pikkely belső oldala felől bekeríti.

Méretek:	♂	Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
		fejmell	2 »
		IV lábpár	8·2 »

Válfaj: ♀ élénk vörössárga alapszínnel; végtestének felszíne és hasfele sűrűn, élénk-cserbarnán elegyítve, úgy hogy sávok nem képződnek.

E szép kis pók mint nyári alak ritka s mindég barangolva található; leginkább a bokrok és fák alján heverő száraz levelek alját keleteli, jelesen ott, a hol az alsóbb szintek nyirkosak, rothadásba átmenők s így rendesen sok apró állatnak (Podura) tenyészhelyei. Hálózata nem ismerem. Úgy látszik, hogy az áttelelő alakok közé tartozik, a mennyiben Dr. Horváth Géza t. barátom 1871. január 5-én több Pachygnathával együtt egy harmadvedlésű Zorát is talált Kassa környékén. Az apatini pagony Gája nevű erdő-részeiből egy ivarérett himet bírok, melynek jobboldali tapogatója reprodukált, pikkely nélküli, míg a baloldali tökéletesen ivarérett; valószínű, hogy a jobb palpust a második vedlés alkalmával veszté el úgy, hogy a reprodukált tag két vedléssel hátramaradt.

Ismerem eddig magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról, Suppanekről (Weseleb hegy töve), Tokajból («Kopasz» bokrai), Rutkamazról és Kassáról. Válfaja Orsováról való.

GEN. 2. NEM. LIOCRANUM. L. K.

(λεῖτος = sima, χροῖον = fej; a fejrész simaságára ezelez.)

Syn. 1866. L. KOCH «Die Arachniden Fam. der Drassiden» pag. 2.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 143.

A hátsó szemsor egyenes. A hason a légzőrés mögött semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A negyedik lábpár hosszabb a többinél. Az alajk az állkapcsok felehosszát éri el. Közepesen alóli alak, mely házakban, leginkább az ember lakta helyiségekben tartózkodik.

SPEC. 1. FAJ. LIOCRANUM DOMESTICUM. (WID.) HÁZI KAZÁRPÓK. HAUS SCHEITELSPINNE.

(domesticum = házban élő; a tartózkodásról)

Syn. 1834. *Clubiona domestica* WIDER «Zool. Misc.» I, pag. 208.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 432.

♀ Előteste vörössárga, barnás oldalrajzzal; végteste szürke, selymes, szennyes feheres hátmezővel, melynek elején és közepén egy rövid, sötetes csik áll, ezalatt 5—6 \wedge szerű barnás rajz sorakozik egymásután. Lábai vörössárgák.

A fej mell laposan-domború, szelesedő, elől elvágott fejrészrel; oldalról tekintve az előtest hátyvonala majdnem egyenes, a hosszú, keskeny hátrésen túl a nyelecske fele lecsapott; az egész szőrtelen, sima, fénylő; a fejvért kávasan és alig elválasztva. A mellrész szele finom, barna szegélyvel, beljebb néhány barnás, ékalakú, csillagszerűen elosztott a lábak fekvesének megfelelő, elmosódó folt; a hátrés barna. A mellvért körded, vörössárga, alig domborodó, sima és csak a szelein módosan szőrös. A rágók sárgászörösek, oly erősek mint az első lábpár czombja, oldalról tekintve, a homlok előtt ívesen kihajlók. Az állkapcsok egyenesek, elég domborúak, kanálszerűen elkerekített veggel, sárgások és módosan szőrösek; az alajk szélességénél nem magasabb, az állkapcsok felehosszát érő, elől ívesen elvágott. A tapogató czombja és térd sárgás, szára és végze vörössárga; a végiz alul több megfekvő, hosszú tüskevel, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak módosan hosszuk erősödő czombokkal és karesu végekkel; a lábszárak alul megfekvő, világos, hosszú tüskevel fegyverezettek; az első lábpár szárán 4 pár tüske. A végtest kissé lelapított, elől ívesen elvágott, különben hossztojásdad, a fenn érintett rajzzal. A has világosszürke. A fonók egyenlők, sárgások, kissé kúpalakúak.

Az alsó szemsor, felülről tekintve, kissé kihajló, szemei nagyocskák, egyenlők s a homlok szeletől nem egészen szemátmérőnyire állók; a hátsó sor egyenes, oldalszemci egy kissé kiemelkedő fekete gyűrűbe foglaltak; a két sor oldalszemci több mint szemátmérőnyire egymástól.

A zár három vörösbarna gödröcsket mutat, melyek között kettő párosan a légzőrés szélére, egy felettök helyezkedik el, a köztök letező tércset egy ∇ alakú vörössárga, sima lemez tölti ki.

Mertkek:	♀	Törzs	6.7 $\frac{m}{\mu}$	ebből
		fej mell	3	»
		I lábpár	8	»
		IV	»	11

♂ Kisebb, karcsúbb; végteste rajzai kevesebbe kifejtettek; egyebekben a nősténnyel azonos. Tapogatója sárga, kis bunkóval; a térd és száríz egyenlő hosszúságú, az utóbbi valamivel vékonyabb és külső oldalának a végén egy kis, vöröses, eleshegyes, hegyével a pikkely töve fele horgosan hajló körmöskevel; a pikkely

kicsiny, kisse nyújtott kanálalakú, domboru, csúcsa felé szőrös; nemzőszerve, jól kidagadva, kitölti a pikkelyt, külső oldalról tekintve egy durva patkóhoz hasonló gyűjtőt mutat, mely sárgászöröses és a pikkely csúcsa felé nyíló.

Mértékek: ♂ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	10·5 »

E ritka póknak csak egy párját bírom Erdélyből Szász-Vesszősről, hol Bedőházy János házában a lakószobák falán találtam. A pókok este, a gyertya fenyénél ütétek vadászatukat; augusztusban fogva mind kettő ivarérett. Pozsonyban Dr. Böckh találta; a példányokat láttam.

SPEC. 2. FAJ. LIOCRANUM KOCHII. N. SP. KOCH K. KOCHS SCH.

(Koch Lajos kitűnő Araneologus tiszteletére így nevezve.)

(VI-ik tábla 157, *a* szemesoport, *b* tapogató oldalról, *c* ugyanaz alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste és lábai világos barnássárgák; végteste szürkés, némi elmosódó, halvány, sötétes foltozattal, megfekvően szőrös.

A fejmell szivalakú; fejeresze kisse csúcsosodó, oldalról tekintve inkább lehajló mint emelkedő. A hátres igen finom, eléggé hosszú. A mellvert pajzsalakú, barnássárga, gyéren szőrös. A rágók barnássárgák nemepen erősek, eléggé szőrösek; oldalról tekintve tövükkel térszerűen, módosan kiállók. Az állkapesok szélesek, kisse egymásra hajlók; az alajk nyelvalakú, az állkapesok hosszának felet bőven eléri. A lábak hosszúak, karcsúk, eléggé szőrösek és fegyverzetek. A czombok felületén két megfekvő, hosszú tüske; az első pár szárán, alul, két sorban öt tüske: három a belső soron; ugyan e lábpár másodvégizén alul három pár tüske; a második lábpár szárán alul három — másodvégizén szintén három pár tüske; a hátsó lábpárok ugyanazon ízein, alul szintén 5—6 tüske. — A végtest felül-alul egyszínű, különben tojásdad, elől kisse keskenyedett; a fejmellhez képest kicsiny.

Az alsó szemsor alig észrevehetőleg — a hátsó behajló. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői feketék s nagyobbak mint az oldalszemek, az utóbbiak úgy mint a hátsó sor valamennyi szeme opalizáló. A két sor oldalszeméi érintkeznek.

A tapogató elég erős; pikkelye csúcsosan kanálalakú, külső szélén egy ujjszerű mellék pikkelylyel; a térdiz vastagságánál kevesse hosszabb, a száríz a térdnél rövidebb, egyszerű, fegyvertelen. A nemző szerv igen jellemző: a meglehetősen lapos gyűjtő hátul kigyózó csövé alakul, mely cső lassanként egy kanyarosan — horgos, finom hegybe végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·6 »
I lábpár	8 »
II »	7·2 »
III »	6·9 »
IV »	9·9 »

♀ Ismeretlen.

Ezt az igen érdekes fajt testvér öcsém Vlkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyan csak Selmeczbányán találta s beküldötte. A Liocranum-nem eddig csak három fajt számlál u. m. a megelőző fajon kívül még *L. celans* Blackw. és *gracilipes* Blackw. (lásd Thorell «Remarks.» pag. 435 et 436) s az imént említett kettő ketes, úgy, hogy eddig csak a *L. domesticum* Reuss volt egyedüli képviselője a nemnek. Az itt leírt faj tehát mindenképen becses. Dr. Koch L. úr, a Csöszövények kitűnő ismerője in. litt. megjegyzi «n. sp. von *L. domesticum* specifisch verschieden.»

GEN. 3. NEM. ANYPHAENA. SUND.

(ἀνψαίνα = szövetet felbontani, fejteni; feltünőbb hálózat hiányára ezélez.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» p. 20.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 143.

A végtest hasfelen, a legzőres előtt egy köldök. A hátsó szemsor behajló. Az állkapesok domborúak, semmi behorpasztással. Egy alak. Leginkább fákön, jelesen tölgyfákön tartózkodik s a leveleken üzi vadászatát.

SPEC. 1. FAJ. ANYPHAENA ACCENTUATA. (WALCK.) JEGYES BONTÓPÓK. GEZEICHNETE TRENNSPINNE.

(accentus = a hangsúly jegye; a végtest sötét jegyére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca accentuata* WALCKENAER «Faune Paris» II, pag. 226.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Előteste vörössárga, két szeles, áttört, barnás csikkal. Végteste szürkés, felülete közepén világosodó, a központban egy X alakú barna jeggyel. Zömök alak, szeles, kissé lelapított végtesttel, meglehetősen karsú vöröses-sárga lábakkal.

A fejmell vaskos, mellresze szelesedő, különben a fejreszszel összefolyó; az egésznek a közepe világos vörössárga, kötfelől a szemektől eredő s végig futó két szeles, barnás sáv által szegelyezve; a sávok a mellrészen helyen közön világos enyesző foltokkal; az egész kopasz. A mellvert körded, kissé domborodó, szelein gyeren szőrös; sárgás. A ragók rövidek, az első lábpár czombjánál gyengébbek, szőrösök, sötétebb vörössárgák, oldalról tekintve módosan reszűntösen előreállók. Az állkapesok sárgások, egyenesek, elkerekített végekkel, belső szelők az aljukhoz kepest kissé kivágott; az aljuk sötétebb, az állkapesok felehosszát felülmulja, elől keskenyedő elmetezett, közepe táján kissé hasas. A tapogatók sárgák; a végiz gazdagon szőrös, oly hosszú mint a szár és terdiz együttve; a szárizen felül néhány fekete serte. A lábak karsúk; czombjaik felül, száraik alul feketes, hosszú tüskekkal fegyverezettek; az első pár szárán oldalt, elől két tüske, alul két pár tüske; valamennyi tüske barnás gomboeszkából indul.

A végtest szelesen tojásdad, kissé lelapított; hasfele világosszürke; a fonók és a legzőres között és közepe táján egy egyszerű bemélyedésű harántfekvő köldök, melynek párkányán a szőrozet csillagszerűen, végével a mélyedésbe irányozva áll.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei kissé tojásdadok, középszemei nem egészen szemátmerőnyire a homlok szelétől; a hátsó sor módosan behajló, az alsónál tetemesen hosszabb, középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemeihez; a két sor oldalszeme bőven szemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vörösbarna keretbe foglalt egyszerű s hasitékszerű bemélyedés, mely a nyelecske felé kissé tágul.

Mertekek:	♀ Torzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	24	»	
	I lábpár	11	»	
	IV	»	9	»

♂ Karsú, hosszú lábú; a végtest rajza eles; az előtest sávjai tetemesebbek; a has közepe és az oldalak barnások s az utóbbiak mintegy keretet kepeznek a hátfel világos közepe körül. A sárga tapogató, sajátoszerű fekete szőrozzettel. A czomb töve elől előre irányozott, szakállszerűen álló, fekete, hosszú szőrokkal, melyek tövüknél vékonyabbak; a száriz felületen egy hasonló szőrokból álló ecszet (rendesen megkopva

vagy letördelve); a terdiz legesücsin szinten néhány ilyen szőr; a száríz külső oldalán azonkívül egy sor hosszú szőr, végén egy kurt, hajlott, tompa és vörösbarna nyujtvány; a pikkely kanálalakú, barnás, módosan szőrös; domboru; — nemzőszerve egy kidagadó, felületén szemcsés gyűjtőt mutat, mely előlről szélesen behasított s a behasítás folytán keletkezett külső és gyengébb fel csúcsán egy igen finom, horgosan görbült, vörösbarna, hegyes nyujtványt visel.

Méretek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	15 »
IV » 	11 »

E fajt ivaréretten mint kora tavaszi alakot ismerem s rendesen tölgyfákról szedtem lerázás segítségével, hol a leveleken lappangott, s leesés közben lábait úgy széljelterpesztgette, hogy egészen laposan felfeküdt. Szövetét nem ismerem.

Elhelyei, magyar részeken: Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova tavaszkor; továbbá Alsóhámor (Borsodmegye) nyár derekán fejletlen állapotban, Budapest (Muz. gy. Pável János a «Csillagvölgyből» egy fejlett ♀ júliusban.)

GENUS 4. NEM. CLUBIONA. LATREILLE.

(*Κλών* = ág, *βίωω* = élni, de lehet *Κλωστής* = szöv. fonal, *βίωω* = élni; leszármaztatása nem biztos; THORELL *Κλωβός* = kalitkát tart valószínűnek; mind a három az életmódra találma, a mennyiben e nem alakjai gyalán az ágak levelein, szőtt zacskóban, tehát mintegy kalitkában tartózkodnak.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag 134. (ad part.).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 144.

A hason semmi köldök. Az alakj két harmadát éri el az állkapcsok hosszának. A negyedik lábpár a leghosszabb. Az elősoroltak egyedüli általános értékű ismertető jegyei e nemnek. Alig közepes nagyságú, hosszúkás alakok, erős előtesttel, melyek különféle módon összeszőtt vagy szövettel borított levelekben, kérgek, sőt kövek alatt is laknak, igen gyorsak, veszedelem percében szökve hagyják el rejteket s a földre esnek, a nélkül, hogy fonalfejtéshez folyamodnának. A fajok megkülönböztetése szerfelett nehéz és igen nagy gyakorlottság mellett biztos szemmuerteket igényel.

SPEC. 1. FAJ. CLUBIONA CORTICALIS (WALCK.). KÉRGEZŐ KALITPÓK. RINDEN-KÄFIGSPINNE.

(cortex = corticalis = kérgi; a tartózkodásáról.)

Syn. 1802. *Aranca corticalis* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 429.

Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Előtest és állkapcsok vörössesárgák. A végtest szép rajzzal: felülete elején és közepén egy bibor-barna, hasitekszerű csik, mely a végtest közepe táján tűhegyesre kifut, körülte a tér világos sárgásfehér és szépen, csipkesen szegélyeztetik a bibor-barna oldalak által, melyeknek a színe a fonók felett is összeér. A has sárgásfehér. A lábak vörössesárgák.

Jellegei: A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra. A fejmell hosszabb, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve. A negyedik lábpár szárán, felül, semmi tüske.

A fejmell egy darabból való, de a fejrész kissé keskenyedő, felülről tekintve tehát kiválik, a hátrés kurt, fekete; a mellrészt széle finom feketés szegélylyel; a mellvért keskeny, oly széles mint a harmadik

láb csipője. A rágók az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, oldalról tekintve tövüktől kezdve módosan, laposívesen, nem térdszerűen kiállók. Az állkapcsok elől módosan lapiezkásan szélesedők, az alajk rendes, kissé hasas, mindkettő vörössárga. A tapogató sárga, végíze kefeszerűen szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak arányosak; a két első pár végíze gyenge talpkefével; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, minden czomb felületén négy-négy tüske, az első és második lábpár szárán alul két-két pár tüske. A végtest elől elhetszett, hátul csücsös, karesú. A fonók, a végtest végén állva, barnissárgások, az alsó pár vastagabb.

Az alsó sor középszemei több mint fel átmérőnyire a homlok szélétől állva valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a sor a kihajlásra hajlandó; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, középsői az alsó középsőktől csak valamivel kisebb távolságra mint amazok egymástól.

A zár egy vörösbarnás, szélességénél sokkal magasabb terese, melynek felső részén (a nyelecskefelé) egy vese alakú haránt benyomás, alsó szélén (a légzőrés szélén) két kis kerek dudorodás látható, melyhez a felső benyomástól egy barázda vezet.

Mértékek: ♀ Torzs	7—8	<i>mm</i>
fejmell	3	"
I lábpár	5·7	"
IV "	8	"

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szépségű fajt csupán csak egyszer gyűjtöttem, mint kora őszi alakot: Selmeczbányán a híres Kálvária hegyen, hol bazalt törmelék alatt kevés számban tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. CLUBIONA TRIVIALIS. (L. K.). KÖZÖNSÉGES K. GEWÖHNLICHE K.

(trivialis = közönséges; az előfordulásról.)

Syn. 1841. *Clubiona trivialis* C. Koch «Die Arachn.» X, p. 132. Tab. 359. f. 844.

Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Kiesiny. Elötteste vörössárga, végteste halvány szürkéssárga; lábai halvány szalmasárgák; szemei sárgások.

Jellegei: A hátsó sor középszemei sokkal távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; kétszer oly távol egymástól, mint az alsó sor középsőitől. A negyedik lábpár másodvégíze kétszer oly hosszú mint az első lábpárnak ugyanazon íze. A fejmell valamivel hosszabb, mint a negyedik lábpár szára a térdizel együtt. A harmadik lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell vastag, egy darabból való, mellrész alig szélesedő; fejerésze a hátsó középszemek között a hátrés felé kissé csatormásan behorpasztott, vörössárga, a szemek terén gyengén sötétedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, különben keskeny, hátul csücsös; szőrös. A rágók rövidek, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, tövük duzzadt a homlok előtt kiálló, meglehetősen, szőrösök, vörössárgák. Az állkapcsok sárgások, elől igen tetemesen lapátformán kiszélesedők, közéjükön karesú, együttesen lyraszerű kihajlásúak; sárgások; az alajk valamivel sötétebb, domború.

A tapogató sárgás; végíze tüskékkel elegyesen szőrös, nem hosszabb a szárnál. A lábak közül az első pár aránylag rövidke, talpkeféje egészen a térdizig terjed. Az első lábpár szárán alul semmi tüske (?). A végtest kissé lelapított, elől elvágott, közepén túl a legszélesebb, hátul csücsösödő; felülete elején egy határozatlan vöröses foltoeska. Az alsó fonópár a felsőnél vastagabb.

Az alsó szemsor, a homlok szélére tolva, egyenes, szemei egyenlő távolságra, körülbelül szemátné-

¹ Az I. kötet jegyzékében «C. pallens» synonym alatt elősorolva.

rönyire egymástól, a sor rövidebb a hátsónál; a hátsó sor egyenes, a középszemei közötti távolság majdnem kétszer nagyobb annál, a mely a közép és oldalszemek s e sor és az alsó sor középsői között létezik.

A zár egy egyszerű, kerekded nyílás, melynek szelei vöröses-barnák s mely alsó szélén (a légzőrés mellett) csucosan kivágott.

Mértékek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	5.2	»
	IV »	7	»

♂ Tapogatója Dr. Koch L. (Drassiden p. 307.) szerint: «A negyedik íz kívülről egy széles, elől elkerekített, fenyves nyújtvánnyal; pikkelye oly hosszú mint a 3-dik és 4-dik íz együttvéve, erősen boltozatos, egyenes oldalakkal, elől elmesztett, felületén és oldalt gyéren, a csúcán sűrűn szőrös.

Mértékek: ♂	Fejmell	2	$\frac{m}{m}$
	I lábpár	5	»
	IV »	6	»

♂ Példányt nem láttam.

♀ Csak egyszer találtam mint tavaszi alakot a Mehádia feletti «Damoclet» hegyesücs legtetetjén, egy kő alatt (tehát a bükk tenyészvonalára felett), Dr. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a magyar Tatrából, meghatározta Dr. Koch L.

SPEC. 3. FAJ. CLUBIONA MONTANA. L. K. HEGYI K. BERG. K.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1867. *Clubiona montana* L. K. «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 308.

♀ Előteste barnássárga, feje lassanként füstösödő, elől sötét; rágói sötétvörös-barnák. Végteste elől élénksárga, hátul bíborbarnásba átmenő, eleje közepén egy ily színű elmosódó hosszcsík; hasa élénksárga. Lábai sárgák.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A háthasíték hosszú. A rágók simák. A fej mell hosszabb mint a IV-dik lábpár szára és térde együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, több tövis, a negyedik párén, felül, semmi tövis.

A fej mell majdnem hengerded; oldalról tekintve, a nyelecskétől igen szabályos, módos ívben emelkedő; hátrésétől több, küllőszerűen oszló barázda sugárzik szerte.

A mellvért hosszpajzsalakú, sárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, fénylők alig egy-egy szőrrel, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel tetemesen térdszerűen kidomborodók. Az álkapesok barnászörösek karesűk. A tapogató sárga, végze alig egy kevéssel sötétebb, gyéren szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesűk, elég hosszúk; az első pár szárán, alul, két pár, — másodvégizén, szintén alul, egy pár megfekvő, hosszú, barna tüske; a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, oldalt ugyanannyi; a negyedik lábpár szárán két oldalt két-két tüske; a harmadik és negyedik lábpár másodvégizei, alul, oldalt és végök körül több tüskével.

A végtest hossza-közepén a legszélesebb, hátul csucosodó. A fonók egyenlő hosszúságúak, az alsó pár közel háromszor oly vastag mint a felső pár.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő távolságra egymástól, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szeletétől. A hátsó sor hosszabb, középsői valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldal szemektől, de sokkal távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy elesen határolt, laposan domboru, majdnem kerek, vörössárga terese, mely közepe táján két, alig feltunő dudorodást visel, a legzöres felől pedig harántul benyomott.

Mertekek: ♀ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	6 »
IV »	8 »

♂ Kisebb, igen karesű, sötétebb alapszínű előtesttel, kevesbé füstös fejresszel. Vegteste barnászörös. A tapogató vörössárga, szára nem rövidebb a terdnel, felülről tekintve szivalakú, szelesedő, külső oldalának csúcsa a szivalakból kinyulik s egy, szelessegenel hosszabb, vaskos, elől hüvelykszerűen eltompított, sötetszínű nyújtványt alkot. A pikkely kanálalaku, esuesin szőrös; a nemzőszerv gyűjtője hengeres, vörösbarna, elől nyitott; tövetől egy igen finom, sarlóhajlású, hegyével befele nező, serteszzerű embolus indul, mely előre irányozott s a gyűjtőre megfekszik.

Mertekek: ♂ Torzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 »
I lábpár	7 »
IV »	8 »

Az egyetlen szép párt mint kora őszi (szeptember) alakot kovek alól Kormoczbányáról ismerem.

SPEC. 4. FAM. CLUBIONA HOLOSERICEA. (DE GEER.) SELYMES K. SEIDIGE K.

(holosericeus = selyemszörű, fényű az újabbkori terminológiához tartozik. A sericeus a „Ser” től származik, egy ókori néptől, mely selyempáráról volt nevezetes.)

Syn. 1778. *Arauca holosericea* DE GEER «Memoires» VII, pag. 266.

Vide: THORELL «Remarks» p. 217.

♀ Előteste vörössárga, fejeresze vörösbarnába átmenő, a rágók igen sötét vörösbarnák; a fejresz egészen megfekvő, rövid, selymes szőrösekkel ugyanmilyra borítva, hogy barnulása csak borszeszben tűnik elő. A vegtest sárgás, zöldesszürke selymes szőrzettel borított. A lábak sárgák.

Jellegei: Az alsó szemsor középszeinei közelebb egymashoz mint az oldalszemekhez. A negyedik lábpár első végze hosszával hosszabb az első lábpárnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a terddel együtt. A harmadik lábpár szára alul két tövissel. A hátrés igen rövid.

A fejmell igen vaskos, majdnem hengeres, elől lapos-ívesen elvágott; fejeresze a mellreszszel tökéletesen összeforrott, oldalról tekintve az egész igen laposan és egyenletesen íves, hátul alacsonyabb. A mellvert keskeny, a III lábpár csipőjénél nem szelesebb, de majdnem kétszer hosszabb, sárga, szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, oldalról tekintve a homlok előtt terdszerűen ki- és ívesen előre állók, sötét vörösbarnák, töveik belső oldalán keves hosszú szőrrel, — durván harántránczoltak. Az állkapesok hosszúk, vörösbarnák, elől, kívül elkerekítve, befele resüftösen elvágottak, lapiczkások, közepökön igen karesűk; az alajk vörösbarna, elől kivágott, mindjárt kezdettől íves oldalakkal, az állkapesok hosszának ketharmadát alig eri el. A tapogató sárga, végze vörösödő, tüskékkel elegyesen bőven szőrös, a szárnál hosszabb. A lábak elég hosszúk, az első két pár végzein erős, sötét talpkéfe, a hátsó két páron a kefe igen jelentektelen. A czombok alul fegyvertelenek, a többi iz (a két hátsó lábpárat kivéve) felül fegyvertelen. A két első lábpár czombja felületen negy-negy, a többin öt-öt tövis; a két első lábpár szárán alul két-két pár tövis, a harmadikon kettő, a negyediken három. A két hátsó lábpár másodvégzei köröskörül több tövissel.

A végtest majdnem hengerded, hátul csúcsos, a has sárgás. A fonók sárgák; a végtest csúcsán állva, a felső pár valamivel hosszabb az alsónál s ennél sokkal karesűbb.

Az alsó szemsor középsői nagyobbak, majdnem egészen a homlok szélén állók s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó szemsor hosszabb az alsónál, behajló, középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s kétszer oly távolra egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy vörösesbarnás majdnem kerek térese, mely a legzőres széleig terjedve, itt párban álló, két egyszerű, kerek, kis nyílást mutat.

Mértekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{\mu m}$
fejmell	4.2	»
I lábpár	10	»
IV »	12.7	»

♂ Elöttem ismeretlen. Koch L. szerint («Die Arachn. Fam. der Drassiden» sub. C. phragmitis XIII. tábl. 203, 204. id.) a tapogató szára egy egyszerű, nem ágas nyújtvány által különböznek a C. pallidula himétől.

E fajt eddig teljes biztonsággal csak Doroszlóról ismerem, hol kora tavasszal a C. pallidulával közös lelhelyeken, de ritkábban fordul elő.

SPEC. 5. FAM. CLUBIONA PALLIDULA. (CL.) HALAVÁNY K. BLASSE K.

(pallidula ab pallida = halavány a színe vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus pallidulus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 81.

Vide: THORELL «Remarks» p. 213.

♀ Színe és nagyságra nevezé változó. Legtöbbször az előtest halvány sárgás, sötétedő fejjel és sötét rágókkal; a végtest zöldesszürke, selymes, megfekvő, finom szőrözettel borított, a szőrözet alatt barnás-vörös. A lábak halványsárgák fekete tüskekkal gyéren fegyverezve.

Ritkán az egész állat sötét vörösbarna, vörössárga lábakkal.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes, a hátsó könnyeden behajló és hosszabb; az alsó sor szemát-mérőnyire a homlok szejétől. Az alsó sor középszemei e sor oldalszemeinél nagyobbak s a szemek közötti távolság egyenlő; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár térd- és száríze együttve. Az első lábpár másodvégíze több mint felehozzát teszi a negyedik lábpár ugyanazon ízének. A harmadik lábpár szárán, alúl, két tüske.

A fejmell vaskos, majdnem hengerded, mellrészében alig táguló, fej- és mellrész tökéletesen összeforrott, az előbbi elől elvágott és elmosódva barnuló; a hátres szűk s a 3-dik és 4-dik lábpár fele barázdákat boesát. A mellvert hoosztojásdad, szeleín, a csipők beígtatása előtt s ezeknek megfelelően behorpasztott, szennyessárgás, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, az első lábpár czombjainál sokkal erősebbek, oldalról tekintve ívesen és igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az allkapesok hooszúk, vegeiken lapiczkasok, közepökön karesűbbak, sárgások; az alajk sötetebb. A tapogató halvány sárgás; végíze sötétedő, alsó felen gazdag szőrözettel s e között fekete sertetüskevel, oly hooszu mint a száríz. A lábak halványsárgák, valamennyin a két végíz alján fekete talpkefe, mely a két első páron tovább terjed mint a két utolsón; a czombok, alúl, a többi íz felül fegyvertelen, a terdek felső csucsán egy erősebb serte. Az első lábpár czombján rendesen negy rendetlen állású tüske, a száron két pár, a másodvégízen egy pár. A végtest elől kisse elnestszett keskenyebb mint közepé táján, hol hasasodík, a vege csúcsosodó; egészben véve csak kevésel szelesebb a fejmellnél. A sárgás fonók a végtest legvégen; hengeresek; a felső pár az alsónál valamivel hooszabb és vekonyabb.

A zár egy vörösbarnás térese, mely szemésesen durva és két Σ \mathcal{C} -zerű benyomás által jellemeztetik, mely a nyelecske felé ágazik szíjjel s szorosan a legzöres felett áll.

Mértékek: ♂ Törzs	10.6 $\frac{m}{\mu m}$
fejmell	4.5 "
IV lábpár	12 "
(legnagyobb).	

♂ Nagyságra nézve rendkívül változó (5—9.5 m. törzshossza) úgy színre nézve is. Karesőbb a nősténynél, lábai hosszabbak, talpképei világosak. A tapogató sárga, pikkelye kissé füstös; ezombíze felületének végén három fekete tüske, a száríz vastag s rövid, végének külső oldalán egy nyujtvány, mely a végén két rövid ágra oszlik, az ágak a pikkely fele hajlók, tompák; pikkelye rendes kanálalakú, domború; nemzőszerve barnavörös, neha sárgás, jól kidagadó gyűjtőt mutat, melyen egy belformára kígyózó, domboru szalag látható, a végén egy rövid, horgosan görbült, hegyes nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ (Nagyobb) Törzs	9 $\frac{m}{\mu m}$ ebből
fejmell	4 "
IV lábpár	13 "
(Kisebb) törzs	5 "
fejmell	2.8 "
IV lábpár	8 "

Mint kora tavaszi és nyári alak kertekben, bokros helyeken, nádasok szélén, egyáltalán bujább növényzetben található, hol leveleket, majd eső alakra, majd teknősen összeszővőget (lásd I. köt. III. t. 58.) a melyekben nappal elrejtőzik, hogy estefelé a környeket összebarangolja. E rejtbe rakja le petéit is, melyeket finom szövetbe burkolva őriz; a fiak kikeleséig egészen elzárja a rejtet. Párzását nem ismerem.

Előfordul: erdélyi részekben Szász-Vesszősön, Kolozsvár, Szamosfalva, Parajd, Szeben körül; magyar részekben Doroszlón (különösen tavaszkor a nádasok szélén), Apatinban, Palánkán, Illokon, Tokaj körül (a Rukamaz felőli legelők tölgyen szép barna változat), Diósgyőrben, Luesivnán, Nagy-Varadon (Muz. gy. Mocsáry S.), Budapest körül (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 6. FAJ. CLUBIONA TERRESTRIS (WESTR.) FÖLDI K. ERDEN K.

(terrestris = földi; a tartózkodásról.)

Syn. 1851. *Clubiona terrestris* WESTRING «Förtecken» p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 222.

♀ Fejmelle barnászvörös, sárgásszürkés szőrözettel, a fejresz nem sötétedő. Rágói sötét vörösbarnák. A végtest barnászvörös, szürkéssárga szőrözettel. Lábai vörössárgák. A has világossárgás.

Jellegek: Az alsó és hátsó szemsor szemei (soronként) egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A negyedik lábpár saját másodvégize hosszúságával hosszabb az első párnál. Az első lábpár másodvégize csak felet teszi a negyedik pár ugyanazon ízének.

A fejmell majdnem hengeres, mellrészében alig táult, elől elkerekített, egy darabból való; oldalról tekintve, a nyelecsketől lapos ívesen emelkedik. A mellvert hosszú-pauzsalakú, vörössárga, elég szőrös. A rágók vaskosak, végükön kissé szétállók; oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel térdszerűen kiállók, igen kevés szőrrel. Az állkapcsok lapiczkasok, elkerekített végűek, közepükön karesuk, barnászvörösek; az alajk hasonló színű, az állkapcsoknak felelhosszát bőven túl éri. A tapogatók karesuk; végizük leginkább alul szőrös.

valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesuk, nem épen hosszúk; az első pár másod végizen, alul, egy pár, szárán, alul, két pár hosszú, megfekvő tüske; a második páron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul és oldalt két-két tüske, a másodvégizen köröskörül több tüske; a czombok felületén elől 2—3 tüske haránt sorban e mögött két hosszú tüske egymás mögött. A végtest hossztojásdad. A kiálló fonók egyenlő hosszúságúak, a felső pár csak félig oly vastag mint az alsó.

Az alsó szemsor középsői szemátmérőnyire a homlok szélétől, szemátmérőnyire egymástól és az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak; a sor egyenes. A hátsó sor az alsónál hosszabb, középszelei egymás között oly távolságra mint az alsó középsők a hátsó középsőktől; a szélsők a középsőktől valamivel távolabbra; a sor behajló.

A zár egy világos-sargás, közel négyszögletes térese, melyet oldalt és alulról egy vörössárga keret szegélyez; e keret négy sarkán apró barnás dudorkák láthatók.

Mértékek: ♀ Törzs	8.4 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	3 „
I lábpár	6.8 „
IV „	?

♂ előttem ismeretlen.

A negyedik lábpár példányomon hiányzik s így a reá vonatkozó jelleget bona fide Dr. Koch után közöltem, ki a fajt megbizonyítja; e jellegek között azonban az is áll, hogy a hátsó sor szemei egyenlő távolságra esnek egymástól, holott példányomnál más a viszony, mit THORELL is észrevett. Mindazonáltal Dr. Koch e fajt példányom után habozás nélkül annak mondta, a minek leírtam: «Cl. terrestris Westr.» THORELL e faj nőtényét nem ismeré. A zár mindenestre döntő.

Egy példányát Tokajból, a «Kopasz»-hegy kőbányájából ismerem.

SPEC. 7. FAJ. CLUBIONA COERULESCENS L. K. KÉKLŐ K. BLÄULICHE K.

(coeruleescens — kéklő; a színezetről.)

Syn. 1866. *Clubiona coeruleescens* L. Koch «Die Ar. Fam. der. Drass.» p. 331.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224. (§ Cl. brevipes).

♀ Előteste barnászörös. Végteste feketésbarna, friss állapotban kéklő (a szilva hamvára emlékeztető). Lábai vörössárgák. Nagyobb alak.

Jellegei: Az alsó és hátsó sorok szemei (soronként) egymás között egyenlőtávolságra. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára a térdel együtt; az első lábpár másodvégize fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon izének.

A fejmell egy darabból való, mellrészében módosan szélesedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, vörössárga. A rágók töve vastagabb az első lábpár czombjánál, oldalról tekintve a rágók inkább ívesen mint térdszerűen, de tetemesen kiálló, vörösbarnák, gyéren szőrösök, finoman harántkarezottak. Az állkapcsok vörösesbarnák, jelentéktelenül lapiczkásak, az alajk hasonló színű. A tapogató sárgás, végize vöröslő, bőven és tüskékkel elegyesen szőrös, a szárnál sokkal hosszabb; a szár belső oldalán két pár tüske. Az első két lábpár végizei talpkefével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskével, a harmadik lábpár szára, alul, 2 tüskével; a lábak a testhez képest vékonyodók. A végtest nagy, az előtestnél sokkal szélesebb, hátul esúcsos. A fonók a test legvégén, környezetökkel együtt sárgások, a felső pár vékonyabb.

Az alsó sor szemei majdnem szemátmérőnyire a homlok szélétől, egymás között egyenlőtávolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel kevesebb, a sor egyenes; a hátsó sor hosszabb az alsónál, könnyedén behajló, szemei egyenlőtávolságra egymástól.

A zár sajátos alkotású: egy hátrafele irányozott, vastagtövű, felálló nyújtvány, mely finoman szőrös, a végén pedig két sárgászörös, szőrtelen borda közé van foglalva.

Mértékek: ♀ Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8	»
I lábpár	9	»
VI »	11	»

♂ Előttem ismeretlen.

Mint tavaszi alakot egyszer találtam Palánkán a «Gaja-Mándra» nevű erdőrészben egy a földön heverő fahasab alatt.

SPEC. 8. FAJ. CLUBIONA LUTESCENS WESTR. SÁRGÁS K. GELBELICHE K.

(luteus, innen lutescens — sárgás, jelesen a színezeti élénkség értelmében.)

Syn. 1951. *Clubiona lutescens* WESEB. «Förteckn» etc. p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 221.

♀ Az előbbinél kisebb faj (8 $\frac{m}{m}$ törzs), aránylag gyengébb előtesttel. Előteste egyszínű vöröses-sárga, sötétebb rágókkal. Végteste vörössárga, lábai emel valamivel halványabbak.

Jellegei: A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A negyedik lábpár másodvégizének két harmadával hosszabb az első párnál. A végtest szőrözete sárgás. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a térdel együttvéve.

Fejmelle szélességénél egy harmaddal hosszabb, majdnem hengeres, elől ívesen elvágott, mellrész jelentéktelenül szélesedő, a fejrésszel összeforrott, jelentéktelen hátréssel. A mellvért keskeny, a harmadik lábpár csípőjénél valamivel szélesebb és bőven kétszer hosszabb, bőven szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál valamivel vastagabbak, sötét sárgászörösek, szemesesen durvák, gyéren szőrösek, oldalról tekintve, a homlok előtt térdszerűen kiállók, végük előtt könnyedén behorpasztottak, egészben kisse előre irányzottak. Az állkapesok vörösbarnák, elől lapiezkásak, közepökön karesűk, jelesen külső oldalukról nyergesen benyomottak külső végükön elkerékítették, belső végükön kisse kimetszettek; az alajk vörösbarna töve előtt kisse behorpasztott, hasas oldalakkal.

A tapogató czombja világossárga, a többi íze vöröses; a végiz bőven szőrös, oly hosszú mint a szár és térd együttvéve. A lábak arányosak, vörössárgák, az első és második lábpáron tetemes, a többin semmi talpkefével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskés; a harmadik lábpár szárán alul egy-egy tüske. A végtest hossztojásdad, a végén csúcsos; a fonók a végtest csúcsán, sötét vörössárgák, a felsők vastagsága alig egy harmadrészt teszi az alsók vastagságának.

Az alsó szemsor egészen a homlok szélére tolva, rövidebb, szemei egyformák és egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor hosszabb, középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól mint az oldal-szemektől s egymástól kétszer annyira mint az alsó sor középszemeitől.

A zár egy majdnem szívalakú vörösbarnás, szőrös terese, mely a légzőrés szelét éri s itt egy alakú, felvetett keretű kivágást mutat, mely a két tojócső nyílását körülfogja.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	6.6	»
IV »	8.2	»
(Emnek másodvégize	2.4	»)

♂ Igen karesű, a végtest az előtesthez képest kicsi, az előbbi majdnem hengeres; hosszú, elénk-vörössárga lábakkal; vörösbarna rágói tetemesen előreírányzottak, nem térdszerűen hajlók, az első lábpár

ezombjánál nem vastagabbak, vegeiken mintegy szétfeszítetttek, vékonyabbak. A tapogató izei sárgák; a ezomb felületének végén, harántsorban négy, ez alatt egy fekete túske; a száríz külső oldalán egy sötét-vörösbarna, fénylő, tetemes nyujtvány, mely tompahegyű s hegyével kissé a pikkely tövétől elkanyarodó. A pikkely kanálalakú, hátul keskenyebb mint elől; elől, a külső szélén, kissé kimetszett s e kimetszés táján (felülről és kissé a külső oldalról tekintve) egy vörösbarna, sarlóalakra a pikkely csúcsa alá kanyarodó, hosszú köröm látható, melynek vége (a pikkely alatt) horgosan hajlott.

Mértékek: ♂ T rzs	6.5 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fej mell	3 "
I lábpár	8.4 "
IV "	10 "

Mint nyári alakot e fajt bokros helyeken találtam, Erdélyben Szász Vesszősön; magyar részeken előfordul: Budapest környékén (Muz. gy. Pável János.) Tapasztalásom szerint ritka.

SPEC. 9. FAJ. CLUBIONA PARADOXA. L. K. ELÜTŐ K. PARADOXE K.

(*παράδοξος* = paradoxus = feltünő, csodás, váratlan, elütő; a hím tapogatóján létező feltünő szerkezetre vonatkozik.)

Syn. 1867. *Clubiona paradoxa* L. KOCH «Die Drassiden» p. 342.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224. Note 1.

♂ Előteste sárgásbarna, a fejrész felé lassanként sötétbarnába átmenő; végteste vörösbarna, oldalai-ban sok világos, pontszerű folttal; hasfele világosabb. A szőrözet szürkésfehér.

Jellegei: az alsó szemsor szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; a két sor oldalszemei egy szemátmérőnyire egymástól, mindegyik egy kis dudorodáson állva; az alsó sor oldalszemei kördedek. A fejmell olyan hosszú, mint a negyedik lábpár térd és száríze együttvéve. A rágók nem szögletesek.

A fejmell egy darabból való, elől alig keskenyedett, oldalaiban elkerékített, hátul és oldalaiban meredek, fényes, finoman, gyéren szőrös; a szőrözet sárgásfehér. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, tövükön valamivel vastagabbak mint az első lábpár ezombja, előre irányzottak, kevésse boltozatosak, külső oldalukon egyenesek, belső oldalukon kissé szétvetettek; csípő-körmük tövétől végeig egyenletesen hegyesedő. Az állkapcsok előre felé igen szélesedők, külső sarkuk elkerékített; az alajk az állkapcsoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb, keskeny, elől kissé kivágott; mind a két rész sötét sárgabarna, elől kissé áttetszően világosodó. A végtest elől kissé elmetesztett, közepén legszélesebb, hátul csúcsba végződik, kevésse fénylő. A lábak barnássárgák, a IV metatarsusa $\frac{2}{3}$ részével hosszabb az egyenlő hosszúságú két első lábpárnál. Semmi talpkefe.

A tapogató negyedik ize külső oldalán egy igen sajátos nyujtványnyal, mely magánál az íznel sokkal nagyobb (ezért «paradoxa»). E nyujtvány hosszúkás, gömbölyű, igen fényes, kékbejászó-fekete; fölfelé egy rövid, elől kissé kivágott karajt bocsát, alul egy hosszú, be- és fölfelé görbülő sarkantyut ereszt, mely csúcsán kétágú; a pikkely tövétől hegyéig egyformán széles, csúcsán lenyomott, felületén gyéren, csúcsán tömötten szőrös.

Mértékek: ♂ Fejmell	2 $\frac{m}{\mu}$
I lábpár	4.5 "
IV "	5 "

♀ ismeretlen.

Orsova tájékáról gróf Kayserling gyűjteményében. Leirta Dr. Koch L. Példányokat nem láttam.

SPEC. 10. FAM. CLUBIONA FRUTETORUM. L. K. BOKOR K. BUSCH K.

(frutex = bokor; a kedvencez tartózkodásról véve.)

Syn. 1866. *Clubiona frutetorum* L. KOCH «Die Arachn. Fam. de Drass.» p. 344.

Vide: THORELL «Remarks» p. 216.

♀ Előteste vörössárga, végteste szürkessárga; a lábak vörössárgák. A *C. lutescens*-nél valamivel kisebb.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői távolabb egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. Az első lábpár másodvégize csak felig oly hosszú mint a negyedik páré; a negyedik pár egész másodvégizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell egy darabból való, módosan fejlett, közepe táján módosan táguló, elején ívesen elmetezett, hátul elkerekített, vörössárga; a fejrész csak a szemek táján egy lehellettel barnább. A rágók vörössárgák. A mellvért keskeny — oly széles, mint a 3-ik lábpár csipője hosszú, vörössárga. A rágók tövüknél valamivel vastagabbak az első láb ezombjánál, kevéssel hosszabbak az első lábpár másodvégizenél; oldalról tekintve igen módosan terdszerűen ki — különben függőlegesen állók, gyeren szőrösök. Az állkapcsok lapiezkások, közepök módosan karesű, sárgavörösek; az alajk hasas, barnább, tövénél kissé keskenyebb mint végefelé. A tapogató sárga, végize szőrös, sertekkel elegyes, a szárnál hosszabb, de rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak általában arányosok; az első pár kissé rövidülő; az első két pár végizei módos talpkefével; a ezombok felülről, a végök felé, harántsorban álló három és ez alatt egy tüskevel; a harmadik lábpár szára, alul, egy tüskevel.

A végtest csücsösen tojásdad, selymes; a fonók a végén állanak vörössárgák, a felső pár, tövén, felakkora vastagságú mint az alsó.

Az alsó sor szemei közül a középsők egészen a homlok szelén állanak; valamennyi egyforma távolságra egymástól; a felső sor majdnem egyenes, behajlásra hajlandó, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől s nem egészen kétszer oly távol egymástól mint az alsó sor középszemeitől; e sor hosszabb az alsónál.

A zár egy vörösesbarna, tojásdad, kissé domboru terese, mely a legzőrest éri s itt egyszerűen ∞ alakra kivágott (a kivágás szélei nincsenek keretszerűen felvetve).

Mertekek: ♀ Torzs 7 $\frac{m}{mm}$ ebből
 fejmell 3 »
 I lábpár 7 »
 IV. » 7 »

♂ Kisebb, karesűbb, aránylag hosszabb lábakkal, rágói vörössárgák, egyenesek, tövük nem terdszerűen kiálló; az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak. A végtest igen keskeny, az előtestnél nem szélesebb. A tapogató sárga; ezombján, felül a végén egy pár, alatta egy tövis; a száríz külső oldala végén kettős nyujtvány, mind a kettő tompa, sötétbarna, fenyves, az alsó gyengébb a felsőnél, elágazásuk mindjárt a tövénél kezdődik.

Mertekek: ♂ Torzs. 4.5 $\frac{m}{mm}$ ebből
 fejmell 2.2 »
 IV lábpár 6.5 »

Mint nyári alakot Tokaj környekeről, a Rakamaz felőli legelők tölgyeiről ismerem, hol korlatolt számban fordult elő (a nemzeti muzeum gyűjteményében néhány ifjú nőstény Budapest és Ungvár környekeről, melyek azonban ketesek, a mennyiben a zár meg nincsen kifejlődve).

SEEC. II. FAJ. CLUBIONA BREVIPES¹ (BL.) RÖVIDLÁBÚ K. KUTZBEINIGE K.

(brevis = kurta rövid, pes = láb; a lábalkotásról.)

Syn: 1841. *Clubiona brevipres* BLACKWALL «The differ. numb. of eyes» p. 603.

Vide: THORELL, «Remarks» p. 224.

♀ Előteste vörösbarna, elején feketebarnába átmenve; végteste hát- és hasfelen barnássárga, hátfelen egy sötétebb orsófolttal, mely a végtest hosszának felet nem éri el.

Jellegei: az első szemsor szemei meglehetősen szétcsórtak, egymás között egyenlő távolságban; a hátsó szemsor szemei egymás között egyenlő távolságban; az alsó sor oldalszemei kerekdedek, a többi szem kerek. A fejmell olyan hosszú mint a IV. lábpár térd- és száríze együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, csak egy tüske.

A fejmell hátul meredek, oldalaiiban majdnem függőleges, fenyés, gyéren, megfekvően szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk, mint az első lábpár szára, e láb czombjánál sokkal vastagabbak, tövükkel erősen kidagadók, külső oldalaiikon boltozatosak, belső oldalaiikon kissé szétvetettek, végök felé egy sekély benyomással, kissé fénylők, sűrűn, finoman pontozottak, kívül rövidebb szőrözettel, belül és elől hosszabb sertekkel. Az állkapesok sárgabarnák, finom, fekete szegélyvonással; az alajk sárgabarna, tövén széles, eleje fele keskenyedve elől egyenesen elvágott, az állkapesoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb. A végtest öregebb példányoknál néha inkább vörösbarna színű, egyebként mindenütt megfekvő, gyér, selymes, szürkésfehér szőrözettel fedett. A lábak halavány barnássárgák, a két első lábpáron egy gyér talpkéfe.

A zár egy kisebb, kerek nyílás, inkább horpadás a legzőres fölött, e horpadástól két oldalt, a nyelecke fele, egy egy nagyobb körfogatú, sekély horpadás, melynek külső szele enyésző. A három horpadás meglehetősen egy csúcsával a legzőres fele néző ∇ -ben áll.

Mertekek: ♀ Fejmell	25 $\frac{m}{\mu m}$
I lábpár	4 "
IV "	5 "

♂ ismeretlen.

Gróf Keyserling gyűjteményében Orsova vidékeről. Ismeretes Svecziából is. Leírta Dr. Koch L. is: «Drassiden» p. 349. Peldányt nem láttam.

GEN. 5. NEM. CHIRACANTHIUM. (C. K.)

(χίρ = kéz, ἀράχνη = túske, tuskés növény, bogács; a -α tapogatójára vonatkozik.)

Syn. 1839. C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 9.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 145.

Az első lábpár a leghosszabb. Az állkapesok domboruak, közepokon semmi behorpasztás. A hátsó szemsor kisebb-nagyobb mertekben behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. (A szemek két sorba és három csoportba osztottak). A ♀ tapogatója körmen semmi borda. Életmódra nézve a Clubionákhoz hasonlítva, valamivel lassubbak. A ♀ gömbölyű peteburkait levelekből stb. igen mesterségesen összeszótt, hólyagszerű lakásokban őrzi.

¹ Az első kotet jegyzékében p. 99. mint C. fuscula Westr. elősorolva.

SPEC. 1. FAJ. CHIRACANTHIUM ITALICUM. CANESTR. PAV. OLASZ KEZESPÓK. ITALIENISCHE HANDSPINNEL.

(italicum = olasz; az első leheltyről.)

Syn. 1869. *Chir. italicum* CANESTRINI ET PAVESI «*Arch. ital.*» in *Atti Soc. Ital. Sc. Nat.* XI, p. 851, (114).Vide: THORELL «*Remarks*» p. 208. (in §. Ch. nutrita).

♀ Közepes nagyságon sokkal feljebb való, vaskos alak. Előteste élenk vörössárga, végteste szürkessárga. Lábai vörössárgák.

Fejmelle vaskos, oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, szélességének egy negyedével hosszabb; fejeresze magasan-íves, elől elvágott, a mellresznél valamivel keskenyebb s emelfogva némileg elválasztott; a mellvért vörössárga, szelén barnuló, pajzsakú, széles. Rágói vörössárgák, feketős véggel, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak s ugyan e lábpár első végizénél hosszabbak, a homlok előtt kidomborodók s menedékesen előre irányzottak.

Az állkapcsok vörösbarnak, elől lapiczkások, szépen elkerekítettek, közepök táján keskenyebbek; az alajk vörösbarna, elől elvágott, inkább kupidomu mint hasas. A tapogatók karesúk, vörössárgák, végizük csücsa fekete, a végiz rövidebb mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak hosszúk, kopaszok, az első pár végizén tetemes talpkefe, mely a másodvégizen is majdnem végig folytatódik. A végtest rendes tojásdad, vastag; felületen a négy mgódör látható; a has egyszínűen szürkessárga. A fonók vörössárgák, hengerdedek, a felső pár alig felig oly vastag mint az alsó pár.

Az alsó szemsor szemátmérőnyire a homloktól, középszemei szemátmérőnyire egymástól, három szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, hátsó szemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől és sokkal távolabb egymástól mint az alsó sor középsőtől. A szemek emelfogva határozottan három csoportba osztottak, az Epeirimakéra emlékeztetők. A közepesoport előre szűkülő trapezben elhelyezett. A zár egy egyszerű, magasságánál szélesebb, tojásdad nyílasoeska, mely a legzörös szelén áll; felette rendszeren két feketes foltocska.

Mertekek: ♀ Torzs 15.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
 fejmell 6.5 »
 I lábpár 28 »
 IV » 21.5 »
 (többnyire valamivel kisebb.)

♂ Karesubb, rendkívül hosszulabu, rágói hosszúk, szétágazók, előrenyújtottak, a csipőkorom hosszú, karesú és tühegyes. A végtest közepén végig néha egy szemnyes-zöldes mező. A tapogató hosszú, karesú; terdize vastagságánál valamivel hosszabb, a szár a térddel másfelszer hosszabb, külső oldala végén egy karesú, a pikkely alá görbülő nyújtvánnyal, melynek vege behasított, tehát kettős; a pikkely hátrafelé egy sarlóalakra lefelé hajló, hegyes sarkantyuba végződik, melynek hossza a szár fele hosszának megfelel; a pikkely laposan-kanálalakú, kissé barnult; a gyűjtő egyszerű, lapos.

Mertekek: ♂ Torzs 11.6 $\frac{mm}{m}$ ebből
 fejmell 6 »
 rágók (külön) 5 »
 csipőkorom (külön) 3.8 »
 I lábpár 29 »
 II » 21 »
 III » 16.4 »
 IV » 21 »

E nevezetes, déli jellegű pók jelesen Erdélyben és különösen Kolozsvár környéken (Várostopja) gyakori, hol a sáros árkok növényzeten tartózkodik. A ♀ egy igen terjedelmes, fehér, hollyagszerű zaeskrét sző,

melyben azután a peteket őrzi; párzás idején mind a két ivar a zacszóban tartózkodik. A zacszó levelek vagy nádszálak közé alkalmaztatik.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szászvesszősről és Görgény Szent-Imréről; magyar részekből Buda környekeről és Doroszlóról is.

SPEC. 2. FAJ. CHIRACANTHIUM CARNIFEX. (FABR.) HÓHÉR K. HENKER H.

(carnifex = hóhér; a végtest sebszerű rajzáról)

Syn. 1775. *Aranea carnifer* FABRICIUS «Syst. Entom.» pag. 436.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 209, 210.

♀ Előteste vörössárga; végteste szennyes agyagsárga, felülete közepén végig egy vörvörös, hasitekszerű csík, mely az első ingödörpár táján keresztyszerűen tágult. Rágói vörössárgák, füstös veggel. Lábai és tapogatói vörössárgák.

Var. *a.* Rágói és lábai füstbarnák (maxillis atris Fabr.).

A fejmell majdnem hengerded, elől kevesse keskenyebb, szélessegenél hosszabb, a negyedik lábpár szára és térdiznél (együttve) kevesse rövidebb, jól domború, fejválasztek nélküli; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ívesen emelkedett. A mellvért pajzsalakú, közepén sárgás, szélei felé lassanként barnuló. A rágók a második lábpár másodvégizenél alig rövidebbek, karesuk, végeiken igen módosan szétvetettek. Az állkapcsok sárgák, lapiezkúsan nyújtottak, egyenesek, elől elkerekítettek; az alajk kissé sötétedő, az állkapcsok felehosszát feljúlmulja. A tapogató karesú hosszú, sárga, legesücsán füstös; végze alig hosszabb a szárnál és rövidebb mint a térd és szár együttve. A labak hosszúk, karesuk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, egy-egy tüskepár; a második lábpár szárán, alul, semmi tüske, másodvégizen egy tüskepár.

A végtest tojásdad; hasán két elmosódó, vöröses-sárga hosszcsík.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek; a középsők és az oldalszemek közötti tér kétszer nagyobb annál, a mely a középsőket elválasztja; az alsó középsők és hátsó középsők közötti tér egyenlő avval, a mely az alsó középsők között elterül; a hátsó középsők távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól; a két sor oldalszemei majdnem érintkezők s közös dudorodáson állanak.

A zár egy módosan domború, majdnem kerek terese, melynek a legzőrés felőli szélebe egy, közel háromszögletes, csücsával a legzőrés fele fordított kis betét látható.

Mertekek: ♀ Torzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	14 »
IV »	10 »

♂ Alig kisebb, határozottabban vörösbe játszó előtesttel; a végtest csikja szélesebb, szegélye élénk sárga. A tapogató hosszú, karesú, vörössárga, pikkelye feketedő, szára a térdnél kétszer hosszabb, karesú, külső oldala vegen, kise alulfelől, egy vörösbarna, újszerű, tompa, alulról tekintve kissé behasított végű nyújtvány látható, mely a szár vastagságánál hosszabb, előre irányozott és könnyeden a pikkely fele hajló. A pikkely kanálalakú, töve egy sarlóalakuan befelé görbülő, hosszú sarkantyúba fut ki, mely a szár külső oldala mellett elhalad s kinyújtva körülbelül felehosszát érte el a szárnak. A nemzőszerv vörösbarna, igen módosan domborodó, lenese alakú; elől egy vékony, hosszú embolust bocsát, mely órarugószerűn a gyűjtő külső szélehez alkalmazkodik.

Mertekek: ♂ Torzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8 »
I lábpár	15.8 »
IV »	11.5 »

Mint kora nyári alakot (június, biztos példányok) ismerem. Erdelyből: Kolozsvárról: a barnás változatot magyar reszből: Rakamazról. Mind a két helyen a füvek bojtját zacsává szövi össze, hol a 4 peteit is lerakja.

SPEC. 3. FAL. CHIRACANTHIUM PENNYI (CAMBR.) PENNY H. PENNYS H.

(Penny angol természetbarát tiszteletére.)

Syn: 1874. *Chiracanthium Pennyi*, CAMBRIDGE «On new and rare Brit. Spid. in Transact. of the Lin. Soc.» XXVIII. p. 533.

♀ Előteste és lábai barnássárgák; végtestenek a felületen és egész hosszán egy hasitékszerű, barnás-vörös csik, mely a fonókat eléri és kétfelől zöldesfehér, az oldalak fele elmosódó s sejtyszerűen crezett szalagok által szegelyeztetik; oldalai olívjzöldesek s ilyen a has közepe is, mely kétfelől igen halvány és elmosódó, szintén sejtyszerűen crezett feheres szalagok köze foglaltatik.

A fej mell rövid, oly hosszú mint a negyedik lámpár terde és szára együttvéve; oldalról tekintve a nyelecskétől majdnem felkörben emelkedő, sima, enyésző hátressel. A mellvert szeles, pajzsalakú, szelein a csipők állásának megfelelő benyomásokkal, gyéren szőrös. A ragók egyenesek, nyújtottak rézszerűen előre irányzottak, az első lámpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint a tapogató végze, szára és terde együttvéve, vörösbarnák, oldalról tekintve nyújtott ékalakúak, s tövükkel alig valamivel kidomborodók. Az állkapcsok karesűk, végök elkerékített, lapiczkás, közepökön keskenyebbek, sárgásbarnák; az alajk, vastagodó tövel, két harmadát éri az állkapcsok hosszának. A tapogató karesű, hosszú, sárgás; végze csúcsán feketés, oly hosszú, mint a szár és terdz együttvéve. Valamennyi láb végzének a csúcsa feketedő; az első lámpár legvége gyenge talpkéfevel; a lábak majdnem kopaszok, a másodvégzek gyéren álló tüskeekkel.

A végtest rendes tojásdad, a fonóknak a legvégén való állása következtében csúcsos, oldalról tekintve magas ívben emelkedett.

Az alsó szemsor egyenes, kevesebb mint szemátmerőnyire a homlok szeletől, a középszemek közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemei közös emelkedéseken, majdnem érintkezők; a hátsó sor középszemei távolabb egymástól mint az alsó sor középsőtől. A zár egy egyszerű kis felkeret, mely a legzőrés szélén levő, félkörű nyílást köríti s magasságánál szélesebb.

Mértekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·7 »
I lámpár	11·3 »
IV »	8·5 »

♂ Fejlett, szeles előtesttel, kisebb végtesttel, a nősténynél alig rövidebb; lábai hosszabbak. Ragói karesűk, oly hosszúk mint az első lámpár első végze, végeikkel szétterpeszkedők, élénk vöröses-sárgák, fekete véggel és ily színű, hosszú csipőkörmökkel; reszerűen és tetemesen előreírányzottak. A végtest színezete, beosztása a nősténnyel azonos, de sokkal elesebb és tűzesebb; a középsik sötét bíborbarna, szegelye narancssárga.

A tapogató hosszú, sárga; száríze egy és egy felszer oly hosszú mint a terdz, alsó felén szakálszerű, hosszú, de gyér szőrözettel; külső oldalán, a végén, egy vörösbarna, könnyedén befelé hajló köröm, melynek csúcsa a pikkely töve alá ér, az ízek nem vastagodtak; a pikkely laposan kanálalakú, barnuló, szőrös, töve egy hosszú, lefelé hajló, keskeny nyújtványba fut ki, mely a szár külső oldala mellett megyen el és a szár felehosszát éri; nemzőszerve vörösbarna s alulról tekintve egy lapos, a pikkely töve fele kerek, elől pedig kissé csúcsosan kifutó gyűjtőt mutat.

Mértekek: ♂ Törzs	7·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·7 »
I lámpár	13·8 »
IV »	12·5 »

E pókot csak keves példány után — mint tavaszi és nyári alakot — Palánkáról és Rakamazról ismerem, hol füves helyeken a fűvek bojtjából zacsószerű lakást szövögetett, a mely előtt még néhány fonál rendetlenül volt alkalmazva.

SPEC. 4. FAJ. CHIRACANTHIUM NUTRIX (WALCK). DAJKA K. AMMEN H.

(nutrix = dajka, fenntartó; arra látszik vonatkozni, hogy a fűj petéit gondosan őrzi.)

Syn: 1802 *Aranca nutrix* WALCKENAER «Fauv. Par.» II, p. 220 (salt m ad part).

Vide: THORELL «Remarks» p. 207.

♀ Előtestének mellrésze szennyes-barnássárga, fejeteteje világos vörössárga, közepén elmosott, keskeny, barnássárgás, hasított csikkal. Végteste szennyes-zöldes, vörösesbarna, hasítekszerű közepesikkal, melynek szegélyzete a végtest alapszínénél elmosódva-világosabb.

A fejmell szélesre fejlett, sokkal rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb, oldalról tekintve, a nyelecskétől a fej felé igen meredeken domborodó.

A mellvért pajzsalakú, szennyesbarnássárga, a közepén kissé világosodó. A rágók vörössárgák, közepökön alúl, végök felé lassanként barnulók, oldalról tekintve hosszú ékalakúak, majdnem egészen függőlegesen állók; tövük igen módosan domborodó. Az állkapcsok elöl elkerekítve-lapiczkások, közepök táján módosan keskenyedettek, szennyesbarnássárgák, világosodó szélekkel; az alajk sötétebb, elöl egyenesen elnetszett, oldalai hasasok, az állkapocsnál szélesebb. A tapogató sárga, karesű, végíze füstös és szőrös, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak zöldessárgák, csúcaikon füstösek; az első pár elsővégizén egy kis talpkefe. A végtest csúcsosan-tojásdad, hasfele egyszínűen szennyes zöldes. Az alsó szemsor igen közel áll a homlokszélehez, egyenes, középszemei kevesebb mint szemátmérőnyire egymástól s majdnem két szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyedén behajló, középszemei kevéssel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, de távolabb egymástól mint az alsó sor középszemeitől; az oldalszemek fél szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkörü, barnás térese, a légzőrés felett egy majdnem kerek nyílással, mely belsejében egy középlemez által két felre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	7.5 $\frac{m}{\mu}$
fejmell	3.3 »
I lábpár	15 »
IV »	11 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint nyári alak nem ritka, különösen a réteket kedveli, hol a fűvek bojtjában zacsószerű lakást sző, melyben petéit is őrzi.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből és Szász-Veszősről. Széchenből (Sill gyűjteményében); magyar részekből: Doroszlóról.

SPEC. 5. FAJ. CHIRACANTHIUM ELEGANS. THOR. CSINOS K. FEINE H.

(elegans = csinos, ízléses; a finom alakról)

Syn. 1875. *Chir. elegans* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 40.

1875. Idem. «Descript. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» p. 88.

♀ Előteste-halvány vörössárga, közepe hosszában és oldalaiban kissé homályosodó. Végteste és lábai kénssárgák, az előbbi a fonók felett elmosódva homályosodó. Rágói tövüktől barnulók s végükön sötét, fekete-barnák.

A fejmell vastos, rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb; oldalról tekintve módos ívben emelkedő. A mellvert széles, sz. valaku, zöldessárga, finom barna szegélylél. A rágók az első lábpár ezombjánál alig vastagabbak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsődvégize, meglehetősen összeillők, sötetek, fényesek és kopaszok. Az állkapcsok, elől elkerékitve, csak alig lapiczkások, szennyes barnak, fehéres véggel; az alajk elől ívesen elmetstett, hasas oldalakkal, szennyes barna. A tapogató karesu, sárga, végize a hegyefele füstös, oly hosszú, mint a szár- és térdize együttvéve. A lábak csúcsai kissé füstösödők, az első lábpár első végizen egy gyenge talpkefe, a negyedik lábpáron igen gyéren álló tüskék. A végtest szélesedő tojásdad, kissé lenyomott; a fonók kissé behuzottak; a felsők az alsóknál gyengébbek. A has egyszínűen kensárga.

Az alsó szemsor középszemei szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeknél nagyobbak; az oldalszemek körülbelül másfel szemátmérőnyire a középsőktől, a középszemek közös fekete térsében állanak; a hátsó sor könnyedén behajló, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez s kevésel távolabb egymástól, mint az alsó középsőktől; a hátsó középsők finom fekete gyűrűbe foglalva; az oldalszemek mellett egy-egy fekete foltoeska (a középszemek felőli oldalon).

A zár egy vörösbarna, terjedelmes, majdnem kerek térese, mely ripacsos és közepe hosszában világosodó színezet által elválasztott, úgy hogy némileg két szemközti álló vesére emelkedtet; a tojócsövek szerűen nyílnak a térsén.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.4 »
I lábpár	16 »
IV »	13.5 »
» » szára és térdé együtt	4.5 »

♂ Valamivel kisebb végtesttel, mely felülete közepén zöldes; hosszabb lábú. Rágói csak végők felé barnások, egyebként vörössárgák, hosszú, sötét csipőkörömmel, végük szeljelterjeszkedők, az első lábpár elsődvégizenél valami kevésel hosszabbak. A tapogató nyulánk, sárga; bunkója füstös, szárize nem vastagodott, majdnem kétszer oly hosszú mint a térdiz, a végén, alul hosszú szőrökkel, külső oldalának végén egy újforma, könnyedén bekanyarodó, vörösbarna nyújtvánnyal; a pikkely laposan-kamalakú, szőrös, töve egy sarlóalakra hajtott, hosszú, keskeny és hegyes nyújtványba végződik, mely a szár külső oldalán kifut és a szár hosszúságának kétharmadát eléri.

Mértékek: ♂ Törzs	7.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.3 »
I lábpár	22 »
IV »	15 »

E szép fajt csak egyszer találtam: Ó-Ogradema mellett (Alduma) a «Csukár mare» mészsirt görgeteiben, hol a kövek között hólyagszerű burokból tartózkodott, a melyben a nőstény petéit is őrzé. THORELL tanár a faj azonosságát elismerte. Az alak eddig a délkeleti reszekre nézve jellemzőnek látszik lenni. Dr. THORELL Deloroszországból írta le.

SPEC. 6. FAJ. CHIRACANTHIUM RUPESTRE N. SP. KÖVI K. FELSEN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

(VII. tábla 158, a szemesoport, b zár, c fejmell oldalról, d mérték).

♂ Fejmelle vörössárga, a szemesoport táján kissé sötétedő; rágói barnászörösek. Lábai vörössárgák. Végteste barnászárga.

Fejmelle vastos, domború, oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve, oldalról tekintve a hátvonal boltozatosan emelkedik s a fej rész bubjától felfömbyszerűen lekonyul; az egész megfekvő,

finom szőrökkel borított. A hátrést egy alig észrevehető elhomályosítás pótolja. A mellvért paizsalakú, halvány barnássárga, eléggé szőrös. A rágók erősek, vaskosak, oldalról tekintve kissé előre irányzottak, a becsapórés szélén tömötten álló szőrsorral ellátottak, valamivel rövidebbek mint az első lábpár másodvég-ize. Az állkapcsok szélesek, elől elkerekítve, kissé egymás felé hajlanak, barnászörösek, világosodó végekkel; az alajk vörösbarnás, szeles, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri.

A tapogató karesú, halvány vörössárga, végíze barnászörös, az egész eléggé szőrös; a végiz oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, közepe táján egy-egy tüskepár. A végtest tojásdad (a peték lerakása után ránczosan sorvadtt), sárgás szőrzettel borított.

A szemesoport láthatólag három tagú; a két sor középsői egy előre felé szűkülő trapezben állanak s e trapez távolabbra esik az oldalszemektől, mint a mennyi a trapez legnagyobb szemköze; az alsó közep-szemek közös, barna foltban állanak, a többi szem külön egy barna udvarban áll.

Az oldalszemek közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek. Az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó könnyedén behajló.

A zár igen jellemző: egy melyen kivágott bőrös karaj két oldalán egy-egy, gombostűfejszerű sötét-barna gömböcske látható.

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{\mu m}$ ebből
fejmell	4.6 "
I lábpár ¹	15.6 "
II "	13 "
III "	9.7 "
IV "	13.4 "

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat Borsodmegyében, Majláth (Diósgyőr mellett) közelében, egy sziklás árokban-kő alatt találtam, hol terjedelmes burokba beszöve petéit őrze. THORELL tr. és Dr. KOCH L. szerint előttök is ismeretlen.

SPEC. 7. FAJ. CHIRACANTHIUM EFFOSSUM. N. SP. FÖLDI K. ERD K.

(effossum = kiásott: a lelhelyre vonatkozik.)

(VII. tábla, 159, *a* szemesoport, *b* fejmell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

Fejmelle barnássárga, a szemek táján nem sötétebb; rágói barnászörösbe átmenők; lábai zöldes-sárgák. Végteste szennyes agyagsárga.

A fejmell, oldalról tekintve, eléggé domborúan emelkedő, rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve, fejerésze íves (kevesbe domború, mint a *Ch. rupestre* fajnál). A mellvért szivalakú, szenny-sárga, barnás szőrzettel, mely a széleken tömöttebb. A rágók elég erősek, nyújtottak, módosan előre nyúlók, tövük világos — végük sötétbarna, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak. Az állkap-csok szennyesbarnák, végeik világosodók, egyenesek, elől ívesen elvágottak; az alajk nyelvalakú, elől elmet-szett, a rágók hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató karesú, zöldessárga, végizenek a csücsa füstösbarna; a szőrzet gazdag, megfekvő; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán, alul, közepetáján egy pár — másodvégizen alul — töve és vége köze-lében egy-egy tüskepár. A végtest tojásdad, finom szőrzetű. A szemesoport három tagú; a két sor közep-szemei egy előre felé csak igen kevésbé szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor oldalszemei csak kevésbé távolabbra e sor középsőitől mint e középsők egymástól; az alsó sor egyenes, a hátsó könnyedén behajló; az oldalszemek nem érintkeznek, mindenik egy külön, barnás udvarban áll.

¹ Peldányomnál az első pár ballába és a második pár jobblába pótoltt, tehát rövidebb és gyengébb.

A zár igen jellemző: egy a legzöres fele nyíló, széles keretet képez, mely egy majdnem körded nyílást körülfog; a nyílás tátongó, melyben egy széles osztólemez látható; a keret felső felén hat sötét vonal.

Mértékek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3·8	»
	I lábpár	18·7	»
	II »	12	»
	III »	9	»
	IV »	14	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát S.-A.-Ujhelyen, a «Kopasz» hegyen, egy kő alól ástam ki. Előfordult június vege felé. Dr. Koch Lajos tudósítása szerint az ő gyűjteményében e faj Trieszt környékéről is megvan.

SPEC. 8. FAJ, CHIRACANTHIUM CUNICULUM. N. SP. VÁJÓ K. KANISCHEN H.

(cuniculus = földalatti folyosó; a tartózkodásról.)

(VII. tábla, 160, *a* szemecsoport, *b* fej mell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

† Rágói függőlegesek; a végtest felülete sárgás-testszínű, nagyítás alatt számos feheres, kásás foltocskákkal behintett. Elötteste szep-világos-barnassárga, a szemek táján sötétedő; rágói barnulók. Lábai világos-barnassárgák.

A fej mell domboru, fejelesen kisse lapuló, elől elnetszett, valamivel rövidebb, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; a mellvert szívalakú, halványsárgás. A rágók hosszuk, egyenesek, függőlegesen állók, végök sötétbarna, tövük elmosódva világosodó, — oly hosszuk mint az első lábpár elsővége. Az állkapcsok egyenesek, elől elkerekítettek, itt világosodók, tövük vörösbarnás; az alajk szélesen nyelv alakú, elől elnetszett vörösbarnás.

A tapogató igen karesu, sárgás, finom szőrözetű; végze kisse füstös és hosszabb mint a térd és száríz együttveve. A lábak karesuk, finomak; az első pár szárán, alul, hossza-közepe táján egy tüske, másodikán, alul, legtöven és legvegen egy-egy tüskepar. A végtest tojásdad, a vege fele csúcsosodó. A két szemsor középsői egy előre fele szűkülő trapezben elhelyezettek, az alsó soroi közös, barna foltba helyezettek. A hátsó sor oldalszemei távolabbra a középsőtől, mint ezek egymástól; az alsó sor középsői ugyane sor oldalszemeinél sokkal nagyobbak. Az alsó szemsor egyenes, a hátsó kömyeden behajló. A két sor oldalszemei nem érintkeznek egymással.

A zár egy barna, kisse domboru, kettős tereseből áll, melynek felei vese alakúak s csak felül érintkeznek, a legzöres felett pedig keretet képezik egy szűk, világos körnek.

Mértékek: ♂	Törzs	7·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3	»
	I lábpár	11·5	»
	II »	7·9	»
	III »	7	»
	IV »	9·7	»

E csinos fajt testverősem, Vilkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyancsak Selmeczbányáról küldte, hol is a Klingertárna melletti köhalmazokban több érdekes fajjal együtt gyűjtte. Dr. Koch L. sem ismerete.

GEN. 6. NEM. PHRUROLITHUS. (C. K.).

(φρουρολίθω = őrizni, λίθος = kő; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1839. C. KOCH «Die Arachn.» VI, p. 110, 112.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 145.

A rágókon, elől, egy-egy finom tüske. Az állkapesok domborúak, semmi horpasztással. A hátsó szemsor egyenes. A hason semmi köldök. Apró alakok, melyek, kövek alján tartózkodva, az apró bemélyedésekbe szövik ritkás csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. PHRUROLITHUS FESTIVUS. (C.K.). DISZES SZIKLAPÓK. SCHÖNE FELSENSPINNE.

(festivus = csinos, diszes; a test rajzairól.)

Syn. 1835. *Micaria festiva* C. KOCH in Herrieh-Schäffers «Deutschl. Ins.» 129, 15.

Vide: THORELL «Remarks» p. 169.

♂ Kis alak. Előteste vörösesbarna, sötétebb, finom, szabálytalan erzetekkel és néhány fehér petytyvel. Végteste tiszta barna, egy megfordított Ψ alakú fehér rajzzal. A lábak czombjai barnásak, a többi íz világosabb. A fejmell módosan domború, majdnem kerek, a fejrész csak kevésbé csücsösödő; oldalról tekintve a hát egészen egyenes, vízszintes, a hátresen túl a nyelecske felé hirtelenül lecsapott. A mellvért szélesen szivalakú, domború, barna, közepe elmosódva világosabb. A rágók sárgásbarnások, tövükön, a külső oldalon, egy tüske; a fejrész sapkaszzerűen borul a rágókra, s ezek, oldalról tekintve, befele az állkapesokra csapottak. Az állkapesok sárgabarnások, nagy terjedelműek, szélességöknél nem hosszabbak, domborúak, elől ívesen elvágottak; az aljuk az állkapesokhoz kepest kicsiny, majdnem csücsös és sötétebb, az állkapesok felehosszá-
nak megfelelő.

Az első lábpár czombja vastagodott, a rágóknál sokkal vastagabb, barna, — a többi íze sárga; szára, alsó felén, négy pár hosszú, megfekvő, világos tüskével fegyverzett; — a többi czomb a többi iznél alig, valamivel barnább. A végtest tisztabarna, tojásdad, elől valamivel keskenyebb; hasfele sajátos alkotású: a legzöres felett sima, a legzöres alatt a fonókig bemélyedett s e bemélyedésben 8 (vagy kevesebb) haránt-ránczsal, mely rokon a rovarok gyűrűzetével. A fonók sárgások, igen behúzottak.

Az alsó szemsor a homlok szeletől oly távolságra, mely a szemcsoport magasságának majdnem megfelel, középszemei az oldalszemeknél valamivel nagyobbak, a sor behajlásra hajlandó; a hátsó sor egyenes, középszemei távolabbra egymástól mint a középszemektől. Az egész szemcsoport nagyon szorosan együvé és kis terre szorítva.

A tapogató aránytalanul bunkós; czombja, terde sárgabarnás, szára barna, vastagodott, a térdnél nem hosszabb, kül-ő oldalából egy aránytalanul vastag, hosszú, sarlóalakra előre görbülő nyujtvány meredezik, mely magánál a szárnál kétszer hosszabb; a pikkely vörösbarna, kanálalakú, domboruságával kifelé-oldalt fordított módosan szőrös; a nemzőszerv roppantul kidagadó s áll egy kürtforma fehéres részből, melynek két szarva a pikkely fele áll, és egy tömlőszzerű, kis, fehér dudorodásból, mely a kanál közepe táján a kürtforma darab alatt kiáll.

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.2	»
I lábpár	3.3	»
IV »	4	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♀ Eddig nem ismerem.

Az egyetlen példányt az Alsó-Hámor (Borsod) a Szent-István nevű hegy csücsáról hoztam, hol mint nyári alak mohában tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. PHRUROLITHUS SZILYI. N. SP. SZILY SZIKLAPÓKJA. SZILY S. F.

(Szily Kálmán tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 161, *a* szemállás, *b* \mathfrak{J} zárja, *c* \mathfrak{A} tapogatója, *d* mérték.)

♂ Igen kicsiny. Előteste barna, sok fehér szőrrel, mely nemi csillagos rajzot alakít; végteste feketés, elején két — közepén három — a fonók felett egy fehér folttal. A két első lábpár czombja barna, a többi ize, úgymint a két hátsó lábpár is sárgák, a két hátsó lábpár czombjain még nemi barnaság látható. A végtest hasfele feketés, feheres szőrözettel.

A fejmell szélesen szivalaku, kissé csücsösödő fejrészszel; a mellvért barna. A rágók erősek, barnák, gyéren szőrösek, a felültökön álló két fogacs serteszerű, csak erős nagyításban feltűnő. A tapogató elég erős, barna; végíze sok fehér szőrözettel, oly hosszú, mint a szár és terdiz együttvéve. A labak karesu vegekkel, czombjuk kissé erősödött; a két első pár czombja alul és oldalt barna, felületen nemi sárgasággal; a szár és a végiz sárgák; az első pár száran és másodvégizen, alul, negy-negy felállítható, hosszú, sárga túskepár. A végtest hossztojásdad, igen kis mértékben lapított.

Az alsó szemsor középsői valamennyi szem között a legkisebbek. Az alsó és hátsó sor könnyeden behajló; a szemek közötti távolságok ugy a sorban mint a sorok között is egyformák.

A zár egy a legzöresig lenyúló bőrkarakj, mely alig észrevehetőleg kivagott; kettfelől egy-egy apró gömböcske látható.

Mertekek:	I	Törzs	2.6 $\frac{m}{m}$ ebből
		fejmell	1 "
	I	lábpar	2.5 "
	II	"	2.2 "
	III	"	2 "
	IV	"	3.6 "

♂ Alig kisebb. Lábai igen élénk színezetűek s a hátsó két pár czombján is annyi a sötétbarna szín, hogy a sárga szín hosszsesíkot képez. A tapogató vaskos, bunkós; czombja szélesedett és alulfelől egy szögletet képez, a térd is aránylag nem igen karesu, vastagságánál alig hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, külső oldalán egy erős, szaruszerű, hegyével a pikkely felé kanyarodó, fekete nyujtványt boesát.

Mertekek:	♂	Törzs	2.5 $\frac{m}{m}$
		fejmell	1.2 "

E csinos kis pókot Orsován találtam, még pedig az ugynevezett «neutális területen» előforduló buja növényzeten. Ivarerettsége júniusra látszik esni, Dr. Koch Lajos a faj újdonságát elismere.

GEN. 7. NEM. MICARIA. WESTRING.

(micare = fényleni; a zománczos színezetről.)

Syn. 1851. WESTRING «Förtecken» etc. p. 46.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 146.

Az állkapcsok közepe behorpasztott. A fejmellen a hátrés hiányzik. A hátsó szemsor behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A törzs egy része, rendszeren a végtest is landzsualaku, simaszélű

pikkelyekkel, a lábak ágas szőrökkel fedettek. Karesu, kis alakok, a végtesten többnyire sok színben ragyogó zománczos fénynyel, melyek kövek alatt és rendszeren nagy sokaságban, finom, selymes, ritkás csővecskeken tartózkodnak. Csinos, gyors alakok.

SPEC. 1. FAJ. MICARIA ROGENHOFERI. N. SP. ROGENHOFER FÉNYPÓKJA. ROGENHOFERS GLANZSP.

(Rogenhofer Alajos jeles entomologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 162, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* ♂ tapogatója, *d* ♂ ♀ mértéke.)

♀ Pompásan fénylő. Előteste vörösbarna, rézvörösen fénylő pikkelyekkel fedett; a mellrész végső felén, anyelvecske felett, egy Λ hófehér rajz. A végtest rezes-zöldes zománczú pikkelyekkel borítva, elől két babalakú, harántfekvő fehér folttal, közepetáján egy fehér, keskeny övvel, mely az oldalakon legjobban fejlett, az öv mögött néha még két fehér petytyel; az öv a hason megszakad; a has rezes es ibolyaszínű zománczban ragyogó pikkelyekkel fedett. A két első lábpár czombja majdnem végig barna, zománczos pikkelyzetű, — vége és a többi íz élénk-halványsárga; a két hátsó lábpár barnás.

A fejmell nyújtott; a hátrés merőben hiányzik; a fejrsz keskenyedő, oldalról tekintve, kissé lekonyult. A mellvért hossztojásdad, feketebarna, fehér, kissé csillagosanelrendezett s gyér szőrözettel. A rágók nem épen erősek, egyenesek, függőlegesek, vörösesbarnák, tövük világosabb. Az állkapcsok benyomottak vörösbarnások, világosabb szélekkel. Az alajk sötét. A lábak, jelesen a két első pár — czombrészekben erősödöttek; valamennyi lábpár szárán, alul, 1—4 finom tűske, a másodvégizen, alul, a végén többnyire egy tűsepar. A végtest kissé hengerded, a végén csúcsos, a fehér öv táján csekély mértékben nyerges.

Az alsó szemsor módosan, a hátsó tetemesen behajló; a hátsó sor középsői igen sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői az oldalszemeknél nem kisebbek, e sor szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemei közötti köz csak kevéssel kisebb annál, a mely a két sor középsői között elterül.

A zár egy sötétbarna, sekély, kerek melyedés, melynek kerete homorú, a legzöres fele szélesedő s itt, közepén megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	5—7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2—2.6	»
I lábpár	6	»
II »	5.8	»
III »	5.5	»
IV »	8.5	»

♂ Karesőbb; fejlettebb, különösen szélesebb fejmellel, a nőstényéhez hasonló színezettel, melynek zománcza igen élénk. A tapogató karesú, elég erős czombbal, melynek affelén a szőrözet soros és elálló; térdíze vastagságánál legalább háromszor hosszabb, a száríz a térdnél nem rövidebb s külső oldala végén egy kurtá körmöt visel; pikkelye keskeny, csúcsosan kanálalakú, nemzösszerve egy világos színű, hossztojásdad gyűjtő, melynek külső oldalán egy sötétes hosszszík látható.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$
fejmell	2.5	»

Néha igen kicsiny.

E pompás kis állatot Orsova táján gyűjtöttem június elején, leginkább kövek alatt és között; jelesen a réteken halomba gyűjtött kőhalmoknak száraz, felső köveinek alját kedveli. Mindegyik külön, finom burookban tartózkodik, s háborgattatás esetén villámsebességgel menekül. Dr. Thorell és Dr. Koch L. urak is ujnak találták.

SPEC. 2. FAJ. MICARIA RADIATA. L. K. SUGARAS F. STRAHLIGE G.

(radius = sugár egy központból; a fejmell csillagszerű szőrözetről.)

Syn. 1866. *Micaria radiata* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 65.

♀ Elötteste vörösesbarnás; fejeresze feheres pikkelyekkel borított, melyek a mellreszen hat küllőszerű sugárba tömörülnek és szétfutnak; végteste zöldes, zöld fémzománczezal, közepén végig egy fehér folt, mely a fonókig ér s elől egy rövidebb, közepén egy a hasig terjedő, keskeny, fehér harántöv által kereszt-szerűen metszetik; az oldalakban, a középső öv és fonók között, még egy fehér folt; az első és második lábpár czombja sötétbarna, a többi láb és illetőleg iz világos barnássárga, a czombok nemi sötetes, elmosódó hosszcsíkokkal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak; a mellvértén semmi pikkely.

A fejmell hosszukás, keskenyedő fejjel; a mellvert barnássárga, hossztojásdad, kevéssé fénylő. A rágók pikkelyek nélkül, gyeren szőrösök. Az állkapcsok sárgásbarnak, haránt behorpasztással; az alajk valamivel sötétebb. A tapogató karesű, czombja barnás, a többi iz sárga, végze alig rövidebb mint a terd és szár együttve. A két első lábpár czombja erős, felületen 2 sertetűskevel; a hátsó párok szárain, alul, két igen finom, elálló, inkább serte mint tűske.

Az alsó szemsor erősen behajló, szemei egyenlő nagyságúak; a hátsósor behajló, középsői távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől.

A végtest hosszukás, kissé hengeres, hasfele szemyes-olajsárgás, gyeren szőrös.

A zár egy szélessegenel hosszab terese, mely felső — a nyelecskefele álló — végén szívyszerűen kímetszett, a legzöres fele kissé összeszorulva, itt egy igen kis nyílást mutat.

Mertekek: ♀ Torzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8 »
I lábpár	3.4 »
IV »	4.8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szepesgű kis pókot mint kora tavaszi alakot (márczius, április) eddig csupán csak a Gombos melletti, a Dunára néző ligeterdő vágásából ismerem, hol a korhadásnak indult nyárfatönkök leváló kérge alatt, rendszeren hangyak tarsaságában fordul elő, de gyorsasága és kicsinysege miatt csak bajosan fogható.

SPEC. 3. FAJ. MICARIA CINCTA. L. K. ÖVES F. GURTEL G.

(cineta = övezett; a végtest fehér rajzáról.)

Syn. 1866. *Micaria cincta* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 35.

♂ Fekete; neha zöldes neha semmi zománczezal. A végtest elején egy hófehér harántszegely hossza közepén egy hófehér harántöv, mely az oldalakban legjobban kifejezett. A lábak feketek, a terdekben és végzekén nemi világosodással.

Jellegek. Az alsó szemsor szemei nem egyenlők; a középsők nagyobbak. Az első lábpár második végze nem tűskes vagy tűskes.

A fejmell keskeny, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttve, fényesfekete, kevés feheres szőrözettel, fejválsztek nélküli, taguló mellresszszel. A mellvert aránylag széles-tojásdad, barnafekete, kevés szőrözettel. A rágók barnafeketék, oldalról tekintve, tövükkel terdszerűen kiálló, hosszú szőrözettel. Az állkapcsok mely behorpasztással, vörösbarnafeketék, oly hosszúak mint a rágók.

A lábak hosszuk, ezombreszókben elég erősek, karesu vegekkel; az első pár szárán, alul, a végén egy pár, másodvégizen, alul, a tövén szinten egy pár tüske.

A végtest majdnem hengeres, keskeny, hosszú; az alsó fonópár fényes fekete, hengeres és hosszan kiálló. Az alsó szemsor behajló, a két középső, egy domborodásra elhelyezve, kerek s szemátmérőnyire egymástól, a szélsőknél valamivel nagyobb; a szélsők tojásdadok a középsőkhöz igen közel állók. A hátsó szemsor behajló, az alsónál hosszabb, középszemei tojásdadok, laposak, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, reszöntösen allítottak, úgy hogy hátrafele szétállók. E középszemek közel annyira egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A tapogató barnafekete, esücsosan kanálalaku pikkellyel, szára nem hosszabb a térdnél, s nem hosszabb saját vastagságánál, külső oldala végén egy majdnem farkasfülszerű, vaskos, nyujtvánnyal. A nemzőszerv sötét barnafekete, módosan kidomborodó egyszerű gyűjtő.

Mértekek: ♂ Törzs	4—5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.4	»
I lábpár	5.5	»
IV » 	5.9	»

♀ Elöttem ismeretlen.

Dr. L. Koch i. h. a másodvégiz tüskeit tagadja ugyan s ezért Dr. Thorell a fajt nem alapítá meg feltétlenül, azonban Dr. L. Koch (in litt) tudatta velem, hogy a tüskék viszonya változó, s ő is bir példányokkal, a melyeknél a mondott iz tüskes.

A faj eredetileg is orsovai példányokra (collectio Kayserling) alapittatott. A magamet Orsova környeken, kö alatt találtam mint koranyári alakot.

SPEC. 4. FAJ. MICARIA PULICARIA. (SUND.) BOLHA F. FLOH G.

(pulex = bolha, pulicaria; az alak kicsénységéről.)

Syn. 1832. *Clubiona pulicaria* SUNDEVALL «Svens. Spind. Beskr.» pag. 140.

♂ Elötteste sötétbarna, fehér pikkelyekkel gyeren fedett, melyek a mellresz oldalain, a lábak fekvésének megfelelő barázdák választokain tömörülnek es hófehér esillagvonalakat alkotnak (rendesen lekopva). A végtest pikkelyekkel fedett, melyek a felületén szep zöld es ibolya zománczban, a hason — különösen pedig oldalain tüzes ibolyaszín zománczban ragyognak. A végtest elejen egy, pikkelyből alkotott hófehér, keskeny harántesik, mely övszerűen körülfut, közepe táján egy hasonló öv, mely csak az oldalakba ér a fonók felett egy pikkelyből álló, hófehér petty. A lábak ezombjai barnák, a többi iz sárgásfehér.

Jellegek: Az alsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél; a negyedik lábpár hosszabb az elsőnél; az első, harmadik es negyedik lábpár ezombja felületének elejen tüskék allanak.

A fejmell hosszukás-szívalaku, oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ívesen alig emelkedő, egy darabból való. A mellvert szélesen szívalaku, legnagyobb szélességeben az első lábpár csipőjét a tomporral együtt (trochanter) felülmúlja, szeleim csekely behorpasztásokkal. A rágók az első lábpár tövével sokkal vékonyabbak, tövükkel barnák, végök fele sárgásan világosodók. Az állkapcsok vaskosak, szelesek, sárgásak, tövük kidagadó, azonfelül haránt behorpasztottak, elől elkerekítették; az alajk sötét, félkörű, kicsiny, alig felet eri az állkapcsoknak. A lábözombok, különösen az első párei, vastagodottak, barnák, a többi iz karesu, halvány sárgás. A végzek alján majdnem hengeres szőrőkből való, igen ritka talpkefe, melynek egyes szőrei fűreszesszelűek; a lábak pikkelyei ágasok. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres, esücsan a sárgás, igen apró fonók. Az alsó szemsor erősen behajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s a homlok szélétől több mint szemátmérőnyire allanak; a hátsó sor könnyeden behajló, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint az alsó sor középszemeihez; az oldalszemek is távolabb egymástól, mint a hátsó középszemek egymás között.

A tapogató czombja barna, térd és szárízze sárgások, egyenlő hosszúságúak, a száríz kisse vastagodott, felül egy rövid, vaskos, tompahegyű, sárgás nyujtványba kifutó, a nyujtvány a pikkely töve domboruságához alkalmazkodik, a pikkely sárgás, kamalalaku, domboruságával felfele fordított, nemzőszerve egy módosan kidagadó, sárga, domború gyűjtő, mely a pikkely üret kitölti.

Mértekek: ♂ Törzs 3·2 $\frac{m}{mm}$ ebből
 fejmed 1·5 „
 IV lábpár 5 „

♀ Ivarerett nőtényt nem ismerek.

E szép kis pókot mint őszi alakot csak egyszer találtam, nagyobb mennyiségben ugyan, de csak a hímeket ivarerett állapotban, meg pedig Rózsahegy és Lykanka (Liptó) között egy határjelző kő alatt, hol csöveik egy rakáson állottak.

GEN. S. NEM. DRASSUS. WALCK.

(vide «Drassidae».)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 45 (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 147.

A hátres megvan. Az állkapcsok közepe behorpasztott. A hátsó szemsor, felülről tekintve, kisebb nagyobb mértékben behajló, az alsónál határozottan hosszabb. A hátsó sor középszelei kördedek, egymás felé dülve, elágazásuk (divergentia) előre irányozott. Az alsó fonópár mindig valamivel hosszabb s többnyire vastagabb a felsőnél. A csipőköröm becsapórese mellett semmi lemez. A lábak hosszaránya állandóan: 4, 1, 2, 3. Közepes és kisebb alakok, melyek nappal rejtve élnek, éjjel (vagy egyáltalában a sötétben) baráncognak; hólyag alakú, sűrű szövetű rejtéket készítenek, a melyekben a nőstények a petéket is őrzik.

SPEC. I. FAJ. DRASSUS QUADRIPUNCTATUS. (LIN.) NÉGYGÖDRÖS KAPÓPÓK. VIERGRUBIGE M.

(quatuor-punctum = négy, pont; a végtest gödreiről.)

Syn. 1758. *Aranea quadripunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, pag. 622. I.

Vide: THORELL «Remarks» p. 176.

♀ Előteste vörösarna, labai valamivel világosabbak. Végteste sötét egérszürke, selymes fényű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes. A harmadik lábpár szárai, felül, semmi tüske. A harmadik és negyedik lábpár czombja felületen három tüske.

Fejmelle vaskos, nagy, domború, fenyés, szivalaku, keskenyedő fejresszel, lapos; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes; a hátres meglehetősen hosszú, mindenik oldalán három-három csekély, csillagszerűen a lábak felé irányozott barazdával. A mellvert kisse visszajára tojásdad: elől valamivel esüesőbb mint hátul; legnagyobb szélessége az első lábpár csipője hosszúságával egyenlő; vörösarna, szőros. A rágók az első lábpár elsővégizenel hosszabbak, e lábpár czombjánál aligla vastagabbak, sötétvörösárnak, gyér, felálló szőrozettel. Az állkapcsok harántbenyomásnak; közepök táján es kifelé majdnem sarokszerűen kihajlók, vörösárnak, világosodó végekkel; az alajk nyelv alakú, egy állkapocsfélrel keskenyebb; elől elkerekített. A tapogató vege sötétvörösarna, serteszerű szőrozettel s néhány tűskevel, végze oly hosszú mint a szár es térd együttvéve. A lábak erősek, vörösárnak; az első es második pár első végizen erősebb, a többi pár ugyanezen izem gyengebb talpkefe. A végtest elől elvágott, keskenyebb, hátul szélesedő es ivesen elkerekített, felületen a négy nagyobb mgödör ket sötetebb pontpár kepeben látható. A fonók hengerdedek, sárgások; a felső pár az alsónál sokkal rövidebb, de alig valamivel gyengebb.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei barnák (nappali) a többi valamennyi szem opalizáló (éjjeli); az alsó középszemek meg egyszer oly nagyok mint az alsó oldalszemek s a homlok széletől körülbelül fél átmerőjöknek megfelelő távolságra állanak, e sor szemei közel egymáshoz, a középsők alig valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a felső sor szemei szétszórta, a sor könnyedén behajló, középsői szabálytalan (◊) nem enen tojásdad alakúak, majdnem két szemátmerőnyire egymástól s két szemátmerőnyire az oldalszemektől; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mely egy alsó középszem átmérőjének megfelel.

A zár egy barnásvörös terese, melyen egy öblös, majdnem kerek nyílás tátong, mely belsejében egy lemez által két félre oszlik (⊕).

Mértékek: ♀ Törzs ¹⁾	11·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 »
I lábpár	13 »
IV »	5 »

♂ ismeretlen

Egyszer találtam Borsod megyében, Alsóhámar közsegeben, háztájon. Juliusban; a ♀ ivarérett volt.

SPEC. 2. FAL. DRASSUS RUBENS. (WALCK.). PIROSLÓ K. ROTHE M.

(rubens = vöröslő; az alapszínről.)

Syn. 1837—47. *Drassus rubens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I p. 617, 5.

Vide: C. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 79.

THORELL «Remarks» p. 178 (§ D. quadripunctatus).

♀ Előteste es lábai (lekopva) élénk barnásvörösek. A végtest sárgásszürke, selymes.

Jellegek: Az alsó szemsor egyenes; középsői valamennyi szem között a legnagyobbak. A harmadik lábpár szára felületén egy tüske. A hátsó párok czombjain, felül, ket-ket tüske.

A fejmell szívalakú, mellrészében tágult; fejerésze csúcsosodó, hátrésze s küllőszerűen oszló izombarázdái tetemesek; szőrözete sárgásszürke; hátvonala vízszintes, hátul a nyelecskére lekerekített. A mellvert tojásdad, barnássárga szőrözetű. A rágók barnásvörösek, vaskosak, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel terdszerűen kidülők, kevés serteszőrrel. Az állkapcsok tetemes harántbehorpasztással, együttesen véve előrefelé szelesedők, barnásvörösek s a nyelv alakú alajkhoz () szerűen simulók. A tapogató sárgásvörös, szára felületen ket (?) tüskevel, végíze oly hosszú, mint térde és szára együttvéve. A lábak elég hosszuk és erősek; az első két páron mind a két végiz igen erős talpkefével, mely a hátsó két páron gyöngébb; az első lábpár szárán, alúl, egy tüske (vajjon mindig?) a második lábpáren szintén, a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske.

A végtest hosszukörded, kisse lelapított, jól látható ingödrökkel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői közel szemátmerőnyire a homlok széletől s nem egészen szemátmerőnyire egymástól, egy felátmerőjöknel kevesebbire az oldalszemektől. A hátsó sor módosan behajló; középsői az oldalszemeknél nem nagyobbak, szabálytalan alakúak s leghosszabb átmerőjöknek megfelelő távolságra egymástól, de nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől oly távolságra, mint az alsó középsők a hátsó középsőktől.

A zár egy szelességénél nem hosszabb mely kivájás, melynek szelei ketoldalt kissé felvetettek, de a nyelecske fele kerette nem egyesülnek es fénylő-vörösbarnák.

Mértékek: ♀ Törzs	10·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5 »

¹⁾ Nem terhes állapotban, a melyben a has aránytalanul kicsiny.

I lábpár	11·5	»
II »	11	»
III »	10·7	»
IV »	14	»

♂ ismeretlen.

E faj, mely a *Drassus quadripunctatus*-nak legközelebbi rokona, ettől leginkább a harmadik lábpár felső tüskéje által különbözik; e jellegét THORELL i. h. mint állandót kétségbe vonja ugyan, de keves példányomon megvan s Dr. L. KOCH e fajt határozottan annak alítja, a minék leírtam.

Két sérült példánya Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), egy birtokomban Doroszlóról.

SPEC. 3. FAJ. *DRASSUS SCUTULATUS*. L. K. HENGERES K. WALZIGE M.

(scutula = hengerke; a hosszúkás alakról.)

Syn. 1866 *Drassus scutulatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 181.

♀ Előteste élénk vörösbarna. Végteste sárgásszürke vagy egérszürke, selymes. Lábai élénken vörösbarnások.

Jellegek. A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve. A harmadik és negyedik lábpár czombjafelületén tüske, ugyan e párok térde belső oldalán egy-egy tüske.

A fejmell szivalaku; fejerésze, a tágas mellrészhez képest, csúcsosodó, — az egész előtest laposan domború; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, egyenes, csak hátul röviden a nyelecskere hajló. A hátres tetemes. A mellvert megfordítva tojásdad, vörösbarna, szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár szára, oldalról tekintve, körtealakúak, tövükkel térszerűen kidomborodók, serteszerűen bőven szőrösök. Az állkapcsok élénk vörösbarnák, keskenyek, hosszúk, harántbenyomottak, a hosszú alajk széleihez () szerűen illeszkedők; az alajk hasonló színű, egy állkapocs felül alig keskenyebb s e fél hosszának három negyedét bőven eléri. A tapogató meglehetősen vaskos czombreszszel, sötétes barnavörös, bőven szőrös; végíze alul tüskésen szőrös, a szárnál nem hosszabb. A lábak, különösen töveikben, vaskosak, bőven szőrösök (a szőrőzet legtöbbször lekopva), az első és második pár fegyvertelen, erős talpkefével; a két hátsó pár szára és másodvégíze gyéren álló tüskeekkel fegyverzett, gyenge talpkefével.

A végtest hosszkörded, láthatólag lapított.

Az alsó szemsor egyenes, szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a középsők a szélsőknél sokkal nagyobbak, jól domborúak s bőven felátmerőnyire a homlok széletől. A hátsó sor könnyedén behajló, középszemei tojásdadok, hátrafelé egymásra dülök s egy alsó középszem átmérőjének megfelelő távolságra egymástól; de közelebb egymáshoz, mint az alsó középsőkhöz. A hátsó oldalszemek alig távolabbra a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől.

A zár egy szélességénél hosszabb barnás vörös tércse, rendszerint egy makkalakú, csucsával a légzőrésznek fordított mély behorpasztással.

Méretek: ♀ Törzs	13·5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpár	10	»
II »	9·5	»
III »	9·3	»
IV »	11·7	»

(A törzs méretei különben 10—15 $\frac{m}{m}$ között ingadozik.)

♂ Kisebb, a kis végtesthez képest igen fejlett előtesttel; a végtest elején egy lemezszerű, kopasz térese. A tapogató karesu, nem hosszú, czombja felületén, elől, három tüske harántsorban s egymás mellett, egy tüske ezek mögött; a térd vastagságánál nem hosszabb, a szár a térdnél rövidebb, külső oldalán egy előre irányozott, vaskos, szaruszerű nyujtvánnyal, mely oly hosszú mint a szár maga és a pikkely szelehez alkalmazkodik; a nemzőszerv elején, a pikkely csücske alatt, egy befele kanyarodó, rugószerű, vékony, sötetszínű embolus látható.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	4.2	»
	I lábpár	10	»
	II »	9.7	»
	III »	9.7	»
	IV »	12.4	»

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Hosszútelkeről, N.-Szebenből; magyar részekből: Budáról (Muz. gy. Pável), Orsváról, Doroszlóról. Az utóbbi helyen leginkább házakban tartózkodik és télen át is található. Orsova körül nevezetesen a Graezkavolgy görgetegeiben tartózkodik.

SPEC. 4. FAJ. DRASSUS MINUSCULUS. L. K. PICZI K. ZWERG M.

(minusculus = piezi; az alakról.)

Syn. 1866. *Drassus minusculus* L. Koch «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 110.

♂ Kicsiny. Előteste és lábai barnássárgák. Végteste olajbarnás, felülete elején két, hátrafelé kissé egymásfelé irányozott hosszesikkal, ezek alatt több A szerű ágrajzzal, e rajzok igen halaványak, elmosódók s inkább foltoskákból mint vonalakból valók.

Jellegek: A hátsó középszemek közötti köz kisebb az alsó középsők közötti köznél. Az első két lábpáron gyenge tulpkefe, mely a hátsókon hiányzik. Az első és második lábpár egyenlő hosszúságú. A hátsó lábpárok szárain felül semmi tüske. A fej mell gyér szőrözete ágas szőröcskékből való. Az alsó szemsor könnyedén behajló.

A fej mell szivalakú, eléggé domború, elől tompán elkerekített; hátrése tetemes s különösen előrefele a szemekig egy középvonással folytatódik, a hátréstől igen szembetűnő, küllőszerűen oszló izomsugarak (különösen borszeszben) láthatók, a fejrész töve felé, a középvonástól két szerű vonás ágazik el. A mellvért sárgásbarna, szélesen - vértzerű. A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel térdszerűen kihajlók, serteszőrösek. Az állkapcsok vörösbarnák, harántul igen tetemesen behorpasztottak, szélesek, tövükön sarkszerűen kiállók, a nyelv alakú alajkat () szerűen fogják körül; az alajk az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -át bőven éri.

A labak hosszúk, elég karesuk és szőrösek; az első pár fegyvertelen; a második lábpár másodvégizén, alul, egy tüske (példányomon); a harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizén, oldalt és alul, néhány tüske. A végtest keskeny-tojásdad, szelességénél hosszabb. Az alsó szemsor kevésbé behajló, középsői saját átmérőjöknel valamivel nagyobb távolságra a homlok szélétől s távolabbra egymástól (bőven szemátmérőnyire) mint az oldalszemektől; a hátsó szemsor könnyedén behajló, középsői szabálytalan alakúak, s csak mintegy az előtest középvonása által elválasztottak, a sokkal kisebb oldalszemektől leghosszabb átmérőjöknek megfelelő távolságra esnek.

A tapogató barnássárga, tetemesen bunkós, szára a térdnél nem hosszabb s hosszúságánál alig vékonyabb, elől, kissé a külső oldal felé, egy vaskos nyujtványt bocsát, mely tompavégű a pikkely tövére felfekszik s a szár vastagságánál rövidebb. A pikkely kanálalakú. A nemzőszerv módosan domborodó; alulról tekintve, a gyűjtő előffelől behasított s e hasítás egy szabálytalan bárdalakú karajt határol.

Mértékek: ♀ Törzs	6·8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·9	»
I lábpár	7	»
IV »	7·3	»

♀ Dr. Koch szerint l. i. h. a zár egy, a nyelecske fele nyíló lyraalakú keret (J), közepén egy, kissé hasított választó lemezzel.

Mint nyári alakot csupán csak Orsováról ismerem, hol a Graczká völgyben kő alatt találtam.

SPEC. 5. FAJ. DRASSUS UMBRATILIS. L. K. KOMOR K. DUSTERE M.

(umbra = árnyék, umbratilis = árnyékban élő; életmódra és színezetre talál.)

Syn. 1866. *Drassus umbratilis* L. KOCH «Die Arachn. Fam. d. Drass.» pag. 113.

Vide: THORELL «Remarks» p. 184.

♀ Kisebb alak, komor színezettel. Előteste vörösbarna, sötétebb állkapcsokkal; végteste sötét olajbarna, egyszínű. Lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű (nem agas). A harmadik és negyedik lábpár szára felületen semmi tüske. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középsői. Az alsó szemsor kevésbé behajló.

A fejmell vastag, fejezete elég széles; az egész gyéren szőrös, oldalról tekintve lapos-íves; a fejresz a mellresznél sötétebb. A mellvért igen rendes tojásdad, vörösbarna, fenyves, szelein semmi behorpasztás; gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár elsővégizénél hosszabbak, eléggé és durván szőrösek. Az állkapcsok és az alajk sötét-vörösbarnák, közepökön haránt szélesen behorpasztottak; az alajk nyelvalakú, az állkapocs félnél nem keskenyebb s annak hossza két harmadrészt bőven eléri. A tapogató rövid; czombja, térdje vörössárga, szára és vége vörösbarna, a végiz a szárnál kevéssel hosszabb és sokkal rövidebb mint a szár és térd együttevén. A lábak vastagok; az első két pár végizén talpkéfe, a két hátsó páron csak sűrűbb szőrözet; az első két pár szára és vegei sötétedők; a czombok felületén 2—3 tüske, az első két lábpár szára fegyvertelen, a harmadik lábpár szárán alul 3— a negyediken 4 pár tüske s e két utóbbi páron a másodvégiz is fegyverzett. A végtest sötét olajbarna, bőven szőrös, — elől kissé elmesztett és keskenyebb, hátul szelesebb, egészben módosan lelapított. A fonók sárgások, az alsó pár a legerősebb.

Az alsó szemsor igen csekély mértékben behajló, két középső szeme bőven egy szemátmérőnyire a homlok szelétől és szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek alig egy fel átmérőnyire a középsőktől; az alsó sor középsői feketek (nappaliak) a többi szem igen gyengén opalizáló (esteli); a hátsó sor könnyedén behajló, középsői tojásdadok, igen egymás fele dülve közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó sor középszemei; a hátsó sor oldalszemei valamivel távolabbra a középsőktől, mint az alsó középsők egymástól; a két sor oldalszemei annyira egymástól, mint a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől.

A zár terjedelmes; két párhuzamosan álló hosszúkás bemélyedéset egy horgony forma lemez választja ketté (L), melynek nyele a választékot képezi, keresztnyújtványai egyszersmind a legzőrés szelét érintik.

Mértékek: ♀ Törzs	7·7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	7·8	»
IV »	8·2	»

♂ Eddig egyáltalában ismeretlen.

Mint tavaszi alakot Orsova, mint nyárit Alsó-Hámor (Borsod) környéken mindössze két példányban találtam, mindig kövek alatt, hol egy ritkás szövetű, nagy, $7 \frac{m}{m}$ átmérőjű burokba elhelyezett petéit örze (Thorell tanár Svécziában is felfedezte). Pontosabban megjelölve, Orsovánál a Jeselnicza völgy görgetegeiben, az Alsó-Hámorban a «Köhät» meszes sziklaacsúsan fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. DRASSUS TROGLODYTES C. K. BARLANGI K. HOHLEN M.

(troglodytes = $\tau\rho\omicron\acute{\omega}\gamma\lambda\omicron\delta\delta\eta\tau\gamma s$ = barlanglakó; a tartózkodásról.)Syn. 1839. *Drassus troglodytes* C. KOCH «Die Arachniden» VI, pag. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 183.

♀ Előteste sötét-sárgabarna, elől fekete-barnába átmenve, szélein fekete szegélylyel; végteste fekete-barna, vörössesárga zománczezel; lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű; a két hátsó lábpár szárain, felül, semmi tüske; a lábakon semmi csik; csak az első két páron talpkéfe. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemei szintén egymáshoz; az alsó sor behajló.

A fejmell valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttveve, oldalt elkerekített, előrefele csak kevéssé boltozatos. A mellvert széles-kerekded, hátul csúcsba futó, esékely, a csipőknek megfelelő benyomásokkal, vörösbarna, igen fenyés, bőven szőrös. A rágók feketek, majdnem oly hosszúk mint az I. lábpár szára, rövidebb és hosszabb serteszőrökkel. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, tövük boltozatos, közepők melyen behorpasztott; az alajk $\frac{1}{4}$ -del rövidebb, széles alapról indulva vége felé keskenyedik s itt elkerekített. A tapogatók harmadik és negyedik íze majdnem egyenlő hosszúságú, az ötödik oly hosszú mint az előbbieket együttveve; a második íz görbült, felületen egy vékony, hosszú tüske. A lábak barnássárgák; az első pár alig valamivel rövidebb mint a negyedik. A végtest elől elmesztett, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, a középsők közelebb a homlok széléhez, mint a hátsó középszemekhez s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, középső szemei előre felé szejjelállók, rezsutosan egymásfele dőlve hátul majdnem érintkeznek, oly távolságra az oldalszemektől, mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy szélességenél hosszabb keret, melybe egy nyelv alakú, széles lemez illeszkedik, mely a keret felett erre T formára reáborul.

Mértekek: ♂ Törzs	9.8 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	8.5 »
IV »	9 »

♂ Dr. Koch L. (Drassiden pag. 119) szerint karesubb; színzetre a ♀-nyel egyezik; a tapogató második íze görbült, felső végén egy, tövén két tüske; a harmadik íz hosszabb a negyediknél, végén s kifele fordítva egy bárdszerű, széles nyújtvány, belső felén két rövidke, fogszerű nyújtvánnyal; a pikkely oly hosszú, mint a második íz, külső oldalán egyenes, belső oldalán íves, vége tompa, nem kúpos.

Mértekek: ♂ Fejmell	3 $\frac{m}{mm}$
I lábpár	7.5 »
IV »	8.5 »

Csupán csak Kolozsvárról (Bükkerdő) ismerem.

SPEC. 7. FAJ. DRASSUS LAPIDICOLA. (WALCK.) KÖVI K. STEIN M.

(lapidicola = követ lakó, kő alatt l.)

Syn. 1802. *Aranca lapidicola* (lapidosa) WALCKENAE, «Faun. Paris.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Remarks» p. 202.

♀ Előteste barnászörös, sötetdő fejresszel, vörösbarna rágókkal; lábai vörössesárgák; végteste szürkessárga, egyszínű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén behajló. A negyedik és harmadik lábpár szára, felül, tüskés.

A fej mell vaskos, szívalakú, mellresze szélesedő és elég domború, oldalról tekintve a fej előre-fele domborúan lehajló; az egész fej mell széle finom, feketés szegélyvel; felülete szürkés, megfekvően apró szőrzetű. A mellvért tojásdad (hátról jelentéktelen csúcsba kifutó), közepe vörössárga, szélei barnulók, a lábak állásának megfelelő, csekély behorpasztásokkal.

A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, sötét-vörösbarnák, fényesek és gyéren szőrösök; oldalról tekintve majdnem körtve alakúak, tövükkel térszerűen a homlok előtt kiduzzadozók; tövük külsején a csukló konczfeje tojásdad alakban tetemesen kiszökő. Az állkapcsok és az alajk vörösbarnák haránt behorpasztottak; az állkapcsok vége befelé reszúntösen elvágott, kifelé elkerekített; az alajk nyelvalakú, az állkapcsok tövével nem keskenyebb, s ezeknek hossza két harmadrészt eléri. A tapogató vörössárga, végíze barnuló, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszú mint a száríz (térd nélkül). A lábak arányosak; csúcsaik kissé barnulók; az első és második páron mindkét végiz — a többi páron csak az első végiz — talpkefevel felszerelt; az első két pár terde és végíze fegyvertelen; a szár alsó felén egy-egy tövis, a csombok felületén több (5–7) tövis; a hátsó két pár szárain, köröskörül elszórtan 7–8 tövis; a másodvégiz szintén bőven tövises. A végtest tojásdad, megfekvő szürkessárga, kevésse selymes fényű szőrzettel borított. A sárgás fonók hengerek, mind a három pár majdnem egyenlő vastagságú.

Az alsó sor szemei egy középszemátmérőnyire a homlok szélétől; a két középszem fekete (nappali), valamennyi többi szem opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei harántfekvően kördedek s a középsőkkel együtt egy igen könnyedén behajló sort képeznek, valamennyi körülbelül egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, középszemei kördedek, egymásfele dülők, nagyobbak, az oldalszemek kerek, kisebbek, a középszemek kevesebbire mint oldalszemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek a középsőktől két és fél oldalszemátmérőnyire, az alsó és hátsó középsők egy negyszögbe elhelyezve, mely szélességénél magasabb; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mint az alsó középsők egymás között.

A zár egy sárgászöld terese, melynek széleiből egy lapátforma (S) lemez kiáll, a lemez könyökeiben nyílnak a kerek tojócsővek, s egy gombostűfejhez hasonló dudorral záródnak be.

Mértékek: I Törzs	15	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	6	»
I lábpár	15.2	»
IV »	17	»

♂ Kisebb, karsúbb; hosszabb, kissé előre irányozott rágókkal, melyeknek töve nem térszerűen kiálló; a végtest színezete rendszeren sötétebb a nőstényenél. A tapogató karsú, igen kis, alig feltűnő nemzőrészszel; a száríz a térdiznél hosszabb, rendszer alkotású; belső oldalán három, felületén két közönséges tüskével, az utóbbiak közül egy az iz végén áll; pikkelye keskeny, hosszú, csúcsa köröskörül szőrös. A nemzőrész egy egyszerű alig kidagadó, lencsealakú, vörösbarna gyűjtő, mely elől nyílt és egy fehéres hártyával zárt; belső oldalán egy kurta, vékony nyújtvány; a pikkely csúcsa alsó-felén egy sertetüske.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	4.5	»
I lábpár	13.8	»
VI »	15	»

Messze elterjedett tavaszi és nyári alak, a mely azonban inkább csak az előhegységben hág felfelé s a bükk tenyész-övét nem hagyja el; tanyáját kéreg alatt, kövek között üti fel és a száraz görgetegeknél mindenekfelett kedvelője. Hólyagszerű, ritkás szövetű rejtjét is leginkább kövek között szövi, melyekben a nőstény a külön beburkolt peteket is őrzi. Vedléseit szintén burkokban végzi és párzáskor mind a két ivar közös burokból találhatók.

Ismerem eddig, magyar részekből: Doroszlóról, Orsova környékéről, Mehádiáról (a Damoclet tömbjén egészen a Styubei és Sztana bogara magaslatig), Ó-Ogradena (Csukár máre szikla görgetegei), Báziasról, Sátoralja-Ujhelyről, Alsó-Hámor (Borsod), Uj- és Ó-Hutta (Borsod), Lykaukáról (Liptó), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável János), Buda vidéke (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 8. FAJ. DRASSUS ANGUSTIFRONS. WESTR. KESKENYFEJŰ K. SCHMALKOPF M.

(angustus — frons = keskeny homlok.)

Syn. 1861. *Drassus angustifrons* WESTRING «Ar. Suec.» pag. 349.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 185.

♀ Előteste vörössárga; lábai hasonló színűek, végök felé kissé sötétedők. A végtest sárgás, gyéren álló feketés szőrökkel.

Jellege: A szemek középesoportja szélességénél majdnem kétszer magasabb; a hátsó szemsor erősen behajló.

Fejmelle szívalakú; fejerésze igen keskenyedő, oldalas kávak által, melyek a hátrés felé ki és összefutnak, mintegy ékalakra kiemelkedő; a mellrészen csillagszerűen elosztott, a lábak fekvésének megfelelő inkább gödrök mint barázdák; oldalról tekintve, az egész a hátrés táján a legmagasabb, a fej felé majdnem egyenes és igen módosan lefelé tartó hátvonallal. A mellvert körded, vörössárga, kissé domboró és igen gyéren szőrös; a csípők előtti benyomások alig kivehetők. A rágók vörössárgák, az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak (körülbelül $\frac{1}{2}$ -szer), oldalról tekintve tövük kissé kidomborodó s e mellett módosan előre irányzottak, elég szőrösök s a szőr — tövükön — hosszú. Az állkapcsok sárgák, elől elvágottak, közepök táján igen kihajló, módosan haránt benyomásuak, az alajk valamivel sötétebb, nyelvalakú, azoknak fele-hosszát csak kevéssel múlja felül. A tapogató vörössárga, végize sötétebb, húsos, hosszabb a szárnál és valamivel rövidebb, mint a térd és szár együttvéve, különben bőven feketés szőrökkel ellátott. A lábak vaskosak, az első két pár valamivel erősebb, végizen tetemes talpkefével, mely a hátsó párokon igen gyenge. A két első pár ezombja felületén három fekete tüske, melyek közül a felső kissé előre-oldalt áll; a harmadik lábpár felületén hét tüske, egy legalól és három-három felette és egymás felett harántsorban; a negyedik páron négy tüske, kettő a végén, kettő ez alatt és egymás után; a két első pár többi ize fegyvertelen; a harmadik pár szára felül egy tüskével, oldalt és alul több tüskével; a negyedik pár szára csak oldalt és alul tüskés; a két hátulsó lábpár másodvégizei tüskések.

Az alsó szemsor behajló; középszemei feketék (nappaliak), kerekék és nagyobbak, a homlok szélétől szemátnérőnyi távolságra; a többi szem (valamennyi) élénken opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei tojásdadok, a középsőkkel majdnem érintkezők, a középsők egy fél szemátnérőnyire egymástól; a hátsó sor erősen behajló, középszemei szabálytalan (◊) alakúak, nem távolabbra egymástól és a kerek oldalszemektől, mint az alsó sor középszemei egymástól; a két sor oldalszemei igen közel egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó középsők a felső középsőkkel egy oly négyszögbe elhelyezettek, a mely szélességénél majdnem kétszer magasabb.

A zár egy vörössárga, felkerek térese, mely a nyelecske felé egy vörösbarna — szerű vonás által van határolva, belsejében pedig két vörösbarna Λ alakú és állású rést mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{mm}{mm}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	7.2	»
IV »	9.5	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen ivarérett példányomat mint nyári alakot, Alsó-Hámorból (Borsod) bírom, hol a hatalmas mészsziklák egy szűk részben tanyásozt (»Szinva») és csak jobboldalának két első lába s a tapogatók

arán került birtokomba; egy másodvledlő ép példányt Orsován egy fa kőre alatt találtam. Eddig csak Svédországból ismeretes egy fejletlen nőstény és egy ivarérett him után (lásd Westring és Thorell l. c.) Az ivarérett nőstény itt iratik le először. Koch L. jeles műveben «Die Arachn. Fam. der Drassiden» az ismeretlenek között szerepel.

SPEC. 9. FAJ. DRASSUS LORICATUS. L. K. VÉRTES K. GEPANZERTE M.

(loricatus = vétezett; úgy látszik az előtestről.)

Syn. 1866. *Drassus loricatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 131.

♂ Előteste szép világos-vörössárga, vörösebb rágókkal. Végteste finom borsósárga, felületének legelején egy vörössárga folttal, és előre álló vöröses szőrűstökkel; lábai vörössárgák, hasonló színű tüskékkel elegyesen szőrösök.

Jellegei: Az alsó szemsor határozottan behajló, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A harmadik és negyedik lábpár szára felül is tüskés.

A fej mell részre vaskos, laposan domború, hosszukásan szivalakú, a fej rész rövid és kissé hirtelenül keskenyedő, a résszerű hátgödörből jól kivethető, tetemes barázdák futnak csillagszerűen a lábak felé; oldalról tekintve, a hátvonal majdnem egyenes. A mellvért vörössárga, szeleiben barnuló, körded, legnagyobb szélessége megfelel az első lábpár csipője hosszúságának. A rágók sárgászörösek, az első lábpár első végénél valamivel rövidebbek, gazdag, serteszerű, vöröses szőrözettel; oldalról tekintve, tövükkel alig kiálló és egészen függőlegesek. Az állkapcsok és az alajk haránthorpasztással; az előbbiek végükön elkerekítettek, egyébként módosan egymásfelé hajlók, vörössárgák, szeleiken hosszú szőrökkel, az alajk barnás vörös, amazoknál keskenyebb, hosszúságuk két harmadát valamivel meghaladja. A lábak ezomb és szár részökben kissé vaskosak, végeik karesuk; az első és második pár végzei gyér talpkefével; a ezombok alul fegyvertelenek; a száruk alul fegyveresek — felül a két első páre fegyvertelen, a két hátsó páre közül a harmadik egy, a negyedik két tüskével fegyvereztet; valamennyi másodvégiz fegyveres.

A végtest elől kissé elnestsztet, hátul alig szélesedő s így majdnem párhuzamos oldalakkal és kissé lelapított. A felső fonópár igen gyenge; rövidebb a hengerded, vaskos és hosszabb alsó párnál.

Az alsó szemsor behajló, középszemei feketek (nappali), a többi (valamennyi) szem élénken fénylő, opalizáló (éjjeli), az alsó sor szemei igen szorosan együtt, a középsők között egy kis tér, ezek és az oldalszemek majdnem érintkezők, a középsők fel átmérőnyire a homlok széletől; a hátsó sor alig behajló, középszemei tojásdadok, csúcsosabb végeikkel egymásfelé dőlve hátra nézők, majdnem érintkeznek; az oldalszemek kerekék, sokkal kisebbek s a középsőktől körülbelül saját átmérőnyi távolságra állanak; a két sor oldalszemei egy hátsó oldalszem átmérőnyire egymástól, az alsó és hátsó középsők oly négyszögbe helyezettek mely, szélességénél sokkal magasabb.

A tapogató rövid, karesú, sárgás vörös; térd és száríze egyenlő hosszúságú, az utóbbi módosan vastagodott és külső oldala végén egy vaskos, rövid, vörössárga tüskével fegyvereztet; a pikkely keskeny, hosszú; vége köröskörül szőrös; nemzörése egy, a pikkely üret kitöltő hártáival elzárt gyűjtöt mutat, melynek hátulsó végéből egy lassanként vékonyodó, serteszerű nyujtvány indul, mely a pikkely belső szelehez alkalmazkodva a pikkely csúsa alá ér; e nyujtvány áttetsző, sárgászörös.

Mértékek: ♂ Törzs	8.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fej mell	3.8 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

♀ Szinezetre a himmel megegyezik; rövidebb lábú. Tapogatóján a végiz kissé füstös, karesú, hegyesedő, felül a tövén tüskés s bőven oly hosszú mint a térd és szár együttve.

A zár egy felvetett és barnás szelű, szívalakú kivájás, mely csücsével a legzörést eri, s a melybe — a nyelcske felől — egy, a szív kivágásának megfelelő, nyelvalaku, keskeny osztó lemez mélyen benyomul.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·3 »
I lábpár	9·5 »
IV »	11 »

A hímek kora tavaszkor (márczius) Doroszlón, lakásom falán, estve gyertya világánál fogtam, a nőtényt testvér öcsém Vlkolinszky Jenő küldé Schmeczabányáról. Igen ritka.

SPEC. 10. FAL. DRASSUS PUBESCENS. THOR. SZŐRŐS K. BEHAARTE M.

(pubescens = szőrösödő; a fej mell szőrös voltáról).

Syn. 1856. *Drassus pubescens* THORELL «Recensio crit.» pag. 116.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

Koch L. «Drassiden» pag. 123.

♂ Előtteste halavány-barnássárga, fekete szegelyvonallal, végteste szürkessárga, gyenge rezes fény-nyel, lábai sárgabarnák, végeik vörösbarnák.

Jellegei: A két első lábpár szárain, felül, tüskék; az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, közép-szemei nagyobb távolságra egymástól mint az oldalszemektől.

Fejmelle oly hosszú mint a negyedik lábpár szár- és térdize együttvéve, oldalaiban elkerekített, elől igen szűk, igen fényes, finom, ágas, selyemfényű szőrözettel tömötten borítva. A hosszú háthatasítékból benyomások sugárzanak az oldalak felé. A fejresz egy sekély barázdá által a mellrészről elválík. A mellvert előre-felé keskenyedve, hátul csücsös, barnássárga, szeleim sötétebb, fényes, a csipők táján sekély behorpasztásokkal, közepén rövid, megfekvő, ágas és egyszerű szőrözettel, szeleim elálló hosszú szőrrel borítva. A rágók sárgabarnák, oly hosszú mint az első lábpár másodvégize s oly vastagok mint e lábpár czombja, tövükkel térdszerűen kidagadók, fényesek, a külső, és belső oldalakon hosszú, gombokból induló sertékekkel borítottak; a becsapó rés külső élén két erős, egy apró, a belsőn két apró fog. Az állkapcsok sárgabarnák, közbül behorpasztottak; az alajk 1/3-dal rövidebb, végén elmetezett. Lábaik talpkefe; a IV lábpár hosszabb az elsőnél, a különbség a IV-dik pár szára hosszának felel meg. A végtest keskeny, elől elmetezett, sűrűn selyemfényű ágas szőrözettel borítva, melybe közbe-közbe elálló serték vegyülnek.

A tapogató második ize oldalról lapított, hajlott, vege vastagodott. A negyedik iz hosszabb a harmadiknál, a végén, külső oldalán egy rövid, lefele görbülő, hegyen hasított nyújtvánnyal; pikkelye alapján a negyedik iznél szélesebb, elől csőrszerűen hegyesedő; nemzőszerve módosan kidagadó, elől egy árforma embolussal, melynek szárát egy a külső oldalról induló, hasított nyújtvány keresztezi.

Mertekek: ♂ Törzs	7·3 $\frac{m}{m}$
fej mell	3 »
I lábpár	7 »
IV »	8 »

♀ előttem ismeretlen. Dr. Koch L. szerint a testrészek arányai s színezet szerint a ♂-mel azonos. A zár egy majdnem rondes körű tér, két pontszerű tojócsőnyílással, ezektől ketoldalt és felett arabeszk-szerűen kanyarodó barázdával.

Egyetlen ♂ példányát a Bihar hegységből (Vlegyásza-fenyőöve) ismerem, hol júniusban a moha között akadt.

GEN. 9. NEM. PROSTHESIMA. L. K.¹

(πρόθεσις = elől, στήθος = torpa, pisze ort; a fejalkatról.)

Syn. 1872. L. Koch «Apterol. aus dem frank. Jura» pag. 139.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 430. sub.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, majdnem egyenes, nem kihajló, kevéssel hosszabb az alsónál; az alsó szemsor középsői a többi szemmel mindig kisebbek s egy harántfekvő emelkedesen állanak (innen «Prosthesima»). A rágók becsapó resznek hátsó szele alig kinyúló; apró fogacsokkal fegyverzett. Az állkapcsok haránt horpasztással; az alajk egy harmaddal rövidebb. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3. Állandó szövetet nem szőnek. A nőstény a petéket egy tányér alakú, kerek, alul lapos, felül homorú () burokba szövi, mely kövek alatt, resekben stb. szabadon fekvő az anya által őriztetik. Közepes nagyságon alóli, gyors, keskeny, legtöbbszörre fénytelen-fekete alakok.

SPEC. I. FAJ. PROSTHESIMA PETIVERII (Scop.) PETIVER GYÁSZPÓKJA. PETIVERS TRAUERSPINNE.

(Petiver, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranca Petiverii* ScopOL «Entom. Carn.» pag. 398.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 194.

♀ Fekete, elő állapotban kekes lehellellet. Előteste módosan fénylő; vegteste fénytelen szőrös. Lábai barnafeketek; az első pár czombja igen csekély mertekben vörösesen áttetsző.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól, mint az alsó szemsor középsői. A hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyan e sor oldalszémeinél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve. A rágók hosszú sertekkel. A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell csúcsosan szívalakú, módosan domború; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes; a hátresen túl a mellresz hirtelenül es meredeken a nyelecskere lecsapott. A mellvert szélesen körded, kissé domborodó; szélein igen csekély behorpasztásokkal, szőrös, szélein a szőrök csillagszerűen elrendezettek. A rágók fekete barnák, az első lábpár czombjánál vékonyabbak; ugyane lábpár elsővégizenél alig hosszabbak; oldalról tekintve a homlok előtt térszerűen kiálló; tövük fele hosszacska sertekkel. Az állkapcsok fekete barnák, módosan harántbenyomásúak, közepök táján elege kihajlók, végeik vörösesek, egymásfele hajlók; az alajk nyelvalakú, egy állkapocsfélel nem keskenyebb, a vége majdnem csúcsos; a rágók hosszának két harmadreszt bőven eléri. A tapogató rövid, vörösbarna, végze gazdagon szőrös s oly hosszú, mint a térd és száríz együttve. A lábak erősek, vaskosak, arányos hosszúságúak; a czombok kissé laposra nyomva, szélesedők; a két első pár czombja felületen két-két egymásután álló, hosszú sertetüske, a többi lábpáren több tüske; az első két pár többi ize csak szőrös, a többi lábpáre, az első végiz kivételével, tüskes; a két első lábpár mindkét végizen talpkefe.

A vegtest elől elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak, vége elkerekített, a kiálló fonók csúcsossá teszik, nem domború, egészben hosszúkás és különösen felületen sűrűn szőrös; a szőr erős rövid, megfekvő.

A hátsó szemsor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó) szemei kerek, egyenlő nagyságúak; a középsők laposak s alig valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; az alsó sor a hátsónál rövidebb és egy oldalszem átmérőjénél valamivel távolabbra a homlok szeletől; középszemei sokkal kisebbek,

¹ Azelőtt «Melanophora Autorum», minthogy azonban kitűnt, hogy MEIGEN e nevet már 1803-ban legyekre alkalmazta, Dr. Koch L. a változtatást fogadtatósította.

feketek, közös emelkedesen állva, sokkal távolabb állanak egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői az alsó középsőktől távolabbra állanak mint a hátsó középsők egymástól; a két sor oldalszeme alig kisebb távolságra egymástól mint az alsó középsők a felső középsőktől. A zár egy vörösesbarna, majdnem hossznegyszögletes térese, közepén egy lyra alakú betéttel, mely szélességénél magasabb, s széles alapjával a légzőrés felé áll (Ψ).

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I lábpár	8·8 »
IV »	10 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka 9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű és tetemesen domború, rózsásszínű; lapos oldalával rendesen a kövek aljára van erősítve.

Ez az alak megfelel a *Prothesima subterranea* L. Koch alaknak, lásd: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 170, Taf. VII, fig. 110.

Változat: *P. Petiverii* var. *petrensis* C. Koch (?) Syn. *P. petrensis* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» pag. 167.

(Lásd: Thorell «Rem. on Synon.» pag. 194 sub «*Melanophora petrensis*.»)

Kisebb, valamivel világosabb lábakkal. A zár lyra alakú betétje magasságánál szélesebb (U).

Mértékek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 »
I lábpár	6·7 »
IV »	7·5 »

Peteburka 8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, kevésbé domború, rózsaszínes.

Mint nyári alak a *P. Petiverii* eddig a deli részek hegyi alakjaként mutatkozik s ismerem a Mehadia felett uralkodó Damoclet tombról, úgy a bükk tenyészövéből, mint a Damoclet legesücsáról is, mely a bükk tenyészövének legfelsőbb szelet kepezi; mindenütt kövek alatt tartózkodik s a míg nem örzi tojásait, igen sebesen menekül.

A *P. Petiverii* v. *petrensis* szintén mint hegyi alakot ismerem, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból és Diósgyőrből (Borsodmegye).

SPEC. 2. FAL. PROTHESIMA OBLONGA. (C. K.) HOSSZÚKÁS GY. LÁNGLICHE T.

(oblonga = hosszúkás; a karesú alakról.)

Syn. 1844 (!) *Melanophora* (!) *oblonga* C. Koch in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 120, 23.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 164.

♀ Barnásfekete. Lábai sötétvörösbarnák, a czombokban kevéssé áttetszők, a csipők kissé világosabbak. A hason a légzőrés feletti rész vörösbarna.

Jellegek: A hátsó szemsor középszemei valamivel közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó középsők a hátsó oldaliaknál nem nagyobbak. Az első lábpár első végizével hosszabb a másodiknál. A negyedik lábpár második végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttveve. A rágókon hosszú serték.

A fejmell szívalakú; fejeresze a mellhez kepest csücsösödő; hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, egyenes, hátul a nyelecskere lehajló; a hátres tetemes, az izombarázdák gyengek. A mellvért szélesen körded, vörösbarna, szemecses, módosan szőrös. A rágók barnavörösek, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel

terdszerűen kiálló, keves, hosszú sertekkel. Az állkapcsok barnavörösek, vegeik felé világosodók s az egy állkapocsfelnél valamivel szélesebb, nyelvalaku aljakot () körülfogók; az aljak a rágók hosszának két harmadrészét meghaladja. A lábak elég erősek és elég hosszúk; vegeik karesuk. Az első és második lábpár szárán, alul, semmi tüske, másodvegizenek töven egy-egy tüske; a harmadik lábpár szárán és másodvegizen, alul és oldalt tüskék állanak; terde belső oldalán egy tüske; a negyedik páron hasonlóképen.

A végtest hosszukás, elől kisse keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor középsői, közös dudorodáson állva, körülbelül két szemátmérőnyire a homlok szelétől és sokkal távolabbra egymástól mint a középszemektől; ezek a középsőknel nagyobbak. A hátsó sor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de közelebbre egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barnászörös tércse, lapos, kettől ∇ szerűen határolt; e szegély elváló ágai között egy igen sekely, keskeny csatornával; összehajló ágai között, melyek a legzöres szelét erik, sekely, széles sötétes csatornával.

Mertekek, ♀ : Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8 "
I lábpár	7.4 "
II "	6.8 "
III "	6.8 "
IV "	10 "

♂ Kisebb; aránylag hosszúlábú. A tapogató igen karesú nyellel és tetemes bunkóval; a nyelv füstbarna; szára a terdnel rövidebb, elől szélesedő s itt hosszánál valamivel vastagabb; külső oldalán egy toviszerű hegyes nyújtványt bocsát, mely a pikkelyhez alkalmazkodva vegevel kisse felhajlik s magánál a szárnál hosszabb. A pikkely kanálalaku, sokkal hosszabb mint a terd és szár együttveve, nagyocska; a nemzőszerv meglehetősen domborodo, a pikkely üret kitölti; hátul sötét, elől sárgasan nyílt, repedésszerű banna betetekkel.

Mertekek, ♂ : Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.6 "
I lábpár	6.9 "
IV "	8.3 "

A nőstény peteburkanak az átmérője 8.5 $\frac{m}{m}$, színe rózsaszínes (borszeszben sárgás).

Mint kora nyári alakot Orsova és Bázias környekeről, kövek alól ismerem. E faj annyiban is nevezetes, hogy eddig kizárólagosan csak Tirolból volt ismertetve. (L. Koch in litt.).

SPEC. 3. FAJ. PROSTHESIMA ATRA. (LATR.) FEKETE G. SCHWARZE T.

(atra = fekete; a szüröl.)

Syn. 1806, *Drassus ater* LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» I, pag. 87. (ad part.)

Vide: KOCH L. «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 182.

THORELL «Remarks» pag. 195, 197, 198 (in § P. Petiverii, moerens.)

♂ Sötét barnásfekete, a végtesten barnás szőrözettel.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A hátsó középszemek a hátsó oldalszemeknel nem nagyobbak. A fejmell oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttveve. A második lábpár szárán, alul, egy tüske; a negyedik lábpár másodvegizevel hosszabb az első párnál. Az állkapcsokon hosszú sertek. — A fejmell tiszta fekete.

A tapogató szára kiszélesedett, hosszúságával — különösen elől — szélesebb, külső oldala végén egy tüskeszerű, hegyes, erős, kissé felhajló nyujtványnyal, mely, töve beszámításával, a szárnál nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, sárgásbarna szőrözött, oly hosszú, mint a térd és szár együttve; a nemzőszerv egyszerű, kevésse domborodó, a kamál alakjához képest szélességénél hosszabb, hátul fekete-barna, elől barnássárga és itt a belső szele felé egy benyomással; legelől egy kissé felvetett barna szegélyvel.

Mertekek, 4 Torzs	6.2 m_m ebből
fej mell	2.5 „
I lábpár	4.8 „
IV „	7.2 „

Az egyetlen, túlságos áztatás következtében oszlofokban levő példány a m. Nemz. Muzemben; Pécs környéken, egyebek között, gyűjte Frivaldszky János.

Annál a körülménynél fogva, hogy jellegeit megalapítani még lehetséges volt s Dr. Koch L. is annak állítá a minék leírani, végre érdekességénél fogva, bevettem a Faumba.

SPEC. 4. FAL. PROSTHESIMA PRAEFICA. (L. K.) GYÁSZOLÓ GY. KLAGE NDE T.

(prae-fica = sirató asszony temetéseknél; a színről.)

Syn. 1866. *Melanophora praefica* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 157.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 197. (in § M. moerens.)

† Sötét, fenytelen-fekete, finoman-szemcses előtesttel. Lábai barnafeketek, az első második és negyedik lábpáron mind a két végiz világos vörösses-sárga, a harmadik lábpáron szennyes barnasárga, kevésse feltűnő.

Jellegei: A hátsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve s a mellett finoman szemcses.

A fej mell csúcsosan szívalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen túl a nyelecske felé elkerekítve lecsapott; felülete, erősebb nagyítás mellett chagrinbőrszerűen szemcsézve-ránczolt. A mellvert körded, ritkisan pontozott, gyeren szőrös, szelein csillagszerűen fekvő szőrsorral. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane lábpár első végizenél rövidebbek, feketek, sertesen szőrösök, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt térdszerűen ki- egyebkent függőlegesen állók. Az állkapcsok barnássárgák, vegeikkel egymásfele hajlók, közepök haránt behorpasztott; az alajk nyelvalakú; töve barna; elkerekített vege világosodó. A tapogatók szennyes-sárgásbarnák, végizök vörössesbarna, bőven szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttve. A lábak barnafeketek, czombrészekben laposan szélesek, erős száakkal s kissé hirtelenül vékonyodó vegekkel; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, két két tüske s ugyane lábpárok másodvégize köröskörül több tüskével; az első és második lábpár mindket végize gyenge talpkéfevel.

A végtest elől ívesen elvágott, különben hossztojásdad, megfekvően szőrös; a két alsó fonópár hengeres s meglehetősen távol egymástól állva, a végtest vege alatt kiáll.

A hátsó szem sor kissé behajló, szemei igen lelapítottak, tejes színűek, a két középső szabálytalan alakú s valamivel közelebb áll egymáshoz mint az oldalszemekhez s az utóbbiaknál nagyobb; az alsó sor is egyenes, középszemei kisebbek az oldalszemeknél, több mint szemátmérőnyi távolságra egymástól állva, a nagyobb tejes színű oldalszemeket megközehtik, e sor a homlok szélétől bőven egy alsó oldalszemátmérőnyire esik; a két sor egyenlő hosszúságú, s a középszemei közötti köz kétszer nagyobb annál, a mely az alsó sor középsői között letezik,

A zár egy barnássárga majdnem pajzsalakú terese, melyben egy horgonyforma csatornás benyomás kepezi a választékot (\mathfrak{J}); a horgonyforma rész a legzőres fele áll.

Mértékek: ♀ Törzs	6·2 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	7·8 »
IV » 	9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot Orsováról ismerem, hol, úgy látszik, ritka. E fajt Dr. Koch L. az idezett műben eredetileg is Orsováról került példányokra alapítá s eddig csak magyar földről ismeretes.

SPEC. 5. FAJ. PROTHESIMA LONGIPES. (L. K.) HOSSZÚLÁBÚ GY. LANGEINIGE T.

(longus — pes = hosszú, láb.)

Syn. 1866. *Melanophora longipes* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 147.

♂ Füstösfekete; az első lábpár czombján, belül, egy terjedelmes, vörösesbarnás, áttetsző folt; a lábak vörösesbarnásan feketek, a negyedik pár feltűnően hosszú.

Jellegei: A hátsó szemsor középszemei ugyane sor oldalszemeinél nem nagyobbak. A fejmell rövidebb mint a negyedik lábpár szár- és terdize együttveve.

A fejmell esucosan szívalaku, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen túl a nyelecske fele ívesen lecsapott; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért körded, elszórtan pontozott, gyeren szőrös és fenylő. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane pár első végizenél rövidebbek, tövükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók; gyeren hosszú szőrökkel ellátottak. Az állkapcsok sötétvörösbarnak, kisse világosodó végekkel, melyekkel egymásfele hajolnak; harántbenyomásuk; az aljuk nyelvalaku, a rágóknál valamivel sötétebb. A lábak vörösbarnásan feketek, aránylag hosszúk s a cz mbokban erősek; a czombok alul fegyvertelenek, felül két két sertetűskevel; a két első lábpár szára egészen fegyvertelen, másodvégize alul és töve egy egy tüsképárral; a harmadik és negyedik pár szára alul három három pár tüskevel, másodvégize több tüskevel; az első és második lábpár mind a két végize módos talpkefével.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, különben hossztojás ad; a vége alatt az alsó, hengerded fonópár kiáll s ennek végén feheres szőrzet látható.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők s egyenlő, csekély távolságra egymástól; az alsó sor egyenes, középszemei közös dudoron állva, kisebbek a teljes színű oldalszemeknél s közelebb ezekhez, mint egymáshoz; mind a két sor oldalszeme majdnem oly távolságra egymástól, mint a hátsó sor középsői az alsó sor középsőitől; az alsó sor távolsága a homlok szeletől több, mint egyik oldalszemenek az átmerője.

A tapogató vörösbarna, rövid es bunkós; czombresze közepe táján feltűnően szélesedett; térd és száríze rövid, az utóbbi igen vastagodott, küloldala végén egy hosszú, a pikkelyhez alkalmazkodó, ujszerű nyújtványnyal; a pikkely tompa-kanalaku, magasan domboru, bőven szőrös; nemzőszerve egyszerűen kidagadó a végén és befelé nemi behorpasztással, mely vörösbarnás; a gyűjtő felületén egy terjedelmes, szabálytalan alakú sárgásfehéres folt látható.

Mértékek, ♂: Törzs	7·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8·5 »
IV » 	11·6 »

♀ Elöttem ismeretlen.

Mint őszi alakot csak egy példányát találtam a budapesti Gellérthegyén, egy lazán felfekvő kő alatt.

SPEC. 6. FAJ. PROSTHESIMA PEDESTRIS. (C. K.) LÁBAS GY. GESTIEFELTE T.

(pedester = gyalogos; a lábfejek szembeötlő, világos színéről).

Syn. 1839. Melanophora pedestris C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 82.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 178.

♀ Előteste barnásfekete; végteste fekete. A lábak czombjai zöldesbarnák, a többi íz úgy mint a tapogatók is kén- vagy vörössárgák. A fonók és a végbel fedele szintén sárgásak.

Jellegek; A hátsó szemsor középszelei közelébb egymáshoz mint az alsó sor középsői szintén egymáshoz; a hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyane sor oldalszeleivel. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve.

A fejmell szivalakú, kissé szelesedő, a mellrészen jól kivehető, csillagszerűen elosztott gödröcskékkel; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes, a hátrészen túl a nyelecskére lecsapott. A mellvért majdnem pajzsalakú, zöldesbarna, kurta szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s alig oly hosszúk, mint ugyane láb első végize; zöldessárgák kefeszerű, sűrű, fekete szőrözettel. Az állkapcsok szenygyesen barnássárgák, haránt benyomással, külső széleik közepén tetemesen kiszökők; az aljuk hasonló színű, nyelvvalakú. A tapogató czombja barnássárga, a többi íze sárga, fekete szőrözettel; végize oly hosszú, mint szár- és térdize együttvéve. A lábak, meglehetősen hosszúság mellett kissé vaskosak, a czombok különösen laposan-vastagok, felületökön két-két tövissel; a két első lábpár többi íze fegyvertelen, a két hátsó lábpár szára és másodvégize több kurta tövissel; felületek azonban fegyvertelen. A két első lábpár első végize alig feltűnő talpkefével.

A végtest elől kissé kimetszett, keskenyebb mint közepe táján; vége kissé csúcsosodó; felületén a négy nagy ingödör feltűnik. A fonók hengerdedek, szennyesen-zöldessárgák, mintegy füstösek.

A hátsó szemsor egyenes, szelei tejszínűek, egyenlő nagyságúak, a középsők szabálytalanok, igen laposak s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmérőnyire állanak; az alsó sor középsői kicsinyek s közös emelkedésen állva, távolabb állanak egymástól, mint a sokkal nagyobb, tejszínű oldalszemektől; a két sor oldalszelei bőven egy oldalszemátmérőnyire egymástól.

A zár egy vörösesbarna, majdnem tojásdad tércse, egy elkerekített szögletű háromszöghöz (\triangle) hasonlító betéttel, mely az egyik sarkával a légzőrés felé áll.

Mértekek, ♀ : Törzs 7·7 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 3·3 »

I lábpár 7·5 »

IV » 9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E feltűnő fajnak egy ivarérett és egy ifjabb nőtényét Orsovánál (Graczká völgy) találtam egy patak görgetegében, hol mint nyári alak tartózkodott. A faj eredetileg is Orsováról került magyar példányokra alapítottatott (lásd Dr. L. Koch az idézett helyen); ismerem továbbá Erdélyből a tordai hasadekből.

SPEC. 7. FAJ. PROSTHESIMA CALCEOLATA. N. SP. CZIPÓS GY. BESCHÜLTE T.

(calceolus = czipő; a világos lábvégekről.)

(VII-dik tábla, 163, a szemesoport, b előláb, c ♂ tapogatója, d mérték).

♂ Tisztafekete; előteste alig észrevehetőleg barnás lehelletű; lábai füstös-barnák, a két első pár végize vörössárga, a két hátsóé kevesebbé elütő, barnászörös. A szivalakú fejmell kevéssel rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve. A két hátsó lábpár csipője barnássárga, a többi páré barna.

A lábak czombrészökben, térdben és szárban láthatólag erősödöttek, a végizek karesúk. A két első lábpár szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, hossza-közepe táján egy apró tüskepár; a harmadik és negyedik pár szárán, alul több tüske, úgy a végizeken is; az utóbbiak oldalt is tüskések.

A szemek igen laposak és alig opalizálók; az alsó sor középsői egy kis emelkedésen állva kerek, a többi szem szabálytalan alakú; mind a két sor közel egyenes, a szemtávolságok közel egyenlők; az alsó sor középsői alig valamivel távolabbra egymástól mint a hátsó soréi szintén egymástól.

A tapogató alkotása igen jellemző; czombja vastagodott s felső felén egy elkerekített sarkot alkot; a térdíz vastagságánál legalább másfélszer hosszabb; a szár alig rövidebb s hosszú szőrözettel, külső oldalának a végén egy vaskos, hegyes, kissé a pikkely felé hajlott köröm áll; a pikkely melyen, tompán-kanálalaku, szőrös; nemzőszerve — külső oldaláról tekintve — kosszarvszerűen ki és alá kanyargó, erős, széles nyújtványt mutat.

Méretek, ♀: Törzs	5.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.4	"
I lábpár	6.7	"
II "	5.7	"
III "	5	"
IV "	7.8	"

♀ Előttem ismeretlen.

Egyetlen, tökéletes fejlesű példányát cvekkel ezelőtt a Buda melletti Gellérthegy Duna felőli oldalán egy kő alatt találtam. Dr. Thorell és Dr. Koch szerint is igen feltűnő faj, mely eddig ismeretlen volt.

SPEC. S. FAJ. PROSTHESIMA SEROTINA (L. K.) ÉJJELEI GY. NACHT T.

(serotinus = késő esteli; a szín komorságáról.)

Syn. 1866. Melanophora serotina L. Koch «Drassiden» p. 185.

Vide: THORELL «Remarks» p. 198.

♀ Sötétfekete. Lábai a czombok és végizek vörösesbarnán áttetszők.

Jellegei: A hátsó sor középszemei nem nagyobbak ugyane sor középsőinél, és nem távolabb egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól. A második lábpár szárán, alul, semmi tüske. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve. A rágók hosszú serteszőrökkel.

A fejmell csúcsosan szívalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl hirtelen es meredeken lecsapott. A mellvért tojásdad, fényes, vörösbarna, gyér szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s ugyane lábpár első végizénél valamivel rövidebbek; sötétvörösbarnák, hosszú, serteszerű, gyér szőrözettel. Az állkapcsok és az alajk sötét vörösbarnák, az előbbieket egymásfelé hajlók, haránt benyomással; az utóbbi széles, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna, czombja a többi ízhez képest határozottan szélesedő, végize oly hosszú, mint a térd- és száríz együttvéve. A két első lábpár czomb és szár részében láthatólag vastagodó; valamennyi páron a czombok felülete két-két hosszú sertetüskével; a harmadik és negyedik páron, a szárazon — alul — három-három pár tüske; a másodvégiz több tüskével.

A végtest keskeny, elől ivesen elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló, hengeres alsó-fonópárral.

A hátsó szemsor igen módosan kihajló, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, középszemei az oldalszemeknél kisebbek, közös emelkedésen állva, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó és alsó középszemek oly derek-négyszöget képeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A zár egy szélességénél magasabb térese, mely a nyelecske felé öblösen kivágott, betétje fényes, \mathcal{U} alakú.

Mértekek, ♀ : Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	6·2 »
IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka, 7 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett, sárgás. Ismerem mint nyári alakot Orsováról, az Allion-hegy tővéről, hol kövek alatt tartózkodik.

SPEC. 9. FAJ. PROTHESIMA FEMELLA. (L. K.) CZOMBOS GY. GESCHENKELTE T.

(femen = felső czomb; az első lábpár erős czombjairól.)

Syn. 1866. Melanophora femella L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 176.

♀ Fekete. Végteste barnás szőrökkel elegyítve fekete. Lábai sötétvörösbarnák, a két első pár czombrésze, különösen szára láthatólag vastagodott.

Jellegei: A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. A végtest nem fénylik. A rágók hosszú sertékkal ellátottak. A hátsó szemsor szemei egyenlők; a középsők nem távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell fekete, csúcsosan szívalakú, durván szőrös; oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hát részen túl lankásan lecsapott. A mellvért sötétvörösbarna, kissé fénylő, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, ugyan e lábpár első végizénél rövidebbek, hosszú sertékkal ellátottak; oldalról tekintve inkább kidagadók mint térdszerűen kiállóak. Az állkapcsok vörösbarnák, végeiken igen csekély mértékben világosodók, haránt behorpasztással s egymásfelé hajlók; az alajk hasonló színű, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna; czombja vastagodott, végize sokkal rövidebb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak sötétvörösbarnák, az első pár czombja vörösesen áttetsző; a két első pár czombja igen erősen vastagodott, a szár láthatólag vastagodott; valamennyi pár czombfelületének a tővén egy-egy hosszú sertétüske; a harmadik lábpár szára, alul, a végén, egy pár — kétoldalt három-három tüskével; a negyedik pár — alul, a végén, egy pár — kétoldalt ket-két tüskével. A két első pár végizén talpkefe.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, majdnem párhuzamos oldalakkal; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló hengeres alsó fonópárral.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei kicsinyek, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor négy középszeme oly négyszögbe elhelyezett, mely szélességénél valamivel hosszabb.

A zár egy sötétvörösbarna, szélességénél magasabb térese, egy \mathcal{Q} alakú betéttel.

Mértekek, ♀ : Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7 »
I lábpár	6·3 »
IV »	7·9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint nyári alakot, Orsován az Allion-hegy tővén kő alatt találtam.

SPEC. 10. FAL. PROTHESIMA CONSPICUA. (L. K.) FELTÜNŐ G. AUFFALLENDE T.

(conspicua = szembetünő, feltünő; itt az elütő színezetéről.)

Syn. 1866. *Melanophora conspicua* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 149.

♀ Barnafekete. A végtest közepe táján, oldalt, egy-egy — a borszeszben — feltünő világos folttal; lábai tarkák.

Jellegei: A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve. Az első lábpár szára, alul, több tüskevel.

A fejmell sötét-gesztenyebarna, nyújtott-szívalakú, esües; oldalról tekintve hatvonala igen laposan íves, a hátresen túl meredeken lecsapott. A mellvert korded, világos vörösbarna, gyeren szőrös. A rágók, barnásvörösek, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, sertekkel; oldalról tekintve, tövük kidagadó, kisse előre irányzottak. Az állkapcsok barnásvörösek, világos végekkel, haránt benyomásnak; az alajk nyelv-alakú. A tapogató czombize sötétebb a többinél; a végiz oly hosszú mint a térd és száríz együttveve. A lábak, különösen a két első pár, czombreszőkben igen erősek s a czombok sötétvörösbarnák; a térdiz valamennyi páron sárgásvörös, a száríz az I, II és IV-dik páron sötétvörösbarna, világosodó véggel; a többi iz mind sárgásvörös. Az első lábpár szárán, alul két pár, a másodvégize töven és szinten alul egy pár tüske, — a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, három-három pár tüske; a másodvégizek tüskések; valamennyi czomb felületén két-két tüske; a két első lábpár végizen tetemes talpkéfe. A végtest hossztojásdad; a végén a felső és alsó fonópár kilátszik, mely majdnem egyenlő hosszúságú; a felső pár valamivel vékonyabb.

A hátsó szemsor igen csekély mertekben kihajló, középszemei igen ellapulók, úgy hogy körületek alakja alig kivehető, de valamivel távolabb állanak egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei, közös emelkedesen állva, távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s ezeknél nem kisebbek; a két sor középsői oly negyszögben állanak, mely hátsó szelessegenél nem magasabb.

A zár egy sötétbarna terese, melynek betetije vörössárga, szívalakú, közepén egy hasonló színű kis dudorodással.

Mertekek, ♀ : Törzs	8.4 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	7 »
IV »	8.8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E feltünő és szép fajt csak két példány után ismerem. Mint nyári alakot Kőszegen (Vas megye) találtam egy pinczefal tövében; a fejmell «fehér sávja» azonban, melyet Dr. Koch L. említ (a ♂-nel) e példányon nem volt meg. A második példány a magy. nemz. Múzeumban van; esonka, lábai a leírotténál sokkal sötétebbek, azonossága a többi jegyek alapján kétségtelen; gyűjte Frivaldszky János Mehádia vagy Orsova környéken.

SPEC. 11. FAL. PROTHESIMA BIMACULATA. (C. K.) KÉTPETTYES GY. ZWEIFUNKT T.

(bis = macula = két, petty; a végtest két fehér pontjáról.)

Syn. 1839. *Melanophora bimaculata* C. K. «Die Arachniden» VI, p. 81.

♀ Fekete; fejmelle közepén feheres szőrök; a végtest felületének elején szinten fehér szőrök állanak, közepe táján két oldalt egy-egy hófehér, nagyobb folt. A két hátsó lábpár csipője kensárga; valamennyi láb czombja és a két első pár csipője fekete; a többi iz kensárga. Kiesiny, nyulánk, igen keskeny alak, melyet már a mondott jellegek is felismerhetővé tesznek.

Fejmelle hosszúkás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttve, szívalakú: oldalról tekintve, egyenes hátvonallal, a hátresen túl lecsapott; a szemek között néhány hosszú serte áll. A mellvért kisse viszájára-tojásdad, domborodó, fekete, fényes; gyér szőrözettel. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál vékonyabbak, oldalról tekintve kisse kidagadók, gyéren álló hosszú sertékkal ellátottak. Az állkapcsok fekete-barnák, sárgás szelekkel. A tapogató czombresze fekete, a többi iz kensárga; szőrözetek fekete. A lábak czombreszökben feketek, vastagodottak; a czombok felületén, az első két pár, két hosszabb és egy rövidebb sertetüskével, a többi két-két tüskével; az első két pár láb szára, alul, a végén, egy egy tüskével; a hátsó két pár több tüskével; az első két lábpár meglehetősen talpkefevel. A végtest hengerded, kiálló két fonópárral, melyek majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár vékonyabb. A has fehéres szőrökkel elegyítve fekete.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők kétszerte oly távolságra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, két középső szeme közös emelkedesen állva az oldalszemeknél kisebb, távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint a hátsó sor középszemei szintén egymáshoz.

A zár egy közel négyszögletes fekete terese, a mint látszik, két egymás mellett, a légzőrés közelében fekvő ∞ szerű melyedéssel.

Méretek ♀ : Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 "
I lábpár	3·8 "
IV "	5·2 "

♂ Ismeretlen.

E nevezetes fajnak egyetlen nőstényét, mint tavaszi alakot Pancsován, a szőlők sövényei mellett tenyésztő családonkon fogtam. Koch C. az idezett helyen megemlíti, hogy a példány, a melyre ő a fajt alapította Görögországból származott; fia Dr. Koch L., a típusokat nem találta atyja gyűjteményében s a Drassidák családjáról írt, többször idezett monográfiájában e fajt mint előtte ismeretlent sorolja elő. Annyi bizonyos, hogy a *Pr. conspicua* fajsomszedje (fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttve) és hogy hazánk faunájának délkeleti jellegét kitüntetni képes.

SPEC. 12. FAJ. PROTHESIMA PETRENSIS (C. K.). KÖVI GY. STEIN T.

(petra = szikla; a tartózkodástól)

Syn. 1839. *Mcclanophora petrensis* C. KOCH «Die Arachniden» VI, p. 89.

Vide: L. KOCH «Die Arachn. Faun. der Drass.» p. 167.

♂ Barnafekete. Lábai vörösbarnásan feketek, az első lábpár czombja foltszerűen és tetemesen áttetsző.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; ugyanezek a hátsó középsők nem nagyobbak a hátsó szélsőknél. A fejmell oly hosszú mint a IV lábpár szára és térde együttve. A tapogató sötét színű. A második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. Az állkapcsokon hosszú serték.

Az alsó szemsor egyenes; középsői közös dudoron és két átmérőnyire a homlok széletől, távolabb egymástól mint a nagyobb oldalszemektől; a hátsó sor egyenes, középsői közelebb az oldalszemekhez mint egymáshoz s kevésbé közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, szélességénél majdnem kétszer hosszabb terese, mely a nyelecske felé szívyszerűen és bemélyedve határolt; e bemélyített terben egymás felett két megfordítva-szívalakú terese (széles felével a légzőrés fele), mely érintkezik; a felső tereseben egy sekély kivájtás, az alsóban, mely a légzőresig terjed, két homorú bordácska, egy iker kivájtást határol.

Mértékek: ♂ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.8 »
I lábpár	6.7 »
II »	6 »
III »	6 »
IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint késő nyári alakot, Alsó-Hánorból ismerem.

SPEC. 13. FAJ. PROSTHESIMA ALLIONICA. N. SP. ALLIONI GY. ALLION T.

(Allion, hegy Orsova mellett; jeles lelhely.)

(VII-dik tábla, 164, *a* szemecsoport, *b* ♂ tapogató oldalról, *c* nyílószerve alulról, *d* mérték.)

♂ Elötteste sötét-szemnyesvörösbarna; végteste sötét olajbarna. Lábai világos olajzöldek; az első két pár térde és szára füstös barna. A lábak karesük és rendkívül hosszúk, jelesen a negyedik pár kirívó. A szívalakú fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára *egymagában*. A mellvért szépen tojásdad, olajzöld. Az állkapcsok és az alajk olajzöldek.

A lábak ezombrészekben erősödöttek, különben karesük; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a második pár másodvégizén hasonlóképpen; szárán, alul, két erős serte a harmadik és negyedik lábpár szára, alul, több tüskével, másodvégize alul és oldalt tüskes.

A végtest keskeny, majdnem párhuzamos; a két alsó fonó hengeres, hosszúra fejlett, szembetűnő, közel 1 $\frac{m}{m}$ hosszúságú.

A hátsó szemsor középsői nagyok, tojásdadok, hátul egymás felé dülök s itt közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A tapogató hosszú, karesű, eléggé bunkos; térde eléggé nyújtott, szára ennél nem rövidebb; külső oldalának a végén egy dudorral, mely hirtelenül egy finom tüskében végződik; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös, külső oldalán kissé kiszélelt; a csúcsa alatt egy, hegyével oldalt-kifele kanyargó, sarló alakú, finom, hegyes nyújtvánnyal; e nyújtvány barnavöröses.

Mértékek: ♂ Törzs	4.9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.3 »
I lábpár	7.8 »
II »	6 »
III »	2 »
IV »	9.5 »

Az igen feltűnő, az egész nemben uralkodó habitustól elütő alak, Orsova mellett az Allion hegyen fordult elő csupán egy példányban, mely május végén ivarérett volt. Dr. Koch L. megjegyzése szerint is felette feltűnő új faj.

SPEC. 14. FAJ. PROSTHESIMA TRAGICA. N. SP. SZOMORÚ GY. TRAUERNDÉ T.

(tragica = gyászos, szomorú; a színről.)

(VII-dik tábla, 165, *a* szemecsoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Elötteste sötét-vörösbarna; végteste olajbarna, durva, megfekvő szőrözettel. A lábak sötétvörösbarnák; az első pár ezombja — töve felé — foltszerűen áttetsző; a második páré kevésbé áttetsző, homályos hosszvonással.

A fejmell szívalakú; fejerésze csücsösödő; a fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve. A mellvert körded, vörösbarnás, szőrös. Az állkapesok benyomottak, nyújtottak, széleiken kissé világosodók; az alajk sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét bőven éri.

A tapogató vaskos, czombja kissé dagadt, szőrözete sertetűskékkel elegyes; végíze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak czombrészőkben vaskosak, végizeik a szárhoz képest karcsúk; a két első pár szárán és másodvégizén semmi tüske; a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske; a negyedik lábpárén, alul, két pár hosszú tüske. A végtest hosszukás, kissé lapított.

A szemek aprók; az alsó sor oldalszemei valamennyi között a legnagyobbak, tojásdadok, kifelé dülők; az alsó- és hátsó középsők egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy terjedelmes, szélességénél hosszabb, a nyelecske felé kiszélelt, barna térese, melynek közepén egy fényes, mozsártörő alakú lemez fekszik; e lemez hátsó vége alatt, a légzőrés felé egy csatornás benyomás látható, melytől jobbra-balra egy egy bordaszerű dudorodás kanyarodik felfelé.

Mértékek: ♀ Törzs	5·7 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát mint juniusi alakot az Orsova melletti «Graczk» völgyből ismerem. Dr. Koch L. is újnak mondja.

SPEC. 15. FAJ. PROSTHESIMA ACCEPTA N. SP. FOGADOTT GY. ANGENOMMENE T.

(accepta = elfogadott; a megkülönböztetés mérészségére czéloz.)

(VII-dik tábla, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték)

♀ Elöteste olajbarna; lábai olajzöldek; valamennyi szár sötétedő; a végtest fekete, olajbarna lehelettel.

A fejmell szívalakú, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve. A mellvert szív alakú, sötétolajbarna, szőrös. Az állkapesok világos olajzöldek, benyomottak; az alajk valamivel sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét éri. A tapogató világos-olajzöld, elálló-sertékkal elegyes gyér szőrözettel; végíze alig rövidebb mint térdé és szára együttvéve.

A lábak, jelesen czombrészőkben, erősek; az elsődvégizek világos olajsárgák, karcsúk; az első pár szárán, alul semmi tüske, másodvégizén, alul, a tö közelében, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárain és másodvégizein, alul és oldalt több tüske. A végtest aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor módosan behajló, a két középsője kerek, oldalszemei szabálytalanok; a hátsó sor két középsője lapos, nagy, opalizáló, szabálytalan alakú, igen megközelített.

A zár igen feltűnő alkotású; egy igen széles, a has elejét majdnem teljesen elborító, vörössesárgás térese, mely egy finom, vörösbarna szegély által bekerítettik, s egy barna borda által két körded téresére osztatik; e borda a légzőrés felett ketté válva, egy harántfekvő, kisebb, körded tércsét szegélyez.

Mértékek: ♂ Törzs	5·7 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	6·8 »
II »	6 »
III »	4·2 »
IV »	8·8 »

Az egyetlen, igen esonka, de jellemző részeiben feltűnő példányt, Orsova mellett az Allion hegyen találtam. Juniushan ivarérett. Dr. Koch Lajos a faj újságát elismerte. Megjegyzem, hogy e faj a Pr. Allionica fajhoz, melynek csak himjét ismerem, nagyon közel áll: a különbség az első lábpár másodvégizen álló tüskében fekszik.

SPEC. 16. FAJ. PROSTHESIMA NIGRITA. (FABR.). FEKETE GY. SCHWARZE T.

(niger = fekete; a színezetről.)

Syn. 1775. *Aranca nigrita* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199.

♀ Előteste fekete; végteste fekete-fémfényű, szürkéssárga, rövid, egyszerű szőrökkel gyéren borítva; a két első lábpár vége sárga, a hátsó lábpároké vörösesbarna, a többi izület fekete.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly nagyok mint az oldalszemek, valamivel közelebb egymáshoz, mint az alsó szemsor középsői szintén egymáshoz. A rágók finom, hosszú serték. A negyedik lábpár egy első végizzel hosszabb az első párnál. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A lábakon semmi talpkéfe.

Az alsó szemsor behajló, középszemei kerek, oldalszemei kördedek és nagyobbak; a középszemek egy közös dudoron elhelyezve, alig szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeket a középsőktől csak egy keskeny köz választja el; a hátsó szemsor egyenes, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, kördedek, egymásra dülök, oldalszemei kerek, dudorokon ülve ki- és hátrafelé tekintenek.

A zár egy szívalakú kis terese, a kimetszéssel a nyeleeske felé fordítva — a két karajnak megfelelően két barázda nyomul be — szerűen a légzőrés felől.

Mértekek, ♀ : Törzs	6	$\frac{m}{\mu}$
fej mell	2	»
I lábpár	5.5	»
IV »	7	»

♂ Elöttem ismeretlen. Dr. Koch L. ki Orsováról említi («Drassiden» p. 179—182) a tapogatót így írja le «a második iz görbült, végén vastagodott, felületén a felső fele egy hosszú, felálló tüske, a végén két rövidebb tüske; a harmadik és negyedik iz egyenlő hosszúságú, az utóbbi külső oldalán egy fölfelé görbült nyújtvánnyal». A mellékelt rajz szerint e nyújtvány hegyes; a nemzőszerv egy sarlóalakú finom embolust mutat, melylyel szemközt s részben alatta futva, két nyulánk, hegyes tartó fut.

Egyszer találta Frivaldszky János Pecs vidéken (Muz. gy.).

GEN. 10. NEM. GNAPHOSA. (LATR.).¹

(γνάππω = marcangolni; a támadás heveségéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIX, p. 134. (ad part.).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 149.

(1867. THYSA KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges.» 1867. p. 607.)

A hátsó szemsor határozottan kihajló; a két sor oldalszemei mindig távolabb egymástól mint a két sor középsői szintén egymástól. A csipőköröm beesapóresének hátsó szele fogacsolt lemezzé kinyújtva (kivéve a *Gnaphosa nocturna* fajt, melynel egy vaskos fogga van alakítva). Az állkapcsok behorpasztottak. A has többnyire pikkelyekkel vagy ágas szőrökkel fedett. Két bordás köröm, semmi sánjaköröm; a talpkéfe mindig megvan.

Sötét helyeken, mint pinecékben, körakásokban, moha alatt stb. élő, a világosságot kerülő alakok.

¹ Azelőtt a C. Koch által felállított *Pythomissa*, melyet THORELL id. h. a Latreille-féle régibb elnevezésre vezetett vissza.

SPEC. I. FAL. GNAPHOSA LUCIFUGA. (WALCK.). ÁLNOK MARÓPÓK. FALSCH REISSSPINNE.

(lucifuga = fénykerülő; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranca lucifuga* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Remarks» p. 187.

1867. *Thysa pythionissaeformis* KEMPELEN l. c. p. 607.¹

♀ A fejmell igen sötét-vörösbarna, fénylő. A végtest fekete, nem fénylő. A lábak feketék, ezombjaik, kisebb-nagyobb mértékben vörösbarnák vagy barnásvörösek.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei nem egyenlő nagyságúak, az oldalszemek nagyobbak. A fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel és szőrrel elegyesen fedett. A harmadik lábpár szára felületén semmi tüske.

A fejmell igen vaskos; széles, elől elkerekített fejjel, a homlok szélén egynehány sertével, a hátrés előtt és mögött meglehetősen szőrözettel; a hátréstől a lábak felé több barázda vonul s egy sekély esatorna, oldalt, a fej elválasztását is jelöli; oldalról tekintve, a hátvonal igen laposan íves, a hátgödörön túl hirtelen lecsapott, a fej elején kerekdeden lekonyuló. A mellvért paizsalakú, széles, rőtarna, bozontosan szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár ezombjánál vastagabbak s ugyane lábpár első végizenél valamivel hosszabbak, tövükkel a homlok előtt es térdszerűen kiállva, függőlegesek. Az állkapesok sötét vörösbarnák, résüntösen-harántbenyomásúak, igen szelesek s közepök táján, kifelé, sarokszerűen kiállók; végeikkel az alajk felett tetemesen összehajlók; az alajk nyelv alakú, közepe táján kissé hasas. A tapogató vaskos; ezombize barnásvörös, a többi ize feketés; a végiz serteszerű szőrözettel és elegyesen néhány tüskével fegyverzett, oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak vaskosak, végig durván-szőrösek, erős fegyverzettel; a ezombok felülete 2 vagy több tüskével; a két első lábpár végize erős talpkéfével; az első lábpár szára, alul a vége fele, két tüskével, a másodvégize közepe táján, egy tüskével, vagy egy tüsképárral; a második pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, a negyedik pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, másodvégize alul szintén három párral, oldalt és felül még néhány tüskével; a negyedik lábpár hasonlóképen.

A végtestelől lapos-ívesen elvágott s valamivel keskenyebb mint felelhosszán túl; hátul elkerekített, kiálló fonókkal; a hason két egyenközű hosszbarázda. Az alsó fonópár hengeralakú, hosszabb és vastagabb, a felső pár kissé csúcsosodó, vékonyabb. Az alsó szemsor igen esekély, mértékben behajló, két középső szeme fekete (nappali), oldalszemei gyantásürgák (esteli), a középsők bőven szemátmérőnyire és távolabb egymástól mint az oldalszemektől, az oldalszemek kissé kördedek s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely nagyobb átmérőjük kétszeresének bőven megfelel; a hátsó sor erősen kihajló, középszemei laposak, tojásdadok, opalizálók, oldalszemei gyantásürgák, kerekék, a sor az alsónál sokkal hosszabb, középszemei kevesebb mint félátmérőnyire egymástól és két átmérőnyire az oldalszemektől; az alsó és hátsó középsők közötti tér megfelel annak, a mely a hátsó középsők és hátsó oldalszemek között letezik.

A zár az állat állapotjához képest kissé változó, de téreseje mindig tojásdad, neha kissé hasas; e térese közepében, a nyelecske felől, egy sárgásvörös, nyelv alakú nyújtvány látható, mely harántrovátkolt s oldalt két síma, kolbász alakú lemez által határoltatik.

Mertekek, ♀ : Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	7.2	»
I lábpár	16	»
IV »	17.8	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

Kisebb példányok gyakoriak.

♂ Kevessel (neha sokkal) kisebb, karesűbb végtesttel. Színezete a nőstényével azonos. A tapogató módosan fejlett, nem éppen feltűnően vastagodott ivarszervvel; térd és száríze egyenlő hosszúságú; az utóbbi

¹ Lásd hátrább.

felülete végen és kissé kifele-oldalt egy vaskos, a pikkely tövéhez alkalmazkodó hajlású körömförmű tövissel fegyverzett; a pikkely kanálalakú, kefeszerűen tömött és durva szőrökkel borított; nemzőszerve kevésbé kidagadó, vörösbarna, közepén nyílt és hártvás, sárgásfehér; belső oldalán egy kardforma hegyes nyújtvány indul, mely a pikkely ürebe belefekve, a pikkely csúsa alá ér.

Mertekek, ♂: Törzs	15.8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell.	7 "
I lábpár	18 "
IV "	19 "

Néha igen kicsi; törzse csak 9 $\frac{m}{m}$.

Mint nyári alak nem ritka s leginkább a kórákosokat kedveli, hol a legalsóbb kövek alá barlangot ás és beleszövi nagy csövet, mely hófehér. Merész támadó, mely az erős bogarakat is könnyen legyőzi, a melyeknek maradványai azután igen bőven hevernek a tartózkodási hely közelében. Marása könnyen áthatol az emberi bőrön; hatása tompa, sajgó fájdalom s pl. a megmart újjnak megmerevedéséből áll; az utóbbi tünet 24—36 órán át is eltart.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Parajdrol, Balánbányáról, Tölgyesről és Szebenből (Sill Victor gyűjteményében); magyar részekből: Mehádiáról, Orsováról, S.-A.-Ujhelyről, Gyöngyösről, Pécs vidékéről (Muz. gy. különösen nagy példányok; gyűjtötték Frivaldszky és Pável).

SPEC. 2. FAJ. GNAPHOSA LUGUBRIS. (C. K.). GYÁSZOS M. TRAUERND E.

(lugubris = gyászos; a színről.)

Syn. 1839. *Pythonissa lugubris* C. KOCH «Die Arachn.» VI. p. 60.

Vide: L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 8.

THORELL «Remarks» p. 190. (in § G. muscorum).

♀ Az előtest vörösbarnás. A végtest füstbarna. Lábai vörösesbe húzó füstbarnák.

Jellegek: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknel kevéssel nagyobbak (inkább csak tojásdad alakjuk következtében nagyobbak). A fej mell szélén finom párkány. A has pikkelyekkel borított.

A fej mell fejerése szélesedett; az egész fej mell vaskos, laposan domború, legszéle egy finom, éles, kissé karimásan felhajló párkánnyal, a hátrész közepén inkább behorpasztás mint hátrész látható. A mellvért majdnem kerek, barna, elege szőrös. A rágók, elülről tekintve, tövüknel szélesebbek mint végöknel, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel csak módosan kidomborodók, különben sötétvörösbarnák, és erős, sertészerű szőrözetűek. Az állkapcsok sötét-vörösbarnák, végökön világosodók, szélesek és az alajk körül összehajlók, külső görbületek magasíves úgy, hogy szélességök (együttvéve) kétszer akkora mint magasságuk; az alajk nyelv alakú, sötétvörösbarna, az állkapcsok hosszának közel $\frac{3}{4}$ részét éri el.

A tapogató vaskos, ezombja terde és szára barnászöröses; végíze füstösödő, sertésen szőrös, közben, alul, 2—3 tüskével, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszúak, az első és második pár végízein erős talpkéfe; a hátsó párokon a talpkéfe gyenge. Az első lábpár szárán, alul, a végen, egy kis tüske, másodvégizen, alul, egy pár tüske; a második pár másodvégíze töven egy pár tüske; ezombja felületén két hosszú sertetüske. A harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske, külső oldalán négy tüske, — belső oldalán négy tüske, alul három pár tüske, — térdíze belső oldalán egy tüske; másodvégizen, alul és felül három-három pár tüske. A végtest kissé lapított, hosszúkás, elöl kissé keskenyedő; hátul elkerekített.

Az alsó szemsor kissé behajló, a hátsó módosan kihajló; az alsó sor középsői valamivel távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsők, szemátmérőnyire egymástól s valamivel közelebbre az oldalszemekhez; a hátsó sor középsői igen laposak, csúcsosan tojásdadok, csúcsos (hátsó) végökkel nagyon egy-

másfelé dülök, s alig saját, kisebb átmérőjük távolságára egymástól, — e sor oldalszeméi annyira a sor középsőitől, mint az alsó középsők a hátsó középsőktől.

A zár egy terjedelmes vörösbarna térese, a légzőrés felé álló ékalakú, domborodó betéttel, mely a nyelecske irányában két vaskos ágra oszlik, — e két ág pedig egy kerek, tetemes dudort kerít be.

Mértekek, ♀ : Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5	»
I lábpár	11	»
II »	10·8	»
III »	10	»
IV »	13·7	»

♂ előttem ismeretlen.

E fajt egy példány után mint nyári alakot, a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegyről ismerem, hol kő alatt tartózkodott.

SPEC. 3. FAL. GNAPHOSA SOROR. N. SP. TESTVÉR M. VERWANDTE R.

(soror = nővér; a G. lugubrishez való rokonságról.)

(VII. tábla 169, a szemesoport, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste sötét vörösbarna; lábai az előtestnél valamivel világosabbak; végteste barnás-szürkés, poros, nagyítás alatt apró, kásásan elhintett, barnás pontok tűnnek szembe. Nagy, erős alak.

A fejmell vaskos, szívalakú, fejlett fejrészszel, hosszabb mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A mellvért szélesen körded, sötétvörösbarna, szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, vaskosak, az első lábpár másodvégizénél hosszabbak. Az állkapesok és az alajk sötétvörösbarnák, együttvéve majdnem körídomot alkotnak; az alajk az állkapesok hosszának három negyed részét eléri. A tapogató vörösbarna, csúcsa sötétbarna és tömötten szőrös; a szár és végiz felületén, a szőrözet között, 2–3 tüske rejlik; a végiz olyan hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, aránylag kurták; az első pár másodvégizén, alul, a közepetáján egy tüskepár; a szár fegyvertelen; a második lábpár szárán, alul, a végén egy tüske (vagy pár?), másodvégizén egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul, több tüske. A végtest hossz-körded, elég domború, síma; pikkelyei fűrészesek.

Az alsó szemsor könnyeden behajló, a hátsó kihajló, az alsó sor középsői a szélsőknél kisebbek s valamivel távolabbra állanak egymástól mint a szélsőktől; a hátsó sor középsői szabálytalan alakúak, egymásfelé dülök, s közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó oldalszemek távolabbra esnek az alsó oldalszemektől, mint a hátsó középsőktől.

A zár sötét vörösbarna, fénylő.

Mértekek: ♀ Törzs	14	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5·3	»
I lábpár	11	»
II »	10	»
III »	9·8	»
IV »	12·5	»

♂ Ismeretlen.

Az egyetlen példányt Pável János gyűjté Budapest vidékén; e példány a M. Nemzeti Múzeum gyűjteményében van letéve. — Dr. Koch L. e fajt elismeré s rokonságát is megerősítő.

SPEC. 4. FAJ. GNAPHOSA FUMOSA ? (C. K.). FÜSTÖS M. RAUCHIGE R.

(fumosa = füstös; a színtől.)

Syn. 1843. *Pythonissa fumosa* C. Koch «Die Arachniden» X, p. 118.

Vide: THORELL «Remarks» p. 192.

♀ Előteste vörösesbarna, olajbarnás szőrözettel; a végtest olajbarna. Lábai világosabb olajbarnák, oldalaikon végig kormosodók.

Jellegek: A középszemek hátrafelé kissé szelesedő négyszögben; az alsó sor oldalszemei a középsőknel nagyobbak. A fejmell párkányszerű, keskeny szegélylyel (margine tenui Thorell, Randkante L. K.). Az első lábpárak szárain, alul, egy-egy tüske.

A fejmell szívalakú, fejerésze keskenyedő; oldalról tekintve hátvonalú egyenes, vízszintes, hátul a nyelecskére lehajló. A mellvért körded, vörösbarnás, kevés szőrözettel. A rágók barnásvörösek, vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél alig hosszabbak, kevés serteszőrökkel; oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel erősen kidomborodók. Az állkapcsok világos barnásvörösek, végeik felé kissé világosodók, haránt behorpasztottak; az alajk majdnem körded egy állkapocs felénél nem keskenyebb s az állkapocs hosszának két harmadát bőven eléri, az állkapcsok által () szerűen körülfogott.

A tapogató olajbarnás, végíze alig valamit füstösödő, módosan szőrös, kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk és erősek, végeik karsúk; az első és második pár szárán, alul, a vége belső oldalán egy-egy vékony tüske; a második végiz hossza közepének belső oldalán szintén egy tüske; a harmadik lábpár térde belső oldalán egy tüske, szárán, felül, egy tüske, mindenik oldalán két-két tüske, alul három pár tüske. A végtest kissé lapított, elől kissé keskenyedő, hátul elkerekített; ingödrei jól kivehetők. Az alsó szemsor könnyedén behajló, középsői körülbelül három átmérőnyire a homlok szelétől, és egy átmérőnyire egymástól, az oldalszemektől pedig alig felátmérőnyire; az oldalszemek tojásdadok, a középsőknel nagyobbak; a hátsó sor erősen kihajló; a hátsó szemek meglehetősen egyenlő nagyságúak, a középsők laposak, közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A hátsó és alsó középsők által alkotott négyszeg hátul tágult ugyan, de a hátsó középsők közötti köz kisebb az alsók közötti köznél, ellenben a hátsó középsők nagyobbak az alsó középsőknel.

A zár egy () szerű keret által kettfelöl kerített vörösbarna térese, melyben a nyelecske felől egy barnássárga, nyelv alakú, kicsiny betét (nem hosszlemez) látható; a keretnek a legzörés felé álló végei dudorokká alakultak, fénylők.

Mértékek:	♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	6	»
	II »	5.5	»
	III »	5.2	»
	IV »	6	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Ez érdekes fajt, melynek azonossága a C. Koch-féle «fumosa» alakkal még kétséges, melyet azonban példányom szerint úgy Dr. Thorell mint L. Koch is fenntartással «fumosa»-nak mondtak, mint kora nyári alak a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegy kövei alatt fordul elő. Lábfegyverzete azonos a G. lapponum L. Koch fájával, melytől azonban már a szemállás által is különbözik.

SPEC. 5. FAJ. GNAPHOSA DOLOSA. N. SP. CSALÉKONY M. TRÜGERISCHE R.

(dolosa = esalfa, csalékony; úgy az életmódra mint az alakrokonságra is czéloz.)

(VII-dik tábla, 167, a szemesoport, b ♀ zárja, c ♂ tapogatója oldalról, d ugyanannak nemzőszerve alólól, e mérték.)

♀ Előteste sötétebb-, lábai világosabb szennyos-barnássárgák; végteste olajbarna; a fonók világosabb barnás-sárgák. A fejmell a szemek táján sötétedő.

A fej mell laposan domború, szélesen szívalakú, oly hosszú mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; felületén gyéren elszórt fekete szőrökkel. A mellvért körded, vörösbarna, szőrös. A rágók erősek, vörösbarnák, hosszú, erős, előre álló, sötét sertékkal gazdagon rakottak. Az állkapcsok vörösbarnák, benyomottak, harapófogó formán összehajlók, világos vörösbarnák, legvégükön kissé világosodók; az alajk sötétebb, tojásdad, széles, az állkapcsok hosszának háromnegyed részét bőven eléri. A tapogató vaskos, durva; czombrésze felületén néhány felálló, görbült, fekete tüskével, egyébként sertés-szőrös. A lábak elég hosszúk és erősek, gyéren és elálló szőrökkel ellátottak; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, a belső oldalon egy tüske; a második lábpár szárán, alul néha semmi tüske, néha két tüske egymás mögött; másodvégizén néha egy tüske, néha egy tükepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt is több hosszú tüske. A két első pár elsődvégizén egy erős talpkefe, mely a másodvégizre is átmegyen. A végtest kissé lapított, szélesedő, alul-felül gyéren szőrös.

Az alsó szemsor módosan behajló, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor középsői kisebbek és távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői mandulaalakúak, csücsös végökkel egymásra dülők, sokkal közelebbre esnek egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó sor oldalszemei két átmérőnyire esnek e sor középsőitől.

A zár aránylag kicsiny, bajosan leírható. (Lásd rajz.)

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.8	»
I lábpár	12	»
II »	11.3	»
III »	9.6	»
IV »	15.5	»

♂ Alig kisebb, egészben véve sötétebb; fejmele vörösbarna. A tapogató módosan bunkós; térde alig hosszabb a szárnál, a szár külső oldalának végén egy erős, kurta, kissé görbült, sötét köröm; a czomb felületén két felálló sertétüske; a pikkely kanálalakú, szőrözete durva; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgás gyűjtőt mutat, a mely, a pikkely csücske alatt, egy kis dudort visel, a belső oldalon egy vörösbarna lemez fekszik, mely a pikkely csücske alatt egy könnyedén hajlott, hegyes nyújtványban végződik.

Mértékek, ♂ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.2	»

E faj, nagyságra nézve, igen változékony, törzshossza 6—10 $\frac{m}{m}$ között ingadozik; de a jellemző jegyek, jelesen az ivarszervek, mindig azonosok maradnak.

E fajt mint juniusi alakot Orsova körül leginkább lehullott levelek alatt és kövek között gyűjtöttem. Dr. Koch Lajos elismerte s kiemeli a *G. lucifugával* való közeli rokonságát is.

SPEC. 6. FAJ. GNAPHOSA LEPORINA. (L. K.). CSINOS MARÓPÓK. HÜBSCHER.

(leporina = nyulszerű; a színről.)

Syn. *Phytonissa leporina* L. KOCH «Die Drassiden» p. 27.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

♀ Előteste sárgabarna, hálószerű fekete rajzzal, a fej beigtatása helyén két előre felé szétágazó fekete folttal és fekete szegélyvonattal; végteste szürkésbarna pikkelyszőrökkel borítva, ezek között elálló fekete sertékkal; lábai sárgabarnák, a fej mellnél világosabbak, gyéren szőrösök, az első két pár végizén talpkefével.

Jellegei: A végtest pikkelyszőrökkel borítva; az alsó szemsor oldalszemei nagyobbak; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél, a második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a két elő-lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell hosszabb mint a negyedik lámpár térd és száríze együttvéve. A mellvért tojásdad, hátul csúcsos, szőrökkel és hosszabb sertékekkel borítva, sötét sárgabarna. A rágók feketebarnák, oly hosszúk mint az első lámpár végíze, oly vastagok mint e láb czombja, tövükkel térdízerüen kiállók, sok erős sertével borítottak. Az állkapcsok sötét-vörösbarnák, elöl sárgásfeheren szegélyezve, az alajkra hajlók, kívül elkerekítve, középen mélyen behorpasztva; az alajk 1/3-dal rövidebb, elöl igen keskeny, elkerekített. A végtest elöl elmetszett, hátul elkerekített, felehosszában legszelesebb.

Az alsó szemsor behajló, a középszemek kereké s szemátmerőnyire egymástól, az oldalszemek tojásdadok s a középsőktől csak egy keskeny köz által elválasztva. A hátsó szemsor kihajló, középszemei tojásdadok, közelebb egymáshoz mint az alsók szintén egymáshoz, ezektől oly távolságra mint az oldal-szemektől.

A zár egy szabályos, tojásdad terese, hegyesebb vegevel a légzőrésnek állva, középen egy mély bevágású, szívalakú mélyedés, e bevágásnak megfelelő, cserépszindely módra egymásra borított, két nyelv-alakú lemezzel.

Mertekek, ♀ : Fejmell	4	$\frac{m}{m}$
I lámpár	7.5	"
IV "	10	"

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Seidlitz fedezte föl Erdélyben (alkalmasint N.-Szeben vidéken), Dr. Koch i. h. leirta. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 7. FAM. GNAPHOSA BICOLOR. (HAHN). KÉTSZINŰ M. ZWEIFARBIGE R.

(bicolor = kétszinű; a lábak elütő színéről.)

Syn. 1831. *Drassus bicolor* HAHN «Die Arachn.» I, p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 191.

♀ Előteste barnászörös. Végteste olajbarna. Lábai elénken sárgászöröses czombokkal és vörösbarna vegekkel.

Jellegei: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak; a fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel fedett. Az első és második lámpár mind két végízen a talpkefe megvan, ugyane párok szárán, alul, csak egy egy túske (?). A második lámpár másodízevel hosszabb az elsőnél.

A fejmell barnászörös, a hátrés táján kissé sötétedő; fejezésze tompán elkerekített; az egész gyéren szőrös, fénylő; a hátrés előtt egy sekély behorpasztás látható s a réstől a lábak felé minden oldalon két két sekély barázda látható; a szélek karimája keskeny, durva. A mellvért majdnem kerek, barnás vörös, bőven szőrös, fénylő. A rágók vörösbarnák, rövidek és vaskosak, az első lámpár czombjánál nem vekonyabbak s valamivel rövidebbek, mint ugyane lámpár első végíze, tövükkel kis mértékben kiállók és bőven szőrösek. Az állkapcsok sárgászörösek, haránt benyomásúak és felholdszerüen egymás felé hajlók; az alajk vörösbarna, szeles, hasas, elöl elvágott. A tapogató sárgászörös, végíze kissé barnuló, bőven szőrös és valamivel hosszabb mint a térd és szár együttvéve. A lábak kétszinűek; a czombok és részben a térdek is elénken sárgászörösek, a többi iz — különösen a két első páre — vörösbarna; a két első lámpár szárán, alul 1 vagy 2 túske,* ugyane párok másodvégízeim egy-egy túskepar s a talpkefe az elsőkről ezekre is átmegyen; a két hátsó lámpár szárain, alul 3—3 pár túske, a másodvégízen több túske; az I, II és IV pár czombján, felül három három — a III-dik párén több túske.

A végtest olajbarna, hosszkörded; a fonók alola kevesse kiállók, világosabb-olajbarnások.

* Peldányomon a két első pár ballábain a szárai alján 2—2, a jobb lábakon egy-egy túske; Dr. Koch L. «Die Ar. Fam. der Drassiden» és Thorell tanár csak egy-egyet mondanak.

Az alsó szemsor alig behajló, középsői kisebbek, feketék (nappaliak) az oldalszemek nagyobbak tojásdadok, opalizálók (éjjeliek), a szemek egyenlő távolságra egymástól, mely kisebb egy középszem átmérőjénél; a sor bőven egy oldalszem átmérőnyire a homlok széletől; a hátsó sor módosan kihajló, szemei opalizálók (éjjeliek), középsői szabálytalan körídoműak s nem állanak távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól; az oldalszemek a középsőktől bőven kétszer oly távolra esnek mint az utóbbiak egymástól.

A zár szövevényes; terjedelmes sárgás tércsége köröskörül csatornás, fénylő s keretét képezi egy nyelv alakú középső csatornának, melynek szélei barnások; belseje harántrovátkos; vége a légzörést megközelíti.

Mértékek: ♀	Törzs	7·9 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	3·5	»
	I lábpár	7·5	»
	IV	»	9·5 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 4.

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát nyár derekán Alsó-Hámorban (Borsod) találtam egy kő alatt, hol lencse alakú, 7 $\frac{m}{m}$ átmérőjű peteburkát őrzé; a peteburok fehér s oly finom szövetű, hogy a peték láthatók.

SPEC. 8. FAM. GNAPHOSA SUSPECTA. N. SP. GYANUS M. VERDÄCHTIGE R.

(suspecta = gyanuba fogott; alakrokonságra czéloz.)

(VII-dik tábla, 168, a szemállás, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ A fej mell vörösesbarna, szürkés szőrözettel; a lábak sárgásbarnák, vöröses lehelettel; a végtest olajbarna, poros kinezésű. A fej mell szivalakú, kissé szélesedett fejrészszel s valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A mellvert körded, szőrös, sárgásbarna. A rágók arányosak, tövükkel térdszerűen kiállók, vörösbarnák, kevés serteszerű, elálló szőrözettel. Az állkapcsok sárgásbarnák, A tapogató vaskos, csúcsa sötétedő, szára és végíze kissé vastagodott; végíze valamivel rövidebb mint térde és szára együttvéve. A lábak erősek; az első pár másodvégizen, alul, a közepe felett, egy hosszú tüskepár, e pár szára fegyvertelen; a második pár szárán, alul a legvégén egy — másodvégizen, alul, szintén egy tüskepár; a harmadik és negyedik páron a száron és végizen, alul és oldalt több hosszú tüske. A végtest szélesen körded, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, középsői a szélsőknel kisebbek, valamennyi szem kerek; a hátsó sor kihajló, két középsője tojásdad, csúcsával egymásfelé dülő s közelebb egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy szélessegenel hosszabb tércse, mely a nyelecske felé módosan kivágott, e tércsében egy mélyen szivalakra kivágott nyílás fekszik, a kivágást képező betéten egy kis dudor látható.

Mértékek. ♀	Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	3·4	»
	I lábpár	7	»
	II	»	6·7 »
	III	»	6 »
	IV	»	9·8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Orsova mellett és S.-A.-Ujhelyen kövek alatt gyűjtöttem, hol június havában már selymes, fehér peteburkát őrzé. Eredetileg a C. Koch-féle Gnaph. fumosa fajjal azonosnak tartottam. Dr. Koch Lajos azonban az inent említett faj iránt még nem jött tisztába s a mienket, a melyet itt leírtam, ujnak véli.

SPEC. 9. FAJ. GNAPHOSA MOLESTA. N. SP. BAJOS M. SCHWIERIGE R.

(molesta = terhes, kellemetlen; a megkülönböztetés nehézsége öli.)

(VII. tábla, 170, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♂ Előteste szennyes-vörösesbarna; lábai czombrészekben vöröses barnasárgák-világosak, a többi iz sötét vörösbarna; végteste olajzöld.

A fejmell vastag, szívalakú, kevés szőrrel fedett; széle meglehetősen széles, feketés, karimás párkánnyal. A mellvért szélesen körded, világos-vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, nem hosszuk, tövükkel térszerűen kiállók, sok erős, felálló sertével rakottak. Az állkapsok világos-vörösbarnák, végeik kissé világosodók, az alajkkal együtt körformát alakítanak: az alajk nyelv alakú, tövén keskenyebb mint a közepén, az állkapsoknál sötétebb s ezek hosszának két harmadrészét bőven túleri. A lábak arányosak, elég erősek; az első és második pár szárán, alul, a legvégének belső oldalán egy tüske; másodvégizén, alul, a középtájon egy tüskepár. A harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több hosszú tüske. A végtest módosan szőrös, hosszukás, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor behajló, a hátsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s a középsőkhöz sokkal közelebbre, mint a középsők egymáshoz; a hátsó sor középsői tojásdadok, egymásfelé dülők, hosszabbik átmérőjük nem nagyobb ugyan a sor oldalszemeinek az átmérőjénél; a hátsó sor oldalszemei bőven másfel átmérőnyire a középsőktől, a középsők közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy szívalakú, mélyen kivágott vajás, a kivágásnak megfelelő rész nyelv alakú, lemezszerű, világos, — csücsán kissé barnult, alatta, a kivágásban két buzaszem alakú, hosszbenyomású dudor látható.

Mértékek, ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8.5	»
II »	7.5	»
III »	7	»
IV »	11	»

♂ Ismeretlen. (Néha kisebb, törzs: 7.5 $\frac{m}{m}$.)

E faj a *G. suspecta* H. O. fajhoz igen közel áll s ettől leginkább nemzőszerve által különbözik. Mint májusi alakot csupán csak két példányát gyűjtöttem Orsova körül, kövek alatt. Dr. Koch Lajos a faj újjoltát megerősíté.

SPEC. 10. FAJ. GNAPHOSA OPACA. N. SP. KOMOR M. MATTE R.

(opaca = árnyékolt, fénytelen; a színezetről.)

(VII. tábla, 171, *a* szemállás, *b* ♂ tapogatója oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste sötét, szennyes-sárgásbarna; lábai olajzöldek; végteste olajbarna. Kis alak.

Fejmelle szívalakú, módosan szőrös, finom, keskeny, szélein kissé ripacsos, karimaszerű, varránynyal. A mellvért barnás-olajzöld, kevés szőrrel. A rágók eléggé vastagok, olajbarnások, körmük kissé vöröslő, tövük térszerűen kiálló, igen kevés sertével ellátott. Az állkapsok az alajkhoz képest igen szélesek, evvel együtt majdnem körídomúak, tetemesen haránt benyomottak, olajzöldek, világosak. Az alajk nyelv alakú, aránylag keskeny, az állkapsok hosszának kétharmadrészét bőven eléri. A lábak elég erősek, hosszuk, végzeik karesuk, szőrzetük feltűnően durva; az első pár szárán, alul a végén egy pár, a közepén ismét egy pár tüske, — másodvégizén, alul, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két

hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske, melyek különösen a negyedik pár másodvégize végén pereszlen formára rendezettek. A végtest kicsiny, csúcsosan tojásdad.

A szemek közül a hátsó sor középsői nem tojásdadok, de laposak és megközelítettek s az alsó sor középsőivel majdnem derék négyszögben állanak, mely szélességénél csak kevéssel magasabb. A hátsó sor erősen kihajló, az alsó egyenes, oldalszemei nagyobbak.

A tapogató elég erős és bunkós; térde vastagságánál valamivel hosszabb, szára a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy vaskos, farkasfülforma nyujtványban végződő; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös; nemzőszerve, alülről tekintve egy egyszerű, terjedelmes, világos gyűjtőt mutat, mely belső szélén, a pikkely szélén kissé túlterjed s a pikkely csücsa alatt, külfelől egy világosszínű, ujforma nyujtványt visel, belfelől egy karcú, vörösesbarna serteszerű tüskét bocsát, mely a pikkely belső szelehez alkalmazkodva, annak csücsát eléri.

Mértékek, ♂ : Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	5.5	»
II »	5	»
III »	4.2	»
IV »	6.2	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát e fajnak mint juniusi alakot S.-A.-Ujhelyen, a «Kopaszhegy» kövei alól szedtem ki. A faj ujvoltát Dr. Thorell és Dr. Koch Lajos elismerték.

SPEC. 11. FAJ. GNAPHOSA FALLAX. N. SP. FURA M. VERSCHLAGENE R.

(fallax = esaló, furfangos; az életmódra ezélez.)

(VIII. tábla, 173, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Elötteste szennyes-vörösesbe húzó olajbarnás, lábai világosabbak; végteste olajbarna, poros kinézésű szőrözettel.

Fejmelle szívalakú, elég vaskos fejgel, kevés, porszürkés szőrözettel. A mellvért szélesen körded, barna, gyéren, kurtán szőrös. A rágók vaskosak, barnavörösesek, csipőkörmük vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, szőrözetük gyér, serteszerű, nem feltűnő. Az állkapcsok sárgásbarnák, egymásfelé hajlók, szélesek; az alajk sötétebb, nyelvvalaku, széles, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató czombja olajsárgás, vége kissé vöröslő; végize eléggé szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, durván szőrösek; az első pár szárán, alul, a legvégén egy gyenge tüske; másodvégizén, alul a közepén egy tüskepár. A második lábpár szárán, alul, a legvégén egy tüskepár; másodvégizén alul, a közepe táján szintén egy tüskepár. A harmadik és negyedik pár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszúkas, kissé lapított.

Az alsó szemsor behajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó szemsor erősen kihajló, középsői tojásdadok, kicsinyek, egymásfelé dülők, igen közel egymáshoz; az alsó és hátsó középsők közötti távolság sokkal kisebb annál, a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár felső fele egy szívalakú kivágás, melynek kivágását voltaképen egy vöröslő kis dudor képezi; alsó felét két, a vége felé sötétlő, elkerekített lapos lemez fogja körül; e lemezek nem érnek össze.

Mértékek, ♀ : Törzs	5.6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	5	»
II »	4.5	»

III lábpár	4·2 $\frac{mm}{m}$
IV " 	6·5 "

♂ Előttem ismeretlen.

E fajnak csupán két példányát ismerem: az egyik Orsován került május végén, a másik S.-A.-Ujhelyen (a «Kopaszon») júniusban. Mind a két helyiségen kövek alatt találtam. Dr. Koch L. e fajt ujnak ismerte el.

SPEC. 12. FAJ. GNAPHOSA EXORNATA. (C. K.). DÍSZES M. SCHÖNE R.

(exornare = feldíszíteni; a bronzszínűre és a fonók melletti fekete díszre vonatkozik.)

Syn. 1839. *Pythonissa exornata* C. KOCH «Die Arachnid.» VI. p. 63.

Vide: THORELL «Remarks» p. 502.

♀ Porszürke; vörösbarnásan áttetsző előtesttel és lábakkal. A fonók felett — a végtest végének két oldalán — két-két fekete pont.

Jellegei: Az első két lábpár másodvégizein két-két tüske. A két szemsor majdnem egyenes, valamennyi oldalszem nagyobb valamennyi középsőnél; a hátsó szemsor oldalszemei nem távolabb a középsőktől mint ezek egymástól.

Karcsú, kissé hosszúlábú alak. A fejmell szívalakú, kissé csücsösödő, porszürke pikkelyek- és szőrökkel borított, ezek alatt vörösbarna. A mellvért szívalakú vörösbarnás, bőven, szürkésen szőrös. A rágók vaskosak, vörösbarnások, bőven sertések, az első lábpár első végizénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak. Az állkapcsok sárgászörösek, világosodó szélekkel, alig behorpasztottak s módosan egymásra hajlók; az alajk sötétebb, széles, hasas, elől elkerekített. A tapogató sárgászörös, elálló feketés sertékekkel elegyesen szőrös, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak vörösbarnások, karcsúk, eléggé szőrösök, a czombok felületén két-két sertetüske, a harmadik párén több: az első két szár másodvégizén, alul két két tüske; az első lápár szárán, alul egy tüske, a másodikon három-három hosszú sertetüske; a két hátsó lábpár szárai és másodvégizei köröskörül több tüskével. A végtest, elől, ívesen elvágott, különben hossztojásdad, módosan kiálló fonókkal: porszürke, pikkelyekkel és szőrökkel elegyesen borított. A fonók közvetlen közelében két oldalt négy bársonyfekete, apró, hosszúkás foltoeska áll.

Valamennyi szem sötét színű. Az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői valamivel kisebbek, szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemekhez még közelebb állva; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei valamivel nagyobbak, valamennyi szem egyenlő távolságra egymástól, mely alig egy közép-szemátmérőnyi; a hátsó és alsó középsők közötti távolság háromszorosánál is több mint az, a mely a hátsó középsőket, a hátsó oldalszemektől elválasztja.

A zár egy barnás-vörös, kerek térese, egy ásó alakú betéttel, melynek kerülete csatornás.

Mertekek, ♀ : Törzs	6·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2·8 "
I lábpár	8·5 "
IV " 	9·2 "

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ Kicsiny, karcsú, hosszúlábú, kissé lelapított előtesttel. Színezete talál a nőstényével. A tapogató tetemesen bunkósodott; szárla a térdiznél rövidebb, vastagodott, felső szeléből egy vörösbarna, fénylő, széles és lapos nyújtványt bocsát, mely a pikkelytő domborúságához alkalmazkodva, oldalt — kifelé irányul, a végén elkerekített, alsó oldalán egy felhajló kis csücsbe kifutó; a nemzőszerv jól kidagadó, sárgás gyűjtőből áll, melynek külső oldalán egy kigyózó, barnás csik látható, felső végén pedig egy sötét-vörösbarna, rövid, kissé csavart és görbe, hegyes köröm látható.

Mértékek, ♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·2	»
I lábpár	9	»
IV »	9	»

Faunánk jellegére nézve a legkiválóbb alakok közé tartozik, a mennyiben t. i. eddig csak a Saháról, Görögországból és a legújabb időben Del-Tirolból (Merán) lett ismeretes.

Ismerem Orsováról és Báziasról; mindkét helyen mint nyári alak leginkább verőfényes helyeken, lehullott levelek és növénysszárak között tartózkodik. Rendkívül gyors alak, mely bajosan fogható, mert színe és gyorsasága egyiránt előnyére szolgálnak a gyors eltűnésnek.

SPEC. 13. FAJ. GNAPHOSA MONTANA. (L. K.). HEGYI MARÓPÓK. BERG R.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1866. *Pythonissa montana* L. KOCH «Die Arachn. Fam. d. Drassiden»

Vide: THORELL «Remarks» p. 188, 190.

♀ Előteste sötét vörösbarna, fekete szegélyvonallal; a szemek táján feketebarna, a fej rész közepén egy, a beígtatás táján két fekete folt, végteste fekete alapon sárgabarna pikkelyszőrökkel fedett; a lábak sötét vörösbarnák, a csombokon világosabb folttal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlők; a fejmell párkányos szélekkel; az előláb párok szárain, alul, egy tüsképár; a harmadik lábpár szára tüskés. Hat fonó; az alsó pár a leghosszabb. A két előláb párvégzein talpkefe.

Mértékek: ♀ Fejmell	6	$\frac{m}{m}$
I lábpár	12·5	»
IV »	14·5	»

♂ Ismeretlen.

E pököt Dr. Koch L. i. h. a bajor havasokból s a frank Júrából ismertette. Dr. Zimmermann (Limburg) a magyar Tátrából kapta s Dr. Koch által meghatározattatta. Példányt nem láttam.

SPEC. 14. FAJ. GNAPHOSA NOCTURNA. (LIN.). ÉJJELI M. NACHT R.

(nocturna = éjjeli, éjjeljáró; az életmódról.)

Syn. 1758. *Aranca nocturna* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199 et 567.

♀ Fekete. Előteste aranysárgás, selymesen fénylő, ágas pikkelyekkel borított. Végteste felületének elején egy aranysárgás félhold, közepe táján és a test vége felé egy egy pár aranysárgás folt¹; a has aranysárgás, feketével elegyes. Lábai vörösbarnák, néha világosabb csipőkkel és végekkel. Kis alak, melyet az adott jellegek is már eléggé ismertetnek.

A fejmell csucsos-an-szívalakú, pikkelyfedezete között gyéren álló fekete szőrökkel. A mellvért szív-alaku, vörös-barna, néha világosodó, szőrös. A rágók rövidek, világos vörösbarnák, az első lábpár csombjával.

¹ LINNÉ az *Aranca nocturna*-ról azt mondja: «abdomine nigro punctis duobus albis basi lunula alba» a mi ellentétben van a fennemlített „*nigra*” ponttal. MENGE (Preussische Spinnen p. 314 és 317, Pl. 56, táb. 181 és 182) kimutatja, hogy a *Gnaphosa nocturna* LINNÉ nem csak a két pont hanem egyebek által is különbözik a négy pontos alaktól, mely szerinte azonos a *Pythonissa maculata* C. KOCH (Die Arachniden VI, p. 61 fig. 474, 475) alakjával. Megjegyezem tehát hogy az általam tárgyalt négy pontos alakot THORELL auctoritására támaszkodva nevezem *Gnaph. nocturna* LINNÉ, annyiival is inkább, mert példányom THORELL tanár revisiójában részesült s a MENGE munkálata akkor már ki volt adva; a vitás kérdés eldöntése nem tartozik reám.

nál sokkal vékonyabbak és ugyan e lábpár első végizenel rövidebbek. Az állkapcsok barnasvörösek elmosódva-világosabb végekkel, a nyelvalakú, hasasan-széles alajk felett egészen összehajlók. A tapogatók vörösbarnák, czombjuk kissé világosodó, minden ízén gyéren álló, hosszú szőrözettel; a végiz vékonyodó, csúcsos, valamivel rövidebb mint a térd és a szár együttveve. A lábak czomb és szárreszőkben erősek, végig hosszú szőrökkel ellátottak, erős fegyverzetűek; az első lábpár szára, alul, három pár tüskével, másodvégize negy tüskével; a második pár hasonlóképen. A vegtest rendszeren kissé lelapított, majdnem párhuzamos oldalakkal (terhes állapotban hengerded), a fennt jelzett rajzzal; a fonók hengerdedek, feketések, a felső pár nem hosszabb az alsónál; de, domborodáson állva, az alsó felett kiáll.

Mind a két szemsor majdnem egyenes s a homlok szeletől oly távolságra, mely a két szemsor magasságánál alig csekélyebb; az alsó sor alig észrevehetőleg behajló, középszemei kisebbek, valamennyi szeme egyenlő távolságra, mely egy kisebb szem átmérőnél csekélyebb; a hátsó sor majdnem egyenes, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor középsői közötti távolság alig csekélyebb annál a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár egy vörösbarna, majdnem kerek tércse, közepén egy kerek kivájással, mely oldalról két sötétebb () szerű lemez közé foglaltatik.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	Fejmell	2.5 "
	I lábpár	5 "
	IV "	6.8 "

♂ Kisebb karcsúbb. Színezete a nőstényével megegyezik. Tapogatója vaskos, eléggé bunkós; czombresze semmi nyujtványnyal vagy foggal, térd és szárize igen rövidek, az utóbbi hosszú, elálló sertekkel; pikkelye kanálalakú, sötétbarna, sárgás szőrözettel; nemzőszerve egy módosan kidagadó, előre nyitott gyűjtő, oldalról tekintve a pikkely csúcsa alatt egy le és kissé hátrafelé irányozott rövid és gyenge, ujjalakú nyujtvány látható.

Mertekek: ♂	Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.8 "
	(Példányom lábai csontkak.)	

Rendkívül gyors és nehezen fogható nyári alak, mely különösen a verőfényen heverő fatönkők kerge alatt szeret tartózkodni. Pikkelyzete igen könnyen leválik és sertetlen állapotban ritkán kapható. Lencse alakú peteburka 6 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett hófehér.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Nagy-Szebenből (Sill V. gyűjteményében); magyar részekből: Pancsováról és Orsováról. Az utóbbi helyről Dr. Koch L. is ismertette.

SPEC. 15. FAJ. GNAPHOSA SCHUSZTERI. N. SP. SCHUSZTER M. SCHUSZTER R.

(SCHUSZTER KÁROLY jeles gyűjtő tiszteletére.)

(VIII. tábla, 172, *a* szemállás, *b* rágó, *c* ♀ zárja, *d* ♂ tapogató oldalról, *e* ugyanannak nemzőszerve alólól, *f* mérték.)

♀ Előteste tiszta fekete, sárgásfehér, átlászfényű borítékkal, mely ágaspikkelyekből áll: a vegtest fekete, sárgással elegyes, elején egy félholdalakú folttal, a második ingödörpár táján két petytyel, a fonók felett ismét két petytyel, — a felhold és a pettyek sárgásfehérek, átlászfényűek. A lábak czombjai barnas-feketék, a többi iz élénksárga. A rágók becsapó résének belső felén a fogacsolt lemez helyett egy vaskos, tompa, dudorszerű fog.

A fejmell szivalakú, fejeresze tetemesen keskenyedve-csúcsosodott. A mellvert csúcsosan tojásdad, szurokbarna, kevésbé szőrös. A rágók barnák, simán-fényesek, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel térdszerűen kiállók, gyéren álló, gyenge szőrözettel. Az állkapcsok szennyes barnássárgák, szélesek, egymásfelé hajlók, benyomottak, külső szeleiken egy könyökszerű sarokkal ellátottak; az alajk nyelvalakú, eléggé

szeles, az állkapcsok hosszának két harmadreszet alig éri el. A lábak karcsú, hosszú, ezombreszökben erősödöttek; az első pár szára kissé füstös, alul három pár ho szű, gyenge tüskével, végíze sárga, a másodvégizen, alul, a legvégén egy finom tüsképár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizen alul és oldalt néhány karcsú tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított. Az alsó szemsor igen módosan behajló, oldalszemei nagyobbak, a hátsó sor egyenes, középszemei hosszúkások, hosszabb tengelyökkel harántfekvők; a két sor oldalszemei közötti távolság kevéssel nagyobb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között letezik.

A zár egy igen élesszelű, közel felkör alakú kivájas, melybe a nyeleske felől egy osztó lemez mélyen benyomul; az osztó lemez a csúcsa fele kitágult, elkerekített.

Mértekek, ♀ : Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 "
I lábpár	5·7 "
II "	4·8 "
III "	4·9 "
IV "	7·4 "

♂ Kisebb, sokkal karcsúbb, a végtest feltjai igen terjedelmesek. Tapogatója sötét színű, eléggé vaskos; térdize vastagságánál kevéssel hosszabb, száríze a térdnél rövidebb; hosszú, elálló szőrökkel; pikkelye kanálalakú, szőrös, külső oldaláról tekintve a pikkely csúcsa alól egy kis dudor áll ki, mely, alúlról tekintve, a sima, világos gyűjtő csavaros nyujtványa végének bizonyul.

Mértekek, ♂ : Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 "
I lábpár	5·5 "
II "	4·8 "
III "	4·6 "
IV "	6·5 "

Néhány példányát e szép póknak Orsován gyűjtöttem. Juniusban ivarretett. Szárazon fekvő köhalmazokban tartózkodik; e pókok roppant sebes futással menekülnek, úgy, hogy sértetlen példányok szerzése igen bajos. Legközelebbi rokona a *G. maculata* (Lin.). Az itt leírt fajt Dr. Koch L. is ujnak ismerte fel.

GEN. ? NEM. THYSA. KEMPELEN.

Θύσα = bacchansnők; a pinczére mint lelhelyre ezélez.)

Syn. 1867. KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges. in Wien» p. 607.

Vide : THORELL «On Europ. Sp.» p. 151.

=*Gnaphosa* (LATREILLE).

Az 1867-dik év óta e hat szemű nem, es illetőleg *Thysa pythonissaeformis* KEMP. nevű faj, sorra járja a rendszerező araneologiai irodalmat, úgy azonban, hogy minden ovatosabb író, a hatszeműség daczára is, kisebb nagyobb mertekben kétséget táplált jogosultsága iránt. Így tett THORELL i. h., így BERTKAU s mások is.

KEMPELEN-nek i. h. megjelent, nem, epen szabatos leírását olvasva s a hozzá mellekelt ábrákat tanulmányozva, mindenkinek felőllik a «*Gnaphosa*» jelleg; de a végleges eldöntés megis lehetetlenne van teve, mert KEMPELEN leírása nem emlékezik meg arról: vajjon a rágó becsapórésén fog, vagy fogacsolt lemez áll-e? a fejmell széle karimás-e? stb. Már pedig e jellegek ismerete igen lényeges volt volna a hatszeműség értékének megállapítására is.

Ezelőtt három évvel fölkerestem KEMPELEN urat a végett, hogy a kétségeket eloszlassam; annyival is inkább, mert az egyetlen példány, melyre a nem es faj alapittatott, Egerből származott s így reám

nézve fokozott érdekel birt. Eredmény nem volt, mert a tulajdonos nagy beesben tartotta az «unicumot»-feltette a szorosabb megvizsgálás veletlenségeitől.

Nagy utazasom közben, melyet a pókfauna érdekében tettem, csupán e pók miatt kerestem föl Eger városát. Kipuhatoltam, hogy a pók a jelenleg u. n. Skopetz hazból került; e házának pinczéjét s minden képzelhető helyiségét a legbehatóbb kutatásnak vetettem alá; eredmény nem volt. Átkutattam néhány más pinczét, kőrákásokat, kerteket; mind hiába. S minthogy tíz év óta senkisémet talált egy második példányt, másfelől tapasztalásból tudtam, hogy a szemesoportok eltorzulása a pókoknál előfordul; mindinkább azt a meggyőződést kezdtem táplálni, hogy az egész *Thysa* valamelyik *Gnaphosa* fajnak az eltorzulása.

KEMPELEN úr ez évben elhalálozván, a pókokat a beesi udvari Múzeumnak hagyományozta, e Múzeum öre, t. barátom KOELBEL Károly úr pedig oly szeretetreméltó volt, hogy a legbehatóbb megvizsgálás végett rendelkezésemre bocsátotta.

A vizsgálat a következő diagnosist szolgáltatta:

A rágók beesapórésének belső szélén egy széles, finoman fogacsolt lemez, mely teljesen egyezik a Gnaphosa lucifuga (Walek.) illető lemezével. El jegy szerint a nem: Gnaphosa.

A fejmell széle szélesen karimás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvére, fejrésze láthatólag elválasztott. Rágói oly hosszúk mint az első lábpár térde, oly vastagok, mint e lábpár czombja, törikkel a homlok előtt kidagadók. A negyedik lábpár másodvégje hosszabb e láb száránál. A legalsóbb fonópár a leghosszabb és legvastagabb. A hátsó szemsor erősen kihajló, e sor oldalszemci a középsőktől körülbelül oly távolságra mint az alsó középsőktől. A zár teljesen egyezik a Dr. Koch L. által a „Fam. der Drass.“ I. tábláján 5 alatt lerajzolt változattal. El jegyek alapján az állat nem más mint Gnaphosa lucifuga (Walek.).

A szemek egészen vére kevésbé kifejlettek, laposak, mely körülmény maga is a szemesoport monstruosus voltára vall rá.

A példány rosz conserválás következtében rosz állapotban van s szőrözete, a lábak fegyverzete teljesen elenyészett.

FAM. 4. CSALÁD. DYSDEROIDAE. FOJTÓK. MORDSPINNEN.

δύσδηρος = nehezen legyőzhető; a támadás hevesességéről.

GEN. 1. NEM. SEGESTRIA. LATR.

(segestre = durva takaró; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 154.

Hat szem; az alsó sor négy, a hátsó két szemből áll; csak az alsó sor szemci sorakozottak. Az állkapcsok hosszúk, egyenesek, majdnem párhuzamosak. Két bordás és egy sánja köröm; a bordáskörömök fésűalakúak, szélesek, kampójuk kinyuló, erős, mögötte a hosszú bordák sűrűn sorakoznak. A sánjaköröm hirtelen lehajló, mögötte egy rövidke borda (II. köt. V tábla 119 b.). Karesű alak, hengerded végtesttel.

SPEC. 1 FAJ. SEGESTRIA SENOCULATA. (LIN.). HATSZEMŰ. DARÓCZPÓK. SECHSÄUGIGE LODENSP.

(senoculata=hatszemmű; a szemek számáról.)

Syn. 1758. *Aranca senoculata* LINNÉ «Syst. Nat. Ed.» X. 1. p. 622.

Vide: THORELL «Remarks» p. 152.

♀ Elötteste vörösbarna, végteste szürkéssárga; felületén, egész hosszában egy barna, széles és mind a két szélén csipkézett hosszávval; oldalai és hasfele barnán pontozottak.

Fejmelle, felülről tekintve, majdnem párhuzamos, mellrészében csak módosan tágult, — oldalról

tekintve, a fejrészt a legmagasabb s ettől a nyelecskéig a hátvonal lankásan, kissé ívesen igyekszik hátrafelé; a fejrészt valamivel sötétebb a mellrésznél; az egész megfekvő finom szőrökkel oly módon borított, hogy az alapszín kilátszik. A mellvért körded, széleim a csipők fekvésének megfelelő tetemes behorpasztásokkal, — sárgásbarna. A rágók fényesek, sötét feketebarnák, hengerdedek, az első lábpár czombjánál vastagabbak, kétszer oly hosszúk mint ugyane lábpár elsővégize, oldalról tekintve térszerűen kiállók és kissé előre irányzottak; végig gyéren álló hosszú sertékkel. Az állkapcsok hosszúk, keskenyek, közepük táján kissé karcsú, végük kifelé elkerékített, befelé résüntösen elvágott; az alajk hosszú, keskeny, párhuzamos, elől ívesen elmetsett s az állkapcsok hossza két harmadrészenek felel meg; az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogató vörössesárga; száríze alig hosszabb a térdíznél, s mind a kettő együttvéve oly hosszú mint a végiz. A lábak vörössesárgák, végeik valamivel sötétebbek s a szárakon és másodvégizeken rendetlen, sötétebb foltok is láthatók; az első pár a többinél erősebb, szárán, alúl, négy öt pár erős tüske s oldalán is tüskék állanak; a második lábpár hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár gyengébb és gyéresebb fegyverzettel. A végtest hosszúkás, hengerded, elől hátul elkerékített, felületén a fennérintett rajzzal; hasfelén a barna foltok tömörülnek és a légzőrés és fonók között egy párhuzamos foltzalagot alkotnak. A légzőrés két oldalán álló mellékres párok (I. köt., I. tábl., 15, *l*, *m*), hosszúkás forradásokhoz hasonlítva s a hasbőr alapszínével birva, kevésbé feltűnők. A fonók rövidek, vörössesárgák.

Valamennyi szem módosan opalizáló (éjjeli); az alsó sor négy szemből áll, középsői közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a sor behajló; a hátsó sor két szemből áll s e két szem az alsó sornak megfelelő oldalszemével egy közös emelkedésen elhelyezett, úgy, hogy az alsó sor oldalszeme oldalt-előre a hátsó oldalt-hátra tekint: az alsó sor szemei a homlok szélétől szemátmérőnyire.

A zár nem chitines, hanem egyszerű bőrös tércse; alakja szerint négyszögletes, színe szerint barna.

Mértékek: ♀	Törzs	10 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3.2 »
	I lábpár	9.5 »
	IV »	8.4 »
	II »	9.2 »

A lábak hosszaránya tehát: 1, 2, 4, 3.

♂ Előttem ismeretlen; az ivaréretlenek színre nézve megegyeznek a nősténynyel.

Csak a hegységéből ismerem, hol a bükk tenyészvonalát is meghaladja, de a fenyőövnek csak az alját tartja; a törpefenyő övéből nem ismerem. Leginkább az elálló kérget és néha a köveket választja tanyájául hol sokszor igen szűk helyiségben fehér, selymes burkot sző, a melyben tartózkodik, s a melyben petéit is őrzi. A mondottakhoz hasonló helyiségekben nem ritka. Ismerem, erdélyi részekből: a Mezőhavas (Hargita), Nagy Hagymás (Csiki havasok) fenyőövéből; továbbá Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Mehádiáról (Damoclet csücsa), Alsó-Hámor (Borsod «Hollós» fenyves) és Selmeczbányáról (Klingertarna köhalmai).

GEN. 2. NEM. DYSDERA. LATR.

(vide : Dysderoidae).

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Diet. d' Hist. Nat.» XXIV. p. 134 (ad part).

Vide : THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat szem, inkább felkörbe mint sorokba állítva; az alsó két szem a többinél nagyobb és kisebb nagyobb távolságra egymástól; a hátsó négy szem erősen behajló sorban. A rágók előre irányzottak, erős, hosszú csipőköörömmel fegyverzetek. Csak két bordás köröm a lábvégeken; a sarlóalakú, keskeny, hosszú, karesú kampó mögött rövid bordák sorakoznak. (II. köt. V. t. 120, c). Karesú, hengerded végtestű, élénk-színű alakok, melyek kövek és kérgek alatt tanyáznak. A nőstények petéiket hólyagszerű burkokban elrejtve őrzik.

SPEC. 1. FAJ. DYSDERA CAMBRIDGEII. THOR. CAMBRIDGE FOJTÓPÓKJA. CAMBRIDGES WURGSP.

(O. P. Cambridge híres angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1873. *Dysdera Cambridgeii* THORELL «Remarks» p. 465.

♀ Előteste szep sötétvörösbarna. Végteste sárgás testszinű. Lábai elenken téglavörösek. Rágói szep vörösbarnák, karesúk, előre irányzottak.

A fej mell fejerésze felemelt, elől ívesen elvágott, elég szeles; mellrésze szelesedő; oldalról tekintve, a hátvonal ívesen és egyszersmind lankásan bocsátkozik le a nyelecskére. Felülete a fej mellnek pontozva ránczolt; a hátsó szemek mögött egy sekely barázda kezdődik, mely a mellrész közepe táján kissé bemelyed s azon túl is tart. A mellvért világosabb vörösbarna, szélesen tojásdad, szelein a csipők beigtatásának megfelelő behorpasztásokkal. A rágók resüntösen előreállók, a fej mellnél rövidebbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, akár felülről, akár oldalról tekintve karesú-kupalakuak, végeikkel kissé szétállók, igen gyér szőrözettel és meglehetősen durva harántránczokkal; csipőkörmük áttetszően vörös, könnyedén hajlott, tühegyes s a rágótónál alig rövidebb. Az állkapcsok elénken barnásvörösek, tövük kivastagodott s a tapogató beigtatása szabadon látható, az állkapocs hosszának majdnem közepére esik; végök keskeny és befelé resüntösen elvágott; az alajk hasonló színű, hosszú, keskeny, a végén elnestszett; töve szélesebb a végénél. A tapogató elenk világos-téglavörös, izei jól elválasztottak; szára nem hosszabb a térdnél, végize felületen tömött, rövid szőrözettel s egészben valamivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak kissé hosszúk, elég erősek, végök felé alig vekonyodók, igen elénken téglavörösek, izeik jól elkülönítettek; az első végizek igen rövidek s alig egy harmadát teszik a másodvégizeknek; az első két lábpár módosan szőrös, fegyvertelen, a két hátsó pár szárán, alul a végén, egy-egy tüske-pár, a másodvégizeken néhány apró tüske. A végtest keskeny, hengerded, elől hátul elkerekített, felül és alul egyszínű, meglehetősen megfekvően szőrös. A stigmapárok (I. köt. I. tábla 15, *l, m*) vöröskeretűek, szembetűnők.

A szemcsoport egészben patkóalakú, magasságánál szélesebb, előre felé nyitott; a két hátsó közep szem a legkisebb s majdnem érintkezik, a közép és oldalszemek között egy kis köz s ez oldalszemek az alsó szemekkel ismét majdnem érintkeznek; az alsó szemek a legnagyobbak, távolságuk egymástól átmérőjüknek megfelel s ily távolságra vannak a homlok szeletől is.

A zár bőrs, szerű vörösbarna behomályosítással.

Mértekek, ♀ : Törzs	7.6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.8 »
I lábpár	9 »
II »	8.8 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

A rágók hossza (a törzsbe nincsen beleertve) a töé 2 $\frac{m}{m}$
a körömé 1.9 »

♂ Kisebb, karesúbb, alakra és színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója elenk téglavörös; szárize hosszabb a térdnél; a végét nem pikkely, hanem végiz képezi, a melyhez a nemzőszerv függelékviszonyban áll; a függelék igen rövid, vekony nyelecske által függ össze e végizzel s annak alsó fele közepére van alkalmazva; e függelék töve vastagabb s az egész kétszer hosszabb a végiznél; a függelék vörössesárga, töve hengerded és egy sötétebb harántesikkal diszített, e vastagabb rész fele hosszát teszi az egész függeléknek s végződése táján kissé púpos, a púp mellett egy sötétvörös-fekete rövid körmöcskével fegyverzett; alsó fele kissé előre irányul, csörszerűen nyújtott, a tönél vékonyabb lemez, melynek vége kissé felgyürt, s egy hosszabrdája vörösfekete.

Mértekek, ♂ : Törzs	7.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.4 »
I lábpár	8.8 »
Rago	1.5 »

E csinos faj nem epen gyakori; néha kereg, néha kövek alatt találtam, mindig egy selymes burokba rejtve és nyugodva.

Ismerem: Báziasról (kövek alatt), Orsováról, az Alsó-Hámorból (Hollós fenyvese, kereg alatt); a magyar nemz. muzeumban egy-egy csonka példány Nagyváradról (Mocsary) és Ungvár vidékéről (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. DYSDERA NINII CAN. ET PAV. NINI F. NINIS W.

(Nini olasz vizsgáló tiszteletére.)

Syn. 1871. *Dysdera Nini* CANESTRINI et PAVESI «Catal. Syst.»

♀ Előteste vörösen fekete. Végteste szép sárgásszürke, elején néha lándzsafoltszerű világosodással. Lábai rendszerint sötét téglavörösek (majdnem vörvörösek), ritkán világos téglavörösek.

A fej mell vaskos; fejeresze szélesedő, mellrésze hátul felkörben elkerekített; a fejresz oldalain igen sekély behorpasztások; az egész felület ritkásan és igen szabályosan pontozott; oldalról tekintve a hátvonal szép lapos ívben emelkedik. A mellvert szélesen körded, ritkásan pontozott, alig domború. A rágók reszűtösen előre irányozottak, aránylag nem epen hosszúk, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, nem igen fénylők, végök fele vékonyodók, belső élükön sok serteszőrökkel, különben barnászörösek; csipőkörük karcsú, hegyes, oly hosszú, mint a rágó töve. Az állkapcsok keskenyek, tövük szabadon kiálló, vastagodott, úgy hogy a tapogató beiktatása szabadon látható, — barnászörösek, végükön világosodók, csúcsokkal a rágó hosszának két harmadrészt elérők. Az alajk, nyelv alakú, tövén nem szélesedett, a végén világosodó, nem szélesebb az állkapocsfél végénél.

A tapogató sötét téglavörös, végize szőrös, terde láthatólag vastagodott, végize alig valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Lábai elég hosszúk és karcsuk, fegyvertelenek. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres.

A szemek egy magasságánál szélesebb patkó alakba sorakozottak; az alsó két szem másfel átmerőnyire a homlok széletől s közel szemátmerőnyire egymástól, a többi szem e kettőtől kezdve sűrűn sorakozott. A szemek összesége egy dombocskán áll, mely a homlok felől láthatólag határolt.

A zár egy bőrös, vörössessárga sima ter, mely a légzőrés felett két \sphericalangle szerű benyomást mutat.

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.2	»
I lábpár	11.5	»
II »	10	»
III »	9	»
IV »	11.2	»

♂ Kisebb; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul a végén egy tuske (vajjon állandó?). A tapogató térdize kisse daga lt; különben a térd- szár- és végiz meglehetősen egyenlő hosszúságúak; a végiz nincsen pikkelylye átalakítva; a nemzőszerv függelékszerűen alkalmazott, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve s egy hossztojásdad, sárga, vöröses-harántesikos, fényes gyűjtőből áll, mely lefelé fűrészesrűen csavart s egy lapos karajt bocsát hátrafele, a karajon alul egy tompa nyujtvány látható, mely egyszer kiszögellik s a melylyel szemközt egy árszerűen hajlott, finom, hegyes tövis látható, mely a tompa nyujtványnyal egyetemben egy rak-ollóra emlékeztet.

Mértékek: ♂ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.9	»
I lábpár	10.8	»
II »	10	»
III »	7.8	»
IV »	10.3	»

E fajt, mely eredetileg Olaszországból iratott le, nőstényei után mint tavaszi alakot Mehádiáról (Hercules-fürdő melletti sziklarések) ismerem. Dr. Koch L. ur. ki alakjaimat felülvizsgálta, azt írja (in litt.), hogy ugyanez az alak Dél-tirolban igen gyakori. A déltiroli példányok fejmellén a pontozás valamivel sűrűbb. A him leírását egy déltiroli példányra alapítottam, melyet Dr. Koch L. szivességének köszönök.

SPEC. 3. FAJ. *DYSDERA WESTRINGII*. CAMBR. WESTRING F. WESTRINGS W.

(Westring jeles svéd Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1872. *Dysdera Westringii* CAMBRIDGE «General list. of the. Spid. of Palest. and Syria. etc.» *Proced. of the Zool-Soc. of London.*

♂ Az előtest igen tüzes-barnászörös. A végtest világos szürkés-sárga. Lábai rikítóan teglavörösek. A fejmell hátul tökéletes felkörben elkerekített, fejerése szélesebb, oldalfelől tetemes behorpasztás által határolt; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos ívben emelkedik; egész felülete durván ránczos-szemecses. A mellvért szélesen tojásdad, laposan domboru, kevesbbé durván ránczos-szemecses, világosabb barnászörös. A rágók előre irányozottak, elég hosszúk s az első lábpár másodvégizenél valamivel rövidebbek, simák, fényesek, finoman és gyéren pontozottak, végök felé karesűk, belső elükön szemközt álló, bő serteszőrőzettel; csipő-körmük karesű, sarlószerűen hajlott, finom hegyű, a rágók tövével rövidebb. Az állkapcsok karesűk, keskenyek, tövük szélesedett, szabadon fekvő, úgy, hogy a tapogatók beigtatása egészen szabadon látható; végökkel a rágók hosszának felét bőven elerik s mint az alajk is élénken barnászörösek. Az alajk nyelvvalaku, tövével az állkapcsok végénél szélesebb, legnagyobb szélességénél sokkal hosszabb s az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -dát bőven eléri. A lábak hosszúk és karesűk, a bordás körmök alatti szőrecesetek feketék; a két első pár fegyvertelen; a harmadik pár szárán felül egy — külső oldalán két — alul hat tüske, az utóbbiak közül csak a végen álló párosan elhelyezett; e szám úgy látszik a maximum, s az elhelyezés egyazon példány ugyanazon lábpár felein nem egyforma, csak az alsó végen álló pár állandó; másodvégizen szintén néhány tüske; a negyedik lábpár fegyverzete hasonlít a harmadik páréhoz.

A has karesű, kissé hengeres, a fejmellnél keskenyebb és ennél alig hosszabb.

A szemek egy, magasságánál valamivel szélesebb patkóalakba sorakozottak, nagyságra nevezé nem igen különbözök; a két alsó körülbelül átmerőnyire a homlok szelétől s valamivel kevesebbre, mint átmerőnyire egymástól, kerek alakúak; a többi szem kissé tojásdad; a hátsó középsők érintkeznek s szomszédjaiktól oly távolságra esnek, a mekkora a távolság ezek s az alsó két szem között.

A tapogató berendezése legjobb jellege a fajnak. A tapogató egészben véve hosszú, karesű; szára a térdnél valamivel hosszabb és vékonyabb; végíze nincs pikkelylye átalakítva s a szár hosszúságának körülbelül $\frac{2}{3}$ -ad részét teszi; a végizre függlekszerűen akasztott nemzőszerv hosszú, nem rövidebb mint a térd és szár együttvéve; külső oldaláról tekintve egy halvány-sárgászöröses, fényes gömbbel indul, e gömb egy közel hengeres, sárgásfehér darabbal folytatódik, mely a végen ketfelé, szárnyyszerűen, laposan mintegy kinyílik, a belső oldalról tekintve pedig az előrenéző lapítás tövéből egy finom, árszerű sertét bocsát.

Mertekek: ♂ Torzs	10 m_m ebből
fejmell	5 „
rágo (külön, a két kozlott	
mertekből kifogva)	2 „
I lábpár	12 „
II „	11 „
III „	9 „
IV „	12 „

? Elöttem ismeretlen.

E jeles fajnak egyetlen példányát Dr. Horváth Geza t. barátomnak köszönöm, ki azt a Rákoson gyűjté (julius). Eddig csak Syriából volt ismertette.

THORFEL tr (in litt.) a fajt felismeré s azonosnak sejte a Dysdera Kollari Dobl. fajjal; e feltevesnek azonban Dr. L. Koch (in litt.) ellentmond s különösen kiemeli, hogy a D. Kollari Dobl. rágóinak felületen egy éles párkány vonul végig.

SPEC. 4. FAJ. DYSDERA LONGITARSIS. DOBLIKA. LÁBAS F. FÜSSIGE W.

(longitarsis = hosszú lábfej; a szervezetről.)

Syn. 1853. *Dysdera longitarsis* DOBLIKA «Beitr. zur Monogr. des Sp. Geschl. Dysdera.» Verhandl. der kk. zool. Ges. Wien.

♀ Előteste sötét-vörösfekete. Végteste világosszürke, felületének elején rendesen egy feheres, elmosódó, rövid közepvonással; a fonók közvetlen környeke szintén világosodó. Lábai sötétes téglavörösek. Rágói az előtestéhez hasonló színezet mellett hosszúk es előre irányzottak.

A fejmell fejerésze szélesedő, elől ívesen elvágott; mellrésze módosan szélesedő és eléggé domború, úgy, hogy a hátvonal, oldalról tekintve, a nyelecske fele kissé lecsapott; a középbarázda csak közvetlenül a hátsó szemek mögött feltűnő, azontul inkább pontozott, mint melyített; a felület gyéren és durván pont-pontozva-ránczott. A mellvert barnászvörös, körded, szélein a csipők állásának megfelelő horpadásokkal. A rágók vörösbarnak, előre irányzottak, tövüknél hengerdedek, végükön kúposak; haránt ránczosok; széjjel állók; csipőkörmük erős, könnyedhajlású, tövüknél valamivel hosszabb, sötétvörös. Az állkapcsok élénken barnavörösek, tövük igen szélesedő, végök elég széles ki- és befelé rézsütösen elmetstett; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapocs hossza felére esik; az alajk az állkapocsfel végénél szélesebb, párhuzamos, elől elmetstett. A tapogató sötétes téglavörös, szára nem hosszabb a térdnél, végize felül tömötten szőrös és sokkal rövidebb, mint a térd és szár együttveve. A lábak sötétes téglavörösek, végökefelé csak kevésbé vékonyodók, finoman szőrösek; a két első pár fegyvertelen; a két hátsó pár szárán alúl a végén két-két tüske; a negyedik pár másodvégizen szintén néhány tüske.

A végtest tojásdad-hengerded (terhes példányoknál hengerded, vastag), hasfele rendesen sárgászürke; a stigmák vöröses kerettel, és szőrökkel körítve (I. köt. I. t. 15. l. m.); szembetűnők.

A patkóalakba állított hat szem közzül, a négy hátsó egyenlő nagyságú; a két alsó valamivel nagyobb; a szemek egymástól egyenlő távolságra, mely igen csekély; a két alsó szem közötti tér egy alsó szem átmérőnyi.

A zár egy hártvas, sárgászvörös, sima terese, közepén egy kis, foltszerű behomályosítással.

Mértékek: ♀ Törzs	9	m_m ebből
fejmell	4	"
I lábpár	10	"
II "	9	"
rágó	2.4	"
körme	2.7	"

(Terhes állapotban a törzs néha 12 m_m .)

♂ Karesübb (neha alig, neha sokkal kisebb), végteste sötétebb szürke; lábai vörösek; fejmelle hosszabb, úgy rágói is, melyek láthatólag () szerűen egymásfele hajlók, a fejmell, mellvert és a rágók igen durván pontozva-ripacsosok. A tapogató vöröses; szár, térd és a nemzörést viselő végize, mely nincsen pikkelylyé alakítva, majdnem egyenlő hosszúságúak; a függelék nemzörzerv egy és egy felszer oly hosszú, mint a végiz, töve nyújtott tojásdad, sárgás, rajznélküli; végén semmi körömmel, nyújtánya lemezszerű, csavart, (mint az eke fordítója) s a legvégén egy kis villácskát visel, mely előre irányúl.

Mértékek : ♂ Törzs (nagyobb)	9	$\frac{m}{m}$
" (kisebb)	7	"
fej mell (nagyobb)	4	"
ragó "	3	"
I lábpár "	11	"
II " "	10.5	"

Határozottan déli alak, melyet mint nyári alakot Orsováról és Meladiáról ismerek, hol burkaiba rejtözve ritkán fordul elő; leginkább a kövek alján tartózkodik.

GEN. 3. NEM HARPACTES. TEMPL.

(ἀροπαζής = rabló; a ragadozó életmódról.)

Syn. 1834. TEMPLETON «On the Spid. of the Gen. Dysdera» p. 401.

Vide : THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat, inkább körbe, mint sorokba állított szem.

A rágók függőlegesek; csipőkörmük rövid. Két bordás és egy sánjaköröm; a bordáskörmök inkább sarló, mint fésűalakúak; a hosszú, erős kampó mögött közepes hosszúságú, egyenes bordák sűrűn sorakoznak (II. köt. V. t. 121. c.), a sánjakörmön semmi borda. Karesú, hengerded végtestű alakok, melyek életmód szerint a Dysdera-nem alakjaival sokban megegyeznek.

SPEC. 1. FAJ. HARPACTES RUBICUNDUS. (C. K.). VÖRÖS RABLÓPÓK. RÖTHE RAUBSPINNE.

(rubicundus = vöröslő; az előtest színéről.)

Syn. 1839. *Dysdera rubicunda* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 79.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 468. (sub *Dysd. rubicunda*).

(IX. tábla, 199 ♂ nagyítva, 200 mellvért és szájszervek alólól *r* rágók, *l*, *m* állkapcsok, *c* csipők, 201 karomrendszer, 202 fej előlről.)

♀ Előteste vörösbarna, néha szemnyes-sárgászöld. Végteste szürkés-testszín. Lábai vörösesek, néha vörössárgák; valamennyi czomb felületének végén tüskés. A rágók majdnem tökéletesen függőlegesek.

Fejmelle domboru; fejresze szűkülő, oldalról tekintve a hátvonal íves; a hátrés kivehető; a fej elválasztását is két csekély csatorna jelöli. A mellvért rendes-körded, szélein a csipők fekvésének megfelelő horpadásokkal, barnászöld. A rágók élénken-vörösbarnák, fénylők, harántirányúak, az első lábpár második végizének kétharmadával egyenlő hosszúságúak; körmük vaskos, rövid, tövük egy harmadával alig felérő. Az állkapcsok karesú és egyenesek; tövük módosan vastagodott; a tapogató beigatása szabadon látható s az állkapcsok hosszának alsó felén történik; az alajk keskeny, párhuzamos, egy állkapocsfél végénél nem szélesebb, elől ívesen elvágott, az állkapcsok hosszának két harmadát alig éri el. A tapogató karesú, vöröses vagy sárgászöld; térd és szárnya egyenlően hosszú, végze rövidebb, mint e kettő együttvéve. A lábak hosszúak, végük felé kissé vékonyodók; az első pár czombja felületén, a vége előtt, kissé vastagodott, kihajló s e púpon néhány (5) tövis áll együtt; a második lábpár hasonló helyen 3—4 tövis; a harmadik lábpár czombja felületén, a negyedik páron a felület töve fele néhány tövis; az első és második páron a száraz és végek fegyvertelenek; a többi pároknál györen tüskések; az elsővégizek igen rövidek; az első páré alig egy ötöde a második végiznek.

A végtest karesú, hengeres; hasfelen a négy stigma vörös keretben, szőrökkel körülvéve; szembe-tűnő. A hat szem patkóalakba sorakozott; a patkó magasságánál alig valamivel szélesebb; a hátsó négy

szem egyenlő, az alsó kettő valamivel nagyobb s oly távolságra egymástól, mely egy (alsó) szem átmérője felének megfelel; az alsó szemek a homlok széletől alig szemátmérőnyi távolságra.

A zár hártyás, minden kitüntetés nélküli.

Mertekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	4	„
I lábpár	11·8	„
II „	10·8	„
IV „	11·8	„

A lábak hosszaránya tehát: I = 4, 2, 3.

♂ Karesúbb, hosszabb lábú; lábfegyverzete erősebb. Fejmelle szélesebbre fejlett s a fej jobban elválasztott. Tapogatója hosszú, sárgászörös; végíze nincsen pikkelylyé átalakítva s oly hosszú, mint a térdiz; a száríz valamivel hosszabb. A nemzőrész függelékes; igen rövid nyelecskén, körtvealakú, fényes, sáma egyszínűen sárgás, csücsü egy kis, karimás nyílással, melyből egy hajlott vörösbarna körmöcske áll ki s egy másik világosabb körmöcskével, mely a nyílás széléből indul fogóformán () összehajlik (lásd I. köt. I. t. 7, x).

Mertekek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	4·5	„
I lábpár	15·5	„

(Néha nagyobb is.)

Nálunk a Dysderoidák legközönségesebb alakja, mely mint nyári és őszi alak nem ritkán lakott helyeken is található, mint kűszöbök, kövek, téglák alatt, elálló vakolatrésekben stb.; de az erdőkben is lehullott lomb alatt és kérgek mögött el, hol a nőstények egy selymes burokba beszöve őrzik petéiket. Merész támadó, mely a legerősebb hangyafélékkel (*Campanotus ligniperdus*) is könnyedén elbánik.

Mint két bordás és egy sánja körömmel ellátott alak *Harpactesnek* általam ismertetett fel; eddig sok tévedésre szolgáltatott okot.

Ismerem erdélyi részekből: Tordáról, Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Oláh-Fenesről, Mező-Záhról, Gyékéből, Görgény-Szt.-Imréről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Tokajból, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból, Egerből, Selmeczbányáról, B.-Füredről, Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HARPACTES SAEVUS. N. SP. DÜHÖS R. WILDE R.

(saevus = dühös; az életmódról.)

(VIII. tábla, 174, *a* szemállás, *b* karomrendszer, *c* ♂ tapogatója oldalról, *d* mérték.)

♀ Előteste füstbarna vöröses lehelettel; lábai vörössárgák; végteste szürke (kocsonyás kinézésű). Karesú alak. Rágói függőlegesek.

Fejmelle szívalakú, kissé szélesedett, elkeresített fejjel; felülete véghetetlen finoman szemcsés. A mellvért vörössárga, hosszkörded, a csipők kapcsolata körül kivágott. A rágók kevéssel rövidebbek mint az első lábpár térdize, különben nyújtottak, hengerdedek, sötét sárgászörösek, kevéssé szőrösek. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek; a stipes, melyhez a tapogató kapcsolódik, egészen szabadon fekszik; sárgászörösek; az aluk hasonló színű, keskeny, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató sárgászörös, karesú, egyenletesen, nem sűrűn szőrös; végíze rövidebb mint térdé és szára együttvéve. A lábak eléggé hosszúk, karesúk, egyenletesen szőrösek; a két első pár czombján, felül a végen, három-három tüske, az első páren egymás mellett, a második páren egymásután; a két hátsó lábpár czombján, felül 4 tüske; a harmadikon a vége felé, a negyediken a töve közelében; a harmadik lábpár térdén, felül-elöl egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszú, hengerded.

A hat szem patkóalakba sorakozott; a két alsó, felátmerőnyire egymástól, valamennyi szem opalizáló. A zár egy bőrös terese, mely síma és semmi megkülönböztető jegyet nem visel.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3	»
	I lábpár	8	»
	II »	7.2	»
	III »	6	»
	IV »	8.7	»

♂ Karesőbb; fej melle szép barnavörös. Tapogatója igen jellemző szerkezetű: ezombja vastagodott, hurka-kínézésű, síma, fényes; terde a szárnál rövidebb; végze a szár hossza két harmadrészenek megfelel; a végiz tövéhez igen közel kapcsolódik a gömbalaku, síma, fényes, vörössárga gyűjtő, melynek kapcsolata igen vékony, nyújtványa ellenben, melyet alul es kisse előirányozottan visel, vaskos, szélein kisse fogacsos.

Mértékek: ♂	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3	»
	I lábpár	9	»
	II »	7.8	»
	III »	6	»
	IV »	9.4	»

E szép faj annál nevezetesebb, a minél bizonyosabb, hogy a Harpactes-nemnek csak igen kevés (2) képviselője ismeretes. Mint nyári alakot találtam Orsován az Allion hegyen és a Mragonya-völgyben (Ogradena mellett) kéreg alatt finom burkokba beszöve: igen virgőcz es gyors mozgású állat. A faj új volta, különösen a him tapogatójánál fogva, szembeszökő. Dr. THORELL es Dr. KOCH a fa új voltát elismertek.

SUBORDO IV. ALREND.

T E R R I T E L A R I A E

(terra = föld; tela = szövet.)

FÖLDBESZÖVŐK.

A Földbeszövők legállandóbb es legbiztosabb jellege az, hogy a rágók csipőkörme le- es hátrafelé, tehát a rágótő alsó hossztengelyébe esukódik, a rágópár karmai tehát egyenközü fekvésben vannak, holott a többi alrendeknél, fogómódra működve, szemközt állanak. Ezenkívül általánosjelleg az, hogy a légzőrés mellett még mellék stigmáik is vannak (innen: Quadripulmonaires, Duges).

Az alrendnek eddig ismert magyar alakjainál a fonók száma csak négy: a felső pár hosszabb az alsónál.

Ezen alrendnél a megtelepedés a tetőpontra hág, a mint ezt a szelepszerű ajtóval ellátott lakok bizonyítják, melyek egyszersmind azt is tudatják velünk, hogy az így lakó alakok tevékenysége egész életökön át állandóan egy bizonyos ponthoz van kötve.

Mint hogy ezen alrend a forró égöv alatt éri el alakgazdagságának tetőpontját, a pókműködés rendszerében való helye, működésének jellege csak akkor lesz megállapítható, a mikor sikerülni fog, a forró égövben tenyésző alakokon kívül, az életmódra vonatkozó adatokkal is birni. Ettől még távol állunk.

De azt láthatjuk, hogy a lakhely állandósítása, már a csőszövőknél kezdődve, itt, a Földbeszövőknél éri el tetőpontját; s ha az átmenetekre — bár sejtelemszerűen is — következtetni akarunk, úgy a következő alrendhez (Keszegjárók — Laterigradae) kell közelednünk. Bizonyos Keszegjárók, jelesen a mi Húnyópókunk (Micrommata), főleg pedig az Európában élő Heteropoda nemnek képviselői, alakilag közelednek a Földbeszövők némely alakjaihoz és viszont úgy látszik, hogy a Földbeszövők alrendjében a megtelepedettség lassan átmegyen az egyszerűbb lakásra, végre épen csak leshelyre, mi azután szintén átmenetet képezne a még némileg megtelepedett Keszegjárókhoz.

FAM. I. CSALÁD. THERAPHOSOIDAE. CSŐZŐK. MINIRSPINNEN.

SUBFAM. I. ALCSALÁD. ATYPINAE. TORZOK. KOPFSPINNEN.

(αττοπος = alaktalan, elütő, mintegy torzképe a rendes alkatnak; a fejrésről.)

GEN. 1. NEM. ATYPUS. LATR.

(vide: Atypinae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Norv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 133.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 165.

AUSSERER «Beitr. z. K. der Ar. Fam. der Territ. p. 15. (131.)

THORELL «Remarks» p. 604.

A fejmell fejerésze magasra kiemelkedik. Nyolcz szem. A rágók töve kiszélesedett, a tapogatók e kiszélesedésbe — tehát oldalt csuklódnak. Az állkapesok oly hosszúk mint a fejmell; térdszerűen kidagadó tövel. A bordáskörmök egy sorban álló bordákkal. A végtest felületén egy nyelvalakú, bőrszerű tércse. A szerzők szerint ásó alakok, melyek lakaöveiket végig kikárpitozzák (magam csak barangoló példányt ismerek).

SPEC. 1. F. A. J. ATYPUS PICEUS. (SULZER.) SZURKOS TORZPÓK. PECH KOPFSPINNE.

(piceus = szurokszínű.)

Syn. 1776. *Aranca picea* SULZER «Gesch. der Ins.» p. 254.

Vide: THORELL «Remarks» p. 415.

(IX-dik tábla, 203 ♀ felülről, nagyítva; 204 ugyanannak törzse oldalról tekintve.)

♂ Szurokfekete. Lábai, jelesen a csipők, valamivel világosabbak.

A fejmell elől szélesebb mint hátul; fejerésze magasan kiemelkedik s e kiemelkedésen áll a kisebb, kissé előrehajló dudorodás, a melyen a két nagy középszem helyezkedik el; mellrésze lelapított, közepén — szerű mély hátgödörrel, melytől a lábak felé tartó barázdák indulnak. Az egész felület szurokfényű és finoman szemcses. A mellvért pajzsalakú, gyéren szőrös, szélein hat sekély, de élesszelű gödörrel. A rágók tövükön szerfelett kivastagodva, felülről tekintve hengereseknek, oldalról tekintve körtvealakúak; csipőkörműk oly hosszú mint tövük; becsapórésük öt fogat mutat, melyek közül a két hátsó a többinél nagyobb. Az állkapesok keskenyek, tövük kivastagodott; az aljuk széles alapon háromszögletes, aránylag kicsiny, a mell-

¹ A Territeliák genericus besztására nézve AUSSERER műve irányadó, a mint ezt THORELL tanár is elismeri. (Lásd: THORELL «Rem. on Synonyms» p. 604.)

vertől csak egy sekély horpadás (nem esüklő) választja el. A tapogatók hosszuk és erősek, a száríz nem hosszabb a térdiznél s vékony alappal indulva, bunkósan kivastagodik; szőrös; a pikkely a szárnál sokkal rövidebb, kanálalakú, szőrös; nemzőszerve egy barnássárga, sima, fenyves felgömb, sötétebb köresikkal és bubján egy rövid, csőszzerű nyújtvánnyal. A lábak vastosak, módosan szőrösek, kevés, gyenge tüskékkel. A végtest egészben karsú, a fejmelhnel keskenyebb, hátul palaczkyszerűen kiszélesedik; hátfele elejétől kezdve s a közepen túlig nyúlva egy nyelvalaku, harántranczos, bőros terese terjed el. A hat fonó közül a felső pár a leghosszabb, négyzű és furkszerűen kiálló.

A szem kettős-csoportban áll; a dudoron fekvő két szem, mely középsőnek bevalik, kerek és a többinél nagyobb, oly távolságra egymástól, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; a két alsó oldalszem, hosszukörded s nagyobb átmérője nem esekelyebb egy középszem átmérőjénél; a mögötte álló két hátsó szem hosszukörded, hátsó végével egymásra dülő; a külső szem szorosán, a belső kevésbé illeszkedik az oldalszemhez, mely résüntősen áll. (II. köt. V. t. 122. a).

Mértekek: 6 Torzs a ragokkal	16 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmelh	10 „
IV lábpar	15 „

A lábak hosszaránya, 4, 1, 2, 3.

♀ Elöttem ismeretlen.

A szerzők szerint régi falakba vajnálukait (AUSSENER és tobben), Moggridge «Harvesting Ants and Trap-Door Spiders Suppl. p. 180, plate XIII, Simon észleletei nyomán adja a lakás leírását és rajzát. E szerint az *Atypus* különböző talajon 15—20 $\frac{c}{m}$ mely csövet váj, ezt finoman és sűrűn kikárpitozza; a föld felett tölcser alakban folytatja, e tölcserű füvekkel stb. megtámasztja. E lukásokat magam is gyakrabban találtam Kolozsvár, Mező-Záh, Torda és Budapest vidéken.

Példányomat 1868-dik évi júniusban Erdélyben, Mező-Záhon találtam, a mint az Ugron udvar egyik utján áthaladt. A példány az erdélyi múzeum gyűjteményet disziti.

THORELL tanár, az idézett helyen, kritikai vizsgálódása alapján az AUSSENER által megkülönböztetett *A. anachoreta* L. KOCH ¹ faját, az általam leírt *A. piceus* fajjal azonosítja s ide vonja többek között a BLACKWALL leírta *A. Sulzeri* ² is.

Itt azt kívánom kimutatni, hogy a szemek állása, a mennyiben a relatív távolságra vonatkozik, a leírások és rajzok szerint valóban nagy különbségeket mutat, meg pedig:

Atypus Sulzeri BLACKWALL: . . . A két nagy középszem egy szem átmérőnyire egymástól; a két nagyobb oldalszem, több mint egy középszem — fél átmérőnyire a középszemtől és hosszukörded; a két két hátsó szem kerek, kicsiny, szemátmérőjüknek megfelelő távolságra egymástól.

Atypus piceus AUSSENER: . . . a két nagy középszem legalább három felátmerőnyire (radius) egymástól és meg emel is távolabbra az alsó nagyobb oldalszemtől.

Atypus anachoreta AUSSENER: (L. KOCH) a két nagy középszem alig szemátmérőnyire egymástól és majdnem éppen akkora távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus THORELL (l. c.): a két nagy középszem nem egészen 1½ átmérőnyire egymástól és hasonló távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus mihi: a két nagy középszem két átmérőnyire egymástól s alig egy átmérőnyire az oldalszemektől.

Ezekből kitűnik, hogy a közép- és oldalszemek közötti távolságra nevezve *Atypus piceus* AUSSENER közel egyenlő az *Atypus piceus* Thorellet, t. i. AUSSENER három rádiust, THORELL másfél átmérőt mond; az *Atypus Sulzeri* BLACKWALL pedig egyenlő az *Atypus anachoreta* Aussererrel, t. i. BLACKWALL a két közép-

Lásd: AUSSENER «Beiträge zur Kenntn. etc. der Territelariae» pag. 17 (133).

BLACKWALL «A hist. of. the Spiders of Cr. Britain etc.» Pl. I, fig. 1 e.

szemet egy szemátmérőnyi távolságra rajzolja, AUSSERER «alig» ennyire mondja; a mi fajunk, melynek középszemei, igen esekely hijával, két átmerőnyire állanak egymástól, magára maradna.

THORELL tanár ez eltérések között átmeneteket gyanít. Én részemről csak azt kívánom megjegyezni, hogy a szemek relativ távolságai, a nemző részek mellett, a leghívebb és legállhatatosabb jellegeket szolgáltatják s egy, a kimutatotthoz hasonló ingadozással egy faj keretében nehezen tudok megbarátkozni s csak nehezen határoztam el magamat arra, hogy a vizsgált magyar példányt *Atypus piceus*nak mondom. Azonban beismerem azt is, hogy az eldöntésre nem érzek hivatottságot, mert az a meggyőződése, hogy ez csak a típusok összehasonlító felülvizsgálata nem pedig az irodalom segítségével válik lehetőséggé.

SUBF. II. ALUSALÁD. TAPINOCEPHALI. AKNÁSZOK. MINIRSPINNEN.

(*ταπεινός* = lapos, *κεφαλή* = fej; a fejről; mint ellentétje az *Atypinae* alsaládnak.)

GEN. 2. NEM. NEMESIA. SAV. ET AUD.

(*Νέμεσις* = Mythol. név.)

Syn. 1825. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypt.» II. XXII, p. 302.

Vide: THORELL «Remarks» p. 604. et «On europ. Spid.» p. 166.

A rágók végén egy öt fogú gereblye. A hátgödör \neg forma. A fej mell fejezete nem magaslik ki. A bordás körmökön a bordák két sorban állanak. A tapogatók az állkapcsok csúcsába csuklódnak. A szemek egy közös dudorodáson, sűrű csoportosításban állanak. Vájó alakok, a melyek finoman kikárpított 8—10 $\frac{m}{m}$ átmerőjű csöveket vájva, ezeket egy földtörmelekekből összeszőtt és nemezpánton járó ajtócskával zárják be, mely a csöbe szelepszzerű pontossággal beleillik.

SPEC. 1. FAJ. NEMESIA PANNONICA. N. SP. MAGYAR AKNÁSZPÓK. UNGARISCH MINIRSP.

VIII-dik tábla, 175, *a* szemesoport, *b* előláb, *c* bordáskarom, *d* ♂ tapogatója oldalról, *e* mérték.

♂ Rófavöröses, de egészben inkább a sárgásba húzó színezettel.

Fejmelle meglehetősen csúcsosan szívalakú, kis fejrésszel, \neg szerű hátgödörrel; fejezete oldalbarazdak által jól elválasztva; a hátgödörből a lábak fekvéséhez alkalmazott, jól követhető barázdák vonulnak; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a gödör táján behorpasztott, a gödörön túl ívesen lehanyatló. A mellvért körded, módosan domború, sárgavörös, sűrű, de nem bozontos, barnás szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál sokkal gyengébbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégze, párhuzamosak, végök felé kefeszerűen, sárga-vörösen szőrösök, legvégükön öt hosszúcska, vékony, gereblyeszerűen előre álló foggal; oldalról tekintve kissé előreirányzottak és igen gyengén ívesek; csipőkörmük szép barnásvörös, erős, és tövüknél nem rövidebb; hátrafelé becsapódó. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek, belső elükön rojtosan-szőrösök, vörössárgák; az alajk kicsiny, felkerek. A lábak hosszúk, erősek, végeik vékonyodók, fegyverzetek igen hatalmas. A czombok felületén 5—6 tüske; az első lábpár szára tetemesen vastagodott, alfele végén egy hatalmas előre irányozott s felfelé gorbuló tövissel, mögötte meg két pár és oldalt meg két-két tövissel; a második lábpár szárának also felén elől 3, ezután meg két pár tövis; a harmadik lábpáren három pár, a negyedik páren szintén három pár tövis; a harmadik lábpár szárán azonkívül még a felületen és oldalt is, a negyedikén csak oldalt állnak tüskék. A másodvégzek köröskörül sűrűn tüskések, az elsődvégzek valamennyi lábon fegyvertelenek; az első két lábpár talpkefével, mely a másodvégzre is átmegy.

A végtest vörössárga; megfekvő, rövid, aranyos-fényes szőrozete közül bőven állanak ki a barnás, erős serték. A négy fonó közül a felső pár erős, hengeres, két ízű, a csücsiz rövidke; az alsó pár igen kicsiny és vékony, alig feltűnő.

A szemek egy közös, barnás dudoron állanak. A két középső olyan nagy, mint a két alsó oldalszem, a többi szem kisebb, a két középső szemátmerőnyire egymástól s kevesebbre mint ennyire az oldal-szemektől is; e négy szem hajlása olyan, hogy egy a középszemek alatt húzott egyenes vonal valamivel az oldalszemek felett menne el; a hátsó oldalszem hosszkörded, körülbelül kisebb átmérőjének megfelelő távolságra az alsó oldalszemtől, a hátsó középső szem kerek, az alsó középszemtől körülbelül félátmerőnyire, a hátsó oldalszemmel pedig majdnem érintkezik; az alsó oldalszemek annyira a homlok szélétől, a mennyi a szemesoport magassága.

A tapogató lábszerű, erős; czombize felületének a végén öt tüske; szárize felületének a legcsücsán három tüske, mely a rágó gereblyéhez hasonló alkotású s valószínűleg rendeltetésű is; a végiz inkább iz mint pikkely, igen rövid, a száríznek alig harmadreszt tevő, felületén, elől 8—10 rövid tüskével fegyverzett; nemzőszerve függelékes, hagymaalakú, a vastag véggel egy rövid nyeleeske által a végizzel összekötve; hosszú, igen finoman kifutó csücsesal.

Mertekek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	5	"	
	rágó	2.4	"	
	I lábpár	12.5	"	
	II "	11.5	"	
	III "	10.6	"	
	IV "	16	"	

A bordáskörmök kettős bordázata már éles nagyítóval is észrevehető; a bordák számát az első lábpáron, a kámpó nélkül, nyolczig birtam megszámolni.

Életmódját nem ismerem, mert az előttem fekvő példányt Zimony mellett egy gyaloguton találtam s minden igyekezetem, a melyet több példány felfedezésére fordítottam, az idő rövidsége miatt kárba ment.

A Theraphosinák legészakibb pontja eddig Wippach volt Görz mellett (lásd AUSSERER sub *Nemesia caementaria*), magyar földön még továbbra is haladnak észak felé (lásd a következő fajt).

SPEC. 2. FAJ. NEMESIA SAUVAGESII. (DORTH.) SAUVAGES A. SAUVAGES M.

(Abbé Sauvages tiszteletére, ki első irt e formákról.)

Syn. 1794. *Aranca Sauvagesii* DORTHES «Observ. on the structure and oec. of some curious spec. of Aran. Transact.»
SIN. Soc. II. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 495.

AUSSERER l. c. p. 50 (166).

♀ juvenis. Agyagsárgás. Előtesten a mellresz elmosódva sötétebb, a fejresz ekalakban világosabb. A végtest felületének elején egy nyársalakú barnás csik, a fonók felett két szerű barnás foltpár egymásután állva. A fej mell nyújtott, fejreszében csak módosan szűkülő, hátrése alakú, mely; a fejreszt elválasztó barázdák és azok, a melyek a hátgödörből a lábak fele tartanak, igen tetemesek; az egész hátfel kissé gerinczesen kiemelkedő; oldalról tekintve, a fejresz a hátgödörből kissé ívesen kiemelkedő. A mellvert sárgás, szőrös, pajzsalakú, elől kevésbé keskenyebb, mint a harmadik csipőpár táján, a végén szerűen végződik. A rágók szennyes barnássárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, ugyanennek másodvégizénél sokkal hosszabbak, végökön mindenik fél négy erősebb és hat valamivel gyengébb, sűrűn

álló gereblyefoggal; azonkívül kefeszerűen szőrösök; oldalról tekintve ivesen előre szokók; csipőkormuk vörösbarna, tövén erős, a rágó tövénél alig rövidebb. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek s szőrözetre nézve sem különböznek a csipőktől, csak belső élük rojtosan-szőrös; az alajk kicsiny, félkörű. A tapogató, az állkapcsok végebe csuklódva, lábszerű; végíze tömötten szőrös, a szárnál valamivel rövidebb és csak felig oly hosszú, mint a szár és terd együttvéve; az utóbbi két iz együttvéve oly hosszú, mint a czombiz, a száríz alsó felén néhány hosszú tüske. A lábak vaskosak, végök felé alig vékonyodók, sárgások fekete szőrözettel; az első pár szárán, alul, három tüske, a másodvegizen három pár tüske; az első és második (az utóbbi AUSSERER szerint, mert az én példányomon a második pár csonka) pár végizei kivethető talpkéfével.

A végtest hosszúkás-hengeres, a fent jelzett rajzzal. A fonók közül a felső pár vastag, hengeres, hosszú, kétizű; a végiz az alapíznek fele hosszát felülmúlja.

A szemsort egy közös, barnás emelkedésen áll; az alsó sor négy szeme sötét, a hátsó sorélenken opalizáló; az alsó sor középszemei kerek, nagyok, oldalszemei hossztojásdadok, valamivel kisebbek, a sor oly erősen behajló, hogy a középszemek elé képzelt egyenes vonal az alsó oldalszemeket nem érintené, — e sor szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól, mely távolság egy középszem félátmérőjének körülbelől megfelel; — a hátsó sor szemei közül kettő-kettő a megfelelő oldalon párosan együtt áll, a két pár akkora távolságra egymástól, a mekkora az alsó sor két középsőjének a térfogata (haránt értve), e hátsó sor oldalszemei hossztojásdadok, a középsők kerek, valamennyi sokkal kisebb, mint az alsó soréi; a hátsó oldalszem az alsó oldalszemtől kisebb átmérőjének megfelelő távolságra, a hátsó középső az alsó középsőtől félátmérőjének alig megfelelő távolságra áll. Félig fejlett példányomon a nemzőrész még nem fejlődött ki.

Mertekek ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3	»
	állkapcsok	2	»
	I lábpár	7·3	»
	IV »	9·3	»

AUSSERER és saját, külföldön tett tapasztalásaim szerint a kifejlődött állat törzhossza néha $20 \frac{m}{m}$.
♂ Elöttem ismeretlen.

E felette érdekes fajt Pável János a magyar n. muzeum gyűjtője gyűjté Buda környéken (a lelhely pontja nincs megjelölve) s a példány a muzeum birtokában van. Buda lenne tehát ez idő szerint legészakibb pontja a Theraphosoidák elterjedésének. A Nemesia Sauvagesii Európában mint délnyugoti alak szerepelt; magam Franciaországból (Montpellier) és Corfu szigetéről ismerem s lakásának a leírását Montpellierből származó minta szerint adom. A földbe mélyen behatoló és csavaros csőszája $12 \frac{m}{m}$ átmérőjű; az egész cső rendkívül tömött, selyemfényű, sárgásfehér nemezzel van kikárpítozva, úgy, hogy beomlása lehetetlen; a cső szájának egyik oldalán e nemez $8 \frac{m}{m}$ szélességben kifelé folytatódik s a pántot képezi, a mely által a befelé domború, $3-4 \frac{m}{m}$ vastagságú kerek ajtócska a cső szeleivel összefügg. E pántszövet úgy van készítve, hogy az ajtócska a függőleges irányon csak valamivel túl-kifelé nyitható, tehát nyitva állhat a nélkül, hogy kidűlné, ellenben tökéletesen bezárható (lásd, I. köt. III. t. 59.). Az ajtócska homorúságával és illetőleg szélével szelep- (ventil) szerű pontossággal illik a cső szájába, lapos felülete legpontosabb utánpótlása a környezetnek s így bezárt állapotban csak a leggyakorlottabb szem veheti észre. Az ajtócska csupa apró földmormosákból van összeszőve és tapasztva; belső oldala finom nemezzel kárpítozott. Veszély idejében a pók hirtelenül bezárja lakása ajtaját, az ajtó kárpítozásába vágja bordás körmeit s oly erővel tartja az ajtót, hogy csak rombolás árán lehet kinyitni. Montpellier mellett, a hol kopár talajba is ássa csöveit, az ajtó felülete is kopár, Corfuban, mohos helyeken is található s ott az ajtó felületébe is mohlevelek vannak beszőve. A csövet az állkapcsaim álló gereblyéjével ássa.

Reménylem, hogy a gondos kutatás a pókkal együtt annak lakását is felfedezi hazánk területén.

SECTIO II. OSZTÁLY.

DIOTRICAЕ. ÜLDÖZŐK.

($\delta\acute{\iota}\omega$ - $\delta\acute{\iota}\omega\xi\iota\varsigma$ = üldözés.)

SUBORDO V. ALREND.

L A T E R I G R A D A E

(latus = oldal, gradus = lépés.)

KESZEGJÁRÓK.

A keszegjárókat jellemző jegy az, hogy lábaik láthatólag oldalt irányulnak, úgy szólván vízszintesen elterülnek, terdeik tehát nem felállók, hanem lelapulók. A Hunyópóknaál (Micrommata) a terdek meg némileg emelkednek ugyan, de a lábak mégis félreismerhetetlenül »oldalas» irányban terjednek szét.

*

A lábalkotás sajátosságával kapcsolatos, vagy épen belőle folyik azon tulajdonság, hogy e pókok előre, hátra, s bármely oldal felé haladni képesek.

A szövés-fonás tulajdonsága tehát itt már érezhetőleg a háttérbe kezd lépni, noha itt még kifejtett kettős karomrendszerrel találkozunk, az életnek már nem főfeltétele, hanem csak kisegítő eszköze. A súly a *mozgás sajátlagosságára* esik.

A *nyugró* prédához lopva közeledni, azt a fekvő, sarló módra elterülő első lábpárral átkarolni: ez a keszegjárók módja, evvel járunk hozzá a pókműködés rendszeréhez.

Itt is találunk még lakhelyeket (lásd. Diaea, ált. rész III. t. 61), de az alakok legtöbbször már beéri oly helylyel is, a minőt a véletlen szolgáltat, tehát már bizonyos mértékben szabadon barangolva intézi támadásait, gyakorolja a hatást.

Működésében igen szabad, mert helyről helyre közlekedve (vándorlás, fonalröpítés) legott hozzáláthat a táplálkozáshoz.

Az elterjedésre nézve legfőképen az aljakban tartózkodnak s csak kevés alak emelkedik a fa tenyészvonalára fölé.¹

A nemzedékek sorát, úgy látszik, áttelelő alakok tartják fenn, minthogy bizonyos, hogy az anyák peteik kikelését bevárják.

¹ PAVESI »Ragni del Cantone Ticino etc.» p. 146, a Thanatus arenarius ThOR. fajt 2200 méter magasságból ismeri. E faj nálunk nem találtatott.

FAMIL. I. CSALÁD. HETEROPODOIDAE. LÁBASOK. FUSSSPINNEN.

(ἑτεροπος — különböző, ποὺς = láb; a második család ellentétjére vonatkozik.)

GEN. 1. NEM. MICROMMATA. LATR.

(μικρός = apró, ὄμμα = szem; a szemek apróságáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Histoire Naturelle» XXIV, p. 135 (ad part.).

Vide: THORELL «Remarks on Syd.» p. 606 et «On Europ. Spid.» p. 175.

Minden szemsor négy-négy szemből áll; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló; a két sor négy középszeme egy, előre felé szűkülő trapezet alkot. Az alsó sor középszemei valamivel kisebb távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől. Az állkapsok egyenesek, párhuzamosak. A lábak nem terülnek el egészen oldalt-laposan. Csak két bordásköröm; alatta egy, végeiken vastagított hosszú szőrökből álló ecset. Gyors élénk színű alak, mely leginkább a bújá növényzetben tartózkodik. A bordás körmök a Micr. virescens első lábán nyújtott alakúak, hirtelenül lehajló kampóval, alakjuk és berendezésük szerint igen hasonlítanak egy ritka, ú. n.: frizirfésűhöz; a talpceset karcsú, kevésbé vastagított szőrökből áll (lásd II. köt. V. tábl. 124. b).

SPEC. 1. FAJ. MICROMMATA VIRESCENS. (CL.). ZÖLDELŐ HÚNYÓPÓK. GRÜNENDE ZWINKERSP.

(virescens = zöldelő; ♀ alapszínéről.)

Syn. 1757. Aranea virescens CLERCK «Aran. Suec.» p. 138. ♀ Idem ibidem: Araneus roseus p. 137 ♂.

Vide: THORELL «Remarks» p. 227.

♀ Szép halavány-smaragdzöld; a végtest felületének elején egy sötétebb, nyársalakú közepesikkal, mely a végtest hosszának a felét eléri (borszeszben az egész állat halaványsárgává lesz.).

A fejmell elég domború, fejerésze elég széles, a mellrésztől jól elválasztott, rövid szőrökkel borított; a hátrés szűk; a lábak felé vezető barázdák jól láthatók; a homlok majdnem egyenesen elvágott; oldalról tekintve, a hátvonal laposan íves, a hátrésen túl lehajló. A mellvért szívalakú, szélein igen sekély horpadásokkal; zöld. A rágók zöldek, vöröses csipőkörömmel, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oly hosszúk, mint a lábpár elsődvégize, gyéren szőrösek; függőlegesek. Az állkapsok szélesek, párhuzamosak, elkerekített véggel; az alajk felkerek, az állkapsok felehosszát nem éri el. A tapogató zöld, végize oly hosszú, mint a szár a térdel együttvéve; a czombnál nem rövidebb; valamennyi ízén néhány tüske. A lábak hosszúk, hosszúságra és vastagságra nem igen elütők, valamennyi végizéken a talpkéfe megvan; valamennyi szár és másodvégiz, alul, kevés megfekvő tüskével fegyverzett; a bordáskörmök tökéletesen fésűalakúak, számos (12?) bordával; az ecset, melynek szőrei tövükön vékonyak, végükön egyszerűen vastagodók, a bordás körmök végét eléri.

A végtest csúcsosan hossztojásdad, módosan szőrös; a fonók igen rövidek.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s közelebb állanak ezekhez, mint azok egymáshoz; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, szemei egyenlőek; a középsők kevésbé távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; a két sor oldalszemei közötti távolság nem nagyobb annál, a mely a hátsó sor oldalszemei és középsői között létezik. Valamennyi szem fekete, apró.

A zár egy vörösbarnás a nyelecske felé szívyszerűen kimetszett (∞) tércse, melyben a kimetszés és

illetőleg az általa alakított két öbölhöz képest többlétreű ránczok mutatkoznak, melyek a légzőrés felett egy rövidke, nyelvalakú dudort is környeznek.

Mértékek: ♀ Törzs	13—15	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5	»
I lábpár	17·4	»
II »	18	»
III »	15	»
IV »	18	»

♂ Kisebb, karesűbb; aránylag hosszabb lábakkal, másszínű végtesttel; a végtest felülete élénk citromsárga, felülete közepén s egész hosszúságán végig egy élénk-haragos vörös csík, oldalai szintén vörösek. Fejmelle a nőstényénél domborúbb, a fej kevésbé elválasztott. A lábak legesücsa fekete. A tapogató erős; szára a térdnél hosszabb és felülete végén, kissé kifelé-oldalt, egy erős, hosszú, tövén göcsösen vastagodó, könnyedén hajlott tövissel fegyverzett, e tövis a szárnál csak kevéssel rövidebb; a pikkely kalánalakú, bőven szőrös; a nemzőszerv, alulról tekintve, egy félgömbölyű vörösbarna gyűjtőt mutat, a melyből egy erős, egyenetlenül csatornás, hegyes, kosszarvszerűen csavarodott embolus meredezik, melynek hegyes vége a pikkely csücsa alól lefelé irányul.

Mértékek: ♀ Törzs	9·4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4·4	»
I lábpár	17	»
II »	17	»
III »	14·6	»
IV »	18	»

Tavaszi és nyári alak, mely a hegységbe is felhatol s bűja növényzettel, bokrokkal borított helyeken nem ritka; gyors futó, mely prédáját meglopja és szökéssel ejti hatalmába, magas növényekről gyorsan leugrik, a nélkül, hogy ugrását fonállal biztosítaná. Kora tavasszal kertekben a gyümölcsfák tövén heverő lomb alatt gyakori.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, Balánbányáról, Nagy-Szebenből, (Sill és Bergleiter-gyűjtemény, Seidlitz jegyzéke); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradena (Veteráni barlang tája), Bázisáról, Tokajból, Rakamazról, Alsó-Hámorból (Borsod), Csorba (Liptó, a «csorbai tó környékén»), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécsről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Budáról (Muz. gy. Pável), «Felvidék» jelzővel (Muz. gy. Kovács Gyula).

Jegyzés. Az a faj, mely KOCH C.-nél «Die Arachniden» XII. p. 90. Taf. CCCCXVII. fig. 1021. «Sparassus ornatus» név alatt szerepel, s a melyet mint fajt és «Sparassust» THORELL tanár (Remarks on Syn. pag. 228.) kétségbe von, Erdélyben, Kolozsvár környékén nem ritka. Ennek sárgavörös pettyekkel behintett végteste egy széles, párhuzamos, almazöldes csíkot visel finom vörös szegélylyel és vörös pettyezetéssel. Ez az alak folytonosan csak mint éretlen him fordult elő, szemállásánál s egyéb jegyeinél fogva egy tökéletes Micrommata s én azt tapasztalom, hogy a M. virescensnek éretlen himje.

GEN. 2. NEM. PHILODROMUS. WALCKENAER.

(φιλέω = szeretni, δρόμος = futás; a mozgás sebességéről.)

Syn. 1825. WALCKENAER «Faun. Franc.» pag. 86 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 180.

Mind a két szemsor egyformán, könnyedén kihajló; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között létezik. A végtest lapított, visszujára tojásdad, néha közel ötszögű.

Az alsó szemsor középszemei távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a hátsó középszemekről.

Az állkapcsok összehajlók. A lábvégek esetei elkerekített, szélesen-lapiczkás végű szőrökből valók. A lábak hosszaránya: 2, 1, 4, 3, vagy 2, 1, 3, 4, a lábak nem egészen laposan-oldalt elterülők.

Gyors, ügyes futásu alakok, amelyek mindenek előtt a növényzet leveleit kedvelik s azokra lapulva lesik prédájukat.

A bordáskörmök rövidek, kampósak, elég hosszú, kissé ritkásan álló bordákkal, (lásd. II. köt. V. tábl. 125, b.).

SPEC. 1. FAJ. PHILODROMUS AUREOLUS. (CL.). ARANYOS KENGYELFUTÓPÓK. GOLDIGE LÄUFERSP.

(aureolus = aranyos; a pikkelyek aranyos ragyogásáról.)

Syn. 1757. *Araneus aureolus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 133.

Vide: THORELL «Remarks» p. 264.

♀ Húsvörösös, ezüstösen és aranyosan fénylő pikkelyekből alkotott rajzokkal, melyek az előtesten egy széles középszalagból, a végtesten egy nyársalakú közepesíkből és az oldalakba nyomuló ágrajzokból állanak.

A fej mell vaskos, elég domború, hosszúságánál nem szélesebb, csúcsával előre felé tojásdad s oldalról tekintve hátvonala vízszintesen egyenes, hátul hirtelenül és meredeken lecsapott, ezüstösen és aranyosan fénylő ágas pikkelyekkel egészen borítva, melyek a mellrész oldalaiban ritkábbak s a barnás-húsvörös színt nem fedik el. A mellvért háromszögletesen pajzsalakú, húsvörösös, közepén pikkelyekkel, szélein elálló szőrökkel. A rágók, előlről tekintve, párhuzamosak, sárgás-húsvörösek, az első lábpár első-végizénél rövidebbek, oldalról tekintve ékalakúak, fehéres szőrökkel és sertékekkel eléggé borítottak. Az állkapcsok haránt benyomással elől elkerekítve egymásra dőlnek, sertékekkel és szőrökkel elegyesen és gyéren fedve; az aljuk nyelvalakú, az állkapcsok hosszának felét bőven eléri. A tapogató sárga, aranyos pikkelyekkel elegyesen szőrös, s minden íz végén köröskörül néhány tüskével fegyverzett; végíze oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, oldalra elterülve nem lapulnak le egészen, halvány húsvörösek aranyos-pikkelyesek; a száruk végei úgy a lábvégek is halaványan gyűrűsek; az elsődvégizet kivételével, valamennyi lábnak valamennyi íze gyéren tüskés; az első lábpár szárán, alul, három tüsképár.

E végtest megfordítva tojásdad, elől keskenyebb, mint hossza második felében, a vége azonban csúcsba végződik; sok aranyos és ezüstös fényű pikkelyből alakult rajzokkal, melyek a felület elején egy nyárs- vagy ékalakú, hegyes, hússzínű csíkot szegélyeznek, az oldalakba rendszeren két-két feltünőbb csíkot bocsátanak, az ékalakú csík alatt pedig több egymásra dülő, a fonók felé esökkenő, résüntös vonalpárokat () létesítenek. A has közepén egy hússzínű középszalag.

Mind a két szemsor könnyedén és egyenletesen kihajló, a hátsó az alsónál sokkal hosszabb; a szemek majdnem egyenlők; a hátsó sor oldalszemei egy-egy kis dudorra állítottak. Az alsó sor középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a köztük és a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb, mint az, a mely őket a hátsó középsőktől elválasztja, a hátsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra, a középsők mégis valamivel távolabbra egymástól, a középsők az alsó középsőkkel egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél nem magasabb; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely a hátsó és alsó középszemek között elterül.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarna, kissé domborodó, vesealakú térese, szerű egyszerű nyílással.

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 »
I lábpár	12 »
II » 	13.2 »
III » 	10.6 »
IV » 	10 »

Legtöbbször kisebb, törzshossza 5·5—6 $\frac{m}{m}$; I. lábpár: 9·5, II: 12, III: 9·5, IV: 8·7.

A lábak hosszaránya e szerint változó.

♂ Kisebb, karcsúbb, rajzai kevésbé élesek, fejmele majdnem kerek. A hátsó sor középszemei közötti tér észrevehetőleg nagyobb annál, a mely köztök s az oldalszemek között létezik. A tapogató elég hosszú és vaskosodó nyelvű, módosan bunkós; térdén, szárán és czombján egynehány tüske; szára nem, vagy alig hosszabb a térdnél, külső oldalának végén egy újszerű, karesú, tompa, sötétszínű nyújtvánnyal, mely a szár felehosszánál rövidebb; a pikkely tojásdad-kanálalakú, elég domború és szőrös, barnás; nemzőszerve igen csekélyen kidomborodó, s alulról tekintve egy halpikkelyhez hasonló, vörösbarna lemezt mutat, mely a pikkely ürét kitölti, elöl egy keveset tátong.

Mertekek: nagyobb hím törzse	6·2	$\frac{m}{m}$
fejmele	3	"
I lábpár	14·8	"
kisebb ♂, törzs	4	"
I lábpár	11	"

Nyári alak, mely a verőfényt kedveli; neha karókon, gyakrabban a fák derekán és leggyakrabban a fák és bokrok levelein lelapulva, lesve és lopakodva észlelhető; roppant gyors futású, veszély idején rendszeren a levelek aljára menekülve, ott egészen lelapul. Juniában a nőstény rendszeren az ernyők könyökeiben néha bogáncs bojtokban is zacskót sző, a melybe peteit lerakja s gondosan őrzi. A verőfényen játszó apró legyeket lassan meglopja s hirtelenül megragadja; esetet fonállal biztosítja; vakmerő támadó, mely olykor nálánál sokkal nagyobb rovarokat is legyőz.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból (legelők Rakamaz felé, az ott álló tölgyeken különösen nagy pedányok), S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból (Borsod), Selmeczbányáról; a nemz. Múzeumban: Nagyváradról (Mocsáry), Pécsvidéke (Frivaldszky, Pável), Pest, (Frivaldszky), Ungvár (Vidra Ferd.), Dabas (Metelka).

SPEC. 2. FAJ. PHILODROMUS PELLAX. N. SP. CSALFA K. TRÜGERISCHE L.

(pellax = csalfa; az ügyes rejtőzködésről.)

(VIII-dik tábla, 176, a szemesoport, b ♀ zárja.)

♀ Előteste halavány vörössárga; lábai halavány zöldessárgások, végteste halavány sárgásfehér. Az egész felület a lábakkal együtt, a nagyító alatt gyéren, mintegy szénporral behintett. A fejmele sziv-alakú, szélesedő fejrészszel; közepe csikformára szélesen világosodó. A mellvért szivalaku, szennyes fehér, mintegy szénporral behintett. A rágók s a szájszervek általában sárgásfehérek. A tapogató zöldessárgás, igen világos, végzén néhány sötét sertevel; végíze nem hosszabb mint térde és szára együttveve. A lábak karcsúk; czombjaik felületén kevés tüske, száraikon és a másodvégizeken, alul és oldalt is néhány karesú tüske. A végtest lapított, hosszúkás, hosszának közepén a legszélesebb, hátul csúcsos.

Az alsó szemsor inkább, a hátsó kevésbé kihajló, a hátsó sokkal hosszabb; a két sor középsői egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezettek; az alsó oldalszemek a hátsó sor középsőivel egy hátrafele szűkülő trapezet alkotnak; a hátsó sor oldalszemei valamivel közelebb a középsőkhöz, mint a középsők egymáshoz.

A zár kicsiny, sötétes, hosszában egy osztólemez által ketté választva, az osztólemez felső végén két elkerekített, picziny nyílás, alsó végén két hosszúkás sötét dudor látható.

Mértekek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·9 »
I lábpár	7·8 »
II »	10 »
III »	6·9 »
IV »	6·4 »

♂ Ismeretlen.

E faj Orsova mellett a Graczká-völgy feletti retek fűvében fordult elő mint júniusi alak. Dr. THORELL tudósítása szerint az ő gyűjteményében is egy példánya van meg e fajnak, mely Svécziában gyűjtetett.

SPEC. 3. FAJ. PHILODROMUS POECILUS. (TH.). CZIFRA K. BUNTE L.

(*ποικίλος* = tarka, de furfangos is; a színre és a kéreggel való mimicrismusra czéloz.)

Syn. 1870—73. *Artanes*¹ *pocilus* THORELL «Remarks» p. 261.

♀ Sárgásszürke; tisztaszürke és fekete rajzokkal és foltokkal diszítve.

Fejmelle hosszúságánál szélesebb, a fejrész bubjával felálló, oldalról tekintve a hátvonal a fejbübtől a nyelecskére meglehetősen meredeken lehanyatlik, a homlok kissé hátradülő, a fejrész sárgásszürke, barnásan mintegy freccsentve; a mellrész barnásszürke. A mellvért sárgás, kevés barnával, fényes, majdnem kerek. A rágók kicsinyek és véznák; barnással elegyítve sárgásak, oly hosszúk, mint az első lábpár első végize. Az állkapcsok sárgák, párhuzamosak; elől elkerekítve, végeikkel az alajk felett érintkeznek; az alajk hagymaalakú, tövén egy állkapocsfélnél nem keskenyebb. A tapogató csontsárgás, barnafekete diszszel; czombja, alul és egész hosszában barnafekete, a többi iz ily színű gyűrűvel és foltocskákkal, végize oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karcúk, oldalt elterülők, csontsárga, fehér és barnafekete színvegyülettel; az első és második pár czombjának alsó fele széles barnafekete hosszcsíkkal; a többi rész és iz ily színű foltokkal és gyűrűkkel tarkázva; minden czomb felületén három-három, alapján barnás, egyébként fehér, felálló tüskével; az első lábpár szára alsófelén öt pár tüskével fegyverzett; a többi szár és második szintén tüskékkel fegyverzett.

A végtest lapos, majdnem ötszögletű, szürke, fehér, sárgás és barna-feketével egyes színű s a színek úgy vegyítve, hogy szerű sötét rajzok is képződnek; a mellett két tetemes ingödör is feltűnik; a has szürkés, oldalaiban kevés barnás petytyel.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei nagyobbak, nem egészen átmérőjük távolságára a középsőktől; a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor kevésbbé kihajló, az alsónál hosszabb; oldalszemei nagyobbak, középsői nagyobbak az alsó középsőknél; szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a hátsó középsők az alsó középsőkkel egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél magasabb; az alsó oldalszemek a hátsó középsőkkel egy hátrafele szűkülő trapezet alkotnak.

A zár egy M alakú kettős csatorna, mely szélességénél magasabb.

Mértekek: ♀ Törzs.	5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·3 »
I lábpár.	8·8 »
II »	11 »
III »	10 »
IV »	7·3 »

♂ Sokkal kisebb, karcsubb; fejmelle a végtestnél szélesebb; a végtest felületének eleje csontfehér. A tapogató rövid, bunkós; szárizza a térdiznél rövidebb, külső oldala végén egy oldalt álló, ripacsszerű, kettős

¹ Ez a nem bevonatott, mert átmeneteket mutat ahhoz, a melybe alakjai beállítottak. THORELL (in litt.).

dudorral; pikkelye kanállakú, domború, elejen rövidke szőrökkel borított, nemzőszerve sötét-barnafekete, fényes, kidagadó, a pikkely üreét kitöltő; felülete alúlról tekintve egyszerűen lencsealakú.

Mértékek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
1 lábpár	8·7	»

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka s leginkább a gyümölcsfák torzset, a régi kerítéseket, czölöpöket választja tanyájául, hol egészen lelapulva a leggyakorlottabb szemet is kijátszsa; veszély idején laposságánál fogva a legszűkebb repedésekbe bemenekül; roppant gyors futó; futásában hirtelenül meg-megáll; előre, hátra és oldalt egyenlő ügyességgel mozog, lábait folytonosan elterítve tartja. A nőstény $4 \frac{m}{m}$ átmerőjű lazaszövetű peteburkát valamely tárgyhoz odaerősíti s reáborúlva gondosan őrzi.

Ismerem: Doroszlóról, Ujvidékről, Rakamazról, Budapestről (Margitsziget).

GEN. 3. NEM. THANATUS. C. K.

(θάνατος = halál, gyilkosság; a támadó természetéről.)

Syn. 1837. C. KOCH «Übers. des Arachn. Syst.» I. pag. 28.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 181.

Mind a két szemsor erősen kihajló; az alsó sor középső szemei távolabbra a homlok szelétől, mint a hátsó középsőktől. A törzs hosszukás. A lábak aránya 2, 4, 1, 3, vagy 2, 4, 3, 1. Egyes kúszók, melyek részint a földön, részint a magas növényzeten tartózkodnak s prédájukat meglopva hirtelenül átkarolják.

A bordáskörmök a Thanatus oblongus első lábpárján karesűk, kampósak, keves, ritkás bordákkal; a talpcesetek erősen lapiczkás szőrökből valók, lásd II. köt. V. tábla, 126. c.

SPEC. 1. FAJ. THANATUS OBLONGUS. (WALCK.). HOSSZÚKÁS LATORPÓK. LÄNGLICHE LOTTERSP.

(oblongus = hosszukás; a karesű alakról.)

Syn. 1802. *Aranca oblonga* WALCKENAER «Faune Par.» II. p. 228.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Világos agyagsárga, hosszsesíkos elő- és végtesttel; hasonló egyszínű, hosszú, erős lábakkal. A végtest az előtestnél nem szelesebb, hosszú.

A fejmell hosszukás, eleg domború, fejezete módosan keskenyedett, a mellresztől oldalbarázdák által meglehetősen elválasztott, vörössesárga, egy középső, kisse elmosódó s a szemek felé rendesen áttört, barnás csikkal. A mellvért világossárga, barnás pontocsákkal, fehér és sötétes szőrözettel, pajzsalakú, lapos. A rágók sárgák, előlről tekintve párhuzamosak, az első lábpár végizénél sokkal rövidebbek, oldalról tekintve függőlegesek; szőrözetők szerfelett gyér. Az állkapsok majdnem párhuzamosak, haránt behorpasztottak, sárgák, elől elkerekítettek keves szőrrel; az alajk tojásdad, az állkapsok felehosszának megfelelő.

A tapogató sárga, legesücsa feketedő; valamennyi ize néhány tüskével fegyverezett, végze valamivel rövidebb, mint a terd és szár együttvéve. A lábak vöröses agyagsárgák s végeik a sötétes, erős talpkefe folytán sötétedők, az elsővégizek fegyvertelenek, a többi iz gyéren tüskés; mind a négy páron mind a két végiz sötétes, erős talpkefevel, melynek szőrei lapátos végűek, a lábvegek egy ritkább és egy sűrűbb bordás körömmel. A végtest halavány agyagsárga egy középső, barnás, szelesebb hosszsesíkkal, ettől kétoldalt finomabb vonalakkal s kisse sötétedő oldalakkal, úgy hogy felülről tekintve háromsesíkosnak látszik lenni. A has fehéres, tömötten szőrös.

A szemek kicsinyek; az alsó sor a hátsó sor középsőivel egy harántfekvő, hosszúkás hatszöget alkot (\square); a hátsó sor oldalszemei e csoporttól messze oldalt és hátra esnek. Az alsó sor oldalszemei egy kis fekete foltocskába esnek s nagyobbaknak látszanak, valamivel közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a hátsó sor az alsónál sokkal hosszabb, oldalszemei, fekete dudoron fekvé, nagyobbaknak látszanak és sokkal távolabbra állanak a középszemekről, mint ezek egymástól. A hátsó sor középsői valamivel távolabbra esnek egymás között, mint az alsó középsők, szintén egymás között. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor középszemei között elterül; az alsó középsők közelebb állanak az alsó oldalszemekhez, mint állanak a hátsó középsők ugyanezekhez. A zár két $\searrow \swarrow$ szerű sötétbarna behorpadást mutat.

Mértekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5	»
I lábpár	13.5	»
II »	15	»
III »	10	»
IV »	13.6	»

♂ Rövidebb törzsű; fejmelle erősen fejlett, végtete ennél sokkal keskenyebb; rendesen valamivel sötétebb agyagsárga. Lábai aránytalanul hosszúk. Tapogatója húsos nyelű, kis bunkóval, valamennyi íze gyéren tüskés; a pikkely csúcsosan kanálalakú, elég domború, szőrös, domborodása tövén rendesen egy tüskével; szár és térdize mintegy egy darabból való, egymásnál nem hosszabb; a nemzőszerv vörössárga, sima, tojásdad, elől egy, mintegy feltett, jelentéktelen dudorral.

Mértekek: ♂ Törzs	8.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.2	»
I lábpár	15	»
II »	17	»
III »	11	»
IV »	15.7	»

Félig fejlett példányai már kora tavaszkor észlelhetők s a legszorgalmasabb leghajósok köze tartoznak (legalább a Bácskában azoknak tapasztaltam); a karók csúcsain, a növények szirmain és sásos helyeken is leskelődik; az ernyős növényeken az ernyő alatt vonúl meg s előlábaikat az ernyő felébe nyújtva lesi prédáját, melyet hirtelen átkarolással ejt birtokába; szétvetett lábakkal egészen le tud lapulni s ha kűszva vadászik, gondosan felhasználja a rügyeket, göröngyöket, hogy fedve lophassa meg prédáját, néha a méhet is legyőzi, s csipőkörméit rendesen a fej és torj közé vágja be.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill-gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (mint léghajóst), Pancsováról, Orsováról, Székes-Fehérvárról, Budáról (Pável), Komjátiról (Dr. Horváth Géza).

SPEC. 2. FAL. THANATUS FORMICINUS. (CL.). HANGYA L. AMEISEN L.

(formica = hangya; a hangyabolyok körül való tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araucis formicinus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Élénk, világos cserbarna; a fejmell közepe hosszában szélesen, szalagszerűen világosabb; a szélesedő vegtest felületének elején egy ríktóan szembeszőkő, hasítekszerű, bársonyfeke lándzsafolt. Zömök alak.

Fejmelle vaskos, domború, felül párhuzamosan lelapított, oldalról tekintve a nyelecskétől ívesen emelkedő, szélességénél alig hosszabb, vastag fejrészszel; a mellresz oldalai lecsapottak, a felső lelapításnál

valamivel sötétebbek, a lelapítás két feheres, a szemek közül induló csikkal szegélyezett; az egész bronzfényű oly pikkelyekkel borított, a melyek végökön lapiezkások, tövükön ágasok, a pikkelyekkel egyenesen, de gyéren serteszerű szőrök is jelen vannak s a fej elején leginkább feltűnnek. A mellvért szívalakú, laposan domború, durván és különösen a széleken gazdagon szőrös. A rágók az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak, összeillők s előlről tekintve tövüknél valamivel szélesebbek, az első lábpár első végizénél alig rövidebbek, a fejrész sapkaszzerűen borul tövükre, oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra esapottak, pikkelyekkel és különösen sok, erős, görbült sertékkal inkább fegyverezettek mint szőrösök. Az állkapcsok nyújtottak, végeik elkerékítettek, egymázhoz közel állanak, tövük bőven sertés-szőrös, az alajk az állkapcsok közé beékelve, azoknak felehosszát alig éri el. A tapogató vaskos, minden ize bőven tüskeszerű sertékkal fegyverzett, közben pikkelyes, végíze a többinél karcsúbb s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, vaskosak, térdeik felemelkednek; borítékuk pikkelyekből áll, melyek közül a tüskeszerű rövid szőrözet és az erős fegyverzet kiáll; az első lábpár ezombján elől két erős tüske, felületén két tüske, szárán és másodvégizén, alúl, az előbbin három, az utóbbin két pár tüske; az első két lábpáron mind a két végizen végig kétsoros erős talpkefe, a hátsó párokén a talpkefe a másodvégiz tövét nem éri el.

A végtest hosszkörded, pikkelyekkel egészen fedett s a mellett különösen a vége felé sok tüske-szerű, fekete és itt-ott fehér szőrökkel borított; a bársonyfekete lándzsafolt igen finom fehéres szegélyezettel.

Az alsó szemsor négy szeme a hátsó sor két középsőjével egy oly hatszöget képez, mely szélességénél nem magasabb s a melynek rendetlensége onnan ered, hogy az alsó oldalszemek sokkal közelebb állanak az alsó, mint a hátsó középsőkhöz. Az alsó sor középsői sokkal távolabbra esnek egymástól, mint az alsó oldalszemektől, s a homlok széletől sokkal távolabbra, mint a hátsó középsőktől; e sor oldal-szemei, fekete foltban állva, látszólag nagyobbak. A hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy cserbarna, lyra-alakú bemélyedés, mely szélességénél sokkal magasabb s hosszában egy ékalakú, szőrös lemez által két részre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	3.5 "
I lábpár	10.7 "
II "	11.8 "
III "	10 "
IV "	10.7 "

♂ Az ivarérett hímét nem ismerem; a harmadvedlésű, a melynek nemzőszerve egy síma bunkó, színre nézve a nősténynyel azonos.

Mint nyári alakot hangyabolyok közelében találtam Kolozsvárt (Muzeumkert), ifjabb példányait ősszel Doroszlón; Dr. Horváth Géza barátom szíves ségének köszönök egy ifjú példányt, mely Kassa mellett tél derekán (január 5-kén) gyűjtöttet; ifjabb példányait ismerem még Veszprémből, Budáról (Muz. gy. Pável János).

FAM. II. CSALÁD. THOMISOIDAE. KAROLÓK. ARMSPINNEN.

($\theta\omega\mu\acute{\iota}\zeta\omega$ = fonallal kötni; arról a szokásról, hogy a prédát megkötik.)

GEN. 1. NEM. MONAESSES. THOR.

($Mov\acute{\alpha}\sigma\epsilon\varsigma$ = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 182.

A homlok és a rágók részüntösen előrenyújtottak; az első középszemek távolabbra a homlok széletől mint a hátsó középsőktől. Az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó

oldalszemek az alsó középsőknél sokkal nagyobbak. A végtest hátul emelkedett, csücskös (II. k. V. t. 127, b). Talpkéfe, illetőleg lapiczkás szőrökből alkotott ecset nincsen. A bordáskörmök erősek, kampójuk könnyed hajlású, bordáik elég szűrűn állanak, elég hosszúk, lásd. II. köt. V. tábla, 127. c.

SPEC. I. FAJ. MONAESES CUNEOLUS (C. K.) ÉKELT MONAESESPÓK. KEILFÖRMIGER M.

(cuneolus = kis ék; a végtest alakjáról.)

Syn. 1838. *Xysticus cuneolus* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 79. (ad part).

Vide: PAVESI «Cat. sist. dei Rag. del Cant. Ticino» p. 147. (Synonymica).

♀ Előteste barna, ékalaku világosabb közepesikkal. Végteste, felül szürkés fehér, oldalaiban vörös-barna, úgy hogy a szürkésfehér szín egy, csücsával előre fordított ékhez hasonlít; hasa fehéres egy végig vonuló feketés közepesikkal. Lábai sárgások, fekete pontozatokkal.

A fejmell kicsiny, kerekded, magas; felületen kissé lelapított; fejerésze szeles, homloka menedekesen előrenyúló; a mellrész oldalai barnák, világosabb színnel elegyesek, mintegy áttörttek; a szemesoporttól és egész szélességét átfogva egy világosabb, széles csik indul, mely a nyelecske felé ékalakra keskenyedik; az egész fejmell felületén, igen gyéren elszórva, gomboeskából indulva serteszerű szőrök állanak. A mellvért hosszkörded, fekete, kevés fehéres szőrökkel. A rágók menedekesen előre nyújtottak, rövidek és laposak; színök sárgás, tövüknél barnásba átmenő, kevés szőreik feketés gombokból indulnak. Az állkapcsok sárgák, fekete szőrözettel, tövük kivastagodott, a végök keskeny, elől elkerekített; az alajk nyelv alakú, az állkapcsok felehosszának megfelelő. A tapogató sárga, rövid, húsos, bőven szőrös, a szőrök részben feketés gombokból indulnak, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak közül a két első pár a két hátsót hosszúságra szembetűnően felülmúlja; valamennyi halvány sárga, fekete szőrözettel, mely fekete gömbökből indul s ennelfogva a lábak feketetarkák; a tüskék foltyszerű nagyobb gömbökből erednek. A czombok elől és felül, a szárazak alul gyéren tüskések.

A végtest sajátságos alakú, elől sokkal keskenyebb mint hátul, és hátul sokkal magasabb mint elől, a hát végén csücsökbe végződik s a csücsök és fonók között függőleges; színezete kissé változékony; felülete mindig szürkésfehér elmosódó tiszta fehér néha rajzszerű vegyülettel; oldalai néha szélesen vörös-barnák, néha s felületnél sötétebb szürkék; a felület fehér helyei mindig az ingödröket vagy a szőrök tövét kerítik. A has fehéres, állandóan egy feketés, széles, nem épen éles szélű közepesikkal.

Mind a két sor oldalszemei egyenként igen tetemes, félgömb vagy hosszúkas emelkedéseken állanak. Az alsó sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó.), igen kicsiny középsői nem állanak távolabbra egymástól mint a háromszor nagyobb oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, középsői kisebbek az oldalszemeknél s kevéssel nagyobbak az alsó középsőknél, közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez. A hátsó sor hosszabb az alsónál; a két sor oldalszeme oly távolságra egymástól, mint az alsó a hátsó középsőkhöz.

A zár egy majdnem négyszögletes, barna, bőrös térese, igen sekely szerű sculpturával.

Mértekek: ♀ Törzs	7.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	"	
I lábpár	8	"	
II "	7.2	"	
III "	4	"	
IV "	4.3	"	

♂ Sokkal kisebb, karesűbb; végteste, oldalról tekintve, majdnem párhuzamos, hátul csücskös ugyan, de nem magasabb mint elől. Színe a nőstényével azonos. Homloka meredekebb, rágói függőlegesek. A tapogató sárga, rövid, száríze a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy fekete, ki- és hátra-

felé görbülő tetemes, körömszerű nyujtványnyal; pikkelye kanálalaku, módosan szőrös; nemzőszerve egy alig kidomborodó barna, sima és fenyves, vesealakú gyűjtőből áll.

Mertekek: ♂	Törzs	4	m_m ebből
	fej mell	1.5	»
	I lábpár	7	»
	IV »	4	»

Mint tavaszi és nyári alak nem éppen gyakori s leginkább az erdőszélek bujabb növényzetet kedveli; ifjabb nemzedeke, úgy látszik, egyes pontokon nagy számban fordul elő (Buda vidékén Pável János igen sok példányt gyűjtött, egytől egyig fel fejlődésűeket).

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Tokajból és Budáról (Muz. gy.).

GEN. 2. NEM. THOMISUS. (WALCK.).

(Vide: «Thomisoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 28. (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a rágók kevésse kinyúlók.

Az alsó szemsor középsői távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől.

Az alsó szemsor erősen, a hátsó kevésse kihajló; az alsó sor oldalszemei nem nagyobbak a középsőknél. (A fejresz két, szarvszerű, magas, szétágazó csücsökkel).

A bordás kormók a *Thomisus onustus* első lábpárján erősek, kampójuk hosszú és vaskos, közte és az első borda között tetemes az ür, a bordák elég hosszúk, sűrűn sorakozottak.

SPEC. 1. FAJ. THOMISUS ONUSTUS WALCK. HASAS RÁKPÓK. BAUCHIGE KREBSSPINNE.

(onustus = megrakott, megtömött; a végtest nagyságáról.)

Syn. 1805. *Thomisus onustus* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 32.

Vide: THORELL «Remarks» p. 427.

♀ Világos, változó színezet; az alapszín rendszeren fehér vagy sárgás. Fejmelle fehér, két sötét oldalcsikkal, fejerésze két felálló, szétágazó, kúpalakú csücsökbe kihúzva, a csücsökön, hátul, közel a csúcshoz, a hátsó szemsor két oldalszeme, — elől, a csücsök közepe táján az alsó két oldalszeme. A végtest színe világos, változó. A végtest terjedelmes, hátul a fonók felett igen magas, felülről tekintve majdnem háromszögletes, a háromszög talpával hátrafelé (tehát visszajára) s itt csücskös. A lábak világosak, rendszeren halaványan gyűrűsek.

A fejmell szélességénél csak kevesse hosszabb, magas, felulete párhuzamosan lelapított, e laposság csontsárga, az oldalak sötétesek (zöldesek, néha barnák). A fejresz elől elmetezett, szarv vagy fülszerű csücsökkel, a homlok meredek, a rágók töve közé egy kis nyujtványt bocsát (∩). A mellvert tojásdad, világos színű, szőrös. A rágók laposak, a homlok magasságánál nem rövidebbek, részben csontszínűek, részben barnások, alig szőrösök. Az alkapsok világosak, összehajlók, tövük kivastagodott úgy, hogy a tapogató csuklója szabadon látható; az alajk nyelvalakú, az állkapsok fele hosszát valamivel meghaladja. A tapogató sárga-fekete rövid szőrözettel, végze rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak oldalt elterülők, az első két pár erős és hosszú; valamennyi világos, az ízek végei gyűrűs behomályosítással; az első pár szárán, alul, egy pár tüske, másod végizen nyolcz pár tüske, a második lábpár szárán, alul, szintén egy pár a másod végizen öt pár és meg két páratlanul álló tüske; a két hátsó lábpár fegyvertelen.

A végtest háromszögletes, keskeny végevel előre felé áll. színe néha csontsárgás, csontfehér, néha oldalaiban rózsaszínes, lapos felületen hasonló színű haránt csíkokkal, melyek közül egy szelesebb a két hátsücsköt összeköti, a végtest elején egy kupalakú rózsaszín folt; az utóbbi változatnál a láb gyűrűzete is rózsaszínes.

Az alsó szemsor igen apró szemei kihajló sorban, a középsők sokkal közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, melyek már a csücsökök derekán állanak. Az alsó sor igen módosan kihajló, középszemei a két csücsök közötti völgybe esnek s távolabb állanak egymástól, mint a csücsökök csücsa alatt fekvő oldalszemektől, szemei aprók. Az alsó középszemek távolabbra esnek a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől, a hátsó középsők valamivel távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy sárga, fenyves, gyantaszerű, kiemelkedő köldök, két oldalt pontszerű fekete nyilással (Ö)

Mertekek: ♀	Törzs	11	m_m ebből
	fej mell	3.5	»
	I lábpár	13	»
	II »	12.3	»
	III »	5.5	»
	IV »	6.6	»

♂ Aránytalanul kicsiny. Első két lábpárja töven sárga, lábszárától kezdve végig feketebarna (csizmás), valamennyi lába fegyvertelen. A végtest lapos, gyanta sárga tetemesen csücskös. A fej mell barnas, hátán világosodó, a fejsücsökök ele csontfehér vagy sárga. A tapogató rövidke, bunkós, sárga; térd és száríze egyenlő, rövid; pikkelye tetemes, kanálalakú, módosan szőrös. Alulról tekintve a szár hosszában barna fogacsok láthatók. A nemzőrész, alulról tekintve lapos, lenese alakú, barna, a kanál üret egészen kitöltő gyűjtő.

Mertekek: ♂	Törzs	3.3	m_m ebből
	fej mell	1.5	»
	I lábpár	7.6	»
	IV »	2.4	»

E sajátos külsejű faj, mint nyári jelenség nem éppen gyakori, de nem is ritka. Rózsaszínes változatai (= diadema C. Koch Görögországból) leginkább a virágzó loherén, a fehérek ernyős növényeken (Sambucus ebulus, Chaerophyllum) találhatók, hol a virágokba illetőleg virágok alá rejtőzve hosszú előlábait a virág felé tartja s a virágon megtelepedő rovarokat átkarolja. Neha egy-egy fűszál csücskére mászva kitarja karjait, s várja, míg valamely rovar virágnak nézi s karjai köze telepedik. Egyebekre nézve lásd «életmód» szakasza «alak és színezet» alatt.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill gyűjtemény; magyar részekből: Doroszlóról, Orsováról, Pecs vidékeről (Muz. gy. Friwaldsky), Budáról (Muz. gy. Pavel), Pestről (Muz. gy. Friwaldsky).

GEN. 3. NEM. MISUMENA. LATR.

(μυσούμενος = a gyűlölt; talán az álnok életmódról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 315 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a ragók majdnem függőlegesek; az alsó szemsor középsői nem állanak távolabbra a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől. A hátsó szemsor oldalszemei nem vagy alig nagyobbak a középsőknél. A középszemek trapezben állanak. Az alsó szemsor erősen, a hátsó könnyedén kihajló, az alsó oldalszemek a középsőknél nem vagy keveset nagyobbak.

A bordáskörmök a Misumena vatia első lábpárján ives hajlasuak, hosszú-kampósak, kevés bordájuk közül az első erősebbek.

SPEC. I. FAL. MISUMENA VATIA. (CL.). ALAKOSKODÓ¹ KESZEGPÓK. FALSCHЕ BRACHSENSPINNE.

(vattia ab vates — jós, költő; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus vatius* CLERCK «Aran. Suec.» p. 128.

Vide: THORELL «Remarks» p. 258.

♂ Csontfehértől sárga fokozatokkal egészen a haragos citrom és narancessárgába átmenő változékony színezet; gyakran az oldalakban, ritkán a hát közepén (a végtesten) vörvörös, vagy rózsás foltokkal. Leggyakrabban citromsárga («citreus vel citrea» De Geer, WALCKENAER, BLACKWALL). A fejmell felülete az oldalaknál mindig világosabb; a lábak a test alapszínének megfelelően egyszínűek. A fejmell szélességénél nem hosszabb, magas, felületén kissé lelapított, szívalakú, elől elkeresített; fejerésze kétoldalán egy módos emelkedésű hosszudorodás, melyen a két szemsor oldalszemei állanak. A mellvert pajzsalakú, igen gyéren szőrös. A rágók az első lábpár elsővégizénél rövidebbek, inkább laposak, gyér, kurta de erős szőrökkel. Az állkapcsok összehajlók keskenyek, alig vastagodó tövel úgy, hogy a tapogató csuklódása szabadon látható; az alajk párhuzamos oldalakkal, elől elkeresített az állkapcsok hosszának két harmadrészet bőven eléri. A tapogató kurta, feketés szőrzetű, végíze rövidebb mint szára és terde együttveve. Az első két lábpár hosszú, erős, oldalt elterülő, karolásra alkotott sarló állású, czombjai fegyvertelenek, szárai alul rendetlenül, leginkább a külső szélre alkalmazott 4—6 gyenge tüskevel, ugyan e párok másodvégizein, alul, hét pár tüske, a hátsó két lábpár másodvégizén, alul, egy-két tüske.

A végtest, hátul, hosszánál szélesebb, előrefele keskenyebb, alig lelapított, vastag alakú, nem csücskös.

Az alsó szemsor apró szemű, erősen kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, egymásnál nem nagyobbak; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, szemei egyenlő nagyság mellett az alsóknál inkább kisebbek s a középsők valamivel közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez; a két sor oldalszeme egy tetemes, hosszúkás dudor két végére elhelyezve, közelebb áll egymáshoz, mint a hátsó oldalszem a hátsó középszemhez; a két sor középszemei közel derék négyszögbe (előre mégis szűkebb) elhelyezve; az alsó szemsor középsői körülbelül annyira állanak a homlok szélétől a mennyire állanak a hátsó középsőktől.

A zár egy igen jelentéktelen haránt dudorodás, alsó szelen pontszerű két nyílással ().

Mertekek: ♀ Törzs	8—11 $\frac{mm}{100}$ ebből
fejmell (a nagyobbab) . . .	3.8 »
I lábpár	15.5 »
II »	14.6 »
III »	7.5 »
IV »	8.5 »

♂ Aránytalan kicsiny, egészen elütő színezettel.

A fejmell vörösbarna, felületén egy széles vörössárga csíkkal s e szín a fej emelkedéseire és az alsó szemsor alatti homlokrészre is átmegy. A hosszúkörded végtest felülete zöld vagy zöldessárga, két párhuzamos, barna csíkkal, mely a fonóknál kezdődve nem éri el a végtest elejét s hosszának mintegy három negyedében végződik; a has és az oldalak barnák. A két első lábpár barna, a száruk közepe és a végizek töve gyűrűsen világosodó, a két hátsó lábpár világos, sárga vagy zöldes.

A tapogató nyele sárga, bunkója barna; száríze a térdiznél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy erős, a pikkely széle görbületehez illő nyújtványba nyulik, mely nyújtvány végén egy igen apró, hajlott körmöcske áll, a szár alfelén semmi fogacsok; a pikkely kanálalakú, nemzőszerve vörösbarna, lencsealakú, sima és lapos.

¹ CLERCK, «Aran. Suec.» p. 128. «Caneri similitudinem quamquam hujus Aranei forma aliquam aut nullam refert; solus tamen hoc nomen promeruisse videtur; quonobrem digum habetur, qui primum locum inter hujus Generis Araneorum obtineat.»

Mertekek : ♀ Törzs	3·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·4 »
I lábpár	7·5 »
IV »	3 »

Az aljakban, különösen réteken és kertekben a buja növényzeten messze elterjedett faj, mely mindenek előtt az ernyős virágokat kedveli (a veteményesekben pl. leginkább a murek virágát s innen «Thomisus dauci» pl. WALCKENAER-nél,) hol a Thomisus onustus módjára vadászgat; de a virágok kelyhébe is bemélyed s ott várja a mézelő rovarokat, melyekkel igen ügyesen el tud bántani; prédáját rendszeren nyakszírtan éri s a fej közé vágja be lapos állkapcsainak rövid körmét; a nehéz és erős rovarokat rendszeren egy-két szállal leköti (lepányvázza) s csak azután szívja ki.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenes, Betyiczél, Parajd, Gy. Sz. Miklós, Balánbánya és Tölgyesről, továbbra N.-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Hosszúlelkéről (Miksa György elhunyt barátom útján); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsova és Orsováról, Mehádiáról, Báziásról, Ó-Huttáról (Borsod), Lykauráról (Liptó), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Pécsről (Muz. gy. Friwaldsky és Pável), Bártfáról (Muz. gy. Dr. Chyzer Cornél), Mehádia (Muz. gyűjt. Friwaldsky).

SPEC. 2. FAL. MISUMENA TRUNCATA. (PALL.). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE B.

(truncata = esonkitott, tompító értelemben; a végtest alakjáról.)

Syn. 1772. *Arauca truncata* PALLAS «Spicileg. zool.» 9, pag. 47.

Vide: THORELL «Remarks» p. 259.

♀ Fejmelle világosabb vagy sötétebb fahéjszínű.

Végteste fahéjszín, néha sötétebb vörösbarna színnel elegyített. A két első lábpár fahéjbarna, világosabb, elmosódó gyűrűzettel; a két hátsó lábpár vörössárga, sötétedő csüccsal, a negyedik pár térde mindig barna. Széles alak, lapuló fejmellet és otromba, hátul két oldalt tompa csücsökbe kifutó végtesttel.

A fej mell szélességénél nem hosszabb, laposan domború, elől elhúszott, a mellrészben kerekített, egyszínűen fahéjbarna, világosabb finom szegélylyel; a szemtér, különösen az oldalszemek táján, göcsös. A mellvért fahéjbarna, néha világosabb pontokkal, szívalakú, lapos, szőrös. A rágók laposak, oly hosszúak mint az első lábpár elsővége, fahéjbarnák, haránttránczoltak s alig szőrösök. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, egymásra hajlók, tövük nem vastagodott, a tapogató csuklója azonban szabadon látható — fahéjbarnák; az alajk hasonló színű, nyelv alakú, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató fahéjbarna, vége a többihez képest kissé vékonyodó csücsán feketes és bőven szőrös, rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak közül a két első pár vaskos és hosszú; sarló alakú, oldalt elterülő állásban karolásra igen alkalmas, fahéjbarna, az ízek tövein világosodó; mind a két pár szára és másodvége, alul, páros, rövid tüskekkal sűrűn fegyverzett; az első lábpár szárán alul 7 párig, — másodvégén, alul, 9 párig szaporodó tüske, a második lábpáron hasonlóképen; — a harmadik és negyedik pár világos vörössárga, az utóbbi barna téddel; a harmadik pár szárán alul egy apró tüske, a negyedik pár egészen fegyvertelen.

A végtest otromba, háromszögletes, elkerekített csücsával előre felé fordított, ivarérett állapotban lapos, terhes állapotban nagy vastagságra növekedő, fahéjbarna sötét vörösbarna besötétítésekkel, néha egyszerűen drapszínű, hosszúságánál, hátul, szélesebb s itt oldalt álló csücsökbe végződik.

Az alsó szemsor oldalszemei a többinél láthatólag nagyobbak, e sor erősen kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb annál, a mely a középszemek és homlok széle között elterül. A hátsó sor könnyedén kihajló, szemei kicsinyek, egymástól egyenlő távolságra állók, mely alig kisebb annál, a mely a hátsó középsőket az alsó középsőktől elválasztja; a hátsó oldalszemek egy göcs csücsa alatt

állanak, mely göcs résüntösen az alsó oldal és hátsó középszem köze is kiterjed; az alsó középsők és a homlok széle közötti távolság sokkal kisebb mint a távolság az alsó és felső középszemek között.

A zár, egy gyantasárga kiemelkedő, vesealakú, haránt es homorú oldalával a légzőresre nező köldök, melynek homorúsága egyszersmind keretet is képez a tojócső nyílásnak.

Mertekek: ♀ Törzs (terhes)	9.5 m_m ebből
(ivarérett)	6.5 „
fejmel	3.4 „
I lábpár	14.4 „
II „	14 „
III „	7 „
IV „	8 „

Ivarérett hímjét nem ismerem; a felfejlődési törzs hossza 4 m_m és a harmadik és negyedik lábpár szintén barnás; az alak és szín egyebekben a nőstényével azonos.

Tapasztalásom szerint ritka; mint nyári alakot leginkább kertekből s ott az egres-bokrokról ismerem, mint nyári alakot.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvártt, Nyarad- Szeredán és N.-Szebenben (Sill-gyűjtemény), magyar részekben: Palánkán és Orsován, Buda vidéken (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 3. FAJ. MISUMENA VILLOSA. (WALCK.). BORZOS K. ZOTTIGE E.

(villosa = bozontosan szőrös; a test szőrösségéről.)

Syn. 1837. *Thomisus villosus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 535.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 539.

♀ Halvány zöld, fehérrel; a végtest hossztojásdad, esúcsával előre irányozott; az egész állat serteszerű erős, világos szőrökkel borzosan boritva.

A fejmel szélessegenél valamivel hosszabb, szívalakú, tompa fejrészszel, oldalai zöldesek, közepe keskenyen fehér; a szemteresen sok, előre meredező, erős, feheres szőrökkel, a többi része szinten erős szőrözettel; a szőrök gombokból indulnak. A mellvért szívalakú, lapos, zöldes, bőven erős szőrözettel boritva. A rágók zöldesek, rövidek és laposak, vaskosak, kevés, rövid, erős szőrökkel. Az állkapesok nyulánkok, kissé egymásfelé dülők, zöldesek, tömött szőrözettel; az alajk nyelvalakú, szőrös, az állkapesok hosszának három negyedrészt bőven eléri. A tapogató zöldes, gombból induló szőrözete túszerű, meredező, végze rövidebb, mint szár és térdize együttve. A lábak zöldesek, a két első pár, jelesen a legelső pár hosszú, erős, karolásra alkalmas; valamennyi láb a szőrözet kurta, sűrűn és túszerűen felálló; az első lábpár szárán, alul, nyolcz — másodvégizen 8—9 pár tüske; — a második lábpár szárán, alul es renlesen csak az egyik oldalán három vagy több (?), másodvégizen 5 párig tüske; a hátsó lábpárok fegyvertelenek.

A végtest nyújtott, hossztojásdad, szélessegenél sokkal hosszabb, hátul szépen elkerékített, zöldes, elmosódva-fehéres hátvonallal s mindenütt serteszerűen, ritkasan szőrös; a zöldes hasszőrözet ritkan áll és finom.

Az alsó szemsor erősen kihajló, oldalszemai észrevehetőleg nagyobbak, középsői távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől, az oldalszemek dudoron állanak; a hátsó sor kevésbbe, de határozottan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, oldalszemai a középsőknél alig észrevehetőleg nagyobbak és dudoron állók; a középszemek nem trapezbe, hanem szélessegenél magasabb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó középsők valamivel közelebbre a homlok szélehez, mint a hátsó középsőkhöz.

A zár egy körded, alig emelkedett s alig kiváló terese, alsó szelen két, kissé távolított, pontszerű benyomással.

Mértekek:	♂ Törzs	8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.5 »
	I lábpár	12.8 »
	II »	9.5 »
	III »	5.8 »
	IV »	5.8 »

♂ Sokkal kisebb, rövidke végtesttel, szőrözete épen tűskeszerű el- és illetőleg felálló, feketes, fehéréssel elegyesen, az előbbi az erősebb; lábain ágasan eláll. Színezete a nőstényével azonos. Tapogatója kurta; száríze a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy rövid, zöldes, a pikkely széléhez alkalmazkodó, tompa nyujtványnyal; pikkelye zöldes, kanálalakú, bőven szőrös; nemzőszerve lencsealakú, kerek, vörössárga, szélein órarugóra emlékeztető finom fekete szegélyvel.

Mértekek:	♀ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.3 »
	I lábpár	11.5 »
	IV »	5 »

Tapasztalásom szerint az aljak bujább növényzetét lakó ritka nyári alak, melyet magam csak egyszer találtam Kőszegen (Vas megye); a magyar nemz. muzeumban megvan: Pestről (Frivaldszky János, Pável a «Csillagvölgyből»), Budáról (Pável «Farkasvölgy»); egy ifjú példányát Dr. Horváth Géza barátom hozott Komjátiból.

GEN. 4. NEM. DIAEA. THOR.

(*Diaea* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 184.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szélétől, mint a hátsó középsőktől; a hátsó oldalszemek a középsőknél kevésbé nagyobbak; az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak. A *Diaea globosa* bordáskörmei alakra és berendezésre nézve a *Micrommata virescens* fajára emlékeztetnek.

SPEC. 1. FAJ. DIAEA GLOBOSA. (FABR.). BÜTYKÖS NYESŐPÓK. KUGELIGE STUTZSPINNE.

(*globosa* = golyóalakú; a végtestről.)

Syn. 1775. *Aranca globosa* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 542.

♀ Fekete vagy barnásfekete; végtestének felülete fehér és részben vörössfehér ríktó oldalrajzzal, mely az egészet koszorú módra körülfogja s a hát közepe felé irányozott csipkéket és ágakat bocsát, az utóbbiak közül minden oldalon egy-egy mindig hosszabb a többinél s a hát közepén majdnem összeér. A fehérség elől összeér, a fonók felett megszakad. Zömök alak, majdnem körídomu végtesttel.

A fejmell sötét barnavörös, homlok részén rendesen világosabb boltozatos; mellrésze a fejrésznél csak kevésbé szélesebb. A mellvért szívalakú feketesbarna, domborodó és kevés, finom szőrözettel. A rágók vörösbarnák, laposan szélesek, kissé előreirányozottak, az első lábpár első végizénél alig hosszabbak. Az állkapcsok barnászörösek, összehajlók, az aljak hasonló színű, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató barnászörös, a csuklóban kissé világosodó, gyéren szőrös, végíze rövidebb mint a térd és szár együtt-

véve. A lábak közül az első két pár hosszabb a többinél, egészben azonban módosan fejlett; valamennyi sötét vörösbarna, világosabb csuklokkal és lábvegekkel, karolásra alkalmas, az első két pár szárán, alul legfeljebb 4, a második lábvegizéken szintén 4 pár tüske; a harmadik és negyedik pár ugyanazon ízein néhány tüske. A has közepe szélesen barnafekete, oldalt szélesen () szerűen világosodó, a légzőrés mögött néha egy világosodó folt.

Az alsó szemsor középsői az oldalszemeknél sokkal kisebbek s oly nagyok, mint a hátsó sor oldalszemei, a homlok szélehez sokkal közelebb állanak, mint a hátsó középsőkhöz; az alsó sor igen könnyeden kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, az oldalszemek a középsőknel sokkal nagyobbak; a hátsó sor kihajló, középszemei kisebbek és távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól, az utobbiakkal pedig oly negyszöget alkotnak, mely magasságánál szélesebb.

A zár egy egyszerű, barna, sima, alig kiemelkedő kerek köldök, alsó szelen — szerű hasitekkal.

Mértékek: ♀	Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2·2	»
	I lábpár	6·8	»
	II »	7	»
	III »	4	»
	IV »	3·6	»

♂ Kisebb törzsű: vegtete tojásdad, lapos; fej melle szélesedő és lapuló, a lábvegek és a két hátsó lábpár sarga, széles, fekete-barna gyűrűzettel; egyébképen színezete a nőstényével azonos, rajzai a test nagyságához képest finomabbak. A tapogató vörösbarna, rövid, kis bunkóval; száríze kissé szélesedő, a terdnel nem hosszabb, külső oldala esúcsán egy felfelé görbült finom tövissel; a pikkely kicsiny, kalánalakú, módosan szőrös; nemzőszerve alólról tekintve vörösbarna, lencsealakú, lapos, finom sötét szegélyvel.

Mertekek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·7	»
	II lábpár	7·5	»
	IV »	4·5	»

Tavaszi és koranyári, az aljakban gyakori alak, mely leginkább az ernyősvirágú növények lakója, hol vadászatát sok leleményességgel űzi és zacskószerű lakását, melynek nyílása fölfelé néz, nagy ügyességgel az ernyő könyökei köze alkalmazva. E faj is azok közül való, a melyek a kis virágok alá rejtőzve, előlábaikat a virág felébe nyújtják s az oda telepedő rovarát átkarolják.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvár és Mező-Záhról; magyar részekből: Palánkáról, Panesováról, Orsováról, a Veterani barlang környékéről, Bázsiáról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Melhádia (Muz. gy. Frivaldszky János), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável J.).

SPEC. 2. FAJ. DIAEA TRICUSPIDATA. (FABR.). VILLÁS NY. GABELIGE S.

(cuspidis = kőpja, lándzsa, Neptun szigonya; a ♀ barna rajzáról.)

Syn. 1775. *Aranca tricuspidata* FABRICIUS «Ent. Syst.» p. 433.

Vide: THORELL «Remarks» p. 539.

♀ Előteste halavány barnássárga, vegtete elénk világos zöld (borszeszben sárgává változik), a végén egy előre nyitott, patkószerű barna rajzzal. A végtet majdnem ötszögletes, elkerekített sarkokkal.

A fej mell laposan szélesedő, szélességénél nem hosszabb, mellrésze szélesedő; az egész halavány barnássárga. A mellvért szívalakú, világos barnássárga, módosan szőrös. A rágók rövidek, laposan szélesedők, világos barnássárgák, a homlok magasságánál csak alig hosszabbak. Az állkapcsok nyulánkok, egymás-

rele hajlók, világos barnássárgák; az alajk hasonló színezet mellett az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogatók világos barnássárgák, gyér szőrözettel, a végiz alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak egyszínűen halvány barnássárgák, a két előpár hosszú és erős; az első pár szárán, alul, a külső soron hat, a belsőn három tüske, másodvégizen hat pár tüske; a második lábpár szárán kívül 4, belől 3 tüske, másodvégizen rendszeren öt pár és hátul egy páratlan tüske; a két hátsó pár szárán és másodvégizéken 1—2 apró tüske elszórva. A végtest \cup szerű barna rajzzal, hasa világos barnássárga.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok széletől, mint a hátsó középsőktől. A hátsó sor oldalszemei a középsőknél nem nagyobbak, mind a két sor oldalszemei fehér dudorokon, az alsó soréi valamennyi szemmel nagyobbak. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól, mint az alsó sor középsői szintén egymástól; mind a két sor szemei különben egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy \cup szerű, alig feltűnő rés, mely nyitott oldalával a nyelecskére néz.

Mértékek: ♀ Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 „
I lábpár	9.8 „
II „	9.4 „
III „	4 „
IV „	4.8 „

♂ Kisebb, korded, lapos végtesttel és részben elütő színezettel. Fejmellén két barna hosszcsík; végtesten a barna rajz csak szegélyszerű. Két előlábparja barnássárga szépen elmosódó bíborszínű barna karikákkal, két hátsó párja elenk zöld (borszeszben sárga); a tüskék fekete gombokból indulnak ki. A tapogató barnássárga, szára a térdnél valamivel rövidebb, küloldala végén egy hosszú lemezbe kinyúlik, mely lemez a pikkely széléhez simul; a pikkely kanálalakú, kicsiny, módosan szőrös; nemzőszerve lapos, kerek, vöröses-sárga, körfogata órarugószerű, fekete, finom szegélyvel.

Mértékek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8 „
I lábpár	8 „
IV „	3.5 „

Az aljakban, nevezetesen buja rétek füvében, kertek növényzetén közönséges faj, mely leginkább a különféle virágok kelyheiben lesi prédáját.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Nagyváradról (Muz. gy. Moesáry), Pestről (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 3. FAJ. DIAEA CAPPARINA. (C. K.) KAPPARISZ NY. CAPPARIS S.

(Capparis, egy növény; a tartózkodásról.)

Syn. 1845. *Thomisus capparinus* C. Koch «Die Arachniden» XII, p. 58, Tab. 410 fig. 993—995.

♀ Elötteste és labái zöldek; a szemdudorok fehérek; a tapogatók sárgák; a végtest zöld, oldalai feheresek. Törzs 5 $\frac{m}{m}$.

♂ Elötteste és tapogatói sárgák, az előbbin két barna hosszcsíkkal és fekete szegélyvel; végteste zöld, felül fehéren szegve, oldalaiiban barnafekete; lábai élénksárgák, az ízületek végén egy-egy barna gyűrűvel. Törzs 3.8 $\frac{m}{m}$.

Közel áll a *Diaea tricuspidata*-hoz, melytől a következő jegyek által különbözik: elötteste rövidebb és szelesebb s kevesebbe boltozatos; a két szemsor középsői nem négyszögben, hanem egy előrefele szűkült trapez-

ben állanak, t. i. az alsó sor középsői alig felakkora távolságra, mint a hátsó sor középsői; valamennyi szem igen kicsiny, csak az alsó sor oldalszemei kissé nagyobbak.

A ♂ nemzőszerve gesztenyebarna.»

E fajt Koch C. i. h. oly példányok után írta le, melyeket Dr. ROSENHAUER 1844-ben Magyarországon a «Bánságban» gyűjtött. A leírás csak szemezget szerint levén adva, e fajhoz bővebben hozzájárolni nem lehet.

GEN. 5. NEM. XYSTICUS. (C. K.).

(*Ξυστικός* = karczó, kaparó; a földön való tartózkodásól.)

Syn. 1835, C. Koch «Die Arachniden» in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 129. 16, 17.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 185.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szeletől mint a hátsó sor középsőitől. A hátsó szemsor oldalszemei rendesen es határozottan nagyobbak a középsőknél; az alsó oldal-szemek sokkal nagyobbak e sor középsőinél. A két sor oldalszemei közötti távolság alig vagy nem nagyobb annál, mely az alsó középsőket a felső középsőktől elválasztja. A két sor középsői rendesen derek négyszögbe elhelyezettek. A lábszárak és másodvegyezek, alul, vaskos tüskékkel fegyverezettek. Zömök, kurta, széles-lapos végtestű alakok, szürke-barna, vagy barnás-feketes színvegyülettel, a végtest felületén rendszerint egy kétféle füreszfogas vagy visszahorgos csikkal. Az előtest hosszánál alig vagy nem keskenyebb, magasló az oldalak és a nyelecske fele reszúntösen vagy ívesen lecsapott, elöl elvágott, vagy ívesen elvágott, a fejszéle soha sem éles.

A bordáskörmök rendesen lehajló kampóval, 4—6 erős bordával, alattuk gyeren osztott serték állanak. A megkülömböztetésnél az ivarszervek a határozók, a második sorban a szemek, a harmadikban a lábak fegyverzete is könnyít a megkülömböztetés nehezsegein.

SPEC. 1. FAJ. XYSTICUS IMPAVIDUS¹ TH. BÁTOR KAPARÓPÓK. KUHNE SCHARRSPINNE.

(*impavidus* = bátor; az erős testekatról.)

Syn. 1871. *Xysticus impavidus* THORELL «Remarks» p. 230.

♀ Nagy. Előteste elenk barasárga; széles, világosab közepsávval, mely elöl sötétedik. Az egész igen magas, szélességénél nem hosszabb, a nyelecskefele meredek-ívesen lecsapott; e lejtőn a közepsávtól két-oldalt egy-egy sötétebb folt. A fejresz ívesen elvágott. A végtest szélességénél alig hosszabb, szürkessárga, egészen elmosódó hátállal s ilyen középrajzzal. A lábak barnássárgák, sötétebb pont és foltszerű tarkasággal elegyítettek.

A zár köldökszerűen kiemelkedik, barnássárga és egy közös keretben két vescalakú, a homorúsággal egymásfelé fordított nyílást mutat, melyet egy széles lemez elválaszt (00).

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a középsők körülbelül annyira egymástól, a mennyire a homlok szeletől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél csak kevésbé nagyobbak, ezektől akkora távolságra, a mekkora a középsők közötti távolság. A két sor középsői oly dereknégyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok sok rendetlen állású sertével. Az első lábpár szárán, alul, rendesen 13 tüske két sorban: az előszelen 7, a belsőn 6, a két sor hossza közepén egy szabad ter, mely nagyobb annál.

¹ Ugylátszik azonos a *X. luctator* K. L. fajjal, s ha igen, úgy e névé az elsőbség, minthogy Koch L. 1870-ben írta le «Beitr. zur Kenntn. der Arachn. Fauna Galiziens» p. 29.

a mely a tüskék között rendesen elterül: a másodvégizén, alúl, hat pár tüske: a második lábpár szárán és végizén, alúl úgy mint az első paron.

A rágók barnássárgák, tövüknel nem egészen kétszer oly szélesek mint véőükön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, barnássárgások: az alajk valamivel sötétebb, az állkapcsok hossza két harmadának megfelel. A tapogató barnássárga, felületén sok, tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint fedett, végize rövidebb mint a térd és szár együtvéve.

Mértekek: ♀	Törzs	12	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	"
	I lábpár	12	"
	II "	11.5	"
	III "	8	"
	IV "	9	"

♂ Kisebb, karecsűbb; a törzs eserbarna alapszínnel. A fejmell szélesre fejlett, közepén egy széles, világos sárgászöröses szalaggal, mely a nyelecske felől világosabb, közepén villaszerűen behasított: a hátsó sor középszemei között s tehát a középszalagban két barnás hosszvonás látható. A végtest, felülről tekintve, egy finom, sárgásfehér, de egyenetlen szegélyt mutat, fűrészfogas rajza csak vázlatosan tűnik elő. Valamennyi lábezomb és térd barnás, az utóbbi izek azonban világosabbak; a két első lábpár többi íze barnássárga, egyszínű, a harmadik és negyedik lábpár többi íze barnássárga, minden íz végén egy barna gyűrű. A tapogató kurta; térdize elkerekített, vastagságánál nem hosszabb; száríze vastagságánál rövidebb, külső oldalának a végén egy hüvelykújszerű nyújtvánnyal, mely a pikkelyhez illeszkedik, — alúl egy karajszerű, előclén egyenesen elmetsett nyújtvánnyal; a pikkely szélesen kanálalakú, nemzőszerve egy lencsealakú, finoman barnán szegélyezett gyűjtőből áll, melyből (oldalról tekintve) két, majdnem egyenlő vastagságú nyújtvány emelkedik, e nyújtványpár, egymásfelé hajolva végeivel, érintkezik, a hátülfelől álló nyújtvány kevésbé hajlott.

Mértekek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	"
	I lábpár	12	"
	II "	11.5	"
	III "	8	"
	IV "	8.5	"

Mint nyári alakot, leginkább bokros helyekről ismerem, erdélyi részekből Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből Alsó-Dabasról (Muz. gy. Metelka F.).

SPEC. 2. FAJ. XYSTICUS CRISTATUS. (CL.). TARAJOS K. KAMM S.

(cristatus = tarajjal ellátott; a fejrészen álló sertékről.)

Syn. 1757. *Araucis cristatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 136.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 236.

♀ Elötteste barnás, magas, a hátgödörtől kezdve a nyelecskére lecsapott; felülete lemezszerűen lapos, barnás ékkel, mely élével hátrafelé néz s a nyelecskétől jövő fehéres, villásan oszló szár által szegélyeztetik; szélességénél nem hosszabb. A végtest szélességénél alig hosszabb oldalai barnássárgák vagy sárgás szemyesfehérek, lapja élesen határolt, barnás vagy szürkésbarna, középsávja világos, széles, éles körírajzú s rendesen minden oldalon három-három visszhorog vagy fűrészfogszerű ágat bocsát a hátlap szélei felé. A lábak barnássárgák, a két hátulsó rendesen némi barna pettyezetéssel.

A zár kisse köldökszerűen emelkedett, vörössárga, néha barnás, két körded nyílással, melyek egy széles, a köldök síkjába felemelt, lapos \cap szerű lemez által elválasztatnak. Az elválasztó lemez hátul horgony vagy megfordított \perp formára elágazik. Az alsó szemsor igen kevese kihajló, oldalszemei a középsőknel bőven kétszer nagyobbak; a középsőktől kevesebb mint két átmérőnyi távolságra esnek, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind távolabbra egymástól mint a homlok szélétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknel határozottan nagyobbak, szemei egymás között egyenlő távolságra, mely nem kisebb annál, a mely az alsó középsők között elterjed. A két sor oldalszemei tetemes dudorokon állanak; a két sor középsői oly deréknégyszöget alkotnak, mely magasságával valamivel szelesebb. A homlok szélén hat serte, az alsó középszemek alatt egy serte a kellő közepén; az oldalszemek alatt minden oldalon két-két serte.

A lábak fegyverzete, jelesen az első páre, igen változó; néha ugyanannál a példánynál a ballábszáron, alul négy, a jobblábon 5 pár és még egy páratlan tüske, a másodvégizen öt-öt pár tüske; a második lábpár szárain, alul, negy-négy pár, a másodvégizen szintén négy pár tüske; a harmadik lábpár szárain, alul, két pár és egy tüske, a negyediken ugyanott 2—3 tüske. A rágók laposkásak; előlről tekintve, tövükön kétszer oly szelesek mint végükön, barnássárgák, gyéren álló fekete sertekkel. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók sárgások, az alajk többnyire sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadrészet eléri. A tapogatók barnássárgák, végük felül tüskes-szőrös s kevesse rövidobb mint a terd és szár együttve.

Mertekek: ♀ Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.9 "
I lábpár	9 "
II "	8 "
III "	5.5 "
IV "	6.2 "

♂ Kisebb, karesubb. Sötétbarna alapszínű, melyen a nőstény rajzai sárgásfehér korvonalozás által jelölve. A két első lábpár czombja és terde vörösbarna, a többi része barnássárga, a két hátsó lábpár barnássárga, vörösbarna, elmosódó foltokkal. A tapogató barnássárga nyelvű, pikkelye valamivel sötétebb, szára a térdnél sokkal rövidobb, küloldala végén egy rövid, erős tövisbe végződik, alul egy kurta, széles, lapiczkás nyújtványt bocsát; a nemzőszerv, a pikkely belső oldaláról tekintve, egy széles alapú, előre kanyargó eles fogat mutat, melylyel szemközt egy Υ szerű, karesű nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.1 "
I lábpár	9 "
IV "	5.4 "

Mint tavaszi és nyári alak a X. Kochiival úgy tartózkodásra mint életmódra nevezve megegyezik; mint leghajóst ritkábban észleltem. Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhrol, Megygyesről és Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Selmecz-bányáról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidékeről (Muz. gy. Friwaldszky és Pável), Unghvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 3. FAJ. XYSTICUS KOCHII. THOR. KOCH K. KOCHS S.

(Dr. KOCH Lajos kitűnő német Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1871. *Xysticus Kochii* THORELL «Remarks» p. 241.

♀ Sárgásszürke; a fejmell oldalai sötétebbek. A fejmell a hátgödörtől kezdve a nyelecskefelé mere-deken lecsapott. A végtest lapos, hátsó feleben oly széles a milyen hosszú, előrefele módosan keskenyedő, oldaliban sárgásszürke, hátlapja szürkésbarna, e lapban egy széles, jól látható sárgásszürke, széles középsáv.

mely az első ingödör-páron túl kezdve legalább három visszhorog-(füreszfog) szerű ágat bocsát, lábai sárgás-szürkék. A végtest egy es felszer (vagy kevesebb) hosszabb a fejmellnél.

A zár egy vörösessárga vagy barnás, módos domborodású köldök, hosszukás kettős nyílással, melyen elől egy háromszögletes nyujtvány áll () , belül egy határozatlan hosszlemez által választatik el egymástól ; a lemez gyenge, keskeny. Az alsó szemsor alig kihajló, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak s ezektől kettős (oldal) szemátmérőnyire állanak, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok szélétől ; a hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak. — szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól s e távolság nem kisebb annál a mely az alsó középsők között elterül. Az oldalszemek tetemes dudorokon állanak. A két sor középsői oly dereknégy-szöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok szélén hat fekete serte, az alsó közép-szemek alatt egy serte ; minden oldalon az oldalszemek alatt két-két serte.

Az első lábpár szárán, alul, a külső soron öt, a belső soron három tüske, másodvégizen, alul, öt pár tüske. A második lábpár szárán, alul, három, másodvégizen öt pár tüske. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár, a negyedikén egy nagyobb tüske.

A rágók laposkások ; előlről tekintve tövük közel kétszer oly széles mint végök, serteszerű szőrözö-tök gyer ; különben sárgásszürkék s a homlok magasságánál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok keskenyek, hosszúk, egymásfelé hajlók, sárgások, az alajk nyelv alakú az állkapcsok felehosszánál több, kétharmad-hosszánál kevesebb. A tapogatók sárgások, a szár és végiz, felül, sertes, a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve.

Méretek: ♀ Törzs	6.4— 8.7 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2.8— 3 "
I lábpár	10.5 "
II "	10.5 "
III "	6.4 "
IV "	7.3 "

♂ Kisebb, karsu. Alapszíne sötétbarna, a nőstényéhez hasonló rajzok úgy az elő mint a végtesten sárgásfehér körrajzok által vázoltatnak. A két első lábpár czombja és térdé sötétbarna, sárgásfehér pettyek-kelet gyéren tarkázva, a többi iz világos barnássárga ; az első lábpár czombján, felül, 8—10 hosszú tüske ren-detlen állásban. A két hátsó lábpár barnássárga, sűrű barna pettyezetéssel. A tapogató barnássárga, barná-val elegyes, száríze a térdnél rövidebb, külső oldala, kissé aláfele, egy hosszú, erős, kisse a pikkely üre felé hajló nyujtványt visel, mely magánál az iznél nem rövidebb ; a pikkely kanálalakú, módosan szőrös ; a nemzőrész — a tapogatót belső oldaláról tekintve — jellemezve van egy fogószerű, kettős nyujtvány által, melynek ágai egyenlő vastagságúak es oldalt-befele irányzottak () , a gyűjtő felett egészen szabadon kiállók.

Méretek: ♂ Törzs	4.8 $\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2.7 "
I lábpár	10 "
IV "	6 "

Leginkább elterjedett faj, mely nagyságra, a hímeknél színezetre nézve is, változó, úgy hogy felis-merése csak a nemzőrészek segítségével biztos. A régibb íróknál e faj nőstényei irattak le legtöbbször «X. viaticus» név alatt, de úgyannyira összetévesztettek más fajokkal, hogy az «X. viaticus» eredeti típusa megalapíthatatlan s a név az u. n. obscurus nevek közé soroltatott.

Poros utakon, bokrokon, fűben, karókon stb. mint tavaszi es nyári alak az aljakban közönséges, lassan jár s nagymester a preda alattomos megtámadásában. Karókon rendszeren a csücshez közel megla-púl s a csücsra megtelepedő rovarokat, de fajbelieit is, lassú kúszással megközelelti — et előlábpárját fogósze-rűen kinyujtva tartva, csak a két hátsó párral mászik — kellő távolságra érve prédáját hirtelenül átkarolja, ha erős, pár fonallal lepányvázza. Tavaszkor — jelesen ifjabb nemzedéke, a legszorgalmasabb fonalrópítő-leghajósok köze tartozik.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláhfenesről, Balánbányáról; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Illokról, Pancsováról, Orsováról, Jeselnitráról, a veteráni barlang tájáról, S.-A.-Újhelyről, az Alsó-Hámorból, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Friwaldszky), Dabasról (Muz. gy. Metelka Ferencz), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável János).

SPEC. 4. FAJ. XYSTICUS LATERALIS. (HAHN). OLDALAS K. SEITEN 8.

(lateralis = oldalas; a végtest diszitására vonatkozik.)

Syn. 1831. *Thomisus lateralis* HAHN «Die Arachnid.» I. p. 40.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 231, 232, 538.

♀ Előteste elenken sötét-cserbarna, sárgásfehér, széles közepesikkal, melyben semmi ekfolt nincsen, vagy csak elmosódva — néha éppen csak néhány szennyes-barnas folt által jelöltetik; a mellresz sárgásfehér, finom szegelylyel; az egész előtest magas, felül, a csik szélességeben, lemezszerűen lapos, hátul, túl a nyelecske felé, szépen meredek-ívesen lecsapott, e meredek reszen a csiktől két oldalt egy-egy sötétebb folt. A végtest szélességénél alig hosszabb, elől keskenyebb, hátul körszerűen elkerekített, szélesebb, kissé lelapi-tott; oldalai, különösen elől, elenken pirulók, néha sárgásfehérek. A hátlap cserbarnas, középrajza rendszeren csak két visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalágot bocsát. A lábak elenken barnássárgák s az előpárok czombjai néha vörössel elegyítettek vagy sötétes foltokkal tarkáltak.

A zár igen jellemző; köldökszerű, vörössárga emelkedesen gombostüfejszerű két vorosbarna fenyés dudor áll, melyet egy meglehetősen széles, vörössárga lemez választ el (✕).

Az alsó szemsor igen könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél közel kétszer nagyobbak s valamennyi szeme majdnem egyenlő távolságra egymástól (a középsők alig megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól), a középsők kevéssel közelebb a homlok szélehez mint egymáshoz. A hátsó szemsor kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A két sor középsői deréknégyszöget kepeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A homlok szélén rendszeren nyolcz serte, az alsó középszemek alatt, közepén, egy serte, az oldalszemek alatt, oldalt, két-két serte, ezek között egy hosszabb és egy rövidebb serte.

Az első lábpár szárán és másodvégizen, alul, rendszeren hat-hat pár tüske; a második lábpár szárán hat, másodvégizen öt pár tüske; a harmadik lábpár szárán két pár és egy — a negyedikén két tüske. A rágók laposkásók, tövük kevesebb mint kétszer oly széles mint végök, sertéik gyéren állanak. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, sárgások; az alajk sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató barnássárga, felül sertesen szőrös, barnapettyes, végze rövidebb mint a szár és térd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs.....	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell.....	3.5	»
I lábpár.....	10.7	»
II ».....	10.5	»
III ».....	7	»
IV ».....	8	»

♂ Kisebb, karesűbb, élénk színezetű. Fejmelle élénk cserbarna, alig világosodó közepesikkal, ebben, a hát közepe táján, egy fehérsárga előre nyúló ✓ szerű sarokfolt. A végtest alapszíne sötétbarna, szegélye finom, sárgásfehér, visszborgos középrajza elenken sárgásfehér cserbarna foltokkal. A lábak elenken barnássárgák, a két első pár czombja és terde cserbarnával foltozott és pettyezetett.

A tapogató barnássárga, szára a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala vegen egy, a pikkely szélehez szorosan illeszkedő rövid nyujtvánnyal, alján egy karejszerű lapos nyujtvánnyal, mely szélességénél nem hosszabb. A pikkely kanálalakú, módosan szőrös, nemzőszerve sötétvörös-barna, rajta egy befelé görbülő egyszerű, hasonlószerű nyujtvány áll (⤵).

Mértékek: ♂ Törzs	5.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.8 "
I lábpár	10 "
IV "	6.8 "

Eddig mint nyári alakot csak Doroszlóról ismerem; Pécs vidékeről egy példány a magyar nemzeti muz. gyűjteményében, gyűjte Friwaldszky János úr.

SPEC. 5. FAJ. XYSTICUS SABULOSUS. (HAHN). FOVÉNYES K. SAND S.

(sabulosus = homokos; lehet a tartózkodásról és színezetről is.)

Syn. 1831. *Thomisus sabulosus* HAHN «Die Arachniden» I, p. 28.

Vide: THORELL «Remarks» p. 249.

♂ Előteste barna, sárgával mintegy márványozott; a mellrész közepén ágasan oszló csiknyalábbal, mely a szemek között is elterjed, a homlok felső éle, az oldalszemek dudorait is befoglalva, esontsárga; végteste barna, széle — különösen elől — sárgásan szegelyezve, a füreszesrajznak csak vázlata még pedig esontsárga, az oldalakból benyomuló, keskeny harántcsikokkal van megjelölve, e csikok csak a végtest végén összeérők, a felsőbbek a közepén megszakítottak; lábai barnák, némi sárgás márványzattal, mely a két hátsó páron leginkább feltűnik.

E faj leginkább a hím tapogatójának sajátzerű berendezése által különbözik fajrokonaitól. A tapogató rövid, térde a vastagságánál alig hosszabb; szára hosszúságánál szelesebb és külső oldalának a vége egy a pikkelyhez alkalmazkodó hosszú vékony nyujtványba megy át, e nyujtvány — körömszerűen végződve — a pikkely megfelelő (külső) oldalán kiáll s alulról tekintve, a pikkely oldalfogacsának látszik lenni, ugyancsak a szár még alülfelül is egy görbült, vaskos nyujtványt bocsát, mely egészben előre irányzott, míg görbülete befelé es oldalt igyekszik; a gyűjtő lencsealakú, lapos, elől félholdszerűen kimetszett, *rajta semmi fogacs vagy tövis nem létezik*

Mértékek: ♂ Törzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.3 "
I lábpár	9.2 "
II "	9 "
III "	6 "
IV "	6.5 "

♀ Elöttem ismeretlen.

E pókot, egész biztossággal, csak Kolozsvár környekeről ismerem, hol kerti utakon es a bokrok tövénél heverő lehullott lomb alatt fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. XYSTICUS BIFASCIATUS C. K. KÉTCSÍKOS K. DOPPELBINDIGE S.

(bis, fascia = kétszer, csik; a fejmell világos rajzáról.)

Syn. 1835. *Xysticus bifasciatus* C. KOCH «Uibers. des Ar. Syst.» I, p. 26.

1837. Idem «Die Arachniden» IV, p. 59. (saltem ad partem)

Vide: THORELL «Remarks» p. 234.

♀ Előteste sötét-sárgabarna, felül lemezszerűen lelapított, barnás; a nyelecsketől egy világos- barnássárga sáv indul, mely a mellrész közepe táján két keskeny ágra oszlik, ezek az ágak az oldalszemekig tartva, két csikra emlékeztetnek. A fejmell vaskos, magas, a nyelecsketől igen boltozatosan emelkedett.

A végtest hosszánál nem szelesebb, elől keskenyebb, hátul elkerekített, oldalaiiban fehéres vagy szürkés, hátlapja sárgásszürke, középrajza neha elenyésző, rendszeren három visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalrajzzal. Lábai sötét-barnássárgák, felül világos, sárgás hosszszesikkel.

A zár köldökszerűen emelkedett, sötét-vörösbarna s egy majdnem körforma nyílást mutat, mely mögött (a légzőrés felett) a keret széles, fényesen vörösbarna, a köldökszerű emelkedés két oldalán két-két sekély horpadás látható.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a középsők annyira egymástól mint a homlok széletől s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor középsői oly dereknegyszöget alkotnak, mely oly magas a milyen széles.

Az első lábpár szárán, alul, kilencz tüske két sorban, a külső soron öt; másodvégizen, alul, rendszeren hat pár tüske; a második lábpár szárán rendszeren öt, másodvégizen — hét pár tüske: a harmadik pár szárán, alul, egy pár és egy tüske, a negyediken egy nagyobb tüske.

A rágók sárgabarnák, laposok, tövüknél kétszer oly szélesek mint végüknel. Az állkapcsok keskenyek, alig egymásra hajlók, barnássárgák; az aljuk az állkapcsok hosszának két harmadát eléri.

A tapogató barnássárga, bőven szőrös, végize alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Mertekek:	?	Törzs	11	m_m ebből
		fejmell	4	»
		I lábpár	12·7	»
		II » 	11·8	»
		III » 	8	»
		IV » 	8·5	»

Néha kisebb, törzs: $8 m_m$ I lábpár $10·2 m_m$

♂ Előttünk ismeretlen.¹

Magam csak egy példányát ismerem Doroszról: a magyar nem. muzeum gyűjteményében két példány «Mehadia és Orsova» jelzővel, gyűjte Friwaldszky János ur.

SPEC. 7. FAJ. XYSTICUS ULMI. (Hahn) SZIL. K. ULMEN SCH.

(ulmus = szilfa; kedvencz tartózkodásáról.)

Syn. ♂ 1831. *Thomisus Ulmi* HAHN «Die Arachniden» I, p. 38.

♂ 1861. *Thomisus erraticus* BLACKWALL «Spid. of Gr. Brit. and Ir.» I, p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 246.

♀ Előteste a nyelecskétől ivesen emelkedő, felül lemesszerűen lapos, sárgásbarna, egy világos közép-csíkkal, mely a szemesoport szélességének közel megfelel; e közep csíkban egy ékalaku sötétebb betét, mely ével a nyelecske felé fordított, s melynek csücsát a hátrés képezi. Lábai barnássárgák. Végteste igen világos sárgásfehér oldalakkal és hassal, felületén a végtest körtealakjának megfelelő körrajzú halvány bebarmitással, mely az oldalak világos színetől egy finom, barnás szegély által választatik el; e barnás hátmező közepén egy elmosódó, fehéressárga, széles hosszszesik, mely a végtest hosszának közepe táján, két oldalt, viszszhorogszerű ágat bocsát s ez ágbocsátást neha még egyszer ismétli; a hátmező vége felé egy vagy két szintén világos \wedge szerű harántcsík, neha igen finom barna vonalak által szegélyezve. A végtest nem egészen kétszer oly hosszú mint a fejmell, legszelesebb helyén saját hosszánál keskenyebb, lelapiított felületű, körtealakú, elkerekített csücsával előre felé irányzott.

¹ THORELL l. c. «The bulbous genitalis hat in *X. bifasciatus* on its under side, near the base, two strong, long, spine-like processes, which the greater part of their length run parallel with each other, only with their inward curved extremities diverging at an acute angle.» etc.

A zár egy apró, köldökszerű, barnássárga emelkedés. ∇ szerű nyílással, melyben két megközelített apró, fénylő és sötétebb dudorodás látható.

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei kétszer akkorák mint középsői s ezekhez oly távolságra állanak, mely kétszeres átmerőjüknek megfelel; középszemei ennél valamivel távolabbra egymástól s annyira a homlok szelétől, a mennyire egymástól. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél alig nagyobbak, az alsó oldalszemeknél sokkal kisebbek, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb az alsó sor középsői közöttinél. Mind a két sor középsői dereknégyszöget kepeznek, mely magasságánál alig szélesebb; a két sor oldalszemei tetemes dudorokon s nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők a felső középsőktől. A homlok legszélén 7 vagy 8 fekete serte, az alsó középsők alatt és távolságuk közepének megfelelően, a hét vagy nyolczhoz függőleges viszonyban még két serte.

Az első lábpár szárán, alul, öt pár. — a másodvégizen, alul, öt pár erős tüske, a tüskék néha páratlanok s a külső soré a nagyobb szám; — a második lábpáron hasonlóképpen. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár és egy tüske, a negyedikén három tüske egymásmögött.

A rágók vöröses-barnasárgák, a homlok magasságánál alig hosszabbak, laposkások; tövükön — elülről tekintve — kétszer oly szélesek mint végükön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, az alajkkal együtt vörössárgák; az alajk az állkapcsok hosszának kétharmadrészét eléri. A tapogató szára és végize felül tüskés, végize alig rövidebb mint a szár és térd együttléve.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.8 "
I lábpár	9 "
II "	8.7 "
III "	5.9 "
IV "	6.8 "

♂ Kicsiny, sötétvörösbarna, fejmelle közepén egy, élelvel hátrafelé fordított vörösbarnás ék, a nyelecske felől villaszerű, kétágú, sárgásfehér határral; a sötét-vörösbarna végtesten egy egészen körülfutó, keskeny, sárgásfehér oldalesik, a hátmezőn a nöstény rajzai sárgásfehér szegélyek által körvonalazva. A két első lábpár czombja és térdé sötét-feketebarna, szára és vége vörössárga, a két hátsó lábpár sötétebb vöröses-barnasárga. A tapogató vöröses-barnasárga, pikkelye kanálalakú, módosan szőrös, szára alig felét éri a térd hosszának, külső oldala végén egy erős nyujtványt bocsát, mely a pikkely szélehez alkalmazkodva, egy eles, kis, könnyeden hajlott körmöcskébe végződik, a szár e nyujtványán kívül, alul, még egy széles karéjszerű, elkerekített, a pikkely üre felé hajló, sötétbarna, lapos nyujtvány látható, mely a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna dudor, külső oldaláról tekintve két vékony nyujtványt mutat, melyek között a hátsó rövidebb, az első ennél kétszer hosszabb kissé csavarosan befele-oldalt hajló.

Mértékek: ♂ Törzs	4.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 "
I lábpár	8 "

Mint tavaszi alakot füzekről és a tómelleki sáros helyekről Doroszlóról ismerem.

SPEC. S. FAJ. XYSTICUS PEROGASTER. TH. HASAS K. BAUCHIGE SCH.

($\pi\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}$ = tulság jelzője, $\gamma\alpha\sigma\tau\acute{\iota}\rho$ = has; a végtest nagyságáról, jelesen nyujtott alakjáról.)

Syn. 1871. *Xysticus perogaster* THORELL. «Remarks» p. 249.

♂ A végtest hossztojásdad, szélességénél egy felszer hosszabb. Fejmelle szélességénél hosszabb, szép barnasárgás foltokkal, világosabb, széles közepesikkal, mely a hátrés előtt a szemekig elmosódó sötétebb hosszfoltokkal elhomályosított. A fejmell szélességénél hosszabb, domború, a hátrés táján kissé behorpasztott s a nyelecskefele lankásan lecsapódó.

A laposodó végtest szelei, különösen elől és az oldalakban finom elenken-fehér szegélyvel, mely szegély hosszráczos s a végtest vége felé elenyeszik.

A végtest alapszíne barna, középrajza vörösbarnás, ekalakú s hegyével közel a fonóig terjed, szelei módos de sűrű csipkézettel, a végso csipkék esúsa pontszerűen fehér, s itt a középrajzban barnás harántesíkok láthatók. A has vörösbarna, néha pettyezett, kétoldalt elmosódo, világos szegélyvel. A lábak sárgásbarnák, felületük egész hosszában egy világosabb és k. mely a czombokon kevésbé kifejlődött.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszeméi a középsőknel kétszer nagyobbak, a középsőkhöz közelebbre állanak mint e középsők egymás között: a középsők annyira egymástól, a mennyire a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszeméi a középsőknel nagyobbak, a középsők alig észrevehetőleg közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A két sor oldalszeme tetemes dudorokon áll, a két sor középsői oly derék négyszögben elhelyezettek, mely oly magas a milyen széles.

A láb czombok felül tüskések, az első páron három és négy tüske két sorban, a többin 3 tüske egy sorban. Az első pár szárán, alul négy, másodvégizen alul, öt pár tüske.

A tapogató barnás, száríze a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy nyujtvánnyal, mely egy kis fekete, sarló alakú, a pikkely széle felé hajló hegyes körmöcskebe végződik; alsó felén egy másik nyujtvány, mely szélessegenél hosszabb végén elkerékített és előrefele lekonyult; a nemzőrész lenesealakú, sötétvörösbarna, külső széle felé kissé behorpasztott, s itt — éppen a szeleiből — egy karéjszerű, apró, a pikkely szelét alig meghaladó nyujtvánnyal ellátva, a szár körmös, felső nyujtványa a nemzőszervét megközelíti (az egész szerkezet alólról vizsgálandó).

Mértekek: I	Törzs	5	m_m ebből
	fej mell	2.4	»
	I lámpar	10.5	»
IV	»	6	»

4 Nagyobb; végteste tojásdad, szélessegenél 1 a-dal hosszabb, sárgásszürke, elmosódo, széles, vízszintes középrajzzal. Fejmelle szélessegenél valamivel hosszabb, sárgásszürke széles közepesíkkal: homlokán gyeren álló, erős fekete sertékkal, melyekhez hasonlóak a tapogatókon is láthatók. Lábai sárgásszürkek, felületükön barnásan vonalozva — pontozottak; az első pár czombja felületen, rezszüntös sorban álló három fekete tüske, szárán alul, három — másodvégizen négy pár tüske, az utóbbin oldalt is meg egy két tüske.

A zár egy sötétvörösbarna, fényes és terjedelmes kerek köldök, tojásdad nyílással, melynek felső (a nyelecske felőli) feleben egy szabálytalan formájú sárgas dudor látható.¹

Mértekek: 4	Törzs	5.7	m_m ebből (terhes 7.4 m_m)
	fej mell	2.5	»
	I lámpar	7.3	»
II	»	7.3	»
III	»	4.8	»
IV	»	5.3	»

Mint őszi alakot (október) eddig csak Veszprémből ismerem, hol kökenybokrokron találtam.

¹THORELL l. c. azt mondja: Vulva ex sulcis vel foveolis oblongis duabus subparallelis, cocta media longitudinali testacea satulata, convexa, duplo circiter longiore quam latiore disjunctis, constare videtur. Ugy látszik, hogy THORELL példányai ifjabbak voltak, a melyeknél a zár kerete még nem fejlődött ki köldökké.

SPEC. 9. FAJ. XYSTICUS MARMORATUS. THOR. MÁRVÁNYZOTT K. MARMORIRTE SCH.

(A színek élénkségéről.)

Syn. 1875. *Xysticus marmoratus* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 54.

1875. » » idem «Descr. of several Europ. au N. Afr. Sp. p. 135.

♀ Barnán s szürkessárga vegyületű alapszínezet, az utóbbi az uralkodó; rajzai élesek. A fejmell oldalai szépen barnák, leghátul két apró csontfehér folttal; a fejmell teteje széles csikkal, mely a fejreszen barnával elegyített, a nyelecskefelé tiszta csontfehér; a felület ripacsos, rövid sertékkal eléggé ellátott; az oldalszemek dudorai fehéredők. A fejmell szélességénél nem hosszabb ($2\cdot3 \frac{m}{m}$), oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A végtest szélességénél hosszabb, felülről tekintve a fonók kissé kilátszanak, elől különben keskenyebb mint hátul. A hátlap barna, középrajza világosabb, belsejében barnán zavaros, oldalt három-három fűrészfogsezrű, élesen kifejezett ággal; a hátlap a világosodó oldalak felé szintén csipkés. A lábak csontfehér és barna vegyületűek s ez utóbbi szín a két hátsó lábpáron gyűrűzetes jeleget ölt.

A zár igen jellemző: egy patkóalakú félkeret közepén egy gombostűfejhez hasonló sima-fényes, vörössárga dudorból áll.

Az alsó szemsor módosan kihajló, középszemei távolabbra egymástól mint a nagy oldalszemektől ezek a középsőkhöz oly távolságra, mely átmérőjüket (az oldalszemét t. i.) csak kevéssel haladja meg, a középszemek sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középsőkhöz.

A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez.

A két sor oldalszemei fehérlő dudorokon állanak; a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, hét gyengébb tüske két sorban, — másodvégizén, alul, öt pár tüske.

A többi lábpár hasonló ízei szintén tüskések.

A rágók laposkások, csont-fehérlők, kevés barnás ripacsos és sertével, a homlok magasságánál kevéssel hosszabbak. A tapogatók csontsárgásokba ma foltokkal és kevés tüskével, végizök oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

Mértékek ♀ : Törzs	$7\cdot5 \frac{m}{m}$ ebből
fejmell	$2\cdot8$ »
I lábpár	8 »
II »	8 »
III »	$5\cdot8$ »
IV »	$7\cdot6$ »

♂ Az ivarérett him előttem ismeretlen; a harmadvedlésű csak bunkósodó tapogatói által különbözik a nőténytől.

E fajt csak két példány után ismerem: egy éretlen him Rákos Palotáról (Muz. gy. Pavel János), egy ivarérett nőtény Doroszlóról.

SPEC. 10. FAJ XYSTICUS ROBUSTUS. (HAHN). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE SCH.

(robustus = trop. értelemben; vaskos; az alajk erőteljességéről.)

Syn. 1831. *Thomisus robustus* HAHN «Die Arachniden» I, p. 50.? 1802. *Aranca fucata* WALCKENAER «Faun. Par. II, p. 232.

Vide: THORELL «Remarks» p. 251 et 535.

♀ Rendkívül zömök, vaskos alak, végteste alig hosszabb és alig szelesebb a fejmellnél; a fejmell oly hosszú, a milyen széles ($4 \frac{m}{m}$), magasan domború, hátul ívesen lecsapott, felülete ripacsos, a ripacsokon

kurta, erős fekete tüskék; a végtest elejének az éle szintén tüskés. A lábak rendkívül vaskosak, aránylag rövidek, sok kurta, fekete tüskével fegyverezettek.

Az előtest sötét, világosabb barna és fehéres színvegyületet, mintegy finom márványozást mutat.

Az oldalszemek dudorai előfelőkön csontfehérek (éles szem nagyítás nélkül is kiveheti); a közep-szemektől a hát közepéig egy elmosódó finom barna vonás (leginkább borszeszben) látható, melynek hátsó végétől ismét egy horgonyszerűen az oldalszemek felé kanyarodó vonás követhető.

A végtest hasonlóan márványozott, de visszahorgos középrajza, mely némileg világos, kivehető, széles, minden oldalon megkülönböztethető három visszahoroggal. A háton öt ingödör látható; négy páros és egy a végtest elején.

A végtest oldalai és hasfele sűrű, az utóbbi haránt ránczokkal borítottak.

A lábak szintén márványozottak, a végzek világosodók.

A zár egy kis sárgás, lapos, köldökszerű tércse közepén egy jelentéktelen benyomással.

Az alsó szemsor kihajló, középszemei sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középszeme-
mekhez, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak, a középsők távolabb egymástól, mint az oldalsze-
mektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó sor oldalszemeinél ellenben
sokkal kisebbek, e (hátsó) sor négy szeme egymás között egyenlő távolságra. A két sor középszemei oly
deréknégyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szára, alul, négy pár erős, kurta tüskével, másodvégize, alul négy pár hasonló tús-
kével. A többi lábpár ugyanazokon az izeken szintén tüskés.

A rágók vaskosak, a homlok magasságánál nem hosszabbak, márványozottak, ripacsosok, sok
erős sertetüskével borítottak. A tapogató márványozott, ripacsos, sok sertével fedett; végize oly hosszú mint
a térd és szár együttveve.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	4 »
	I lábpár	11 »
	IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint késő őszi alakot csak egy ♀ példány után ismerem, e nőtényt Erdélyben, Szász-Vesző-
sön találtam.

A *X. robustus* HAHN és *X. fucatus* WALCK azonossága még kétes (lásd THORELL: «Rem. on Syn.»
p. 535.), azért tettem kérdésbe az utóbbi nevet; az eldöntéshez egy példány alapján hozzájárulnom
nem lehet.

SPEC. 11. FAJ. XYSTICUS ACERBUS. THOR. KOMOR K. DÜSTERE SCH.

(acerbus == trop. durva, komor; valószínűleg a színezetről.)

Syn. 1871. *X. acerbus* THORELL «Remarks» p. 237.

♀ A *X. robustus* (HAHN) alaktársa, de sokkal kevésbé zömök, más idomú zárral és másnemű szem-
állással. (Fejmell hossza, szélessége legfeljebb 2·8 $\frac{m}{m}$).

Komor színezetű. Fejmelle sötétbarna, csontsárgás színvegyülettel, a nyelecske felől egy fehéressáv-folt
nyomul a mellrész közepe tájáig, hol ∇ szerűen kivágott; a mellrész oldalai sötétbarnak; a fejrész éle az
alsó szemsor hosszában csontfehéres. Az egész fej mell felülete sok, nem éppen erős, karesú sertékkal fedett.
A végtest kerekded, terjedelmes, elől kevéssé keskenyebb, barnaszürke vegyülettel, néha a sürke szín az
uralkodó; hátlapjának színezete elfolyó, középrajza elmosódott, s oldalágai gyakran csak feketés harántvo-
nások által némileg jelölve. A has sűrűs, vagy barnás. A lábak sötétbarnak; a két hátsó pár szára és térdé,
felül, csontfehéres hosszesikkel. A zár egy sárgászöld, vagy vörösbarna, módosan emelkedő gyűrű, mely a

légzőrész felé nyitott s kisse csatornás folytatású, körreszében sekélyen kivájt, határozatlan, ráncszerű választékkal, mely utóbbi néha hiányzik.

Az alsó szemsor igen kevesse kihajló, középszemei sokkal távolabb egymástól mint az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak s körülbelül két átmérőjűeknek megfelelő távolságra állanak a középsőktől. A hátsó sor könnyeden kihajló, oldalszemai a középsőknel nem nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor oldalszeme módos dudorokon áll; a két sor középsői oly derek négyszögbe elhelyezettek, mely magasságánál láthatólag szélesebb.

Az első lábpár szárai, alul, négy pár rövid — másodvégizén alul 5—6 hosszú tüske. A többi lábpáron, ugyan azon izék alján, szintén tüskék állanak.

A rágók lapulók, a homlok magasságánál alig hosszabbak, barna-sárgán márványozottak, ripacsosok, több erős sertével. A tapogató barnás, felületén sok erős tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint edett, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve.

Mertekek: ♀ Törzs	7·7 $\frac{m}{\mu m}$ ebből
fejmell	2·8 „
I lábpár	8·5 „
II „	8·4 „
III „	6·2 „
IV „	7 „

♂ Elöttem ismeretlen. ¹

Mint tavaszi alakot leginkább bokros helyek sivarabb tisztásairól ismerem; néha bogáncskórókon is tartózkodik.

Találtam, erdélyi részekben: Szász-Vesszősön; magyar részekben: Illokon, Panesován, Orsován, Ó-Ogradenán (Mragonya völgy), Básiáson, — megvan a magy. nemz. muzeum gyűjteményében Nagy-Váradról (Moesáry), Pécs vidékeről (Frivaldszky és Pável), Budaról (Pavel). Úgy látszik, hogy csak délibb részeit lakja az országnak.

SPEC. 12. FAJ. XYSTICUS FRATER. N. SP. ROKON K. VERWANDTE SCH.

(frater == fivér; az acerbus fajhoz való rokonságra ezélezo.)

(VIII. tábla, 177, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja; és IX. tábla, 205 ♀ felülről.)

♀ Elötteste szép barnásfekete; végteste szép sárgasan világosszürke, barna pettyezetéssel, mely néha a füreszfogas rajzot vázlatosan előtünteti. Az első két lábpár czombja és szára szép barnafekete, végizei sárgásvörösek, végökön fekete gyűrűvel, a két hátsó lábpár szára szép sárgásvörös, a végén fekete gyűrűvel, a térd és czomb szépen barna, világos sárgásfehér hosszcsikkal (a harmadik páron legélesebben kifejezett és kettős), a végzek mint az első párokon. A fejrészt arezré-sze világosodó, az alsó szemsoron végig egy sárgásfehér haránt esik; a nyelceske felett egy széles közepesik kezdődik, mely gyorsan két finom ágra szakad, a mely két ág — villamódra tágulva — a hátsó szemsorig ér — e rajz sárgásfehér. A hátsó szemsor két középsője mögött három enyésző, vörössessárga hosszvonal, mely néha a villa közét egészen kitölti.

¹ THORELL I. H. a tapogatót illetőleg a nemzőszerv szerkezetét így írja le:

«Palpi ferrugineo-fusci, bulbo piceo; pars patellaris paulo longior quam latior; pars tibialis ea brevior, versus apicem dilatata, desuper visa fere triangulari, brevior fere quam latior ad apicem, apice lateris exterioris in procursum anteriora versus et paulo foras directum, longitudine fere ipsius partis, producto; hoc procursum versus apicem abruptius compresso, apice acuminato paululo deorsum curvato, vix ad 1/2 longitudinis laminae pertinent. Latus exterius partis tibialis intra in alterum procursum excurrit latum, extus convexum, intus ad longitudinem concavum, versus apicem paulo angustatum, apice emarginato, anteriora versus, foras et deorsum directus, basi cum procursum apicalis partis tibialis ita conerctum, ut emarginatione parva tantum ab eo separetur. Laminae margo exterior aequaliter rotundatus, tuberculo vel procursum nullo. Bulbus rotundatus, lammis, subtus parum inaequalis, sub cochleiformis, in margine exteriori tuberculo vel dente parvo, nitido, pone apicem procursum apicalis partis tibialis sito, munitus; antice in setam vel spinam tenuem excurrens extus directam, circa apicem ejus subcurvatam et laminae arete appressam, praeterea inermis.»

A rágók töve sötétbarna, vége sárgásfehér. A mellvert sárga és barnával finoman tarkított. A csipők különösen díszesek: világosbarnák, végök szép fehéres szegélylyel, tövük több fehéres hosszszikkal díszlik. A tapogató kurt, barnássárga végige a többihez kepest kissé vékonyult, az egészen kevés serte áll. A lábak közül a két első pár vaskos, hosszú, a két hátsó gyengébb és rövidebb. Az első lábpár czombja felületén három ágaskodó serte, kissé haránt sorba állítva. — szárán, alul négy, végizen, alul három tüskepár. Végteste szélesen tojásdad, szélességénél csak igen kevéssel hosszabb, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor kevesse, a hátsó könnyeden kihajló; a két sor középsői egy magasságánál valamivel szélesebb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó és hátsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó oldalszemek nagyobbak a hátsó oldalszemeknél, a hátsó sor oldalszemei távolabbra állanak a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől. A zár egy kiemelkedő, karikászerű keret, mely a légzőrés felé meg van szakítva, belseje dobhártyaszerű, a közepén egy hosszráncozal.

Mértekek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·3	»
I lábpár	7·5	»
II » 	7·6	»
III » 	5	»
IV » 	5·1	»

♂ Ismeretlen.

E díszes fajt, mint kora tavaszi alakot az Alduna vidékén, Palánkán, a Trnováczai erdő tisztásainak fűvében gyűjtöttem. Dr. THORELL e fajt újnak ismerte el.

SPEC. 13. FAJ. XYSTICUS PRATICOLA. C. K. RÉTI K. WIESEN SCH.

(praticola = rétlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837—S. X. *praticola* C. Koch «Die Arachniden» IV. p. 77.

Vide: THORELL «Remarks» p. 426, 569, 572.

♀ Kicsiny, rövidlábú; végteste majdnem kerek, hosszánál valamivel szélesebb. Előteste barnászvörös közepesikkal, barna oldalakkal, szélességénél nem hosszabb, oldalról tekintve, egyenes háttal, mely a hát közepén túl meredeken a nyelesekére lecsapott; a fej eleje ívesen elkerekített, az oldalszemek dudorai jelentéktelenek. A végtest csontsárgás, barnával kevert, a barna szín a nemet jellemző fűrészfogas rajzot meg némileg de határozatlanul jelöli. A lábak barnássárgák, — barna, gyűrűjellegű, sűrűnálló foltokkal.

A zár egy vörössárga, kissé keretszerűen emelkedett köldök, mely két felől szerűen van szegélyezve, a szegély kissé sötétes, az egész keret hosszánál kissé szélesebb, alul összeérő felül szűken nyitott, belül sekélyen kivájt, két apró horpadással (a horpadás csak a mikroszkóp alatt látható).

Az alsó szemsor kihajló, középsői annyira egymástól, mint a homlok szelétől, oldalszemei nagyobbak s szemátmérőjökre állanak a középsőktől. A hátsó sor tetemesen kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A hátsó középső szemek valamivel közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz s mind a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely alsó szélességénél láthatólag magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, még pedig hossza közepe táján, két pár tüske, — másodvégizen, alul, három pár hosszú tüske. A második páron hasonlóképpen.

A rágók laposkásak; tövük csontsárga, végök sötétedő. A tapogató vörössárga-barna, gyűrűszerű foltokkal, gyözen szőrös; végige rövidebb mint terde és szára együttveve.

Mértékek: ♀ Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	4·3 »
IV »	3·2 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot füves helyekről csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 14. FAJ. XYSTICUS GRAECUS. C. K. GÖRÖG K. GRIECHISCHE SCH.

(graecus = görög; a lelhelről.)

Syn. 1838. *Xysticus graecus* C. Koch «Die Arachn.» IV, p. 65.

Vide: THORELL «Remarks» p. 240.

♀ Elötteste sárgásfehér; az oldalszemek mögött egy görbített hosszcsík s egy szegélycsík feketék; a végtest hátfele olajszürke, három fehères, keresztbefutó, hullámos szalaggal.

Az elöttest sárgásfehér, a hátsó oldalszemektől a mellrész hátsó lehajlásaig egy feketén márványozott szalag vonul, e szalag a mellrész széle szerint fut s egy sötétfekete pontba végződik. A rágók sárgás-fehérek, serteszőrösök, tövükön és végük felé füstösen barnulók. A tapogató sárgás-fehér, a szár- és végiz végén barna. A mellvért fehér, barnán porozott, szélein füstbarnába átmenő. A végtest oldalal és hasfele fehéresek, az előbbieket szürkésbarna, rézsutosan futó vonalakkal. A lábakon a czomb, térd és szár sárgás-fehér, a többi iz inkább sárgás, de mégis inkább fehérbe játszik; a czombok belső oldalán három fekete folt, máskülönben a czombok és szárok feketén pontozottak, e pontok a felület fehér vonala hosszában csikyszerűen tömörülve; a czombok tövén, felül, egy nagyobb fekete folt; a többi lábíz töve és vége szintén keskenyen fekete. Törzs $8 \frac{m}{m}$.

E fajt Koch C. i. h. eredetileg Görögországból Nauplia környékéről írta le, DOLESCHALL a «Syst. Verz. etc.» sorozatában Magyarországból is említi.

SPEC. 15. FAJ. XYSTICUS HORTICOLA. C. K. KERTI K. GARTEN SCH.

(horticola = kertbenlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837. *Xysticus horticola* (C. Koch «Uibers. d. Ar. Syst.» I, p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 252, 426.

♂ Elötteste vörössárga-barna, sötétebb barnával keverve, oldalszegélye sötétbarna, a nyelecske táján kivágásszerűen világosabb. Végteste vöröses-sárgabarna néha rókvörös, barnán porzott, hat ingödörpárral; oldalain bordaszerű sötétebb csíkok. A két első lábpár rókvörös, a két hátsó lábpár sárga.

A tapogató rövid; szára szerfelett complicált szervezettel; külső oldalán két nyujtvány, egyik a végén, mely lemezszerűen illeszkedik a fedő pikkelyhez, a másik oldalt kifelé mered, vastag, hegyesedő végevel előre felé görbül; alszínén egy mélyen kettéhasított, széles, erős nyujtvány, melynek felei lapítottak, a külső fél vékonyabb, inkább hegyesedő, a másik fél vaskosabb, a végén vastagodott kissé föl- és befelé hajlott. A gyűjtő síma, kidagadó egy finom, hosszú embolus által rugószerűen kerítve; a tövén egy kis horog.

Mértékek: Törzs $5 \frac{m}{m}$

♀ Világosabb. A zárat két terjedelmes, fekete, hosszúkas, majdnem háromszögletes folt jellemzi, melyek hegyekkel kifelé állanak.

E fajt említi Sill V. „*Thomisus*“ *horticola* C. Koch név alatt Szeben környékéről. Példányt nem láttam.

SPEC. 16. FAJ. XYSTICUS? DEVIUS. (C. K.). FÉLREJÁRÓ K. UNSTATE SCH.

(devius = köbor, állhatatlan, félreeső, messzeső stb; az első lelhelyre vonatkozik.)

Syn. 1845. *Thomisus devius* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 61, Taf. 411, fig. 997.

«♀ Előteste kimagasló fejresszel, homlokreszén számos sertevel, sárga; sötét, barnán-foltos szegélylyel; vegteste rozsdaszínű; lábai sárgások, a czombok felületen két barna hosszcsík.»

Mérték: Törzs 11 $\frac{m}{\mu}$

Dr. Koch C. e pókot, melyet Dr. ROSENHAUER (Erlangen) a «Bánátban», valószínűleg Oravicza táján talált, türe szűrt, szárított példány után írta le, úgy azonban, hogy annak megbizonyítása lehetetlen, mert a színezet nem elégséges jelleg, az ivarszervekről a leíró nem emlékezett meg. A fajt a „*Thomisus calycinus*”-sal hozza kapcsolatba s így meglehet, hogy a faj a *Misumena vatia* (CL) egy feltűnőbb színváltozata.

SPEC. 17. FAJ. XYSTICUS? CERINUS. (C. K.). VIASZOS K. WACHS SCH.

(cerinus = viaszos; a színezetről.)

Syn. 1845. *Thomisus cerinus* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 60, Taf. 411, fig. 996.

«♀ Előteste barnafekete, fejeresze felül, mellresze a szelein sárgák; vegteste agyagossárga; lábai és tapogatói élénksárgák.»

Mérték: Törzs 8.5 $\frac{m}{\mu}$

Dr. Koch C. ezt a fajt is ROSENHAUER (Erlangen) féle, Oraviczáról származó példány után írta le és a «*Thomisus lateralis* Hahn» fajjal hozza kapcsolatba, e szerint tehát *Xysticus impavidus* Thor fajjal állana viszonyban. A fenn idézett rajzhoz tartozó szemesoport után ítélve azonban inkább *Misumena*-ra emlékeztet s nem lehetetlen, hogy ez is csak a *Misumena vatia* (CL) fajnak egy feltűnőbb színváltozata.

SUBORDO VI. ALREND.

C I T I G R A D A E

(cito = gyors; gradus = lépés.)

FUTÓK.

A futók jól jellemzett alrendjének jegyei: az emelkedett, majdnem primaticus előtest, 3 vagy 4 harántfutó sorba elrendezett szemesoport; gyors mozgásra alkalmas szervezet, mely a testtörzsnek a lábakhoz való, megfelelő arányában gyökerezik.

Noha a lábak kivétel nélkül hármasszövőkarom rendszert mutatnak, a szövés itt is háttérbe lép, minek jellemző jele az, hogy az alrend legtypikusabb alakjainál (*Lycosoidae*-Parkaspókok) a szövőkarmok elköresesülése itt ott észlelhető. A lábaknak a testtörzshöz képest aránylagos fejlettsége, a futás, egyáltalában gyors mozgás képességet eredményezi, s az alrend alakjait *prédát kereső* vadászokká teszi.

A rend legtypicusabb alakjai ugyanmilyra mozgók, hogy meg a nemzedékek sorára tartozó mozzanatok sem kötik őket egy helyhez: a nőstény zacskóba szövő petéit s vadászatain magával hordozza, épen úgy, mint későbben hátán a kibújt fiakat, mindaddig, a míg ezek önálló életmódra képesek.

Itt is találunk lakhelyeket (Cselőpók-Trochosa), de ezek nem az alrend életmódjának sajátlagos irányából, hanem azon körülményekből folynak, a melyek között az illető alakok élnek, a melyek között létök biztosságát csak egy lakás hozzájárulásából merithetik (Trochosa infernalis-Pokoli Cselőpók a pusztán, Trochosa cinerea-Szürke Cselőpók könnyen áradó folyók görgetegein). E lakhelyek kapcsolják e rendet némileg a földbeszövőkhöz (biologialilag). A szervezetre nézve találunk kapcsolatokat a Csöszövőkkel (lásd Zora-Párduezpók), és a Keszegjárókkal (lásd a Futók közül: Oxyopoidae-Hinzipók, s a Keszegjárók közül: Hunnyópók-Micrommata).

A nyugró vagy mozgó prédát felkeresni, szembe megtámadni, ha menekülni akar, vagy bajosan megközelíthető, ugrással is reátámadni, ez a futók módja, evvel járulnak a pókműködés rendszeréhez.

A szövés, mint táplálékszerző közeg egészen háttérbe lép, és a mozgás sajátlagosságára esik a főszű.

A kivételbe tett alakok kivételével, a többi azon hajlékkal éri be, a melyet a véletlen szolgáltat; az alakok tehát szabadon barangolva intézik támadásaikat, gyakorolnak hatást.

Működésökre nézve, bár a röghöz kötve, de vízszintes irányban teljesen szabadok.

Az aljak rögtől fel a hegyesücsök örök havaig, mindenütt vannak ez alrendnek képviselői; de alakgazdagságának tetőpontját mégis az aljakban éri el.

A száraz talajon, a vízmelléken, a víz színén mindenütt futókkal találkozunk, melyeknek fajsoraiban (talán általános is) a fonárröptés, tehát nagyszabású helyváltoztatás szerepel s képesekké teszi őket, a hatásnak széles alapon való gyakorlására.

A nemzedékek sorát úgy látszik kizárólagosan áttelelő alakok tartják fenn.

FAM. I. CSALÁD. LYCOSOIDAE. FARKASOK. WOLFSPINNEN.

(*λύκος* = farkas; a barangoló életmódról.)

GEN. I. NEM. AULONIA, C. K.

(*αὐλή* = csatorna, völgy; valószínűleg az előtest némi nyergességéről.)

Syn. 1848. C. KOCH «Die Arachniden» XIV, p. 97.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői és a homlok széle közötti távolság nem nagyobb egy alsó középszem átmérőjénél. A felső fonópar az alsónál sokkal hosszabb. Az arez magas, közel negyszögletes, a rágók töve felett kiálló. Az alsó szemsor behajló.

SPEC. I. FAM. AULONIA ALBIMANA. (WALCK.). FEHÉRKEZŰ KOSPÓK. WEISSHÄNDIGE WIDERSP.

(albimana = fehérkezü; a tapogatón lévő fehér színről.)

Syn. 1805. *Lycosa albimana* WALCKENAER «Tabl. d'Arachn.» p. 10.

(Vide: 1848. (*Aulonia*) *albimana* C. KOCH «Die Arachn.» XIV, p. 202.

? Előteste fekete, megfekvő, igen finom es gyér szőrézzel.

A vegtest fekete, megfekvő sárgas szőrézzel. A tapogató feketebarna, *térde csontfehér*. Az első lábpar czombja fekete, a többi ize, valamint a többi láb is barnássárga.

A fej mell fejrésze keskeny, a szélesedő mellreszből prismszerűen mintegy kitölt. erősen kidülő homlokkal, síma: felülről tekintve, a mellrész mindkét oldalán két-két tetemes behorpasztás látható s a mellrész legszélén egy igen finom, szőrökből való, hófehér szegely szembeötünő; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul resünytösen a nyelecskere lecsapott. A mellvert szívalakú, fekete, zsírfenyű.

A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve, erősen az állkapcsokra esapottak, úgy hogy a kiálló homlokkal meglehetősen egy síkba esve, evvel s a hátvonallal éles szöveget kepeznek. A tapogató karesű, végíze kevés, rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesűk, elég hosszúk, hosszú nyulánk tüskekkal fegyverezve; jelesen a két első pár szárán, alul 5—6 hosszú tüske, a másodvégizen, alul, szintén hosszú tüskék; a negyedik lábpár szárán kevés karesű tüske, köröskörül pereszlenyszerűen elhelyezve.

A végtest tojásdad. A fonók közül a felső pár hosszabb az alsónál, két íze igen jól megkülönböztethető.

Az alsó szemsor négy szeme igen apró, igen közel a homlok széléhez, alig szemátmérőnyire egymástól, a sor a homlok széléhez illeszkedve behajló. A középső sor két szeme nagy, domboru, a fej elére elhelyezett, körülbelül szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme kisebb a középsőnél s távolabb egymástól, mint a középsők szintén egymástól, úgy hogy e négy szem egy előre felé könnyedén szűkülő trapezet képez.

A zár alig kiemelkedő, semmi jellemzőt sem mutat.

Mértékek. ♀ Törzs	4 m_m ebből
fej mell	1.9 "
I lábpár	4.3 "
IV "	5.7 "

♂ Karesűbb, színezete a nőstényével azonos, csak a tapogató térdé kevésbé kirívó, barnássárga. A tapogató szára szélesedő, a térdnél nem hosszabb; pikkelye fekete, terjedelmes, csúcsosan kanál alakú lekonyuló véggel, módosan szőrös (példányomon a nemzőszerv még nem tökéletesen fejlett).

Mértékek: ♂ Törzs	3.8 m_m ebből
fej mell	2 "
I lábpár	4.2 "
IV "	5.5 "

E csinos kis fajt eddig csak Doroszról, közel ivarérett állapotjában, mint igen kora tavaszi alakot, s a legszorgalmasabb léghajósok egyikét ismerem. Fonálröpitéseit már márczius melegebb napjain kezdi s a Mosztonga melletti kertek karóin rendszeren többet magával sürgölődik. Igen gyors futó s ha a szél erősödik, úgy, hogy a fonálröpitést lehetetlenné teszi, a pok esillagszerűen szétterpeszti lábait, lelapul s bevárja a szél esillapodását.

Néha egy fél perc alatt 1 méternyi fonalat fejt és elhajózik rajta.

GEN. 2. NEM. LYCOSA. LATR.

(Vide: Lycosidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra esnek a homlok szélétől, mely a szem átmérőjét kevéssel meghaladja. A felső fonó pár az alsónál nem, vagy alig hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél valamivel rövidebb. A szemcsoport tere legalább oly hosszú, a milyen széles. Az arcz (fej, előlről tekintve) magas, majdnem négyszögletes, a rágók töve felett nem vagy alig táguló, egyenes oldalakkal. A lábvegek karesűk, nyulánkok.

Kósza, futó, komor színű alakok, a melyek lakást nem készítenek és csak alkalmas helyiségekben, mint kövek alá, resekbe, körakásokba stb. vonulnak meg. Látó képességek eles, a közeledő veszélyt már messziről veszik észre. A nőstények lenescalaku peteburkaikat, a fonókhöz erősítve, mindenütt magukkal czipelik s fiaikat, egy darabig hátukon hordozzák.

SPEC. 1. EAJ. LYCOSA AMENTATA. (CL.) PARITYÁS FARKASPÓK. SCHLEUDER W.

(amentum = hajító szij, - amenta torquere : szij segítségével lövegeket röpiteni; alkalmasint a testhez erősített peteburokról.)

Syn. 1757. *Araneus amentatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 96.

Vide: THORELL «Remarks» p. 298.

♀ Olajbarna, barnássárgán kevert-szörű; a fejmen a mellrészen, a hátsó szemekig terjedve, egy terjedelmes világosodó folt, mely közepén hasított (legjobban borszeszben tűnik elő), a mellrész szélein határozatlan szegély. A lábak komor barnássárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal; a csipők egyszínűen, élénken barnássárgák.

A fej mell, felülről tekintve, hosszukás szívalaku, előre felé módosan felemelkedő; oldalról tekintve hátrónala majdnem vízszintes, alig észrevehetőleg nyerges hajlású, s a hátrés végével kezdve a nyelecskére lecsapott; megfekvő szőrözete bőven sárgásbarnával kevert, felálló szőrözete gyér, fekete, hosszú, a szemek területén leginkább feltűnő. A mellvert sötétbarna, barnássárga szőrözettel bőven fedett. A rágók elég hosszúk, az első lábpár végizénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak, barnássárgák sötétedő végekkel, lefelé álló sötét szőrözettel, mely színöket nem fedi el.

Az állkapcsok barnássárgák, szélesek, elől elkeresítették; az alajk sötétebb, az állkapcsok felehoszszának körülbelöl megfelelő. A tapogató barnássárga, barna foltokkal és gyűrűkkel, szőrös: valamennyi ize felületén karesú tüskék állanak, végize alig hosszabb a száriznál és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak hosszúk, — különösen az utolsó pár — karesúk, finoman kifutó végekkel és bő fegyverzettel. Az első pár szárán, alul, a végén egy pár rövidebb, hátrafelé két pár hosszú, kissé megfekvő tüske, e másodvégizen hasonlóképen; czombja felülete végén több kurta tüske, ezek mögött, egymásután állva, két hosszú tüske; a szára és másodvégize felületén a rövid, megfekvő szőrözet közöl 2—3 tapintó szőr áll ki.

A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés; valamennyi pár czombja felületén egymás után álló két hosszabb tüske.

A végtest terhes állapotban hossztojásdad, nem terhesben hátul ellapított, elől kissé keskenyebb; hasa a felületnél valamivel világosabb.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlőek, a homlok szélétől átmérőjüknél távolabbra állanak, a középsők valamivel távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor a középsőnél láthatólag rövidebb. A középső sor két szeme nagy, bőven egy szem átmérőnyire egymástól és fél átmérőnyire az alsó, oldalszemektől. A hátsó két szem az alsó szemeknél sokkal nagyobb, a középszemek fél átmérőjét is meghaladja, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középszemektől, s ezekkel egy előre felé szűkülő trappezet alkot.

A zár barnássárga, egy lóherelevélhez hasonló beosztású; a légzőrés felé, nyelv helyett, egy szív alakú lemezzel () neha az osztás hiányzik, de a szívalaku lemez határozottan kivethető.

Mértékek: ♀ Törzs (terhes)	8.5 $\frac{m}{mm}$	ebből
(nem terhes)	7	»
fej mell	3.5	»
I lábpár	10.5	»
II »	9.8	»
III »	10.5	»
IV »	14.8	»

A peteburok barnássárgás, lenesealakú, finom szövetű, úgy hogy a peték kisse áttetszenek; átmérője $5.5 \frac{m}{m}$.

♂ Valamivel karesubb; tojásdad, kis végtesttel; lábai halaványabb foltokkal és gyűrűkkel, a testhez kepest világosodók. A tapogató vaskos, vörösesbarnás, foltos, a vege fele bozontosan-feketeszőrös; száríze hosszabb a térdnél, előrefele vastagodott, a pikkely tövével nem keskenyebb, gazdagon szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt eesetesen szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy, mintegy tokból kiálló, vaskos, előreirányozott vörösbarna tüskét visel, a tüske valamivel rövidebb, mint a mennyire a pikkely csúcsától hátra áll.

Mertekek: ♀ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.7 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

Legközönségesebb fajaink egyike, melyet tavaszkor és őszkor is bőven találhatni erdőkben, ligetekben, árnyasabb helyeken s a nádasok szélén is. Őszkor inkább ivarérett hímek, tavaszkor a burkaikat czipelő nőstényeket kaphatni és úgy látszik, hogy nőstényei (legalább nálunk) áttelelnék.

Igen gyors futó és kizárólagosan a föld színén tartózkodik. A peteburok a nőstény fonóíhoz van megerősítve s az állatot futásában legkevésbé sem gátolja; peteburkát igen szereti s ha elvétetik tőle, hosszasan keresi, megfélekedzik minden veszedelemről, ha megtalálja rágóival és tapogatóival megragadja s biztos helyre czipeli, hol ismét fonóíhoz erősíti. Különösen ifjú nemzedéke a legszorgalmasabb leghajózók köze tartozik. Ez a faj azonosnak vetetik a LINNÉ leírta «*Aranca saccata*» fajjal, mely jogosan eltöröltetett, már azért is, mert a «saccata: zacskos», úgy a mint LINNÉ értette, az egész alrend valamennyi alakjára talál és számos tevedésnek lett kuforrása.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező-Zahrról és számos más helyről, de kizárólagosan csak az aljakból és az előhegységéből; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Bázsiásról, az Alsó Hámorból; a magy. nemz. muzeumban megvan: Nagyváradról, Tátrafüredről (Friwaldszky), Budapestről, Ungvárról.

SPEC. 2. FAL. LYCOSIA LIGNARIA. (CL.). TÖNK F. HOLZ WOLFS.

(Lignum = fa; az erdőben való tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Aranus Uguarius* CLERCK «*Arad. Suec.*» p. 90.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 294.

♀ Fekete; végteste és lábai sok fehérrel tarkázva.

A fejmell durván szemesézett, közepén egy szakadozott fehér hosszsesikkal; a mellrész oldalai hasonló színű szegélylyel. Lábai feketék, barnás gyűrűzettel, a gyűrűzet osztása fehér szőröcskéekkel. A végtest fekete, csak néhol eesetszerűen tömörülő fehér szőröcskéekkel mintegy pettyezetve.

A fejmell szívalakú, mellrészke keskenyedő, feje részke észrevehetőleg felvetett, magas; oldalról tekintve a hátvonal kisse nyerges, hátul a nyelecskére lecsapott. A mellvért fekete, szőrös, a csipők egyszínűen barnássárgák. A rágók vörösbarnások, vegeik sötétebbek, szőrözetük fekete, fehérrel elegyes, gyér. Az állkapcsok szélesek, végök elkerekített, barnássárgák; az alajk sötétebb. A tapogató vörösbarna, barna gyűrűzettel, sok fehér szőrökkel, a czomb, térd és száríz felülete hosszú tüskékkel, a végiz hosszab a szárnál, de rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak hosszúk, karesűk, a fekete szín az uralkodó, a barna szín gyűrűket alkot. A fegyverzet bő, de nem erős. Az első lábpár szárán, alul, egy pár rövid és négy pár hosszú, karesű tüske; másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. Valamennyi czomb felületen három hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskes, terde csúcsán tüske áll.

A végtest tojásdad, hasfele szürkés, felülete fekete feheren habos.

Az alsó szemsor négy szeme apró; egyenlő, egyenes sorban; középsői kevésse távolabbra egymástól mint az oldalszemektől a közel két szemátmérőnyire a homlok szélétől. A középső sor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól s bőven fél átmérőnyire az alsó sor szélsőitől. A hátsó sor két szeme kevésse kisebb a középsőénél, s kétszerénél is nagyobb távolságra áll egymástól, mint a középsőtől. A középsor két szeme között egy serteüstök.

A zár egy terjedelmes, szivalakú, vörössárgás terese, a köridomot ismetlő alakú kivájással, e kivájas alján, tehát a legzörös felől, egy szivalakú, sima betéttel.

Mertekek, ♂: Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5	»
I lábpár	13	»
II »	12.5	»
III »	12	»
IV »	15	»

A peteburok laposan lencsealakú, zöldeskék (borszeszben szennyessárgásbarna), 6 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.
♂ Elöttem ismeretlen.

Igen gyors futású állat, melyet eddig csak az Alsó Hámor (Borsod) fenyő ertések vágásos helyeiről (Jávorkút, Feketesár) néhány példány után ismerem. E faj megkülönböztető jellegei között az első lábpár szárának négy pár hosszú tüskéje az első helyen áll, s e jegy alapján, melyhez még a végtest fehér fekete színe, sőt a peteburoké is hozzá járul; ide sorozom azt a Lycosát is, a melyet a Kárpátokon még a Kriván legcsúcsán is feltaláltam; de csak harmadvedlésű példányok után említhetem meg, melyek bozontosabb szőrözet mellett majdnem egyszínűen barnás-fekete lábak által tűnnek ki; burokezipelő nőstényeket számosat láttam; de elfogásuk nem sikerült, mert villángyorsan menekültek a roppant sziklatömbök közé, melyeket emberi erő megmozdítani képtelen.

SPEC. 3. FAJ. LYCOSA LUGUBRIS. (WALCK.). GYÁSZOS F. TRAUER W.

(lugubris = gyászos; itt a színről.)

Syn. 1802. *Aranea lugubris* WALKENAE «Faud. Paris» II, p. 239.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 276.

? Sárgásszürke. A fejmell közepén egy határozatlan, világosodó hosszsesik. Lábai sárgásszürkék (borszeszben vöröslők), leginkább csak a czombokon előtüenedező, elmosódó barnás foltokkal.

A fejmell hossz-szivalakú, fejerése elől egyenesen elmetszett, prismaszerű, a szemtér fekete, a középső szemsor szemei között egy gyér szőrecset; a szőrözet megfekvő, sárgás, a mellrész közepén es szélein világosodó. Elölről tekintve, az arc magas, majdnem négyszögletes; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, hátul lankásan a nyelecskére lecsapott. A mellvért barna, sárgás szőrözettel. A rágók vöröses-sárgák, egyszínűek gyéren álló, hosszú, sárgás szőrözettel, az első lábpár elsővégizénél valamivel rövidebbek, czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapesok szélesek, vörössárgások, elől elkerekítettek; az alajk sötétebb, csúcsos, az állkapesok felhosszát felülmúlja. A tapogató karesú, sárgás; czombja és szára némi homályos gyűrűzettel; ízei, felül, hosszú tüskékkel; végize oly hosszú vagy alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesúk, finom hosszú fegyverzettel.

Az első lábpár szárán, alul, a végén, egy pár rövid, e mögött három pár hosszú finom tüske, a másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Az első és második lábpár térd csúcsán egy tapintószőr, a harmadik és negyedik párén egy nyulánk tüske.

A végtest (terhesen) hossztojasdad,

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlők, egyforma távolságra egymás között, a homlok szelétől egy szemátmérőnél távolabbra állnak, a sor a közép sornál rövidebb. A középsor két szeme nagyobb, szemátmérőnyire egymástól, felátmérőnyire az alsó sor szélsőitől: a hátsó sor két szeme alig vagy nem kisebb a középsőnél s körülbelül másfelszer távolabbra áll egymástól mint a középsor szemétől, a melyekkel egy előrefele szűkülő trapézot alkot.

A zár egy hosszúkás terese, hosszúkás kivájasában egy középlemezzel, mely a legzörés felé egy haránt lemezbe ütközik, a melylyel egy igen jól kivethető J szerű alakot kepez.

Mértékek: ♀ Törzs (terhesen)	7 m_m ebből
fejmell	3 "
I lábpár	8 "
II "	8 "
III "	8 "
IV "	12.5 "

Peteburka lencsealakú, szürkés, 4 m_m átmérőjű.

♂ Kicsiny, karsú; színezete a nőstényétől elütő. Fekete; a fejmell közepén egy, a hátsó szemsor szélességének megfelelő, az egész előtesten végig vonuló fehér csík, mely a végtestre átmenve, azon is végig tart; a végtest oldalai szürkésbe átmenők. A lábak czombjai barna vagy barnás-fekete főkkel s csak végök felé világosodnak; a többi iz vöröses- vagy szalmasárga, a végek rendkívül finomak. A tapogató barnafekete, a pikkely domborodása vöröses vagy csontsárga. A szár a térdnél sokkal hosszabb, vaskos, bozontosan szőrös; a pikkely csúcsos, felületen módosan, csúcsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve, oldalról tekintve, egy előre irányzott, kissé lelhajló, karsú tüskét visel.

Mértékek: ♂ Törzs	4.7 m_m ebből
fejmell	2.2 "
I lábpár	9.5 "
IV lábpár	11.5 "

Tavaszi alak, mely különösen a vigályos erdők, bokros helyek talaját, a gyalogutakat, de a mezőt is kedveli, rendszeren roppant mennyiségben fordul elő s tetemesen hozzájárul annak a selymes fénynek a létesítéséhez, a mely a tisztások fűvét borítja. A him roppant gyors futó, néha ugrálva menekül.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról. Hegyi alaknak eddig nem tapasztaltam.

SPEC. 4. FAJ. *LYCOSA MONTICOLA*. (CL.). HEGYI F. BERG W.

(*monticola* = hegyen lakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus monticolus* CLERCK «*Arad. Suec.*» p. 91.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 285.

♀ A *Lycosa lugubris* rokon alakja, ettől leginkább nemzőszerve által megkülömböztetve.

A fejmell barnás, közepén egy keskeny világos csikkal, szelein hasonló szegelylyel; a középsík a végtest elején is folytatódik, melynek általános színezete barnás, szürkés sok fehérrel elegyes, megfekvő szőrözettű; a has szennyesfehér. A lábak agyagsárgások, sok barna folttal.

A fejmell hosszúkás-szivalakú, magas; a fej, előről tekintve, majdnem négyszögletes, alig pofásodó, alsó feleben sárgás arcot mutat, a középszemsor két szeme között tetemes üstök látható.

A mellvért barna, világos szőrözettel. A rágók töve agyagsárga, végök elmosódva barnuló; szőrözettük, gyéren állva, sárgás, barnással elegyes; hosszúságuk megfelel az első lábpár végizének, e láb czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elkerékítettek, az alajk csúcsos, és sötétebb.

A tapogató vörössárga, kevés barna folttal, felülete kevés tüskevel; végze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karsúk, finom végűek; az első pár szárán, alul a végén egy pár rövidebb, e mögött két pár hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A fegyverzet egyebekben a *L. lugubrise*-vel talál.

A végtest hossztojasdad.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a középsők alig észrevehetőleg nagyobbak s oly távolságra a homlok széletől, mely másfél átmérőjüknek megfelel. A középső sor két szeme meglehetősen nagy s másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sorénál, az alsó sorénál ellenben nagyobb s körülbelül másfélszer annyira egymástól mint a közép sor szemeitől.

A zár egy vörössárga, szélességénél hosszabb, a légzőrés fele kissé táguló, ott elmetezett lemez, alig észrevehető behorpadással; elmetezett végén a sarkok mintegy becsipettek.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	7.5	»
II »	7.5	»
III »	7.8	»
IV »	12	»

♂ Kisebb, karcsubb, színezete a nőstényétől elütő. Elő- és végteste fekete; az előtest közepén egy végig vonuló, keskeny, fehéres hosszcsík, mely a végtest elején is követhető. A lábak czombjai füstbarnak, a két első pár többi íze szennyes sárga, a két hátsó páré barnássárga.

A has szürkülő. A tapogató barnássárgás, szára és pikkelye feketés. A szár nem hosszabb a térdnél, tetemesen vastagodó, szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt módosan szőrös; nemzőszerve, belső oldalról tekintve, egy igen megfekvő, feketebarna, oldalt és kifelé irányozott, lapos és tompa lemezt visel.

Mértékek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	8	»
IV »	10	»

Ámbár a sikon is előfordul, mégis inkább hegyi alak, mely a havasokon a törpefenyő tenyeszőven túl is előfordul s a *L. lugubris*-nél gyerebben található.

Ismerem Doroszlóról, Mehádiáról (Damoclet csúcs), Tokajból (Kopasz), az Alsó-Hámorból (Hollós), a Krivánról (a csúcs alatt), Lykauráról (Liptó).

SPEC. 5. FAJ. LYCOSA PROFUGA. N. SP. BOLYGÓ F. IRRENDE W.

(profuga = számkivetett; futó; az életmódról.)

(VIII. tábla 181, a szemesoport, b a ♂ tapogatója, c mérték.)

♂ Előteste fekete, fehéres szőröcskéekkel; végteste porszinű szőrözettel fedett; a két első lábpár czombja, tövétől számítva, félig fekete, a többi íz élénken, világosan barnássárga, a két hátsó lábpár egészen barnássárga. A lábak karesúk, hosszúk.

A fejrész prismaticus, a mellrész tágult. A mellvert barnásfekete, szőrös; a két hátsó lábpár csipője barnássárga, a két első páré fekete, barnássárgával (jelesen a második páré) elegyes. A rágók feketék, legcsúcsoson kis mértékben barnássárgák; az állkapcsok barnássárgák. Az első lábpár szárán négy, másodvégizén három pár hosszú, karesú tüske, — a második lábpáren hasonlóképen. A végtest keskenyedő, kicsiny.

A homlok vörhenyes, alsó szemsora a másodiknál rövidebb, szemei igen aprók, egyenlők; a második sor két szeme nagy, valamivel többre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a második sortól.

A tapogató fekete, száríze a térdnél valamivel hosszabb és tetemesen vastagodott; szőrözete hosszú, felálló; pikkelye lehajló, csücsösen kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve, feketebarna s egy nyereg-szerű, melyen benyomott gyűjtőt mutat, melynek hátulsó fele majdnem csücsszerűen kiálló.

Mértékek : ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	"
I lábpár	7	"
II "	6.5	"
III "	5.5	"
IV "	8.8	"

♀ Ismeretlen.

E rendkívül sebesen futó és futás közben ügyesen ugráló, csinos kis fajnak egyetlen himjét Tokaj és Rakamaz között egy legelő silány talaján fogtam. Juniában ivarérett. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. LYCOSA PROXIMA. C. K. ROKON F. VERWANDTE W.

(proxima = legközelebbi, mint fajrokona a L. monticola.)

Syn. 1848. *Lycosa proxima* C. KOCH «Die Arachniden» XV, p. 53.

Vide : THORELL «Remarks» p. 287, 288. (in §. Lyc. monticola.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy keskeny, világosodó vöröses hosszcsikkal, mely a hátrés táján alig tágul s a szemtérese hátsó határáig ér, a mellrész szelein egy hasonló szegély, mely hátul leginkább látható. A középsík elmosódva bár, de mégis a végtest elején is észlelhető. A végtest szürkés és különösen sok vörössárga szőrökkel elegyes színű. Lábai vöröses barnasárgák sűrű füstbarna gyűrűzettel. A fejmell hosszúkás szivalakú, a fej kis mértékben felvetett. A mellvért barna; finom, megfekvő szürke- és felálló barna szőrözettel. A rágók csak füstössárgák, tövük felé világosodnak, gyeren szőrösek. A tapogatók barnássárgák, vörösesbarna gyűrűzettel, a czomb, térd és száríz felülete módosan tüskés, végíze rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, az elején egy pár rövidebb, e mögött egy pár hosszabb, már az oldalak felé elhelyezett, e mögött két pár hosszú tüske.

Az alsó szemsor egyenes, távolabbra a homlok szélétől mint a középsortól, szemei egyenlőek. A középsor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőknél kevésse kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár a L. monticolaétól egészen elüt; elől résszerűen hasított, a hasítékból kilátszik a lemez, a légzőrés felé e hasíték kissé tágitott s itt a lemez két ágra oszolva két bemélyedést kerít be (Λ).

Mértékek : ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	"
I lábpár	7.4	"
IV "	10.5	"

♂ Kisebb, karesű, színezete a nőstényétől elütő. Fejmelle fekete, közepén egy vörösesen áttetsző keskeny hosszcsikkal. Végteste fekete, kevés vöröses szőrökkel. Az első lábpár czombja és térdé végig fekete, a többi lábpár czombja a vége felé sárgás, barnán gyűrűzött és foltozott.

A tapogató *karesű*, egészen barnafekete, száríze alig hosszabb a térdnél, kevésé vastagodott; különösen alul szőrös; a pikkely csücsös, a csücs alatt módosan szőrös; *nemzőrészén semmi tüske*, gyűjtője csak behorpasztott, a horpadásban — a külső oldalról kissé hátulról tekintve, két igen apró, tompa fogacs látható.

Mértékek : ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	"
I lábpár	6.5	"
IV "	8.5	"

Mint igen koratavaszi alakot eddig egyedül csak Doroszlóról ismerem, hol a nádasok melletti füves helyen futkároz.

THORELL tr. kritikai jegyzete (lásd a «Remarks on Syn. i. h.» oly ♀-re van alapítva, a melyet Dr. KOCH LAJOS-tól ez pedig Róma környékéről kapott. Az itt leírt hímeket biztosnak tartom. Ugy látszik, hogy e faj déli elterjedéssel bír.

SPEC. 7. FAJ. LYCOSA PRATIVAGA. L. K. RÉTJÁRÓ F. WIESEN W.

(pratium = rét, vage = kőborolva, a tartózkodásról.)

Syn. 1870. *Lycosa prativaga* L. KOCH «Beitr. z. K. d. Spinn. Faun. Galiz.» pag. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 304, 306 (in § L. amentata et pullata.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy rövidke, jelentéktelen, világosodó közepesikkal; a mellrész, szélein, alig feltűnő világosodó szegélylyel. A végtest elején egy rövidke, világosodó, nem feltűnő csík; a szőrözet szürke-barnás, elegyes, a végtest vége és oldalai felé fehéressel kevert. A lábak szennyes barnássárgák, nem kirívóan, de igen sűrűn barnán gyűrűzöttek.

A fejmell hosszúkás-szívalakú, magas; a fejrsz kissé felvetett, keskeny, sok serteszerű szőrrel. A mellvért barna; megfekvő, rövid, fehéres és felálló, hosszabb barna szőrökkel. A rágók barnás vörösek, gyér szőrözettel; oldalról tekintve, tetemesen az állkapesokra csapottak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsővégíze s e pár czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapesok szélesek, elkerekítettek, barnássárgák; az alajk közel háromszögletes, csúcsos, az állkapesok felehosszát meghaladja. A tapogató vöröses barnasárga, czombja sötétebb, térdíze csúcsán s a szár felületén egy-egy tüske, végíze kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karcsúk; az első pár szárán, alul és elején egy pár rövid — e mögött két pár hosszú tüske, másodvégízen hasonlóképen; valamennyi lábezomb felületén két-két hosszú tüske.

A végtest tojásdad, hasfele sok szennyesfehér szőrrel.

Az alsó szemsor egyenes, négy szeme apró, a középső kettő láthatólag távolabbra egymástól mint a szélsőktől, a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel nagyobb. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól, annyira az alsó sortól, mint ez a homlok szélétől. A hátsó sor két szeme a középsőknél valamivel kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár magasságánál szélesebb; a nyelecske felé \smile szerű kettős ívet képez, mely alatt, az ívek összetalálkozási pontján, egy, a légzőrés felé irányozott, kisse hasított borda látható, e bordától két oldalt, tehát az ívek alatt, két terjedelmes kivajás szemlélhető.

Méretek:	♀ Törzs.....	6	m_m ebből
	fejmell.....	2.7	»
	I lábpár.....	8	»
	IV ".....	11.5	»

A peteburok vastag-lencsealakú $3.8 m_m$, átmérőjű.

♂ Alig kisebb; a nőténynyel azonos színezetű. Tapogatója barnás, pikkelye feketés; száríze a térdíznél valamivel hosszabb, vaskos, bőven szőrös; a pikkely csúcsos, a csúcs egy kis, a szőrözetbe rejtett horogba végződik; nemzőszerve egy sárgászöröses, hosszú, előre és kifelé irányozott igen megfekvő s egyenletes vastagságú lemezt visel, mely a tapogató külső oldaláról tekintve legjobban látható.

Méretek, ♂:	Törzs.....	5.7	m_m ebből
	fejmell.....	2.4	»
	I lábpár.....	8	»
	IV ".....	10.5	»

Mint igen koratavaszi alakot Apatinból, mint nyári alakot Tokajból ismerem.

SPEC. S. FAJ. LYCOSA ANULATA. THOR. GYŰRŰSLÁBÚ F. EINGELBEINIGE W.

(anulus = gyűrűske; a lábak diszéről.)

Syn. 1871. *Lycosa anulata* THORELL «Remarks» p. 299.

♀ Előteste sötét olajbarna, három világosodó, elmosott hosszúsíkkal, melyek közül a középső meg legjobban kifejezett, a nyelecske felé csúcsosodik, a szemek felé keresztyszerűen tágul, de e tágulás a szemtér hátsó szélén elenyészik; a szemtér sötét; végteste sötétbarnás, olajzöldes szőrözettel, elején egy világosodó orsófolttal, e mögött igen határozatlan, világosodó foltokkal; lábai olajsárgák sötétebb gyűrűzettel és foltokkal elég sűrűn megrakva. Valamennyi rajz a borszeszben elesedik; száraz állapotban a fakó szőrzet által elborítottatik.

A fej mell jól fejlett; mellrésze kissé tágult, a fejrés prismaticus. A mellvért barna, fehères szőrözettel. A rágók, állkapcsok és az alajk szennyes agyagsárgák, a rágók tövük felé kissé barnultak. A tapogató a lábakéhoz hasonló színű, gyűrűzött; térdén, szárán és czombján néhány fekete, karesú tüskével, végíze rövidebb mint a térd és szár együtt véve. A lábak karesú, finom végekkel, erős, hosszú fegyverzettel; gyűrűzet szerint: a czombon 4, a térdén 1, a száron 3 gyűrű jól megkülönböztethető.

Az első lábpár szárán, alul, három hosszú és ugyanitt, de legelöl, egy rövid tüsképpárral; másodvégizen alul, három hosszú tüsképpárral; a harmadik és negyedik lábpár térdén, felül, a legesúcsán egy hosszú tüske; valamennyi pár czombján, felül, szárán és másodvégizen, alul, sok, hosszú és megfekvő tüske. A végtest tojásdad, elég domboru.

Az alsó szemsor negy szeme apró, egyenlő távolságra egymástól s távolabbra a homlok szélétől mint a második sortól; a második sor két szeme nagy, egy szemtérmerőnél nagyobb távolságra egymástól; a harmadik sor két szeme, a második sorénál kevéssel kisebb és sokkal távolabbra egymástól mint a második sortól.

A zár egy elenken sárgászörös, világos, fenyés terese, mely szélességénél hosszabb, a nyelecske fele kikerekített, a légzőrés felé nyelvszerűen kinyúló s ismét kitágulva, elkerekített.

Mertekek: ♀ Törzs	6.8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.6 »
I lábpár	8.5 »
II »	7.0 »
III »	7.2 »
IV »	10.0 »

♂ Kisebb, karesúbb, egészben sötétebb; a lábak gyűrűzete csak a czombokon kifejezett, különösen a felületen sötét. A tapogató czombja és térdje világos, bunkója a szárral együtt sötétfekete; a szár vastagodott, tömötten álló, durva, fekete szőrözettel; pikkelye csúcsosan kanálalakú, kurtán szőrös, csúcsa alatt egy gyér ecsettel; nemzőszerve egy sötét színű, egyszerű, csak kevéssé domborodó gyűjtőből áll, melyen csak egy apró, jelentéktelen dudorocska látható.

Mertekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 »
I lábpár	7.8 »
II »	7.4 »
III »	7.4 »
IV »	10.2 »

E jeles fajt, melyet THORELL tanár francia és olasz példányokra alapított, mely tehát déli jellegűnek látszik lenni, eddig csupán csak Doroszlón, a moesarak szélein, még pedig mint kora tavaszi alakot észleltem.

SPEC. 9. FAM. LYCOSA POECILA. N. SP. TARKA F. BUNTE W.

(ποικίλος = tarka; a színezetről.)

(VIII. tábla 178, *a* szemecsoport, *b* törzs, *c* a ♀ zárja, *d* mérték.)

♀ Elötteste barna; szemtereseje fekete; szélei széles, sárga szegelylyel, mely a homlokon egyesül, a nyelecske felett ellenben megszakad; a nyelecsketől egy sárga középcsík indul, mely a szemterese közelében elenyeszik. Lábai karesűk, vörössárgák, a negyedik pár igen hosszú; valamennyi íze sűrűn rakott, egyenetlen szélű, barna gyűrűfoltokkal ékesítve. Végteste olajbarna, elején sárgás lándzsafolttal, hasa szenny-sárgás.

A fejmell hosszúkás, közel prismaticus. A rágók vöröses sárgák, oldalról tekintve, végökkel az állkapcsokra csapottak. A mellvért kerekded, sárga, sűrűn szőrös. A tapogató sárgás, keves igen enyésző folttal, módosan szőrös, minden ízén néhány sertetüske, végíze oly hosszú, mint térd és szára együttvéve. A lábak karesűk, igen finom végekbe kifutók; az első pár szárán, alúl, a legvégén egy pár rövid — a közepén és töve felé egy-egy pár igen hosszú tüske, — másodvégizén hasonlóképen; a második lábpáron hasonlóképen, s azonkívül a szár belső oldalán is egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén alúl és oldalt több tüske.

A végtest hosszúkörded, aránylag kiesiny.

Az alsó szemsor egyenes, a másodiknál valamivel rövidebb, középsői valamivel nagyobbak, távol-sága a homlok széletől annyi, a mennyi a második sortól; a második sor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál kisebb, sokkal távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy igen terjedelmes, aránytalan nagy, barnászörös, szélesen nyelvvalaku lemez, melynek legzörés felőli sarkain egy-egy barna, gombostüfejszerű dudor látható.

Mertekek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·1	»
	I lábpár	9	»
	II	»	8·3	»
	III	»	8	»
	IV	»	13	»

♂. Ismeretlen.

E csinos kis pók leginkább reteken fordul meg és sebes, ügyes futása által tűnik ki; a kisse nyirkos talajt különösen kedveli. Több helyről ismerem, u. m.: erdélyi részekből Szász-Vesszősről és a Körös-szorosból (Feketető körül); magyar részekből: Apatinból, Lucsivnárról (Kárpátalja); Mocsáry Sándor S.-A.-Ujhely körül gyűjte. (Műz. gy.)

SPEC. 10. FAM. LYCOSA FARINOSA. N. SP. LISZTES F. BESTÁUBTE W.

(farinosa = lisztes; a színezetről.)

(VIII. tábla 179, *a* szemecsoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* ugyanannak nemzőszerve nagyítva, *e* mértékek.)

♀ Elötteste barna, feheres szőrözettel, mely a szemterest is elborítja; végteste barna, szenny-szörözettel, mely a végtest vége felé néhány elmosódó \wedge szerű ágrajzot alkot; hasa barna, szenny-szörözettel. Lábai vörösesbarnák, szenny-szörözettel borítottak, vaskosak, elmosódva foltosak.

A fejmell kevesse prismaticus, elől elkerekített; pofái kissé kidagadók. A mellvért szélesen szív-alakú, vörösesbarna, fényes, keves szőrözettel. A rágók töve szenny-sárgás-fehéres, a vége barnuló. A tapogató sok sárgás szőrrel és elfolyó barna foltozattal; végíze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Az első lábpár száran, alul, három tüsképpár, másodvégizen, alul, három tüsképpár; a második lábpáron hasonlóképen.

A végtest hosszkörded, elege magas.

Az alsó szemsor oly hosszú, mint a második, kevéssel távolabbra a homlok szeletétől mint a második sortól, szemei egyenlők; a második sor két szeme nagy, bőven egy szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb, távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy széles \perp szerű osztólemezzel, melynek könyökeiben egy-egy barnás dudor látható; a lemeznek a nyelecske felé álló vége dudorszerű. Az egész zár vörösesbarnás.

Mértékek: ♀ Törzs	10 $\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	4·3 »
I lábpár	9 »
II »	8·6 »
III »	8 »
IV »	11 »

♂ Alig kisebb; hosszabb, erős lábakkal. Az előtest szőrözete egy szemterese szélességű szemnyes-fehéres közepesikká alakul, mely finom, barnás hátárokkal szegélyezett; a végtest felületén végig egy hasonló csík, inkább szalag, mintegy folytatása az előbbinek; a szőrözetben sok a fakó színű is, mi földszürkeve teszi az alapszínezetet. A tapogató sötét; terde a szárnál valamivel hosszabb; pikkelye kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, alulról tekintve e gyűjtő egy reszűtős, széles csavardást mutat, a gyűjtő oldalán, a pikkely külső szelének közvetlen közelében egy kis horgos, eles, kis körmöske látható.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{mm}$ ebből
fej mell	4·4 »
I lábpár	10·3 »
II »	9·9 »
III »	9·5 »
IV »	12 »

E fajnak egyetlen párja, mint kora tavaszi alak (márczius) Doroszló mellett a Mosztonga mocsáros szelén találtatott. Dr. THORELL nem ismerte. Megjegyzésem az, hogy a pófák alkotásánál fogva e faj nem szerint legalább is közeli rokonságot mutat a Tarentula-nemhez.

SPEC. 11. FAJ. LYCOSA FESTINANS N. SP. GYORS F. RASCHER W.

(festinus = siető; a mozgásról.)

(VIII. tábla, 180, a szemesoport, b a ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste barna, a hátres körül világosodó; lábai karesűk, hosszuk, vörösbarnások, számos sötét gyűrűsfolttal; végteste barna, elején egy rövidke lándzsafolttal.

Fejmellének fejeresze prismaticus, a mellrésze szelesedő; a szemterese sötét, pófai kissé világosodók. A mellvért szélesen szívalaku, sötét vörösbarna, kevés fehéres szőrözettel. A rágók töve elmosódva barnás-sárga, vége sötétedő. A tapogató barnássárga, sok barnás, gyűrűsfolttal, eléggé szőros, a szőrözet között kevés serte, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttve. Az első lábpár száran, alul, három pár — oldalt két tüske, másodvégizen, alul, szintén három pár tüske; a második lábpáron hasonlóképen, — az ízek végén álló tüskék rövidek, a többiek karesűk, hosszuk. A végtest szélesen körded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a sor rövidebb a második sornál s annyira áll a homlok szelétől, a mennyire a második sortól; a második sor két szeme nagy, földre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál valamivel kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól.

A zár egy barnászörös, fénylő, meglehetősen széles osztólemezből áll, mely felső végén elkerekített s oldalt egy-egy tágulást mutat, alsó végén kissé 1 szerű alkatú, a könyökökben egy-egy kis dudorral.

Mértékek: ♀ Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	7·8 »
II »	7·3 »
III »	7 »
IV »	11·4 »

A peteburok barnás, lencsealakú, 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint igen kora tavaszi alakot Doroszlón, moesáros helyen találtam. Dr. THORELL e fajt nem ismeré.

SPEC. 12. FAJ. LYCOSA EXORNATA. N. SP. DISZES FARKASPÓK. ZIERLICHE W.

(exornata = feldiszitett; a végtest világos diszéről.)

(VIII. tábla, 182, a szemesoport, b törzs, c előláb, d mérték.)

♀ (junior). A fejmell sárgásfehéres szőrözettel, mely egy széles középsíkot és meglehetősen széles szegélyt alkot; végteste feketésbarna, felületén végig egy szembetünő, elől ágas, hátul fűrészfogas rajzzal, melynek szőre sárgás és a mely a borszeszben is élénk marad; hasa szennyesárga; a lábak ezomb, térd és száríze sötét, a ezomb kevésbé foltos, az első páre egy világosodó hosszcsíkkal, — a végizék fakók.

A fejmell fejerésze prismaticus, mellrésze módosan tágult. A mellvert barnásfekete, fényes, kevés szőrözettel. A rágók barnásfeketék, tövük körül fakó szőrözettel. A tapogató vörhenyes, ezombja sötét foltos, végíze valamivel rövidebb mint térd és szára együttvéve. Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske. A végtest hossztojásdad, a végén kissé csúcsosodó.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középsői valamivel nagyobbak; a második sor két szeme nagy, körülbelül szemátmérőnyire (inkább többre) egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár szerkezete harmadvedlésű példányaimon nincsen kifejlődve.

Mértékek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I Lábpár	6 »
II »	5·8 »
III »	5·5 »
IV »	9·5 »

♂ junior. Élénkebb rajzokkal. Tapogatója élénken sárgavörös, nemi barna folttal; nemzőszerve (harmadvedlésű) vaskos; szerkezete ismeretlen.

E szép fajt, mely élénk rajzeit bizonyosan a negyedik vedlés után is megtartja, s ennek következtében könnyen fölismerhetővé válik, a kifejlődés mondott fokán leírni jónak láttam. A rajzokon kívül az alsó szemsor behajlása is jellemzi. Dr. THORELL e fajt nem ismeri. Gyűjtötte Pável János juliushan a Rákoson. (Múz. gy.)

GEN. 3. NEM. TARENTULA. SUND.

(Tarentum olasz város, melynek környékéről a mesés tulajdonságokkal felruházott pókok ismeretesek lettek; lásd általános rész, 16. l. Aldrovandi.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24. (ad partem.)

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 191.

A felső fonópár az alsónál nem vagy alig hosszabb.

Az alsó szemsor a középsőnél kevéssel vagy alig rövidebb; a szemek tere oly hosszú, a milyen széles; az arez elég magas, a rágók föve felett pofás, domborodó oldalakkal; a lábvégek csak kevéssé vékonyodók.

Bujkáló alakok. A nőstények majdnem gömbölyű, nagy peteburkokat készítenek, s ezeket legtöbbszörre kivájt üregekben őrzik; némely alakok barangolók s nőstényeik csak a peték lerakása idején gondoskodnak üregekről.

A *Tarentula radiata* bordáskörmei erősek, íves hajlásúak, kevés, erős, nem épen hosszú bordával felszereltek, lásd: II. köt. VI. t. 134. c.

SPEC. 1. FAJ. TARENTULA RADIATA. (LATR.) SUGARAS TARENTULA. STRAHLIGE T.

(radius, radiata — csillagosan oszló sugar; rájz az előtesten.)

Syn. 1817. *Lycosa radiata* LATRAILL. «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» II. éd. XXVIII. p. 292.

Vide: THORELL «Remarks» p. 313, 314.

1875. Idem. «Descr. of several Europ. and North African Sp.» p. 158.

♀ Előteste sárgásbarna; világosabb, széles közép- és hasonló oldalcsikkal, az előbbi a nyelecskétől a szemtéréséig tart, az utóbbiak a homlokon egyesülnek. A középsőcsikkban fekvő hátrés táján, minden oldalon négy-négy, küllőszerűen elrendezett csik indul az oldalcsikkok fele, s minden küllő — a két első leginkább — hátul feketésen szegelyezett. A végtest fakó, a nyelecske felett két feketés folttal; hasán, a légzőréstől a fonókig terjedve, egy terjedelmes, háromszögletes, elmosódó szelű fekete folt, mely esücsával a fonók fele áll, s azokat megközelíti.

A lábak barnássárgák, alfelőkön, az ízek végén, homályos foltokkal, — a negyedik pár szára tövén és végén széles fekete gyűrűs foltal, mely az íz felületén nem ér össze; a csipők alfele bársonyfekete szőrözettel, különben sötét vörösbarna.

A fejmeleg hosszukás szivalakú, jól domborodott, hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, a szemek táján alig, a hátrésen túl tetemesen lekonyuló; a megfekvő, rövid, meglehetősen tömött szőrözet között és leginkább a szemtérésen, néhány felálló, hosszú, barna szőr. A mellvért szivalakú, fénytelen; bársonyfekete, felálló, serteszerű, fekete szőrökkel. A rágók az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, ugyan e lábpár elsődvégizenél sokkal hosszabbak, másodvégizenél alig rövidebbek; tövük élénk sárga szőrözettel borított, végök feketés, szőrös, az erős csipőkörmök hegye felé biborosan áttetsző. Az állkapcsok vörösbarnák szélesek, befelé résüntősen elvágottak, kifelé elkerekítettek, az alajk hasonló színű, széles, elől egyenesen elnemszett, az állkapcsok fele hosszánál alig rövidebb. A tapogató sok sárga szőrrel, végze barnuló; czombja felületének elején három rövid tüske haránt sorban, közepe táján egy nagy tüske.

A lábak barnasárgák, alól sötétben foltosak (lásd felül); valamennyi végizen erős, tömött talpkefe (pálczaszerű szőrökből), mely a két első páron a szárra is átnyulik. Az első lábpár száran, alól, három pár igen megfekvő erős tüske, a második páron hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár szára köröskörül megfekvő tüskékkel fegyverezett. Valamennyi czomb felületén 5—7 kurta, megfekvő, rendetlen állású tüske.

A végtest hossztojásdad, fakó, a nyelecske felett két elmosódó folttal, e két folt irányában, hátrább két szerű feketés foltocska (peldányonmál); szőrözete kurta, finom, világos fakószínű, gyéren feketéssel elegyes.

Az alsó szemsor negy szeme egyenlő nagyságu, egyenlő távolságra egymástól, két középsője bőven szemátmérőnyire a homlok szelétől; a sor igen könnyedén behajló. A középső sor két szeme igen nagy, oly távolságra az alsó sortól, mint ez a homlok szelétől, egymástól pedig egy szemátmérőnél valamivel kevessebbre. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb s közel másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsőtől.

A zár barnászörös, nem épen bemélyedő, szelességénél valamivel hosszabb, a nyelecske felé boltozatosan kikerékitett térese, mely közbül, hosszában egy széles lemez által elválasztott; e választó lemez a légzőrés táján a zár alapját képező vastag, egyenetlen harántlemezbe \perp szerűen beleforrad.

Mértékek: ♀ Törzs	23 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	8.7 "
I lábpár	23.5 "
II "	22.4 "
III "	20.7 "
IV "	29 "

(A IV lábpár szára és térde együtt: 9.5 $\frac{m}{m}$.)

♂ Előttem ismeretlen.

E faj színezet szerint változó és példányom legközelebb áll a γ jegyű változathoz, a melyet THORELL tr. id. helyen bőven leírt.

Déli jellegű faj, mely leginkább Olaszországból (Toscana), a Svajcz déli részeiből és Nizza környékéről ismeretes. Leírásom egy példányra alapított, a melyet Dr. Horváth Géza t. barátom 1873-ban Komjáti környékén az «Alsóhegy» déli lejtőjén egy kő alatt felfedezett; Schusztér Károly ur gyűjteményében egy példány a Budai várhegyről. Életmódját nem ismerem. A faj és lelhely egészen biztos.

SPEC. 2. FAL. TARENTULA INQUILINA. (CL.) BUVÓ T. AFTER T.

(inquilinus — bérbenlakó, olyan is, ki nem született Rómában, tehát jöttment; a felfedezés körülményeire ezélez¹⁾)

Syn. 1857. *Araneus inquilinus* CLERCK «*Ar. Suec.*» p. 88.

Vide: THORELL «Remarks» p. 311, 312. (in § T. fabrilis).

♀ Előteste kissé vöröslő barna; széles, világosabb közepesíkkal, mely a szemtérese felé mindinkább szélesedik s ezt végre körülfogja; a mellrész oldalain széles, de igen elmosódó szegély. A végtest barna, kissé vöröslő, a nyelecske felett két terjedelmes, tiszta fekete folt, e mögött, mintegy az első ingödörpárt jelezve, két apró, fekete pont; hasfele egész terjedelmében tiszta fekete. Lábai barnások, homályos sötét tarkítással, mely a czombok belső felén leginkább előtűnik, a csipők vörösesbarnák.

A fejmell vaskos, eléggé nyújtott és domboru, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; kurta, megfekvő szőrökkel, a szemek terén kevés felálló hosszabb szőrrel. A mellvert szivalakú, fényes feketebarna gyér és felálló szőrökkel. A rágók vaskosak, az első lábpár első végizénél kevésbé hosszabbak, a másodvégizzel egyenlők, ugyane lábpár czombjánál vastagabbak, tövük körül kevés sárga szőrökkel, egyébként barnafeketek. Az állkapesok sötét vörösbarnák, elől elkerékitettek; az alajk hasonló színű, majdnem négyszögletes, az állkapesok felehosszát eléri. A tapogató vörösbarna, czombján homályosan foltos, ennek felülete végén harántsorban álló három kis, e mögött egy nagyobb tüskevel, végíze alig rövidebb mint térde és szára együttvéve. A lábak első végizei tömött talpkéfével, a két első páron a kefe a második végizre is átmegy, de soha a szárra. Az első pár szárán, alul, három pár karesú, kissé elálló tüske, másodvégizén szintén három pár a kefeben látható. A harmadik és negyedik lábpár köröskörül hosszú, megfekvő tüskevel fegyverzett. Valamennyi czomb felületén több tüske, a legalsóbb hosszú, karesú, majdnem serteszerű.

¹⁾ Clerck «*Ar. Suec.*» pag. 88. «... reperiebatur sub margine reticulii ab araneo Labyrinthico» etc.

A végtest tojásdad, finom, vöröslő és fénylő szőrrel barnásan elegyítve.

Az alsó szemsor negy apró szeme alig behajló sorban, föbbre, mint szemátmérőnyire egymástól s közelebb a középsorhoz mint a homlok szélehez. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb, kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy nem bemélyedő, sík, barna terese, melynek közepén egy kettős, vékony borda fut, melynek szárai a légzőrés szelén jobbra-balra szethajolnak (A).

Méretek: ♀ Törzs (legnagyobb)	14 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 „
I lábpár	15.5 „
II „	12.5 „
III „	13.2 „
IV lábpár	19 „

(E példánynál egy helyrepotolt III láb $9 \frac{m}{m}$).

Más példány: I lábpár	17.5 $\frac{m}{m}$
II „	15.7 „
III „	15.2 „
IV „	21.7 „

Peteburka majdnem gömbölyű, szürke, $9 \frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Karesubb, kisebb. Előtesten az oldalszegély is élesrajzu, a végtest felülete elején \wedge szerű feheres rajz. Labái nem foltosak. Az egész has fekete. A tapogató hosszú, szárizza nem hosszabb a terdnel, nem vastagodott; a czomb, térd és szár egyszínűen világos vörösbarnák; a czomb felülete elején, harántsorban négy kurta tűske és még egy (? — példányom egyik tapogatóján 1, a másikon 2 tűske) karesű tűske; pikkelye sötetbarna, bőven kurta-szőrös, csuesosan kanálalakú; nemzőszerve egy többszőrösen behorpasztott, sötetbarna gyűjtőből áll, a melyhez illeszkedve egy világosabb, resümtösen előre és befelé irányozott lemez látható; alulról és oldalt tekintve, a gyűjtő szelén még egy nehezen észrevehető, sötét, vaskos köröm is látható.

Méretek: ♂ Törzs	11 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 „
I lábpár	16.4 „
IV „	18.8 „

Ifjú korában a színezet világosabb, a lábak gyűrűsen foltosak. Helyenként leggyakoribb Tarentuláink köze tartozik, s úgy látszik, hogy az előhegységet és itt a meszes helyeket kedveli leginkább. Rendesen kövek alatt bujkál s gyakran laposan felfekvő kövek alá barlangot váj, a melyben a nőstény petezacsókjával tartózkodik. Verőfényes napokon a peteburkot a nap sugarának is kiteszi.

Ismerem az Alsó-Hámorból, különösen a «Hollo» nevű fenyves környekeről, hol mint nyári alak nem ritka. Egy ifjú példány a magyar nemz. Múzeumban, gyűjtötte Pável János Budán. Egy példány birtokomban Szász-Vesszősről Erdélyben (Kis-Küküllőmegye).

SPEC. 3. FAJ. TARENTULA SOLITARIA. N. SP. REMETE T. EINSIEDLER T.

(solitaria = magános, egyedülvaló; a tartózkodásról.)
(VIII-ik tábla, 183, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Földbarna. Előtesten egy a nyelecske felett keskenyen induló, a hatrés táján szélesedő, fakó közepesík, mely a szemtérésen és a pofákon is elterjed; szélein széles, fakó szegély, mely belőlfelől tetemesen csipkezett szelű; a végtest sok vörhenyes szőrrel elegyítve, barna; hasa földszürke; labái sárgás földszürkek, a czombok felülete és oldala barnán, elmosódva felhőzött (a borszeszben barna foltos). A rágók töve sárgás földszürke, vége barnuló.

A fejmell vastos, fejeresze szelesedett, elkerekített, tetemesen pofás. A mellvért szelesen szivalakú, barna, elég szőrös. A tapogató színe a lábakeval egyenlő, szőrözete gazdag, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttve. A lábak erősek, elég hosszúk, erős végekkel; az első pár szárán, alul, három gyenge tüsképár, másodvégizen, a talpkefebe rejtve két (?) tüsképár, mind a két iz külső oldalán is két-két tüske egymás mögött; a harmadik és negyedik pár szárán alul, és oldalt több tüske, felül egy tüske, a másodvégizen köröskörül sok hosszú tüske. Az első és második pár mind a két végizen erős, tömött, fekete talpkefe.

A végtest elől felemelt, keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középsői igen szembetűnőleg nagyobbak; a második sor két szeme nagy, nem egészen szemátmerőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár sötétbarna, közel háromszögletes, talpaival a legzőrés felé fordított, belseje \wedge szerűen szétágazó lemezekből áll.

Mértékek: ♀ Torzs	13·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	7 „
I lábpár	17 „
II „	15·5 „
III „	14·9 „
IV „	19·5 „

(Torzhosszat terhes állapotban 17—19 $\frac{m}{m}$ -re tehetni.)

♂ Ismeretlen.

E tetemes nagyságú Tarentulát, mint őszi alakot (szeptember) Liptó megyében Lykaukán, az ottani varrom dombjának egy köve alatt találtam. Fogságban, legyekkel tartva, hamar kezesse lesz s a táplálékot a kézről is elfogadja. Predáját nagy szökessel rohanja meg, azután kiszívja. Dr. THORELL e fajt nem ismerte.

SEEC. 4. FAJ. TARENTULA CRONEBERGII. THOR. CRONEBERG T. CRONEBERG T.

(Croneberg orosz természettudós tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Cronebergii*. THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65, et «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders» pag. 156.

♀ Sárgásszürke. A fejmell közepén, hosszában egy, a szemter szélességének megfelelő csik; a mellresz oldalaiban egy szeles, belső szelén melyen csipkes szegély. E rajzok megfelelő szőrözetből valók. A végtest eleje közepén egy rövid, világos lándzsafolt, minden oldalán két \wedge világos ág, mely alsó szelén feketesen szegélyezett, ezen alul, két oldalt sorakozva, 3—4 világosabb folt, szeles, fekete szegelyben (páva-szemszerű). A has világos sárgásszürke. Lábai sárgásszürkek, a czombokon igen keves barnás folt (áttetszésre szemlélve leginkább feltűnik). A rajzok nem épen kirívók, az állat kitűnően «szárazföld színű». — A fejmell hosszúkás, fejeresze elég vastag; oldalról tekintve, a hátvonal előre kisse emelkedő, a szemter kisse lekonyult, a hátsó rész reszűntösen majdnem egyenesen (nem ívesen) a nyelecskére lecsapott. A mellvért barnásvörös, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár végíze, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, tövük körül kevés sárgásszürke szőrökkel, máskülönben feketések, bőven hosszúszőrűek. Az állkapcsok barnásvörösek, végeik kisse világosodók, elkerekítettek; az alajk vastos, majdnem négyszögletes, az állkapcsok felé hosszán kisse alól marad. A tapogató egészben karesú, czombja barna foltos, a többi ize is itt-ott egy-egy elmosódó folttal; a czombfelület elején három vagy négy rövidebb tüske, harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásután; végíze kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttve. A lábak elég karesúk; csipőik szemnyes agyagsárgák. Az elő lábpár szárán, alul, két pár karesú, megflekű, a végén egy pár rövidebb, minden oldalon két-két tüske; a másodvégiz erős talpkefejéből szintén tüskék látszanak (3 pár?), minden oldalán két-két tüske. A harmadik és negyedik pár szára és másodvégíze feljül is tüskes, e

párok térdein csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi pár czombja felületen több (7—9) tüske. Az első két páron a talpkefe a másodvégizre is átmegy.

Az alsó szemsor közepén, a homlok szele és középszemsor között, igen könnyedén behajló, közép-szemei a szélsőknél láthatólag nagyobbak s átmérőjüknek megfelelő távolságra esnek a homlok szejétől. A középsor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a szélsőknél valamivel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt feketes szőrbe foglalva; téreseje barnás vörös s egy elkerekített szegletű háromszöget alkot, mely talpával a legzőrés, csucsával a nyelecske fele áll, e háromszögben egy finom közép-hosszlemez két oldalán szerűen szétágazó, széles melléklemek láthatók. A középlemez a talplemezzel szerű alakot alkot.

Mértékek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.3	"
I lábpár	14	"
II "	13	"
III "	12.5	"
IV "	17.5	"

♂ Nem kisebb, valamivel karesőbb, a nőstényéhez hasonló színezettel és rajzzal. Tapogatója elég hosszú, karesű, czombja a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára oly hosszú mint térd, elég szőrös; pikkelye sötétedő, csúcsosan kanál alakú, csúcsa alatt gazdagon, bozontosan szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgászöld gyűjtőt mutat, a melyre — a külső szelről indulva — egy hegyes, fogalakú, széles, egybordás () sötét karéj reáborul.

Mértékek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.5	"
I lábpár	17	"
IV "	20.5	"

Mint nyári alakot csak kevés példány után ismerem, melyeket kopár talajon futva találtam. THORELL tanár csak a nőstényeket írta le, s így a ♂ itt először van ismertetve.

Találtam Erdélyben: Szász-Vesszősön (♀): Magyarországon: S.-A.-Ujhelyen (♀) peteburokkal, mely fehér, $7\frac{m}{m}$ átmérőjű, Komjátiból dr. Horváth Geza ur szerzett egy ♂, Budáról egy ♂, a magyar nemz. Múzeum gyűjteményében (PÁVEL).

SPEC. ♂. FAL. TARENTULA EICHWALDI. THOR. EICHWALD T. EICHWALDS T.

(Eichwald híres orosz természetbuvár tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Eichwaldi* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65. et «Descr. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» 154.

♀ Barnásszürke. Az előtesten egy, a nyelecskétől induló, világosodó, széles hosszcsík, mely a szemek felé szélesedve, ezeket két felől körülfogja, a fejrészt oldalára is kiterjed, s itt a hasonló színű, széles oldalszegélylyel egyesül; a közepesík és oldalszegély közötti tér barnás, a hátrész tájából induló, küllőszzerűen elrendezett barázdák által osztott. A végtest felületének elején, közepén egy bársonyfekete lándsaulakú hosszfoltt, világosabb szegélylyel, e mögött két sorban feketével határolt szürkés foltoeszkák (pávaszemzerűek), melyek elmosódó haránt vonalak által egymással összekötve. A has barnásfekete. A lábak barnás-szürkék; czombjaik belső felőkön (áttetszésre vizsgálva) elmosódó, kevés barnás hosszfolttal.

A fejmell nyújtott, eléggé magas; oldalról tekintve, a hátvonal a szemtérésen kissé lekonyult, a nyelecske felé majdnem egyenletesen, ivesen leszálló. A mellvért tömötten szürkés szőrű, gyéren felálló

barna sertékkal is fedett. A rágók az első lábpár *másodvégizénél* valamivel hosszabbak, vaskosak, a mondott lábpár czombjánál vastagabbak, oldalról tekintve körtve alakúak, a homlok előtt igen kidülök; tövük barnásszürke, végök feketebarnás. Az állkapcsok szelesek, elöl elkerékítettek, sok serteszerű szőrökkel borítottak; az alajk közel négyszögletes, elöl elmetsett, az állkapcsok fele hosszát eléri. A tapogató aránylag karesú, barnásszürke, czombja felületén, elöl három rövid tüske harántsorban, e mögött egy (? vagy két) hosszabb tüske, végíze tömötten szőrös, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylag rövidek, elég vaskosak, az első pár szárán, alúl, három pár megfekvő tüske, belső oldalán még két- vagy három egészen megfekvő tüske, másodvégizén szintén három pár a talpkefébe elrejtett tüske. A két hátsó pár szárai és másodvégizei felületükön is tüskések, a térdék végén csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi czomb felületén elöl 3—4 kurta tüske, e mögött két hosszabb és ettől oldalt még megfekvő, rövid tüskék látszanak.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középszemei valamivel nagyobbak s a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez, a középsornál nem rövidebb. A középsor két szeme nagy, felszemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor két szeme a középsőnél láthatólag kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt kefeszerűen tömött, barnafekete szőrözetbe foglalva, egy terjedelmes, kerekded, vörösbarna és durván szemesezett tércséből áll, melynek a légzőrés felé eső szélén egy lóherelevél alakú benyomás látható.

Mértekek: ♀ Törzs (terhes)	17.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1	»	
I lábpár	15.5	»	
II »	14.5	»	
III »	14	»	
IV »	18.5	»	

♂ Kisebb, karesubb, a nőténynyel azonos színezetű. Az alsó szemsor azonban egyenes. A tapogató elég hosszú, czombja felületén, elöl négy rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás-mögött: szára nem hosszabb a térdnél, alig vastagodott; pikkelye csúcsosan kanálalakú, sötétes, csúcsa alatt bozontosan szőrös; nemző szerve kevéssé domborodó, lenesealakú gyűjtőt mutat, mely előlről be és hátrafelé resümtösen igyekvő, széles harántlemez visel, mely egészen megfekvő, a csúcs alatt pedig csúcs-szerű bütyköt visel.

Mértekek: ♂ Törzs	13	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6.4	»	
I lábpár	17.6	»	
IV »	19.5	»	

E fajt THORELL tanár Oroszországból ismertette.

Én Budáról ismerem, hol a Gellérthegy déli oldalán találtam; ugyancsak Budán gyűjté Pável János, s a példány egy igen típus nőtény, a nemz. Múzeum gyűjteményében van.

SPEC. 6. FAJ TARENTULA STRIATIPES. (DOL.) CSÍKOSLÁBÚ T. GESTREIFTÜSSIGE P.

(stria-pes = hosszvájás, láb; a lábakon észrevehető csíkosságról.)

Syn. 1852. *Lygosa striatipes* DOLESCHALL «Verz. der im Kais. Oest. vork. Spin.» p. 644.

Vide: THORELL «Deser. of several Europ. and North African Spil.» p. 152.

♀ Földszürke. Előtestén egy széles, világosszürke középesik, mely a szemek felé szélesebbedve, ezeket körülfogja, s a fejrész oldalaira is elterjed, itt a világosszürke ollaszegélyvel egyesül; a csíkok közötti tér feketés, küllőszerűen elosztott, nem épen éles sugarakkal. A végtest elején, a nyelecske felett, két fekete

folt, mely neha felhaldszerűen összefolyik; a felületen végig egy levelalakú ter, mely csucesával a fonóig leér és szélein \wedge szerűen álló öt-hét fekete folt által szegélyeztetik. A has barna, az oldalak szürkésége felé élesen határolt. A lábak szürkek, áttetszésre vizsgálva vörösbarnások, sötétebb hosszsesíkokkal.

A fejmell hosszúkás, elég magas; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemek fele kevéssé, a nyelecske fele tetemesen lekonyuló. A rágók az első lábpár *másod*-végizénél valamivel hosszabbak, oldalról tekintve körtve alakúak, nagyon kidülők, az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, feketések, tövükön kevés, szürkés szőrökkel. Az állkapcsok vörösbarnák, szelesek, végük elkerekített, sok, erős szőrökkel borítottak; az alajk elöl elmetszett, az állkapcsok felehosszát eléri. A tapogató nem épen vastkos, úgy mint a lábak hosszsesíkos, czombja felületén, elöl, három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött; végize tömötten szőrös, alig rövidebb, mint a terd és szár együttveve. A lábak nem épen hosszúk, elég vastkosak. Az első lábpár száran, alul, egy pár rövidebb és két pár karesú, megfekvő tüske, belső oldalán meg egy tüske; másodvégizen jól látható három tüskepár. A harmadik és negyedik pár szár és másodvégize felül is tüskés; a terdek csucesán csak tapintószőrök állnak.

Az alsó szemsor egyenes, középsői valamivel nagyobbak; a sor a középső szemsor és a homlok széle között közepén áll, s a középsornál alig rövidebb. A középsor két szeme nagy, közel szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorenál kisebb, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középsortól.

A zár körül semmi szőr; a terese vörösbarna, durván-szemcsés, szélességénél magasabb, a nyelecske felé elkerekített, a légzőrés felől kissé csucesosan kivágott s e kivágásban egy kis, szívalakú betet (ω)

Mértékek: ♀ (legnagyobb) törzs	15	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	6	"
I lábpár	14	"
II "	13.3	"
III "	13.3	"
IV "	18.5	"

♂ Kisebb, karesubb; vegtesten a levelaku közepmező nem foltok, hanem az oldalakban elterjedő feketes szín által határoltatik. Az oldalak e színt a hasfele szurkebe enyesztik, mely utóbbi szín azután a has feketeségével élesen találkozik. Az első lábpár fegyverzete erősebb, a szár és másodvégiz oldaláiban is két-két tüske áll. A tapogató elég hosszú, szárizza a terdnel nem hosszabb, alig vastagodó; pikkelye csucesosan kanálalakú, sötetdő, csuca alatt bozotosan szőrös; nemzöszerve kevéssé domborodó, lenesealakú, sötet barnavörös, egy előlről és belőlfelől, hátra és kifelé irányozott sárgás hasitékkal.

Mertekek: ♂ Törzs	10	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	5.5	"
I lábpár	14	"
IV "	16.4	"

A T. Eichwaldii Th. legközelebbi fajrokon, melyet mint nyári és őszi alakot Erdelyből, Szász-Vesszősről ismerék. A magyar nemz. Muzeum gyűjteményében több példány Budáról (Pável) és Pestről (Múzeumkert, Mocsáry).

SPEC. 7. FAL. TARENTULA TRABALIS. (CL.) SZÁLAS T. FESTE T.

(trabalis = szálas, erős; a vastkos testalkatról.)

Syn. 1757. *Araneus trabalis* CLERCK «Aran. Succ.» p. 97.

Vide: THORELL «Remarks» p. 321.

♀ Előteste sötétbarna, szürke rajzzal, vegteste szürkessárga; világosan szegélyezett, sötétebb lándzsafolttal. A két első lábpár czombja küloldalán egy elmosódó csik; a lábak szürkésbarnák. A fejmell közepén végig egy szürkés, széles hosszsesík, mely a szemekig tart s a fejresz oldalába nem terjed; a mellresz olda-

lain egy szürkés szegély, mely nem a legszálon fut, s a fejrész és homlok fele tartva, mindinkább keskenyedik; a hátrés tájáról egy vagy két határozatlan szürkés küllősugar fut. A végtest elején, a nyelecske felett két elmosódó barnás folt, felülete elején egy közép lándzsa folt, mely a végtest közepe tájáig egyenletesen kihegyesedik, két oldalt világosan szegélyezett, e szegély a lándzsafolt csücsán túl egyesülve a fonóig tart; nem kirívó. A has világos.

A fejmell hosszukás, eléggé magas, oldalról tekintve a hátrés táján igen könnyedén behorpasztott, a nyelecskere meredeken lecsapott. A mellvert agyagsárga, bőven szőrös és sertés. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oldalról tekintve alig kidülők, végökkel kisse az állkapcsokra csapottak, tövük körül gyéren sárga szőrűek, egyébkint barnás feketék. Az állkapcsok barnás vörösek, szelesek, szőrösek, végök elkerekített, az alajk elől egyenesen elmetstett, az állkapcsok felét bőven eléri. A tapogató szürkésbarna, czombja felületén, elől három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött, végize tömötten szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttve. A lábak elég hosszúk. Az első pár szárán, alul, három és másodvégizén, ugyanott, szintén három pár megfekvő tüske, a szár belső oldalán azonkívül még 1—2 tüske. A két hátsó lábpár szára és másodvégize, felül is tüskes. A térdek csücsán csak tapintószőrök állanak. A végtest keskenyes, nyújtott, csücsosodó.

Az alsó szemsor szemei egyenlőek, a sor a homlok széle és középszemsor között a közepén áll. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme az utóbbinál valamivel kisebb, távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél hosszabb, elől és hátul majdnem egyenesen elmetstett, tetemesen mély kivájás; szélei es belseje sötétvörösbarna, osztó lemeze durva s hátulról előre mindinkább a kivájásba be mélyedő.

Mertekek:	♂	Törzs	14.5	m_m	ebből
		fejmell	5.7	»	
		I lábpár	15.3	»	
		II	»	13.2	»
		III	»	12.9	»
		IV	»	20	»

♂ Kisebb, karcsúbb, sötétebb, elesebb rajzokkal.

A végtest felülete sötét barna, a lándzsafolt világosabb, szegélye fehéres, a has világos sárgásszürke, nem élesen határolt. A két első lábpár sötétebb vörösesbarna, végizei világosodók.

Az első pár szárának a fegyverzete erős. A tapogató vörösbarna, czombja felületén, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött. A szár a térdnél valamivel rövidebb, vaskos; a pikkelye fekete, csücsosan kanálalakú, csücsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve kevéssé kidomborodó, fényes barnavörös, a külső oldalról tekintve, a külső szálon egy vaskos, kurta, hegyes fogaes; alulról tekintve, elől egy sárgásbarna, nyelvvalaku, visszahajtott karej látható.

Mertekek:	♂	Törzs	10	m_m	ebből
		fejmell	5	»	
		I lábpár	13.8	»	
		IV	»	17	»

Eddig csak Fiumeből ismerem, hol evekkel ezelőtt gyűjtöttem.

SPEC. 8. FAJ. TARENTULA ALBOFASCIATA. (BRULL.) FEHÉRDISZŰ T. WEISSGESCHMUCKTE T.

(alba = fascia = fehér, szalag; a szalagos rajz élénkségéről.)

Syn. 1832. *Lycosa albofasciata* BRULLÉ «Exped. scientif. de Morée» III. T. Part. 1, Sect. 2. p. 54.

Vide: THORELL «Remarks» p. 317. (in § T. pinetorum).

♀ Sárgásszürke, elmosódó rajzokkal. Hasa tiszta fekete, a szín az oldalak fele élesen határolt, a has közepén a légzőrés és fonók között három fehér Λ szerű folt pár, melyek közül a légzőréshez legközelebb álló a legnagyobb. A lábak czombjai barnás foltokkal, az ízek végei kissé sötétedők, a lábak különben sárgásszürkék. A fejmell közepén a hosszcsík, oldalain a szegély alig nyomokban jelentkezik; a végtest elején egy Λ szerű fehéres rajz szakadozott, elmosódó maradványai észlelhetők.

A fejmell hosszúkas, mellrészében eléggé szélesedő; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemtérése táján alig, a hátrés mögött tetemesen lekonyuló. A mellvért vöröses-barnás, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt kidomborodók, végükkel kissé az állkapcsokra csapottak, vörösbarnák, tövük körül kevés sárgás szőrökkel. Az állkapcsok sárgásbarnák, végeik felé alig világosodók, szélesek, sok serteszerű szőrökkel. Az alajk elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát alig éri el. A tapogató czombja felületén, elől, néhány rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött: végize bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttveve. Az első lábpár szárán és másodvégizen alul, három-három pár tüske, a talpkefe igen gyér és valamennyi lábpáron csak az elsődvégizre terjed. A végtest tojásdad.

Az alsó szemsor egyenes (alig észrevehetően behajló) szemei egyenlőek; a sor alig áll közelebbre a középsorhoz mint a homlok szélehez. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, oly távolságra áll egymástól mint a középsortól.

A zár egy elénk-vörösbarna térese, a légzőrés felől benyomuló \cap szerű bemélyedéssel, melyben nemi középlemez látható, a melyhez a légzőrés felől egy egyenetlen harántdudor csatlakozik, mely a bemélyedést a légzőrés felől elzárja.

Mértekek: ♀	Törzs	9.6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4.2 "
	I lábpár	10 "
	IV "	13 "

♂ Valamivel kisebb, karcsubb, igen elénk rajzokkal.

A törzs alapszínezete kissé vöröslő-sötétbarna, a fejmell közepén egy fehér, széles hosszcsík, mely a szemtérésen is áthatol, a mellrész legszéle igen finom, fehér szegélylyel. A végtest elején egy sötét lándzsafolt, mely hegyével nem éri el a végtest hosszának felét, e folt szegélye ríktó fehér, a folt csucsán túl egyesülve, mint széles szalag a fonókig ér. A has fekete-barna, fehér szegélylyel, közepén három apró folt-párral. A lábak czombjai barnák kevés fehéres sűröcskével, a többi barnássárga. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzett; szára nem hosszabb a térdnél, pikkelye csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt sok fehéres szőrökkel; felülete kurta, deres, meglehetősen tömött szőrözettel; nemzőszerve módosan domborodó, élénk vörösbarna, előre felé körformára nyitott, e nyílás sárgásfehér, a külső oldalról tekintve, a vörösbarna rész külső oldalán egy majdnem gránátszínűen áttetsző, rövid fogacs látható.

Mértekek: ♂	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4 "
	I lábpár	9.8 "
	IV "	13 "

E szép Tarentulát, mely eddig leginkább csak Morea felszigetről volt ismeretes, tehát deli alaknak vehető, keves példányban Orsova környéken gyűjtöttem, mint kora nyári alakot, leginkább lehullott levelek alatt.

SPEC. 9. FAJ. TARENTULA CUNEATA. (CL.) METSZETT T. GESCHLITZTE T.

(cuneus = ék; a végtest ékalakú, mintegy hasított rajzáról.)

Syn. 1757. *Araneus cuneatus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 99.Vide: THORELL. «*Remarks*» p. 330.

♀ Barna, sárgásszürkés szőrözettel. A fejmell közepén egy széles, sárgásszürkés hosszcsík, mely a szemek közé is behatol. A végtest elején egy keskeny, hegyes, barnás lándzsafolt, sárgásszürke szegélyzettel, mely utóbbi a folt csücsán túl egyesül és szalagot képezve a fonókig nyomul; hasa sárgásszürke. Lábai vöröses barnások; czombjaik, áttetszésre vizsgálva, belől homályosan foltosak.

A fejmell elég magas, mellrészében igen módosan szelesedő; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, hátul a nyelecskőre meredeken lecsapott. A mellvért vörösbarna, fénylő, gyéren, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, vaskosak, az első lábpár *elsődvégizénél* csak kevéssel hosszabbak; oldalról tekintve tövük térszerűen kidomborodó. Az állkapesok sárgásbarnák, módosan szőrösek; az alajk sötétebb, elől elmetszett, a rágók felehosszát eléri. A tapogató vörösesbarna; czombja felületen, elől, négy apró tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végze oly hosszú mint térde és szára együttvéve. A lábak karesűk, nem open hosszuk; az első pár száran és másodvégizen, alul, három-három pár tüske, a szár hátsó két párja hosszú, karesű. A végtest keskeny, hosszukás, csücsös.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek, a sor annyira a homlok szeptől, a mennyire a közep-szemsortól. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a közep-sorénál valamivel kisebb, alig kivethetőleg távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár, élenk sárgászöldes terecsében, egy szélessegenél sokkal hosszabb bemélyedés, melynek oldalai kevesse hasasan tágnulnak; a bemélyedés feneken egy jól kivethető, vaskos hosszborða, mely a legzöres fele a bemélyedest elrekesztő, láthatólag három reszből álló harántdudorba L módra ütközik.

Mertekek: ♀ Torzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8.5	»
II " 	8	»
III " 	7.8	»
IV " 	12.8	»

♂ Kisebb, karesűbb, az első lábpár szára bunkószerűen vastagodott. Alapszmezeje sötétbarna, a has fehéres. A nősténynél észlelhető rajzok elesebbek. A lábvegek a czomboknál világosabbak. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára a terdnel rovidebb, szélességénél alig hosszabb; a pikkely csücsösen kanálalakú, felületen rövid, deres szőrözetű, csücsa alatt hasonló, hosszabb szőrözettel nemzőszerve a Tar. albofasciataéhoz hasonló, a fogacs azonban barnásfekete.

Mertekek: ♂ Torzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8.3	»
IV " 	11.5	»

Mint kora tavaszi és mint őszi alakot is, mely bokros és gyepes helyeken nem ritka; ismerem különösen Erdélyből: Kolozsvárról (Muzeumkert) és Szászvesszősről; magyar részeken eddig csupán csak Doroszlón találtam a «Hosszumegy» erdőresz lehullott levelei alatt.

SPEC. 10. FAJ. TARENTULA PULVERULENTA. (CL.) POROS T. STAUBIGE T.

(pulverulenta ab pulvis = poros; a színezetről.)

Syn. 1757. *Araucis pulverulentus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 328.

♀ Porszürke, barnással elegyes színezetű. A fej mell közepén egy porszürke csík, mely a szemtérre is behatol; a mellrész szélein semmi szegély. A végtest elején egy elmosódó lándzsafolt, elmosódó szegélyzettel. Lábai szürkesharnák, czombjaik — különösen áttetszősége vizsgálatára — sötétbarnán foltosak. Lábai kevéssel hosszabbak mint a *T. cuneata*-é s e fajrokonánál mindig kisebb; egyebekben meglehetősen egyező.

Az alsó szemsor egyenes (behajlásra hajlandó), oly távolságra a homlok szeletétől, a minőre a középsortól. A középsor két szeme elég nagy, többre mint szemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor szemei a középsor szemeinél alig kisebbek s oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy vörösbarna, szélességénél hosszabb, párhuzamos oldalu és mely kivajás, mely a nyeleeske felé kikerekített, a légzőrés felé egy barna dudor által elrekesztett; a fenéken fekvő durva hosszaborda alig látható.

Mertekek: ♀ Torzs	8.8 m_m ebből
fej mell	3.5 "
I lábpár	8.3 "
II "	8 "
III "	7.9 "
IV "	12 "

♂ Kisebb, karesűbb, a *T. cuneata* hímével egyező színezetű, az első lábpár szára azonban *nem* vastagodott, rajzai kissé elmosódók. A tapogató szára a terdnel nem rövidebb. A tapogatón más, szavakkal kifejezhető különbséget feltalálni nem bírtam s a megelőző fajával egyezőnek találtam.

Mertekek: ♂ Torzs	6.9 m_m ebből
fej mell	3.5 "
I lábpár	7.9 "
II "	10 "

Mint kora tavaszi alakot Doroszlóról, mint keső nyárit a Kárpátok fenyőöve felsőbb részeiből (Csorbai tó, Rakiton Wrdh) ismerem. A magyar nemz. muzeumban Tatra-Füredről (Friwaldszky), Budáról (Pável) és Ungvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. TARENTULA NEBULOSA. THOR. KÖDÖS T. NEBLIGE T.

(nebulosa = ködös, komor; a színezet elegyítéséről.)

Syn. 1872. *Tarentula nebulosa* THORELL «Remarks» p. 330.

♀ Nagyobb alak. Földszürke, a végtesten meglehetősen sorakozott sárgás pettyekkel, a melyek a fonóktól, előre felé szétágazó sorokat kepeznek; az oldalak sárgásszürke-elegyesek; a has agyagsárga.

A fej mell barna, agyagsárgás, megfekvő szőrözettel beborítva, a szemtérésen néhány felálló fekete sertével; a mellrész szélén kivehető kettős, világosabb szegélylyel.

A lábak agyagsárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva.

A fej mell szivalaku, szélesedő, fejeresze elől elkerekített, oldalról tekintve, a fej rész alig kiemelkedő, a mellrész hátul ívesen a nyeleeskere hajló. A mellvért barna, agyagsárga szőrözettel. A rágók vörössárgák, sötétedő végekkel, agyagsárgás szőrözettel meglehetősen borítottak, az első lábpár elsővégizénél

alig rövidebbek, czombjánál nem vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elöl elkerekítettek, a sötétebb, hosszháromszögű alajk felett meglehetősen összehajlók. A tapogató agyagsárga, barna foltokkal, melyek különösen a czombreszen tetemesebbek; az izek felületén, a gazdag szőrözet között, néhány tüske, a végiz oly hosszú mint a szár.

A lábak hosszúk, karesuk, vékonyodó végekkel.

Az első lábpár czombján, felül a végén, néhány rövid, ezek mögött egymásután álló két hosszú tüske; szárán, alul és elöl, egy pár rövidebb, e mögött két pár megfekvő, meglehetősen hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Valamennyi czomb felülete végén rövidebb tüskék, ezek mögött két-két egymásután álló hosszú tüske. A két első pár szára és a másodvégizén; felül, 1—2 tapintó szőr; a térd csúcsán egy tapintó szőr; a harmadik és negyedik lábpár térd csúcsán egy erős tüske.

Az alsó szemsor egyenes, a középső sornál rövidebb középső; két szeme a szélső kettőnél nagyobb s a homlok szélével majdnem két átmérőnyire elhelyezett. A középső két szeme nagy, az alsó sor oldal-szemeitől bőven felátmérőnyire állva, egymástól bőven egy szemátmérőnyire esik. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sor szeménél, az alsó sor középsőinél nagyobb, a kétszer akkora távolságra áll egymástól, mint a középső két szemétől, a melylyel egy előre felé szűkülő trapezet alkot.

A zár egy barna négyszög, melynek sarkai elkerekítettek, s mely szélességénél hosszabb, belsejében 1 szerűen kivájt, e kivájasban egy finom, középhosszbordával.

Mertekek:	♂ Törzs	10	m_m ebből
	fej mell	5.5	"
	I lábpár	15.7	"
	II "	15.2	"
	III "	15	"
	IV "	21	"

Néha kisebb (törzs 9 m_m IV lábpár 19 m_m). A peteburok szennyes-agyagsárga, lencsealakú, 9 m_m átmérőjű.

♂ Kisebb, karesu, sötét előtesttel, éleesebben pettyegtetett végtesttel; lábai világos agyagsárgák, elmosódó gyűrűzettel. A tapogató füstbarna, szára és pikkelye fekete, bozontosan szőrös; a szár hosszabb a térdnél, előre felé vastagodó; pikkelye csúcsos, a csúcs alatt csak gyérén szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy harántul ketté metszett, hosszukás gyűjtőt mutat, és a hol a felek egymáshoz közelednek, minden felen egy oldalt-kifele irányozott, rövid fogacs látható.

Mertekek:	♂ Törzs	7.5	m_m ebből
	fej mell	4	"
	I lábpár	12	"
	IV "	15.3	"

Ismertető jeleit egybevetve, azt tartom, hogy e faj a *Trochosa* nemhez úgy szervezetileg, mint életmódra nézve is közel áll. Kisse pofás, elkerekített feje, az alsó középszemek nagysága, eltávolítása a homlok szélével, tartózkodása a folyók medrében elterülő görgetegek között, bujkálása, közel állítják a *Trochosákhoz*. A *Tarentulákkal* (*sensu strictiori*) inkább csak az alsó szemsor rövidege hozza kapcsolatba.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutya-falváról, hol a Maros partjain tartózkodik s a nyirokban fekvő kövek alatt lappang, Szász-Vesszősről, az ottani jelentéktelen patak mellekéről (különösen sötét válfaj); magyar részekből csak Orsováról, hol a Cserna nagy görgetekeit lakja.

A him itt először iratott le, miután THORELL tr. a fajt csak nőstényekre alapítá, a melyek Olaszországból és Dalmátiából származtak. (Lásd THORELL l. c.)

SPEC. 12. FAM. TARENTULA CURSOR. (HABN.) FÜTŐ T. LAUTER T.

(cursor — futó; a gyors mozgásról.)

Syn. 1831. *Lycosa cursor* HABN. «Die Arachniden» p. 17.

Vide: THORELL «Remarks» p. 323, 378.

♂ Kiesény. Barnássárga, barna rajzokkal. Az előtest egy világos barnássárga középesikkal és hasonló oldalszegélyvel; a szemterese sötétbarna. A végtest elején egy barnássárga, világos, de elmosódó lándzsafolt, ettől két oldalt a szabálytalan alakú barnás foltoeskák szabálytalan sora a fonóig követhető. A lábak világos olajszínűek, ennelfogya a sötét tüskék igen szembeszökők. A has egyszínűen barnássárga. A rágók nem domborodók, behuzottak, egyenesek, barnássárgák, a mellvert hasonló színű.

A szemek csillogó-gyantasárgák, feketés bogárral; az első sor egyenes, egyenlő távolságra a homlok szélétől és a középsortól, két középső szeme valamivel távolabbra egymástól, mint a szélsőktől. A középső sor két szeme elég nagy, másfél szemátmerőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme a középső sorénál kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a középsortól.

Az első lábpár szárán, alul, három pár finom tüske, oldalán szintén három-három tüske, másodvégizén hasonlóképen. Valamennyi pár czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymás mögött; a tapogató czombján, elől, negy tüske. A tapogató czombja, terde és szára olajszínű, pikkelye vörösesbarna; a szár vastagodott, a terdnel rövidebb; a pikkely csucosan — kamálalakú; a nemzőszerv vörösbarnás, kidomborodó, kívülről — oldalról tekintve — egy igen vastag, a nemzőszerv tövéből induló, elkerekített alap darab látható, mely egy előre irányozott, vaskos tüskét visel.

Mertekek:	♂ Törzs	4	m_{mm} ebből
	fej-mell	2	"
	I lábpár	6.5	"
	IV "	9	"

(Példányomon a IV lábpár balfele reproducált és csak 6 m. m. hosszú).

Egyetlen példánya a nemz. Muzeum gyűjteményében, gyűjtötte Pável János Rakos-Palotán.

GEN. 4. NEM. TROCHOSA. C. K.

(τροχῶω = τροχῶω = futni; a mozgás gyorsaságáról.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV. p. 95.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 192.

Az alsó szemsor középsői oly vagy kevéssel nagyobb távolságra a homlok szélétől, a mekkora egy szemnek az átmérője. A felső fonó pár az alsónál kevéssel hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél láthatólag hosszabb. A szemter hosszúságánál szélesebb. Az alsó szemsor középsőszemei a szélsőknél nagyobbak és a hátsó sor szemeinél, alig vagy nem kisebbek. Az arcz alacsony, ívesen-pofás; az előtest megfekvően tömött szőrű. A lábak vaskosak, néha hosszúk. Vájó alakok, a melyek cső vagy barlangszerű, állandó lakást készítenek, a melyben a nőstények a fonóikhoz erősített nagy peteburkot őrzik, a melyet a nap segítségével kiköltik. Fiaikat sokáig a hátukon czipelik; a harmadvedlésű nemzedék áttelel úgy az érett is.

A Trochosa cinerea első lábpárján a bordás körmök hosszúk, sarlóalakú kampóval, az első borda kevéssé görbe, lásd: II. köt. VI. t. 135. b).

¹ THORELL tr. «Remarks» p. 323. a *Lycosa cursor* (HABN) fajt a *Tarentula aculeata* (CLERCK) synonymái közé sorolja ugyan, de az én példányomat határozottan: *Tarentula cursor* (HABN) határozta meg. E nevet megtartom, mert a femiforgó, a synonymikáira vonatkozó kéte'yek elosztatására nem elegendő az anyagom.

SPEC. 1. FAJ. TROCHOSA CINEREA. (FABR.) SZÜRKE CSELŐPÖK. GRAUE BÄRENSPINNE.

(cinerea = hamvas; a színezetről.)

Syn. 1793. *Aranea cinerea* FABRICIUS «Ent. Syst.» II, p. 123.

Vide: THORELL «Remarks» p. 332.

♀ Hamvasszürke sárgással és feketéssel elegyes. Bozontosan szőrös nagy alak; vaskos, hosszú lábakkal. A fejmell szürkessárga alapon hamvas rajzokkal, melyek a közepén egy levélalakú rajzot alkotnak, melynek mintegy szárát a hátrés, bordáit a küllőszerűen oszló, szürkéssel jelölt izombarázdák képezik; a két hátsó szemtől, az illető oldal felé, egy-egy ékalakú, elmosódó folt áll; a mellrész szélein szürkéssel osztott sárgás foltok állanak. A szemterese feketés. A végtest elején, kétoldalt, egy sárgás rajz, melyben néha hüszsinű lehellet is tapasztalható, s a melyben rendszeren két-két sárga foltoeska feketes szegélylyel szembetűnik. A végtest többi része, sárgás-szürkés és feketés színnel felhőzött. A lábak sárgásszürke alapon, hamvasan gyűrűsen-foltosak, e foltok csak a lábak felületén és oldalain határozottak. A lábak elálló, finom, világos szőrözettel borítottak. A rágók vörösesbarnák.

A fejmell vaskos, mellrész szélesedő, kissé lapuló; oldalról tekintve a hátvonal a fej búbjától kezdve a nyelecskéig folytonosan hanyatlik, úgy, hogy a fej a legmagasabb pontot képezi; a homlok majdnem egyenesen elnemszett. A mellvért sötét hamvas, ritkán egy ékalakú, világos középfolttal. A rágók vaskosak, hosszúk, az első lábpár ezombjánál vastagabbak s ugyan e lábpár másodvégizénél körülbelül 0.5 $\frac{m}{m}$ -rel rövidebbek, egyszínűen vörösesbarnák, világos, hosszú szőrözettel, mely az alapszínt nem takarja el. Az állkapcsok barnássárgák, elől elkerekítettek s világosodók, sok erős, sötét szőrökkel; az alajk sötétebb, négy-szögletes, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató sárgásszürkés, csúcsa kissé sötétedő, rajta a tompa hegyű, bordátlan köröm; ezombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött, a végiz tömötten szőrös és rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, három pár rövid, megfekvő tüske, két oldalt még két-két tüske; másodvégizén szintén három pár tüske a szürkésfehér, tömött talpkefébe elrejtve. Az első és második lábpáron mind a két, a többi párokon csak az elsődvégiz talpkefével. A végtest tojásdad; a has egyszínűen sárgásszürke.

Az alsó szemsor egyenes, a két középső valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől és szeme nagyobb a két szélsőnél, e sor a középsőnél láthatólag hosszabb s valamivel közelebbre áll ehhez mint a homlok szélehez.

A középső két szeme elég nagy, valamennyi szem között a legnagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb, az alsó sor középsőnél valamivel nagyobb, kétszer oly távolságra egymástól mint a közép sortól.

A zár vörösbarna: két egymásfelé hajló, a légzőrés felé szétágazó, vesealakú (∞) nyílást mutat, melynek széles osztója, úgy mint kerülete is, bőven szőrös, úgy, hogy a zár részben el van fedve.

Mértékek: ♀ Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	8.8	»
I lábpár	24	»
II »	23	»
III »	22.6	»
IV »	29	»

♂ A him kisebb, karszerűbb; színezete a nőstényével azonos, rendszeren élénkebb. A tapogató ivarszerkezete alig feltűnő. A tapogató szára hosszabb a térdnél, nem vastagodott; ezombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; a pikkely aránylag kicsiny, a szárnál alig szélesebb, csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt eléggé szőrös; nemzőszerve kicsiny, alig domborodó és a

kanál tove fele egy szennyesbarna, kisse szivalaku, lapos tert mutat, melyhez a külső szel felöl egy vörös-barna, háromszögletes toldalék csatlakozik.

Mértekek :	♂ Törzs	14	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	8	»
	I láb pár	24	«
	IV »	27.8	»

Messze, a tenger melleken is elterjedett s életmódja által igen érdekes faj, a mint ez¹ már az életmódról írt szakaszban (lásd I. köt. III. tábla, 63 és szövege) bővebben is megérintettem. Leginkább a kavicsos medrü patakok és folyamok árterületén, jelesen olyan helyeken tartózkodik, a hol a kavicsok között es alatt porond is létezik. Itt a porondba vájja csöveit és barlangjait, melyeknek nyílását laza szövettel biztosítja a beomlás ellen. Estve fele kőboról s meglopja prédáját; kőborlása sajátos, rövid futamokból áll, mire az állat egészen szétterpesztett, laposan felfekvő lábakkal mozdulatlanul meg-megáll; ilyenkor csak a gyakorlott szem különböztetheti meg a talaj színétől. Ivarérettsége tavaszra esik. A nőstény júniusban már petéit őrzi; peteburka kerek, hófehér vagy sárgás, néha 12—13 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s 6—800 petét tartalmaz. Fiait a hátán hordozza s ilyenkor csak lábai szabadok, az egész törzs borítva van az apró fiakkal, melyek mehraj módjára, több rétegben ellepik. Különben tavasztól őszig a kifejlődés minden szakáiban található. Verőfényes napokon a nőstény a napra czíveli ki peteburkát s veszély idejében gyorsan eltűnik vele. Ropant gyors futó, úgy vízen mint szárazon.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutyalváról (Maros part), Kolozsvárról (Szamos medre), Retyiczellből (Biharhegység patakjai), Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Orsováról (Cserna görgetegei, Gratzkapatak), és Gyöngyösről; Nagy-Váradról (Múz. gy. Moesáry).

SPEC. 2. FAL. TROCHOSA INFERNALIS. (MOTSCH¹) POKOLI CS. HÖLLISCHE B.

(infernus = alvilági, különösen isten: Pluto, Proserpina; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1849. *Lycosa infernalis* MOTSCHOUJSZKY «Note sur deux Araig. venimeuses etc.» p. 289.

Vide: THORELL «Descr. of several Europ. an North Afr. Spid.» p. 172.

(X. tábl. 206 ♀ term. nagys. 207 u. a törzs alulról, 208 u. a oldalról, 209 a ♀ zárja, 210 a ♂ topegatója.)

♀ Sötétbarna, sárgás rujjokkal. A rágók töve tiszta fekete, azontúl szélesen elenk rozsdavörös vagy narancssárga szőrökkel úgy borítva, hogy alapszínezetük nem látszik ki, végök ismét fekete. Nagy, vaskos, zömök alak, vaskos lábakkal. A fej mell felületén, a mellrész szelétől 1 $\frac{m}{m}$ -nyire s evvel párhuzamosan haladva egy keskeny, sárgás csík, mely fele, a hátréstől indulva, minden oldalon három sárgás finom, küllővonal tart; ugyaninnen a szemek fele három sárgás vonal (j) szerűen, a nyelecske fele szinten három rövidebb vonal ugyanily alakban tart. A végtest felülete elején és közepén egy sötétebb, széles lándzsafolt, mely a nyelecske fele egy kétágú, szélesebb, sárgás vonal által elzárt, két oldalt finom egyenes, sárgás vonal által szegelyeztetik, hátul két \sim szerű ekfolt által jeleztetik; a lándzsafolt mögött s töle két oldalt három-három Δ sárgás foltocska párosan állva es finom, kisse íves vonalak által összekötve. Az oldalak világos szürkeseek, fekete-barna pettyekkel. A has, mellvert es a csipők bársonyfeketék; a has színe a világos oldalak fele egészen élesen határolt.

A lábak sárgásszürkek feketes gyűrűzettel, a gyűrűzet, jelesen a szäre, alul, tisztafelete.

¹ Megvallom, hogy ezt az elnevezést csak THORELL auctoritására alkalmaztam, mert MOTSCHOUJSZKY leírása és rajza a legesélyesebb támaszt sem nyújt annaké, hogy valóban ez az állat feküdt volna előtte. MOTSCHOUJSZKY leírása s rajza semmitmondó s reá illik bármely sötétszínű *Lycosoidára*. A biológiai adathalommal szintén úgy vagyunk: illik minden földbejáró *Trochosára*, a mellett ismeretes, hogy déli Oroszországban több nagy faj létezik: melyeknek az ifja volt tehát a M. kezében? mert tény, hogy az M. leírta és lerajzolta állat fejletlen. Egyáltalában MOTSCHOUJSZKY működése hova tovább mind kétesebb értékűvé válik, szerintem tehát kár volt őt és fáját az Aranéologiába bevonni.

A fej mell vaskos, fejrésze emelkedett, pofás: oldalról tekintve a fejrész szemtere a legmagasabb pontot kepezi, innen a hátvonál igen lapos-ívesen a nyelecskere hanyatlik, az egész tömötten, megfekvően szőrös. A rágók igen erősek, oly hosszúk, mint az első lábpár *szára*, közel kétszer oly vastagok, mint e lábpár czombja: legtöyükön és végökön feketék, barna szőrözettel, közbül szélesen rozsdá- vagy narancssárgák, úgy, hogy e szín mind a két allkapocsfelel át egy széles harántsávot kepez. Az allkapesok sötét vörösbarnák, elkerékitettek, csuesok fele világosodók, bőven, hosszan szőrösek: az alajk sötét, elől egyenesen elnemszett, az allkapesok felet alig éri. A tapogató szürkés, sok rozsdasárga szőrrel igen tömötten szőrös: czombja felületen, elől, harántsorban álló három rövid tüskével, e mögött két egymásután álló hosszabb tüskével: végze igen kevéssel rövidebb mint a tord és szár együttveve. A lábak megfekvően, tömötten szőrösek, czombjaik alul, világos szürkések s csak felületökön feketén foltosak, a többi íz, különösen alul, fekete gyűrűs: a talpkéfe bársonyfekete. Az első lábpár szárán, alul, három pár tüske: a hátsó páron (a leg-hosszabbik) két oldalt szinten két-két tüske: a másodvégiz tüskéi a talpkéfében eltűnnek (3. pár); a czombok felülete több megfekvő tüskével: az első és második lábpáron a talpkéfe a szárra is kiterjed, a többi párokon csak az elsővégiz nem épen erős kefével.

Az alsó szemsor egyenes, a középsornál hosszabb: középső két szeme a szélsőnél igen kevéssel nagyobb, a szemek közötti távolság egyenlő, a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez: szélső szemei mellett egy rozsdasárga folt, a homlok szélén ilyen szegély. A középsor két szeme valamennyinél nagyobb s szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme valamivel nagyobb az alsó középsőnél, kétszer akkora távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél magasabb, csúcsosodó, vörös-barna, mely kivájás, melynek szelei hasasan tagolnak: közép és elzáró bordája \perp szerű alakot alkotnak. Ha a szőrözet ép, úgy a zár szeleit fehéres szőrözet borítja.

Mertekek: ♀ Törzs	25	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	10	»
I lábpár	23.5	»
II »	21.5	»
III »	20	»
IV »	27.3	»

♂ Kisebb, karesubb, hosszabb lábú: a fej mellnel sokkal kisebb végtesttel. A hátres körül egy terjedelmes sárgás folt csillagszerű kisugárzásokkal. A színezet többi része a nőstényével egyező. A tapogató elég hosszú, nemzőszerve elég feltűnő: czombja felületen, elől, három rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött, a térdiz belső oldalán egy hosszú tüske: szára a térdnél hosszabb: pikkelye csúcsosan kanalakú, csuesa alatt bozontosan, gazdagon szőrös: nemzőszerve előlről-alulról tekintve, közepe táján egy befekvő, a külső szétől benyomuló harántlemezt mutat, mely hossza közepe táján egy vaskos, rövid, tompa fogacsot visel.

Mertekek: ♂ Törzs	16	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	10	»
I lábpár	29.5	»
IV »	32	»

Tagadhatlanul legerdekesebb alakjaink egyike, melyet deli Oroszország pusztáival közösen birunk, s a mely fajrokonával, a Tr. Singoriensis (Laxmann) együtt a Kalmukkok rettegett «Tchimje», melyhez épen annyi monda tapad, mint Olaszország Tarantulájához. Az életmódról írt szakaszban (lásd I. köt. III. tábla, 62 és szövege) tüzetesen értekeztem róla s az ott elmondottakat e helyen még a következőkkel bővitem ki. Elterjedesere nevezéddig a Baeska számos pontjáról ismerem, úgy Orsova és Illok környekeről is; az utóbbi két helyen a hegység lejtői alján is előfordul. De a sík. jelesen annak valódi pusztái, silányabb fűvű legelői,

mindenekelőtt kedvelt tartózkodási helyei. Itt furja 16--20 cm mélységű, 2--2½ cm átmérőjű, függőlegesen lehatoló csöveit, melyeknek száját kikárpítozza és sok eszelyességgel megvédi a víz betódulása ellen. Rendszeresen a cső száján lesekedik s előlábainak villámgyors csapásaival ragadja meg az arra menő, vagy közelebe letelepedő rovarokat, köztük leginkább a Doreadion és Cicindela bogárféléket, melyeknek maradványai megtöltik csöve fenekét. A tavasz, nyár és ősz minden szakában a kifejlődés minden fokán található. Peteburka alig lenyomott, kerek, nagy, 15--16 mm átmérőjű, tömve tele köles nagyságú petekkel.

E burkot fonóihoz erősíti s a verőfényre czipelve úgy illesztgeti a cső nyílásába, hogy a nap sugarai érhessek. A fiak kikéltése idejében a cső száját finom, átlátszó és boltozatos hálózattal zárja el, s e boltozat alatt bevitteti burkát a nap sugarai által. A fiakat a hátán hordozza, gyakran sütkerezik velok a napon, mely alkalommal a parányi állatkák majd szétfutnak s ismét az anya hátára gyűlnek, majd a füvekre kapaszkodnak, leugrálnak, a lyukba ki- s befutkosnak; majd ellepik a prédát, a melyet anyjuk ejtett.

A második vedlés után az anya elpusztul s a 4 mm nagyságú fiak, elszéledve, hozzáfognak a lak készítéséhez. A cső eleintén alig 4 cm mélység mellett, 3 mm átmérőjű. Úgy a mint növekednek, tágitják a csövet. Az ásást alkonyatkor és este végzik, a lekapart, daranagyságú rögöcskéket állkapcsaikba fogva szerkesztet hordozzák, úgy, hogy az ásás nyomai nem látszanak. Úgy látszik, hogy a lakástvesztett példányok az elhagyott lakokat is elfoglalják, és folytatják az ásást, dacára annak, hogy a cső amúgy is elég mély volt már. Feltevésemet arra alapítom, hogy bár igen ritkán de mégis 30 és több cm mélységű csöveket is találtam, holott a rendes mélység átlag véve csak 16 és legfeljebb 20 cm . A hímek szintén csövekben növekednek, ivarérett korukban azonban barangolva keresik a nőtényt, melynek csövében a párzást végzik. A párzást nem láthattam.

A fogságot e pók igen jól állja, és rövid idő alatt bizonyos kezességet mutat; a legyeket a kezéből veszi, de csak addig, a míg a légy el, a halottat nem érinti; menekülési ösztöne csak az ehseg vagy szomjúság behatása alatt nyilatkozik; jól tartva, igen esendesen viseli magát. A vizet nem nélkülözheti, s minden másodnapon móhon szívja fel a negy-öt vízcseppet. Néhány eleven példányt THORELL tanárnak küldtem el Svécziába, Upsalába, s ezek a 11 napi utat kiállották. E pókok áttelelnek. Hogy eziránt minden kétséget eloszlassam, 1874. év őszén Doroszló mellett néhány lyukat ezövekkel jelöltem meg, oly módon, hogy a hó alatt is megtalálhattam. Deczemberben az a sodrony, a melyvel a lyukakat kutattam, már csak 4 cm mélységig hatolt be s bizonyítá, hogy a pókok a teli időszakra betömik a csövet. Az 1875. év február havában beköszöntött kemény hidegben a megjegyzett lyukakat vizsgáltam, s a következő eredményhez jutottam: a talaj mintegy 40 cm mélységig kőkemenységre fagyva, csak fejszevel volt vágható; a vágást úgy intéztem, hogy a cső sertetlen maradt; a kellő mélységet elérve a késhez folyamodtam, s óvatosan vágtam a cső falát. A cső 28 cm mélységre hatolt be; nyílásától mintegy negy cm mélységben be volt tömve földdel és növényi anyaggal, e dugó 4 cm vastagságú volt. A cső fenekén, a puszta földön, kissé összehuzott lábakkal ült a pók s érintésre csak igen lomhán mozgott, a dermedtség minden jele megvolt rajta. Kivettem s egy dobozba helyeztem, ezt pedig zsebre tettem. Alig egy percz múlva az állat a meleg behatása alatt egészen élénk, friss lett s otthon rögtön elfogadta a táplálékot. Az első kiasott példány egy teljesen ivarérett, pompás nőtény volt.

E vizsgálat igazolja régi feltevésemet arra nézve, hogy a Lycosoidák áttelelnek; s valóban csakis így érthető az, hogy a tavasz első meleg sugaraiban már ivarérett Lycosoidákra akadhatni, sőt, hogy igen korán már peteburkokkal futkosókat is lelhetni.

Ismerem jelesen Doroszló környékéről, hol leginkább tanulmányoztam; továbbá Palánkáról, Pancsováról, Zomborból és Orsováról; sőt a Dunán túlról Illokról is, hol a várhegy gyalogútjaira nyílnak csövei. Legészakibb elterjedési pontja eddig Budapest (a muzeum parkjában gyűjté FRIVALDSZKY JÁNOS); a budai oldalról több ♂ példány a bécsi udvari muzeumban s ugyanitt Dalmáciából (Ragusa, Brennovölgy) is, honnan MANN JÓZSEF hozta.

SPEC. 3. FAL. TROCHOSA RURICOLA. (DE GEER). MEZEI CS. FELD B.

(ruricola = mezei; a tartózkodásról.)

Syn. 1778. *Aranca ruricola* De Geer «Mémoires» VII, p. 282. (Salt. ad partem.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 336.

4 Cserbarna; végtete olajbarnába átmenő. Lábai egyszínűen cserbarnák. A fejmell közepén és végig egy világosodó közepesík, mely a hátgödör előtt két oldalát hacsát a szemek fele (†), a közepesík a nyelecskefele leginkább látható s közvetlenül a nyelecske felett két csikkal egyesül, mely, a mellrész oldalain tartva, oldalszegelyt kepez s a fej táján megszűnik. A végtet elején egy világos, rövid és keskeny lándzsafolt, mely a végtet hosszának közepét nem éri el. A has egyszínűen cserbarna, néha esersága.

A fejmell vaskos; oldalról tekintve, hátvonala a szemektől a hátgödörig csak csekély mértékben, a hátgödörön túl tetemesen hanyatlik. A mellvért cserbarna, feketés szőrözettel. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpar másodvégize s e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, világosabb szőrözettel, mely alapszínüket nem fedi el. Az állkapcsok vöröslők, bőven szőrösek és elég szélesek; az alajk elől egyenesen elmetsett, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató cserbarna; czombja felületén, elől, harántsorban álló három rövid — e mögött két egymásmögött álló hosszú tüske; végize igen tömötten szőrös, rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk és vaskosak, rövid szőrözetük nem fedi el egészen az alapszínt. Az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, az utóbbi részben a talpkéfébe rejtve, mely az első két páron mind a két végizre kiterjed. A czombok felülete 5—7 tüskével.

A végtet (nem terhesen) elől elmetsett és keskenyebb mint hátul; megfekvő, tömött szőrözettel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői nagyobbak s közelebb állanak a homlok szélehez, mint a mekkora az egyik szem átmérője, s körülbelül közepén a homlok széle és a középsor között. A középső sor két szeme nagy, szemei kevesebbire mint szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középszemeinél valamivel nagyobb s közel háromszor oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy szélességénél kevéssel hosszalib, a nyelecskefele laposívesen kikerekített kivájas, melyben az osztólemez közepén szivalakra, igen tetemesen kitágul. A zár kerülete vörösbarnás, az osztólemez vöröses sárga, fényes. Az osztó lemez a zárt a legzörés felől elrekesztő durva bordával együtt \perp alakot ölt.

Mértekek: 4 Törzs	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.5	»
I lábpar	15	»
IV "	18	»

5 Kisebb, karesubb; színezete és rajzai a nőstényével azonosak, néha az alapszín mindenütt olajbarnába játszik; az első lábparon mind a két végiz kisse barnuló. A tapogató elég hosszú; czombja felületén, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; szára vastagságánál hosszabb, a térdnél alig rövidebb; a pikkely csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt bozontosan szőrös; nemzőszerve egy haránt, kettemetsett, alig kidomborodó gyűjtőt mutat; e metszésbe, a külső szelről, egy lemez nyomul, mely — előlről-alulról tekintve — egy elég karesú, tompa fogacsot mutat.

Mértekek: 6 Törzs	10.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.5	»
I lábpar	13	»
IV "	16.5	»

Messze elterjedt faj, mely kavicsos helyeken kövek alá, erdőkön fák es lehullott levelek alá ássa kis barlangjait; a nyirkos helyeket különösen kedveli. A nőstény peteburka gömbölyű, hófehér 8—9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s takarói oly finomak, hogy a peték atlátszanak. Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-

Záhról és Nagy-Szebenből (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Orsováról, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hannorból, Gyöngyösről, Rózsahegyről, Revről; Nagyváradról (Muz. gy. MOCSÁRY) és Budapestről (ugyanott, PÁVEL).

SPEC. 4. FAL. TROCHOSA TERRICOLA THOR. FÖLDI CS. ERD. B.

(terra = föld; a lakásról.)

Syn. 1856 *Trochosa terricola* THORELL «Recensio critica etc.» p. 62, 102

Vide: THORELL «Remarks» p. 339.

♀ A megelőző fajnál állandóan kisebb s ettől leginkább a nemzőrészek által megkülönböztetve. Lábai, jelesen a két hátsó pár, s itt leginkább a ezombok, némi igen elmosódó gyűrűfoltokkal. A végtest elején a lándzsafolt legtöbbször hiányzik, vagy alig látható.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei a szélsőknél alig nagyobbak, szemátmérőnyire állanak a homlok széletől és ugyanennyire a középsortól is. A középsor két szeme nagy, felátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár egy, alapjával a legzőrés szelet erő, közel háromszögletes kivájtást mutat, melynek osztó lemeze, közepetáján szélesedő s az elrekesztő bordával \perp alakot alkot; az osztó lemez két oldalán, közel az elrekesztő bordához *egy-egy fénylő dudorodás*.

Mértékek: ♀ Torzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.2	»
I lábpár	11.5	»
IV	»	13.6 »

♂ Kisebb. Az első lábpár szára es másodikigize sötét vörösbarna, az utóbbi az elsővégizhez képest határozottan vastagodott; a hátsó két pár némi elmosódó gyűrűfoltokkal. A tapogató szára szélességénél alig hosszabb; a nemzőszervet kitüntető fogacs a megelőző fajénál vastkosabb.

Mértékek: ♂ Torzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5	»
I lábpár	10.2	»
IV	»	13 »

A *Tr. ruricolá*nál ritkább faj, tartózkodásra es életmódra nézve azonban hozzá hasonló. A peteburok átmérője 6 $\frac{m}{m}$.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról; Budapestről («C-illag és Farkasvölgy» jelzővel, Muz. gy. PÁVEL).

SPEC. 5. FAL. TROCHOSA HUNGARICA. N. SP. MAGYAR CS. UNGARISCHE B.

(VIII. tábla, 184, *a* szemesoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója oldalról, *d* ugyanannak nemzőszerve alulról, *a* mértékek.)

♀ Nagy. Az egész állat sötét eserbarna; előtestén végig egy, az alsó szemsornál kezdődő, keskeny, világos közepesík; ezombjainak külseje alig valamivel világosabb; rágóinak töve sötétebb, vége sok róka-vörös, durva szőrökkel. Az egész test tömött, megfekvő szőrözettel borítva.

A fejmell vastkos, fejezese szélesedő, elkeresített; a második szemsor két nagy szeme között egy előre irányozott, 8—10 sertehől álló üstök. A mellvert körded, eserbarna, nemzészervi, tömött szőrözettel borítva. A rágók vastkosak, oldalról tekintve tövükkel igen tetemesen, térszerűen kiállók, durva, serte-

szerű szőrözötűek. Az állkapcsok cserbarnák, élükön igen élénken rókavörös szőrökkel tömötten szegélyezettek; az alajk elmesztett, az állkapcsok hosszának mintegy felét éri el. A tapogató cserbarna, vaskos, igen tömötten szőrös, — ezombján, felül a végén, néhány tüske. A lábak vaskosság mellett elég hosszúk: az első pár szárán, alul, három vaskos, egészen megfekvő tüskepár, a belső oldalon még egy tüske; második végizén, a tömött talpkefebe rejtve, három tüskepár; a harmadik pár szárán, alul négy tüskepár, és oldalt is több tüske; a negyedik pár szárán, alul három tüskepár, oldalt is több tüske; a két hátsó pár térdén, külső és belső oldalán egy megfekvő tüske. A végtest, kördel, elég magas.

A szemek gyantaszínűek, sötétes bogárral, bagolyszemekre emlékeztetők; az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői a szélsőknél sokkal nagyobbak, a homlok szelétől bőven két átmérőnyi távolságra esnek; a második sor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól s körülbelül felátmérőnyire az alsó sor középsőitől; a harmadik sor két szeme igen kevéssel nagyobb az alsó középsőknél és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól. A zár szélességénél sokkal hosszabb, osztólemeze széles s alsó felének két oldalán két gombostüfej alakú, sötét, fényes dudort mutat.

Méretek:	♂	Törzs	21 $\frac{m}{m}$ ebből
		fej mell	9.5 "
		I lábpár	23.4 "
	II	"	21.6 "
	III	"	21 "
	IV	"	28 "

Néha kisebb: törzs 17 $\frac{m}{m}$, fej mell 8.7, I lábpár 21 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 26.5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kisebb, karesubb, egészben világosabb alapszínezettel; lábai karesűk; fej mellén a közepesikon kívül még némi oldalszegély is megkülönböztethető. A tapogató karesű, kevéssé bunkós, szárán, térdén és ezombján több erős tüskével fegyverzett; szára a térdnél valamivel hosszabb; pikkelye keskeny, csúcsos, csúcsa alatt igen tömött szőrűstök látható; nemzőszerve egyszerű, barna gyűjtőt mutat, mely felső felén világosodik, s itt egy kigyózó csikot mutat.

Méretek:	♂	Törzs	14 $\frac{m}{m}$ ebből
		fej mell	7.5 "
		I lábpár	23.5 "
	II	"	21.5 "
	III	"	20.3 "
	IV	"	28.3 "

E feltűnően nagy faj, legnagyobb pókjaink közé tartozik. Peldányaimat (2 ♀ 1 ♂) az 1865-dik év őszén a Balaton nyugoti partján B.-Füred közelében nyirkos helyeken heverő kövek alatt gyűjtöttem, hol az állatok vájt üregekben tartózkodtak. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. G. FAL. TROCHOSA STIGMOSA. THOR. JEGYES CS. GEZEICHNETE B.

(stigma = jegy, bélyeg; a pettyes rajzokról.)

Syn. 1875. *Trochosa stigmosa* THORELL. «Verzeichniss südruss. Spinnen» p. 69. «Deser. of sev. Europ. and North Afr. Spiders.» p. 175.

♀ Kicsiny. Előteste vörösesbarna, a hátrés körül egy levélalakú világosodással, mely néha enyésző. A végtest olajbarna alapon sárga rajzokkal, elején egy terjedelmes sárga lándzsafolttal, melynek kiszélesedett részében egy sötétedő foltpár látható. E foltpáron kívül és hátrább még két feketés foltpár észlelhető, melynek állása ingódórsszerű (innen stigmosa). A lábak sárgások, foltokkal és gyűrűfoltokkal tarkázottak.

A fejmell vaskos; a fejresz kevésse elváló, a mellresz módosan szélesedő; oldalról tekintve a hátvo-nal a nyelecskétől ívesen emelkedik. A rágók elég vaskosak, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize s ugyan e pár ezombjánál vastagabbak, barnavörösek, módosan szőrösek. A mellvért barna. Az állkapcsok barnássárgák az alajk sötétebb, elől elmeteszt. A tapogató gyenge fegyverzett, sárgás; a szár töve homá-lyosan gyűrűs, végize sötétedő csücsesal bőven szőrös, rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak elég hosszúk, vaskos, foltos ezombokkal, és karesu végekkel; az első pár szárán, alul, 2 pár igen apró tüske, másodvégizén 3 pár; az első izek talpkfelei alig megkülönböztethetők.

A has elől keskenyebb, elvágott, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor egyenes, szemei jóformán egyenlőek, a sor a középsort igen megközelelti s keve-sebbre mint szemátmérőnyire áll a homlok széletől.

A középsor két szeme nem igen nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középső sorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolságra egymás-tól mint a középsortól.

A zár egy harántfekvő széles terese, két vesealaku, O szerűen álló nyilással.

Mértékek: ♀ Törzs	7.2 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3.8	»
I lábpár	8	»
IV »	9.5	»
(Gyakran kisebb, törzs 6 $\frac{m}{m}$.)			

♂ Elöttem ismeretlen.

Eddig patakok medrében fekvő görgetegek kövei alatt, nyirkos helyekről ismerem, hol kis barlan-gocskákat vájkal s bennök örzi alig 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű fehér peteburkát.

Találtam, mint nyári alakot: Orsován (Gratzkapatak), Rózsahegyen (Liptó, Vág folyó); Ungvárról (Muz. gy. VIDRA FERDINÁND).

GEN. 5. NEM. PIRATA. SUND.

($\pi\epsilon\iota\rho\alpha\tau\acute{\iota}\varsigma$ = kalóz, tengeri rabló; a vizek körül való tartózkodás ól.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

A felső fonópár az alsónál alig hosszabb. Az arcz alacsony; oldalai domboruak. A fejmell gyéren szőrös. Az alsó szemsor középsői határozottan kisebbek a hátsó sor szemeinél, alig szemátmérőnyire a homlok szélétől; e sor a középsőinél valamivel hosszabb. A szemterese magasságánál szélesebb.

Határozottan a vizekhez kötött alakok, a melyek a vízszínen epen úgy, mint a talajon gyorsan futnak, gyakran a víz alá buknak. A nőstények peteburkaikat a fonókhoz erős tve magukkal czipelik.

A Pirata piraticus bordás körmei tövüknél vaskosak, kampójuk jó hajlasu, hegyes; bordáik, meglehetős szám mellett, sűrűn sorakozottak, lásd: II. köt. VI. t. 136, b.

SPEC. 1. FAJ. PIRATA PIRATICUS. (CL.). RABLÓ KALÓZPÓK. KAPTER PIRATENS PINNE.

(piraticus = vide $\pi\epsilon\iota\rho\alpha\tau\acute{\iota}\varsigma$.)

Syn. 1757. Araneus piraticus CLERCK «Ar. Suec.» p. 102.

Vide: THORELL «Remarks» p. 341.

♂ Elötteste szennyos olajsárga, végteste olajzöld, vöröslő alappal es olajsárga, clenk lándzsá-folttal, e folttól kétoldalt két fehér pontsorról; e pontok derszerűek, mintegy reá leheltek. Labai olaj-

sárgák, ritkán némi foltozat nyomaival; rendszeren egyszínűek. A fej mell hosszúka, gyéren szőrös, úgy hogy középrajzai, a melyek nem szőrözethöl való, áttetszenek; közepén egy olajsárga hosszcsík, mely a hátréstől a szemek felé három sugár ágra oszlik; a mellrész legszéle hófehér szőrözethöl való finom szegélylyel. A mellvért világos olajsárga. A rágók olajsárgák, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, eléggé szőrösek. Az állkapcsok olajsárgák; az alajk barnás, elől elmetsett. A lábak gazdagon szőrösek.

Az első lábpár szárán és másodvégizén, alúl, három-három pár tüske; semmi talpkéfe. A végtest hossztojásdad, elől keskenyedő; hasfele világos olajsárga.

A hátsó és középszem sor patkószzerű, hátrafelé nyitott barnaságban fekszik. Az alsó sor, a középsornál láthatólag hosszabb, középszemei nagyobbak és láthatólag távolabbra állanak egymástól, mint az oldalszemektől, alig szemátmérőnyire a középsortól és a homlok szélétől. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél határozottan nagyobb, kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár, a légzőrés közelében és felett álló barnás, apró dudorpárból áll.

Mértékek: ♀	Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3.7 "
	I lábpár	8.4 "
	IV "	11 "

♂ Karcsúbb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató szára szélességénél kétszer hosszabb és hosszabb a térdnél is; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött. A pikkely csúcsosan kanálalakú, csúsa alatt szőrös; nemzőszerve eléggé kidagadó, oldalról tekintve egy harántlemezen egy felálló, igen apró fogacs látható.

Mértékek: ♂	Törzs	6.8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3.7 "
	I lábpár	10 "
	IV "	12.2 "

Különösen álló vizek szelein és nevezetesen ott, a hol a növényzet a vízszínen felülkerekedik, nem ritka tavaszi és nyári alak. A nőstény peteburka hófehér, finom szövetű, úgy, hogy a peték átlátszanak. A víz színén ügyesen futkároz és igen gyakran az úszó növények alá bukik s hozzájuk tapad; ilyenkor végétét légburok köríti.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből; magyar részekből: Doroszlóról Orsováról, a Kárpátokról (Jama tó a Kriván alatt), Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 2. FAJ. PIRATA LEOPARDUS. (SUND.). PÁRDU CZ K. PARDEL P.

(Leopardus = párducz; a színezetről.)

Syn. 1833. *Lycosa leopardus* SUNDEVALL «Swensk. Spind. Bescr.» p. 189.

Vide: THORELL «Remarks» p. 331

♀ Földszürkés, barnással elegyes; a végtest elején egy fehérés lándzsafolt, mely a nyelecske felé kétoldalt kiszélesített (borszeszben igen kirívó). A lábak sárgásbarnák, sűrűn barnán gyűrűsfoltosak; a foltok különösen a czombokon láthatók. A has barnássárga.

A fej mell vaskos; oldalról tekintve a nyelecskétől kezdve ívesen és magasan emelkedő, vörösbarna alapon, különösen a hátrés táján, barnássárgán szőrös. A mellvért barna, bőven szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint e pár másodvégize, sötét vörösbarnák, fényesek, gyér szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, elkerekített végök kissé világosodó, gazdagon szőrösek; az

alajk sötét, elől elmetszett, szőrrel borított. A tapogató czombja sárgásbarna, sötét foltos, a többi íz vörösesbe húzó, bőven szőrös; a végiz rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk, elállóan és bőven szőrösök; a czombok inkább sárgába, a többi íz vörösesbe húzó; a czombok párduezszerűen tarkák; az első pár szárán, alul, két pár (vajjon mindig?) tüske, másodvégizén három pár tüske.

A végtest elől keskenyedő; felületén a négy ingödör jól látható; földszürke-barnással elegyes szőrzete barnával felhőzött.

Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől, szemátmérőnyire a homlok szélétől és a középsortól is. A középsor két szeme elég nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, alig másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarnás tércse egy $\mathcal{D} \mathcal{Q}$ szerű nyiláspárral.

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.8 »
I lábpár	11 »
IV »	14.4 »

♂ Kevéssel karcsúbb. A lábak czombjain a barna szín az uralkodó, a színezet egyebekben a nőstényével azonos. A tapogató aránylag vézna; nemzőszerve a többi ízhez képest nem vastagodott; szára vastagságánál két és félszer hosszabb, oly hosszú mint a térd; pikkelye a szárnál alig szélesebb, csücsa keskeny, hosszú, alul-felül bőven szőrös; nemzőszerve alig kidagadó, vörösbarna, elől nyitott, semmi tüskével.

Mértékek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.8 »
I lábpár	13 »
IV »	14 »

E kevéssé ismert pókot Doroszlón és Orsován (itt különösen kis ♂) találtam nyirkos helyek friss földhányásaiban, hol kevéssé meredeken lehaladó, 6 $\frac{m}{m}$ átmérőjű csövekben tartózkodott. A nőstény peteburka fehér, gyér szövetű, 7 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, gömbölyű. Szemei, fejmellének alkotása és a csövájás, közel helyezik a *Trochosák*hoz.

SPEC. 3. FAJ. PIRATA KNORRII. (Scop.). KNORR K. KNORR S P.

(Knorr, múlt, századbeli term. barát tiszteletére.)

Syn. 1763. *Aranca Knorrii* Scopoli «Ent. Carniol» p. 403.

Vide: Thorell «Remarks» p. 342. (in §. P. piraticu.)

♀ Előteste barnás, világosodó előrefelé villás középesikkal; a mellrész világos szegélylyel, mely legszélén fehér szőrökkel borított. A végtest barna, sárgásbarna szőrökkel elegyes, elején egy vörös lándzsafolt (borszeszben olajsárga), ettől két oldalt és az oldalakban is sok fehér szörpont; a has sárgás szőrözetű. A lábak vöröses sárgák, barna gyűrűfoltokkal, a többi íz uralkodó színe a barnás vörös, mely helyenközön világosabb gyűrűfoltokat tüntet fel.

A fejmell hosszúkás; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a hátrés mögött a nyeleckére meredeken lehanyatló, módosan szőrös; közep csikja enyésző, nem szőrözetből való, a hátréstől a szemek felé villásan oszlott. A mellvért vörösbarna, közepén egy keskeny, sárga, ékalakú csíkkal. A rágók az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, ugyan e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, eléggé szőrösök. A tapogató czombja sárgás, kevés barna folttal, a többi íz vöröslő; a végiz kevéssel rövidebb, mint a térd

es szár együttvéve. A lábak elég hosszúk, kuresuk; az első pár szárán, alul, két pár, másodvégizén három pár hosszú tüske. A végtest tojásdad, elől kissé keskenyedő.

Az alsó szemsor egyenes; középsői valamivel nagyobbak, s valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől; a homlok szélétől és a középsortól is szemátnérőnyi távolságra állanak. A középsor két szeme nagy, nem egészen szemátnérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár a légzőrés szélén álló apró dudorpárból való; hasonlít a *P. piraticus*-éhez.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$
fej mell	3.3 »
I lábpár	9.7 »
IV »	12.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Csupán csak Doroszlóról és Báziasról ismerem, nyirkos helyek és tavak széléről. A nőstény pete-burka fehér, lazaszövetű, gömbölyű, 4.8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.

GEN. 6. NEM. DOLOMEDES. (LATR.).

(*ὄλομος* = favasz, oroszva tűmadó; az állat természetéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Norv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó sor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer meghaladja. Az alsó sor négy szeme közel egyenlő nagyságú (a középső kettő nagyobb). A lábak vaskosak, a térdek, szárazak és másodvégizek valamennyi lábón felül is kurta, vaskos tüskékkel fegyverezettek.

Erős nagy alak, mely gyors futásra és ugrásra alkalmas. Csak az, a vizek szélén található buja növényzetet lakja. A nőstény közel mogoró nagyságú, sötétszínű peteburkát magával cipeli. A *Dolomedes fimbriatus* (CL.) bordáskörmei hosszúk, erősek, kampósak; az első borda erős és kissé előre irányul, lásd: II. köt. VI. tábla 137, b.

SPEC. 1. FAJ. DOLOMEDES FIMBRIATUS (CL.) SZEGÉLYES VIDRAPÓK. GERANDETE OTTERSPINNE.

(fimbria = szegélyezett; az elő és végtest világos szegélyéről.)

Syn. 1757. *Araneus fimbriatus* + undatus + plantarius CLERCK «*Arat. Suec.*» p. 106, 100, 105.

Vide: THORELL «Remarks» p. 346.

♀ Nagy. Olajbarna vagy dohányyszínű. A fej mell igen fejlett, szélességénél csak kevéssel hosszabb, íves oldalakkal, tetemes hátréssel; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes, a fejtől a hátrésig láthatólag emelkedő, a hátrésen túl meredeken lecsapott. A mellvért barna, közepén kissé világosodó. A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, oly vastagok, mint a lábpár ezombja; tövük táján duzzadtak, különben sötét vörösbarnák, gyér, durva szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, az alajkkal együtt vörösbarnák, sűrűn, durván szőrösek. A tapogatók vaskosak, elég hosszúk, durva szőrözettel és itt-ott vaskos tüskékkel; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk és vaskosak, olajbarnák vagy dohányyszínűek, a ezombok homályosan esikosak, bő és erős fegyverzettel; a ezomb alsó fele és az első végiz fegyvertelen, a többi íz fegyverzett, a szár és másodvégiz felül is fegyveres; az első pár szára, alul, négy pár — oldalt két és felül egy tüskevel, másodvégize alul három pár, oldalt három, felül, a legvégén, egy tüske-

vel; a térd két oldalt egy-egy tüskevel, a czomb felülete 8—10 kurta tüskevel; az első két lábpár első végize talpkefevel. A végtest (a letöltő φ -nel) elől elnetszett és keskenyebb, hátul tojásdadra végződik: felül al 1 egyszínű.

Az alsó szemsor láthatólag kihajló, a középsornál hosszabb, középsői a szélsőknel nagyobbak, szélsői tetemes dudorokon állanak. A középsor két szeme kevesse nagyobb az alsó sor középsőinél, ezektől másfel (középsor szem) átmerőnyire és ugyanemlyire egymástól. A hátsó sor két szeme, hosszúkás, tetemes dudorok hátsó végén állva, nem kisebb a középsor szeménél s kétszer akkora távolságra egymástól, mint a középsortól, a melyvel egy magasságánál sokkal szélesebb trapezet alkot.

A zár egy emelkedett koldók, szemyes sárگا, nyelvvalaku betéttel, mely két oldalt és a légzőrés fele egy vörösbarna, meglehetősen ripacos, keskeny keretbe van foglalva (O).

Mértékek: φ Törzs	19	m_m ebből
fej mell (hosszu)	9.2	"
" (széles)	8.3	"
szemterese (hátsó sor)	2.8	"
I lábpár	29.5	"
1-ső és 2-dik végize együtt	9.2	"

φ Kisebb, karesűbb. Előteste és lábai sárgásbarnák: végteste olajbarnás, világosabb oldalakkal, hasa barnássárga. Lábai karesűk, erősebb — különben a nőstényével azonos fegyverzetűek. Tapogatója eléggé bunkós; czombja felületen, elől, harántsorban álló négy rövidebb, e mögött két egymásután álló hosszabb tüske: terde felületén, elől és hátul, és belső oldalán egy-egy erős tüske; szára felületén három hosszú tüske pereszlenyszerűen áll; szára a térdnél rövidebb, előre fele módosan vastagodott; külső oldalán, kissé alá fele, egy kurta, vaskos, sötét nyújtvány, melynek vége két fogacsba hasított, — alul a végén egy hosszú, vaskos, hegyes, előre irányozott és felfelé hajlott sötét tövis; pikkelye csücsösen kanálalakú, belöl-felöl kissé kivágott; nemzőszerve alig kidomborodó, igen szövevényes (egy dió-belhez hasonló rovátkolású) semmi kiálló nyújtványnyal vagy tövissel.

Mértékek: φ Törzs	13	m_m ebből
fej mell (hossza)	6.5	"
" (szélessége)	5.3	"
I lábpár	25.5	"
ennek végizei együtt	9.5	"
IV lábpár	27.5	"
ennek szára	7	"
A hátsó szemsor	1.8	"

A mértékeknel a THORELL tanár által adottakkal conformitásra törekedtem azért, mert THORELL az idézett helyen a mértékek, illetőleg arányok ingadozását kimutatva, kételkedik abban, hogy a «D. plantarius» külön faj lenne, a mint azt VAN HASSELT (Over huid-en kleur-verwisseling v. Dolom. fimbriatus etc. Tijdschrift von Entom. I, 6, p. 164) vitatja. A magyar alak THORELL felfogása mellett bizonyít.

Legerősebb pókjaink közé tartozik, mely kizárólagosan a vízzeltelep buja növényzetén tanyázik s ott lesi predáját, melyet hatalmas ugrásokkal s előlábainak csapásával keríti birtokába. Futása villámsebes a vízszínen szejjelterjesztett lábaival ugrálva halad és uszó növények alá le is bukik. A nőstény peteburka barnasárga, mogyorónagságú, sűrű szövetű s az állat tapogatói és állkapcsai segítségével czipel, azonfölül néhány fonállal fonóíhoz is köti.

Júniusban ivarérett. Ifju nemzedéke igen élénk színezetű: alapszíne a ríkitó olajzöldtől a feketeig változik s fej mellét és végtestet ríkitóan fehér, néha citromsárga széles csík szegelyezi (innen fimbriatus). E változatosságra vezethető vissza a sok nev., a mely alatt e faj a tudományos irodalomban külön faj gyanánt szerepel.

Ismerem ivarérett állapotban, erdélyi részekből: Kolozsvárról (Múzeumkert tava ♀), Kutyalváról (Marospart ♂); magyar részekből csupán csak ifjabb nemzedékét ismerem: Doroszlóról (Mosztonga, barnások), Csorba (Liptó, a Kárpát tövén «Pronyiszka» ingoványok), különösen élénk sárga szegélyűek, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

GEN. 7. NEM. OCYALE. SAV. ET AUD.

(ὠκύαλος: = tengernyi sebességű, oly értelemben mint «tengernyi sokaság».)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte» II. Éd. XXII p. 372.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer is meghaladja. Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak. A lábak karesűk, hosszúk, karesű tüskékkel fegyverezettek. Leginkább bokros helyeken, magas fűben, száraz talajon is tartózkodó, gyors futású, nyulánk alak. A nőstény tapogatói és állkapcsai segítségével czipeli a hosszabb szálak által a fonókhöz erősített peteburkot.

Az Ocyale mirabilis Cl. bordáskörmei hossz-sarlóalakúak, hegyes kampóval s ugyanilyen bordákkal, a sánjaköröm egy fogacscsal, lásd II. köt. VI t. 138. b.

SPEC. 1. FAJ. OCYALE MIRABILIS. (CL.) CSODÁS FURAPÓK. WUNDERBARE SCHLAUSPINNE.

(mirabilis = csodás; az életmódról.)

Syn. 1757. *Araneus mirabilis* CLERCK «Ar. Suec.» p. 108.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 349.

♀ Szürkés, a barnásig és barnáig változó. A fej mell közepén végig egy fehéres, keskeny csík, mely a hosszú hátrés által hasítottatik. A végtest oldalaiiban egy, a hát felé hullámosan kivágott, széles szegély, mely néha igen kirívó, néha enyésző, gyakran egészen hiányzik; a has barnássárga. A fej mell oldalai szürkés vagy szennyesfehér szőrözettel. A lábak szürkés szőrözöttűek.

A fej mell fejezésze kicsiny, jól elválasztott, mellrésze szélesedő; oldalról tekintve, a hátvonal a fej és hátrés között kissé behorpasztott, a hátrés táján kissé dagadó, azután ívesen a nyelecskére hanyatló.

A mellvért barna alapon szürkéssárga szőrözöttű, közepén egy világos hosszvonással, mely azonban csak a borszeszben látható. A rágók erősek, oly hosszúk mint az első lábpár végíze s ugyane lábpár czombjánál valamivel vastagabbak. Az állkapcsok elég szélesek, különösen végökön szőrösek, az alajk ívesen elvágott. A tapogató karesű; czombja elől barnafoltos, valamennyi ízén karesű tüskék bő szőrözet között; végíze bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karesűk; karesű, hosszú tüskékkel fegyverezettek.

A végtest hosszú, keskeny; hátul csücsbe kifutó.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak, a középsoréinál alig kisebbek, középsői távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a középsortól; e sor a középsornál sokkal hosszabb. A középsor két szeme az alsó sor szélsőinél alig nagyobb s bőven szemátmérőnyire egymástól, az alsó sor szélsőitől épen oly távolságra, mint a hátsó sor szemeitől. A hátsó sor két szeme a középsoréinál nem kisebb, egy hosszúkas dudor hátsó végére helyezett, bőven kétszer oly távol egymástól, mint a középsortól. Az arc az állkapcsok felett éles szögletes.

A zár igen szövevényes; a nyelecske felé Y szerűen elágazó kettős lemezből áll, melynek felei

— jobbra-balra — horogszerűen kikanyarodnak s ismét lehajolnak s egy keretbe olvadnak, melylyel azután az Y alatt szemüvegszerű kettős tércsét alkotnak.

Mertekek: ♀ Törzs	15.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell (hossza)	4.5	"
" (szélessége)	4.2	"
I lálpár	21.3	"
IV "	23	"

♂ Kisebb, karsú. Színe változataiban a nőtényt követi, rajzai néha igen élesek; nevezetesen az előtest gesztenyebarna szelei és középcsikja finomak, fehérek; a végtest szürkés oldalai a hát felé egy hullámzatos, finom, fehér vonal által határoltak, ezek között a hátmező gesztenye-barna s a barnaságban egy világosodó, hosszú lándzsafolt. Az arcz vörösesbarna, meztelen, oldalai tömött, sárgásfehér szőrözettel. A tapogató nyele karsú, bunkója vaskos; a czombon, térden és száron néhány hosszú, karsú tüske; a szár a térdnél alig rövidebb, nem vastagodott, külső oldala végen egy hosszú, karsú, majdnem derekszögben elálló, kissé horgosvégű nyújtvány áll; a pikkely csúcsosan kanálalakú, kiszélesedett részében félgömb-szerűen domború, csúcsa alatt serteszerű szőrökkel; nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve, a kidagadás elején egy nyelvszerű, lefelé hajló nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	9.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.8	"
I lálpár	18	"
IV "	19	"

Az aljakban közönseges, messze elterjedett nyári alak, mely a buja növényzetet kedveli, a nélkül, hogy a vízhez kötné tartózkodását. Roppant sebességű futásával a fűben nehezen követhető. A növényzet szírmáin, fűszálak csúcsán lesekedve, majd ugrással, majd előlábai csapásával ejti hatalmába prédáját.

A peteburok 7—8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, szürke; czipeléséről a nem jellemzésében emlekeztem meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, a Körös-völgyből, Görgény-Szt-Imreről, Parajdról, a Mezőhavasaljáról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, az Alsó-Hámborból, Veszprémből, Budapestről (Múz. gy. Pável), Nagy-Váradról (Múz. gy. Mocsáry), Pécs vidéke (Múz. gy. Friwaldszky és Pável), Orsováról (Múz. gy. Friwaldszky) «Magyarország» jelzővel (Múz. gy. Petényi S. J.)

Ocyale murina C. Koch («Die Arachniden» XIV. p. 111, tab. CCCLXXXII. fig. 1348), melyet Koch Görögországból mint fajt irt le, nem egyéb, mint sötét változata az O. mirabilisnek s nálunk nem ritka.

FAM. II. CSAL. OXYOPOIDAE. HIÚZPÓKOK.

(ὄξυποῖδες: élesszemű, éleslátású: ὄξυς = éles, ὤψ = szem; inkább a szem csoportosítás sajátágáról mondv.)

GEN. 1. NEM. OXYOPES. LATR.

(vide: Oxyopidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Natur.» XXIV. p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 197.

A szemek négy sorba elhelyezettek; az alsó szemsor két apró, közelített szemből áll; a második és negyedik sor szemei körülbelül dereknégyszöget alkotnak, a harmadik soréi e négyszögön kívül esnek (a második, harmadik és negyedik sor tehát hosszszöveget alkot). A test simaszelű, majd elkerekített, majd kissé kivágott végű pikkelyekkel borított; a rajzok e pikkelyektől erednek. Zömök, csúcsos végtestű, kis

alakok, láthatólag oldalt elterülő karesu lábakkal. Az aljakban a füves helyeket s a bokros helyek tisztasait lakják; a nőstények az apró peteburkot magukkal czipelik.

Az *Oxyopes transalpinus* Walek bordáskörmei közepök táján szélesedők, ehhez képest a középső bordák is lefele nyúlnak úgy, hogy a bordák csücsai együttvéve ívben állanak; a sánjaköröm több fogacsesal, lásd II. köt. VI. tábla, 139. b.

SPEC. 1. FAJ. *OXYOPES RAMOSUS* (PANZ) TÜSKÉS HIÚZPÓK. STACHLIGE LUCHSSP.

(ramosus = ágas, teli ágakkal; a lábak tüskés voltáról.)

Syn. 1804. *Aranca ramosa* PANZER «Syst. Nomencl.» p. 165.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 350.

♀ Hófehéren, vörösesen és barnásan elegyítve tarka. Az arczon három fehér hosszvonal, melyek közül a középső a szemtércest metszi, a homlokon kiszélesedik; a fejrészt a mellresztől szerű barna rajz választja el. A végtest elején, a nyelecske felett, egy felülről behasított fehér folt; az oldalakból a hát közepe felé, résüntösen állított, ékalakú, fehér pikkelyfoltok állanak, közeik vöröses és barnás pikkelyekkel kitöltve. A hason, kétoldalt, egy-egy fehér szegélycsík. A lábak hosszú, vékony tüskékkel fegyverzettek, vörösbarnák, ritkán álló fehéres pikkelyekkel, elmosódó gyűrűzettel. (A pikkelyrajzok ritkán épek, mert igen könnyen leválnak s ilyenkor az állat vörösbarna.)

A fejmell, felülről tekintve, majdnem szabályos kupidomú, hátra fele szélesedő; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintesen egyenes, a hátrésen túl hirtelenül lecsapott; az arcz magas, kupidomú. A mellvért barnásvörös, fehéres pikkelyekkel és szőrökkel borított. A rágók vörösbarnák, kissé laposak, az első lámpar czombjánál sokkal vastagabbak s oly hosszúk, mint a lámpár első végé; oldalról tekintve, a homlokkal együtt kissé hátranyomottak, úgy, hogy a fej csücsa kissé kiálló. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek, vörösbarnák; az alajk valamivel sötétebb, elől elvágott, az állkapcsok felehosszát meghaladja. A tapogató karesú, barnafoltos; czombja, térde és szára felületén karesú, hosszú tüskék állanak; végé oly hosszú, mint a czombja, ellenben rövidebb, mint szára és térde együttvéve. A lábak karesúk, igen sok karesú, hosszú, pereszlen formára, az ízek köré elrendezett tüskékkel fegyverzettek; a térdek, száraz és másodvégizek alul, felül és oldalt is tüskések. A végtest csücsosan végződik, majdnem ékalakú.

Az alsó szemsor két igen apró, közelített szemből áll, melyek oly távolságra állanak a homlok széletől, a mily távolságra áll a második szemsor a negyediktől — egymástól pedig oly távolságra esnek mint a második sortól. A második sor két szeme az alsóknál bőven kétszer nagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A harmadik sor két szeme, oldalt irányuló dudor tetején állva, háromszor akkora távolságra esik egymástól, mint a második sor két szeme szintén egymástól s olyan távolságra e sorhoz, mint a negyedikehez. A negyedik sor két szeme alig kisebb a második sorénál s evvel oly dereknégyszöget alkot, mely szélességénél magasabb. A második, harmadik és negyedik sor tehát egy meglehetősen szabályos hosszszöveget alkotnak, melynek leghosszabb tengelye végpontját a harmadik sor szemei képezik.

A zár egy sötét vörösbarna, fényes, harántfekvő, emelkedett dudor, két szabályos, kerek nyilással; a nyilások között egy, a légzőrés felől a nyelecske felé görbülő fényes lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs	7.5—8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 $\frac{m}{m}$
I lámpár	10 „
II „	9.4 „
III „	7.3 „
IV „	9 „

♂ Kisebb, karesú, végteste ekszerűen csücsos, lábai igen karesúk, aránylag rendkívül hosszú tüskékkel. A tapogató igen vékony nyelen roppant bunkós; szára a térdnél rövidebb, alul; egy előre irányozott,

vaskos, tompa nyujtványnyal; pikkelye a tovenél szelesebb mint a terd és szár hossza együttveve, csúcsosan és meggörbitve kanálalakú; nemzőszerve szövevényes, belső oldaláról és kisse felülről tekintve egy kos-szarvszerűen csavarodó, hegyes nyujtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	6	m_m ebből
fejmell	2.9	"
I lábpár	11	"
IV "	8.7	"

E messze elterjedett (Svecziában is előfordul) csinos pókfaj, az aljak füves helyeit kedveli, hol a magas fűben igen gyorsan mozog. A nőstény peteburka kicsiny, lencsealakú.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról (Bottavölgy); magyar részekből: Palánkáról (Trnovácsi tisztások, majusban ivarérett), Pancsováról; Nagy-Váradról (Múz. gy. Mocsány).

SPEC. 2. FAM. OXYOPEDES LINEATUS. LATR. CSÍKOS H. GESTREIFTE L.

(lineatus — vonalzott; az előtesten lévő két világos csíkiól.)

Syn. 1806 *Oxyopes lineatus* LATREILLE «Gen. Crust. et Insect» I, p. 117.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 420.

Idem ibidem p. 354 Nota I, ♂ = O. dentatus THORELL

♀ A fejmellen a nyelecsketől induló, előrefele elágazó V szerű világos villa rajz. Az arcz sárgás, három barna hosszesikkal, melyek közül a két szelső a sárgás állkapcsokon is végig fut. A lábak karesűk, ágasan-tüskések, világos barnássárgák sok barna gyűrűfolttal. A tapogatók sárgák, barnás gyűrűzettel. A fejmell rajzai a pikkelyek elvesztése után is megmaradnak. Egyebekben a megelőző fajhoz hasonló; de szémeinek viszonylagos nagysága más.

A második szemsor két szeme valamennyi közt a legnagyobb. Az első és negyedik sor két-két szeme majdnem egyenlő nagyságú.

A zár egy világos-szennyesárga, kisse a nyelecskefele dülő harántdudor.

Mertekek: ♂ Törzs	6.7	m_m ebből
fejmell	3	"
I lábpár	11	"
IV "	9.5	"

♂ Kevessel karesubb, hosszabb lábú; a fejmellen a V alaku jegy hiányzik; arcza tiszta sárga, lyenek rágói és lábai is. A tapogató igen sajátos berendezést mutat: szára hosszabb a terdnél, oldalról tekintve, csúcsa kivágott s így alul és felül nyujtványt képez; a szár tövének külső oldalán, egy oldalt és előre irányuló, lapiczkás lemez áll, mely magánál a szárnál csak kevessel rövidebb, állásában sarkantyú-szerű, aránylag igen tetemes; pikkelye terjedelmes, szennyesárga; nemzőszerve egy csigaszerű, kiálló gyűjtőből áll; a pikkely csúcsa alul sugáregyenes, hosszú szőrök meredeznek ki és előre.

Mertekek: ♂ Törzs	6.8	m_m ebből
fejmell	3	"
I lábpár	12	"
IV "	10	"

Mint tavaszi alakot, füves helyekről ismerem: Kolozsvárról (Szenafű, ifjak), Doroszlóról (Pusztaszentegyház) és Orsováról (Csernamellek). — THORELL tr. közlése szerint az általa leírt *O. dentatus* ♂ = *Ox. lineatus* LATR. (THORELL in litt.).

SPEC. 3. F. A. I. OXYOPES TRANSALPINUS. (WALCK.) OLASZ H. ITALIENISCHE L.

(transalpinus = havasöntúli olasz.)

Syn. 1806—08. *Sphasus transalpinus*. WALCKENAER, «Hist. Nat. d'Araneides» fasc. 4. t. 8.

Vide: PAVESI, «Cat. sist. dei Ragni del Cant. Ticino» p. 182.

♀ Előteste és lábai zöldessárgák; minden szem egy fekete folt szelén áll; a fejmell közepén egy X szerű fekete jegy; a két alsó szemtől egy-egy barnás, finom, néha enyésző vonás indul, mely a rágókon folytatódik. A végtest felülete barnás, elején egy ilyen színű lándzsafolt szélesen zöldessárgán szegelyezve; a szegély, a folt csucsán túl egyesülve, a fonókig ér. A has közepe ekalakúra fekete, oldalain zöldessárga. A lábak sötétszínű tüskekkal gazdagon fegyverezettek. A mellvert zöldes, elején sötétedő foltal. Külsőalakja és arányai szerint a megelőző két fajhoz talál, de kisebb.¹

A negyedik sor két szeme az első sorénál valamivel nagyobb. A harmadik sor szemei távolabbra állanak a negyedik mint a második sorétól.

A zár egy sárgás, fényes, apró emelkedés, mely egy emberi orrhoz hasonlít.

Mertekek: ♀ Torzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	8 »
IV »	6·9 »

♂ Kisebb; igen kicsiny végtesttel, színezete a nőstényével azonos, rajzai mindenben elesebbek; a mellvert feketes foltja terjedelmesebb, hátrafele kisze ágas. Lábai igen vékonyak. Tapogatója nem szerfelett, de elég bunkós, zöldessárga; szára a terdnel alig rövidebb, vastagodott, alul a végén, kétszer kivágott s a hol a kivágások találkoznak, kis tompa nyujtványok kepződnek; pikkelye csúcsosan kanálalakú, módosan görbült, felületen szőrös, a szőrök között a belső oldal fele 2—3 sertetüskevel; nemzőszerve alig kidagado, a belső oldalról tekintve egy előre irányzott, megflekű, jelentéktelen nyujtványt visel.

Mertekek, ♂: Törzs	4·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	9·8 »
IV »	7·9 »

E faj, mely eddig leginkább Európa déli részeiből (Olaszország, Görögország, Morea félsziget) volt ismeretes, hazánk némely helyein gyakori lakója a reteknek, hol a fűben barangol s gyakran a fűszálak csúcsán is lesekedik; nyár elején ivarérett.

Ismerem, magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról és Báziásról.

¹) Pikkelyei. I. köt. II. t. 31—33.

SUBORDO VII. ALREND.

S A L T I G R A D A E.

(saltare = ugrani, Springen; gradus — lépés, Schritt.)

UGRÓK.

Főjegyei az Ugrók alrendjének: a magas, felül lapos, függőleges oldalú, majdnem kockás alakú fej mell, melyhez erős, rövidkes, ugrásra alkotott lábak járulnak; ez utóbbiakból folyó ugróképességhez idomul a végtest aránya; a szemek három sorban állanak, az alsó szemsor négy szemből, a többi négy szem még két sort alkot.

+

Az alrend legtypicusabb alakjai, a Szökök (Attoidae), szervezet és életmód szerint egységes sort alkotnak, melynek szervezeti jellemzése az, hogy a szövőszerv kettős karomrendszerű s ehhez egy szőrtalp csatlakozik, mely utóbbi a szökeshez okvetetlenül szükséges biztosságot megadja; hogy továbbá az alsó szemsor négy szemből áll, melyek közül a két középső valamennyi szem között a legnagyobb, a többi négy szem, két sorban állva, egy négyszög sarkait képezi.

A látóképesség tehát főleg *előre szolgál*, s a mozgás sajátlagosságával, az ugrással egyesülve, megalkotja azon sajátlagos módot, a melyvel ez alrend a pókműködés rendszerébe beilleszkedik, a mely szerint hat. E sajátlagos módhoz még más tulajdonság is járul: az állandó lakhely, minélfogva e pókok működésükkel bizonyos körhöz vannak kötve, a működési térre nézve távolról sem oly szabadok, mint a Futók rendjének legtypicusabb alakjai.

Az alrend körében általános tulajdonság az, hogy az alakok, védett helyen, néha épen telepszerűen, tehát társaságban építik, voltaképen szövök finom, tömött szövetű lakásaikat, a melyekben nyugalomra térnek, vedléseiken átesnek és petéiket őrzik. E lakások verőfényes környeke adja működésök terét.

Az elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik s csak egyes alakok hatolnak a fatenyésztő öv határáig. A nemzedékek sorát úgy látszik meleg burkokban áttelelő alakok tartják fenn, a mennyiben kétségtelennek látszik, hogy az anyák mindenkor bevárják a fiak kikelését.

FAM. I. CSALÁD. ERESOIDAE. GYLKOSPÓKOK. MÖRDERSPINNEN.

(ἐρεσίδων = erősen támadó; a zömök testalkatról.)

SUBF. I. ALCSALÁD.¹ ERESINAE. FEJESPÓKOK.

GEN. I. NEM ERESUS. WALCK.

(ut supra.)

Syn. 1805. WALKENAEER, «Tabl. d'Aran.» p. 22.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 200.

A hátsó szemsor messzire hátrátolt; az alsó sor oldalszeméi ugyan e sor középsőitől messzire elállók. A lábvégek két bordás és egy sánja körömmel (a nőstény tapogatója körmös). A fonók rövidke. Vaskos, zömök, erős lábú alakok, melyek kizárólagosan a földön és leginkább silányabb növényzetű, verő-

¹ E családnak második alesaladját a *Palpimaninae* képezik, melyeknél a fonalszűrő és a nyüst hiányzik, a három hátsó láb-píron a sánja köröm nincsen meg, a hátsó szemsor a másodikkal voltaképpen *egy* kilajló sort alkot. Hazánkban eddig ismeretlen.

fényes helyeken barangolnak. A bordás körmök az E. cinabarinusnál nyújtottak, sokfogúak, kampójuk az első bordánál nem feltűnően hosszabb; a sámszaköröm két fogacsessel; lásd: II. köt. VI. t. 140, b.

SPEC. 1. FAJ. ERESUS CINABARINUS. (OLIV.) SKARLÁT BIKAPÓK. SCHARLACH STIERSPINNE.

(cinabarinus skarlát, ezinóbervörös; a végtest színe a ♂-nél.)

Syn. 1789. *Aranca cinabarina* OLIVIER «Encyclop. Method.» IV. p. 221.

Vide: THORELL «Remarks» p. 420.

Var. α ♂ Előteste feketés. Végtestének felülete skarlátvörös, négy fekete ponttal (az ingödröknek megfelelő elhelyezéssel); hasa sötét. A két első lábpár fekete, az ízek végei fehér szörkoszorúval; a két hátsó lábpár skarlátvörös, vagy téglavörös.

Var. γ ♂ Előteste sok rőtarna szőrrel. Végtestének felülete szürkés, négy rőtarna ponttal. A két első lábpár rőtarna fehér, ízvégekkel; a két hátsó lábpár világosabb.

A fejmell igen vaskos; fejerésze párnaszerűen négyszögletes, emelkedett, elöl elvágott, tömötten szőrös, a szőrök megfekvőek s a középszemcsoporton ecetszerű üstökké tömörülnek; mellrésze vékonyodó, oldalról tekintve a fejrésztől felnyeregszerűen lehorpasztott; a mellvért keskeny, elöl-hátul csúcsosan kifutó, szőrös.

A rágók lapulók, tövüknél szélesedők, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégíze, bozontosan szőrösek. Az állkapcsok összehajlók; az alajk keskeny, csúcsos.

A lábak vaskosak, igen tömötten szőrösek, fegyvertelenek.

A végtest körded, néha elöl keskenyebb; felülete lapos, tömött borítéka hosszúkás, hegyes, élesen fűrészes szélű pikkelyekből áll.

Az alsó szemsor közép-, és a második sor két szeme egy előre szűkülő kis trapezet alkotnak, mely alsó oldalát érinti annak a nagy négyszögnek, a melynek sarkait az alsó sor két oldalszeme és a hátsó sor két szeme képezi.

A tapogató vaskos; száríze alig egy harmada a térdíznek s a csúcsos pikkely tövével látszólag egybeforradt; nemzöszerve egy tojásdad, vöröses, fényes és harántgyűrűs gyűjtőből áll, melynek csúcsából egy kurta, vaskos, reszúntösen elvágott csövecske előre irányul.

Mértékek: ♂ Törzs	7 — 9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5—4.3	»
I lábpár (legnagyobb)	8.5	»
II »	7	»
III »	6.8	»
IV »	9.3	»

♀ Előttém ismeretlen.

A γ változat itt tárgyalatik először, a mennyiben t. i. az α változat (THORELL szerint) azonos a KOCH-féle cinabarinus és illustris név alatt tárgyalt alakokkal, tehát a mi α változatunkkal is; a β változat azonos a HAHN-féle «annulatus» alakkal, mely jelesen az által tűnik ki, hogy a végtest fekete pontjai fehér gyűrűbe foglaltak, a végtest különben skarlátvörös, de melyet eddig nem találtam; a γ változat a fent tárgyalt magyar alak.

Leginkább mint őszi alakot ismerem oly helyiségekről, a minőkre a nem jellemzésében utaltam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkerti), Mező-Záhról (Bottavölgy) var. α ; magyar részekből: Selmezbányáról var. α és Orsova tájáról (Muz. gy. FRIWALDSZKY) var. β , ugyan e válfaj «Magyarország» jelzővel KOVÁCS GYULÁ-tól szintén a Muz. gyűjteményében.

SPEC. 2. FAM. ERESUS RUFICAPILLUS. C. K. VÖRÖSFEJŰ B. ROTHKÖPFIGE ST.

(rufus = vörös, caput = fej, vagy capillus: a fej hajzata; a fejrész szőrzetéről.)

Syn. 1846. *Eresus ruficapillus* C. Koch «Die Arachniden» XIII, p. 4

♂ Korombarna. A fejrész eleje majdnem háromszögletesen (a csüccsal hátrafelé irányozva), továbbá a rágó felső fele vörössárga szőrözettel borított. Nagy, igen zömök alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell fejerésze koezkásan magasra felemelt; oldalról tekintve, a hátvonal a hátsó szemsortól a nyeleckére majdnem egyenletesen, lejtősen leereszkedik, a fejrész lapja előre lejtős. A mellvért az alajk felé elvágott, hátul elkerékített, különben keskeny, finoman pontozott, elég szőrös; barna színű. A rágók felső fele vörössárga, alsó fele fekete, oly hosszuk, mint az első lábpár szára s tövüknel — együttvéve — hosszúságuknál sokkal szélesebbek. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, szélesek és összehajlók; az alajk hasonló színű, keskeny; e részek szőrözete tömött. Az egész előtest szőrözete nemezszerűen tömött. A tapogató vaskos, aránylag rövid, szára nem hosszabb a térdnél s mind a kettő együttvéve nem hosszabb a végiznél. A lábak czombjai, alul elálló, hosszú szőrözettel borítottak, a többi szőrözet megfekvő és igen tömött; a fegyverzet egészen hiányzik. A végtest egyszínű, korombarna, tömötten borított, szélességénél alig hosszabb s kissé lelapított.

Az alsó szemsor két középső szeme a nagy szemnégyyszög alsó oldalába esik, s a második sor két szemével oly trapezet alakot, mely előre felé szűkülve, magasságánál szélesebb.

A zár egy harántfekvő, igen szabályosan vesealakú, kivájt keret, mely a nyelecske felőli részen emelkedett; belsejében egy széles, lapos osztólemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs	13.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.6 »
I lábpár	11 »
IV »	11.8 »

♂ Ismeretlen.

Két példány a nemzeti Múzeum gyűjteményében, Buda és Baziás környékén gyűjtötte PÁVEL JÁNOS.

FAM. II. CSALÁD. ATTOIDAE. SZÖKŐPÓKOK.

(ἀττω v. ἀττω = gyorsan mozogni; az ugró mozgásról.)

GEN. 1. NEM. SALTICUS. (LATR.).

(salticus = ugró; a mozgás módjáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135 (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 208.

A fejmell fejerésze a mellrész felibe hirtelenül kimagasló. A szemnégyyszög (a harmadik sor két- és az alsó sor két oldalszeme által képezve) szélességénél nem vagy alig magasabb. A test keskeny, nyulánk (hangyaszerű). A lábak karesük.

Kövek között, repedésekben, kereszthónaljak sarkaiban tartózkodó alakok, melyek zacskószerű, egy kijáratú burkokat szőnek s rendszeren telepeket alkotnak; a verőfényt kedelve, a legsímább tárgyakon is ügyesen mozognak, ugrásaikat fonállal biztosítják. A két bordásköröm a Salticus formicariusnál nyulánk, alig észrevehető, reszelőszerű fogacsolással — le alább ilyen a vizsgált első lábpáron, — ecetszőrei szépen lapiezkások, lásd: II. köt. VI. tábla, 141. d.

SPEC. I. FAJ. *SALTICUS FORMICARIUS*. (DE GEER.) HANGYA SZÖCSKEPÓK. AMEISEN SCHRICKSPINNE.

(formica = hangya, az alakrokonságról.)

Syn. 1778. *Arauca formicaria* DE GEER «Mémoires» VII. p. 293.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 357.

♀ A fejrész felső lapja fekete vagy barnásfekete, a mellrész élénken sárgászörös, néha barnuló szélekkel.

A végtest eleje sárgászöröses, oldalfelől barnásan megszakítva, úgy, hogy néha egy, néha két világos ágrajz képződik, hátulja barnás-fekete, a csücsfelé néha elmosódottan világosodó. A lábak sárgák; az első lábpár másodvégize feketés, a két hátsó lábpár hosszában barnaescikos. A has szennyesfehér, legtöbbször egy sötét középcsikkal, mely a fonóktól a légzőrés felé tart, gyakran enyésző, néha hiányzik.

A fejrész lapja kissé előre lekonyuló, finoman szemcsés, felülről tekintve négyszögletes, sarkain az alsó szemsor oldal- és a hátsó sor két szemével; a mellrész törpebb és keskenyebb a fejrésznel s azonkívül a nyelecske felé is vékonyodó; a szőrözet gyér. A mellvert igen keskeny, hosszú s nem külön lemez jellegű. A rágók majdnem függőlegesek, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, vörösesbarnák, szélességöknél kevésel hosszabbak; az állkapcsok vörösbarnák, lapiczkások, előrenyújtottak; az alajk hosszú, keskeny, elől elkerekítve elvágott. A tapogató rövid, szára és végize laposra-szélesre nyomott, fekete; térde és czombja füstösen vörösbarna. Az első lábpár szárán alul 5 pár hosszú, megfekvő tüske; másodvégizén alul, szintén néhány hosszú tüske; a második lábpár szára és másodvégize, alul szintén tüskés, a többi pár fegyvertelen. Az első és második lábpár, inkább belőlről, barnás hosszecsikkal. A végtest hengerded, fénylő; szőrözete igen gyér.

Az alsó sor két középső szeme nagy, majdnem érintkező s igen közel a homlok széléhez; gyantaszzerű, néha zöldes fényű; a sor két oldalszeme alig felig oly nagy, mint a két előbbi, s ehhez egy oldalszem fel átmérőjének megfelelő távolságra áll. A második sor két szeme igen kicsiny (pontszerű), a fe négyszög külső oldalán állva, valamivel közelebbre áll az alsó sor oldalszeméhez, mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszeménél, valamivel távolabbra esik egymástól, mint a második sor két szeme szintén egymástól.

A zár egy orsóalakú, alig feltűnő, keskeny hosszlemez, mely a légzőrés közelében kissé tágult.

Mertekek: ♀	Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2·9 "
	I. lábpár	4·9 "
	IV "	5·4 "

* Állkapcsai rendkívül hosszúk, majdnem vízirányosan előre nyújtottak, tövük közel oly hosszú, mint a fej mell, lapos, harántirányozott, élénken kék-ibolya-zöld zománccsal, alsó élén számos fogacsca, melyek előre felé nagybodnak; csipő-körme igen hosszú, vékony, tövén és végén hajlott, alsó felén egy befelé irányozott ágszerűen elálló törrel. Világos színei a nőstényeinél élénkebbek; a végtest elejének sárgászörös színe néha harántul fehéresen szegélyezett. Az első lábpáron a czomb is egészen feketés. A tapogató karesú; szára nem hosszabb, mint térde és alig vastagodott; pikkelye kanálalakú, nyújtott; nemzőszerve egy egyszerű, barnás, kissé fénylő, alig kidagadó gyűjtő.

Mertekek: ♂	Törzs (állkapocs nélkül)	...	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	állkapocs töve	2 "
	fej mell	2·5 "
	I lábpár	4 "
	IV "	5 "

Az epen oly szép, mint érdekes faj inkább a delibb részekben található, habar általános elterjedése Svéd- és Angolországig is terjed; nálunk ugy, látszik, olyan elterjedést mutat, mint Franciaországban, hol SIMON szerint az éjszakai részekben ritka, a deliekben közönséges. Nálunk tavaszkor és őszi is előfordul. Többes számban tavaszkor találtam Zomborban a temetők márvány sírkövein, hol a kereszthónaljakba szövő kis burkait s igen jó egyetértésben látszott lenni a kis *Paederus longipennis*-sel, melylyel a színezet hasonlatossága alapján minicri viszonyban áll. Vadászatát a sírkövek verőfenyes oldalán, a nap hevében űzte s a függőleges, tükörsíma lapokon gyorsan és biztosan futkározott; a veszedelem elől egy szokással leejtí magát a föbe, hogy rövid időn ismét visszaterjen. Balaton-Füreden egy elhasított mezsgékő repede-seben találtam. Budapesten gyűjtötte PÁVEL.

SPEC. 2. FAJ. SALTICUS SIMONIS. N. SP. SIMON SZ. SIMONS SCH.

(Simon Jenő híres francia Araneologus tiszteletére.)

(VIII. tábla, 185, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* mérték, 186, ♂ nagyítva, 187, term. nagys., 188 fej erősen nagyítva.)

♀ Előteste barna, különösen a szemterese sötét. A végtest vege barna, elejen két világos, kisse elfolyó \wedge szerű ágas rajz; hasa szemmyes barnás, világosodó, a fonóktól kezdve egy barna hosszcsík indul, mely jóval a légzőrés előtt elenyeszik; lábai barnássárgák, kisse elmosódó barnás hosszcsíkokkal; az első pár másodvégize tisztabarna.

A fejmell fejerese hirtelenül és koczkaszerűen a keskenyedő mellresz felibe emelkedik; az egész felület véghetetlen finoman szemecses-ránczos. A mellvert igen keskeny, nem kepez külön lemezet, barna. A rágók sötétbarnák, vaskosak, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize; oldalról tekintve tövükkel terdszerűen kiállva, végök kisse előre irányozott. Az állkapcsok keskenyek, barnák, kisse egymásra hajlók; az alajk szemmyes barna, elől elkerekített, széles. A tapogató barna, végize hosszú, lapított, felülről tekintve keskenyen kanálalakú. A lábak karesúk; az első pár szárán, alúl, négy pár hosszú, megfekvő tüske, másodvégizén két pár tüske. A végtest hosszukás, hengerded.

Az alsó sor két középső szeme nagy, nem érintkezik egymással és zöld tűzben ragyog, a két oldal-szem sokkal kisebb s a középsőktől felátmerőnyi távolságra áll; a második sor két szeme igen apró s közelebbre esik az alsó, mint a hátsó sorhoz; a harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszemeinél, egészen oldalra nez, távolabbra esik egymástól, mint a második sor szeme szinten egymástól s egyszersmind valamivel távolabbra egymástól, mint a homlok szeletől.

A zár egy szívalakú terese, melyet egy keskeny osztólemez két felre elválaszt; a felek alig valamiesket bemelyedők.

Mertekek: ♀ Torzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	4.9 »
II »	4 »
III »	4.4 »
IV »	6.5 »

♂ Igen sötétbarna; végteste elejen egy \wedge szerű rajznak alig nyoma látható; a két hátsó lábpár tiszta barna, a második pár sárgás, az elsőnek czombja és másodvégize barna, szára, térde és elsővégize sárga. A rágók vízszintesen fekvők, vízirányosan előrenyújtottak, barnák, nemi gyenge bronz zománczezal, felül laposak, belső-alsó élükön 9 nagyobb és néhány kisebb foggal fegyverzetek; csipő-körmük barna, hosszú, karesú, tövén és hegyén kisse hajlott, tövetől számítva hosszának első harmadán egy befele-oldalt elágazó, kisse előre irányzott, gyilokszerű, karesú fog áll, mely egy özágancs ágára emlékeztet. A tapogató karesú, vékony, barna; szára kisse vastagodó, külső oldalának vegen egy erős körömmel fegyverzett; a pikkely kanálalakú, szőrös; nemzőszerve egy kisse kidagadó, hosszukás, barna gyűjtőből áll.

Mertekek:	♂	Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
		fej mell	2·5 »
		állkapocs töve	2 »
		I lábpár	4 »

E szép és érdekes faj, melynek ujságát dr. THORELL és SIMON urak is elismertek, csak egyetlen párban került birtokomba. Találtam Erdelyben Feketető mellett, a Körös melletti réten egy nagy kő alatt, mely igen mélyen beheveredett a gyepesbe.

GEN. 2. NEM. LEPTORCHESTES. THORELL.

(λεπτόσ = karesű, ὀρχήσῃσ = tánczos; az alakról és mozgásról.)

Syn. 1870. *Leptorchestes* THORELL «On europ. Spid.» p. 209.

A fejresz a mellrésznél nem magasabb. A szemnégyyszög szélességénél hosszabb; a harmadik szemsor körülbelül a fejmell hosszának közepére (felére) esik. A test keskeny, karesű. A lábak vékonyak.

Leginkább elálló kergék alatt, száraz fák, karók stb. repedéseiben elő alakok, a melyek telepszámra egy kijárású, finom burkokban tanyáznak s a verőfényen vadásznak. A fákat látogató hangyákkal mimieri viszonyban állanak. Az első lábpár bordáskörme — a Leptorch. formicaeformisnel — vaskos, kinyúló hosszú kampóval és kevés, erős bordával, lásd II. köt. VI. tábla, 142. c.

SPEC. 1. FAJ. LEPTORCHESTES FORMICAEFORMIS. (LUC.). HANGYAALAKÚ TÁNCZOSP. AMEISENART. TANZSP.

(formica = forma = hangya, alak; az alakrokonyságról.)

Syn. 1850. *Attus formicaeformis* LUCAS «Revue de Zool.» (Guerin).

Vide: SIMON «Monogr. des Attides» p. 708 (242).

♀ Fekete; a végtest közepén nyergesen benyomott, eleje szépen gesztenyebarna s e szín a feketetől egy fehér, keskeny harántöv által elválasztva. Az első lábpár czombja, tövéen, barnás; mind a két első pár térden és szárán végig egy sötét csik; az első lábpár végize legnagyobb részben barna. A két hátsó lábpár térde és szára kívülről és végig egy barna csikkal. A harmadik lábpár csipője barna, a többi páré sárga.

Var. *a*: egészen fekete; a végtest eleje nem barna, a fehér harántöv megvan; az első és a harmadik lábpár csipője barna, a többi páré sárga, az első pár czombja barnafekete s csak csücsán sárga; egyebekben a megelőző színezetével azonos.

A fejmell nyújtott, elég magas; függőleges oldalakkal, elől elvágott, hátul elkerekített; a hátsó szemek mögött harántúl behorpasztott; felülete igen finoman és sűrűn szemcsézett. A mellvért keskeny, hátul hegyesedő, szélein szőrös, különben sötét gesztenyebarna. A rágók függőlegesek, durván-szemcsések, jól összeillők, oly hosszúk, mint az első lábpár mindkét végize együttvéve. Az állkapcsok nyújtottak, elől elkerekítve lapiczkások, az alajk eléggé széles, elől elkerekített, az állkapcsok felehoszszát túleri. A tapogató czombja fekete csikkal, térde és szára fekete; végize — csücsán — sárga s eléggé szőrös. Az első lábpár szára, alul, többnyire csak egy — másodvégize két vagy három tövissel. A végtest nyújtott; oldalról tekintve, közepe előtt nyergesen benyomott; egészen fekete vagy előfelen barna, közepe táján egy, fehér pikkelyekből való, keskeny harántövvel, mely a hátfélen összeér, a hasfelen megszakított.

Az első szemsor két középső szeme majdnem összeér, nagy, világos és fényes; ugyane sor két oldalszeme az előbbinél bőven két harmadreszszel kisebb, a középsőkhöz igen közel áll s ezekkel együtt kihajló sort kepez; a második sor két szeme igen apró és igen sokkal távolabbra áll a harmadik mint

az első (alsó) sortól; a harmadik sor két szeme az alsó sor oldalszemenel nem kisebb s valamivel távolabbra áll egymástól, mint az alsó sor két oldalszeme szintén egymástól.

A zár egy, a légzőres fele szépen elkerekített, felkörü, fényes és terjedelmes barna terese.

Mertekek: I Törzs 7·2 m_m ebből

fejmell 3 „

I lábpár 4·7 „

IV „ 6·2 „

♂ Kisebb, karesubb; színezetben és a színezet változásában a nőstényt mindenben követi; legteste igen karesú és igen tetemesen nyeregszerűen behorpasztott. Tapogatója egészen barnafekete, ezombja elég erős, terde a szárnál sokkal tetemesebb; pikkelye nagy, kanálalakú, csúsa fele kefeszerű, tömött, kurtá szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, különösen hátul, erősen kidagado, sűrű, a pikkely csúsa alatt kissé nyerges, egészben egyszerű, s minden complicatiót nélkülöző.

Mertekek: I Törzs 5·8—6 m_m ebből

fejmell 2·7 „

I lábpár 4 „

IV „ 5·8 „

E hangyaalakú kis és igen csinos pók, leginkább tavaszi alak s deli jellegű. Tapasztalásom szerint kizárólagosan ven gyümölcsfák és régi karók elálló kerge alá szövő finom burkait és fajtársaiva telepeket alkot. Vadászátát a verőfényen üzve, nem a tartózkodási helyéhez közel eső bokrok leveleire is elteved. Kövek alatt csak egyszer találtam.

Typicus színezetű példányait csak az Illok var alatti gyümölcsösből, a változatát ellenben több helyről ismerem, u. m.: Apatinból, Pancsováról, Orsováról, Parádról (kövek alatt) és Budáról («Csillag-völgy» Muz. gy.: PÁVEL).

GEN. 3. NEM. EPIBLEMUM. (HENTZ).

(ἐπίβλημα = ἐπί et βλήω = átvető, felvetett, kinyújtott; a mozgásról, de egyszerűs mind a typicus faj hímének küllő rágóiról is.)

Syn. 1832. *Epiblemum* HENTZ «On North. Americ. Spid.» p. 108 (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 210.

A szemmegyszög — legalább hátul — magasságánál szélesebb. A lábuk szárai és másodvégzei legtöbbször fegyvertelenek. A fejmell körülbelül kétszer oly hosszú a milyen széles; alacsony; közel egyenes hátvonalú. Az alsó szemsor szemei érintkeznek s a homlok szelet majdnem eléri.

Elég karesú, de nem hangyaalakú fajok, melyek a verőfényt igen kedvelik s a falakat különösen keresik; de fátörzsökön is előfordulnak. Kéreg alatt, resekben, kövek között telepszámra és módra szövik finom burkaikat, a melyekben átteleznek.

Az első lábpár bordás körme — az *Epiblemum scenicum* — karesú, kampója görbe, az egyik körömfél sűrűbben a másik ritkábban bordázott, a bordázás egyenetlen, lásd: II. köt. VI. tábla 143. c.

SPEC. 1. FAJ. EPIBLEMUM SCENICUM. (CL.) SZÍNÉSZ VETŐPÓK. MIMEN WURSPINNE.

(scenicum = jeleneti, színészi, — kültő értelmében «oulissa hű»; itt az életmódról, a sürgőstörgről.)

Syn. 1754. *Araneus scenicus* CLERCK «Ara. Suec.» pag. 117.

Vide: THORELL «Remarks» p. 360.

♀ Előteste fekete, egészen ép állapotban sok fehér és keves barnás pikkelyekkel borított, melyek könnyű leválásuk folytán, különböző módon lekopnak, többnyire úgy, hogy egy fehér oldalszegelyt s azonkívül egy fehér pontot a fejresz eleje közepén és két fehér pontot a hátsó sor két szeme mögött kepeznek.

A végtest barnás földön elől fehéren szegelyezett, e szegely mögött még két $\swarrow \searrow$ szerű, széles, hófehér ágrajzzal, melynek csúcsai néha összeérnek; a fonók felett néha egy terjedelmesebb folt, néha egy apróbb folt pár. Lábai barnássárgák, néha barnák, fehér pikkelyekkel elegyesen szőrösek, az ízek végein néha elmosódó foltokkal.

A fej mell nyújtott, módosan magas, elől el metszett, hátul elkerekített, a hátsó szemek mögött módos haránt-horpasztással; oldalról tekintve a hátvonal közel egyenes, hátul a nyelecskére leereszkedő; felülről tekintve a mellrész igen módosan tágult. A mellvért hosszúkás, kicsiny és keskeny; hosszú, fehéres szőrökkel elég bőven fedett. A rágók oly hosszúk, mint a tapogató szára és végíze együttvéve, barnák, ripacsosak, kevés fehéres szőrzettel. Az állkapcsok barnák, elég szélesek, előrenyújtottak és elkerekítettek; az aljuk hasonló színű, keskeny, a rágók felehozzát eléri. A tapogató világossárgás, sok fehéres, hosszacska szőrökkel; fegyvertelen végíze valamivel rövidebb mint térde és szára együttvéve.

A lábak fegyvertelenek, a harmadik és negyedik lábpár másodvégíze csúcsán néha pereszlenyszerűen elrendezett, erősebb serték észlelhetők.

A végtest nyújtott, kissé hengeres, elől elkerekített, hátul csúcsos; hátfele a fennemlített rajzzal; hasa barnás vagy fehér pikkelyekkel ritkásan borított; a pikkelyek a has közepén rendszeren hosszcsíkszerűen kikopottak.

Az alsó (első) sor szemei világos pikkelykörökbe foglalva s majdnem érintkeznek, a középsők az oldaliaknál bőven kétszer nagyobbak, ezekkel kihajló sort alkotnak, mely a kivágott homlokszelt majdnem eléri. A szemhégy szög magasságánál szélesebb, a harmadik sor két szeme az alsó sor oldal-szemeinél nem kisebb; a második sor két szeme igen kicsiny s körülbelül ugyanakkora távolságra esik az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy haránt elterülő, terjedelmes, hosszúságánál szélesebb, ajkszerű karaj, mely barna színű és ripacsos.

Mértékek: ♀	Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$
	fej mell	2·6 »
	I lábpár	3·8 »
	IV »	5 »

♂ Alakra (nagyságra) nézve változó (törzs 3·5 $\frac{m}{m}$ —6·8 $\frac{m}{m}$), egészben sötétebb alapszínezettel és lábakkal. A fej mell és a szájszervek igen fejlettek. A barna, karsú állkapcsok előre irányozottak, szétágazók, csipő körmük hosszú, kaszaalakú, nyulánk. A színezet a nőstényével azonos, de a rajzok rendszeren élesebbek. A tapogató hosszú, karsú, igen módosan bunkós; barna, sok fehéres szőrrel borított; térde sokkal hosszabb a szárnál, a szár vastagodott s külső oldala csúcsán egy erős, a pikkely töve felé görbült körmöt visel. A pikkely keskeny, tompa csúcsú; nemzőszerve barna, egyszerű, módosan kidagadó gyűjtőt mutat, mely a pikkely csúcsa felé kissé letörpül.

Mértékek: ♂	Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell (állkapocs nélkül)	2·8 »
	Állkapocs (töve)	2·8 »
	I lábpár	4·2 »
	IV »	5·7 »

E leírást úgy kezeltem, hogy a fajnak sok változata is felreismerhető legyen.

Igen messze elterjedt, mindenütt közönséges tavaszi és nyári faj, mely lakott helyeken (házakon, ablakokon, palánkokon, stb.), de ezektől távol is (bokrokon, kövek között, fák törzsén, stb.) előfordul s leginkább a verőfényen sűrűg-forog, gyakran meg-megáll, előtestét felemeli és széjel néz. Látóképessége kitűnő s a feleje irányozott útnak minden mozdulatát követi. Sík falakon, az ablakok üvegein igen biztosan mozog; de minden lépését és ugrását fonállal biztosítja. Résekben, kövek között és kergek alatt rendszeren igen számos tagból álló telepek zacskói találhatók, melyek tömötten együtt állanak s a melyekbe az állatok rossz időben, telelésre és petéik lerakására úgy mint vedlésre is visszavonulnak.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvarrol, Szász-Vesszősről, Mező-Záhrol, Hosszutekeről, Parajdáról, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Tokajból, az Alsó-Háromból; a m. nemz. muzeumban Budapestről (Frivaldszky), Ungvárról (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. EPIBLEMUM CINGULATUM. (PANZ.). ÖVES V. GÜRTEL W.

(cingulum = öv; a végtest harántos rajzáról.)

Syn. 1797. *Aranca cingulata* PANZER «Faun. Ins. Germ.» 40, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 364, 367.

♀ Az előbbi fajnál sokkal kisebb. A fejmell felülete, jelesen a mellrész pikkelyzete, szivárványosan, de nem erősen fénylő; a hátsó szemek mögötti behorpasztás \vee alakban fehér pikkelyekkel borított.

A végtest felületének alapszíne fehér, benne néha egy, néha két, igen esimosan összefutó, Λ szerű, szépen barna jegy. Lábai sárgák; a negyedik pár szára és másodvegyze töven jól kivehető sötétes gyűrűvel.

A szemegyszög elől-hátul magasságánál szélesebb.

A zár köldökszerűen kiemelkedő és egy egyszerű, kerekded kivájtást mutat.

Mertekek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.3	»
	I lábpár	3.8	»
	IV »	4.2	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Tartózkodása és életmódja — úgy látszik — a megelőző fajával azonos.

Mint kora tavaszi alakot, keves példány után, csupán csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 3. FAJ. EPIBLEMUM TENERUM. (C. K.). TÖRPE V. ZWERG W.

(tenerum = zsenge; az alak picziségéről.)

Syn. 1846. *Callichera tenera* C. KOCH «Die Arachniden» XIII, p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 365, 367.

♂ Kicsiny. Az elő- és végtest kissé szennyesfehér, pikkelyzete színes zomanczu. Lábai barnák, a hátsó két pár térde legnagyobb részben világos.

A végtest rajzok nélkül való.

A rágók karesuk, széjelágazók, lefelé irányozottak s a fejmell felehoszszának megfelelők. A tapogató berendezése legjobb megkülönböztetője a fajnak. Térdize vastagságánál egy felszer hosszabb és hosszabb a szárnál is; a szár külső oldala esuesán egy göcsszerű, tompa dudorodás látható; alulról tekintve a szár vége melyen kivágott; pikkelye keskeny, kissé legörbülő; nemzőszerve egyszerű, eléggé kidagadó, elől kissé lenyomott.

Mertekek: ♂	Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	1.4	»

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak csak egyetlen példányát ismerem Doroszlóról. Önállósága nem kétséges, legalább THORELL az idezett helyeken fajnak veszi, bár beismeri, hogy a nőstény ivarszerv szerint is alig különbözik az E. cingulatum nősténytől.

GEN. 4. NEM. HELIOPHANUS. C. K.

(ἥλιος = nap, φαίνω = fényleni; a fénylő testfelületről.)

Syn. 1831. C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins. p. 119, 1, 2.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 211.

Az első lábpárok másodvégzei tüskekel fegyverezettek. A harmadik szemsor két szeme nem áll távolabbra a fejrészt szelétől, mint egymástól; a szemnégyszög hátul kevésbé szélesebb; az első (alsó) sor szemei majdnem érintkezők, s a melyen kivágott homlok szelét majdnem elérik. A fejmell szélességénél kétszer hosszabb, kissé magasló; oldalról tekintve hátvonala határozottan ívesen emelkedik.

Apró, sötétszínű, de élénken fénylő alakok, a melyek a verőfényt kedvelik, köveken, fatörzsökön tartózkodnak, folytonosan szökdécselnek s telepszámra szövik zacsókikat, úgy kövek alá mint repedésekbe is.

A bordás körmök — a Heliophanus cupreus I-ső lábpárján — karesuk, kampójuk horgos, fogacso-lásuk különböző; az egyik körömfele rövidebb és sűrűbb, lásd: II. köt. VI. tábla 144, d.

SPEC. 1. FAJ. HELIOPHANUS CUPREUS. (WALCK.). REZES CSILLÁRPÓK. KUPFERIGE FLIMMERSPINNE

(cupreus = rezes; itt a fénylés minőségéről.)

Syn. 1802. *Aranea cuprea* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 245 (salt. ad part.).

Vide: THORELL «Remarks» p. 399.

♀ Előteste fekete alapon zöldes-rezes zománczú pikkelyekkel borítva (rendesen lekopott); a hátsó szemek mögött egy haránt \cup vonal fehér pikkelyekből, a nyelecske felett szintén ily színű, páros vonalka. Végtestének felülete zöldes-rezes zománczú középterrel, melyben az ingödrök állásának megfelelő négy fehér foltocska, néha \wedge szerű vonalka látható, a végtest oldalaiiban egy fehér szalag, mely köröskörül fut. A végtest fehér rajzai különben igen változók; néha a fehér foltok enyészők, sőt hiányzanak is. A lábak s tapogatók kénsárgák, néha barnássárgák; néha a negyedik lábpár szára, belül, barna hosszesikkal.

A fejmell, felülről tekintve, majdnem párhuzamos oldalakkal, mellreszében alig tágult, elől elvágott, hátul elkerekített; oldalról tekintve, a nyelecsketől ívesen emelkedik. A mellvért szélességénél kevéssel hosszabb, kissé domború, barna, sima. A ragók, oldalról tekintve, kissé hátrátoltak, úgy hogy a homlok kiáll, majdnem hengeresek, barnák, a tapogató végizenel valamivel hosszabbak. Az állkapesok barnák, az alajk elég széles, az állkapesok felehosszát kissé felülmúlja. A tapogató sárga; szára és végíze mintegy össze-forrottak s az érintkezés helye a legvastagabb; a végíz alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég vaskosak; az első és második pár másodvégíze, alul, két pár tüskevel, ugyane párok szárai, alul-kívül, egy vagy két sertetüskével. A végtest hossztojasdad, módosan lapuló.

Az első (alsó) szemsor két középső szeme nagy, majdnem érintkezik; oldalszemei a középsőknek alig egy harmadát erik el s kissé feltoltak, úgy, hogy a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme igen kicsiny s alig észrevehetőleg közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz; a harmadik sor két szeme az első sor oldalszemeinél nem kisebb s valamivel távolabbra áll egymástól, mint az első sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy vörösbarna, majdnem köridomu, kissé domborodó térese, a légzőrés felől egy haránt-fekvő, keskeny, élénken barnászörös, gyantásszerű betettel.

Mértékek: I. Törzs	6 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fejmell	2.2 "
I. lábpár	3.2 "
IV. "	4.9 "

♂ Kisebb; különösen a végteste az előtesthez kepest kicsiny. Lábai barnássárgák, a czombok legnagyobb részben barnák; a többi iz, belül, hosszcsíkos. A tapogató sajátos berendezésű: czombja vastagodott, oldalt összenyomott, e szeleledés lefelé terjed s egy egyszerű, vaskos, hátrafelé és kevésbé kihajló körömbé kifut; a térd hosszánál szelesebb; a szár vastagságánál és a térdnél hosszabb, alulról tekintve egy kigyzó hajlású, finom tüskét s egy erős, majdnem sarlóalakú körmöt visel; a pikkely a térdnél és szárnál hosszabb, keskeny; a nemzőrész egy majdnem háromszögletes, párnaszerűen dagadozó gyűjtőt mutat, mely felett a pikkely csücske messze kiáll, a gyűjtő külső oldalán egy rugószerű, vékony nyújtvány látható.

Mértékek, ♂: Törzs	4.3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
I lábpár	3.4 »
IV »	4.2 »

Messze elterjedett faj, mely az előhegysegbe is felnyomul s fűben, bokrokon, görgetegeken, fatörzsökön gyakori, a mellett tavasztól ősziig mindig kapható; igen ügyes ugró es gyorsan mozogva halad. A verőfenyűt különösen kedveli, de azért a bokrok töven heverő száraz lomb között sem ritka. Finom szövetű apró zacskóit kis telepekbe rakja, neha resekbe, neha kövek vagy tönkők alá.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenesről, Gyekéből, Parajdrol, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Orsováról, Báziasról, Tokajból, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyből, Alsó-Hámorból, Budapestről (Muz. gy. Pável és Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HELIOPHANUS VARIANS. SIM. VÁLTOZÉKONY CS. VERÄNDERLICHE F.

(varians = változó; a szinről.)

Syn. 1869. *Heliophanus varians* SIMON «Monogr. des Attides» p. 682 (216).

♂ A megelőző faj alak-rokona, Simon szerint a *H. flavipes* Halm szomszédja, azonban más berendezésű tapogatóval. A tapogató czombja vastagodott s lefele irányozott nyújtványa nem egyszerű körmöt, hanem *villát* képez, melynek hátsó ága a rövidebbik; e nyújtvány egészen láthatólag hátrafelé irányul; szára alig egy harmadresz olyan hosszú a milyen vastag s alulról egy hosszú, nyulánk, a végén hirtelenül és befelé horgos nyújtványt bocsát, mely előre irányozott; a nemzőszerv egy széles alapból indulo, kúpszerűen csücsös gyűjtőt mutat.

A térdiz tojásdadra erősödött. Más hímeknél a szár nyújtványa hiányzik s a gyűjtő kevesebbe kupos.

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajt csak EUGÈNE SIMON auctoritására vettem be a Faunába, mint a ki oly szíves volt a *Heliophanus* fajokat szemle alá venni, s e két, szerintem elege lenyegesen eltérő alakot, a «varians» névvel jelölé. E faj leírása (lásd az idézett helyen) nem volt elegendő kétségem eloszlatására. Saját leírásomat példányaimhoz szabtam.

Peldányaim Doroszlóról és Orsováról származnak.

SPEC. 3. FAJ. HELIOPHANUS KOCHII. SIM. KOCH CS. KOCHS F.

(vide: *Lioerannum Kochii*, *Xysticus Kochii*.)

Syn. 1869. *Heliophanus Kochii* SIMON «Monogr. d. Attides» p. 699 (233).

♂ Arany zománczu; kicsiny. Tapogatójának czombja vastagodott, e vastagodás igen közel a czomb vegehez kétágu nyújtványt bocsát, melynek ágai igen tetemesen (de kevesebbe mint a Simon rajzan) szejjel-ágaznak, az egész nyújtvány annyira hátra irányozott, hogy hátsó ága horogviszonyba jut a czomb alsó

vonalaival. A gyűjtő majdnem regealakra esuesos es oldalt irányult, töven két igen apró, kisse horgos nyújtvány látható. (Simon nem említi.)

Mertekek: ♂ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·5 »

E fajt SIMON ur auctoritására sorolom Faunánkba. Peldányom Orsováról való. A ♀ nem ismerem.

SPEC. 4. FAJ. HELIOPHANUS AURATUS. (C. K. ARANYOS CS. GOLDIGE F.)

(auratus = aranyos; a fémlés jellegéről.)

Syn. 1848. *Heliophanus auratus* C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 54.

» 1869. — *Braniczkyi* SIMON «Monogr. des Att.» p. 684 (218).

♂ Aránylag széles es magas, fekete előtesttel. Végteste aranyos pikkelyekkel borított; a has pikkelyei fehéressek, selymesen fénylők. A tapogató czombja barnás, a többi iz kénsárga. A lábak legnagyobb részben barnák, végök felé világosodók, alsó felökről tekintve — különösen az első pár — egy sárgás hosszcsikkal, mely a száron élesen határolt, a czombon és végeken elmosódó.

A második szemsor két szeme láthatólag közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A zár egy harántfekvő, keskenyen vesealakú terese, melynek — a légzőrés felé irányozott — homorúságában egy gyantyszerűen áttetsző, kis betét látható, mely a légzőrés felől be van horpasztva.

Mertekek: ♀ Törzs 5·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2·6 »
I lábpár 3·4 »
IV » 5 »

♂ Előteste magasra fölemelt, lábai sötetebbek. Tapogatójának czombja módosan vastagodott s a czomb nyújtványa tetemesen hátra, bőven az iz hátsó felebe elhelyezett, kétágas; a hátsó ág igen rövid, mind a két ág egy felig nyitott rakollóhoz hasonló; az egész nyújtvány láthatólag hátra irányozott; ¹ a térdiz vastagságánál nem hosszabb; a szár eltűnően rövidke s csak mintegy függelékét kepezi a hosszú pikkelynek; nemzőszerve módosan kidagadó, töven egy igen picziny esuesocska (ripacs) vehető észre.

Mertekek: ♂ Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2·3 »

E fajt Páncsováról és Szekes-Fehérvárról ismerem, az előbbi helyen tavaszi, az utóbbin őszi alak. Életmódja mint a Heliophanusoké általában.

GEN. 5. NEM. BALLUS. (C. K.)

(βῆλλω = hajító, dobáló; a mozgásról.)

Syn. 1850. C. Koch «Übersicht des Arach. Syst.» V, p. 68.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 212.

A fejmell szélessegenel alig hosszabb. A fejmell lelapított, felülete majdnem sík, a fejresz nagy es széles. A harmadik szemsor két szeme sokkal távolabbra áll egymástól, mint a fej szeptől; a szemnégszög hátul szélesebb mint elől, a harmadik sor két szeme a fejmell hosszának feléhez közel áll; az alsó szemsor a homlok szeptől meglehetősen távolságra esik.

¹ Simon az idézett rajzon a czomb nyújtványát úgy állítja elő, mintha az elől felől éles derékszögben emelkednék, az én példányaimon az nincsen meg.

E nemnek egyetlen fajat mint gyakori jelenséget ugyan, de csak barátságos ismerem: fűben, de lehullott lomb alatt is előfordul s úgy látszik, hogy az árnyékot keresi.

A bordásköröm — a *Ballus depressus* 1-ső lábpairján — karsu, módosan kampós: az egyik fele bordatlan, a másik egyenetlen, apró fogacsokkal, lásd: II. köt. VI. tábla, 145 c.

SPEC. 1. FAJ. *BALLUS DEPRESSUS*. (WALCK.). LAPOS, DÖCZÖGŐPÓK. FLACHE TROLLSPINNE.

(depressus = lenyomott; az alakról.)

Syn. 1802. *Aranca depressa* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 242 (♀).

Vide: THORELL «Remarks» p. 370.

♀ Előteste fekete, megfekvő, sárgás szőrözettel, mely az alapszínt nem fedi el. Végteste szürkés földön vöröses barna rajzokat mutat, úgy, hogy a világos részek szőrösök, a sötétek kopaszok; a végtest hossza közepe táján két nagyobb, sötétes folt, ez alatt \wedge szerűen kikanyargó ágrajz; az oldalakra részün-tös csikócskák hatolnak; hasfele barnászörös, szerfelett apró, gyér szőrözettel. A tapogató ezombja és térdé barna, szára és végíze világos sárgás. Az első lábpair szára és ezombja vastagodott, legnagyobb részben barna, a végizek világos sárgák; a többi lábpair sárga, az ízék végei barna gyűrűfoltokkal.

A fejmell lapos, majdnem négyszögletes, mellrészében alig keveset tárgult; oldalról tekintve, hát-vonala igen lapos-íves. A mellvért tojásdad, barna. A rágók kurták, oldalról tekintve, a homlok alá tolot-tak s kissé az állkapcsokra esapottak, barnák. Az állkapcsok sárgák, elég szélesek; az alajk barna, majdnem háromszögletes. A tapogató szára nem hosszabb a térdnél, végíze és szára kissé vastagodottak; a végíze bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek és vaskosak, különösen a ezombok fej-lettek; az első pár különösen kivastagodott. Az első lábpair másodvégizén, alul, két pár — kivastagodott szárán, alul, szintén két pár tüske, az utóbbi sok szőr közé felig rejtve; a második pár szárán, alul, a belső oldalon, két tüske áll; a többi lábpair fegyvertelen.

A végtest szélességénél hosszabb, lelapított, elől keskenyebb, mint hosszának második harmadában.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, nem érintkező és szép zöldes színben játszik; e sor két oldalszeme alig egy harmada a középsőnek s valamivel távolabbra áll a középsőktől, mint ezek egymástól, a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme picziny s kétszernél is nagyobb távolságra áll a hátsó sortól, mint az alsó sor oldalszemeitől. A harmadik sor két szeme valamivel nagyobb az alsó sor oldal-szemeinél.

A zár egy lencsealakú, *homorú* térese, mely a légzőrés felől egy harántfekvő, pálczikószerű lemezbe ütközik.

Mértékek: ♀ Törzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8 »
I lábpair	2.5 »
IV »	3 »

♂ Kurtább; rövidebb végtesttel, egészen sötétszínű. Az első lábpair aránylag roppantúl fejlett, vas-kos, sötétbarna; végizei sárgák; a többi lábpair barnászárga, sötét gyűrűfolttal. A fejmell felülete durván szemcsés. Tapogatója végig barna, ezombja nem vastagodott; térdé vastagságánál nem hosszabb, szára igen kicsiny, hosszánál kétszer vastagabb; pikkelye hosszú, keskeny, módosan szőrös; nemzőszerve egyszerű; oldalról tekintve tövén jobban mint végén kidagadó.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.7 »

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka; ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Tordáról (Tordai hasadék); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Páncsovaról, Tokajból, Rakamazról, Székes-Fehérvárról, Budapestről (Muz. gy. Frivaldszky), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry).

GEN. 6. NEM. MARPESSA. C. K.

(Μάρπσσα = görög név.)

Syn. 1846. C. KOCH sub *Marpissa* «Die Arachniden» XIII, p. 56.

Vide : THORELL «On europ. Spiders» p. 213.

A fej mell ninesen kétszer oly hosszú, a milyen széles; lenyomott, majdnem sík felületű. A törzs elég hosszú, lapos (néha a végtest igen keskeny). A harmadik szemsor két szeme távolabbra áll egymástól, mint a fej szelétől. A szemnégyyszög hátul alig vagy nem szélesebb mint elől. A harmadik szemsor messzire az előtest hosszának fele előtt elhelyezve. Az alsó sor szemei között tetemes közök, e sor középsői a homloknak alig kivágott szelétől oly távolságra esnek, mely átmérőjük egy harmadának megfelelő.

Erős alkotású, kitünően ugró alakok, a melyek színezet szerint a tartózkodási helyekhez néha kitünően alkalmazkodnak, szeretik a verőfényt, kerítéseken, fatörzsökön, bokrokon és a nádakon nem ritkák, erős, egy kijáratú burkaikat résekbe vagy a nádak bojtjaiba szövögetik, hol a nőstények a petéket is lerakván, azoknak kikelését bevárják. Látóképeségök igen éles.

A bordáskörmök a különböző lábpárokon, legalább a *Marpessa muscosa*-nál, különbözők; a kivasztagodott első lábpárai kurták, igen vaskosak, kutyakörmökre emlékeztetők, kevés bordáik rövidkék és tömötten sorakozottak; a negyedik lábpárai hosszúk, karesűk, közepök táján szélesedők, tövüknél is hajlottak, módosan kurtakampósak; az egyik körömfél sűrűbb, a másik ritkább fogacsolással, lásd: II. kötet, VI. tábla, 146 c, d.

SPEC. 1. FAJ. MARPESSA MUSCOSA. (CL.). MOHOS MARPESSAPÓK. MOOSIGE MARPESSASPINNE.

(muscosa = mohos; az előtest szőrözetéről — «pectus glaucum ut muscus sepimentorum inveteratus, CLERCK».)

Syn. 1757. *Araneus muscosus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 116.

Vide : THORELL «Remarks» p. 367.

♀ Előteste barnás, barnasárgával és fehéressel elegyes. Végteste barna földön fehérrel, feketével és vörösesbarnával olyformán elegyített, hogy némi csipkesszelű középsáv (hosszában) észlelhető; hasfele világos. Az első lábpár hatalmasan nekierősödött; barna, sárgással elegyes; a többi lábpár barnássárga, a czombokon terjedelmes barna folttal, a többi ízeken barna gyűrűzettel. A homloknak szemalatti része hosszú, testszin szőrökkel borítva, az alsó sor két nagy szeme rókavörös, néha tüzes szőrkarikába foglalva.

A fej mell erős, lapos; majdnem párhuzamos oldalú; szélessége körülbelül két harmadát teszi a hosszúságnak; oldalról tekintve, a hátvonal hátul lekerekített, felül majdnem vízszintes, kissé előre lejtő; barna földön fehéres és vörösesbarnás, elfolyó, megfekvő pikkelyekkel borított; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, barna; hosszú, fehéres szőrökkel borított. A rágók kurták, vaskosak, harántul kissé behorpasztottak, vörösbarnák, gyéren álló, hosszú, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, szélesek, elől elkerekítettek s kissé széjjelállók; az alajk hasonló színű. A tapogató kurták, fegyvertelen, igen szőrös; a szőrözet szárán és végizen kétsoros (úgy mint a mókus-farka), úgy, hogy az ízek lapítottaknak látszanak; a tapogató színe vöröses sárga, barna foltokkal, szőröze fehéres. A lábak vaskosak, pikkelyekkel, gyéren és elálló szőrökkel borítottak. Az első pár czombja és szára igen vastagodott; a szárán, alul, három — a másodvégizen, alul, két pár erős, vaskos, rövid tüske; a második pár hasonló ízein ugyanily fegyverrel; a többi lábpár szárain, alul, néhány gyenge tüske, másodvégízeiknek csücsán pereszlemszerűen elrendezett néhány gyenge tüske.

A végtest hosszú, kissé lenyomott, hátul csücsbe kifutó; említett színezete bagolyszerű elegyítésre emlékeztet.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy (száritott példányoknál határozottan kivehető bogárral), egymáshoz közelebb, mint az oldalszemekhez; az oldalszemek alig egy harmadrészt teszik a középsők

nagyságának s annyira feltoltak, hogy a sor alsó vonala erősen, felsője módosan kihajló; a második sor két szeme apró s annyira áll az alsó, mint a hátsó sortól; a harmadik sor két szeme akkora, mint az alsó sor oldalszeme s alig áll távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszeme szintén egymástól; de sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok (fej) széletől.

A zár egy köldökszerű emelkedés, mely közepén legsötétebb barna s itt egy, szélessegenél hosszabb, egyenetlen szélű nyílást mutat.

Mértekek: ♀ Törzs	12	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5	»
I lábpár	7	»
IV »	8.8	»

(legnagyobb példány).

♂ Kisebb, karcsúbb, a nőstényhez hasonló színezetű; a végtest rajza azonban élesebb, közepén \wedge szerű barna ágrajzokkal, a melyek egy közös szárból indulnak. A tapogató kurta; pikkelye, felülről tekintve, szélesen szivalaku; szára rövidebb a térdnél s külső oldalából egy erős, macskakörömalakú, hajlású és élű, előre is befelé irányozott, sötétbarna körmöt bocsát, melynek csúcsa két tompa nyújtvány köze esik, a mely a nemzőszerű tövéből indul; a nemzőszerű, oldalról tekintve, kúcsma-alakú, jól kiálló barnássárga.

Mértekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.3	»
I lábpár	5.7	»
IV »	5.9	»

Nyári alak, mely a regi, bebarnult palánkokat, karókat és ezölöpöket előszeretettel lakja; de regibb erdővágások tönkein is előfordul, a verőfenyt keresi, ügyesen ugrik, messze lát s immunált színezetével ügyesen kerül ki a gyakorlott szem figyelmét. Mozgása gyors; de sokszor meg-megáll, előtestével ágaskodik s forogva szertenéz; üldözés elől gyorsan s ügyesen menekül a deszkák közeibe, résekbe.

Messze elterjedett faj, mely az előhegységben is előfordul.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláhfenesről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Ogradena (Mragonya-völgy vágásai), Alsó-Hámorból, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

SPEC. 2. FAJ. MARPESSA RADIATA (GRUBE) CSÍKOS M. GESTREIFTE M.

(radiata = sugaras, csíkos; a lábak rajzáról.)

Syn. 1859. *Attus radiatus* GRUBE «Verz. der Arachn. Kur-, Liv- und Esthlands» p. 471. (37).

1861. — *strigipes* WESTRING «Ar. Suecice» p. 551.

1865. *Euophris radiata* OHLERT «Arachnol. Stud.» p. 10.

1867. — — — OHLERT «Aran. der Prov. Preussen» p. 162.

1871. *Marpessus radiatus* SIMON «Révis. d'Attides» p. 218. (4).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 375, 423, 580.

(X. tábla, 211 a ♀ nagyítva, 212 a ♂ nagyítva, 213 a ♀ zárja, 214 a ♂ tapogatója oldalról, 215. u. a. nemzőszerű alólól.)

♀ Alapszíne — első tekintetre — sárgás. Fejmelle fehéres-sárgás és vöröses pikkelyekkel elegyesen fedett; végteste sárgás, elején néha két enyésző, vöröses csíkkal (borszeszben a fejrész barnafekete, a végtesten két fekete hosszcsík.)

Var. a) A végtesten a két fekete hosszcsík enyészett, vagy egészen hiányzik.

Var. b) A végtest két hosszcsíkja apró, rhombos foltokra szakadozott (♀ junior).

Borszeszben a fekete fej mögött két világosodó folt látható. A lábak sárgák; fegyverzetek és serteik barna foltokból indulnak, e foltok néha enyésző csíkokká alakulnak. Az első lábpár vastagodott.

A fejmell jól fejlett; oldalról tekintve, egyenes hátvonala hátul meredek ívesen hajlik a nyelecskere; mellresze alig tágult. A mellvért kicsiny, tojásdad, közepén sárga, szélein finom barna szegélylyel, különben fehéres szőrözött. A rágók rövidek, vörössesárgák, fehéres szőrözött. Az állkapcsok és az alajk vörössesárgák. A tapogató sárga, szára és végíze bőven, hosszú, fehéres szőrökkel fedett. Az első lábpár szára, alul három pár és oldalt még egy tüskével — másodvégíze, alul, két pár erős tüskével; a második pár szára, alul, öt tüskével, másodvégíze két párral; a harmadik és negyedik pár szárán, alul a végén, egy pár — másodvégíze végén pereszlenformára néha 4—5, néha 2 tüske.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, zöld tűzben ragyog s vöröses körrel kerített; a homloknak szem alatti része tömötten álló, élenken világos sárga szőrözettel teljesen borított; e sor két oldalszeme egy harmadát teszi a középsőknek s ezektől valamivel távolabbra áll, mint azok egymástól; a második sor két kis szeme valami kevéssel távolabbra áll a harmadik, mint az alsó sortól.

A végtest hosszú, közepén kisse tágult s alig lenyomott, hátul esuesos.

A zár egy vöröses-sárga, kis emelkedés, melynek légzőrésfelőli oldalán két sötétbarna, apró 7 c szerű dudorka látható.

Mertekek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7	»
I lábpár	5·8	»
IV »	6·5	»

♂ Kisebb, karesű; vastagodott és hosszúra fejlett első lábpárral. A lábak sárgák sok barnával, a barna szín elesrajzú, többnyire párosan futó hosszúsíkokat képez.

Az ékalakú, keskeny végtest felülete tiszta haragos-sárga, elenk selyemfenynyel; közepén és végig egy élenken vörös csikkal. A fejmell, mint a nőténynel.

Var. β) A végtest élenk-vörös s egy sárga ágrajz által több rhomboicus téresékre osztott (♂ junior).

A tapogató sárga; pikkelye szélesen szívalaku, elege domború; száríze vastagságánál rövidebb, külső oldalán egy nyulánk, tompavégű oldalt és előre irányozott, vékony, barna nyujtvánnyal; a pikkely töven, külső oldalán (alulról tekintve) egy rövidke barna fogacs, mely a szár nyujtványával szemközt áll, a nemzőszerv egy kocsonyas kinezesű, süvegyszerű, tetemes dudorodás, mely tövéből, elől, egy kifele kanyarított, vékony, barna nyujtványt bocsát.

Mertekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·2	»
I lábpár	7·4	»
IV »	6·3	»

A Grube-fele leírás felületessége s azon körülmény folytán, hogy a típusok elvesztek, e faj sok zavarra szolgáltatott okot. A magyar ♀ példányok után sem THORELL sem KOCH nem ismerte fel, mert mindeddig a ♀ tökéletesen ivarérett állapotban nem volt kellőleg ismertetve. SIMON azonban határozottan annak állítá. A faj eldöntése főleg a ♂ példányon fordult meg s megfeszített igyekezetemnek sikerült ♂ példányokat Doroszló nádjaiban keríteni. A hím a mellett tanúskodott, hogy teljesen egyezik az «Euophrys radiata Ohlert» azon példányaival, a melyeket Ohlert THORELL tanárnak ajándékozott. Ez a körülmény eldönté a fajt. THORELL tanár szavai szerint: «stimmt genau mit Original Exemplaren von M. radiata Ohlert überein; die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.»

Mint tavaszi, nyári, őszi és teli alakot a nádasokból ismerem, hol a nádbojtokat lakja, melyeknek szirmait zacskóvá szövö, e zacskót finom, tömött, hófehér szövettel kikárpitozza.

A nádbojtokban képezett e csomók már messziről feltűnnek. Itt rakja le a nőtény petéit is (38—40) s bevárja a fiak kikeleset. Ivarérett és harmadvedlesű alakok télen át is találhatók, a téli álom egy nemebe merülve.

Ismerem, erdélyi részekből: Mező-Záhról; magyar részekről: Doroszlóról, mind a két helyen igen bőven található. A hímek igen ritkák.

SPEC. 3. FAJ. MARPESSA POMATIA (WALCK.) ALMAZÖLD M. APFELGRÜNE M.

(pomatia = almazöld; az alapszínezetűtől)

Syn. 1825. *Attus pomatius* WALCKENAER «Ann. de France» p. 26.1869. *Marpissus* — SIMON «Monogr. des Attid.» p. 19. (9).1869. — *monachus* SIMON, ibidem. p. 23. (13).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 369. (in § Marpessa radiata).

♀ A törzs alapszíne (felülről) fekete; az előtesten fehéres és tüzes pikkelyek elfolyva elegyednek egymás közé, igen finomak s mintegy deresen borítják a tért. A végtest közepén végig egy keskeny, almazöldesbe (borszeszben fehérbe) játszó lándzsafolttal, inkább hosszsesikkal; ettől kétoldalt, az oldalakban is, fehéres és vöröses pikkelyek váltakoznak, a nélkül, hogy az alapszín elfednék; a pikkelyzet fénylő, de nem érezes zománczú; a has fekete; apró, gyéren álló, fehéres pikkelyekkel. Az első lábpár erősödött, világos barnás-sárga, barna foltokkal s vonásokkal, melyek helyenközön hosszsesik jelleget öltenek; a többi lábpár hasonló alapszínű, helyenközön kissé szakadozott barna hosszsesikkal.

A fejmell szélessége három negyedét teszi a hosszúságnak. A mellvért szélein szélesen barna, közepén világos. Az állkapcsok és alajk vegei világosak. A rágók sárgás barnák, rövidek; fehéres, gyéren álló szőrökkel. A tapogató sárga, kevés barnás ponttal; hosszú, pereszlenyszerűen körül- és elálló fehéres szőrözettel.

Az első lábpár szárán, alul négy, másodvégizén, alul két pár erős tüske; a második lábpár szárán, alul rendszeren csak öt tüske, a hátsó páratlan; valamennyi czomb felületen erős sertetüskék állanak; az első páren, elől a végén, három ilyen együttesen.

A végtest kevésbé lenyomott, hosszú, esuesos.

Az alsó szemsor két középső szeme pompás zöldes tűzben ragyog; alatta a homlok fehéres, hosszú szőrökkel takart. A második sor két apró szeme valamivel közelebbre áll az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár egy barna, kissé harántránczos terese, melynek hátsó (légzőres felőli) szélén egy kis nyílás látható, melyből egy fényes dudorka kissé kidomborodik.

Mértekek: ♀ törzs	10·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I. lábpár	6·5 »
IV »	6·7 »

♂ Ékalaku kisebb végtesttel, melyen a lándzsafolt hiányzik, ellenben a fehéres és vöröses pikkelyzet több és élénkebb, mint a nősténynél. Lábai erősek, az első pár a többinél vastkosabb. A tapogató kurta, vöröses sárga; pikkelye sajátágosan széles levelalakú, lapos és hajlott; szára a térdnél rövid-bb; külső oldalán egy kifelé s kissé előre irányzott, egyenes, tompa és gyenge nyujtvány áll, mely a hosszú szőrözet által némileg borittatik; a nemzőszerv (belülről oldalról tekintve), hátsó feleben világos, kúmszerű, elől barnult s itt egy felhajló, hosszú, finom tüskét visel.

Mértekek: ♂ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	7·1 »
IV »	6·9 »

SIMON jegyzése szerint, a leírt alak a voltakeppeni «pomatia Walek» fajnak változata; én azt tartom, hogy ugyan az, a melyet SIMON az idézett helyen «monacha» név alatt új faj gyanánt közölt volt.

Mint tavaszi alakot csupán csak Palánkáról, Apatinból és Pancsováról ismerem; mind a három helyen eleven bodzafasövényekről, melyeknek levelein e pókok a verőfényen vadászgattak, gyorsan mozgtak s üldözös ellen a levelek alá rejtőztek. Friss állapotban a végtest lándzsafoltja almazöldesbe játszik s talán erre vonatkozik Walekenaer adta fajneve (?) is.

SPEC. 4. FAJ. MARPESSA ENCARPATA. (WALCK.). KEZES M. HAND M.

(encarpata, talán *ἔν* és *σαρπαστα*, mi bizonyos mimikus tánczra vonatkozik s a mozgásra czélozva.)Syn. 1802. *Aranea encarpata* WALCKENAER «Faun. Par.» II. p. 241.

Vide: THORELL «Remarks» p. 370 (in §. M. muscosa).

♀ Keskeny, nyújtott kisebb alak. Az első lábpár igen csekély mértékben erősödött. A fejmell alapszíne sötét s a fehéres, kevés barnással és vörössel elegyített pikkelyzet d érszerűen lepi el; szélein a fehér pikkelyek szegélylyé sűrűsödnek; a homlok szem alatti része fehér. A végtest felülete sötét, közepén végig egy, fehér pikkelyekből álló, láncszerű, keskeny rajz vonul; az oldalak és a has világosak sok fehéres pikkelylyel. A lábak barnasárgák, sok bebarnítással s gyűrűfolttal; fehér szőrözettel.

A fejmell kicsiny, nem épen széles, mellrészében alig águló; oldalról tekintve, hátvonala egyenes, hátul ívesen lekonyuló. A mellvért hosszukás, barna, fénylő, gyéren álló fehéres szőrözettel. A rágók vörösbarnák, ránczosak, de fénylők, néha gyengén zománczosak; nem éppen vaskosak. A tapogató sárgás, szára és végíze — különösen oldalt — hosszú, fehér szőrözettel; végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttlve.

A lábak rövidek; a két első párnak különösen czombja vastagodott; az első pár szára módosan vastagodott.

Az első lábpár másodvégizén alul, két pár igen apró tüske; szárán alul néha egy, néha semmi tüske, a többi láb fegyvertelen (a negyedik pár másodvégíze csücsán néha egy sertetüske).

A végtest hosszú, keskeny, hátul csücsodó, majdnem hengeres.

A szemnégyyszög hosszánál szélesebb; a második sor két apró szeme körülbelül annyira esik az alsó sor oldalszemeihez, mint a harmadik sorhoz.

A zár egy vörösbarna térese λ szerű, kurta nyelű osztólemezzel, melynek hónaljaiban két sekély benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs	7·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I. lábpár	2·8 »
IV »	3·2 »

♂ Kisebb; más színezetű. A törzs alapszíne szép sötét dohánybarna. A fejmell közepén egy fehér hosszcsík, mely a szemterese mögött kezdődik, de a nyelecskét nem éri el; az oldalakban egy-egy finom fehér szegély. A végtesten végig, közepétől két oldalt () szerűen két fehér hosszcsík; a has közepe barnás, oldalai szennyesfehérek. Az első lábpár barna, hosszú és vastagodott; másodvégizén, alul, két pár rövid tüske, szárán, alul, a belső oldalon, egy tüske. A tapogató kurta, pikkelye kanálalakú (nem szélesedett), szára nem hosszabb a térdnél, külső oldala végén egy kurta, vaskos nyujtvánnyal; a nemzőszerv, alúlról tekintve, jól kidomborodik, barna, göcyszerű; töve belső oldalából egy finom, hosszú tüske indul, mely a pikkelybe befekszik s oldalról nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·1 »
I. lábpár	4·3 »
IV »	4·6 »

E fajt, mint tavaszi alakot leginkább gyümölcsfák kérge alól ismerem, hol telepszámra szövögeti burkait s úgy e tulajdonsággal, mint alakrokonságával is közel áll az Epiblemum nemhez, melytől azonban lábfegyverzete elkülöníti.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Ujvidekről és Veszprémből.

SPEC. 5. FAJ. MARPESSA CANESTRINII, PAVESI (?) (NINI?) CANESTRINI M. CANESTRINIS M.

(Canestrini, jeles olasz Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1869. *Marpissa Canestrinii* PAVESI «Aran. Italiani» in Atti della Soc. italiana di Scien. Naturali» XI, 3, p. 129.

♀ Hosszú, nyulánk alak, aránytalanul fejlett első lábpár; pompás aranyfényben ragyogó rajzokkal. A fejmell szemtéresége fehér és aranyos pikkelyekkel elegyesen borított, a mellrész fehér (alapszíne fekete). A végtest közepén végig egy hófehér lándzsafolt, mely kétfelől színarany közé van foglalva; az arany szegély az oldalak felé két-három széles ágat bocsát, melyeknek közei bársonyfeketék. Az oldalak és a has szennyesfehérek. Az első lábpárnak különösen térde és szára bebarmitott; a többi lábpár sárga.

A fejmell jól fejlett, szélességénél bőven másfélszer hosszabb, oldalról tekintve az egyenes hátvonal hátul laposívesen a nyelecskere hajlik. A mellvért barnás sárga, finom barna szegélylyel, kicsiny és körded; szőrözete hosszú. A rágók rövidek, elég vaskosak, vörösbarnák, tövük részben a homlok hosszú, fehér szőrözete által fedett. Az alajk és az állkapcsok vöröses barnák. A tapogatók sárgák, végizük és száruk fehéres, hosszú szőrözettel. Az első lábpár vaskos, hosszú, erős fegyverzetű; másodvégizén két pár erős tüske; szárán, alul, a külső oldalon négy apró, a belső oldalon öt hosszú, erős tüske, az utóbbiak közül a két hátsó tüske egymás mellett és nem egymás mögött áll; a térd belső oldalán szintén egy — a ezombon, elől, három tüske egy csoportban; — a második lábpár nem vastagodott; szárán, alul, öt tüske, másodvégizén két pár tüske.

A végtest hosszú, keskeny, csúcsos, nem épen lenyomott.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy s annyira egymástól, mint az alig egy negyedrészes nagyságú oldalszemektől; az alsó oldal- és a második sor szemei alatt két-két felálló, fekete serte-cset; a második sor két apró szeme az alsó és hátsó sor között középen áll.

A zár barnás, köldökszerűen kiemelkedő s a légzőrés felől egy szívalakú kis nyílást mutat.

Mértékek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	8	»
	IV »	6·8	»

♂ Valamivel rövidebb (sokszor aránytalanul kicsiny); még feltünőbbre fejlett első lábpárral. Fekete, az előtestben gyéren álló aranyos pikkelyekkel; végtestének felülete egészen aranyozott, közbe-közbe gyéren álló fekete sertékkal. A lábak füstbarnák, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel. A tapogató nyulánk, pikkelye nem feltűnő; szára a térdnél valamivel rövidebb s külső oldala csúcsán egy sarlóalakra hajlott körömmel fegyverzett; nemzőszerve fekete, egyszerű, majdnem hengerded, kevésbé kidomborodó, hátsó vége kúpos és a pikkely tövén kissé túl terjedő.

Mértékek: ♂	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4·4	»
	I lábpár	10	»
	IV »	8·9	»
Neha:	Törzs	6·5	»
	fejmell	2·7	»
	I lábpár	4·5	»
	IV »	4·7	»

E pompás pók úgy látszik a nádasok lakója, hol verőfényen a nád és sás levelein vadászat. Ritka. Eddig mint a nádas lakóját csupán csak Doroszlóról és Apatinból ismerem, mint nyári és tavaszi alakot, s úgy tapasztaltam, hogy a fényes Domatiakkal mimikeri viszonyban áll. Eredetileg Olaszországból lett ismertetve.

GEN. 7. NEM. DENDRYPHANTES. (C. K.).

(δένδροον = fatörzs, ὄφιντρε = takács; a lakásról.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uibers des Ar. Systems» I, p. 31, (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 214.

A harmadik sor két szeme távolabbra esik a homlok elejétől, (szélétől) mint egymástól. A fejmell koczkaszerűen igen kimagasló; a fej lapja előre felé annyira menedekesen lejtő, hogy a harmadik szemsor sokkal magasabban áll az első sor oldalszemeinél.

Az alsó szemsor kissé kihajló, középsői a kivágott homlokszéltől oly távolságra esnek, mely egy szem felátmérőjének megfelel. A hátsó lábpárok másodvégizei pereszlenformára állított tüskékkel fegyverezettek. A test hosszabb szőrözettel borítva.

A bordáskörmök nyújtottak, jól kampósak; a *Dendryphantes bilineatus* I-ső lábpárján az egyik körömfél csak három nagyobb, a másik több kisebb, de egyenetlen bordát mutat, lásd: II. k. VI. tábla 148, d

SPEC. 1. FAJ. DENDRYPHANTES BILINEATUS. (WALCK.). KÉTCSÍKOS LEJTŐPÓK. ZWEISTREIFIGE SCHWUNGSPE.

(bis, linea == kétszer, vonal; a végtest fehér rajzáról.)

Syn. 1837. (?) *Attus bilineatus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 405.1869. *Dendryphantes bilineatus* SIMON «Monogr. des Att.» p. 635, (169).

♀ Barnásfekete; a fejmellen egy finom, fehér középsík, mely a nyelecskét nem éri el, két oldalt hasonló két csík, mely a fej lapját szegélyezi s a mell közepe táján kissé összehajlik, de nem érintkezik; a végtesten két hófehér, finom csík, mely nem éri el a végtest elejét, a fonók felett pedig egymásfelé közeledik. A has és az oldalak szennyesfehérek. A lábak sötétsárgák barnával, csipőik tiszta rozsdasárgák.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik; magas; a szemtér előre lejtő, sok sárgásfehér pikkelylyel, melyből sok hosszú, erős szőr áll ki. A mellvért fekete, kevés fekete szőrökkel. A rágók barnásfeketék, vaskosak, bőven oly hosszúk, mint az első lábpár szára; kevés fehér szőrökkel. Az állkapcsok barnák, világosodó szélekkel. A tapogató rozsdasárga fehér szőrözettel s némi elmosodó gyűrűzettel; végíze oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak közül az első pár a legvaskosabb; szárán, alul, öt, belső oldalán három tüskével, másodvégizén, alul, két pár, belső oldalán még két tüskével, a második lábpár hasonló helyen kevesebb tüskével; a negyedik lábpár szárán, alul, két pár, belső oldalán három tüske; másodvégizén, úgy a végén, mint köröskörül hosszában is pereszlenformára elrendezett több tüske.

A végtest tojásdad, vastag, kissé csúcsosodó véggel; pikkelyzete sárga, mi az alapszínnel barnafeketés kinézést eszközöl.

Az alsó szemsor kihajló; két középső szeme nagy, megközelített, részben — különösen alúlról — tűzszű pikkelyekbe foglalt; az alatta elterülő homlok s felette a fej széle sárgásfehér; e sor két oldalszeme fele nagyságát éri el a középsőknek s távolabbra áll tőlük mint azok egymástól.

A második sor két apró szeme az első és harmadik sor között a közepet tartja. A harmadik sor tovább áll az alsó sor középsőitől mint egymástól s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy szennyesbarna, szélességénél hosszabb térese, mely kétfelől sekélyen esatornás.

Mértékek, ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3.5	»
I lábpár	6.8	»
IV »	7.4	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Erdélyből Kutyalváról és Magyarországból Palánkáról ismerem, igen keves példány után. Mindig füves helyeken találtam. SIMON Lengyelországból idézi. *Dendryphantes* volta előttem kétes, mert hátsó lábpárjainak másodvégizei nemcsak végeiken tüskések. Azonban úgy THORELL, mint SIMON a «*Dendryphantes*» jelzés ellen nem tettek kifogást.

SPEC. 2. FAJ. *DENDRYPHANTES MUCIDUS*. C. K. PENÉSZES LEJTŐPÓK. SCHIMMEL SCH.

(*mucidus* = penészes.)

Syn. 1846. *Dendryphantes mucidus* C. KOCH «Die Arach.» XIII, p. 86. Tab. 446. fig. 1149.

♀ «Elötteste fehér, rozsdabarna fejtetővel és egy ilyen hosszúsággal oldalt a szemek alatt; végteste a hátfelen rozsdabarna, az ingödrök szerint elhelyezett négy fehér ponttal; oldalai rozsdavörösek; tapogatója vörössárga; lábai rozsdavörösek, fekete gyűrűzettel. Törzse 7 $\frac{m}{m}$ ».

KOCH C. szerint Dr. Rosenhauer (Erlangen) a «Bánságból» hozta. Közelebről nem ismeretes.

GEN. 8. NEM. *EUOPHRYS*. (C. K.).

($\epsilon\psi, \delta\phi\rho\acute{\iota}\varsigma$ = szemöldök; a kiálló homlokról)

Syn. 1834. C. KOCH in Herrich-Schaff «Deutschl. Ins.» 123, 7, 8. (ad partem.)

Vide: THORELL «On europ. Spiders.» p. 215.

Az első lábpárok másodvégizei tüskések. A fej mell magas, elől nem keskenyedő, oldalról tekintve ívesen emelkedő. A harmadik szemsor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a fej széletől. A szemnegyszög elől-hátul egyenlő szélességű. Az alsó szemsor szemei érintkeznek; a középsők oly távolságra állanak a homlok széletől, mely átmérőjük egy negyedét nem haladja meg. A végtest rajzai a bőrtől s nem pikkelyektől erednek.

SPEC. 1. FAJ. *EUOPHRYS FRONTALIS*. (WALCK.). HOMLOKOS BIGEPÓK. GESTIRNTE BALLSPINNE.

(*frontalis* = homlokos; a kiugró homlokról).

Syn. 1802. *Aranca frontalis* WALCKENAER «Faun. Par.» II. p. 246. ♂.

Vide: THORELL «Remarks» p. 404.

♀ Füstbarna. Feje teteje fekete, elején kevés sárgás pikkelyekkel. Végtesten egy többretű Λ szerű világos ágrajz. Lábai szennyes-barnássárgások. Kicsiny.

Fejmelle koczkásan magasra felemelt, elől elvágott; széles; oldalról tekintve a nyelecsketől részintösen, majdnem egyenes vonalban emelkedik, háta laposíves. A mellvért tojásdad, keskeny, szennyes barna-sárga, kevés szőrözettel. A rágók messze a homlok alá tolva, rövidek, szennyes barnasárgák. Az állkapcsok barnássárgák, széleik felé elmosódva világosodók, szélesek, elkerekítettek; az alajk keskeny, elől elkerekített, az állkapcsok felehoszúsát nem éri el. A tapogató czombja, térde vékony; szára és végíze kissé vastagodott, — térde, szára és végíze majdnem egyenlően rövidek. Lábai elég hosszúk; az első pár szárán, alul, három — másodvégizen alul két pár karesu, elég hosszú tüske; a harmadik és negyedik lábpár száran és másodvégizen, alul és oldalt is keves karesu tüske.

A végtest tojásdad, a végén kiálló fonók következtében csúcsos.

A alsó sor szemei érintkeznek ; igen finom szennyessárgás körökbe foglaltak ; a második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár, ifjabb példányomon, meg nem öltött határozott alakot.

Mértekek, ♀ : Törzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	3 »
IV »	3.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint tavaszi alakot, Doroszlóról, retről ismerem.

GEN. 9. NEM. PHILAEUS. THORELL.

(*Φιλαῖος* = görög név.)

Syn. 1870. THORELL «On europ. Spiders.» p. 37, et 217.

A harmadik sor szemei távolabbra a fej szelétől mint egymástól. A fejmell magas, fejeresze előre lejtő, úgy hogy a harmadik szemsor magasabban áll az elsőnél. A rágók, előlről tekintve, az arcz magasságánál legalább másfélszer (a himmel kétszer) hosszabbak. Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei szétvetettek, a középsők a kivágott és gyeren szőrös homlok szelétől oly távolságra, mely fel átmérőjüknek alig felel meg. A lábak hosszaeskák.

E nemnek egyetlen képviselője jelesen a meszes hegységet s ott a görgetegeket lakja ; kedveli a verőfényt, elenk mozgású ügyes ugró.

A bordáskörmök hosszuk, meglehetősen kampósak ; az I. lábpáron az egyik körömfél ritkább, a másik sűrűbb bordázattal ; a talpceset különösen tömött, inkább bunkósodó mint lapiczkás szőrökből való, lásd : II. köt. VI. tábla 149, *d*.

SPEC. 1. FAJ. PHILAEUS CHRYSOPS. (PODA). ARANYSZEMŰ PHILAEUSPÓK. GOLDÄUGIGE PHILAEUSSPINNE.

(*χρυσός* = arany, *ὄψις* = szem ; a szemek fényéről.)

Syn. 1761. *Arancus chrysops* Poda «Ins. Mus. Graec.» p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 388.

♀ Fekete ; bozontosan szőrös ; rajzai fehéresek. Az előtest fekete, fehérrel mintegy lisztezve. A végtest közepén egy széles, tiszta fekete lándzsafolt, mely különösen a vége felé fehéredő, () szerűen álló csikpárba van foglalva ; a hát sárgás és fehéres szőrözettel borítva. A lábak sötétbarnák, sok rövidebb fehéres és hosszabb barna szőrözettel, végzeik barnasárgák, barna gyűrűkkel.

A fejmell koczkaszerűen, magasra emelkedő ; széles ; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik s szemtere előre lejt, úgy, hogy a harmadik sor szeme magasabban áll az alsó sor oldalszemeinél. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók barnák, kissé nyújtottak, az arcz magasságánál majdnem kétszer hosszabbak, oly hosszuk mint az első lábpár szára. Az állkapesok barnák, szeleiken (végökön) sárgák, lapiczkások, elkerekítették s kissé széjelállók ; az alajk barna, keskeny, csücsösodó, az állkapesok fele-hosszát meghaladja.

A tapogató karesu, barnassárga, barna gyűrűs ; végze bőven fehéresen szőrös, szinte bojtos s alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak vaskosság mellett elég hosszuk ; az első pár szárán, alul három — másodikvegyzen, alul, két pár tüske ; a szár belső oldalán meg 2 — a terden 1, a czombén, elől,

legalább 3 túske; a második lábpáren hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár minden ize tuskos; a másodvégiz, felül-alul, egész hosszában hosszú tuskékkal fegyverzett. A végtestet elől szélesedő, hátul csuesos.

Az alsó szemsor két középsője nagy, megközelített, aranyosan ragyogó, — két szélsője a középsőnek kevesebb mint fele s ettől háromszor távolabbra mint a középsők egymástól; a sor kihajló. A második sor két szeme apró s közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme távolabbra esik a fej szélétől mint egymástól. A szemek között sok serteszőr ágaskodik.

A zár egy szélességénél hosszabb, barnás terese, mely egy lándzsához hasonlít.

Mertekek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	4.5	»
I lábpár	9	»
IV »	10	»

♂ Nem kisebb; hosszabb lábakkal; más színezettel. Előteste fényesen fekete; sertetlen állapotban (mely igen ritka) finom, hófehér pikkelyek a harmadik szemsor szemeitől kezdve két vonást alkotnak, mely a hát közepe felé tart. Végteste ríktó ezinober vörös, közepén egy tiszta fekete, terjedelmes lándzsafolttal, mely elejétől majdnem a fonóig lehatol; hasa, a fonóktól a legzörésig, ezinobervörös, a légzőrés felett fekete. Az első és második lábpár szára legnagyobb részében rozsdavörös, a lábak különben barnafeketék. A rágók harántránczosak, barnák, oly hosszúk mint a hosszúra fejlett első lábpár szára.

A tapogató barna, karesű; végíze nincsen pikkelylyé alakítva, csak kisze szélesedett s kivájt; rövid szára külső végén egy vaskos, rövid túske; nemzőszerve egy újj alakú, hosszú, barna gyűjtő, melynek belső feléből egy serteszertű, igen hosszú nyújtvány indul, mely az egész gyűjtőt belőlfelől megkerüli s egy órárugóra emlékeztet.

Mertekek, ♂ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	4.7	»
I lábpár	14	»
IV »	11	»

nehé feltűnően kicsiny:

törzs	6	»
fejmell.	2.9	»

(Rákos Muz. gy.)

E szép faj ivarai a legközelebbi időig is külön fajok gyanánt tárgyaltattak (lásd THORELL i. h.). Delies jellegű, de termőkerületeiben a hegységbe magasra felhatoló faj, mely a verőfényes helyeken heverő száraz sudarakat, de — tapasztalásom szerint — leginkább a mészkőhegység görgetegeit és Karst-szerű területeit kedveli, hol a kövek köze gyapjúszerű szövetből terjedelmes burkokat szövöget, a melyekben rossz időben megvonul. Vadászátat nagy szökésekkel a verőfény teljes hevében űzi. Mozgásának élénksége, tartózkodásának természete úgy hozza magával, hogy rajza gyorsan lekopik, különösen a nőstényé. Mint tavaszi és nyári alakot csak magyar részekből ismerem u. m.: Pancsováról, Mehádiáról (Damoclet csuesa), Orsováról, Ó-Ogradenáról, Tokajból, Bükkhegység (Kolyuk Gálya csues), Demanováról (Liptó), Veszpremből, B.-Füredről, Budapestről (Muz. gy. Pável), Mehadia-Orsova (Muz. gy. Friwaldszky), Rákos-Palotáról (igen apró, Muz. gy. Pável).

GEN. 10. NEM. ATTUS. (WALCK.).

(vide «Attoidae»).

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 22, (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 218.

A hátsó lábpárok másodvégzei egész hosszasságukban gazdagon tuskosak. A rágók az arcznál kevéssel vagy nem magasabbak. Az alsó szemsor egyenes, vagy kevesse kihajló s oly távolsagra áll a homlok szélétől, mely a középső szemek átmerője felének megfelel.

A legtöbb fajt magába foglaló nem, mely messze elterjedt. Képviselői ügyes mozgású, jó ugrók, melyek a verőfényt kedvelik; füves helyeken és bokrokon, köveken, görgetegeken, stb. tartózkodnak.

A bordáskörmök — legalább az *Attus falcatus* L. lábpárján — karesük, módosan kampósak; az egyik körömfel keves, ritkás, apró és egyenetlen bordákkal, a másik fel több, sűrűbb s előre fele növekedő, de általában kurta bordákkal, lásd II. kötet, VI. tábla, 150, c.

SPEC. I. FAJ. *ATTUS FALCATUS*. (CL.). SÁRLÓS SZOKÓPÓK. SICHEL HUPFSPINNE.

(*falcatus* = sárlókkal ellátott; az előtest félholdszerű, világos rajzáról.)

Syn. 1757. *Araneus falcatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 394.

♀ A szemnégyyszög tere, tehát a fejtető, négyyszögben tiszta fekete; a mellrész barna; a fekete fejtető mögött egy félhold (sarló) alakú, széles, harántfekvő (—), világos folt. A végtest felülete barnás, sok selymes fényű, sárga pikkelylyel; az oldalakban határozatlan résüntősen futó, bordaszerű, sötétes vonalak láthatók. A lábak barnássárgák néha vörösesbarnák, kisebb-nagyobb mértékben határozott barnás gyűrűzettel. (A fejtető rendszeren lekopott, tiszta fekete; sertetlen állapotban, mely ritka, rezes fényű, sárga pikkelyekkel borított, a mellrész sok fehér pikkelylyel).

A fej mell aránylag kicsiny, kockásan magasra kiemelkedő; oldalról tekintve; a hátvonal vízszintes, hátul majdnem derékszögben hirtelenül és egyenesen a nyelecskére lecsapott. A mellvért kicsiny, tojásdad, barnássárga fehéres szőrözettel. A rágók az alsó szemsor két középszeme terfogatánál nem szélesebbek, az arc magasságánál alig hosszabbak, vörössárgák, finom, gyér, fehéres szőrözettel; az állkapcsok és az alajk vörössárgák, az előbbiek széleiken néha világosodók. A tapogatók barnássárgák, sötétebb gyűrűzettel; a végiz alig valamivel hosszabb a szárnál és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak vaskosak; az első pár szárán, belül a végén, egy tüske; alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős, hosszú tüske; a második lábpár szárán, alul, külső oldalán rendszeren 3, belső oldalán egy vagy két tüske; a harmadik és negyedik pár szára és másodvégize felül is tüskés.

A végtest hossztojásdad, hátul csúcsosodó, elég pohós; hasfele szennyesfehér, néha egy sötétes középesik nyomaival.

Az alsó sor két középső szeme majdnem érintkezik, finom fehéres karikába foglalva (sertetlen példányoknál e karikák felül egy darabon vörösek); az oldalszemek a középsőknek felénagyságát érik el, — s kisse felfele tolva — a sort módosan kihajlóvá teszik, valamivel távolabbra esnek a középszemektől mint ezek egymástól. A második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy sötétbarna, haránt fekvő, félholdszerű s homorú oldalával a nyelecske fele nező lemez, melynek homoruságában két kis dudorodás látható.

Mértékek, ♀	Törzs	7—8 $\frac{m}{mm}$ ebből
	fej mell	2·7 »
	I lábpár	4·8 »
	IV » 	6 »

♂ Rövidebb; fejlettebb fejmellet, kis végtesttel, elesebb rajzok mellett másnemű színezettel. Fejtetője rezessárga (lekopottan vagy borszeszben fekete); a mellrész sötét barna, a hátsó szemektől kétoldalt egy-egy fehér ű szerű csik.

A végtest közepe sárga, kétfelől fekete keretbe foglalva; a fekete keret tehát a végtest szélén köröskörül fut s keskenyen, feheren szegélyezett; a has szennyesfeheres. Az első lábpár erősödött, sötét; czombtöve világos, a többi lábpár czombja alsó felen világos-, felső felen sötétbarna; a többi íz barnás, sötétebb karikákkal. Valamennyi lábón sok világos pikkely. A tapogató barna, pikkelye elég terjedelmes, világó-

sabb és sárgás szőrözettel borított; szára vastagságánál nem hosszabb, külső oldala végén egy előreirányzott, hosszú és vastos, tompahegyű nyújtványnyal; nemzőszerve elől elkeresített, lenesealakú, lapos; hátul kissé, süvegesen kidomborodik; sötét vörösbarna.

Mértekek, ♀: Törzs	5.5 m_m ebből
fejmell	3 »
I lábpár	5.5 »
IV »	5 »

Messze elterjedett tavaszi és őszi faj, mely a havasokra is felhatol; de ugylátszik a fenyő tenyésztő övét nem haladja meg; füves helyeken, bokrokon nem ritka.

Ismerem, erdélyi részekből; Kolozsvárról, Parajdról (Szováti völgy), Gyergyó-Szt-Miklósról, Szász-Vesszősről; magyar részekből; Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Báziasról, Rakamazról, Csorbáról (Kárpát, esorbai tó, «Rakitou Wreh», Jama tó).

SPEC. 2. FAJ. ATTUS FARINOSUS. (C. K.). LISZTES SZ. MEHLIGE H.

(farinosus = lisztes; a poros színről.)

Syn. 1846. *Euophrys farinosa* C. Koch «Die Arachniden» XIII. p. 223.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkéssárga (fejeteteje lekopva, fekete); mellrésze barnás. Végteste szürkéssárga; a vége felé és végéig terjedve egy vöröslően szegélyezett, fekete V szerű rajz áll, melynek szárai hosszuk közepetáján részintösen megszakítottak. A lábak vöröses-agyagsárgák, minden gyűrűzet nélküliek.

Az Attus falcatusnak legközelebbi rokona, mely az érintett színezetbeli különbségeken kívül leginkább a zár berendezése által tűnik ki.

A zár egy felhaldszerű, harántfekvő, széles, barna lemez, mely a nyelecske felé néző oldalon szerűen kivágott, dudorokat nem kerít be, s a kivágások között kissé leneseyszerűen folytatódik.

Mértekek, ♀: Törzs	6.9 m_m ebből
fejmell	2.6 »
I lábpár	5 »
IV »	5.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Úgy látszik, hogy e faj a délibb fekvésű vidékeket inkább kedveli. Tartózkodásra nevezve kedveli a füves helyeket.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Nagy-Váradról.

SPEC. 3. FAJ. ATTUS RUPICOLUS. (C. K.). KÖSZÁLI SZ. FEELSÉN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

Syn. 1848. *Euophrys rupicola* C. Koch «Die Arachniden» XIV. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» p. 392. (in § Att. floricola).

♂ Gyönyörűen sötét-bíborbarna. Előteste igen finom hófehér szegélylyel, mely a fej élén is végig fut tehát az előtestet előlről és oldalairól is körülfogja, — közepén egy finom, fehér hosszecsk, mely a szem-négyszög közepe táján kezdődik s nem éri el a nyelecskét. Végtesten az első ingödörpár táján két igen finom, fehér pont, — a második ingödörpár táján két harántfekvő, hófehér, szerű folt, a fonók felett hasonló, kissé szennyesedő folt; a végtest közepén végig egy barna orsófolt, mely hátul kissé ágas; a

has sárgásfehér. A lábak haragos-vörössesárgák, sűrűn álló barna gyűrűzettel, a világos helyek sok hófehér pikkelylyel. A tapogató barnás, ezomb-vege és térde hófehér pikkelyekkel fedett.

A fejmell szélességénél hosszabb, elől elvágott; oldalról tekintve elég magasán-ívesen emelkedett, legszele finom fehér szegélylyel; a szemnegyszög előlről és oldalról külön finom szegélybe foglalva. A mellvért barna, fehéres szőrökkel. A rágók bíborbarnák; az arcz magasságánál valamivel hosszabb. Az állkapcsok s az alajk bikorbarnák. A lábak ezomb és szárrészekben erősek, végeik vékonyodók. Az első pár másodvégíze, alul, két pár, — szára, alul, a külső oldalán egy tüskével; a hátsó lábpárok másodvégizei körüskörül s egész hosszukban tüskések.

A végtest szélességénél csak kevéssel hosszabb, hátsó felében tágult, legvégén csúcsosodó, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor szemei opalizálók; a sor igen módosan kihajló, szemei tüzes színű finom karkákba foglaltak; az oldalszemek a középsőknek fele nagyságát megközelítik. A második sor két apró szeme közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató rövid, térde hosszabb a szárnál; a szár vastagságánál sokkal rövidebb; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv alig kidagadó, s egy laposan-lencsealakú, sötét vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek.	♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.6	»
	I lábpár	4.4	»
	IV »	5.2	»

E pompás faj nőstényet nem ismerem. Mint őszelői alakot (augusztus) ritkaságképen a Kárpátokról (Kriván 4500' táján) és a Biharból (Vlegyásza) ismerem.

SPEC. 4. FAJ. ATTUS BRASSAYI N. SP. BRASSAY SZ. BRASSAYS H.

(Brassay Sámuel kitűnő magyar tudós tiszteletére.)

(X. tábla 216, a ♀ nagyítva, 217 annak zárja.)

♀ Elő-és végtestének felülete tiszta fekete, hófehér pikkelyekből álló rajzokkal: a fejrészen, elől, a két nagy szem felett, egy hófehér folt, a két hátsó szem mögött egy-egy hófehér szemöldök, — a végtest elején egy fehér ív, közepén végig egy fehér szalag, mely a fonókat megközelíti, de az említett ívet nem éri el, minden oldalon két, résüntösen alúlról-hátulról fel és előre felé tartó, fehér csík; a homlok a szemek alatt hófehér, a két nagy szem keskeny, narancsvörös gyűrűben fekszik; a has és mellvért gyéren álló, fehér szőrözettel fedett; a lábak barnák, kevés fehéres pikkelylyel; a tapogatók sárgák.

A fejmell vaskos, kockásan emelkedett, egyáltalában az egész test zömök. A szájrészek sötét vörösbarnák.

A zár két öblös, sekély mélyedésből áll, a két mélyedés között egy egyszerű osztólemez, mely hasított s a nyeleske felőli végen nyílást mutat.

Mertekek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.3	»
	I lábpár	4	»

♂ Előttem ismeretlen.

E szép faj, melyet THORELL tanár nem ismert és SIMON is újnak tart s az Attus arcigerus Walek közel rokonának mond, mint kora nyári alak az Orsova melletti Allion hegyen került birtokomba.

SPEC. 5. FAL. ATTUS CRUCIGERUS WALCK. KERESZTES SZ. KRITZ H.

(CRUX, gerere = kereset, viselni; a végtest világos fájzáról.)

Syn. 1825. *Attus crucigerus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 59.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). A fejmell fejerésze barna, sárgás pikkelyekkel; mellrésze barnás. Végteste elején egy fehéres, az első ingödörpár állásának megfelelő fekete, kis pontpárral: hátsó fele egy finom, fehéres kereszt által négy ablakszerű fekete mezőre van felosztva, a mezők koczkaalakúak; az oldalak és a has fehéresek. A tapogatók sárgák. A lábak czombjai sárgák, végökön barnulók; a többi iz sok vörösbarnával füstölt.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik.

A rágók feketék, kevés, fehéres szőrözettel, az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszemének térfogatánál szélesebbek.

A tapogató sárga, fehéres szőrözettel. Az első lábpár szárán, alul, öt tüske (példányomon a jobb lábon 5 tüske, a balon csak két pár), másodvégizen, alul, két pár tüske.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, a középsők felátmérőnyire a sárgásfehér szőrözettel tömötten borított homlok szélétől. A második sor két apró szeme valamivel közelebb az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár példányomon nem fejlett.

Mértékek: ♀ (ifjabb) törzs 5 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 2.4 »

I lábpár 3.8 »

IV » 4 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat a Buda melletti Gellérthegy erődje alatti kopár térségen, mint nyári alakot találtam. E fajnak jellemző rajza, mely könnyen felismerhetővé teszi, reá birt, hogy leírását egy ifjabb példányra alapítsam. Dr. THORELL a faj azonosságát megerősíté.

SPEC. 6. FAL. ATTUS WAGAE SIM. WAGA SZ. WAGAS H.

(Waga, a faj gyűjtőjének tiszteletére.)

Syn. 1871—72. *Attus Waga* SIMON «Revis. des Att.» Ann. de la Soc. Ent. de France 4. Ser. x. p. 148.

♂ Az *Attus ruficulus* legközelebbi rokona; hosszú karesű, lábakkal. Elötteste bíborbarnás, fején sok vöröses-sárgával elegyített; közepén egy finom, sárgásfehér hosszvonással, mely a szemtérse közepén kezdődik s a nyelecske felett megszűnik; a szemnégyyszög elöl és két oldalt egy elmosódó, világos keretbe foglalva, e keret az oldalakon az elöttest végeig lenyomul s itt legvilágosabb. A végtest bíborbarnás, vörösséssel elegyes; közepén egy fehér, vörösséssel elegyes ágrajz, melynek nyele, a végtest elején kezdődve, a második ingödörpár táján, szerűen ágasodik; az egész ágrajz durva; az oldalak vörösesfehérek, a hátmező felé, jelesen hátul, csipkések; a has sárgás. Lábai czombrészőkben vörösbarnák, végök felé világosodók és gyűrűzöttek, az elálló szőrözet között sok sárgás pikkelyvel; hosszúk, karesűk.

Az első lábpár szárán, alul, három finom tüskepár, — másodvégizen hasonlóképen; második lábpárján hasonlóképen; a többi lábpáron a szár és másodvégiz felül is tüskés.

A végtest tojásdad, kisse lenyomott, rövid.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok szélétől, mely egy szem felátmérőjénél nagyobb, a sor módosan kihajló, oldalszemek távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól; a második sor két igen apró szeme nem közelebbre az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörössárga, sok sárgás pikkelylyel; a vége barna; pikkelye nem feltűnően fejlett; szára a térdnél rövidebb, vastagságánál nem hosszabb, alulról tekintve, külső oldala végén egy finom, befelé görbült, hegybe végződő sarokkal; nemzőszerve egy sötét vörösbarna, mandulaalakú, alig kidagadó gyűjtőből áll.

Mértékek: ♂	Törzs	6.2 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3.2 "
	I lábpár	9 "
IV	"	8.3 "
	(néha kisebb, törzs: 4.5 $\frac{m}{m}$).	

Csupán csak két példány után ismerem, melyek egyikét a esorbai tó környékén (Kárpát) magam találtam; a másik, igen kis példány, a Rákosról való. (Múz. gy. Dr. Horváth Géza.)

SPEC. 7. FAJ. *ATTUS NIDICOLENS* WALCK. FÉSZKES SZ. NEST H.

(nidicolens = fészekben lakó; terjedelmes lakásáról.)

Syn. 1847. *Attus nidicolens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» IV. p. 411.

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 380.

♀ (junior). Előteste agyagsárga pikkelyekkel borítva (borszeszben sötét vörösbarna). Végteste sárga pikkelyekkel borítva, oldalaiiban, különösen hátsó felében, néhány fehér \wedge szerűen álló bordaesik (borszeszben az alapszín hússzínű); hasa szennyessárgás, közepén egy széles, hússzínű hosszsesíkkal. Lábai élénken vörössárgák.

Fejmelle rövid, kockásan felemelt, szélességénél csak kevéssel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvert barna, fehéres szőrözettel. A rágók az arcz magasságánál alig hosszabbak, oly szélesek, mint az alsó szemsor két középső szemének a térfogata; tövük részben a homloknak világossárga tömött szőrözete által fedett. Az állkapcsok és az alajk sötétvörösbarnák. A tapogató sárga, végíze fehér szőrözettel eléggé borított s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek; az első pár vastagodott; a negyedik lábpár szára és végíze, tövén, hússzínű, elmosódó gyűrű. Az első lábpár szárán, alul, három pár, — másodvégizén, szintén alul, két pár sötét tüske; a második lábpár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a többi lábpárokon a száruk fegyvertelenek; a másodvégizek végeiken 2—3 gyenge tüskével.

A végtest hossztojásdad, hátul csücsosodó; nem lenyomott.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól; a középsők oly távolságra az igen szőrös, sárgásfehér homlok szélétől, mely egy középszem felátmérőjét meghaladja, a közök sárgásfehér szőrrel kitöltve; a második sornak két apró szemeséje kétszer akkora távolságra a hátsó, mint az alsó sortól.

A zár példányaimon nem egészen fejlett, egészben \perp szerű lemez-berendezést gyanítat.

Mértékek: ♂	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2.2 "
	I lábpár	4.3 "
IV	"	5 "

♂ Alig rövidebb, fejlettebb fejmellel, vaskosra és hosszúra fejlett első lábpárral, mely barnavörös. A színezet úgy száraz állapotban, mint borszeszben a nőstényéhez hasonló, egyedül az előtest borszeszben világos barnavörös. A lábfegyverzet a nőstényével azonos. A tapogató vékony, végíze nincsen pikkelylyé tágitva és sokkal hosszabb, mint a térd és szár együttvéve, a szár vastagságánál nem hosszabb, fegyvertelen;

a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, hengeres gyűjtő, mely végéből egy igen finom, görbe, árszerű hajlásu, hosszú sertet bocsát, e serté a végz kivájasának külső oldalához illeszkedik s egészen megfekvő.

Mertekek: ♂ Törzs	5·5	6 m_m ebből
fejmell	2·8	„
I lábpár	5	„
IV „	4·8	„

Mint nyári alakot leginkább kőgörgetegekből, hol nagyterjedelmű burkokat szovoget, saját tapasztalásom szerint csupán csak Tokajból és Sátorajja-Ujhelyről (Kopaszhegy mindket helyen) ismerem. Továbbá Budapestről a múzeum-kertből (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 8. FAJ. ATTUS ARCUATUS (Cl.) ÍVES SZ. BOGIGE H.

(arcuatus = íves, de boltozatos is; az előtest domboriságáról.)

Syn. 1757. *Araneus arcuatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 390.

♂ Fekete; arcza s a tapogató szárának külső oldalán egy eset, fehérek; az első lábpár terde, alul sok fehér szőrrel; az elő és végtest felületén sok sárgás pikkely; a has szennyesárga. A lábak, melyek közül az első pár aránytalanul vastag és hosszú, sötét barnafeketéek, csipőik és végzeik barnássárgák, az utóbbiak barna gyűrűzettel. Az első lábpár, alul, kefyszerű, tömött, hosszú szőrözettel.

A fejmell nagy, szelességenél hosszabb, kockásan felemelt; oldalról tekintve, hátvonala vízszintes, hátul hirtelenül és meredeken a nyeleckére lecsapott.

A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, fehéres szőrözetű. A rágók vörösbarnák, az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszeme terfogatánál szélesebbek, tövükön hosszszorba tömörülő fehér szőrözettel; a homlok fehér szőrözete három harántsorba tömörül, melyek közül a felső sor, a szemsort felülről megkerüli. Az állkapcsok és az alajk vörösbarnák, az előbbieik végök belső szélén kissé világosodók. A lábak erősek; az első pár szárán, alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős tüske; térde belső oldalán egy kisebb tüskével; czombjának felületén, elől, négy tüske, ezek közül három egymás mögött; a többi pár czombja felületén 4—5 tüske; a második pár szárának és másodvégizének fegyverzete az első lábpáréval azonos; a többi lábpár szára és másodvégize az oldalakban is tüskés s térdizeiken mindkét oldalon egy-egy tüske.

A végtest csucosan tojásdad.

Az alsó szemsor kibajló; oldalszemei távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól, a középsők a homlok széletől oly távolságra, mely közel szemátmerőnyi; a második sor ket kis szeme láthatólag közelebbre esik az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörösbarna, pikkelye módosan fejlett; szára saját vastagságánál és a térdnél rövidebb; alulról tekintve, külső oldala végén egy farkasfülszerű, vaskos nyújtvány látható; nemzőszerve egy sötét vörösbarna, elől lelapított s elkerekített, hátul kissé dudorodó gyűjtőből áll, melyhez elől egy kissé csavart, ujjyszerű, kívülről befelé irányozott, tompa toldalék csatlakozik.

Mertekek: ♂ Törzs	7	m_m ebből
fejmell	3·7	„
I lábpár	8·2	„
IV „	7·2	„

(meha csak, törzs: 4·4 m_m ; e ket nagyság között a közepet tartó alakok a leggyakoribbak).

♀ Elöttem ismeretlen, úgy látszik, rejtett életet folytat.

A bokros helyek verőfényes tisztásain igen gyakori tavaszi és nyári alak s a legjobb szokók egyike. Számos him mellett soha sem sikerült nőtényt találni s THORELL is ritkának mondja.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Rakamazról, a magy. nemz. Múzeumban: Nagy-Váradról (Mocsáry) és Pécs vidékéről (Frivaldszky).

SPEC. 9. FAJ. ATTUS FLORICOLA (C. K.) VIRÁGLAKÓ SZ. BLUMEN H.

(floricola = virágban lakó; a gyakori tartózkodási helyről.)

Syn. 1837. *Euophrys floricola* C. KOCH Uebersicht des Ar. Syst. I. p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). Vörössesszürke; a végtesten négy fekete folt, párban állva; a hátsó folt pár kisebb; a has sárgásszürke. A szemtérese hátsó feleben egy elmosódó, rövidke, finom, világos vonás; oldalán, a második és harmadik sor szemei alatt, a pikkelyzet szintén világosodó. Az egész test pikkelyzete fehéres-vörössel elegyesen felhőzött. A lábak barnássárgák, barnán gyűrűzöttek, sok fehéres pikkelylyel; az első pár nem vastagodott.

A fejmell kockásan emelkedett, szelességenél valamivel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvért kicsiny, tojásdad, barna, kevés világos szőrözettel. A rágók, oldalról tekintve, tetemesen a homlok alá visszatolva, barnák, az arez magasságánál láthatólag rövidebbek. Az állkapcsok s az alajk barnák. A tapogató sárgás, csücsán kisse füstös, czombja barnás, végze rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvegyzen, alul, két pár karesű tüske.

A végtest tojásdad, elég pohós, hátul alig csücsösödő.

Az alsó szemsor szemei rókavörös gyűrűkbe foglalva, egyenlő távolságra egymástól; a sor könnyepen kihajló; középsői körülbelül fel szemátmerőnyire a homlok szeletét; a második sor két apró szemeséje annyira az alsó mint a hátsó sortól.

A zár harmadvedlésű példányomon még nem fejlett.

Mértekek: ♀ Torzs	4.8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.8	»
I lábpár	3.2	»
IV »	4.7	»

♂ Fejlettebb fejmellel; hosszabb, majdnem egyszínűen barnás lábakkal és világosabb alapszínnel. A tapogató berendezésénél fogva könnyen megkülönböztethető. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, hosszúságánál nem vastagabb; külső oldalán egy lapos, párhuzamos oldalú, végen elkerekített, kissé előre irányozott nyújtvány áll, mely magánál a szárnál valamivel hosszabb. A pikkely domború, rövid; nemzőszerve laposan lencsealakú, némi kigyózó sculpturával; különben sötetszínű.

Mértekek: ♂ Torzs	4.7	$\frac{m}{m}$
fejmell	2.4	»
I lábpár	4.5	»
IV »	5.2	»

Mint őszi alakot csupán csak Erdelyből, Szász-Vesszősről ismerem, hol a Degenfeld-fele szőlő füves helyen találtam.

SPEC. 10. FAJ. ATTUS ERRATICUS WALCK. BOLYGÓ SZ. IRRENDE H.

(erraticus = bolygó, kóborló; a nyüzsgő élemtőről.)

Syn. 1825. *Attus erraticus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkessárga (lekopva: fényes fekete); végteste vöröses szürkés, vége fele \wedge szerűen állított néhány világos ágrajzzal, ezek felett az oldaltól jövő néhány résüntös vonalkával (lekopva: barnas-fehéres rajzokkal, melyek a bőrtől erednek). Lábai sárgások, sűrűn álló barna gyűrűzettel.

A fejmell jól emelkedett, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, felülete vízszintes, szemtere kisse előre lekonyuló; hátul a mellrész meredeken lecsapott.

A mellvért tojásdad, barna, igen gyéren szőrös.

A rágók vörösesbarnak, meglehetősen hátratóltak, az arcznál alig hosszabbak. Az állkapcsok és az alajk barnások. A tapogató sárga, enyésző barna gyűrűzettel; végze oly hosszú, mint a térd és szár együtt-veve. A lábak rövidek, nem erősödtek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvégizen szinten három pár hosszú, karesú tüske.

A végtest kissé lapított, szélesen tojásdad.

Az alsó szemsor alig kihajló; szemei, egyforma távolságra egymástól; finom, vöröses gyűrűkbe foglalva, a két középső körülbelül felátmérőnyire a homlok széletől; a második sort két apró szemeseje annyira az alsó, a mennyire a hátsó sortól.

A zár egy harántfekvő, felholdszerű, barna, fénylő lemez, mely domborúságával a legzőres fele áll.

Mertekek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	2·7	»
IV »	3·2	»

♂ Alig kisebb; barna, csak a csuklókban világosodó lábakkal; tapogatójának czombja, terde és szára világos sárga, pikkelye sötétbarna; a szár vastagságánál rövidebb, külső oldala végén egy finom, egyenes, hegyes nyújtványnyal, mely magánál a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy jól kidagadó, hengeres, elől-hátul golyószerűen elkerekített vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	3·6	$\frac{m}{m}$
fejmell	1·8	»
I lábpár	3	»
IV »	3·5	»

Leginkább verőfenyes fekvésű gorgetegeken, de reteken is tartózkodó tavaszi és nyári faj, mely nem ritka. A ♀ igen terjedelmes burkot sző, melyben a peteket a kikelesig őrzi.

Ismerem: Pancsováról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tokajból, S.-A.-Újhelyről, az Alsó-Hámorból, B.-Füredről; Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. ATTUS PUBESCENS (FABR.) BOZONTOS SZ. ZOTTIGE H.

(pubescens = szőrösödő; a szőrő-ségről.)

Syn. 1775. *Aranca pubescens* FABRICIUS «Syst. Entom.» p. 438.

Vide: THORELL «Remarks» p. 381.

♀ Szürke (lekopva: feketebarna). Lábai egyszínűen vörösbarnak, szürkés pikkelyekkel.

A fejmell fejeresze kockásan felemelt, elől egyenesen elvágott, oldalról tekintve, a nyelecsketől, boltozatosan emelkedett; a szemterese tetemesen előre lejtő; felülről tekintve, az alsó sor középszei csak

kevessé a homlok előtt kiállók. A rágók az arc magasságánál nem hosszabbak, az alsó sor két középszemének terfogatánál nem szélesebbek, vöröses barnák, feheres szőrözettel. A tapogató vöröses barna, terde, szára és végze majdnem egyforma hosszúságúak.

A lábak elég hosszúk, nem erősödöttek; az első pár szárán, alul, három pár karesú, — másodvégizen, alul, két pár igen hosszú, karesú túske.

A végtest rövid-tojásdad, hátul nem esúcsosodó.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, a középsők bőven egy fel szemátmérőnyire a homlok szeletől.

A második szemsor két igen apró szeme annyira az alsó a mennyire a hátsó sortól; a hátsó sor két szeme megkülönböztethetőleg közelebbre egymáshoz, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barna, majdnem kerek terece, melynek kellő közepén egy tetemes, szívalakú benyomás látható.

Mértekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 »
I lábpár	3.8 »
IV »	6 »

♂ Kisebb végtesttel, a nőstényéhez hasonló színezettel. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, külső oldalán egy lapos, elől elkerekített s kissé kanálszerűen kivájt, előre irányozott nyujtványt visel, mely magánál a szárnál hosszabb s a szár vastagságánál nem keskenyebb. A nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, lapos gyűjtőből áll (a him tapogatója igen hasonlít az *A. floricola*éhoz).

Mértekek: ♂ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.3 »
I lábpár	4 »
IV »	6.2 »

Csupán csak egy pár után ismerem, melyet Pozsonyban a Dunaliget füvében találtam.

NEM. 11. GEN. AELUOPS. THORELL.

(*αἰλουρος* = macska, *ὄφθ* = szem; a nagy szemek fedett elhelyezéséről.)

Syn. 1870. THORELL «On Europ. Spiders» p. 219.

A homlok annyira kihajló, hogy — felülről tekintve a fejet — az alsó sor középszemei nem látszanak. Az alsó szemsor kihajló; középsői oly távolságra a homlok szeletől, mely fel átmerőjüket felülmulja. A hátsó lábpárok az elsőknél hosszabbak. A negyedik lábpár szára láthatólag rövidebb mint másod- és elsődvégze együttvéve.

A bordáskörmök karesuk s legalább az *Aeluops festivus* I-ső lábpárján hosszú bordákkal felszerelve; e bordázat már egy erős nagyítólenese segítségével is kivehető, lásd: II. kötet, VI. tábla, 151, c.

SPEC. 1. FAJ. AELUOPS FESTIVUS (C. K.) DÍSZES MACSKAPÓK. GESCHMÜCKTE KATZENSP.

(*festivus* = csinos; a rajzokra vonatkozik.)

Syn. 1834. *Euophrys festiva* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.»

♀ Gesztenyebarna, sok fehér rajzzal. A szemtercsén három fehér hosszvonalka, az egyik közbül, egy-egy a szemnegyszög belső oldalán; a mellresz közepén egy felhős, fehér rajz. A végtest legelején két fehér, párhuzamos, rövid vonalka, a köztük elterülő köz fekete; e két vonalka terfogatának megfelelő szélességben s a fonóig érve, egy fehér-barna elegyitesű szalag vonul, mely ketfelől ket-ket barna folttal szegélyeztetik.

A végtest oldalai barnán és fehéren, párduezszerűen és rikítóan tarkák. A has tiszta sárgásfehér. A lábak fehéren és barnán, párduezszerűen tarkák.

A fej mell nagy, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecsketől magasívesen domborodó, elől lekonyuló. A mellvért keskeny, hosszukás; fehéres szőrrel bőven fedett. A rágók az állkapcsokra csapottak, az arc magasságánál rövidebbek, az alsó sor két középszemének térfogatánál sokkal szélesebbek. A tapogató sárga, fehér és barna szőrrel bőven fedett, szára nem hosszabb a térdnél, végíze alig rövidebb, mint a szár és térd együttve. A két első lábpár rövidített, vaskosodó; az első pár szárán, alul három pár, oldalt két tüske, másodvégizen, alul, két pár tüske, oldalán 1 (?) tüske; a hátsó lábpárokon különösen a másodvégizek sok karesű tüskekel fegyverezettek.

A végtest szélesen tojásdad, eléggé pohós.

Az alsó szemsor kibajló, oldalszelei sokkal távolabbra esnek a középsőtől, mint ezek egymástól; a középsők, zöldes tűzben égve, a fehér homlok szélétől majdnem szemátmérőnyire állanak. A második sor kicsiny szelei annyira az alsó, mint a hátsó sortól; a szemegyszög magasságánál alig szélesebb. Felülről tekintve, az alsó sor középszemei felett egy serteszerű szőrökből való ernyő látható.

A zár egy világos vörössesárga térese, \wedge szerű, sekély benyomással.

Mértekek: ♀ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·8 »
I lábpár	5 »
IV. »	8·8 »

♂ Kiseb, kevésbé tarka lábakkal és törzsszel. Tapogatója kurta, ízei sárgák, fehéres szőrözettel, az ezombizen, felül két tüske; terle szélességénél alig hosszabb; a szár a térdnél valamivel rövidebb, kevesse tágult, s egy meglehetősen hosszú, nyúlful alakú nyujtványban végződik, mely nyujtvány a pikkelyre ráfekszik, de felülről bajosan kivehető, mert pikkelyszerű szőrözettel fedett; a pikkely kamálalakú, kissé barnult, kevés szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy barna, gesztenyealakúra kidagadó, sima gyűjtőt mutat.

Mértekek: ♂ Törzs	6·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·4 »
I lábpár	5 »
II »	5·8 »
III »	7·8 »
IV »	8·2 »

E fajt mint nyári alakot leginkább Erdélyből, még pedig Sebesváraljáról és Kolozsvárról ismerem, hol rendszeren a dombok verőfényes oldalain vadászat; nagysága és nyüzsgése által rögtön feltűnik. Magyar részeken csupán csak Tokaj mellett találtam.

SPEC. 2. FAJ. AELUOPS SIMPLEX N. SP. EGYSZERŰ M. EINFACHE K.

(simplex = egyszerű; a színezetről.)

(VIII. tábla, 189 a. ♂ tapogatója, 190 a. ♂ tapogatójának száríze, 191 n. a. hátsó lába.)

♂ Előteste barna, fakó szőröcskéekkel; végteste fekete, szennyesárga pikkelyekkel; lábai barnák, valamivel világosabb ezombokkal, a többi iz füstösen behomályosítva. Az első lábpár szárának belső oldalán, elől, három megfekvő, előre irányzott tüske.

A fej mell vaskos, magas; szemtereseje előrefelé lejtő, homloka áthajló, úgy, hogy az alsó sor két nagy szeme, a fejet felülről tekintve, nem látható; a szemterese sok durva szőrökkel borítva. A mellvért kördéd, kicsiny, barna, kevés sárgás szőrözettel. A rágók töve barna, vége világosodó. A lábak vaskosak, a második pár szárán, belül és elől, két megfekvő tüske. A végtest hátsó feleiben kissé tágult.

A tapogató elég bunkós; térde vastagságánál nem hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, a végén, felül, egy nyulfülszerű, kissé oldalt-kifelé görbülő nyujtványnyal, mely a pikkely domborúságához alkalmazkodik és a bő szőrözet alatt eltűnik; a pikkely kanálalakú, durván szőrös, elég domború; nemzőszerve egy egyszerű, barna, cipóalakú nagy gyűjtő, mely igen ki és kissé oldalt kifelé dagadozik.

Mértékek: ♂	Törzs	6.3 $\frac{mm}{m}$ ebből
	fejmell	3.6 "
	I lábpár	4.9 "
	II "	5 "
	III "	6.5 "
	IV "	7.9 "

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint tavaszi alakot Doroszló rétjein találtam; példányom arról is nevezetes, hogy jobb tapogatója esonka, nélkülözi a pikkelyt és a gyűjtőt.

SPEC. 3. FAJ. AELUOPS GILVUS (SIM.) MÉZES M. HONIG K.

(gilvus = mézsárga; az általános színezetről.)

Syn. 1869. *Attus gilvus* SIMON «Monogr. des Attid.» p. 532. (66.)

♂ Barnafekete s mindenütt sárgás pikkelyekkel úgy borítva, hogy az alapszín kilátszik. Lábai vörös-barnák, sok sárgás pikkelylyel; a két első pár kurtított, vaskos.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, elől ívesen elvágott; oldalról tekintve, a nyelecskétől magasívesen emelkedő, a szentéresén ívesen lekonyuló. A mellvért hosszukás, keskeny, barna, szőrös. A rágók vörösbarnák, az állkapcsokra esapottak, az arc magasságánál valamivel rövidebbek. Az állkapcsok szelek, elől elkerekítettek, vörösbarnák szemyes fehères szőrözettel.

A lábak bőven fegyverzetek; az első pár szárán, alul, három pár, belső oldalán még két tüske; másodvégizen, alul, egy pár, belső oldalán három hosszú tüske; a czomb felületének vége felé három karcsú, hosszú tüske egymásmögött; a negyedik lábpár szára és másodvégize hosszában, köröskörül tuskés. A végtest tojásdad, nem lapított, végét a kiálló fonók csücsössá teszik.

Az alsó szemsor kihajló, szemei között tetemes közök vannak, a középszemek, közel szemátmérőnyire az alig szőrös homlok szélétől, zöld tűzben ragyognak; a szemnégyyszög magasságánál sokkal szélesebb; a második sor két apró szeme annyira az alsó, mint a hátsó sortól.

A tapogató barna; szára és pikkelye fehères szőrözettel borított, a szár a terdnél rövidebb, saját hosszánál vastagabb, fegyvertelen. A nemzőszerv, a külső oldalról tekintve tetemesen kidomborodó, süveg-alakú, sötét-vörösbarna.

Mertekek: ♂	Törzs	6.3 $\frac{mm}{m}$ ebből
	fejmell	3.2 "
	I lábpár	4.4 "
	IV "	7 "

♀ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint őszei (szeptemberi) alakot, evekkel ezelőtt Veszprem mellett, az ottani meszes hasadékok silány növényzetű gyepesein találtam.

I.

FÜGGELÉK.

OPILIONES. KASZÁSPÓKOK

AZ EDDIG ISMERETES MAGYAR FAJOK ÁTNÉZETES TÁRGYALÁSA.

Az Opiliók vagyis Kaszáspókok magyar Faunája mindeddig meg nem kepezte a tüzetesebb vizsgálódás és tanulmány tárgyát. Magam is csak mellekesen foglalkoztam vele; mindazonáltal hasznos dolgot velek mivelni, a midőn mindazt, a mi ezekről az alakokról tudomásomra jutott, legalább egy átnézetesen taglalt és tartott kis dolgozatban közreboesátom.

A nemek es fajok synopticus táblázatainál Dr. Koch Lajos kitünő szakbuvár módszeret követtem, ugyanazt, a melyet e buvár 1869-ben a következő czimű füzetben tárgyalt: *„Zoologische Mittheilungen aus Tyrol. Der 43. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet vom tirol.-vorarlb. Landes-Museum (Ferdinandum). Innsbruck 1869.”*

A füzet synopticus táblázatai az összes nemekre es fajokra terjednek ki.

ORDO:

OPILIONES. KASZÁSPÓKOK.

A fej mell a vegtesttel összeforradt. A fej es mellresz tokeletesen összeforrott; a mellresz es vegtest közötti határ alulról még kivehető.

Két szem.

Nyolcz, rendszerint hosszú, karesu láb, melynek izülete (7) a tulajdonkepeni pókokeval egyenlő beosztásu.

A rágó feleknek mindenike *kettős*, ollómódra működő esípókorómmal.

A tapogató megvan s mind a két ivarnál egyforma.

Semmi fonószervezet.

A NEMEK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

§ A tapogató vegén semmi köröm.

1. A rágók feltünően meghosszabbítottak:

GENUS: ISCHYROPSALIS C. Koch.

2. A rágók nem feltünően hosszúk.

GENUS: NEMASTOMA C. Koch.

§§ A tapogató vege egy körómmel.

† A köröm fogacsolt.

3. A testen semmi tuskek:

GENUS: LEOBUNUM C. Koch.

†† A tapogató körme nem fogacsolt.

4. A negyedik lálpár czomb, terd, szar es másodvegrze hosszabb, mint a többi lálpáron ugyan-
azon izek.

GENUS: EGAENUS C. KOCH.

5. A szemdudor igen nagy, hosszánál szelesebb:

GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

~ A szemdudor arányos nagyságú.

6. A tapogató hosszu, karesű; a rágók felül szarvszerűen kinyújtva:

GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

7. A tapogató nem hosszabbított; a rágó nem szarvszerűen nyújtott:

GENUS: OPILIO HERBST.

A FAJOK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

1. GENUS: ISCHYROPSALIS C. KOCH.

§ A ket szem külön-külön dudoron áll.

1. *I. Helvigi* PANZER.

§§ A ket szem kozos dudoron áll. A lábak láthatólag szőrösek. A rágó es a tapogatópár fekete:

2. *I. manicata* L. KOCH.

2. GENUS: NEMASTOMA C. KOCH.

Egyszínű, sötét fajok:

§ A tapogatókon egyszerű szőrök:

1. *N. Dacicum*¹ L. KOCH.

§ Az egész tapogatón a szőrök gombokból indulnak. A szemdudor nem rovátkolt. Az állat egészen fekete:

2. *N. triste* C. KOCH.

Tarka fajok:

§ A tapogató fekete (a végtesten egy világos foltpár).

3. *N. bimaculatum* FABR.

§ A tapogatók világosabb színezetűek.

+ A törzsön aranyos rajzok.

4. A háton, a szemek mögött, ket esecsalaku dudor:

4. *N. Silli* O. HERM.

5. A háton semmi dudor:

5. *N. flavimanum* C. KOCH.

3. GENUS: LEIOBUNUM C. KOCH.

§ A czombok fogacsoltak.

1. A rágók tövén, felül, egy-egy, sertébe végződő, kúpidomú dudor.

1. *Leibunum bicolor* FABR.

2. A rágó töve felett két szeles lemez; a törzs felülete szemcsesen-ripacos, kopasz:

2. *L. hemisphaericum* HERBST.

§ A czombok sertekkel ellátva.

+ A tapogató terdizen semmi nyújtvány.²

1. A lábak felülete durván szemcses-ripacos:

3. *L. nigricans* C. KOCH.

¹ Koch L. «Dacicum» n.; szerintem Dacia után a «Dacicum» a helyes.

² Az ellentétes faj: *L. bibrachiatum* a tapogató térdén nyújtványt visel; e faj eddig magyar földről ismeretlen.

2. A lábak simák; a szemdudor magas, elől függőleges:

4. *L. glabrum* L. KOCH.

4. GENUS: EGAENUS C. KOCH.

§ A végtesten semmi fogacsolások.¹

1. A rágók, a tapogató czombize alul-felül, ez utóbbinak terdize is felül fogacsokkal fegyverzett:

1. *E. convexus* C. KOCH.

2. Ugyanazon részek csak sertekkel ellátva:

2. *E. ictericus* C. KOCH.

5. GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

§ A lábak sertekkel ellátva.

1. A tapogatók végize sertekkel borítva; terdize oldalt három fogacsosál:

1. *P. Pinctorum* C. KOCH.

§§ A lábak fogacsokkal fegyverzettek.

2. A tapogató terdizen semmi fogacs:

2. *P. rufipes* C. KOCH.

+ A tapogató végizen, alul, semmi tüske.

3. A tapogató czombizen, alul, a tovon egy sertes kiszögelles:

3. *P. strigosus* L. KOCH.

4. A tapogató czombizen alul semmi kiszögelles.

A végtesten semmi fogacsolás.

4. *P. alpestris* C. KOCH.

6. GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

§ A czombok tuskekkal fegyverzettek.

1. A fejresz előfelének a szele alatt, a rágók felett, két apró fogacs. A tapogató czombize sertekkel ellátva:

1. *C. cornutum* LINNÉ.

§§ A czombok csak sertekkel ellátva.

2. A fejreszen semmi fogacs. A lábpárok szárizei hengerdedek.²

2. *C. molluscum* L. KOCH.

7. GENUS: OPILIO HERBST.

§ A test felszíne szemcses.

1. A test előszélén semmi előre- vagy kiálló tüske.³ A végtesten semmi fogacsorok.

1. *O. instratus* L. KOCH.

2. A végtesten harántsoros fogacsolás. A szárak hengerdedek.

2. *O. parictinus* DE GEER.

+ A szárak szögletesek (négyelűek).

* A rágók töve felett két fogacs.

3. A tapogató czombján, alul, hosszú, sertekben végződő fogacsok:

3. *O. pristis* L. KOCH.

4. A tapogató czombján, alul, kurta, a serteket oldalt bocsató fogacsok:

4. *O. vorax* L. KOCH.

¹ Az ellentétes faj: *E. mordax* C. KOCH a végtesten harántsorba állított fogacsokat visel. Eddig nem találtam

² Az ellentét: *C. brevicorne* szögletes szárakkal; nálunk nem találtatott.

Az ellentét: *O. terricola* 3 fogacsosál; nálunk nem találtatott.

4. A rágók töve felett semmi fogacs és semmi lemez.

a. A tapogató czombize sertekkel ellátva.

5. A czombok szögletesek (negyedűek).

6. A czombok hengerdedek:

5. *O. alpinus* HERBST.

6. *O. grossipes* HERBST.

§§ A test felszíne sima.

7. A tapogató sertekkel ellátva; czombize felső végén egy befelé álló, kefeszerűen sertes kiszögellés; a második és negyedik lámpár czombja szögletes (negyedű):

7. *O. Rhododendri* L. KOCH.

AZ ELTERJEDÉS.

Ischyropsalis Helvigi PANZER. «Magyarbarlang» Bihar megyében, gyűjte Frivaldszky János; Erdelyből Kis-Disznódról és Praesberől említi Sill Victor.

Ischyropsalis manicata L. KOCH. Erdelyi (Nagy-Szeben környékbeli) példányok után leírta Dr. Koch L. (Zool. Mitth. aus Tirol. Der 43. Versammlung. deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet etc. Innsbruck 1869).

Nemastoma Daci(s)um L. KOCH. Erdelyi példányok után leírta Dr. Koch L. (mint a megelőző a.). Magam Görgeny-Szt-Imrén kövek alatt találtam.

Nemastoma triste C. KOCH. Pozsony (Dunai-göttek nyirkos, árnykos helyeken) gyűjte Dr. Böckh Gy. Magam Erdelyben, Görgeny-Szt-Imrén gyűjtöttem, leginkább fakereg alatt.

Nemastoma bimaculatum FAHR. Pozsony (Dunai-göttek) Dr. Böckh. Alsó-Hámor (Borsod) kövek és hullott lomb alatt elgyűjtöttem.

Nemastoma Silli O. HERM. Erdely, Nagy-Szeben környékéről (leírása «Beitrag zur Kenntniss der Ar. Fauna Siebenbürgens. Verhandl. u. Mitth. des sich. Ver. für Naturwissenschaften in Hermanstadt, 1871); lásd jelen kötet X. tábla. 218 r. egész alak nagyítva, 219 törzs alulról, *m* rágó, *r* állkapocs, *cs* a tapogató czombja, *c* csipők, *a* mellvert, *h* rincez, *w* végbelnyílás.

Nemastoma glaucum C. KOCH. Erdely; csiki havasok, a sziklafalak tövén gyűjtöttem. Seidlitz György Nagy-Szeben körül, Frivaldszky János a Krassó megyében fekvő «Plopa» barlangból szerezte.

Leiobanum bicolor FAHR. Kolozsvár (Múzeumkert kerítése, valószínűleg a fenyvekkel került e kertbe); Bihar «Vlegyásza», «Piatra falherului» és az «Onesásza» barlang körüli sziklakon; azonkívül a Körösszoros sziklafalain is.

Leiobanum hemisphaericum HERBST. Kolozsvár (Múzeumkert kerítése).

Leiobanum nigricans C. KOCH. Csiki havasok (Egyeskő) Erdelyben; Sill Victor Praesberől, Dr. Seidlitz N.-Szeben környékéről ismertettek.

Leiobanum glabrum L. KOCH. A Körösszoros sziklafalain.

Egacus convexus C. KOCH. Mehadiaról és Orsovaról szerze Frivaldszky János; Nagy-Váradról Mocsáry Sándor. Erdelyben Devaról, K.-Disznódról Sillnel; Dr. Seidlitznel és Bergleiter G.-nel Nagy-Szebenből; az erdelyi múzeumban Kolozsvárról és Mező-Záhról.

Egacus ictericus C. KOCH. Kolozsvárról és Maros-Vásárhelyről az erd. múzeumban; Sillnel N.-Szeben környékéről.

Platylaphus pinctorum C. KOCH. Kolozsvárról és a Hargita hegyegről (Mezőhavas) az erdelyi múzeumban; Tatra-Füreden gyűjte Frivaldszky János.

Platylaphus rufipes C. KOCH. A Hargita hegyegről (Mezőhavas-Kacsa) az erd. Múzeumban; Sillnel Nagy-Szeben vidékéről.

Platylaphus strigosus L. KOCH. Kolozsvárról és Nyaradszeredáról az erdelyi múzeumban.

Platylophus alpestris C. Koch. Kolozsvárról s a Biharról (Onesásza sziklafab) az erdélyi múzeumban; Nagy-Szeben vidékeről Sillnel, Bergleiterrel és Dr. Seidlitz jegyzékében.

Cerastoma cornutum L. Ungvár körül gyűjte Vidra Ferdinand; Köszéről, továbbá Erdélyből (esíki havasokról) és Nagy-Szebenből magam ismerem.

Cerastoma molluscum L. Koch. A esíki havasokról (Nagy-Hagymás-Kurmátúra) az erdélyi múzeumban.

Opilio instratus L. Koch. Budapesten gyűjte Pavel János. Magam Erdélyből ismerem u. m.: a «Vlegyászáróból», a «Mezőhavasról»; Bergleiter G. Nagy-Szeben körül gyűjtö.

Opilio parietinus DE GEER. Erdélyben Balanbánya, Kis-Disznód, Nagy-Szeben körül tenyeszik.

Opilio pristis L. Koch. Kolozsvár és Nagy-Szeben környéken fordul elő.

Opilio rorarius L. Koch. Erdélyben a «Vlegyászán» és a «Praesben» találtatott.

Opilio alpinus HERBST. Erdélyben a «Nagy-Hagymás», «Mezőhavas» és «Vlegyászán» havasokról, továbbá Sillnel a Praesberről ismeretes.

Opilio grossipes HERBST. Erdélyben Kolozsvárról és Nagy-Szeben körül találtatott.

Opilio Rhododendri L. Koch. Biharmegyében és Tatra-Fürdőn gyűjte Privalszky János; «Magyarország» jelzővel gyűjte Petenyi S.; magam a Kriván torpelenyő-övében (Händler) gyűjtöttem; Dr. Koch L. is Erdélyből említi.

II.

ANHANG.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

Im Vorworte zum zweiten Bande dieses Werkes habe ich die Gründe angeführt, welche mich bewogen haben, von einer wortgetreuen Uebersetzung des III., beziehungsweise descriptiven Bandes abzugehen.

Ich habe mich aber auch entschlossen, diesem Bande eine Uebersicht beizugeben, welche den Anforderungen meiner ausländischen Freunde und Collegen entgegen kommen soll, und welcher ich hiermit einige Bemerkungen vorangehen lasse.

In der Einleitung des I. Bandes pag. 3 habe ich den Plan des Buches entwickelt und dort zweier Anhänge gedacht, deren erster eine kritische Recension derjenigen Arten enthalten sollte, welche in anderen Werken als aus Ungarn stammend angeführt erscheinen. Ich habe mich dieser mühevollen Arbeit auch unterzogen und dieselbe auch durchgeführt.

Es traten jedoch Umstände ein, welche mich bewogen haben von der Publication dieses Anhangs abzusehen.

Es ward mir nämlich mittlerweile gestattet, Spinnenarten zu untersuchen, welche die Grundlage zu verschiedenen Publicationen bildeten, und ich habe mich vollkommen überzeugt, dass die, zumeist auf W. Haux und C. Koch's grosses Werk und ausschliesslich auf Färbung basirten Bestimmungen so oberflächlich, eigentlich so unrichtig waren, dass eine Reduction derselben, d. h. der ihnen beigelegten C. Koch'schen Benennungen, auf THORELL's synonymisch berichtigte Benennungen mehr als gewagt erschien. Dieser Umstand musste mein Vertrauen zu solchen Benennungen, welche ich mit den betreffenden Typen nicht confrontiren konnte, überhaupt vollkommen erschüttern.

So ward es mir z. B. gestattet, Dr. GEORG BöCKH's gesamntes Materiale für das ungarische National-Museum zu erwerben, dasselbe zu überprüfen und mit den betreffenden Publicationen zu vergleichen. Ich habe mich bald überzeugt, dass meine, auf die kritische Richtigstellung der «Ueber die Spinnen der Umgebung Pressburgs» betitelten Abhandlung dieses Autors aufgewandte Mühe eine vergebliche war.

So führte Dr. BöCKH z. B. unter «Argyroneta aquatica» an, die hintere Augenreihe sei «etwas gebogen» — der Zeichnung nach «procurva» — wo doch diese Reihe bei der wirklichen Argyroneta leicht ausgebogen, also «recurva» ist. Schon dieser Umstand war sehr störend. Weiters sagt er über das Vorkommen: „unter Steinen“. Die Ueberprüfung der sieben, in Dr. BöCKH's Sammlung als «Argyroneta aquatica» bestimmten Thiere ergab, dass dieselben sammt und sonders *Amaurobius ferox* (WALCK) waren, auf welche Art dann Dr. BöCKH's Kennzeichen allerdings passen.

Noch merkwürdiger erwies sich Dr. BöCKH's «Mithras undulatus», also eine Orbitelarie, welche sich nach zahlreichen Exemplaren der Sammlung als *Monates cuneolus* (C. Koch), also eine Laterigrade erwiesen hat.

Eine Menge ähnlicher Fälle hat mich dazu bewogen den Anhang fallen zu lassen und diesen Gegenstand für eine spätere Zeit aufzubewahren.

Ich kann dies wohl um so leichter thun, als ich ja ohnehin bestrebt war, alles kritisch gesichtete, wichtigere Materiale zu verwenden und statt einer Recension von höchst problematischem Werth, eine auf kritisch bestimmtes Material gestützte Uebersicht zu geben.

Was nun diese Uebersicht anbelangt, so enthält dieselbe alle bisher beobachteten Arten nebst deren Verbreitung, soweit die letztere derzeit bekannt ist.

Eingefügt erscheinen alle neuen Arten, dann die Bemerkungen, welche sich für weniger bekannte oder sonst interessante Arten ergeben.

Mit Rücksicht auf den, im zweiten Bande publicirten Versuch eines biologischen Systemes, habe ich den Unterordnungen deren biologische Charakteristik vorangestellt.

Dann habe ich zu bemerken, dass ich mich rücksichtlich der Nomenclatur und der Schreibart, der Namen thunlichst an THORELL's synonymische Bestimmungen und die, die Schreibart regelnden Ausführungen gehalten habe.

Der Umstand, dass die nachfolgende Uebersicht mit dem im ersten Bande gegebenen Verzeichniss nicht ganz genau übereinstimmt, findet in Folgendem seine Erklärung: bei einigen Namen, wie z. B. bei *Meta fusca* (De Geer) musste auf Grund des *lex prioritatis* eine synonymische Richtigstellung platzgreifen u. z. zu Gunsten SCOPOLIS, der diese Art schon 1763 unter dem Speciesnamen „*Merianae*“ anführt; einige wenige Arten, so *Epeira regia* habe ich fortgelassen, weil mir hinsichtlich der betreffenden Thiere nachträglich Zweifel aufstiegen; dagegen habe ich einige neuere Funde eingereiht.

Endlich habe ich zu bemerken, dass das Manuscript des dritten, also descriptiven Bandes im März des Jahres 1875 der königlich ungarischen Naturwissenschaftlichen Gesellschaft eingereicht wurde, was bei Beurtheilung der Prioritätsrechte zu berücksichtigen sein wird.

Der Plan des Werkes, besonders aber die Erweiterung des zweiten Bandes haben es nicht gestattet, den descriptiven Theil früher erscheinen zu lassen.

Ausser diesen ergeben sich noch folgende ganz specielle Bemerkungen.

Die synonymischen Bestimmungen sind nach THORELL gegeben und habe ich in gegenwärtiger Uebersicht dem Genus und Speciesnamen ausser dem Autor auch noch die Jahreszahl der Creirung beigefügt. Im ungarischen Texte ist die Quelle für Synonymik sowohl beim Genus, als auch bei der Species immer angegeben und kann dort leicht nachgesehen werden.

ABKÜRZUNGEN.

AUS. = AUSSERER.	FAER = FABRICIUS.	POD. = PODA.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	SAV. ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SCOP. = SCOPOLI.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE.	SIM. = SIMON.
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNÉ.	STR. = STROEM.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	SUND. = SUNDEWALL.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	THOR. = THORELL.
DOBL. = DOBLIKA.	O. H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DOL. = DOLESCHALL.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DORTH. = DORTHÉS.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.
DUF. = DUFOUR.	PANZ. = PANZER.	

ORDNUNG:

A R A N E A E.

Orismologische Bestimmung.

Flugellose Thiere.

Der Leib besteht aus zwei Theilen: aus dem Cephalothorax und aus dem nicht segmentirten Hinterleib, welche beide durch ein dünnes Stielchen verbunden sind.

Am Thorax vier Paar siebengliedrige Füße.

Am Ende eines jeden Fusses ein, aus gezinkten Klauen bestehendes Webeorgan.

Am Ende des Hinterleibes ein warzenförmiges, paariges, gegliedertes, mit Spulen versehenes Spinnorgan.

Die Klaue der Mandibeln einschlagbar, der Länge nach durchbohrt.

Einfache Augen in symmetrischer Gruppierung.

Keine Fühler.

Die Maxillen mit fussförmigen Tastern, welche je nach dem Geschlechte anders eingerichtet sind und eine verschiedene Bestimmung haben.

Biologische Bestimmung.

Keine Metamorphose. Die Entwicklung geschieht durch Hautungen, welche an der postembryonalen Form des Thieres keine wesentliche Veränderung bewirken.

Letztes Moment der Entwicklung ist die volle Ausbildung der Geschlechtsorgane.

Das Spinn- und Webeorgan wirkt vom Momente des Ausschlüpfens aus dem Ei beständig.

Der Function dieser beiden Organe entspricht die Lebensweise und die Organisation.

I. SECTION.

THERATRICAÆ.

I. UNTERORDNUNG.

O R B I T E L A R I A E.

Die Radnetz-Spinnen geben der Organisation und Lebensweise nach unstreitig das typische Bild der Ordnung.

Die Art und Weise, wie dieselben in den Kreis der Naturerscheinungen eingreifen, ist die echte Spinnen-Art und Weise, und diese wird wie folgt charakterisirt: sie beherrschen leere Räume und nehmen dort Aufenthalt, wo fliegende Thiere blos durchzufliegen vermögen.

Das Hauptwerkzeug dieser Eigenschaft ist das, geometrische Formen weisende, in planer Fläche gespannte Radnetz, welches stets den Verhältnissen angepasst ist; die Extreme der Spannung bildet die vertikale und horizontale Stellung; zwischen beide fallen die endlosen Reihen der geneigten Stellungen.

Die Fähigkeit des Netzknüpfs ist innerhalb der Unterordnung nicht gleich; in der zweiten Unterfamilie, bei den Uloborinen nimmt dieselbe sichtlich ab.

Auf den vertikal und geneigt gespannten Netzen ist die Stellung der Thiere stets kopfabwärts und stets auf der geschützteren Seite.

Ihre Füße sind zum Weben und zum Verkehre auf den Fäden geschaffen, was besonders durch eine gewisse Steifheit der Tarsenglieder bekundet wird, welche eine Ausbiegung der Tarsen nur in geringem Maasse gestattet, woraus folgt, dass die Thiere auf dem Boden mit den Fusspitzen auftreten und auf glatten Flächen durchaus nicht fortkommen können.

Rücksichtlich der Körpergrösse sind Abstufungen vorhanden; sie variirt von der Grösse eines Hanfkornes bis zu jener einer Haselnuss; dieser Abstufung entsprechen auch die Netze besonders rücksichtlich der Fadenstärke.

Die Hauptperiode ihrer Wirksamkeit fällt der Tageszeit nach auf die Dämmerung, vorzüglich jene des Abends; dort jedoch, wo die Beute häufig ist, sind sie auch tagsüber thätig, vornehmlich im Schatten, welchen sie mit Vorliebe aufsuchen.

Eine gemeinschaftliche Eigenschaft Aller ist die, dass sie, berührt, zu Boden fallen und dort mit an den Leib gezogenen Füßen eine Weile liegen bleiben; sobald die Störung aufhört, kehren sie auf demselben Faden zum Netz zurück, welchen sie während des Falles entwickelt haben. Jene Erschütterung des Netzes, welche die einfallende Beute verursacht, unterscheiden sie von jener, welche ein in das Netz gerathener lebloser Körper bewirkt: sind sie über die Natur der Erschütterung im Zweifel, dann eilen sie zum Mittelpunkt des Netzes, krallen sich fest und vollführen ungemein schnelle schwingende Bewegungen,

welche das ganze Netz erschüttern und das Schlagen der Beute, beziehungsweise das Fallen des fremden Körpers bewirken.

Die starke Beute wird mit grosser Eile eingesponnen, sichtlich um das Netz zu schonen: zu diesem Behufe kehren sie der Beute die Spinnwarzen zu, drücken dieselben an die Beute, stellen sie in eine Reihe, wodurch die Fäden bandartig herausströmen und wickeln so die Beute mit Hülfe des hintersten Fusspaares förmlich ein.

Ist die Beute geeignet, so wird sie von der Fangstelle abgelöst, frei zum Mittelpunkte befördert und dort verzehrt; ist die Beute schwer, dann wird sie mittelst Fäden zum Mittelpunkte, beziehungsweise zum Verstecke befördert, u. z. so, dass die Fäden in der Förderrichtung stets straff gespannt, in der entgegengesetzten dagegen nach und nach gelockert werden.

Die allzuschwere Beute saugen sie auf der Fangstelle aus; hat dieselbe das Netz nicht ganz zerstört, so wird sie losgelöst und fallen gelassen, worauf das Netz sorgfältig ausgebessert wird. Die Ueberreste der kleineren Beute werden mit einer abstossenden Bewegung des Vorderleibes entfernt (blos *Cyrtophora conica* scheint hievon eine Ausnahme zu bilden).

Rücksichtlich des Aufenthaltes herrschen sie besonders in den Niederungen, im Vorgebirge und am Fusse des Hochgebirges und nehmen gegen die Baumgrenze der Alpen ab, werden über die Baumgrenze hinaus stets seltener, bis sie in einer Höhe von etwa 2000 Metern über dem Meere bloss durch eine Form repräsentirt werden. So weit in den Höhlen das Halbdunkel herrscht, sind sie ebenfalls vorhanden.

In ihrer Thätigkeit werden sie mehr durch die Feinheit des Fühlens, als durch die Sehkraft geleitet; vom Gehörsinne ist keine Spur vorhanden.¹

Ihre Thätigkeit kennt kaum irgend welche Grenzen, da sie mit Hülfe des Fadenschliessens überall hingelangen, wo ihr Eingriff am Platze ist.

In dem System, welches die Thätigkeit der Spinnenordnung darstellt, fällt ihnen die Aufgabe zu, die Insekten im Durchfluge zu massregeln.

Hinsichtlich der Generationsfolge ist diese Unterordnung die Winterperiode hindurch beinahe durchgehends nur durch Eier gesichert; in geschützten Lagen, besonders in den Wohnungen des Menschen jedoch, überwintern einige Arten und halten eine Kalte von 6 bis 10° R. ohne Schaden aus; die Winterperiode verbringen sie regungslos in einer Art Erstarrung.

Ihre Eier versorgen sie sehr umsichtig; dieselben sind in ein warmes Gewebe gehüllt und meist noch durch eine pergamentartige äussere Hülle geschützt.

¹ Rücksichtlich dieses Sinnes habe ich directe Beobachtungen angestellt. Auf dem Gange meiner Wohnung, welcher vor Luftzug vollkommen geschützt ist, habe ich *Epeira cornuta* (Cl.) angesiedelt, welche gar bald über die wohlverkitteten Fensterscheiben-Netze spannten. In der Abenddämmerung, als die Thiere im Mittelpunkte des Netzes Lauerstellung nahmen, also am regsten waren, näherte ich ihnen eine ausserordentlich hellklingende, b' gestimmte, mit federndem Klöppel versehene Tischglocke und liess dieselbe plötzlich erschallen, ohne dass die Thiere Unruhe gezeigt hätten. In einer Entfernung von etwa 2 Cfm wurden die Thiere gestört, sichtlich dadurch, dass das Schwingen des Klöppels die Luft und diese das Netz erschütterte. Da es aber gewiss ist, dass manche Thiere für gewisse Geräusche eine erhöhte Empfindlichkeit zeigen, führte mich die, den Insekten entnommene Analogie zur Anwendung eines schrillenden Geräusches, welches ich mittelst einer feinen Feile und eines Bleches bald schwächer, bald stärker hervorrief, jedoch ohne Erfolg. Es scheint gewiss, dass alle jene Fälle, welche in der Literatur enthalten sind und unter Anderem von einer musikalischen Vorliebe der Spinnen sprechen, auf *fühlbare* Schwingungserscheinungen zurückzuführen sind; hieher gehört die Spinne Grétrys, welche Præliuden «bewundert» hat; die Spinne Pelisson's in der Bastille, welche durch die Töne einer Geige hervorgelockt wurde; so Walckenaers Taucherspinnen, welche auf die Oberfläche kamen. Auf Fortepianos sieht man oft Spinnen, welche während des Spieles der Schwingung nachgehen.

1. FAMILIE. EPEIROIDAE. SPEICHENWEBER.

1. SUBFAMILIE. EPEIRINAE. KREUZSPINNEN.

1. GENUS: ARGIOPE DUF. (1825).

1. *Argiope lobata* (PALL 1772). Tafel IX 192 ♀, 193 ♂ nat. Gr. Budapest, Ofner Seite (Zugliget), Pester Seite (Rákos); Neograder Comitatus (unbekannter Punkt). Ende Juni geschlechtsreif; spannt ihr schönes Netz in schattigen Lagen der Gebüsche, im hohen Grase.

2. *Argiope Bruennichii* (Scop. 1772). Klausenburg, Hermannstadt, Grosswardein, Budapest, Doroszló. Im Juli geschlechtsreif; liebt feuchte, üppig bewachsene Lagen.

2. GENUS: EPEIRA (WALCK. 1805).

1. *Epeira grossa* C. K. (1845). Klausenburg, Bonezhida, Szász-Vesszős, Sátoraj-Ujhely, Fünfkirchen, Budapest. Im Juli geschlechtsreif; liebt Wälder, Gesträuche, Ziergärten.

2. *Epeira Circe* SAV. ET AUD. (1825?). Untere Donau, Gegend der Veterani Höhle an Felsen, Mehadia; mit der Bezeichnung «Banat» im Hofmuseum in Wien.

3. *Epeira angulata* (CL. 1757). Klausenburg, Balánbánya, Hosszutelke, Hermannstadt, Diósgyőr, Alsó-Hámar, Sátoraj-Ujhely, Budapest, Ungvár. Im Juli geschlechtsreif; in Wäldern und Parkanlagen häufig.

4. *Epeira dromadaria* WALCK (1802). Klausenburg, Mező-Záh, Szász-Vesszős, Apatin, Palánka, Illok, Panesova, Orsova, Donauenge bis Bázias, Rakamaz, Tokaj, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Oft schon Ende Mai geschlechtsreif; Netz im üppigen Graswuchse, meist nahe am Boden; häufig an Waldrändern auf Gesträuch.

5. *Epeira arbustorum* C. K. (1837). Hermannstadt unter dem Namen *E. bicornis* bei SILL. angeführt.

6. *Epeira diademata* (CL. 1757). Von den Niederungen, wo sie überall häufig ist, bis zur Höhe von etwa 2000 Meter (Central-Karpathen) verbreitet. Im Spätsommer geschlechtsreif.

7. *Epeira marmorea* (CL. 1757). Mit vier Varietäten, worunter CLERCK's *Araneus marmoreus*, *habel* und *pyramidatus* und unzähligen Uebergängen. Klausenburg, Mező-Záh, Békás-Pässe (Ost-Siebenbürgen), Bonyha, Szász-Vesszős, Hermannstadt; «Prvnyiszka» bei Csorba in den Central-Karpathen besonders reich, Orsova, Alsó-Hámar, Lykanka, Ruttká, Lucivna, Insel Csepel.

8. *Epeira quadrata* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Parajd, Tölgyes, Hermannstadt, Szász-Vesszős, Csiker Alpen, Alsó-Hámar, Lucivna, Veszprém, Rákospalota. Ende Juli geschlechtsreif; liebt den hohen Pflanzenwuchs in feuchten Lagen, Disteln, Maispflanzungen, Sumpfgründe.

9. *Epeira cornuta* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Gyeke, D.-Szt.-Márton, Hermannstadt, Doroszló, Zombor, Rác-Militics, Bogojeva, Apatin, Neusatz, Zimony, Panesova, Békás-Csaba, Szajol, Rakamaz, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Veszprém, Balaton-Füred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Gyilkostó in Siebenbürgen (merkwürdiges Vorkommen, da der See erst im 3. Jahrzehnt dieses Jahrhunderts durch Bergrutschung entstand und das Rohr erst später, wahrscheinlich durch Wasservogel verpflanzt wurde). Mehrere Generationen. Im Rohre der Sümpfe, sonst in feuchten Lagen überaus häufig; ausschliesslich den Niederungen angehörend.

10. *Epeira patagiata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszős, Hermannstadt, Bogojeva, Doroszló, Palánka, Panesova, Tokaj, Rakamaz, S.-A.-Ujhely, Lucivna, Csorba, Liptó-Szt.-Miklós, Kremnitz, Veszprém, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Balánbánya. Scheint nur eine Generation zu haben; im Gesträuche, oft auch im Grase häufig.

11. *Epeira Alsine* (WALCK. 1802). Als *E. lutea* C. K. bei SILL aus der Umgebung von Hermannstadt angeführt.

12. *Epeira umbratica* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Gyeke, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Borszék, Ilva, Hosszútelke, Torda, Szász-Vesszös, Doroszló, Illok, Pancsova, Orsova, Jeselnicza, Mehadia, Ungvár, Alsó-Hámor, Miskolez, Schemnitz, Güns, Fünfkirchen, Hermannstadt. Scheint zwei Generationen zu haben; mit Vorliebe in der Umgebung menschlicher Wohnungen. Ausschliesslich Schattenthier und nur des Nachts thätig.

13. *Epeira scolopetaria* (CL. 1757). Gleiche Verbreitung und ähnliche Lebensweise mit der vorigen Art. Das ganze Jahr hindurch geschlechtsreife Individuen vorhanden. Ueberwintert in menschlichen Wohnungen.

14. *Epeira sollers* WALCK (1841). Klausenburg, Mezö-Záh, Doroszló, Fünfkirchen, Budapest, Orsova, Komjáti, Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Pflanzen im Frühjahr und Herbst.

15. *Epeira agalena* (WALCK. 1802). SILL führt dieselbe aus der Umgebung von Hermannstadt sub *E. agelena* C. KOCH an.

16. *Epeira Victoria* THOR. (1870). Klausenburg, Gyeke, Budapest, Rákospalota. Scheint im Gegensatze zur folgenden Art, den Niederungen anzugehören.

17. *Epeira ceropegia* (WALCK. 1802). Hargita Trachytgebirge bis 1300 – 1500 Meter, Gyergyó-Szt-Miklós, Balánbánya, Csorba. Ausschliesslich in hohen Lagen, Grasthier.

18. *Epeira adianta* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Záh. Mitte Sommers geschlechtsreif; bei Klausenburg auf Schlehdorn; bei M.-Záh besonders leicht gefärbte Varietät.

19. *Epeira cucurbitina* (CL. 1757). Klausenburg, Oláhfenes, Mezö-Záh, Gyergyó-Szt-Miklós, Hargita (bis 1500 Meter) Hermannstadt, Bázna, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, S.-A.-Újhely, Bükkgebirge, Csorba, Grosswardein, Budapest, Ungvár. Häufig; in den Niederungen Früh-, in höheren Lagen Hochsommerthier, mit ausgesprochener Vorliebe für Gesträuch.

20. *Epeira alpica* L. K. (1869). Alsó-Hámor, Tátrafüred. Bisher als seltene Erscheinung aus der Tannenregion bekannt.

21. *Epeira acalypha* (WALCK. 1802). Klausenburg, Szász-Vesszös, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mezö-Záh, Gyeke, Szent-László, Torda, Hermannstadt, Új-Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Tarczai, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Grosswardein, Fünfkirchen, Mehadia, Budapest. Im Mai geschlechtsreif; in hohem Pflanzenwuchs, am Rande der Gesträuche häufig; ausschliesslich Tagthier.

22. *Epeira diodia* (WALCK. 1802). Ogradena, Klausenburg. Am Fusse von Felsen, im Schatten.

3. GENUS: CYRTOPHORA (SIM. 1864).

1. *Cyrtophora conica* (PALL. 1772). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Békás-Pass, Hermannstadt, Bogojeva, Palánka, Orsova, Mehadia, Ogradena, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Zwei Generationen; in Gärten, auch in Wäldern theils am Rande, theils im Hochwald.

4. GENUS: SINGA (C. K. 1836).

1. *Singa hamata* (CL. 1757). Orsova, Rakamaz, Grosswardein, Klausenburg, Szamosfalva, Mezö-Záh, Hermannstadt, Disznód, Doroszló, Apatin, Palánka, Neusatz, Pancsova, Orsova, Ogradena, S.-A.-Újhely, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Im Frühjahr geschlechtsreif, hat wahrscheinlich auch eine Herbstgeneration; am häufigsten an Sumpfrändern, aber auch im hohen Grase.

2. *Singa Lucina* (SAY. ET AUD. 1825 ?) Doroszló und Plattensee. Mit syrischen Typen vollkommen übereinstimmend; im Rohre.

3. *Singa Herii* (HAHN. 1831). Pancsova, Klausenburg. Frühjahrsform; im Schilfe der Sümpfe.

4. *Singa pygmaea* (SUND. 1830). Klausenburg, Balánbánya, Mező-Záh, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Tokaj, Grosswardein Frühjahrsform; besond. an grasigen Böschungen der Dämme (nur ♀ bekannt.)
5. *Singa albovittata* (WESTR. 1851). Klausenburg (Heuwiesen).
6. *Singa sanguinea* C. K. (1845). Ó-Hutta, Rakamaz, Hermannstadt. Seltener Sommerform.

5. GENUS: CERCIDIA TH. (1869).

1. *Cercidia prominens* (WESTR. 1851). Apatin, Ogradena, Tokaj. In Schilf und Gesträuch ziemlich selten.

6. GENUS: ZILLA (C. K. 1834).

1. *Zilla x-notata* (CL. 1757). Pressburg (Donauauen) auf *Populus Canadensis*.
2. *Zilla montana* C. K. (1839). Hohe Tátra (Central-Karpathen) Kriván, Region über der Krummholz-Zone bis zum Zeleno-See; an Granitblöcken.
3. *Zilla Thorelli* AUS. (1871). In Dr. G. Böckh's Sammlung ein typisches Exemplar (♀) unter der Benennung «*Epeira Modrensis* Böckh», wornach der Fundort Modern ist. Unstreitig hat Dr. Böckh diese Form früher als Dr. G. MAYR entdeckt, sie aber nirgends beschrieben.
4. *Zilla Stroemii* TH. (1870). Doroszló, Pancsova, Görgény-Szt-Imre. Sommerform, besonders an Baumstämmen, Holzstössen

7. GENUS: META (C. K. 1836).

1. *Meta Menardii* (LATR. 1804). Klausenburg, Körös-Schluchten (in Höhlen), Bihargebirge (Onesásza-Höhle), Alsó-Hámor (Keller), ebendort Szeleta-Höhle, Grosswardein: La Cruce-Höhle, Budapest. In wärmeren Höhlen beständig vorhanden; liebt das Halbdunkel.
2. *Meta Merianae* (SCOP. 1763). Im Verzeichnisse des I. Bandes als *M. fusca* (De Geer) angeführt. Illok, Mehadia, Ponyikova-Höhle (untere Donau), Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Bodrog-Keresztur, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Szilvás (Borsod), Ujlutta, Csorba (See), Kremnitz, Schemnitz, Budapest, Körös-Schluchten, Klausenburg, Csiker Alpen. Liebt feuchte Oertlichkeiten, weniger Pflanzen als Erdreich und Felsen. Den ganzen Sommer hindurch vorhanden.
3. *Meta segmentata* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Szász-Vesszős, D.-Szt-Márton, Illok, Pancsova, Mehadia, Rakamaz, Alsó-Hámor, Lykauka, Kremnitz, Veszprém, Budapest, Insel Csepel. Hat zwei Generationen; auf üppigen Pflanzen feuchter Oertlichkeiten tagsüber thätig.

8. GENUS: TETRAGNATHA (LATR. 1804).

1. *Tetragnatha extensa* (L. 1758.) Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gy.-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Neusatz, Zimony, Orsova, Pancsova, Mehadia, Schuppanek, Ogradena, Báziás, Rakamaz, Tarczal, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Diósgyőr, Central-Karpathen bis zur Tannengrenze, Balatonfüred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Güns, Schmecks, Budapest, Ungvár. Zwei Generationen; am Rande der Gewässer besonders häufig; tagsüber thätig.
2. *Tetragnatha obtusa* WESTR. (1861). Doroszló, Apatin, Tokaj, Grosswardein, Ungvár. Im Sommer; scheint für das Laub der Bäume und trockenere Lagen eine Vorliebe zu haben.

II. SUBFAM. ULOBORINAE. FRESSSPINNEN.

9. GENUS: ULOBORUS. LATR. (1806).

1. *Uloborus Walckenaerii*. LATR. (1806). Orsova, Rákospalota. Sommerform; nach eigener Beobachtung auch in Bachgeröllen.

10. GENUS: *HYPTIOTES* WALCK. (1833).

1. *Hyptiotes paradoxus* (C. K. 1834). Sarpatak, Szasz-Vesszös. An beiden Fundorten im Gesträuche von Berglehnen.

II. UNTERORDNUNG.

R E T I T E L A R I A E.

Die Unterordnung der Retitelarien zeigt der Gestalt, der Organisation und den Geweben nach Abweichungen: sie ist nicht so gleichmässig, wie die vorige.

So weit die Formen im Knüpfen der Gewebe Beständigkeit zeigen, beherrschen sie ebenfalls die leeren Räume, sie begnügen sich jedoch mit beschränkteren Localitäten, auch bildet der Fangapparat keine ebene Fläche, sondern ein empfindlich gespanntes Fadenlabyrinth, dem sich ein Segel oder ein aus fremden Körpern erbauter Schirm anschliesst.

In sehr beschränkten Localitäten werden eben nur einige, den Umständen angepasste Schlingen angebracht; manche Formen scheinen ihre Fäden in einem gewissen Umkreise anzubringen und diesen zu begehen.

Die Biegsamkeit der Tarsen gestattet es, dass sie sich auch auf dem Boden ziemlich rasch und sicher bewegen.

In ihren Geweben und Schirmen ist ihre Stellung stets mit dem Rücken nach abwärts gekehrt. Der Grösse nach stufen sie sich von Erbsengrösse bis zu jener eines Hanfkornes ab.

Ihrer Thätigkeit nach sind sie meist Tagthiere; ein gewisser Theil entzieht sich der directen Einwirkung der Sonnenstrahlen; ein anderer Theil sucht absoluten Schatten und liebt das Halbdunkel, ja sogar die ewige Finsterniss der Höhlen.

Berührt, lassen sich einige fallen; andere retten sich durch die Flucht oder das Verbergen.

In zweifelhaften Fällen erschüttern sie auch ihr Netz: die Beute befestigen sie durch Schlingen, auf die Art, dass sie ihr die Spitze des Hinterleibes zukehren, mit dem vierten Fusspaare Fäden ziehen und mit diesen die Beute bewerfen. Nur grosse Beute verzehren sie an der Fangstelle; die schwächere wird befreit, vermittelt eines Fadens an eines der Beine des vierten Paares befestigt und so schwebend zum Verstecke getragen; oft schleppen sie die Beute auch vermittelt Fadenspannung fort.

Rücksichtlich des Aufenthaltes entfällt die grössere Zahl ebenfalls auf die Niederungen; sie gehen aber auch über die Baumvegetation der Alpen hinaus, auch steigen sie bis in die tiefsten Tiefen der Schächte und Höhlen.

In ihrer Thätigkeit sind sie sehr frei; sowohl durch Fadenschliessen, als auch durch das Auf- und Nieder-Fahren vermittelt der Fäden vermögen sie die denkbar verschiedensten Lagen zu erreichen. Das pendelartige Fortschwingen steht ebenfalls in ihrer Gewalt. Dieses besteht darin, dass sie sich an einem Faden hängend durch den Wind von Gegenstand zu Gegenstand fortschwingen lassen.¹

Im Systeme der Spinnenthätigkeit sehen sie es auch auf die Beschränkung durchfliegender Insecten ab, ganz besonders auf kleine und kleinste Formen derselben. Mit ihren Geweben überspannen sie nicht nur die Räume, sondern sie füllen dieselben auch aus.

¹ Dieses ist eine neuere Beobachtung. Diese Art von Ortsveränderung der Spinne ist höchst interessant und anziehend, ganz besonders dadurch, dass die Spinne die Länge des Fadens experimentell bestimmt, indem sie denselben bald verlängert, bald verkürzt und so denselben der Windstärke anpasst. Nachdem hier das Verhältniss des Thieres zum Faden jenem des Pendelkopfes zu dessen Stiele entspricht, habe ich diese Art der Fortbewegung «pendelartig» genannt.

Hinsichtlich der Generationsfolge hängen sie nicht ausschliesslich von überwinterten Eiern ab, sondern es überwintert der grössere Theil in postembryonalen Stadien, und setzt die Fortpflanzung fort.

Sowohl hinsichtlich der Lebensweise als auch der Generationsfolge zeigen sie eine Menge von Uebergängen zur vorigen und der nachfolgenden Unterordnung.

1. FAMILIE. THERIDIOIDAE. WIRKSPINNEN.

1. GENUS. PACHYGNATHA, SUNDB. (1823).

1. *Pachygnatha Clerckii*, SUNDB. (1823). Doroszló, Apatin, Ungvár, Kaschau. Schon im März geschlechtsreif; Gewebe unbekannt; fleissig im Fadenschiessen. Ueberwinterung ganz ausser Zweifel; wurde bei starkem Frost am 5-ten Jänner 1874 unter einem Hufe eines umgestandenen Pferdes auf einer Wiese durch den tüchtigen Hemipterologen Dr. G. v. Horváth in Mehrzahl gesammelt.

2. *Pachygnatha Listeri*, SUNDB. (1830). Doroszló. Im Frühjahr beim Fadenschiessen beobachtet.

3. *Pachygnatha De Geerii*, SUNDB. (1830). Klausenburg, Torda, Szász-Vesszős, Csiker Alpen, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Lykauka, Kremnitz, Balaton-Füred, Budapest, Ungvár, Komjáti, Kaschau. Weitaus die häufigste und weitverbreiteteste Art, welche ebenfalls überwintert (durch Dr. v. Horváth mit *P. Clerckii*, Sundb. unter ganz gleichen Umständen und zusammen gesammelt.)

2. GENUS. EPISINUS, WALCK. (1809).

1. *Episinus truncatus*, WALCK. (1809). Pressburg, Apatin, Ogradena, Tokaj, S.-A.-Újhely, Budapest. Sommerthier, welches ich im Verdachte einer Orbitelarie habe; wenigstens fand ich ein ♀ am Fusse des Felsens Csukár mare in der unteren Donauenge auf dem Leitfaden eines kleinen Radnetzes in Streckstellung, ohne dort ein anderes Thier entdecken zu können. Freilich war ebendort die kleine *Epeira dio-dia* häufig. Sonst Sommerthier; oft im Moose herumstreifend.

3. GENUS: LINYPHIA (LATR. 1804).

1. *Linyphia montana* (CL. 1757). Klausenburg, Nagy-Czég, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Szász-Vesszős, D.-Szent-Márton, Apatin, Doroszló, Zimony, Pancsova, Orsova, Ungvár. Das ganze Jahr hindurch vorkommend, überwintert sie in halbwegs geschützten Localitäten; ist vorwiegend in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten zu treffen, liebt aber auch Auen, besonders die Höhlungen alter Weiden und Eichen.

2. *Linyphia bucculenta* (CL. 1757). Doroszló, Kaschau, Klausenburg, Hermannstadt. Sicher überwinterte Art, welche besonders den Rasen an festen Gegenständen, wie Grabsteine etc. liebt. Wurde von Dr. Horváth mit *Pachygnatha Clerckii* und *De Gerii* (vide oben) im Winter gesammelt.

3. *Linyphia marginata* C. K. (1834). Klausenburg, Parajd, Mező-Záh, Nagy-Czég, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczai, Alsó-Hámar. Sommerthier; vorwiegend auf Gesträuchen; im Süden des Landes besonders häufig.

4. *Linyphia emphana* (WALCK.) Alsó-Hámar, Diósgyőr. Sommerthier; besonders in Schlagen im Geäste gefällter, ausgedorrter Bäume.

5. *Linyphia phrygiana*, C. K. (1836). Tatra-Füred (Schmecks). Von J. von Frivaldszky unter unbekannten Umständen gesammelt.

6. *Linyphia triangularis* (CL. 1757). Alsó-Hámar, Csorba, Central-Karpaten, Pribilina, Zakameniszko, Lykauka, Ruttka, Kremnitz, Schemnitz, Veszprém, Budapest, Szász-Vesszős, Körös-Pass, Klau-

senburg, Hermannstadt. Bergthier auf Gesträuchen; steigt vom Vorgebirge weit in die subalpine Region hinauf; Körpergrösse stark variirend.

7. *Linyphia frutetorum*, C. K. (1834). Palánka, Illok, Orsova, Mehádia, Ogradena, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámar, Fünfkirchen, Klausenburg. Auf Gesträuchen häufig; im Süden des Landes im Frühjare, im Norden Sommers geschlechtsreif.

8. *Linyphia hortensis* SUND. (1830). Doroszló, Tokaj, Alsó-Hámar. Als Frühlings- und Sommer-Erscheinung, jedoch nicht näher beobachtet.

9. *Linyphia clathrata* SUND. (1830). Zombor. In den Achselwinkeln von Grabkreuzen.

10. *Linyphia pusilla* SUND. (1830). Tarczal, Klausenburg, Mező-Záh. Meist unter dem überhängenden Rasen abstürzenden Erdreiches.

11. *Linyphia alticeps*, SUND. (1833). Central-Karpathen, Kriván-Stock an der oberen Baumgrenze im üppigen Grase am Fusse von Tannen. Im August geschlechtsreif.

12. **LINYPHIA ALPINA** n. sp. (VII. Tafel, 152, *a* Augenstellung, *b* Hinterleib des ♀ Seitenansicht, *c* desselben Epigyne von rückwärts betrachtet, *d* Taster des ♂ von der Seite dargestellt).

♀ Klein. Cephalothorax licht braungelb mit haarfeinem, schwärzlichen Rand. Beine licht braungelb.

Oberfläche des Hinterleibes weisslich, mit schmutzigbraunem Geäder netzartig überzogen, in der Mitte ein verwaschener bräunlicher Mittelstreif, in den Seiten ein braunes Feld, welches vom schwärzlichen Bauche weiss abgegrenzt ist. Brustplatte braun.

Mittelaugen der vorderen Augenreihe so wie die Seitenaugen beider Augenreihen in gemeinschaftlichen schwarzen Flecken; die Mittelaugen der hinteren Reihe je in einem besonderen schwarzen Ringe. Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die hintere Augenreihe beinahe gerade, die vordere Reihe ausgebogen; die Seitenaugen der Vorderreihe um ihren Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, letztere unter Allen die kleinsten. Maase. Leib $3 \frac{m}{m}$, Cepth. $1.1 \frac{m}{m}$, I Beinpaar 5.2; II 4, III 3, IV $4.7 \frac{m}{m}$ lang.

♂ Kaum kleiner. Vorderleib und Beine röthlichgelb; Hinterleib wie beim ♀, jedoch reiner gefärbt und schärfer gezeichnet. Taster schlank, kolbig; Tibia kürzer und stärker als Patella; Deckschuppe löffelförmig, seitwärts nach innen gestellt; Sexualorgan complizirt, vorne mit hufeisenförmig hervorstehendem Embolus. Maase. Leib: 3— Cepth. $1.2 \frac{m}{m}$.

Im August an der oberen Baumgrenze des Krivanstockes (Central-Karpathen) im Grase erbeutet. Dr. KOCH kennt diese Art aus den tyroler Alpen.

13. *Linyphia alacris* BLACKW. (1853). Hermannstadt. SILL erwähnt dieselbe unter dem Namen «*Linyphia terricola* Koch».

14. *Linyphia leprosa* OHL. (1865). Veterani Höhle, Tokaj, Alsó-Hámar, Lucivna, Schemnitz, Pribilina, Ungvár, Hermannstadt. Liebt das Halbdunkel der Höhlen, Stallungen aber auch im Wurzelwerk der Bäume.

15. *Linyphia Rosenhaueri* L. K. (1872). Baradla Tropfsteinhöhle bei Aggtelek. Ursprünglich aus den Höhlen des fränkischen Jura beschrieben, fand Dr. v. Horváth dieses Thier in der Entfernung von nahezu 5000 Metern vom Eingange der berühmten Höhle, also im ewigen Dunkel.

16. **LINYPHIA THORELLII** n. Sp. (VII. Tafel, 153, *a* Augenstellung, *b* Webeklauen, *c* Hinterleib des ♀ mit der Epigyne, *d* Taster des ♂).

Sehr klein. Vorderleib und Beine einfarbig lebhaft bräunlichroth; Hinterleib erbsengelb. Keine Zeichnungen. Cephalothorax herzförmig, Kopftheil etwas erweitert, kaum erhöht, leicht abgegrenzt; Mittelritze bedeutend. Brustplatte sehr breit-herzförmig, bräunlichroth, dünnbehaart. Mandibeln stark, bräunlichroth, von der Seite betrachtet, leicht zurückgedrängt, äusserst spärlich behaart, glatt. Maxillen und Lippe bräunlichroth. Taster schlank, bräunlichroth, dessen Patella, Tibia und Tarsus, besonders das letztere Glied stark, zum theil stachelborstig behaart — *keine Klaue*. Beine schlank. Femur mit wenigen Borsten. Tibien oben mit 2—3 Fühlhaaren, unten reichlich borstenhaarig; Klauen sehr schlank, fein, sichelförmig, deren Zinken ungemein zart, die Aferklaue einzähmig.

Hinterleib sehr schön oval.

Die hintere Augenreihe leicht eingebogen, die vordere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, die unteren klein; die Seitenaugen beider Reihen auf einer gemeinsamen, flachen, schwärzlichen Erhöhung, weiter entfernt von den Mittelaugen ihrer Reihen, als diese von einander.

Maass. Leib: 2·6 m_m , Cepth. 1 m_m , I. Beinpaar 3·8, II 3, III 2·8, IV 4 m_m .

♂ Kleiner, schlanker: in der Färbung übereinstimmend. Der Taster schlank, kolbig; dessen Patella kurz, dünn; Tibia einfach verstärkt, napfförmig; Deckschuppe schmal-löffelförmig; seitwärts nach innen gekehrt, behaart, das Sexualorgan zeigt einen schlängelnd quergestreiften Bulbus, an dessen Vordertheil eine knorplartige Erhöhung sichtbar ist, und dessen untere Parthie einen schwärzlichen, ankerförmigen Umschlag zeigt.

Maass. Leib: 2·4 m_m , Cepth. 1·2 m_m .

Diese interessante Spinne fand ich zuerst in der Szeleta-Höhle (Alsó-Hámor). Sie hält sich an den rauhesten, trockensten Stellen der übersinterten Wände auf, wo sie ihre Fäden zieht und vor dem Kerzenlicht verschwindet. Sie bewohnt das ewige Dunkel. Merkwürdigerweise fand ich dieselbe Art auch in der 148-ten Klafter des Schachtes des Glanzenberg Unterstollens in Schemnitz.

4. GENUS. ERIGONE SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Erigone altifrons* (CAMBR. 1863). Tafel IX, 194 ♂ vergr. Pancsova. Als Sommerthier auf Holzstössen.
2. *Erigone apicata* (BLACKW. 1859). Doroszló. Pancsova. Schon im März zu Tausenden beim Fadenschliessen besonders auf dürr-en Pflanzen, welche förmlich eingewebt erscheinen.
3. *Erigone dentipalpis* (WID. 1834). Tokaj. Budapest, Szász-Vesszős. Im Juni geschlechtsreif.
4. *Erigone isabellina* (C. K. 1841). Klausenburg, Hermannstadt, Central-Karpaten (Baumregion).
5. *Erigone bituberculata* (WID. 1834). Mező-Záh. Sehr zeitig im Frühjahr (März) besonders an schwer zugänglichen Stellen im Rohre der Seen.
6. *Erigone rubens* (BLACKW. 1833). Sátor-Alja-Újhely. Als Sommerform auf Pflanzen des »Kopasz«-Berges.
7. *Erigone rufipes* (L. 1758). Aus Grosswardein bekannt.
8. *Erigone cornuta* (BLACKW. 1833). Pancsova, Tokaj. Als Baumform erbeutet.
9. *Erigone fuscipalpis* (C. K. 1836). Budapest (Blocksberg) auf Pflanzen.

5. GENUS. NESTICUS TH. (1869—70).

1. *Nesticus cellulanus* (CL. 1757). Alsó-Hámor (Höhlen), Erlau (Keller), Schemnitz (Schachte), Klausenburg (Souterain). Liebt feuchtere Winkel dunkler oder halbdunkler Localitäten; je dunkler der Aufenthalt, desto verwischter die Zeichnung. In Höhlen ist es auffallend, dass sich an die Fäden ihres Gewebes Tipuliden und sonstige Dipteren zur Ruhe an den Vorderfüssen aufhängen, ohne haften zu bleiben oder die Spinne dadurch zu stören.

6. GENUS. ERO (C. K. 1837).

1. *Ero thoracica* (WID. 1834). Doroszló. In Ziegelhaufen als Frühlingform.
2. *Ero tuberculata* (DE GEEB. 1778). Rakamaz. Als Sommerform in üppigen Gesträuchen.

7. GENUS. MIMETUS HENTZ (1832).

1. *Minetus laevigatus* (KEYS. 1863). Auf Eichen der Hutweiden zwischen Tokaj und Rakamaz als Sommerform.

und nach vorne gerichtet ist; der Bulbus von aussen birnenförmig, etwas abgeflacht, auf der Fläche mit schwarzem Schlingelband.

Maase, Leib: 3·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 1·5, I Beinpaar 11·5, II 7·3, III 5·2, IV 7·5 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Tokaj und Rakamaz Auf Eichen. Frivaldszky hat diese Art schon früher um Fünfkirchen herum gesammelt.

9. *Theridium triste*, HAHN (1831). Hutweide bei Tokaj auf Eichen.

10. *Theridium binnaculatum* (L. 1767). Wie die vorige Art. SILL besitzt Exemplare aus der Umgebung von Hermannstadt.

11. *Theridium pulchellum* (WALCK. 1802). Palánka. Dr. SEIDLITZ und SILL führen die Art aus Siebenbürgen an.

11. GENUS. STEATODA SUND (1833).

1. *Steatoda castanea* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Görgény-Szt-Imre, Sárpatak, Oláh-fenes, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Mehádia, Orsova, Báziás, Szajol, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Ungvár, Paráđ, Veszprém, Budapest. Beinahe ausschliesslich dem Aufenthalte des Menschen angepasst, selten an Waldrändern und auch dort stets in der Nähe menschlicher Wohnungen.

2. *Steatoda bipunctata* (L. 1758). Torda, Sárospatak, Klausenburg, Hermannstadt, Görgény-Szt-Imre, Bakánbánya, Doroszló, Zombor, Apatin, Orsova, Pribilina, Budapest, Ungvár. Seltener als die vorige Art, mehr im Freien, besonders unter abstehenden Baumrinden. Auch in Ställen.

3. *Steatoda triangulosa* (WALCK. 1802). Doroszló, Pancsova, Orsova. Neigt dem Süden zu (THORELL fand sie in Florenz und Niza l. c. im ung. Text). Lebensweise mit *St. castanea* übereinstimmend, das Gewebe jedoch stets bescheidener.

4. *Steatoda guttata* (WID. 1834). Alsó-Hámor. In Geröllen.

12. GENUS. LITHYPHANTES TH. (1869—70).

1. *Lithyphantes corollatus* (L. 1758). Orsova, Báziás, S.-A.-Újhely. Sommerform; stets in Geröllen der Bäche gefunden.

2. *Lithyphantes Paykullianus* (WALCK. 1806—8). Klausenburg. Auf berasten Hügeln in Löchern von *Gryllus campestris* durch C. SCHUSTER entdeckt.

13. GENUS. ASAGENA SUND. (1833).

1. *Asagena phalerata* (PANZ. 1801). Szász-Vesszős, Doroszló. Sommerthier, meist umherschweifend oder in Mehrzahl unter Steinen gefunden.

II. FAMILIE. SCYTODOIDAE. NACKTSPINNEN.

I. SUBFAMILIE. PHOLCINAE. SCHIELSPINNEN.

1. GENUS. PHOLCUS (WALCK. 1805).

1. *Pholcus Forskälli* THOR. (1870). Zombor, Orsova, überhaupt im Süden des Landes; in lichteren Kellern und schattigen Winkeln häufig. Die Art wurde auch ursprünglich nach ungarischen Exemplaren beschrieben, siehe «Remarks on Synonymus» p. 151.

2. *Pholcus phalangioides* (FUESL. 1775). Nagy-Barom, Rakospalota, Klausenburg. In Stallungen, Hühnersteigen häufig.

3. *Pholcus Pluchii* (Scop. 1763). Klausenburg, Szent-László, Torda, Várfalva, Mehádia, Orsova, Ogradena, Szajol, Tarczal, Ungvár, Alsó-Hámar, Balaton-Füred. Sowohl unter Dachtraufen besonders der ländlichen Wohnungen als auch im Freien an Felsen, in Steinhaufen. Sommerform.

II. SUBFAMILIE. SCYTODINAE. BUCKELSPINNEN.

2. GENUS. SCYTODES. LATR. (1804).

1. *Scytodes thoracica* LATR. (1804). Zimony, Budapest, Szarvas. Selten, wenig beobachtet, jedoch hinsichtlich des Gewebes und der Haltung vielfach an *Pholcus* erinnernd.

III. FAMILIE. ENYOIDAE. SCHOBERSPINNEN.

1. GENUS. ENYO. SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Enyo germanica* (C. K. 1837). Balaton-Füred, Alsó-Hámar. Sommerthier: unter Steinen; mit schoberförmiger, aus fremden Gegenständen zusammengewebter Wohnung. Selten.

III. UNTERORDNUNG.

T U B I T E L A R I A E.

So vielartig die Organisation dieser Unterordnung, so verschiedenartig ist deren Lebensweise und so manigfach sind deren Gewebe: und wenn wir das System der Spinnenthätigkeit als ein ununterbrochenes Ganzes betrachten, so können wir es aussprechen, dass die Tubitelarien mit ihrer Thätigkeit diejenigen Lücken ausfüllen, welche sonst entstehen würden. Eben dieses zeigt auch die grosse Formverwandtschaft mit anderen Unterordnungen.

Die Hauptorgane sind im Kreise dieser Unterordnung sehr verschieden. Bei dem Webeorgan finden wir sowohl das Drei-, als auch das Zweiklauensystem vertreten, dabei den Umstand, dass mit dem Zweiklauensystem eigenthümliche Haarsohlen verbunden sind, welche andeuten, dass hier neben der specifischen Spinnenthätigkeit, d. h. neben dem Fangnetz auch das Gehen platzgreift. Das Spinnorgan zeigt ebenfalls Verschiedenheiten: manche Spinnwarzen sind verlängert, mehrgliedrig, das System der Spulen ist anders angebracht, daher sind auch die Gewebe anders beschaffen. Die Grösse des Hinterleibes bleibt fort. Zum kräftig entwickelten Cephalothorax kommt ein verhältnissmässiger Hinterleib hinzu: die Füsse sind kräftig und selbst die gestreckteren zum Gehen eingerichtet. Indem bei den vorhergehenden zwei Unterordnungen die Ernährung in erster Linie von der Einrichtung und Anbringung des Gewebes und vom geduldigen Abwarten der Beute abhängt, also eine gewisse Passivität zur Schau trägt, tritt bei den Tubitelarien die Activität in den Vordergrund; sie offenbart sich im meuchlerischen Ueberfall der Beute.

Selbst in jenen Gruppen dieser Unterordnung, bei denen auf die Gewebe noch grosses Gewicht fällt (Agalenoidae), ist der Charakter der Gewebe, so auch deren Wirkung von jenen der Orbitelarien und

Retitelarien wesentlich verschieden. Denn indem diese letzteren ihre Gewebe den fliegenden Insecten in den Weg stellen, ihre Beute also dadurch erlangen, weil diese das Gewebe *nicht sieht*, sehen es die Tubitelarien mit ihren Geweben auf das *Aufsitzen* der Insecten ab; ja die Mehrzahl ladet die Beute förmlich zum Aufsitzen ein. Die weitläufigen Gewebe der Winkelspinnen (Tegenaria), welche horizontal gespannt sind und mit der Zeit auch noch staubig werden, locken die Insecten förmlich an; so auch das trichterförmige Gewebe der Agalenen. Die Amaurobiinen *belegen* mit ihren Geweben solche Punkte, welche zu Ruheplätzen für Insecten besondere Eignung haben.

Bei den Drassoiden fällt das Gewicht nicht mehr auf das Gewebe, sondern auf die Organisation der Gangorgane; bei diesen herrscht das Zweiklauensystem und die Scopula; diese verlegen sich auf die Lauer, um die Beute zu überfallen, oder sie verbergen sich in künstlich erzeugte oder natürliche Höhlungen, und erwarten die Beute, welche sich dahin verirrt. Diesem entspricht auch die Taucherspinne — Argyroneta — welche ihre Taucherglocke verlässt, um ihre Beute im Utricularien Dickicht zu beschleichen.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass bei den Geweben überhaupt auf die Wohnung ein grosses Gewicht fällt, bei mancher Familie sogar das Hauptgewicht; in diesen letzteren Fällen ist das Gewebe nurmehr für Momente der Vermehrung und Entwicklung bestimmt und hat mit der Ernährung nichts mehr zu schaffen.

Hier beginnt also neben der Fixirung des Aufenthaltes die Freiheit der Bewegung in einem gewissen Umkreise.

In der Veränderung des Aufenthaltsortes sind sie weniger frei, auch in der Wahl desselben sind sie beschränkter; sie sind in höherem Maasse an die Scholle gebunden, als dies bei den vorgehenden Unterordnungen der Fall ist. Es überwiegt hier schon die Zahl derjenigen Formen, welche unter Steinen, Schollen, unter abgefallenem Laub lebt und wirken.

Hinsichtlich der vertikalen Verbreitung gehört die Mehrzahl der Formen zwar den Niederungen an; sie steigen aber auch in bedeutende Höhe hinauf. Die Cryphoea carpathica O. H. lebt auf den Gipfeln der hohen Tátra, hingegen gibt es Formen, welche in der Tiefe der Höhlen zuhause sind.

Die Generationsfolge wird hauptsächlich (ich kann nicht sagen ausschliesslich) durch überwinternde Thiere gesichert; die Sicherung besorgt die überwinternde Generation selbst. Die Mutter bewacht die Eier, sorgt so lange für die Jungen, bis sich diese selbst fortzuhelfen vermögen.

I. FAMILIE. UROCTEOIDAE. ZOTTELSPINNEN.

1. GENUS. UROCTEA. DUF. (1820).

1. Uroctea Durandii (WALCK. 1809). Fiume unter Steinen.

II. FAMILIE. AGALENOIDAE. FLÜCHTSPINNEN.

I. SUBFAMILIE. AMAUROBIINAE. KETZERSPINNEN.

1. GENUS. DICTYNA. SUND. (1833).

1. Dictyna arundinacea (L. 1758). Klausenburg, Szász-Vesszős, Torda, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, B. Csaba, Tokaj, Ó-Hutta, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform, welche besonders die abgestorbenen Doldenpflanzen liebt. Gemein.

2. *Dictyna latens* (FABR. 1775). Hermannstadt. Dr. SEIDLITZ führt dieselbe auf Grund von L. KOCH's Bestimmung an.

3. *Dictyna vicina* SIM. (1874). Hutweide bei Tokaj, auf Eichen. Scheint südlich verbreitet zu sein. (SIMON beschrieb die Form von der Insel Corsica).

4. *Dictyna uncinata* THOR. (1856). Budapest (Stadtwäldchen auf Gesträuch).

5. *Dictyna variabilis* C. K. (1836). Budapest, Rákos-Palota, Tokaj, B.-Füred. Besonders auf den Blättern von *Syringa vulgaris*.

2. GENUS. TITANOECA TH. 1869—70.

1. *Titanoeca quadriguttata* (HAHN. 1831). Orsova, Mehádia, Báziás, Alsó-Hámar, Mocsolyás, Paráđ, Schemnitz, Fünfkirchen. Sommerform, steigt hoch in das Gebirge; meist unter Steinen.

2. *Titanoeca Schineri* L. K. (1872). S.-A.-Újhely, Tokaj, Veszprém. Sommerform; besonders an steinigen Stellen.

3. **TITANOECA VETERANICA** n. sp. (VII. Tafel, 155, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib dunkel rothbraun mit wenig gelblichen Haaren; Beine ebenso gefärbt, etwas rauchiger. Hinterleib braun, mit nicht eben dünner aber erst bei Vergrößerung auffallender, gelblichröthlicher Behaarung.

Cephalothorax so lang als Tibia und Patella des IV. Beinpaars zusammen; Kopftheil etwas verlängert, vorne abgerundet, von seitwärts betrachtet aus der bedeutenden Rückengrube sanft aufsteigend. Der ganze Cephalothorax fein gerandet.

Brustplatte oval, braun, mit schmutziggelber Behaarung.

Mandibeln ziemlich stark, etwas rauh und genügend behaart — von der Seite betrachtet — mit dem Grunde vorgewölbt. Maxillen gerade, parallel, vorne abgerundet; rothbraun; die Lippe schmaler als eine Maxille, abgerundet, von halber Länge der Maxillen.

Der Taster rauchig rothbraun, dessen Tarsus reichlich behaart und beborstet und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich schlank, die Behaarung ziemlich reichlich, gelbbraun gemischt, die Bestachelung nicht beständig: Femur des I. Paares oben am Ende 2—3 anliegende Stachel; oft an der Tibia, unten vorne, ein Stachel. Das Abdomen breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe sehr leicht, die hintere mehr eingebogen; die Seitenaugen getrennt; die Seitenaugen von den Mittelaugen ihrer Reihen weiter, als letztere von einander entfernt; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne bedeutend verengtes Trapez gestellt, die unteren kleiner als die oberen; die hinteren Mittelaugen weiter von den vorderen Mittelaugen als von einander.

Maase, Leib: 5·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2·3, I Beinpaar 6, II 5, III 4, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker, etwas kleiner. Vorderleib sehr lebhaft rothbraun; Beine rauchbraun; Hinterleib schwarz, spärlich gelb behaart, ohne Zeichnung. Auf allen Tibien, unten, in einer Reihe mehrere Stachelborsten. Der Taster stark, kolbig; dessen Patella nicht länger als dick; die Tibia sehr complizirt: an der inneren Seite ein am Grunde starker, in eine feine Spitze auslaufender, glänzend schwarzer, geschwungener, nach vorne gerichteter Fortsatz, am Grunde desselben, nach innen, ein daumenförmiger, kurzer stumpfer Fortsatz, dahinter ein dritter, nach rückwärts offener, ohrförmiger Fortsatz.

Maase, Leib: 4·6 $\frac{m}{m}$, Cepth.: 2·4, I Beinpaar 7·5, II 5·8, III 4·7, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

Diese hübsche, kleine Spinne fand ich im Juni in der unteren Donauenge, besonders in der Nähe der historisch berühmten Veterani-Höhle, dann bei Jeselnicza, wo dieselbe auf rasigen Stellen unter Kalksteinhaufen vorkam. Das Thier lebt an der Unterseite der Steine in einer sehr schütter gewebten Röhre, zieht sich bei Berührung zusammen und muss sehr beunruhigt werden, ehe es flüchtet. Die Art ist nahe verwandt mit SIMON's *Titanoeca monticola*, welche derselbe aus den Pyrenäen und den Alpen der Provence beschrieb, jedoch auch nach Dr. L. KOCH verschieden (vide «Les Arachnides de France 1874, I, p. 214, Pl. III, fig. 10).

3. GENUS: AMAUROBIUS (C. K. 1837).

1. *Amaurobius ferox* (WALCK. 1830). Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Palánka, Diósgyőr, Miskolcz, Görömbölyi-Tapolcza, Erlau, Güns, Budapest, Mehadia. Im Frühjahr geschlechtsreif; in Kellern, Winkeln, aber auch in Felsenspalten; in wärmeren Localitäten wahrscheinlich stets vorhanden. Gewebe vielfach angepasst.

2. *Amaurobius fenestralis* (STR. 1768). Klausenburg, Görgény-Szt-Imre, Mezőhavas, Bucsina, Nagy-Hagymás, Hermannstadt (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo atrox*), Mehadia, Alsó-Hámar, Pribilina, Lykauka, Schemnitz, Budapest. Weit verbreitete Art, welche auch in das Hochgebirge steigt, besonders in Nadelhölzern unter abstehender Rinde häufig; kommt auch in der Nähe menschlicher Wohnungen, am Eingange der Grubenstollen, in Steinhaufen und Mauerritzen vor; nächtliches Thier, Nachts oft auf dem Laube der Gebüsche herumstreifend.

3. *Amaurobius claustrarius* (HAHN. 1831). Bisher nur in den Karpathen: Csorba-See, Pribilina, im August unter Steinen angetroffen. Nach L. KOCH auch in Siebenbürgen. (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo*).

4. *Amaurobius pallidus* L. K. (1868). IX. Tafel, 195 ♀; 196 ♂, 197 Epigyne des ♀, 198 Taster des ♂. ♀ Durch Dr. L. KOCH beschrieben. ♂ Kleiner, schlanker, lichter gefärbt, die Zeichnung des Hinterleibes lebhafter. Die Beine gestreckter. Der Taster proportionirt: auf der Oberfläche des Femur vorne 3 Stacheln; die kurze Tibia handförmig, von oben betrachtet, zeigt sie drei kurze Fortsätze, von welchen der innere der kürzeste ist, er ist gebogen, stumpf; der äussere ist derb, cylindrisch, am Ende abgerundet, röthlichgelb; die Deckschuppe ist stark convex, an der Spitze büstenartig behaart, am äusseren Rande des Grundes bedeutend ausgeschnitten: Geschlechtstheil stark hervorquellend, von unten betrachtet erscheint der Bulbus einem starken halben Ringe ähnlich, aus dessen Mitte eine schnabelförmige, kurze, rothbraune Doppelspitze hervorsticht, am Grunde dagegen ein unten licht, an der Spitze dunkel gefärbter Fortsatz nach vorne gerichtet ist.

Maasse: Leib 8 $\frac{m}{m}$, Cepth. 4 $\frac{m}{m}$, I Beinpaar 15 $\frac{m}{m}$.

Diese Art wurde ursprünglich durch Dr. Paliardi bei Mehadia gesammelt, ich selbst kenne sie auch ausschliesslich aus dieser Gegend als Frühjahrsform, wo sie meist im Gerölle, seltener unter der Rinde gestürzter Bäume vorkommt und weit in die Höhe geht. So bei Orsova (Allion), Mehadia (Nadelholzregion), Ogradena, Báziás (Ausläufer).

5. *Amaurobius Erberi* (KEYS. 1863). Ausschliesslich Budapest (Blocksberg); ist weiters nur von Syra, Lesina und aus den Pyrenäen bekannt.

II. SUBFAMILIE. AGALENINAE. TRICHTERSPINNEN.

4. GENUS: CYBAEUS L. K. (1868).

1. *Cybaeus tetricus* (C. K. 1839). Alsó-Hámar, Máramaros (Pietrosz Stock) selten unter Steinen.

5. GENUS: COELOTES. BLACKW. (1841).

1. *Coelotes atropos* (WALCK. 1830). Görgény-Szt-Imre, Mező-Havas, Hermannstadt, Orsova, Ogradena, Alsó-Hámar, Central-Karpathen, Pribilina, Ruttká, Schemnitz, Tatra-Füred. Gebirgsform im Sommer geschlechtsreif. Geht bis 2000 Meter in den Alpen, wo sie dann das Labyrinth vertieft und complizirt.

2. *Coelotes inermis* L. K. (1855). Görgény-Szt-Imre, Schemnitz. An beiden Orten Herbstthier, im Gerölle von Mauerwerk.

3. *Coelotes roseidus*? (C. K. 1837). Bratka im Köröspass. Ein ♂ im September erbeutet. Zur Anbringung des ? hat mich der Umstand bewogen, dass von *Coelotes roseidus* C. K. = *segestriiformis* Dufour bis jetzt nur ♀ bekannt sind. Da dieses ♂ jedoch zu keiner der bekannten Arten gehört, und dem Grössenverhältniss nach der grossen weiblichen Form Koch's resp. Dufour's entspricht, so habe ich es mit Vorbehalt hieher gestellt.

4. *Coelotes solitarius* L. K. (1868). In Dr. H. Zimmermann's (Limburg) Sammlung aus der hohen Tatra: Dr. Seidlitz fand die Art um Hermannstadt.

6. GENUS: TEGENARIA (LATR. 1804).

1. *Tegenaria Domestica* (CL. 1757). Ueberall, besonders in und um Wohnungen verbreitet; kommt jedoch auch im Freien vor.

2. *Tegenaria Derhamii* (Scop. 1763). Ganz besonders in Wohnungen, und da vorzüglich in Kellerräumen, Fenstern, dann in Stallungen sehr häufig.

3. *Tegenaria campestris* C. K. (1848). Klausenburg, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Baziás, Alsó-Hámar, Pribilina, Budapest. Geht bis 1000 Meter in das Hochgebirge; meist im Wurzelwerk und in Steinhaufen.

7 GENUS. CRYPHOECA THOR (1869—70).

1. *CRYPHOECA CARPATHICA* n. s. p. (VII. Tafel, 156, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib und Beine grünlichgelb; Hinterleib öhlbraun, mit gelblichen \triangle Zeichnungen. An allen Beinen die Tibia und Metatarsus mit langen, anliegenden, lichten Stacheln bewehrt, welche auf den zwei ersten Paaren in zwei Reihen paarig gestellt sind. Die vordere Augenreihe stark eingebogen, deren Mittelaugen viel kleiner als die seitlichen; die hintere Augenreihe leicht eingebogen, deren Augen von gleicher Grösse; die Mittelaugen der vorderen Reihe vom Stirnrande um mehr als den Durchmesser eines Seitenauges entfernt.

Cephalothorax länglich-herzförmig; Kopftheil gut abgegrenzt, verschmälert, vorne abgerundet; Rückengrube punktartig; der Thoraxtheil mit einigen sternförmig auslaufenden Vertiefungen, welche der Lage der Beine entsprechen. Brustplatte länglich-schildförmig, zwischen den Hüften des IV. Beinpaars zugespitzt, etwas convex, lehmgelb, spärlich behaart. Die Mandibeln lehmgelb, gut entwickelt, schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaars, nicht vorgewölbt und mit dem Ende auf die Maxillen zurückgedrängt. Maxillen lehmgelblich, breit, vorne abgerundet, nicht gegeneinander geneigt, dünn behaart; die Lippe ähnlich gefärbt, breit, vorne abgestutzt, erreicht nicht die halbe Länge der Maxillen. Taster grünlichgelb, dessen Tarsus stark, so lang als die Tibia, beiderseits mit mehreren anliegenden, langen Stacheln. Sämmtliche Schenkel der Beine grünlichgelb, die übrigen Glieder mehr ins Röthliche ziehend; auf der Patella des III. Paares, oben, ein aufrechter, langer Stachel. Hinterleib länglich-eiförmig, hinten etwas zugespitzt; oben, vorne, in der Mitte ein unregelmässiger, lichter Fleck, darunter einige Winkelfleckchen, welche sich schlängelnd in den Seiten verlieren und oft sehr undeutlich sind; Bauchfläche olivengrünlich; der ganze Hinterleib anliegend, nicht eben dicht behaart. Spinnwarzen in ein Trapez gestellt, gelblich, gleichlang; das Endglied des oberen Paares zugespitzt und sehr kurz, etwa einem Viertel des Grundgliedes entsprechend.

Maasse: Leib $4.2 \frac{m}{m}$. Cephal. 1.9 , I. Beinpaar 5 , IV. $5.8 \frac{m}{m}$. Verhältniss der Füsse $4, 1, 2, 3$.

♂ Etwas kleiner, mit schlankeren Beinen und lichterem Vorderleib. Die Bestachelung der Beine schwächer. Der Taster verhältnissmässig stark, dessen Patella und Tibia gleichlang, am Grunde der äusseren Seite der Tibia ein nach vorne und seitwärts gerichteter, gestreckt ohrförmiger Fortsatz; Deckschuppe sehr convex, weisslich, spärlich behaart; Geschlechtstheil sehr hervorquellend; von unten betrachtet, durch einen langen, spiraligen embolus ausgezeichnet.

Maasse: Leib 3·5 m_m . Cepthl. 1·6, IV. Beinpaar 5·4 m_m .

Central-Karpathen; auf dem Kriván im August nicht selten, steigt beinahe bis zum Gipfel. Ist stets auf der unteren Seite der Steine in einem schütter gewebten Röhren zu treffen und leicht zu sammeln, da sie sich statt zu flüchten, nur zusammenzieht.

8. GENUS AGALENA WALCK (1805).

1. *Agalena labyrinthica* (CL. 1757). In der Ebene eben so gut als auch im Vorgebirge und der entschieden subalpinen Region zuhause. In den Niederungen an manchen Punkten geradezu in Masse vorhanden.

2. *Agalena similis* KEYS. (1863). Klausenburg; durch Dr. G. Böckh auch in Pressburg gesammelt und als «*Ag. labyrinthica*» bestimmt (zu finden im Wiener Hofmuseum), besonders Herbstform.

9. GENUS HISTOPONA THOR. (1869—70).

1. *Histopona torpida* (C. K. 1841). Doroszló. Als Sommerform unter Rinden nur einmal gefunden.

10. GENUS: TETRIX SUND. (1833).

1. *Tetrix deitculata* (OLIV. 1789). Doroszló. Als Sommerthier einmal angetroffen.

11. GENUS: AGROECA WESTR. (1861).

1. *Agroeca Haglundii* THOR. (1874). Apatin, Szász-Vesszős. Zweimal als Sommerthier angetroffen.

III. SUBFAMILIE. ARGYRONETINAE. TAUCHERSPINNEN.

12. GENUS: ARGYRONETA LATR. (1804).

1. *Argyroneta aquatica* (CL. 1757). Szamosfalva, Szász-Vesszős, Doroszló, Budapest (im Abzuggraben der Ofner Thermen!). Sonstige Daten im allgemeinen Theile und im biologischen System (I., II. B.).

III. FAMILIE. DRASSOIDAE. MEUCHELSPINNEN.

1. GENUS: ZORA (C. K. 1848).

1. *Zora maculata* (BLACKW. 1833). Doroszló, Apatin, Orsova, Schuppanek, Tokaj, Rakamaz, Kaschau. Eine seltenere Sommererscheinung; bisher stets umherschweifend im abgestorbenem Laube unter Bäumen und Gesträuchen gesammelt; besonders dort häufig, wo Poduren reichlich vorhanden sind. Geht nicht auffallend hoch ins Gebirge und überwintert bestimmt. Dr. von Horváth fand sie im strengsten Winter vor (siehe: *Pachygnatha Clerckii* Sund).

2. GENUS: LIOCRANUM L. K. (1866).

1. *Liocranum domesticum* (WID. 1834). Szász-Vesszős, Pressburg. In Wohnungen, des Nachts auch bei Kerzenschein thätig; mit fixer Wohnung und Jagdgebiet. Dr. G. Böckh sammelte diese Art mehrfach, und bezeichnete sie mit «*Drassus*».

2. **LIOCRANUM KOCHII** n. sp. (VII. Tafel, 157, *a* Augengruppe, *b* Taster des σ , Seitenansicht; *c* Genitaltheil von unten).

Vorderleib und Beine licht braungelb; Hinterleib graulich, mit verwaschenen, undeutlichen, dunkleren Flecken und anliegender Behaarung.

Cephalothorax herzförmig; Kopftheil verengt, von der Seite betrachtet eher niedergedrückt als erhoben; Mittelritze sehr fein, ziemlich lang. Brustplatte schildförmig, braungelb, spärlich behaart. Die Mandibeln gelb, nicht eben kräftig, genügend behaart; seitlich betrachtet knieförmig vorgewölbt; Maxillen breit, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe zungenförmig von halber Maxillenlänge. Beine lang, schlank, bewehrt und behaart; auf den Schenkeln oben zwei anliegende, lange Stacheln; auf der Tibia des ersten Paares, unten, fünf Stacheln in zwei Reihen, wovon drei auf der inneren Seite; auf dem Metatarsus desselben Paares, unten drei Paar Stacheln; auf der Tibia und dem Metatarsus des zweiten Paares unten je drei Paar Stacheln; auf denselben Gliedern der beiden letzten Paare, unten 5—6 Stacheln. Der Hinterleib oben und unten einfarbig; sonst eiförmig, vorne etwas verengt; verhältnissmässig klein.

Die vordere Augenreihe kaum bemerkbar, die hintere merklich eingebogen; die hinteren Mittelaugen viel weiter von einander als von den Seitenaugen entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe schwarz und grösser als die Seitenaugen, die letzteren so wie jene der hinteren Reihe opalisirend. Die Seitenaugen berühren sich.

Der Taster ziemlich kräftig; Deckschuppe spitz-löffelförmig, am äusseren Rande mit einer fingerförmigen Nebenschuppe; Patella wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, einfach, unbewehrt; das Geschlechtsorgan sehr charakteristisch: der ziemlich flache Bulbus verwandelt sich hinten in ein schlängelndes Rohr, welches verloren in eine feine, gekrümmte Spitze ausläuft.

Maasse: Leib 5·2 $\frac{mm}{m}$, Cepth. 2·6, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6·9, IV. 9·9.

♀ unbekannt.

Diese sehr interessante Art fand mein Neffe E. Vlkolinszky in Schemnitz. Ist von *L. domesticum* auch nach Dr. L. Koch specifisch verschieden.

3. GENUS: ANYPHEANA SUNDB. (1833).

1. *Anyphaena accentuata* (WALCK. 1802). Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova, Alsó-Hámar, Budapest. Als Sommerform besonders auf dem Laube der Bäume vorkommend.

4. GENUS: CLUBIONA LATR. (1804).

1. *Clubiona corticalis* (WALCK. 1802). Schemnitz. Im Basaltgerölle des «Kalvarienberges», im Spätsommer.

2. *Clubiona trivialis* ¹ C. K. (1841). Mehadia, Spitze des Damoclet; aus den Central-Karpathen von Dr. L. Koch bestimmt, in der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); scheint eine Alpenform zu sein.

3. *Clubiona montana* L. K. (1867). Kremnitz. Als herbstliche Form unter Steinen gesammelt.

4. *Clubiona holosericea* (DE GEFR. 1778). Doroszló. Gleicher Aufenthalt mit der nachfolgenden Art.

5. *Clubiona pallidula* (1757). Szász-Vesszös, Klausenburg, Szamosfalva, Parajd, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Tokaj, Diósgyör, Luesivna, Grosswardein, Budapest. In Gärten, im Rohre, im Gesträuch und überhaupt in üppiger Vegetation zu finden. In der Abenddämmerung umherschweifend. Sackartige Wohnung sehr mannigfaltig.

6. *Clubiona terrestris* WESTR. (1851). Tokaj. In einem Steinbruche als Sommerthier.

7. *Clubiona coerulescens* L. K. (1866). Palánka. Im Frühjahr, unter einem Holzscheite.

¹ Im Verzeichnisse des I. Bandes unter dem Synonym «pallens» angeführt

8. *Clubiona lutescens* WESTR. (1851). Szász-Vesszös, Budapest. Im Gesträuche, selten.
9. *Clubiona paradoxa* L. K. (1867). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.
10. *Clubiona frutetorum* L. K. (1866). Tokaj, Budapest? Ungvár? (die Exemplare von letzteren Orten als jüngere Formen nicht ganz sicher). Auf Eichen als Sommerthier.
11. *Clubiona brevipes*¹ BLACKW. (1841). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.

5. GENUS: CHIRACANTHIUM (C. K. 1839).

1. *Chiracanthium italicum* CANESTR. et PAV. (1869). Klausenburg, Szász-Vesszös, Görgény-Szent Imre, Budapest, Doroszló. Hochsommerform; webt in Pflanzen einen geräumigen Sack, wo die Paarung erfolgt und auch die Eier bewacht werden.
2. *Chiracanthium carnifex* (FABR. 1775). Klausenburg, Rakamaz. Sommerform; webt ihre Sackwohnung in die Rispen der Gräser.
3. *Chiracanthium Pennyi* CAMER. (1874). Palánka, Rakamaz. Wie die vorige Art.
4. *Chiracanthium nutrix* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Doroszló. Wie die vorige Art.
5. *Chiracanthium elegans* THOR. (1875). Ogradena. Webt ihre Säcke in das Gerölle der Kalkberge. Sommerform.

6. **CHIRACANTHIUM RUPESTRE** n. sp. (VII. Tafel 158, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Cephalothorax von der Seite).

♀ Cephalothorax röthlichgelb, in der Augengegend etwas verdunkelt; Mandibeln bräunlichroth, Beine gelb; Hinterleib bräunlichgelb.

Cephalothorax derb, hochgewölbt, so lang als Patella und Tibia des IV. Fusspaares zusammen; seitlich betrachtet ist die Rückenlinie gewölbt, vom Scheitel nach rückwärts halbkreisförmig abfallend; der ganze Theil mit feinen, anliegenden Haaren bedeckt. Die Mittelritze ist durch eine kaum wahrnehmbare Verdunkelung angedeutet. Brustplatte schildförmig, bräunlichgelb, ziemlich behaart. Die Mandibeln derb, kräftig, etwas nach vorne gerichtet, am Rande des Klauenfalzes mit einer dichten Borstenreihe versehen, etwas kürzer als der Metatarsus des I. Beinpaares; die Maxillen breit, vorne abgerundet, etwas gegeneinander geneigt, bräunlichroth, vorne lichter; Lippe rothbräunlich, breit, zungenförmig, erreicht $\frac{3}{4}$ der Länge der Maxillen. Der Taster schlank, blass röthlichgelb, am Tarsus bräunlichroth, ziemlich behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia und Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare, Hinterleib oval, mit gelblicher Behaarung bedeckt.

Die Augengruppe ist sichtlich dreitheilig; die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne verengtes Trapez gestellt, und dieses Trapez weiter von den Seitenaugen, als die grösste Entfernung der Mittelaugen untereinander; die vorderen Mittelaugen in einem gemeinschaftlichen dunkeln Fleck, die übrigen Augen jedes für sich dunkel eingefasst. Die Seitenaugen einander genähert; die vordere Reihe sehr leicht ausgebogen.

Maasse: Leib 9 $\frac{m}{m}$, Cepth. 4·6, I. Beinpaar 15·6, II. 13, III. 9·7, IV. 13·4.

♂ unbekannt.

In einem steinigen Graben bei Majláth (Díós-Győr) unter einem Steine erbeutet.

7. **CHIRACANTHIUM EFOSSUM** n. sp. (VII. Tafel, 159, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax von der Seite, *c* Epigyne).

♀ Cephalothorax bräunlichgelb ohne Verdunkelung; Mandibeln ins Bräunlichrothe ziehend; Beine grünlichgelb. Hinterleib schmutzig-lehmgelb.

¹ Im Verzeichniss des ersten Bandes als «*fuscula* Westr.» angeführt.

Cephalothorax von der Seite betrachtet genügend gewölbt, kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen: Kopftheil bogig (weniger convex, als bei der vorigen Art). Brustplatte herzförmig, schmutziggelb mit bräunlicher, am Rande verdichteter Behaarung. Mandibeln ziemlich stark, gestreckt, mässig nach vorne gerichtet, am Grunde licht, gegen das Ende verdunkelt, etwas länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen schmutzigbraun, an den Enden lichter, gerade, vorne zugerundet; die Lippe zungenförmig, vorne abgestutzt, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster schlank, grünlich-gelb, an der Spitze rauchig verdunkelt, reichlich, anliegend behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Paar — der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit je einem Paar Stacheln. Der Hinterleib oval, feinbehaart.

Die Augengruppe dreitheilig: die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne nur wenig verengtes Trapez gestellt; die Seitenaugen der vorderen Reihe von den Mittelaugen nur wenig weiter, als letztere voneinander; die vordere Reihe gerade, die hintere leicht eingebogen; die Seitenaugen berühren sich nicht, jedes für sich steht in einer Verdunkelung.

Maasse, Leib: 10 $\frac{m}{m}$, Cepth. 3·8, I. Fusspaar 18·7, II. 12, III. 9, IV. 14.

♂ unbekannt.

Diese Art fand ich auf dem Kopasz-Berge bei S.-A.-Ujhely, tief in der Erde, unter einem Steine, u. z.: als Sommerform.

8. CHIRACANTHIUM CUNICULUM n. sp. (VII. Tafel, 160, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax, *c* Epigyne).

♀ Vorderleib schön licht-bräunlichgelb, vorne verdunkelt; Mandibeln bräunlich, vertical. Der Hinterleib gelblich-leibfarben, unter Vergrösserung mit vielen, lichterem Hirseflecken besät.

Cephalothorax im Ganzen gewölbt, am Scheitel etwas abgeflacht, etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Die Brustplatte herzförmig, blassgelblich. Die Maxillen gestreckt vertical, am Ende dunkelbraun, gegen den Grund verwaschen lichter, so lang wie der Tarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen gerade, vorne abgerundet und lichter, am Grunde rothbräunlich, die Lippe zungenförmig, abgestutzt rothbraunlich. Der Taster sehr schlank, gelblich, feinbehaart, am Ende etwas verdunkelt, dessen Tarsus länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine lang, fein; Tibia des ersten Paares unten, in der Mitte mit einem Stachel; der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit einem Stachelpaare. Der Hinterleib oval, etwas zugespitzt.

Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, jene der vorderen Reihe in einen gemeinsamen dunklen Fleck; die Seitenaugen der hinteren Reihe weiter von den Mittelaugen, als diese von einander entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe grösser als die Seitenaugen derselben Reihe; die vordere Reihe gerade, die hintere eingebogen. Die Seitenaugen beider Reihen berühren einander nicht.

Maasse, Leib: 7·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 3, I. Beinpaar 11·5, II. 7·9, III. 7, IV. 9·7.

Diese Art fand E. Vlkolinszky in Schemnitz, in Steinhaufen vor dem Eingange des Klingerstollens.

6. GENUS: PHRUROLITHUS (C. K. 1839).

1. **Phrurolithus festivus** (C. K. 1835). Alsó-Hámar, im Moose auf der Spitze des Szent-István, als Sommerform.

2. **PHRUROLITHUS SZILYI** n. sp. (VII. Tafel, 161, *a* Augenstellung, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des Mannes.)

♀ Sehr klein. Vorderleib braun, mit vielen weissen Härchen, welche einigermassen eine sternförmige Zeichnung bilden. Der Hinterleib schwärzlich, auf der oberen Fläche vorne ein, in der Mitte drei, über den Spinnwarzen ein weisses Fleckchen. Die Schenkel des ersten Beinpaares braun, die übrigen

Glieder so wie auch die übrigen Fusspaare gelb; an den Schenkeln der beiden letzten Paare noch wenig Braun zu sehen. Bauch schwärzlich mit weisslicher Behaarung.

Cephalothorax breit-herzförmig, mit etwas verschmälertem Kopftheil; Brustplatte braun. Die Mandibeln stark, braun, dünn behaart, der das Genus charakterisirende Stachel borstenförmig. Der Taster ziemlich stark, braun, dessen Tarsus mit vielen weissen Haaren und so lang wie dessen Patella und Tibia zusammen. Die Beine in den Schenkeln etwas verdickt, sonst dünn auslaufend; die Schenkel der beiden ersten Paare seitlich und unten braun, oben gelblich; Tibia und Metatarsus des ersten Paares unten mit je vier aufstellbaren, langen, gelben Stachelpaaren. Der Hinterleib länglichoval, sehr mässig abgeflacht.

Die Mittelaugen der vorderen Reihe unter Allen die kleinsten; beide Reihen leicht eingebogen; die Entfernungen der Augen, sowohl in den Reihen als auch sonst, gleichförmig.

Maasse, Leib: $2.6 \frac{m}{m}$, Cepth. 1, I. Beinpaar 2.5, II. 2.2, III. 2, IV. $3.6 \frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner. Die Beine sehr lebhaft gefärbt und auch auf den hinteren Schenkeln mit so viel Braun, dass die gelbe Farbe einen längsstreif bildet. Der Taster kräftig, kolbig; dessen Schenkel verbreitert, unten mit einer Ecke endend; die Patella nicht eben schlank; die Tibia kürzer als Patella, an ihrer äusseren Seite ein starker, hornförmiger, mit der Spitze gegen die Deckschuppe geschwungener, schwarzer Fortsatz.

Maasse, Leib: 2.5, Cepth. $1.2 \frac{m}{m}$.

Bei Orsova, im Monate Juni auf üppigen Pflanzen des sogenannten neutralen Gebietes erbeutet.

7. GENUS: MICARIA WESTR. (1851).

1. **MICARIA ROGENFOHERI** n. sp. (VII. Tafel, 162, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Prächtig schimmernd. Vorderleib rothbraun mit kupferig schimmernden Schuppen, auf der hinteren Parthie des Brusttheiles ein ^ förmiger, schneeweisser Winkelfleck. Der Hinterleib mit kupferig und grünlich schimmernden Schuppen bedeckt, vorne mit zwei bohnenförmigen, querliegenden weissen Flecken, in der Mitte mit einem weissen, schmalen Gürtel, der in den Seiten kräftiger ist und auf die Bauchseite nicht übergeht, diese kupferig und violett schimmernd. Die Schenkel der vorderen Beinpaare beinahe ganz braun, mit schimmernden Schuppen, sonst blassgelb; die beiden Hinterpaare bräunlich.

Cephalothorax gestreckt; keine Mittelritze; der Kopftheil verschmälert, von der Seite besehen etwas niedergedrückt. Die Brustplatte länglichoval, schwarzbraun mit weisser, etwas sternförmig angeordneter Behaarung. Die Mandibeln nicht eben kräftig, gerade, vertical, röthlich-braun, am Grunde lichter. Die Maxillen eingedrückt, rothbräunlich mit lichterem Rändern; die Lippe dunkel. Die Beine, besonders die beiden ersten Paare in den Schenkeln verstärkt, auf allen Tibien unten 1—4 Stacheln, am Metatarsus unten am Ende meistens ein Stachelpaar.

Der Hinterleib etwas walzig, zugespitzt, in der Gegend des Gürtels mässig eingeschnürt.

Die vordere Augenreihe mässig, die hintere stark eingebogen; die Mittelaugen der hinteren Reihe sehr bedeutend weiter von einander als von den Seitenaugen; die Augen der vorderen Reihe gleichgross, gleich weit von einander; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen wenig kleiner als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Maasse, Leib: 5—7 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2—2.6, I. Beinpaar 5, II. 5.8, III. 5.5, IV. 8.5.

♂ Schlanker, mit in die Breite entwickeltem Cephalothorax, mit lebhafterem Glanz. Der Taster schlank, mit ziemlich kräftigem Schenkel, an dessen Unterseite die Behaarung abstehend gereiht ist; die Patella mindestens dreimal so lang als dick, die Tibia nicht kürzer als das vorige Glied, aussen, am Ende mit einem kurzen Sporn; die Deckschuppe schmal, zugespitzt; der Bulbus länglich-oval, auf der äusseren Seite mit einem dunkleren Längsband.

Maasse, Leib: 5 $\frac{m}{m}$, Cepth. $2.5 \frac{m}{m}$. Oft sehr klein.

Dieses prachtvolle Thierchen kam anfangs Juni in der Umgebung von Orsova unter Steinen vor, liebt besonders die oberen, trockenen Parthien in Steinhaufen. Jedes Thierchen ruht tagsüber in einem besondern Säckchen, und gestört, flüchtet es mit wahrer Blitzesschnelligkeit.

2. *Micaria radiata* L. K. (1866). Gombos-Bogojeva. Als Frühjahrsform in Schlagen der Donauauen unter der Rinde gefällter Riesenbäume (*Populus Canadensis*).

3. *Micaria cincta* L. K. (1866). Orsova. Diese Art wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben, welche aus der Sammlung des Grafen Keyserling stammten. In der ersten Beschreibung wird der Metatarsus I als wehrlos angeführt, bei meinem Exemplare trägt er unten am Grunde ein Stachelpaar, wesswegen Dr. THORELL die Art nicht ganz bestimmt entschied; Dr. L. KOON hat mir jedoch mitgetheilt (in litt.) dass das Verhältniss der Bestachelung nicht constant ist und er selbst Exemplare besitze, deren Metatarsus I bewehrt ist.

4. *Micaria pulicaria* (SUND. 1832). Grenzstein zwischen Rosenberg und Lykauka als Herbstform; massenhaft in einem gemeinschaftlichen Zellengewebe.

8. GENUS: DRASSUS (WALCK. (1805).

1. *Drassus quadripunctatus* (L. 1758). Alsó-Hámmor. Im Juli geschlechtsreif.

2. *Drassus rubens* (WALCK 1837—47). Ungvár, Doroszló.

3. *Drassus scutulatus* L. K. (1866). Klausenburg, Mező-Záh, Hosszuteke, Hermannstadt, Budapest, Orsova, Doroszló. In Doroszló besonders in Wohnungen, auch im Winter; in Orsova jedoch auch in Bachgeröllen.

4. *Drassus minusculus* L. K. (1866). Orsova. Sommerform unter Steinen.

5. *Drassus umbratilis* L. K. (1866). Orsova, Alsó-Hámmor. Als Frühjahrs- und Sommerform unter Steinen.

6. *Drassus troglodytes* C. K. (1839). Klausenburg, als Waldthier unter abgefallenem Laub.

7. *Drassus lapidicola* (WALCK. 1802). Ueberall verbreitet, scheint jedoch die Vegetationsgrenze der Buche nicht zu überschreiten. Besonders unter Rinden und im Steingerölle häufig.

8. *Drassus angustifrons* WESTR. (1861). Alsó-Hámmor. Nur ein ♀ in einer Felsenritze erbeutet.

9. *Drassus loricatus* L. K. (1866). Doroszló, Schemnitz. Selten. Beidesmal in Wohnungen bei Kerzenschein erbeutet.

10. *Drassus pubescens* THOR. (1856). Bihar (Vlegyásza Stock) in der Nadelholzregion im Juni erbeutet.

9. GENUS: PROSTHESIMA L. K. (1872).

1. *Prosthesima Petiverii* (Scor). Mehadia, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámmor. Gebirgsform, welche über die Region des Laubwaldes emporsteigt.

2. *Prosthesima oblonga* (C. K. 1844). Orsova, Baziás. Als Sommerform unter Steinen. War bis jetzt nur aus Tyrol bekannt.

3. *Prosthesima atra* (LATR. 1806). Fünfkirchen. Durch Frivaldszky einmal erbeutet.

4. *Prosthesima praefica* (L. K. 1866). Orsova. Wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben.

5. *Prosthesima longipes* (L. K. 1866). Budapest. Als Herbstform einmal auf dem Blocksberge erbeutet.

6. *Prosthesima pedestris* (C. K. 1839). Orsova. In Geröllen des Gratzka Baches.

7. *PROSTHESIMA CALCEOLATA* n. sp. (VII. Tafel, 163, *a* Augenstellung, *b* Vorderfuss, *c* Taster des ♂).

♂ Reinschwarz; Vorderleib kaum bemerkbar bräunlich angehaucht. Beine rauchbraun, die Tar-

sen der beiden ersten Paare röthlichgelb, jene der übrigen weniger auffallend, bräunlichroth. Der herzförmige Cephalothorax um etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Die Hüftgelenke der beiden hinteren Fusspaare bräunlichgelb, jene der übrigen Paare braun. Alle Beine mit Ausnahme der Tarsenglieder verstärkt, die Tarsen schlank. Die Tibien der beiden ersten Paare ohne Stacheln, deren Metatarsen, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare; die Tibien der Hinterpaare, so der Metatarsus, unten, mit mehreren Stacheln, die letzteren auch seitwärts bewehrt.

Die Augen sehr flach, wenig opalisirend; die Mittelaugen der vorderen Reihe auf einer kleinen Erhebung, rund, die übrigen Augen unregelmässig in der Form; beide Reihen beinahe gerade, die Entfernungen nahezu gleich; die Mittelaugen der vorderen Reihe kaum etwas weiter von einander, als jene der hinteren Reihe ebenfalls von einander entfernt.

Der Taster sehr charakteristisch; dessen Schenkel verstärkt, bildet unten eine abgerundete Ecke; die Patella mindestens $1\frac{1}{2}$ -mal so lang als dick, die Tibia kaum kürzer, lang behaart, aussen, am Ende ein derber, spitzer, etwas gegen die Deckschuppe gekrümmter Nagel; die Deckschuppe tief-stumpflöffelförmig, behaart; der Geschlechtstheil durch einen nach unten und aussen widerhornförmig gewundenen, starken, breiten Embolus ausgezeichnet.

Maasse, Leib: 5·7, Cepth. 2·4, I. Beinpaar 6·7, II. 5·7, III. 5, IV. 7·8 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Auf dem Blocksberge bei Budapest unter Steinen erbeutet.

8. *Prothesima serotina* (L. K. 1866). Orsova (Allion-Berg). Sommerform, unter Steinen.

9. *Prothesima femella* (L. K. 1866). Wie die vorige Art.

10. *Prothesima conspicua* (L. K. 1866). Güns, Mehadia. Einmal in abgelöstem Rasen an einer Kellermauer erbeutet.

11. *Prothesima bimaculata* (C. K. 1839). Pancsova. Als Frühlingsform auf *Urtica* erbeutet. C. Koch beschrieb die Art nach griechischen Typen, Dr. L. Koch fand jedoch diese in der Sammlung nicht vor, wesshalb er die Art nicht sicher aussprach. Es ist gewiss, dass sie eine Verwandte der *P. conspicua* ist (Cepth. länger als Patella und Tibia IV). ♀ Schwarz; Cephalothorax in der Mitte mit weissen Häarchen; Hinterleib vorne ebenfalls weiss behaart, in der Mitte, zu beiden Seiten je ein schneeweisser Fleck. Die Hüftgelenke der beiden hinteren Beinpaare schwefelgelb, alle Schenkel wie auch die Hüftgelenke der beiden Vorderpaare schwarz, die übrigen Glieder schwefelgelb. Kleine, schlanke Gestalt. Totallänge 5·7 $\frac{m}{m}$.

Epigyne: eine beinahe quadrate Platte, am Grunde zwei ∞ förmige Oeffnungen.

12. *Prothesima petrensis* (C. K. 1839). Alsó-Hámar. Hochsommerform.

13. **PROTHESIMA ALLIONICA** n. sp. (VII. Tafel, 164, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂ von der Seite, *c* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel schmutzigröthbraun; Hinterleib dunkel öhlbraun; Beine licht olivengrün, Tibien und Patellen der beiden ersten Paare rauchbraun; alle Beine schlank, ungewöhnlich lang, das vierte Paar besonders auffallend. Cephalothorax so lang als die Tibia des IV. Beinpaares allein. Brustplatte schön oval, olivenfarben; Maxillen und Lippe ebenso gefärbt.

Die Schenkel verstärkt, sonst schlank; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus desselben Paares unten mit zwei Paar Stacheln; Tibia des zweiten Paares unten mit zwei starken Borsten, Metatarsus wie beim ersten Paar; die Tibien der übrigen Paare, unten mit mehreren Stacheln, die Metatarsen unten und an den Seiten bewehrt.

Hinterleib schmal, beinahe parallel; das untere Spinnwarzenpaar walzig, auffallend lang (beinahe 1 $\frac{m}{m}$).

Die Mittelaugen der hinteren Reihe, gross, oval, gegen einander geneigt, in der hinteren Näherung näher zu einander als die Mittelaugen der unteren Reihe gleichfalls zu einander.

Der Taster lang, schlank, ziemlich kolbig; dessen Patella gestreckt, die Tibia kürzer, aussen, am Ende mit einer Erhöhung, welche plötzlich in einen feinen Dorn ausläuft; Deckschuppe löffelförmig

genügend behaart, am äusseren Rande ausgerandet, unter der Spitze ein seitwärts nach aussen gerichteter, sichelförmiger, feiner und spitzer, braunröthlicher Embolus.

Maasse: Leib 4·9, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 7·8, II. 6, III. 5, IV. 9·5 mm .

♀ Unbekannt.

Bei Orsova auf dem Berge Allion Ende Mai erbeutet. Nach Dr. L. Kocn eine höchst auffallende neue Form.

14. **PROSTHESIMA TRAGICA** n. sp. (VII. Tafel, 165, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, Hinterleib öhlbraun mit anliegender, grober Behaarung. Die Beine dunkelrothbraun, die Schenkel des ersten Paares am Grunde fleckförmig durchscheinend, jene des zweiten Paares weniger, und mit undeutlichem Längsstreif.

Cephalothorax herzförmig mit verengtem Kopftheil, so lang als Patella und Tibia des vierten Beinpaars zusammen. Brustplatte oval, rothbräunlich, behaart. Maxillen eingedrückt, gestreckt, am Ende heller; die Lippe dunkler, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang.

Der Taster derb, dessen Schenkel verstärkt, die Behaarung mit Stachelborsten untermischt, dessen Tarsus etwas kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine in den Schenkeln verstärkt; die Tarsen im Verhältniss zu den Tibien, schlank. Tibien und Metatarsen der beiden Vorderpaare unbewehrt; Tibia des dritten Paares unten und oben mit einem Stachel, jene des vierten Paares, unten, mit zwei Paar langen Stacheln.

Hinterleib gestreckt, etwas niedergedrückt.

Die Augen klein; die Seitenaugen der vorderen Reihe die grössten, oval, nach auswärts divergirend; die hinteren und vorderen Mittelaugen gleichweit von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5 mm .

♂ Unbekannt.

Ein Exemplar im Frühjahr im Gratzka-Thale nächst Orsova erbeutet.

15. **PROSTHESIMA ACCEPTA** n. sp. (VII. Tafel, 166, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib öhlbraun; Hinterleib schwarz mit Öhlbraun angehaucht; Beine öhlgrün, alle Tibien verdunkelt.

Cephalothorax herzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaars zusammen. Brustplatte herzförmig, dunkelöhlbraun, behaart. Die Maxillen eingedrückt, licht öhlgrün; die Lippe etwas dunkler, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster licht öhlgrün, mit abstehenden Borsten untermischt behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine, besonders deren Schenkel, kräftig, die Tarsen schlank, licht öhlgelb. Tibia des ersten Paares unbewehrt, dessen Metatarsus, unten, am Grunde mit einem Stachelpaar, am zweiten Paare ebenso; an den Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare, unten und an den Seiten, mehrere Stachel.

Der Hinterleib verhältnissmässig klein.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen rund, die Seitenaugen unregelmässig geformt; die Mittelaugen der hinteren Reihe flach, gross, unregelmässig geformt, einander sehr genähert.

Epigyne: laut Abbildung, auffallend gross.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·8, I. Beinpaar 6·8, II. 6, III. 4·2, IV. 8·8 mm .

♂ Unbekannt.

Im Juni auf dem Berge Allion nächst Orsova erbeutet. Ich bemerke, dass die Art der *P. Allionica* O. H. nahe verwandt zu sein scheint, der Unterschied ist in der Bestachelung des Metatarsus des ersten Fusspaares ausgesprochen.

16. **Prosthesima nigrita** (FABR. 1775). Fünfkirchen. Durch J. von Frivaldszky gesammelt.

10. GENUS: GNAPHOSA (LATR. 1804).

1. *Gnaphosa lucifuga* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Záh, Parajd, Balánbánya, Tölgyes, Hermannstadt, Mehadia, Orsova, S.-A.-Ujhely, Gyöngyös, Fünfkirchen (hier besonders gross). Sommerform, häufig, besonders in den tiefsten, dunkelsten Lagen von Steinhaufen; ihr Biss dringt leicht durch die Haut, erzeugt einen dumpfen Schmerz und bei Fingern Steifheit, welche 24—36 Stunden lang dauert.

2. *Gnaphosa lugubris* (C. K. 1839). S.-A.-Ujhely. Als Sommerform auf dem Berge «Kopasz» einmal angetroffen.

3. **GNAPHOSA SOROR** n. sp. (VII. Tafel, 169, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, die Beine etwas lichter; der Hinterleib bräunlichgrau, staubig, bei Vergrösserung, mit bräunlichen Hirseflecken bestreut. Grosse, kräftige Form.

Cephalothorax derb, herzförmig, mit dickem Kopffheil, länger als Patella und Tibia des IV-ten Beinpaares zusammen. Brustplatte breitoval, dunkelrothbraun, behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, derb, länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares; die Maxillen sammt Lippe dunkelrothbraun, bilden in ihrer Gesamtheit beinahe einen Kreis; die Lippe $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster rothbraun, an der Spitze dunkler, dicht behaart, dessen Tibia und Tarsus, oben, mit 2—3 in der Behaarung verborgenen Stacheln, das letztere Glied so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig, verhältnissmässig kurz; am Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte ein Stachelpaar; die Tibia unbewehrt; Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachel (oder Paar?), Metatarsus unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; an den übrigen Füßen Tibia und Metatarsus, unten, mehrere Stacheln.

Hinterleib länglichoval, ziemlich convex; Beschuppung mit gesägten Rändern.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen kleiner als die Seitenaugen und etwas weiter von einander als von den seitlichen entfernt; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen unregelmässig geformt, divergiren nach vorne, in der Convergenz näher bei einander als die unteren untereinander; die hinteren Seitenaugen weiter von den unteren Seitenaugen als von den hinteren Mittelaugen entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 14, Cepth. 5·3, I Beinpaar 11, II 10, III 9·8, IV 12·5 $\frac{mm}{\mu m}$.

♂ Unbekannt.

Budapest; durch Johann Pável gesammelt.

4. *Gnaphosa fumosa* (C. K. 1843). Ein ♀ in S.-A.-Ujhely auf dem Berge Kopasz im Juni erbeutet. Diese Spinne wurde sowohl durch THORELL als L. KOCH mit Vorbehalt als *fumosa* (C. K.) bestimmt. Rücksichtlich der Bestachelung der Füße stimmt sie mit *G. lapponum* L. K. überein, unterscheidet sich jedoch durch die Augenstellung.

5. **GNAPHOSA DOLOSA** n. sp. (VII. Tafel, 167, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib dunkler, Beine lichter schmutzig-braungelb; Hinterleib öhlbraun; Spinnwarzen lichter braungelb; Cephalothorax in der Augengegend verdunkelt.

Cephalothorax flachgewölbt, breitherzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen, oben mit spärlicher, schwarzer Behaarung; Brustplatte oval, rothbraun, behaart. Die Mandibeln derb, rothbraun, mit langen, abstehenden, dunkeln Borsten reichlich bedeckt. Die Maxillen rothbraun, eingedrückt, beisszangenartig gegeneinander geneigt, am Ende etwas heller; die Lippe dunkler, breit-oval, reichlich $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster kräftig, rauh; dessen Schenkel oben mit einigen aufrechten, geschwungenen, schwarzen Stacheln, übrigens haarborstig. Die Beine genügend lang, kräftig, mit spärlicher, abstehender Behaarung; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus, unten, innen mit einem Stachel; Tibia des zweiten Paares manchmal unbewehrt, manchmal, unten, mit zwei Stacheln hinter-

einander, Metatarsus bald mit einem Stachel, bald mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln. Am Tarsus der vorderen Beinpaare und auch auf den Metatarsus übergehend eine dichte Scopula.

Hinterleib etwas flach, verbreitert, oben und unten spärlich behaart.

Die vordere Augenreihe leicht eingebogen, die hintere bedeutend ausgebogen; die Mittelaugen der vorderen Reihe kleiner als die seitlichen und weiter von einander, als von den letzteren entfernt; die hinteren Mittelaugen Mandelförmig, mit dem spitzigeren Ende convergirend und hier viel näher zu einander, als die unteren ebenfalls zu einander stehend; die hinteren Seitenaugen von den Mittelaugen um den doppelten Durchmesser geschieden.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 10, Cepth. 4·8, I Beinpaar 12, II 11·3, III 9·6, IV 15·5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, im Ganzen dunkler; dessen Cephalothorax rothbraun. Der Taster mässig kolbig; dessen Patella kaum länger als die Tibia, am äusseren Ende der letzteren ein kurzer, derber, etwas gekrümmter, dunkler Fortsatz; auf dem Schenkel, oben, aufrechte Stachelborsten; Deckschuppe löffelförmig, grob behaart; der Bulbus gelblich, vorne mit einem Knötchen, längs der inneren Seite eine rothbraune Hornleiste, welche unter der Spitze der Deckschuppe in einen leicht geschwungenen, spitzen Embolus ausläuft.

Maase: Leib 10, Cepth. 5·2 $\frac{m}{m}$.

Die Art variirt in der Grösse von 6 bis 10 $\frac{m}{m}$ Leibeslänge.

Bei Orsova im Juni besonders unter abgefallenen Laub und zwischen Steinen ziemlich häufig. Dr. L. Koch hebt ihre Verwandtschaft mit *G. lucifuga* hervor, hält sie aber für neu.

6. *Gnaphosa leporina* (L. K. 1866). Dr. G. SEIDLITZ hat diese Art in Siebenbürgen entdeckt. Ich kenne sie nicht.

7. *Gnaphosa bicolor* (HAHN 1831). Als Sommerform in Alsó-Hámar unter Steinen.

8. **GNAPHOSA SUSPECTA** n. sp. (VII. Tafel, 168, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Cephalothorax röthlichbraun, graulich behaart; die Beine gelblichbraun, röthlich angehaucht; Hinterleib öhlbraun, staubig.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich breitem Kopftheil, etwas länger als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Brustplatte oval, gelblichbraun, behaart. Die Mandibeln verhältnissmässig, am Grunde knieartig vorgewölbt, rothbraun, mit spärlicher, abstehender, borstenartiger Behaarung; die Maxillen gelbbraun. Der Taster derb, dessen Tarsus verdunkelt, die Tibia und Tarsus etwas verstärkt, der letztere etwas kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig; auf dem Metatarsus des ersten Paares, unten vor der Mitte ein langes Stachelpaar, die Tibia unbewehrt; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem, der Metatarsus unten ebenfalls mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe beinahe gerade deren Mittelaugen kleiner, alle ihre Augen rund; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen oval, hinten convergirend und hier näher zu einander, als die vorderen Mittelaugen von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 7·5, Cepth. 3·4, I. Beinpaar 7, II. 6·7, III. 6, IV. 9·8 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni unter Steinen gesammelt. Ich habe diese Art ursprünglich für *G. fumosa* C. K. gehalten, Herr Dr. L. K. hält sie jedoch für selbstständig.

9. **GNAPHOSA MOLESTA** n. sp. (VII. Tafel, 170, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig röthlichbraun; Beine in den Schenkeln licht röthlich-braungelb, die übrigen Glieder dunkel-rothbraun; Hinterleib öhlgrün.

Cephalothorax derb, herzförmig, spärlich behaart mit ziemlich breitem schwärzlichem Randumschlag. Die Brustplatte clyptisch, licht rothbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, kräftig, nicht lang, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit vielen abstehenden Borstenhaaren bedeckt; die Maxillen lichtrothbraun, am Ende heller, im Ganzen kreisförmig; die Lippe zungenförmig, am Grunde verengt, dunkler als die Maxillen, mehr als $\frac{2}{3}$ dieser letzteren lang. Die Beine verhältnissmässig, ziemlich kräftig; Tibia der ersten Paare, unten, am inneren Ende mit einem Stachel, die Metatarsen unten in der Mitte mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren langen Stacheln.

Der Hinterleib mässig behaart, länglich, etwas flach.

Die vordere Augenreihe eingebogen, die hintere ausgebogen; die Seitenaugen der vorderen Reihe viel grösser als die Mittelaugen und viel näher zu den Mittelaugen, als diese zu einander; die Mittelaugen der hinteren Reihe oval, hinten convergirend ihre längere Achse nicht länger, als der Durchmesser der Seitenaugen; die Seitenaugen der hinteren Reihe reichlich um anderthalb Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, diese viel näher unter einander, als die vorderen Mittelaugen ebenfalls unter einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 9, Cepth. 4, I. Beinpaar 8.5, II. 7.5, III. 7, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova unter Steinen gesammelt. Mit *G. suspecta* O. H. nahe verwandt, jedoch auch durch Dr. L. Koch unterschieden.

10. **GNAPHOSA OPACA** n. sp. (VII. Tafel, 171, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, *c* desselben Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel, schmutzig-gelbbraun; Beine öhlgrün; Hinterleib öhlbraun. Kleine Form.

Cephalothorax herzförmig, mässig behaart, mit feiner, etwas rauher Randnath. Brustplatte bräunlich öhlgrün, spärlich behaart. Die Mandibeln ziemlich kräftig, öhlbräunlich, ihre Klaue röthlich, ihr Grund hervorgewölbt, mit wenigen Borsten; die Maxillen im Verhältniss zur Lippe sehr breit, im Ganzen kreisförmig, bedeutend eingedrückt, licht öhlgrünlich; die Lippe verhältnissmässig schmal, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Die Beine ziemlich kräftig, lang, im Tarsaltheil schlank, mit auffallend grober Behaarung; Tibia des ersten Paares unten, am Ende und in der Mitte mit je einem Stachelpaar, Metatarsus, unten, ebenfalls mit einem Stachelpaar, das zweite Beinpaar wie das vorige; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln, welche besonders am Ende des Metatarsus IV quirlförmig gestellt sind.

Der Hinterleib klein, spitzoval.

Die hinteren Mittelaugen nicht oval, aber flach, mit jenen der vorderen Reihe beinahe in ein Quadrat gestellt, welches nur um wenig höher als breit ist; die hintere Reihe stark ausgebogen, die vordere gerade, deren Seitenaugen grösser.

Der Taster ziemlich kräftig und kolbig, dessen Patella länger als dick; die Tibia, kürzer als die Patella, endet aussen in einen derben wolfssohrförmigen Fortsatz; Deckschuppe löffelförmig, ziemlich behaart; der Bulbus licht, einfach, ausgedehnt, unter dem inneren Rande der Deckschuppe etwas vorstehend, am Ende, unter der Spitze der Deckschuppe in einen fingerförmigen Fortsatz endend; längs des inneren Randes der Deckschuppe läuft der feine, rothbraune beinahe borstenförmige Embolus, welcher die Spitze der Deckschuppe erreicht.

Maasse: Leib 5, Cepth. 2, I. Beinpaar 5.5, II. 5, III. 4.2, IV. 6.2 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

S.-A.-Ujhely auf dem Berge «Kopasz» im Juni unter Steinen erbeutet.

11. **GNAPHOSA FALLAX** n. sp. (VIII. Tafel, 173, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig öhlbraun ins Röthliche ziehend; die Beine lichter; Hinterleib öhlbraun mit staubiger Behaarung.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich derbem Kopftheil und spärlicher, staubgrauer Behaarung; Brustplatte breitelyptisch, braun, spärlich, kurz behaart. Die Mandibeln derb, braunröthlich, am Grunde knieartig hervorgewölbt, mit spärlicher; kaum auffallender, borstiger Behaarung, die Klaue röthlich. Die Maxillen gelblichbraun, gegen einander geneigt, breit; die Lippe dunkler, zungenförmig, breit, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Schenkel des Tasters öhlgelblich, dessen Tarsus etwas röthelnd, ziemlich behaart und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich kräftig, grob behaart; Tibia des ersten Paares, unten, am Ende mit schwachem Stachel, der Metatarsus, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachelpaar, Metatarsus wie vor; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe eingebogen, deren Seitenaugen viel grösser als die Mittelaugen; die hintere Reihe stark ausgebogen, deren Mittelaugen oval, klein, hinten dicht convergirend.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·6, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5, II. 4·5, III. 4·2, IV. 6·5.

♂ Unbekannt.

Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni erbeutet.

12. *Gnaphosa exornata* (C. K. 1839). Orsova, Báziás. Sommerform, an sonnigen Stellen zwischen abgefallenem Laub; ungemein rasch. Hinsichtlich ihrer Verbreitung (Sahara, Griechenland, Südtirol) jedenfalls eine interessante Form.

13. *Gnaphosa montana* (L. K. 1866). Central-Karpathen. In der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); durch Dr. L. Koch bestimmt.

14. *Gnaphosa nocturna* (L. 1758). Klausenburg, Hermannstadt, Pancsova, Orsova. Sommerform; besonders unter der Rinde ausgedorrter, starkbeschieener Holzstöcke; ungemein rasch, daher unbeschädigt nur selten zu erhalten.

15. **GNAPHOSA SCHUSZTERI** n. sp. (VIII. Tafel, 172. *a* Augengruppe, *b* Mandibel, *c* Epigyne, *d* Taster des ♂, *e* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib reinschwarz, mit gelblichweissen, atlasglänzenden, gefiederten Schuppen bedeckt; Hinterleib schwarz mit gelblich untermischt, vorne mit halbmondförmigem Fleck, in der Gegend des zweiten Rückenstigma-Paares mit zwei Punkten, ober den Spinnwarzen abermals mit zwei Flecken; sämtliche Zeichnungen gelblichweiss, atlasglänzend; die Schenkel der Beine braunschwarz, alle übrigen Glieder lebhaftgelb; der innere Falzrand der Mandibeln mit einem derben, stumpfen, knotenartigen Zahn.

Cephalothorax herzförmig, Kopftheil bedeutend verschmälert, zugespitzt. Brustplatte spitzoval, pechbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln braun, glatt, glänzend, von der Seite betrachtet birnförmig, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit spärlicher, schwacher Behaarung. Die Maxillen schmutzig-bräunlichgelb, breit, eingedrückt, gegeneinander geneigt, am äussern Rande mit stumpfer Ecke; die Lippe zungenförmig, ziemlich breit, kaum $\frac{2}{3}$ der Länge der Maxillen erreichend. Die Beine schlank, lang, deren Schenkel etwas verstärkt; die Tibia des ersten Paares etwas rauchig, unten mit drei Paar langen, schwachen Stacheln, am Metatarsus, unten — am Ende — ein Stachelpaar; das zweite Paar wie das erste bewehrt; die Tibien und Metatarsen der übrigen Beine unten und seitlich mit einigen schlanken Stacheln.

Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe sehr mässig eingebogen, die Seitenaugen grösser; die hintere Reihe gerade, deren Mittelaugen länglich, querliegend; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen etwas grösser als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·7, II. 4·8, III. 4·9, IV. 7·4 $\frac{m}{mm}$.

♂ Kleiner, schlanker; die Zeichnung des Hinterleibes sehr ausgedehnt. Der Taster dunkel, ziemlich derb; dessen Patella ein wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, mit langen, abstehenden Borstenhaaren; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; von der Seite betrachtet, steht unter der

Spitze der Deckschuppe ein kleines Köpfchen hervor, welches sich -- von unten gesehen -- als gewundener Embolus darstellt.

Maasse: Leib 4·3, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 4·8, III. 4·6, IV. 6·5 $\frac{mm}{mm}$.

Im Juni bei Orsova erbeutet. Sie lebt in trocken liegenden Steinhaufen, ist ungemein rasch, daher schwer zu erbeuten.

? GENUS: 'THYSA (?) KEMPELEN (1867).¹

Syn. Gnaphosa lucifuga WALCK.

Dieses fragliche Genus, welches in den seit 1867 erschienenen systematischen Arbeiten stets nur mit Vorbehalt angeführt wurde, hat sich nach eingehender Untersuchung, welche nach dem Tode des Autors an dem Thiere, welches in das Eigenthum des kaiserl. Hofmuseums in Wien übergang, vollführt wurde, als eine interessante Monstruosität der *Gnaphosa lucifuga* WALCK herausgestellt.

Die Monstruosität betrifft die Augengruppe, deren vordere Mittelaugen fehlen; die übrigen sind minder gut entwickelt.

Das Exemplar wird wie folgt characterisirt: Am inneren Falzrande der Mandibeln eine breite, feingezähnte Platte mit vorspringenden Ecken, jener von *Gnaphosa lucifuga* (WALCK) vollkommen entsprechend.

Der Cephalothorax mit breitem Randumschlag, länger als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; der Kopftheil deutlich abgegrenzt; die Mandibeln so lang als Patella I, so dick, wie der Schenkel I, am Grunde hervorgewölbt; der Metatarsus IV länger als die Tibia. Das untere Spinnwarzenpaar das längste und stärkste.

Die hintere Augenreihe stark ausgebogen, deren Seitenaugen von den Mittelaugen beiläufig so weit, wie von den vorderen Seitenaugen.

Die Epigyne stimmt vollkommen mit jener Form überein, welche Dr. L. KOCH im I. Hefte der «Fam. der Drassiden» Fig. 5 abgebildet hat.

Die Bestachelung ging verloren.

Das schlecht conservirte Exemplar stammt von Erlau.

IV. FAMILIE. DYSDEROIDAE. MORDSPINNEN.

1. GENUS: SEGESTRIA LATR. (1804).

1. *Segestria senoculata* (L. 1758). Mezőhavas (Hargita-Zug), Nagy-Hagymás (Csiker Alpen), Hermannstadt, Mehádia, Alsó-Hámor, Schemnitz. Als Sommerform kenne ich sie nur aus dem Gebirge, wo sie sich bis in die Nadelholzregion erhebt. Besonders unter Rinden abgestorbener Bäume, manchmal unter und zwischen Steinen thätig.

2. GENUS: DYSDERA LATR. (1804).

1. *Dysdera Cambridgii* THOR. (1873). Báziás, Orsova, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár. Sommerform; unter Rinden und in Steinhaufen lebend.

2. *Dysdera Ninii* PAV. (1871). Mehádia. In Felsenritzen. Durch Dr. L. KOCH bestätigt; mit Typen aus Südtirol verglichen, zeigen diese letzteren eine etwas dichtere Punktirung des Cephalothorax.

3. *Dysdera Westringii* CAMER. (1872). Budapest (Rakos) durch Dr. G. v. Horváth gesammelt. Dr. L. KOCH hat die Art revidirt.

4. *Dysdera longitarsis* (DOBL. (1853). Orsova, Mehádia. Sommerform; unter Steinen.

¹ Siehe: O. HERMAN «Über Thysa etc.» in den Verh. der k. k. zool. bot. Ges. Jahrgang 1878 p. 471.

3. GENUS: HARPACTES TEMPLETON (1834).

1. *Harpactes rubicundus* (C. K. 1839). IX. Tafel 199 ♂ vergr., 200 Brustplatte und Mundtheile von unten, 201 Klauensystem, 202 Kopf von vorne). Torda, Szász-Vesszős, Klausenburg, Oláhfenés, Mező-Záh, Gyeke, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Doroszló, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámar, Erlau, Schemnitz, B.-Füred, Budapest, Mehádia. Sommerthier: die gemeinste Dysderoide, welche das ganze Jahr hindurch auch in Wohnungen — besonders ländlichen — vorkommt. Ungemein verwegen und kräftig im Angriffe, wagt sich selbst an *Camponotus ligniperdus*. Hat als „*Dysdera*“ *rubicunda* vielfache Irrthümer herbeigeführt und wird in diesem Werke auf Grund des Klauensystemes und der verticalen Stellung der Mandibeln voraussichtlich endgiltig als echter *Harpactes* eingestellt.

2. *HARPACTES SAEVUS* n. sp. (Tafel VIII. 174, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♀ Vorderleib rauchbraun mit röthlichem Anhauch; Beine röthlichgelb; Hinterleib grau. Schlanke Form.

Cephalothorax herzförmig, etwas erweitert, mit abgerundetem Kopftheil, die Oberfläche ungemein fein gekörnt. Brustplatte röthlichgelb, lang-elyptisch, den Hüften entsprechend ausgerandet. Die Mandibeln senkrecht gestellt, etwas kürzer als Patella I, sonst gestreckt, walzig, dunkel-gelblichroth, mässig behaart. Die Maxillen schmal, gerade, die Einlenkungsstelle (stipes) des Tasters frei sichtbar — gelblichroth; die Lippe von gleicher Färbung, schmal, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster gelblichroth, schlank, gleichmässig, nicht eben dicht behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich lang, schlank, gleichmässig behaart, auf den Schenkeln der beiden ersten Paare, oben, vorne je drei Stacheln, am ersten Paare, oben — am zweiten hintereinander; auf den Schenkeln beider Hinterpaare, oben, vier Stacheln, am dritten gegen das Ende, am vierten gegen den Grund zu; Patella des dritten Paares, oben, am Ende mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden hinteren Paare, unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib lang, walzig.

Die sechs Augen hufeisenförmig gestellt; die zwei vorderen einen halben Durchmesser von einander entfernt; alle Augen opalisirend.

Die Epigyne eine glatte, häutige Fläche, durch nichts ausgezeichnet.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6, IV. 8·7 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker; Cephalothorax schön braunroth. Der Taster sehr charakteristisch gebaut: dessen Schenkel ungleichmässig verdickt, glatt, glänzend, die Patella kürzer als die Tibia, der Tarsus entspricht $\frac{3}{4}$ Theilen der Tibia; am Grunde des Tarsus, sehr kurz gestielt, hängt der kugelförmige glatte, glänzende Bulbus, dessen Embolus derb, etwas nach vorne gerichtet und an den Kanten gezähnt ist.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 9, II. 7·8, III. 6, IV. 9·4 $\frac{m}{m}$.

Orsova (Allion-Berg) Ogradena (Mragonya-Thal) unter Rinden gesammelt. Ist sehr lebhaft und rasch.

IV. UNTERORDNUNG.

T E R R I T E L A R I A E.

Bei dieser Unterordnung erreicht die Fixirung der Wohnung und daher des Jagdgebietes ihren Gipfelpunkt, wie dieses besonders durch die verschliessbaren Wohnungen bewiesen wird, welche uns auch belehren, dass die so wohnenden Formen auf Lebensdauer an einen Punkt gebunden sind.

Da diese Unterordnung hinsichtlich des Reichthums der Formen in den Tropen culminirt, so wird ihre Stelle im Systeme der Spinnenthätigkeit erst dann bestimmt werden können, wenn es uns gelingt,

ausser den Formen selbst, auch noch die nöthigen biologischen Daten zu erwerben. Leider sind wir davon noch weit entfernt.

So viel wissen wir jedoch schon, dass die Fixirung der Wohnung bei den Tubitelarien beginnend, bei den Territelarien culminirt; und wenn wir auf Uebergänge — sei es auch nur muthmasslich — Schlüsse ziehen wollen, so müssen wir dann zur folgenden Ordnung der Laterigraden übergeben. Gewisse Laterigraden, besonders Micrommata, und überhaupt die europaeischen Repräsentanten der Heteropodiden, nähern sich der Form nach gewissen Formen der Territelariae, wogegen es den Anschein hat, dass bei den Territelarien die vollkommene Fixirung der Wohnung nach und nach in Vereinfachung, endlich in eine Adaptirung geeigneter Lauerplätze übergeht, was dann ebenfalls zu den Laterigraden hinüberleiten würde.

1. FAMILIE. THERAPHOSOIDAE. MINIRSPINNEN.

1. SUBFAM. ATYPINAE. KOPFSPINNEN.

1. GENUS: ATYPUS LATR. (1804).

1. *Atypus piceus* (SULZER 1776). Tafel IX, 203 ♂ von oben, 204 dessen Leib von der Seite. Ein schönes ♂ frei herumschweifend, im Juni 1868 zu Mezö-Záh, erbeutet; Wohnungen bei Klauenburg, Torda und Budapest angetroffen. THORELL hält mein Exemplar mit *A. anachoreta* L. K. (AUSSENER) für identisch und zieht auch *A. Sulzeri* BLACKWALL hierher. Ich wünsche hier anzudeuten, dass die Augenstellung hinsichtlich der relativen Entfernungen nach den Beschreibungen und Abbildungen grosse Unterschiede zeigen, u. z.:

- A. Sulzeri* BLACKWALL Die beiden grossen Mittelaugen auf einen Durchmesser von einander entfernt; die beiden grossen Seitenaugen von den Mittelaugen mehr als um einen Radius des Mittelauges entfernt, länglich elyptisch; die beiden hinteren Augen rund, klein, auf Augdurchmesser von einander entfernt.
- Atypus piceus* AUSSENER Die beiden Mittelaugen um ein und um einen halben Durchmesser von einander und noch weiter von dem unteren Seitenauge entfernt.
- Atypus anachoreta* AUSSENER Die beiden Mittelaugen kaum auf Durchmesser-Entfernung von einander, und beinahe eben so weit vom grösseren Seitenauge entfernt.
- Atypus piceus* THORELL Die beiden Mittelaugen nicht ganz auf einen und einen halben Durchmesser von einander entfernt und eben so weit von den grösseren Seitenaugen.
- Atypus piceus* MIHI Die beiden Mittelaugen auf doppelten Durchmesser von einander, und kaum auf Durchmesser-Entfernung von den Seitenaugen.

Daraus folgt, dass THORELL's *Atypus piceus* mit *Atypus piceus* AUSSENER übereinstimmt; *Atypus Sulzeri* BLACKWALL hingegen dem *Atypus anachoreta* AUSSENER entspricht; mein *Atypus* dagegen keiner dieser Formen beigezählt werden könnte.

THORELL vermuthet Uebergänge. Ich für meinen Theil wünsche blos zu bemerken, dass die relativen Entfernungen der Augen nebst den Genitalien die treuesten und beständigsten Charactere abgeben, und ich mich mit einer so bedeutenden Schwankung nur schwer befreunden kann. Ich gestehe aber auch, dass ich mich zur Entscheidung der Sache nicht berufen fühle, weil ich dafür halte, dass diese nur durch Vergleichung der Typen und nicht auf Grund von Beschreibungen und Abbildungen gefällt werden kann.

II. SUBFAM. TAPINOCEPHALI. MINIRSPINNEN.

2. GENUS: NEMESIA SAV. et AUD. (1825.)

1. **NEMESIA PANNONICA** n. sp. (VIII. Tafel. 175. *a* Augengruppe, *b* Vorderfuss des ♂, *c* Klaue, *d* Taster des ♂).

♂ Fuchsröth. im Ganzen ins Gelbliche ziehend. Cephalothorax ziemlich spitz-herzförmig, mit kleinem Kopftheil, \cap förmiger Rückengrube; der Kopftheil gut abgegrenzt; aus der Rückengrube ziehen der Lage der Beine entsprechende Strahlen: von der Seite betrachtet ist die Rückenlinie horizontal, durch die Rückengrube vertieft, hinter dieser bogenförmig abfallend. Die Brustplatte elyptisch, mässig convex, gelblichroth, mit dichter, jedoch nicht zottiger Behaarung. Die Mandibeln viel schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaars, so lang als der Metatarsus dieses Paares, parallel, gegen das Ende zu büstenförmig gelbroth behaart, am Ende mit fünf ziemlich langen, dünnen, rechenförmig nach vorne gestellten Grablamellen. — von der Seite betrachtet sind die Mandibeln etwas nach vorne gerichtet und schwach bogig gewölbt: ihre Klaue ist braunroth, stark, nicht kürzer als der Stock, nach hinten einschlagbar. Die Maxillen vollkommen hüftenartig, an der inneren Kante zottig behaart, röthlichgelb: die Lippe klein, halbkreisförmig. Die Beine lang, kräftig, in den Tarsen schlank, ihre Bewaffnung ist sehr bedeutend. Die Schenkel, oben, mit 5–6 Stacheln: die Tibia des ersten Paares verdickt, am Ende, unten, mit einem gewaltigen, nach vorne starrenden und nach oben gesshwungenen Stachel, dahinter noch zwei Paar, seitlich noch je zwei Stacheln: die Tibia des zweiten Paares, vorne, unten mit drei, dann noch mit zwei Paar Stacheln, jene des dritten Paares mit drei Paar Stacheln, so auch jene des vierten Paares; die Tibia des dritten Paares auch oben und seitlich, jene des vierten Paares nur seitlich bestachelt. Die Metatarsen überall dicht bestachelt, die Tarsen unbewehrt, jene der beiden ersten Beinpaare mit Scopula, welche auch auf den Metatarsus übergeht.

Der Hinterleib röthlichgelb, mit anliegender, kurzer, goldig-glanzender Behaarung, welche mit zahlreichen braunen, hervorstehenden Borsten untermischt ist. Das obere Spinwarzenpaar kräftig, cylindrisch, zweigliedrig, das Endglied sehr kurz; das untere Paar sehr klein, kaum auffallend.

Die Augen auf gemeinsamer, brauner Erhöhung: die beiden mittleren so gross wie die vorderen seitlichen, die übrigen kleiner: die mittleren um ihren Durchmesser von einander und um etwas weniger von den vorderen Seitenaugen entfernt; der durch diese vier Augen gebildete Bogen ist so beschaffen, dass eine unter den Mittelaugen gezogene Linie die vorderen Seitenaugen tangiren würde; die hinteren Seitenaugen langelyptisch, beiläufig um den kleinen Durchmesser von den vorderen Seitenaugen entfernt; die hinteren mittleren Augen rund, von den Mittelaugen beiläufig auf Halbmesser-Entfernung und mit den hinteren Seitenaugen beinahe in Berührung: die unteren Seitenaugen so weit vom Stirnrande entfernt, als die Augengruppe hoch ist.

Der Taster fussförmig, kräftig; dessen Schenkel, oben, am Ende mit fünf Stacheln; die Tibia, oben, am Ende mit drei lamellenförmigen Stacheln, welche im Baue jenen der Mandibeln entsprechen und mit diesen wahrscheinlich die gleiche Bestimmung haben: das Endglied ist mehr Tarsus als Deckschuppe, kurz, kaum ein Drittel der Tibia, oben, vorne mit 8–10 Stacheln bewehrt: der Bulbus angehängt, zwiebförmig kurzgestielt, in eine lange sehr feine Spitze auslaufend.

Maasse: Leib 10, Cepth. 5, I. Beinpaar 12·5, II. 11·5, III. 10·6, IV. 16 μ m.

Zimony (Semlin) im Vorsommer umherschweifend angetroffen. Lebensweise unbekannt.

2. **Nemesia Sauvagesii** (DORTH s. 1794). Budapest (Farkasvölgy = Wolfsthal?) durch Johann Pável erbeutet. Sonach wäre nicht Wippach bei Görz (AUSSENER), sondern derzeit Budapest der bekannte nördlichste Punkt der Verbreitung dieser merkwürdigen Spinnen: ich muss aber bemerken, dass es mir bis jetzt nicht gelingen wollte die Art durch neue Funde zu bestätigen, und es hat mich nur die ausserordentliche Pünktlichkeit und Verlässlichkeit des Sammlers unserer Austalt (National Museum) bewogen auf die Behandlung einzugehen.

II. SECTION.

DIOTRICEÆ.

V. UNTERORDNUNG.

LATERIGRADAÆ.

Eine Folge des Baues der Beine ist es, dass sich die Formen dieser Unterordnung nach vorrück- und seitwärts zu bewegen im Stande sind.

Das Spinnen und Weben beginnt hier also schon sichtlich in den Hintergrund zu treten und obwohl wir hier noch ein wohl entwickeltes Zwei-Klauensystem antreffen, ist dasselbe nicht mehr Hauptbedingung der Erhaltung, sondern nur ein nebensächliches Hilfsmittel.

Das Gewicht fällt auf die Eigenthümlichkeit der Bewegung.

Die *ruhende* Beute zu beschleichen, diese mit den horizontal gehaltenen, sichelförmig geschwungenen Vorderbeinen zu umklammern, das ist die echte Art und Weise der Laterigraden, womit sie in das System der Spinnenthätigkeit eingreifen.

Wir finden wohl noch Wohnungen (siehe Diaea I. Band, Tafel III, 61), aber die meisten Formen begnügen sich schon mit Schlupfwinkeln, wie sie der Zufall eben bietet, sie richten ihre Angriffe also schon umherschweifend gegen die Beute.

In ihrer Thätigkeit ist diese Unterordnung schon sehr frei, da sie von Punkt zu Punkt fortwandernd (Fadenschiessen) sofort ihrer Nahrung nachgehen kann.

Hinsichtlich der Verbreitung gehören diese Formen überwiegend den Niederungen an und nur wenige steigen bis über die Baumvegetation hinauf.¹

Die Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen gesichert, da es gewiss ist, dass die Weibchen das Ausschlüpfen der Jungen abwarten.

I. FAMILIE. HETEROPODOIDAE. FUSSSPINNEN.

I. GENUS: MICROMMATA LATR. (1804).

1. *Micrommata virescens* (Cl. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Rakamaz, Alsó-Hámar, Csorba (See), Grosswardein, Fünfkirchen und noch mehrere Orte. Frühjahrs- und Sommerform, welche bis in die Nähe des Krummholzes in die Höhe geht, jedoch in den Niederungen, im hohen Pflanzenwuchs am häufigsten angetroffen wird. Die Form, welche C. Koch «Arachniden» XII. p. 90, Tafel 417, Fig. 1021 unter dem Namen *Sparassus ornatus* beschrieben und abgebildet hat, THORELL jedoch als Art bezweifelt, kommt bei Klausenburg nicht selten vor. Ich fand sie stets unentwickelt, und nur ♂, halte sie bestimmt für das junge Männchen von *M. virescens*. (Cl.)

¹ PAVESI «Ragni del Cantone Ticino» p. 116 fund *Thanatus Arctarius* 2200 hoch.

2. GENUS: PHILODROMUS. WALCK (1825).

1. *Philodromus aureolus* (Cl. 1757). Sehr verbreitet; ausschliesslich Pflanzenthier, welches den Sonnenschein liebt.

2. **PHILODROMUS PELLAX** n. sp. (Tafel VIII, 176, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

? Vorderleib blass röthlichgelb; Beine blass grünlichgelb; Hinterleib blass gelblichweiss. Die ganze Oberfläche bei Vergrösserung wie mit Kohlenstaub bestreut.

Cephalothorax herzförmig, mit erweitertem Kopftheil, in der Mitte bandartig breit gelichtet. Die Brustplatte herzförmig, schmutzigweiss, wie mit Kohle bestäubt. Die Mandibeln und überhaupt die Mundtheile gelblichweiss. Der Taster grünlichgelb, sehr leicht, am Tarsus mit einigen dunklen Borsten, nicht länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank; auf den Schenkeln, oben, wenig Stacheln, auf den Tibien und Metatarsen, unten und seitlich einige schlanke Stacheln.

Hinterleib flach, länglich, in der Mitte am breitesten, hinten zugespitzt.

Die vordere Augenreihe mehr, die hintere weniger ausgebogen, die letztere viel länger; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die unteren Seitenaugen mit den hinteren mittleren in ein nach hinten verengtes Trapez geordnet; die Seitenaugen der hinteren Reihe näher zu den mittleren, als diese zu einander.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 5·2, Cepth. 1·9, I. Beinpaar 7·8, II. 10, III. 6·9, IV. 6·4 $\frac{m}{mm}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova im Gratzkathale im Grase. Dr. THORELL schreibt mir, er kenne die Form auch aus Schweden.

3. *Philodromus poecilus* (THOR. 1870—73). Doroszló, Neusatz, Rakamaz, Budapest und noch von mehreren Punkten. Ueber dessen Mimicrismus siehe biologisches System im II. Bande, so auch im ersten Bande «Gestalt und Färbung».

3. GENUS: THANATUS C. K. 1837.

1. *Thanatus oblongus* (WALCK. 1802). Szász-Vesszős, Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Stuhlweissenburg, Komjáti. Schon im Frühjahr geschlechtsreif; gehört zu den fleissigsten Luftschildern; höchst listig und verschlagen.

2. *Thanatus formicinus* (Cl. 1757). Klausenburg, Doroszló, Kaschau, Veszprém, Budapest. Auf sterilen Stellen und in der Nähe von Ameisenhaufen, nicht eben häufig; überwintert bestimmt, da er durch Dr. G. v. HORVÁTH im strengsten Winter aufgefunden wurde.

II. FAMILIE. THOMISOIDAE. ARMSPINNEN.

1. GENUS: MONAESES THOR (1869—70).

1. *Monaeses cuneolus* (C. K. 1838). Klausenburg, Doroszló, Pancsova, Tokaj, Budapest. Frühlings- und Sommerform; am liebsten an sonnigen Waldrändern im Grase.

2. GENUS: THOMISUS (WALCK. 1805).

1. *Thomisus onustus* WALCK. 1805. Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Fünfkirchen, Budapest. Nicht eben selten. Dessen Eigenschaften im allgemeinen und systematischen Theile reichlich abgehandelt.

3. GENUS: MISUMENA LATR. (1804).

1. *Misumena vatia* (CL. 1757). In den Niederungen weit verbreitete Art, welche aber auch in der Nadelholzregion vorkommt.

2. *Misumena truncata* (PALL. 1772). Klausenburg, Nyárad-Szereda, Hermannstadt, Palánka, Orsova, Budapest. Diese Art scheint für Stachelbeersträucher, so auch Rosensträucher eine besondere Vorliebe zu besitzen.

3. *Misumena villosa* (WALCK. 1837). Güns. Budapest. Komjáti. Aus üppigen Pflanzenwuchs der Niederungen bekannt.

4. GENUS: DIAEA THOR. (1869—70).

1. *Diaea globosa* (FABR. 1775). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mező-Záh, Palánka, Pancsova, Orsova, Bázias, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár, Budapest. Frühjahrs- und Vorsommerform, welche besonders die Schirme der Doldenpflanzen liebt.

2. *Diaea tricuspidata* (FABR. 1775). Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Mehadia. Besonders auf üppigen Wiesen zu treffen.

3. *Diaea capparina* (C. K. 1845). Eine Form, welche Dr. Rosenhauer 1844 im «Banate» gesammelt hat. Mir unbekannt.

5. GENUS: XYSTICUS (C. K. 1835).

1. *Xysticus impavidus* THOR. (1871). Klausenburg, Mező-Záh, Alsó-Dabas. Sommerform; im Gesträuche. Dürfte wohl mit Dr. L. Koch's *X. luctator* identisch sein, welcher letzterer dann die Priorität (1870) hätte.

2. *Xysticus cristatus* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Medgyes, Szász-Vesszös, Doroszló, Palánka, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Schemnitz, Grosswardein, Fünfkirchen, Ungvár. Frühjahrs- und Sommerform; mit der folgenden Art übereinstimmend.

3. *Xysticus Kochii* THOR. (1871). Von zahlreichen Punkten bekannt. Auf staubigen Wegen, Gesträuchen, Pfählen u. s. w. umherschleichend; höchst gewandt im Anschlich, benützt sehr umsichtig Deckungen um der Beute beizukommen.

4. *Xysticus lateralis* (HAHN. 1831). Doroszló, Fünfkirchen. Sommerform.

5. *Xysticus sabulosus* (HAHN. 1831). Klausenburg. Mir weniger bekannt.

6. *Xysticus bifasciatus* C. K. 1835. Doroszló, Mehadia und Orsova. Mir weniger bekannt.

7. *Xysticus Ulmi* (HAHN. 1831). Doroszló. Besonders auf Weiden am Rande der Sümpfe; scheint für solchen Aufenthalt eine besondere Vorliebe zu besitzen.

8. *Xysticus perogaster* THOR. (1871). Veszprém. Als Herbstform ausschliesslich auf Schlehdorn an Wegrändern erbeutet.

9. *Xysticus marmoratus* THOR. (1875). Rákos-Palota. Im Grase. Wurde durch THORELL nach süd-russischen Exemplaren beschrieben.

10. *Xysticus robustus* (HAHN. 1831). Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Disteln. Die Identität mit *fucatus* (WALCK) ist noch fraglich und bin ich nicht im Stande dieselbe zu entscheiden.

11. *Xysticus acerbus* THOR. (1871). Illok, Pancsova, Orsova, Ogradena, Bázias, Grosswardein, Budapest. Auf Blössen der Gesträuche im Grase, manchmal auf abgestorbenen Disteln.

12. *XYSTICUS FRATER* n. sp. (Tafel VIII, 177, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, IX. Tafel, 205 ♀ von oben).

♀ Vorderleib schön bräunlichschwarz; Hinterleib schön gelblich lichtgrau, schwarz gesprenkelt, so, dass manchmal die, diesem Genus eigenthümliche gesägte Zeichnung zum Vorschein kommt. Die

Schenkel der beiden vorderen Beinpaare schön bräunlichschwarz, die Tarsen gelblichroth, am Ende schwarz geringelt; die Tibien beider Hinterbeinpaare schön gelblichroth, am Ende mit einem Ring; die Patellen und Tibien dieser Paare schön braun, mit lichtem, gelblichweissen Längsstreif (auf dem dritten Fusspaar am schärfsten und doppelt), die Tarsen wie auf den ersten Paaren. Das Gesicht licht, längs der vorderen Augenreihe ein gelblichweisses Querband; ober dem Stielehen beginnt ein breites, gelblichweisses Mittelband, welches sich bald in zwei Aeste theilt, welche gabelförmig bis zu den hinteren Augen reichen: hinter den hinteren Mittelaugen drei verwaschene, lichte Längsstrichelchen, welche manchmal die Gabel ausfüllen. Die Mandibeln am Grunde dunkelbraun, an der Spitze gelblichweiss. Die Brustplatte gelb und braun schäckig. Die Hüften besonders zierlich: lichtbraun, am Ende schön weiss eingefasst, am Grunde mit mehreren lichten Längsstrichelchen. Der Taster kurz, dessen braungelber Tarsus verdünnt, der ganze Taster wenig behaart. Die beiden vorderen Beinpaare kräftig, lang: die beiden Hinterpaare kürzer und schwächer. Auf dem Schenkel des ersten Beinpaares, oben, drei aufrechte Borsten in etwas schiefer Reihe, die Tibia, unten, mit vier, der Metatarsus ebendort mit drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib breitoval, nur wenig länger als breit, hinten zugerundet.

Die vordere Augenreihe wenig, die hintere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein etwas breiteres als hohes Rechteck gestellt; die Seitenaugen beider Reihen grösser als die mittleren, die vorderen grösser als die hinteren: die hinteren Seitenaugen weiter von den hinteren Mittelaugen als von den vorderen Seitenaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 6, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 7·5, II. 7·6, III. 5, IV. 5·1.

Palánka; als Frühlingsform im Grase einer Waldblösse erbeutet.

13. *Xysticus praticola* C. K. (1837—8). Doroszló auf Grasplätzen.

14. *Xysticus horticola* (C. K. 1837.). Hermannstadt. Bei Sill sub. *Thomisus horticola* C. K. angeführt.

15. *Xysticus? devius* (C. K. 1845). Aus dem «Banát» durch C. Koch beschrieben. Scheint mir eine auffallendere Farbenvarietät von *Misumena vatia* (Cl.) zu sein.

16. *Xysticus? cerinus* (C. K. 1845). Wie die vorige Art.

VI. UNTERORDNUNG.

C I T I G R A D A E.

Trotzdem die Beine ohne Unterschied das Dreiklassensystem weisen, tritt das Weben in den Hintergrund, was auch dadurch charakterisirt wird, dass bei den typischen Formen dieser Unterordnung (*Lycosoidae*) hin und wieder schon eine Verkümmernng der Webeklaue beobachtet werden kann. Die verhältnissmässige Entwicklung der Gehwerkzeuge hat die Befähigung zu raschem Laufe, überhaupt rasche Bewegung zur Folge, und macht die Formen dieser Unterordnung zu *beutesuchenden Jägern*.

Die typischsten Formen sind derartig unstät, dass selbst die zur Sicherung der Generationsfolge gehörigen Momente sie nicht an einen Ort fesseln: das Weibchen trägt die in ein Gewebe gehüllten Eier fortwährend mit sich, ebenso wie später die ausgeschlüpften Jungen auf seinem Rücken, so lange, bis diese ihr Leben selbstständig zu erhalten vermögen.

Wir finden wohl auch hier Wohnungen (*Trochosa*): aber diese folgen nicht aus der speciellen biologischen Richtung dieser Unterordnung, sondern sie folgen aus den Umständen, unter welchen diese Formen leben, wo ihre Sicherheit an das Vorhandensein einer Wohnung geknüpft ist (*Trochosa infernalis* in der Steppe, *Trochosa cinerea* auf Flussgeröllen).

Diese Wohnungen knüpfen diese Formen einigermaßen an die Territelarien (biologisch). Hinsichtlich der Organisation finden wir Anklänge an die Tubitelarien (Zora), und wieder an die Laterigraden (Oxyopes mit Micrommata).

Die ruhende oder umherschweifende Beute aufzusuchen, sie offen anzugreifen, wenn sie flüchtet, oder die Annäherung an dieselbe erschwert ist, sie mit einem Sprunge zu überfallen: dieses ist die Art und Weise dieser Formen.

Das Weben als Hilfsmittel bei der Ernährung, tritt gänzlich in den Hintergrund: das Gewicht fällt auf die Bewegung.

Mit einigen Ausnahmen begnügen sich diese Formen mit solcher Unterkunft, wie sie eben der Zufall gewährt; sie schweifen daher frei umher.

Hinsichtlich der Einwirkung sind sie — obzwar eigentlich an die Scholle gebunden — in horizontaler Richtung gänzlich frei.

Von der Scholle der Niederungen bis zum ewigen Schnee der Alpen überall finden wir Repräsentanten dieser Unterordnung; ihren Formenreichthum entfaltet sie jedoch in den Niederungen.

Auf trockenem Boden, an Gewässern, auf den Gewässern, überall finden wir Citigraden, deren Artreihen Luftfahrten unternehmen, daher in grossem Umkreise wirken.

Die Sicherung der Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen besorgt.

1. FAMILIE. LYCOSOIDAE. WOLFSSPINNEN.

1. GENUS: AULONIA C. K. (1848).

1. *Aulonia albimana* (WALCK. 1805). Doroszló. Die jüngere Generation beginnt schon an schönen Märztagen mit dem Fadenschliessen: sie liebt ihre Luftschifferkünste besonders auf der Spitze der Pfähle längs der Gewässer zu betreiben, wo sie meist in Gesellschaft angetroffen werden kann.

2. GENUS: LYCOSA LATR. (1804).

1. *Lycosa amentata* (CL. 1757). Eine der gemeinsten Arten, welche sowohl im Frühjahre als auch im Herbste angetroffen wird. Scheint die Type des obscuren Namens «*Lycosa saccata*» zu sein, welcher in der Systematik so viel Verwirrung verursachte, da er auf alle kleineren Lycosoiden passt. Ihre jüngere Generation ist sehr fleissig beim Luftschiffen.

2. *Lycosa lignaria* (CL. 1757). Sommerform, welche in höheren Lagen und wie es scheint, auch hochalpin vorkommt. Ich kenne sie aus Holzschlägen in Alsó-Hámar, und halte jene Art, welche in den Central-Karpathen selbst auf der Krivanspitze vorkommt, jedoch dort zwischen den Blöcken kaum zu erbeuten ist, für *L. lignaria* (CL.). Ihr Eiersack ist grünlichblau.

3. *Lycosa lugubris* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Doroszló, Apatin, Orsova. Als Frühjahrsform bisher nur in den Niederungen angetroffen.

4. *Lycosa monticola* (CL. 1757). Doroszló, Mehadia, Tokaj, Alsó-Hámar, Kriván (unterm Gipfel), Lykanka. Obwohl auch in der Ebene vorhanden, ist diese Art doch vorwiegend Gebirgsform, welche weit über die Baumgrenze emporsteigt.

5. **LYCOSA PROFUGA** n. sp. (VIII. Tafel, 181, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♂ Vorderleib schwarz, mit weisslichen Härchen; der Hinterleib mit staubgrauer Behaarung; die Schenkel der beiden vorderen Beinpaare vom Grunde an bis zur Mitte schwarz, die übrigen Glieder lebhaft hell-braungelb, die beiden Hinterpaare ganz bräunlichgelb. Die Beine schlank, lang.

Der Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, behaart. Die Hüften der hinteren Beinpaare bräunlichgelb, jene der Vorderpaare schwarz mit bräunlichgelb

gemischt. Die Mandibeln schwarz, ganz am Ende in geringem Grade bräunlichgelb; die Maxillen braunlichgelb. Die Tibia des ersten Beinpaars mit vier, der Metatarsus mit drei Paar langen, schlanken Stacheln; das zweite Paar desgleichen. Der Hinterleib klein, verschmälert.

Die Stirne schmutzig-rothgelb. Die zweite Augenreihe länger als die vordere, die Augen der letzteren sehr klein, gleichgross; die Augen der zweiten Reihe gross, etwas weiter als um ihren Durchmesser von einander; die Augen der dritten Reihe etwas weiter von einander, als von den Augen der zweiten Reihe.

Der Taster schwarz, dessen Tibia etwas länger als Patella und ziemlich verdickt; die Behaarung lang, abstehend; die Deckschuppe niedergeneigt, spitz-löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet, zeigt einen schwarzbraunen sattelförmig eingedrückten Bulbus, dessen rückwärtige Partie beinahe kegelförmig hervorsticht.

Maasse: Leib 5, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 7, II. 6·5, III. 5·5, IV. 8·8.

♂ Unbekannt.

Die ungemein rasche, hüpfende Art erbeutete ich auf der Hutweide zwischen Tokaj und Rakamaz, u. z. im Juni.

6. *Lycosa proxima* C. K. (1848). Doroszló. Frühjahrsform in den grasigen Rändern der Sümpfe. Dr. Thorell kennt sie aus der Umgegend von Rom; scheint also nach Süden zu incliniren.

7. *Lycosa prativaga* L. K. (1870). Apatin, Tokaj. Als Sommerform erbeutet.

8. *Lycosa anulata* Thorell (1871). Doroszló. Sumpfränder. Dr. Thorell hat die Art auf französische und italienische Formen begründet; scheint also südlich zu sein.

9. *LYCOSA POECILA* n. sp. (VIII. Tafel, 178, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Epigyne.)

♀ Vorderleib braun; das Augenfeld schwarz; Rand des Cephalothorax mit breiter, gelblicher Einfassung, welche auf der Stirne zusammentrifft, ober dem Stielchen dagegen unterbrochen ist; vom Stielchen an beginnt ein Mittelstreif, der vor dem Augenfeld verschwindet; Beine schlank, rothgelb, das vierte Paar sehr lang; alle Glieder mit dichten, ungleichrandigen, braunen Ringen geziert. Hinterleib öhlbraun, vorne mit gelblichem Spindelstrich; die Bauchseite schmutzig-gelblich.

Cephalothorax länglich, beinahe prismatisch; die Mandibeln röthlichgelb, von der Seite besehen gegen die Maxillen gedrückt. Die Brustplatte elyptisch, gelb, dicht behaart. Der Taster gelblich, mit wenigen, sehr verwachsenen Flecken, mässig behaart, auf jedem Gliede einige Stachelborsten, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, fein endend; die Tibia des ersten Paares, unten ganz am Ende, mit zwei kurzen, in der Mitte und gegen den Grund zu je ein Paar sehr langen Stacheln, der Metatarsus ebenso; das zweite Beinpaar ebenso, jedoch die Tibia auch an der inneren Seite mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib elyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerade, etwas kürzer als die mittlere, ihre Mittelaugen etwas vergrössert, so weit vom Stirnrande wie von der mittleren Reihe; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, auf anderthalb Durchmesser von einander entfernt; die beiden Augen der hinteren Reihe kleiner als die vorigen, viel weiter von einander als von der letzteren Reihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 6, Cepth. 3·1, I. Beinpaar 9, II. 8·3, III. 8, IV. 13 $\frac{m}{m}$.

♂ unbekannt.

Szász-Vesszós, Körös-Enge, Apatin, Lucsivna, S.-A. Ujhely. Das hübsche Thierchen fällt durch seine Behändigkeit auf und liebt feuchtere Wiesengründe.

10. *LYCOSA FARINOSA* (VIII. Tafel, 179, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib braun mit weisslicher Behaarung, welche auch das Augenfeld bedeckt; der Hinterleib braun, mit schmutzigweisser Behaarung, welche gegen das Ende zu einige \wedge gestaltete Winkelflecken bildet; die Bauchseite braun, schmutzigweiss behaart; die Beine röthlichbraun mit schmutzigweisser Behaarung, verwachsen fleckig und derb.

Cephalothorax mässig prismatisch, vorne abgerundet; die Wangen etwas gewölbt. Die Brustplatte breit, herzförmig, röthlichbraun, glänzend, spärlich behaart; die Mandibeln am Grunde schmutzig gelbweiss, am Ende gebräunt. Der Taster mit viel gelb, und verwaschen gefleckt; dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaars, unten, mit drei Stachelpaaren, der Metatarsus desgleichen.

Hinterleib länglich clyptisch, genügend hoch. Die vordere Augenreihe so lang als die mittlere, um wenig weiter vom Stirnrande als von der mittleren Reihe, ihre Augen gleichgross; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, reichlich auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden Augen der hinteren Reihe etwas kleiner, weiter von einander als von den Mittleren.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 10, Cepth. 4.3, I. Beinpaar 9, II. 8.6, III. 8, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, mit längeren, kräftigen Beinen. Die Behaarung des Cephalothorax bildet ein Mittelband von Augenbreite, die Farbe ist schmutzigweiss, das Band ist braun begrenzt; auf dem Hinterleib oben ein gleiches Band; in der Behaarung ist viel schmutzig-rothgelb, was die Färbung erdfarben erscheinen lässt. Der Taster dunkel; dessen Patella etwas länger als die Tibia; die Deckschuppe löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet zeigt einen einfachen Bulbus, von unten betrachtet, weiset der Bulbus eine quere Windung; am äusseren Rande der Deckschuppe ist ein kleiner, etwas gebogener Stachel zu sehen.

Maasse: Leib 8, Cepth. 4.4, I. Beinpaar 10.3, II. 9.9, III. 9.5, IV. 12.

Das einzige Paar habe ich auf den morastigen Ufern der Sümpfe von Doroszló erbeutet. Die Beschaffenheit der Backen weiset diese Form gewissermassen zu Tarentula.

11. **LYCOSA FESTINANS** n. sp. (VIII. Tafel 180, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Vorderleib braun, in der Gegend der Mittelritze licht; die Beine schlank, lang, röthlichbraun mit zahlreichen Ringflecken; der Hinterleib braun, vorne mit kurzem Spindelstrich.

Kopftheil prismatisch, Thoraxtheil etwas erweitert; das Augenfeld dunkel, die Backen ein wenig lichter. Die Brustplatte breit, herzförmig, dunkel rothbraun, spärlich weiss behaart. Die Mandibeln am Grunde verwaschen bräunlichgelb, am Ende verdunkelt. Der Taster bräunlichgelb mit zahlreichen bräunlichen Ringflecken, ziemlich behaart mit wenig Borsten; dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaars unten mit drei Paar-, seitlich mit zwei Stacheln; der Metatarsus unten mit drei Stachelpaaren; das zweite Paar desgleichen; die am Ende der Glieder stehenden Stacheln kurz, die übrigen lang, fein.

Der Hinterleib breit-clyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerade, ihre Augen klein, diese Reihe kürzer als die mittlere, vom Stirnrande so weit als von der Mittelreihe entfernt; die beiden Augen der zweiten Reihe gross, mehr als einen Durchmesser von einander entfernt; die hinteren Augen kleiner, viel weiter von einander als von den Mittelaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5.8, Cepth. 2.6, I. Beinpaar 7.8, II. 7.3, III. 7, IV. 11.4.

♂ Unbekannt.

Als Frühjahrsform an sumpfiger Stelle bei Doroszló gefunden.

12. **LYCOSA EXORNATA** n. sp. (VIII. Tafel, 182, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Vorderbein).

♂ (junior). Cephalothorax mit gelblichweisser Behaarung, welche ein breites Mittelband und eine ziemlich breite Einfassung bildet; Hinterleib schwärzlichbraun, auf der Oberfläche eine auffallende, vorne ästige, hinten gezackte Zeichnung aus gelblicher Behaarung gebildet; die Bauchseite schmutziggelb; Schenkel, Tibia und Patella dunkel; der Schenkel etwas gefleckt, jener des ersten Beinpaars mit lichtem Längsstreif; die Tarsen schmutzig-röthlichgelb.

Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil mässig erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, glänzend, spärlich behaart. Die Mandibeln bräunlichschwarz, am Grunde mit schmutzig-röthlichgelber Behaarung. Der Taster schmutzig-rothbräunlich, dessen Schenkel dunkel gefleckt, dessen Tarsus etwas

kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Tibia und Metatarsus des ersten Beinpaares, unten mit je drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib langeiförmig, hinten etwas zugespitzt. Die vordere Augenreihe sichtlich eingebogen, die Mittelaugen etwas grösser; die Augen der Mittelreihe gross, beiläufig auf Durchmesser-Entfernung (eher mehr) von einander; die hinteren Augen etwas kleiner, weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: unentwickelt.

Maasse: Leib 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 6, II. 5·8, III. 5·5, IV. 9·5 *mm*.

♂ (junior). Noch lebhafter gefärbt mit schärferen Zeichnungen.

Die Exemplare hatten die dritte Häutung hinter sich. Mit Rücksicht auf die aussergewöhnliche Färbung und die Beschaffenheit der vorderen Augenreihe, wagte ich es die Art zu beschreiben.

Fundort: Rákos bei Budapest.

3. GENUS: TARENTULA SUND. (1833).

1. *Tarentula radiata* (LATR. 1817). Bei Komjáti durch Dr. G. v. Horváth erbeutet. Das Exemplar entspricht der Varietät *γ*, welche Thorell angeführt hat.

2. *Tarentula inquilina* (CL. 1757). Alsó-Hámar, Budapest, Szász-Vesszős. Stellenweise häufig; scheint für kalkige Vorgebirge eine Vorliebe zu haben: gräbt oft unter flach aufliegende Steine Höhlen und setzt an deren Mündung den Eiersack der Sonnenwärme aus.

3. **TARENTULA SOLITARIA** n. sp. (Tafel VIII. 183, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Erdbraun. Auf dem Cephalothorax ein vom Stielchen kommendes, in der Gegend der Mittelritze erweitertes, schmutziges Mittelband, welches dann auf das Augenfeld und die Backen übergeht; eine gleiche, am inneren Rande ausgezackte Randeinfassung ebenfalls vorhanden; der Hinterleib mit vielem Erdgelbgrauen gemischt, braun; die Bauchseite erdgrau; die Beine gelblich erdgrau, die Schenkel oben und seitlich braun gewölkt; die Mandibeln am Grunde gelblich erdgrau, am Ende gebraunt.

Cephalothorax derb, dessen Kopftheil erweitert, abgerundet, bedeutend backig. Die Brustplatte breit, herzförmig, braun, ziemlich behaart. Der Taster wie die Beine gefärbt, reich behaart, dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Beine kräftig, ziemlich lang, mit kräftigen Tarsen; Tibia des ersten Paares, unten, mit drei schwachen Stachelpaaren, der Metatarsus unten — in der Scopula verborgen — mit 2 (?) Stachelpaaren, an beiden Gliedern auch seitlich je zwei Stacheln hintereinander; Tibien der Hinterpaare, unten und seitlich, mit mehreren Stacheln, die Metatarsen überall mit langen Stacheln bedeckt. Der Tarsus und Metatarsus der vorderen Beinpaare mit dichter, schwarzer Scopula.

Die vordere Augenreihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen sichtlich grösser; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden hinteren Augen kleiner als die vorigen und weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 13·8, Cepth. 7, I. Beinpaar 17, II. 15·5, III. 14·9, IV. 19·5.

♂ unbekannt.

Diese ansehnliche Tarantel habe ich als Herbstform bei Lykauka nächst Rosenberg, am Fusse der Burgruine unter einem Steine erbeutet. In der Gefangenschaft wurde sie bald ganz sanft und nahm die Fliegen aus der Hand.

4. *Tarentula Cronebergii* THOR. (1875). Szász-Vesszős, S.-A.-Ujhely, Komjáti, Budapest. Ursprünglich aus Russland beschrieben.

♂ Nicht kleiner, bloss etwas schlanker als das ♀, mit gleicher Farbe und Zeichnung. Der Taster ziemlich lang, schlank, dessen Schenkel wie jener des ♀ bewehrt (3—4 Stacheln oben, am Ende, quer gestellt, dahinter zwei hinter einander), dessen Tibia so lang als die Patella, ziemlich behaart; die Deckschuppe dunkel, spitz-löffelförmig, unter der Spitze reichlich, zottig behaart; der Bulbus gelblichroth,

welchem sich von dem äusseren Rande aus ein spitzer, zahnförmiger, einmal längsgerippter, dunkler Fortsatz anschmiegt. Das ♂ hier zum ersten Mal beschrieben.

5. *Tarentula Eichwaldii* THOR. (1875). Budapest (Blocksberg). Unter Steinen als Sommerform erbeutet.

6. *Tarentula striatipes* (DOL. 1852). Szász-Vesszös, Budapest. Als Sommerform stellenweise ziemlich häufig.

7. *Tarentula trabalis* (CL. 1757). Fiume. Als Sommerform einmal unter Steinen angetroffen.

8. *Tarentula albofasciata* (BRÜLL. 1832). Orsova. Ursprünglich von der Halbinsel Morea beschrieben, kommt diese schöne Tarantel in ganz typischen Formen als Frühjahrsform unter abgefallenem Laube vor.

9. *Tarentula cuneata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Doroszló. Im Frühjahre und Herbst im Gesträuche und auf Grasplätzen nicht selten.

10. *Tarentula pulverulenta* (CL. 1757). Doroszló, Central-Karpathen, Ungvár. Ist im Süden des Landes Frühjahrs-, im Norden Spätsommerform.

11. *Tarentula nebulosa* THOR. (1872). Kutyfalva (Maros-Ufer), Szász-Vesszös (Bachufer), Orsova (oft inundirte Gerölle der reissenden Cserna). Lebensweise und Organisation nähern diese Spinne sehr zu den Trochosen. Der abgerundete Kopf, die Grösse der Mittelaugen der Vorderreihe, deren Entfernung (beinahe 2 Durchmesser) vom Stirnrande weisen sie zu den Trochosen; mit *Tarentula* hat sie nur die Kürze der vorderen Augenreihe gemein.

♂. Kleiner, schlanker; mit lebhafter geflecktem Hinterleibe als das ♀; die Beine licht lehmgelb mit verwaschener Ringelung. Der Taster rauchbraun, dessen Tibia und Deckschuppe schwarz, zottig behaart; die Tibia länger als Patella, nach vorne verdickt; die Deckschuppe spitz, unter der Spitze nur mässig behaart; der Bulbus — von der Seite betrachtet — länglich, mitten getheilt, auf jedem der Theilungsränder ein seitlich auswärts gerichtetes Zähnchen. Hier zum ersten Male beschrieben.

12. *Tarentula cursor* (HAHN. 1831). Rákos-Palota. Lebensweise mir nicht bekannt. Obzwar THORELL diesen Namen den Synonymen der *T. aculeata* beigezählt hat, stellte er die Art (Remarks p. 323 und 578) wieder her. Ich habe sie auf THORELL's Autorität eingereiht.

4. GENUS: TROCHOSA C. K. (1848).

1. *Trochosa cinerea* (FABR. 1793). Kutyfalva (Maros Ufer), Klausenburg (Szamos Gerölle), Retyiczal (Gebigsbach-Gerölle), Hermannstadt, Orsova (Cserna-Gerölle), Gyöngyös, Grosswardein. Lebt auf Inundationsgebieten der Flüsse und Bäche, besonders dort, wo das Gerölle auf dem Sande aufliegt. Sie gräbt ihre Röhren und Höhlen in Sand und sichert sie durch schütteres Gewebe vor dem Einstürzen. Sie schweift in der Abenddämmerung umher und beschleicht ihre Beute; ihre Bewegung ist ganz eigenthümlich, sie besteht aus ruckweisen Läufen; während der Pausen streckt das Thier die Beine flach aus und bleibt ganz unbeweglich; in dieser Stellung ist es selbst dem geübten Auge kaum bemerkbar, da die Färbung genau dem Farbungemische des Sandes entspricht. Im Frühjahre ist sie geschlechtsreif. Im Juni bewacht das ♀ schon die Eier; der Cocon ist rund, schneeweiss oder gelblich, oft 12—13 $\frac{m}{mm}$ im Durchmesser haltend, mit 6—800 Eiern gefüllt. Die ausgeschlüpften Jungen trägt die Mutterspinne auf dem Rücken, sie bedecken dieselbe gleich einem Bienenschwarm in mehreren Schichten, so, dass nur die Beine frei bleiben. An sonnigen Tagen setzt die Spinne den Eiersack der Sonnenwärme aus und verschwindet damit bei nahender Gefahr wie der Blitz, bleibt 5—15 Minuten lang am Grunde der Röhre, um dann wieder langsam und vorsichtig zum Vorschein zu kommen. Manchesmal schiebt sie den Sack vor sich her, meistens zieht sie ihn jedoch hinter sich nach, und macht erst an der Röhrenmündung eine entsprechende Wendung.

2. *Trochosa infernalis* (Mots. 1849).¹ (Tafel X, 206 φ nat. Grösse, 207 Bauchseite, 208 Leib von der Seite, 209 Epigyne, 210 Taster des φ). Doroszló, Palánka, Pancsova, Zombor, Orsova, Illok. Unstreitig eine unserer interessantesten Arten, welche wir mit den Russischen Steppen gemeinsam besitzen und die im Verein mit *T. Singoriensis* (Laxm.) der berühmte «Tchin» der Kalmücken ist. An diese Spinne knüpfen sich eine Menge von Sagen, gerade wie an die Tarantel Italiens. In der Darstellung der Lebensweise (I. Band, Tafel III, Fig. 62 und Text), habe ich diese Spinne eingehender behandelt, finde es jedoch angezeigt, meine fernerer Beobachtungen hierher zu setzen. Hinsichtlich der Verbreitung kenne ich die Spinne von zahlreichen Punkten der Bácska, so auch von Orsova und Illok (letzterer Ort schon jenseits der Donau, westliches Ufer) her; bei Orsova und Illok steigt sie nun auch an den Berglehnen empor. Ihr Lieblingsaufenthalt ist aber dennoch die Ebene, namentlich die echte Steppe und der kümmerlichere Weideplatz. Hier gräbt sie ihre 16—20 $\frac{c}{m}$ tiefen, 2—2.5 $\frac{c}{m}$ weiten, senkrechten Röhren, deren Mündung sie austapeziert und mit grosser Findigkeit vor Wassergefahr sichert. Sie lauert gewöhnlich in der Mündung der Röhre und packt mit blitzschnellem Schlage ihres Vorderbeinpaars die vorüberziehenden Insecten, darunter besonders Doreadion und Cicindela-Arten, deren Reste dann auf dem Boden der Röhre oft in Menge vorkommen. Sie kommt das ganze Jahr hindurch in allen möglichen Entwicklungsstadien vor. Ihr Eiersack ist kaum etwas abgeflacht, rund, 15—16 $\frac{m}{m}$ im Durchmesser, gefüllt voll mit anfangs hirsekorngrossen Eiern. Den Eiersack befestigt sie an ihre Spinnwarzen und setzt ihn in der Mündung der Röhre der Sonnenwärme aus. Zur Zeit des Ausschlüpfens der Jungen schliesst sie die Röhrenmündung mit einem feinen, durchsichtigen, gewölbten Netze ab, und setzt darunter das Brutgeschäft mit Hülfe der Sonne fort. Ihre Jungen trägt sie auf dem Rücken, bringt sie häufig an das Tageslicht, wobei die Jungen bald auseinander gehen, sich dann wieder auf dem Rücken der Mutter versammeln; bald besteigen sie Grashalme, springen hinab, laufen in die Röhre, bald wieder hinaus, bald bedecken sie die erlegte Beute.

Nach der zweiten Häutung der Jungen stirbt die Mutter, die Jungen zerstreuen sich und beginnen zu graben. Die Röhre ist anfangs kaum 4 $\frac{c}{m}$ tief und 3 $\frac{m}{m}$ weit. So, wie nun die Spinne an Grösse zunimmt, erweitert sie auch die Röhre. Das Graben wird in der Abenddämmerung und des Nachts betrieben; die kleinen Erdklümpchen werden sorgfältig zerschleppt, so, dass keine Spur der Arbeit zu sehen ist. Es scheint, dass die Thiere, welche ihre Wohnung verlieren, verlassene Wohnungen beziehen und das Graben fortsetzen, trotzdem, dass die Röhre schon tief genug war. Ich schliesse dies daraus, dass ich, wenn auch selten, dennoch bis 30 $\frac{c}{m}$ tiefe Röhren angetroffen habe, wo doch die normale Tiefe durchschnittlich 16—20 $\frac{c}{m}$ beträgt. Die Männchen wohnen ebenfalls in Röhren, verlassen jedoch dieselben zur Paarungszeit und suchen die Weibchen in ihren Wohnungen auf.

In der Gefangenschaft befinden sie sich bald ganz wohl und werden ziemlich zutraulich, nehmen lebende Fliegen aus der Hand; Fluchtversuche machen sie nur, wenn sie von Hunger und Durst geplagt werden; gut gepflegt, verhalten sie sich sehr ruhig. Das Wasser können sie nicht entbehren und saugen jeden zweiten Tag ihre vier-fünf Tropfen auf. Ich habe einige lebende Exemplare an Prof. THORELL nach Upsala gesendet, welche die eilftägige Reise gut überstanden haben.

Diese Spinnen überwintern. Um auch den letzten Zweifel zu beseitigen, habe ich im Herbst 1874 bei Doroszló einige Röhren mit Pföcken so bezeichnet, dass ich dieselben auch bei Schnee wieder finden konnte. Im December drang die Sonde nur mehr 4 $\frac{c}{m}$ tief ein, woraus folgte, dass die Spinne die

¹ Ich habe diese Art für neu gehalten und sie Prof. THORELL unter dem Namen «*Trochosa hungarica*» mitgeteilt. THORELL meint aber, es sei die MORSCHOULSKYSche Art, was ich — wenn gleich mit Widerstreben — nun angenommen habe. Es ist gewiss, dass die nichtssagende Beschreibung MORSCHOULSKY's auf jede dunkle Lycosoide passt, ebenso, wie auch die beigegebene Abbildung durchaus nichts bietet, was der Beschreibung zu Hülfe kommen könnte. MORSCHOULSKY kann eben so gut eine junge *T. Singoriensis*, als *T. vultuosa* in Händen gehabt haben. Mir scheint es mehr als gewiss, dass MORSCHOULSKY überhaupt nie eine echte *T. infernalis* Thorell gesehen hat, denn die jungen Thiere der *T. infernalis* Thorell sind so lebhaft gefärbt und gezeichnet, dass Färbung und Zeichnung selbst MORSCHOULSKY aufgefallen wären. Ich glaube, es müsse die erste Beschreibung eines Thieres doch wenigstens ein Kennzeichen, woran man die Art wiedererkennen kann, enthalten. MORSCHOULSKY's Beschreibung und Abbildung enthält kein einziges! Was er über die Lebensweise sagt, das passt eben auch auf die grossen Artverwandten. Da jedoch THORELL in «*Europ. and North-African Spiders*» die Art unter MORSCHOULSKY's Namen fixirt hat, so wollte ich damit keine Veränderung vornehmen.

Spinne die Röhre verstopft hat. Im Februar 1875 stellte sich strenge Kälte ein und ich schritt zur Untersuchung der meist exponirten Röhre. Der Boden war etwa 40 $\frac{c}{m}$ tief steinhart gefroren, so, dass ich zum Beile greifen musste. In gehörige Tiefe gelangt, griff ich zum Messer und öffnete vorsichtig die Röhre der ganzen Länge nach: die Röhre drang 28 $\frac{c}{m}$ tief in den Boden ein, war etwa 4 $\frac{c}{m}$ von der Mündung mit Erde und Pflanzentheilen verstopft, der Pfropf war 4 $\frac{c}{m}$ lang. Auf dem nackten Boden der Röhre sass ein prachtvolles, geschlechtsreifes Weibchen, mit etwas angezogenen Beinen, welches sich — berührt — träge bewegte. Ich versorgte dasselbe in einer Schachtel und steckte diese in die Tasche. Unter dem Einflusse der Wärme wurde das Thier in einer Minute vollkommen frisch und munter und nahm sofort Nahrung an.

Diese Untersuchung bestätigte meine alte Vermuthung, wornach die Lycosoiden überwintern: es ist wohl auch nur so zu begreifen, dass die ersten, wärmeren Sonnenstrahlen des Frühjahres, schon geschlechtsreife Lycosoiden bescheinen, ja dass diese schon Eiersäckchen umhertragen.

3. *Trochosa ruricola* (DE GEER. 1778). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Orsova, Ogradena, Ungvár, Alsó-Hámar, Gyöngyös, Rosenberg, Rév, Grosswardein, Budapest. Weit verbreitete Art, welche an steinigten Punkten unter Steinen, in Wäldern unter Bäumen und abgefallenem Laub ihre Höhlen gräbt.

4. *Trochosa terricola* THOR. (1856). Doroszló, Apatin, Orsova, Budapest. Ihre Lebensweise entspricht jener der vorhergehenden Form; sie ist aber etwas seltener.

5. **TROCHOSA HUNGARICA** n. sp. (Tafel VIII. 184, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂ von der Seite, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Gross. Das ganze Thier lohbraun. Cephalothorax mit einem schmalen Mittelstreif; die Schenkel, aussen, kaum merklich lichter; die Mandibeln am Grunde dunkler, am Ende mit reichlicher fuchsrother Behaarung. Der ganze Leib mit dichter, anliegender Behaarung bedeckt.

Cephalothorax derb, mit erweitertem, vorne zugerundetem Kopftheil; zwischen den grossen Augen der Mittelreihe ein nach vorne gerichteter, aus 8—10 Borsten bestehender Schopf. Die Brustplatte elyptisch, lohbraun, mit filzartig dichter Behaarung. Die Mandibeln derb, von der Seite betrachtet am Grunde stark knieartig vorgewölbt, grob, borstenförmig behaart. Die Mandibeln lohbraun, an ihren Enden lebhaft fuchsroth behaart; die Lippe abgestutzt, von halber Länge der Maxillen. Der Taster lohbraun, derb, sehr dicht behaart, auf dessen Schenkel, oben, am Ende einige Stacheln. Die Beine kräftig, ziemlich lang; die Tibia des ersten Paares unten, mit drei Paar anliegenden derben Stacheln, seitlich innen noch ein Stachel; der Metatarsus mit drei Paar in der dichten Scopula verborgenen Stachelpaaren; die Tibia des dritten Paares, unten, mit vier Stachelpaaren, seitlich noch einige Stacheln; die Tibia des vierten Paares, unten mit drei Paar, seitlich mit mehreren Stacheln; die Patella der beiden Hinterpaare aussen und seitlich mit je einem anliegenden Stachel.

Der Hinterleib elyptisch, ziemlich gewölbt.

Die Augen bernsteinartig, mit dunkler Pupille, wie Eulenaugen; die vordere Reihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen bedeutend grösser als die seitlichen, auf gut zwei Durchmesser vom Stirnrande entfernt; die beiden Augen der mittleren Reihe sehr gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander und beiläufig auf Halbmesser-Entfernung von der Vorderreihe; die beiden hinteren Augen wenig grösser als die vorderen Mittelaugen, viel weiter von einander, als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 21, Cepth. 9.5 $\frac{m}{m}$, I. Beinpaar 23.4, II. 21.6, III. 21, IV. 28 $\frac{m}{m}$. Manchmal kleiner: Leib 17, Cepth. 8.0, I. Bp. 21, IV. 26.5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, im Ganzen lichter gefärbt; die Beine schlank; Cephalothorax ausser dem Mittelstreifen auch noch undeutlich eingefasst. Der Taster schlank, wenigkolbig; dessen Schenkel, Patella und Tibia mit mehreren, kräftigen Stacheln bewehrt; die Tibia etwas länger als die Patella; die Deckschuppe schmal, zugespitzt, unter der Spitze mit dichtem Haarpinsel; Bulbus einfach, braun, vorne lichter und hier durch einen hackenförmig gewundenen Farbeneinsatz gezeichnet.

Muasse: Leib 14, Cephal. 7·5, I. Beinpaar 23·5, II. 24·5, III. 20·3, IV. 28·3 mm .

Eine unserer grössten Spinnen, welche ich am Ufer des Plattensees unter Steinen antraf.

6. *Trochosa stigmosa* THOR. (1875). Orsova, Rosenberg, Ungvár. In Fluss und Bachgeröllen. Ist der Gestalt und Lebensweise nach das Diminutiv der *T. cinerea*.

5. GENUS: PIRATA SUNDB. (1833).

1. *Pirata piraticus* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Gyeké, Doroszló, Orsova, Central-Karpathen, Grosswardein. Besonders an stehenden Gewässern, und besonders wo Wasserpflanzen an die Oberfläche gelangen. Das Thier läuft gut auf dem Wasser, und taucht oft unter Pflanzen, wobei den Hinterleib eine silberig glänzende Luftblase einhüllt.

2. *Pirata Leopardus* (SUND. 1833). Doroszló, Orsova. Als Sommerform selten, besonders in frisch aufgegrabnem Erdreich, in unmittelbarer Nähe feuchter Stellen. Sie gräbt 6 mm weite horizontale Röhren. Auf Grund der Augen und des Cephalothorax nähert sich diese Form dem vorgehenden Genus.

3. *Pirata Knorrii* (SCOP. 1763). Doroszló, Báziás. An Sumpfrändern und feuchten Stellen zweimal, stets ♀, beobachtet.

6. GENUS: DOLOMEDES (LATR. 1804).

1. *Dolomedes fimbriatus* (CL. 1757). Klausenburg, Kutyfalva, Csorba, Ungvár. Auf Grund genauer Untersuchung theile ich die Auffassung THORELL'S, wornach *D. plantarius* bloss eine Farbenvarietät der CLERCK'schen Stammform ist. Die junge Generation variirt von Gelbgrün bis Dunkelschwarz, hat schreiend lichte Einfassung. Eine unserer grössten Spinnen, welche ausschliesslich an Gewässern vorkommt, kühne Sprungjagd treibt, auf der Oberfläche des Wassers hüpfend fortkommt. Das ♀ befestigt den beinahe haselnussgrossen Eiersack mit längeren Fäden an die Spinnwarzen und fasst denselben dann mit den Mandibeln. Im Juni geschlechtsreif.

7. GENUS: OCYALE. SAV. ET AUD. (1825).

1. *Ocyale mirabilis* (CL. 1757). Von zahlreichen Punkten bekannt. Geht bis zur subalpinen Region hinauf, gehört jedoch besonders den Niederungen an. Sie variirt bis zum einfachen Braun.

II. FAMILIE. OXYOPOIDIE. LUCHSSPINNEN.

1. GENUS: OXYOPES. LATR. (1804).

1. *Oxyopes ramosus* (PANZ. 1804). Klausenburg, Mezö-Záh, Palánka, Pancsova, Grosswardein. Sommerform; besonders im üppigen Grase lebend; scheint mehr den Niederungen anzugehören.

2. *Oxyopes lineatus* LATR. (1806). Klausenburg, Doroszló, Orsova. Nach Aufenthalt mit der vorigen übereinstimmend, beide Arten kommen zusammen vor, die vorgehende scheint jedoch die häufigere zu sein.

3. *Oxyopes transalpinus* (WALCK. 1806—8). Doroszló, Palánka, Orsova, Báziás. Sommerform von südlichem Character, welche im Grase stellenweise sehr häufig vorkommt.

VII. UNTERORDNUNG.

S A L T I G R A D A E.

Die typischste Form dieser Unterordnung, die Attoiden, bilden eine gleichartige, zusammenhängende Formenreihe, welche dadurch charakterisirt wird, dass das Webeorgan dem Zweiklauensysteme angehört und mit der Scopula zusammen vorkommt, welch' letztere zur Sicherung des Sprunges, zur Fortbewegung auf glatten Flächen unbedingt nothwendig ist; dass ferner die vordere Augenreihe aus vier Augen besteht, worunter die mittleren besonders gross sind, die übrigen vier, weniger entwickelten Augen dagegen, in zwei Reihen vertheilt, die Ecken eines Viereckes markiren.

Das Sehvermögen ist also in der Richtung nach vorne gesteigert und resultirt in Verbindung mit den Eigenthümlichkeiten der Bewegungsart diejenige Art und Weise, vermittelt welcher diese Formen in das System der Spinnenthätigkeit einflüssen. Zu diesen Eigenthümlichkeiten kommt auch noch eine andere hinzu, nämlich die ziemlich stabile Wohnung, vermöge welcher diese Formen an einen gewissen Umkreis gekettet sind: hinsichtlich des Ortes ihrer Thätigkeit sind sie bei weitem nicht so frei, als die typischsten Formen der Citigradae.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass diese Formen in geschützten Örtlichkeiten, manchmal geradezu in Colonie ihre dichten, feinen Wohnungen weben, wo sie zu ruhen pflegen, ihre Häutungen durchmachen und ihre Eier bewachen. Die sonnige Umgebung dieser Colonien bildet das Gebiet für ihre Thätigkeit.

Hinsichtlich der Verbreitung, gehören sie überwiegend den Niederungen an, und nur wenige Arten steigen in alpine Regionen. Die Sicherung der Generationen scheinen durchgehends überwinternde Thiere zu besorgen.

I. FAMILIE. ERESOIDAE. MÖRDERSPINNEN.

I. SUBFAM. ERESINAE. STIERSPINNEN.

1. GENUS: ERESUS WALCK. (1805).

1. *Eresus cinabarinus* (OLIV. 1789). Klausenburg, Mezö-Záh, Schemnitz, Orsova. Ich kenne die Art als herbstliche Erscheinung und durchaus nur ♂. Es kommen vor die Varietäten α , β (laut THORELL); eine dritte Varietät, welche ich mit γ bezeichne, ist die folgende: ♂ Vorderleib mit vielen schmutzig gelbbraunen Haaren; Hinterleib oben graulich, mit vier schmutzig gelbbraunen Punktflecken. Das erste Beinpaar schmutzig gelbbraun, die Enden der Glieder weiss; die hinteren Beinpaare lichter. Die ♀ scheinen in Löchern zu leben.

2. *Eresus ruficapillus* C. K. (1846). Budapest, Báziás. Stets in horizontal gegrabenen, tiefen Röhren durch J. Pável erbeutet, u. z.: immer ♀. Dieser Umstand führt mich zu der Vermuthung, dass *Eresus* unterirdisch lebt, die ♀ desswegen so selten erbeutet werden, die ♂ dagegen zur Zeit der Begattung umherschweifen und eben desswegen nicht selten sind.

II. FAMILIE. ATTOIDAE. HÜFESPINNEN.

I. GENUS: SALTICUS (LATR. 1804).

1. *Salticus formicarius* (DE GEER. 1778). Zombor. Balaton-Füred. Budapest. Sommerform, welche, wie es scheint, im Norden des Landes fehlt und südlich inclinirt. Steht mit *Paederus longipennis* im Mimicri-Verhältniss.

2. *SALTICUS SIMONIS* n. sp. (Tafel VIII, 185, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, 186 ♂ vergrössert, 187 ♂ nat. Gr., 188 Kopftheil von oben, vergr.)

♀ Vorderleib braun, das Augenfeld besonders dunkel. Das Ende des Hinterleibes braun; vorne zwei lichte, verschwommene \wedge förmige Winkelfleckchen; die Bauchseite schmutzig-lichtbraun, von den Spinnwarzen beginnend ein dunkles Mittelband, welches vor der Rima verschwindet. Die Beine bräunlich-gelb, mit verschwommenen, bräunlichen Längsstreifen; der Metatarsus des ersten Paares reinbraun.

Kopftheil über den Thoraxtheil aufgesetzt, würfelförmig erhoben, der Thoraxtheil ausserdem verengt, die ganze Oberfläche ungemein fein punktirt-runzlich. Die Brustplatte ungemein schmal, braun. Die Mandibeln dunkelbraun, derb, so lang als der Metatarsus des ersten Beinpaars; seitlich betrachtet sind sie am Grunde stark, knieartig vorgewölbt, etwas nach vorne gerichtet. Die Maxillen schmal, braun, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe schmutzigbraun, vorne abgerundet, breit. Der Taster braun, lang, das Endglied abgeflacht; von oben betrachtet zeigt der Tarsus zwei Stacheln.

Hinterleib länglich-walzenförmig.

Die beiden Mittelaugen der vorderen Reihe gross, feurig grün glänzend, berühren sich nicht; die Seitenaugen dieser Reihe viel kleiner, auf Halbmesser-Entfernung von den mittleren; die beiden Augen der zweiten Reihe sehr klein und näher zur ersten als zur hinteren Reihe; die beiden Augen der hinteren Reihe nicht kleiner als die Seitenaugen der vorderen Reihe, mit ganz seitlichem Ausblick, weiter von einander als die beiden Augen der zweiten Reihe ebenfalls von einander, und weiter von einander als von der Stirne entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 4·9, II. 4, III. 4·4, IV. 6·5 m_m .

♂ Sehr dunkelbraun; Hinterleib, vorne, mit einer Spur eines Winkelfleckchens; die beiden Hinterbeine reinbraun das zweite Paar gelblich; das erste im Schenkel und Metatarsus braun, dessen Tibia, Patella und Tarsus gelb. Die Mandibeln horizontal vorgestreckt, braun, mit schwachem bronze Schimmer, oben abgeflacht, am inneren Falzrande mit neun grösseren und einigen kleineren Zähnen bewehrt, die Mandibel-Klaue braun, lang, schlank, am Grunde und an der Spitze leicht geschwungen, im ersten Drittel vom Grunde gerechnet ein seitlich nach innen und etwas noch vorne gerichteter dolchartiger Stachel. Der Taster schlank, braun; dessen Tibia etwas verstärkt, am äusseren Ende mit einem Dorn bewehrt; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; der Bulbus länglich, einfach, glatt, ohne Auszeichnung.

Maasse: Leib, 5·8, Cepth. 2·5, Mandibelstock 2, I. Beinpaar 4 m_m .

Nur einmal bei Feketető in Siebenbürgen, unter einem, tief in den Rasen eingewachsenen Steine angetroffen.

2. GENUS: LEPTORCHESTES THOR. 1870.

1. *Leptorchestes formicaeformis* (LUC. 1850). Illok, Apatin, Pancsova, Orsova, Paráđ, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform. Die typische Form nur bei Illok auf Obstbäumen, an den übrigen Punkten kommt var. *a* vor: Reinschwarz; der Hinterleib vorne nicht braun, jedoch mit der weissen Auszeichnung, die Hüfte des ersten und dritten Beinpaars braun, jene der übrigen Paare gelb; der Schenkel des ersten Paares braunschwarz, nur der Tarsus gelb; im übrigen mit der typischen Form übereinstimmend. Meist unter Rinden alter Pflöcke, besonders wenn dieselben dem Sonnenscheine ausgesetzt sind.

3. GENUS: EPIBLEMUM (HENTZ. 1832).

1. *Epiblemum scenicum* (Cl. 1757). Aus den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; kommt nicht nur in und an den Wohnungen des Menschen vor, sondern befindet sich auch auf Gesträuchen wohl; ist Sonnenthier mit vortrefflichem Sehvermögen ausgestattet; erhebt den Vorderleib und hält Umschau, folgt dem vorgehaltenen Finger u. s. w., ist in Ritzen oft colonienweise anzutreffen.

2. *Epiblemum cingulatum* (PANZ. 1797). Doroszló. Nur einmal angetroffen, u. z.: als Frühjahrsform.

3. *Epiblemum tenerum* (C. K. 1846). Doroszló. Nur einmal angetroffen; ist — wenigstens das ♀ mit *E. cingulatum* nahe verwandt.

4. GENUS: HELIOPHANUS C. K. (1833).

1. *Heliophanus cupreus* (WALCK. 1802). In den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; wohl die gemeinste Art, welche an gut beschienenen Obstbaumstämmen, aber auch auf Geröllen und am Fusse der Gesträuche unter abgefallenem Laube häufig angetroffen wird.

2. *Heliophanus varians* SIM. (1869). Doroszló, Orsova. Mir der Lebensweise nach unbekannt.

3. *Heliophanus Kochii* SIM. (1869). Orsova. Mir durch Herrn E. SIMON als Art bezeichnet. Die Lebensweise kenne ich nicht.

4. *Heliophanus auratus* C. K. (1848). Pancsova, Stuhlweissenburg. Diese Art ist wohl = *H. Brannickyi* SIMON. Ich kenne deren Lebensweise nicht näher.

5. GENUS: BALLUS (C. K. 1850).

1. *Ballus depressus* (WALCK. 1802). Klausenburg, Torda, Doroszló, Apatin, Palanka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, Stuhlweissenburg, Budapest, Grosswardein. Frühjahrs- und Sommerform. Meist unter Steinen, abgefallenem Laube, aber auch im Grase; scheint den Schatten zu lieben.

6. GENUS: MARPESSA C. K. (1846).

1. *Marpessa muscosa* (Cl 1757). Szász-Vesszős, Klausenburg, Mező-Zah, Oláh-Fenes, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Pancsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Ungvár. Sommerform, welche für Planken, alte Pflöcke, besonders wenn dieselben gut beschienen und altersgrau sind, eine Vorliebe hat; sie kommt jedoch auch auf den Stöcken der Schläge vor. Hat ein vortreffliches Sehvermögen und haltet oft Umschau.

2. *Marpessa radiata* (GRUBE. 1859). Tafel X. 211 ♀ vergr., 212 ♂ vergr., 213 Epigyne, 214 Taster des ♂ von der Seite, 215 dessen Genitaltheil von unten.

♀ Grundfarbe — auf den ersten Blick — gelblich. Cephalothorax mit weissgelblichen und röthlichen Schuppen bedeckt; der Hinterleib gelblich, vorne manchmal zwei undeutliche, röthliche Längsstreifen (im Weingeist erscheint der Kopftheil braunschwarz, die beiden Streifen des Hinterleibes schwarz, deutlich).

Var. *α*: Die zwei Längsstreifen auf dem Hinterleibe verschwunden.

Var. *β*: Die beiden Längsstreifen aus kleinen rhombischen Flecken zusammengesetzt. (♀ junior).

Maasse: Leib, 10, Cepth. 3·7 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, mit verdicktem und verlängertem vorderen Beinpaar: die Beine gelb mit viel Braun, die braune Farbe bildet meistens scharfe Längsstreifen. Der keilförmige Hinterleib, oben, lebhaft gelb mit lebhaftem Seidenglanz, mit einem lebhaftrothen Mittelstreifen.

V. *β*: Der Hinterleib lebhaft roth durch eine gelbliche Aderzeichnung in rhombische Feldchen getheilt. Taster laut Abbildung.

Maasse: Leib, 7, Cepth. 3·2, 1. Beinpaar 7·4, IV. 6·3 $\frac{m}{m}$.

GRUBES oberflächliche Beschreibung, so wie der Umstand, dass die Typen zu Grunde gingen, waren Schuld daran, dass diese Art zu vielfachen Irrungen Anlass gab. Auf Grund der ungarischen ♀ hat weder KOCH noch THORELL die Art erkannt, weil das ganz ausgebildete ♀ eben unbekannt war. SIMON hat sie dagegen sofort als «radiata» bestimmt. Die Entscheidung hing vor Allem von der Erwerbung der ♂ ab, und ich habe nun solche in dem Rohrdickicht der Baeska gefunden. Diese Männchen stellten es dann ausser Zweifel, dass hier jene Spinne vorliegt, welche OHLERT nach Männchen als «Euophrys radiata» bestimmt und dem Prof. THORELL übergeben hat. THORELL schrieb mir «stimmt genau mit Originalexemplaren von M. radiata OHLERT überein: die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.

Ich kenne die Art von Doroszló und Mező-Záh und ist sie das ganze Jahr hindurch zu haben. Sie webt in die Quasten des Rohres einen weiten, feinen Sack: die so zusammengesponnenen Quasten erkennt man schon aus grosser Entfernung. Hier wohnt das Thier, legt seine 38—40 Eier ab und erwartet deren Ausschlüpfen. Sie jagt im Sonnenschein auf den Stengeln und Blättern. Im Winter ist sie ebenfalls anzutreffen.

3. *Marpessa pomatia* (WALCK. 1825). Palánka, Apatin, Pancsova. Im Frühjahre auf den, aus Sambucus gezogenen lebenden Zäunen der Weingärten. Ist identisch mit der Art, welche SIMON in der «Monogr. des Attid.» unter dem Namen «Marpissus monachus» beschrieben hat.

4. *Marpessa encarpata* (WALCK. 1802). Szász-Vesszős, Doroszló. Neusatz. Frühjahrsform: besonders unter der Rinde gut beschienener Obstbäume zu finden. Ist mehr nur durch die Bestachelung der Beine von *Epiblemum* getrennt.

5. *Marpessa Canestrinii* PAV. (1869). Doroszló, Apatin. Diese prachtvolle Spinne kenne ich bis jetzt als Bewohnerin des Rohres, wo sie im Sonnenschein, besonders auf den Blättern ihre Jagd betreibt. Ihre gestreckte Gestalt sowohl als ganz besonders ihre goldige Beschuppung führen mich zu der Vermuthung, dass sie zu den ebenfalls im Rohre lebenden, glänzenden und vielfach variirenden Donatien im Mimicri Verhältnisse steht.

7. GENUS: DENDRYPHANTES (C. K. 1837).

1. *Dendryphantes bilineatus* (WALCK. 1837?). Kutylfalva, Palánka. Immer im Grase angetroffen. Die Eigenthümlichkeiten der Lebensweise mir wenig bekannt.

2. *Dendryphantes mucidus* C. K. (1846). C. KOCH beschrieb diese Art nach Typen, welche Dr. Rosenhauer im «Banate» sammelte.

8. GENUS: EUOPHRYS (C. K. 1834).

1. *Euophrys frontalis* (WALCK. 1802). Doroszló. Die Lebensweise dieser Art mir weniger bekannt.

9. GENUS: PHILAEUS THOR. (1870).

1. *Philaeus chrysops* (PODA. 1761). Pancsova, Mehádia, Orsova, Ogradena, Tokaj, Bükk-Gebirge, Demanova, Veszprém, B.-Füred, Budapest, Rákos-Palota. Sommerform, welche besonders in felsigem Gebirge weit über die Buchenregion hinaus vorkommt: besonders häufig im Kalkgebirge, an karstartigen Stellen, und ganz besonders im Gerölle der Berglehnen. Liebt die sonnigsten Stellen und besteigt erhöhte Punkte um dort den aufsitzenden Insecten beizukommen: das ♂ ist ein vorzüglicher, kühner Springer. Das ♀ haltet sich meistens im Gerölle verborgen. Ich bin dessen ganz sicher, dass die Formen, welche C. KOCH im XIII-ten Bande der «Arachniden» unter dem Namen *Dendryphantes xanthomelas* und *leucomelas* beschreibt, die Weibchen des *Philaeus chrysops* sind.

10. GENUS: ATTUS (WALCK. 1805).

1. *Attus falcatus* (Cl. 1757). Klausenburg, Parajd, Gyergyó-Szent-Miklós, Szász-Vesszős, Doroszló, Palánka, Orsova, Ogradena, Bázias, Rakamaz, Csorba. Weit verbreitet; geht weit in die alpine Region hinauf, jedoch mehr in den Niederungen und im Vorgebirge verbreitet.

2. *Attus farinosus* (C. K. 1846). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Grosswardein. Liebt besonders das üppige Gras, und kenne ich die Form bisher nur aus den Niederungen. Scheint südlich zu incliniren.

3. *Attus rupicolus* (C. K. 1848). Centralkarpathen, Bihargebirge. Aus Höhen von über 1000 Meter als seltenere Erscheinung mitgebracht.

4. *ATTUS BRASSAYI* n. sp. (Tafel X, 216 ♀ vergrößert, 217 Epigyne).

Cephalothorax und Hinterleib reinschwarz; die Zeichnungen aus schneeweißen Schuppen bestehend; auf dem Kopftheile, vorne, ober den Mittelaugen der vorderen Reihe, ein weisser Fleck, hinter jedem der hinteren Augen ein weisser Mondfleck; der Hinterleib, vorne mit weissem Bogenstreif, in der Mitte mit weissem Mittelstreif, welcher bis in die Nähe der Spinnwarzen dringt, den vorderen Bogenstreif jedoch nicht erreicht; auf jeder Seite zwei, schräg nach vorne laufende, weisse Rippenbänder; die Stirne unter den Vorderaugen weiss, die beiden grossen Mittelaugen in schmale, orangengelbe Ringe eingefasst; die Bauchfläche und Brustplatte spärlich weisslich behaart; die Beine braun, mit wenigen, weissen Schuppen; der Taster gelb.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 5, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 4 $\frac{m}{mm}$.

♂ Unbekannt.

Orsova (Allion-Berg) als Sommerform einmal erbeutet. SIMON stellt diese Art in die Nähe des *Attus arcigerus* WALCK.

5. *Attus crucigerus* (WALCK. 1825). Budapest (Blocksberg). Nur einmal erbeutet.

6. *Attus Wagae* SIM. (1871—2). Central-Karpathen (Csorbaer See), Rákös. Nur einmal selbst erbeutet.

7. *Attus nidicolens* WALCK. (1847). Tokaj, S.-A.-Ujhely, Budapest. Als Sommerform kenne ich das Thier besonders aus Steingeröllen, wo seine volkreichen Colonien leicht zu finden sind.

8. *Attus arcuatus* (Cl. 1757). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Fünfkirchen. Sommer- und Frühjahrsform; die ♂ sehr häufig auf sonnigen Blössen der Waldränder zu finden, die ♀ dagegen höchst selten; die letzteren scheinen unterirdisch zu wohnen.

9. *Attus floricola* (C. K. 1837). Szász-Vesszős. Mir bisher nur als Herbstform bekannt.

10. *Attus erraticus* WALCK. (1825). Pancsova, Orsova, Ogradena, Szajol, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, B.-Füred, Ungvár. Besonders auf sonnigen Geröllen, aber auch im Grase häufig anzutreffen.

11. *Attus pubescens* (FABR. 1775). Pressburg (Donau-Auen). Einmal ein Pärchen erbeutet.

11. GENUS: AELUOPS THOR. (1870).

1. *Aeluops festivus* (C. K. 1834). Klausenburg, Sebes-Váralja, Tokaj. Auf sonnigen, steinigten Berglehnen als Sommerform, welche vermöge ihrer Grösse und Lebhaftigkeit leicht auffällt, erbeutet.

2. *AELUOPS SIMPLEX* n. sp. (Tafel VIII, 189, α Taster des ♂, 190 Tibia des Tasters, 191 Hinterbein).

♂ Vorderleib braun, mit gelblichgrauen Häärchen; Hinterleib schwarz mit schmutziggelben Schuppen; die Beine braun, mit etwas lichterem Schenkeln. Die Tibia des ersten Beinpaars vorne-innen mit drei anliegenden, nach vorne gerichteten Stacheln.

Cephalothorax derb, hoch; das Augenfeld nach vorne geneigt, die Stirne überhängend, so, dass die grossen Mittelaugen von oben nicht sichtbar werden; das Augenfeld mit vielen, groben Haaren

bedeckt. Die Brustplatte elyptisch, klein, braun, mit spärlicher gelber Behaarung. Die Mandibeln am Grunde braun, gegen das Ende zu lighter. Die Beine stämmig.

Hinterleib nach hinten zu etwas erweitert.

Der Taster ziemlich kolbig, dessen Patella nicht länger als stark, die Tibia noch kürzer, am Ende mit einem etwas nach aussen und seitwärts gewendeten, auf die Deckschuppe aufliegenden, hasenohrförmigen Fortsatze. Die Deckschuppe grob behaart; der Bulbus einfach, etwas nach aussen zu hervorgequollen.

Maasse : Leib 6·3, Cepth. 3·6, I. Beinpaar 4·9, II. 5, III. 6·5, IV. 7·9 mm .

♀ Unbekannt.

Doroszló, auf einer Wiese erbeutet. Der rechte Taster der Type ist reproducirt und entbehrt die Deckschuppe sammt Bulbus.

3. *Aelurops gilvus* (Siv. 1869). Veszprém. Zeitig im Herbste auf karstartiger Stelle einmal erbeutet.

INDEX.

A folyó betűkkel szedett nevek synonymák.

	Lap		Lap		Lap
AELUROPS	322	<i>depressa</i> WALCK.	303	<i>aureolus</i> CL.	218
<i>festivus</i> (C. K.)	322	<i>Derhamii</i> SCOP.	127	<i>babel</i> CL.	15
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>diodia</i> WALCK.	30	<i>bucculentus</i> CL.	57
<i>simplex</i> O. H.	323	<i>encarpata</i> WALCK.	308	<i>castaneus</i> CL.	92
AGALENA	130	<i>extensa</i> L.	46	<i>cellulanus</i> CL.	76
<i>labyrinthica</i> (CL.)	131	<i>fenestralis</i> STR.	116	<i>chrysops</i> PODA.	312
<i>similis</i> (KEYS.)	132	<i>formicaria</i> DE GEER.	294	<i>cornutus</i> CL.	17
AGALENINAE	120	<i>frontalis</i> WALCK.	311	<i>cristatus</i> CL.	234
AGALENOIDAE	108	<i>globosa</i> FABR.	230	<i>encarbitinus</i> CL.	27
AGROECA	134	<i>holoscracca</i> DE GEER.	145	<i>cuneatus</i> CL.	270
Haglundii THOR.	135	<i>Knorrii</i> SCOP.	283	<i>diadematus</i> CL.	13
AMAUROBIINAE	108	<i>lapidicola</i> WALCK.	170	<i>domesticus</i> CL.	126
AMAUTOBIUS	114	<i>lobata</i> PALL.	6	<i>falcatus</i> CL.	314
<i>claustrarius</i> (HBN.)	117	<i>lucifuga</i> WALCK.	188	<i>fimbriatus</i> CL.	284
Erberi L. K.	119	<i>lugubris</i> WALCK.	252	<i>formicinus</i> CL.	222
<i>fenestralis</i> (STR.)	116	<i>Menardii</i> LATR.	42	<i>formosus</i> CL.	84
<i>ferox</i> (WALCK.)	115	<i>Merianae</i> SCOP.	43	<i>humatus</i> CL.	32
<i>inermis</i> L. K.	123	<i>nigrita</i> FABR.	187	<i>inquilinus</i> CL.	262
<i>pallidus</i> L. K.	118	<i>nocturna</i> L.	198	<i>labyrinthicus</i> CL.	131
<i>roseidus</i> C. K.	124	<i>nutrix</i> WALCK.	156	<i>latens</i> FABR.	109
<i>tetricus</i>	121	<i>oblonga</i> WALCK.	221	<i>lignarius</i> CL.	251
ANYPHAENA	141	<i>Petiverii</i> SCOP.	175	<i>lineatus</i> CL.	82
<i>accentuata</i> (WALCK.)	141	<i>phalangiodides</i> FUES.	101	<i>lunatus</i> CL.	84
<i>Araea</i> .		<i>picea</i> SULZ.	210	<i>marmoreus</i> CL.	15
<i>acalypha</i> WALCK.	29	<i>picta</i> WALCK.	89	<i>mirabilis</i> CL.	286
<i>accentuata</i> WALCK.	141	<i>Pluchii</i> SCOP.	102	<i>montanus</i> CL.	56
<i>adianta</i> WALCK.	26	<i>pubescens</i> FABR.	321	<i>monticolus</i> CL.	253
<i>agalena</i> WALCK.	23	<i>pulchella</i> WALCK.	91	<i>muscosus</i> CL.	304
<i>alsine</i> WALCK.	19	<i>quadripunctata</i> L.	165	<i>pallidulus</i> CL.	146
<i>arundinacea</i> L.	108	<i>ramosa</i> PANZ.	288	<i>patagiatus</i> CL.	18
<i>bimaculata</i> L.	91	<i>rafipes</i> L.	74	<i>piraticus</i> CL.	281
<i>bipunctata</i> L.	94	<i>ruricola</i> DE GEER.	278	<i>pulverulentus</i> CL.	271
<i>Brunnichii</i> SCOP.	7	<i>Sauvagesii</i> DORT.	213	<i>pyramidatus</i> CL.	15
<i>carnifex</i> FABR.	154	<i>senoculata</i> L.	201	<i>quadratus</i> CL.	16
<i>ceropegia</i> WALCK.	25	<i>triangulosa</i> WALCK.	95	<i>scenicus</i> CL.	297
<i>cinabarina</i> OLIV.	292	<i>tricuspidata</i> FABR.	231	<i>selopetarius</i> CL.	21
<i>cinerea</i> FABR.	274	<i>truncata</i> PALL.	228	<i>segmentatus</i> CL.	44
<i>cingulata</i> PANZ.	299	<i>tuberculata</i> DE GEER.	79	<i>sericatus</i> CL.	22
<i>conica</i> PALL.	31	ARANEAE	3	<i>sisyphius</i> CL.	88
<i>corollata</i> L.	97	<i>Araucus</i> .		<i>trabalis</i> CL.	267
<i>corticalis</i> WALCK.	142	<i>amentatus</i> CL.	250	<i>triangularis</i> CL.	61
<i>cuprea</i> WALCK.	200	<i>angulatus</i> CL.	11	<i>umbraticus</i> CL.	20
<i>denticulata</i> OLIV.	134	<i>aquaticus</i> CL.	136	<i>vatus</i> CL.	227
<i>denticulata</i> WALCK.	85	<i>arcuatus</i> CL.	319	<i>virescens</i> CL.	216

	Lap		Lap		Lap
<i>s. notatus</i> CL.	38	<i>claustraria</i> HAHN.	117	Ninii Pav.	204
ARGIOPE	6	<i>coerulescens</i> L. K.	148	<i>rubicunda</i> C. K.	207
<i>Bruennichii</i> (Scop.)	7	<i>corticalis</i> (WALCK.)	142	<i>Westringii</i> CAMBR.	205
<i>lobata</i> (PALL.)	6	<i>domestica</i> WID.	139	DYSDEROIDAE	201
ARGYRONETA	136	<i>ferox</i> WALCK.	115	EGAENUS	328
<i>aquatica</i> (CL.)	136	<i>frutetorum</i> L. K.	151	<i>convexus</i> C. K.	329
ARGYRONETINAE	136	<i>holosericea</i> (DE GEER)	145	<i>ictericus</i> C. K.	329
<i>Artanes poecilus</i> THOR.	220	<i>lutescens</i> WESTR.	149	ENYO	104
ASAGENA	98	<i>montana</i> L. K.	144	<i>germanica</i> C. K.	104
<i>phalerata</i> PANZ.	99	<i>pallidula</i> (CL.)	146	ENYOIDAE	104
<i>Atea melanogaster</i> C. K.	81	<i>paradoxa</i> L. K.	150	EPEIRA	8
ATTOIDAE	293	<i>palicaria</i> SUND.	164	<i>acalypha</i> (WALCK.)	29
ATTUS	313	<i>terrestris</i> WESTR.	147	<i>adianta</i> (WALCK.)	26
<i>arcuatus</i> (CL.)	319	<i>trivialis</i> C. K.	143	<i>agalea</i> (WALCK.)	23
<i>bilineatus</i> WALCK.	310	COELOTES	121	<i>alborittata</i> WESTR.	36
<i>Brassayi</i> O. H.	316	<i>atropos</i> (WALCK.)	122	<i>alpica</i> L. K.	28
<i>crucigerus</i> WALCK.	317	<i>inermis</i> L. K.	123	<i>alsine</i> (WALCK.)	19
<i>erraticus</i> WALCK.	321	<i>roscidus</i> (C. K.)	124	<i>angulata</i> (CL.)	11
<i>falcatus</i> (CL.)	314	<i>solitarius</i> L. K.	125	<i>arbustorum</i> C. K.	13
<i>farinosus</i> (C. K.)	315	CRYPHOECA	129	<i>ceropegia</i> (WALCK.)	25
<i>floricola</i> (C. K.)	320	<i>carpathica</i> O. H.	129	<i>Circe</i> (SAV.)	10
<i>formicarformis</i> LUC.	296	CYBAEUS	120	<i>cornuta</i> (CL.)	17
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>tetricus</i> (C. K.)	121	<i>eucurbitina</i> (CL.)	27
<i>nidicolens</i> WALCK.	318	CYRTOPHORA	30	<i>Dalmatica</i> DOL.	23
<i>omatius</i> SIM.	307	<i>conica</i> (PALL.)	31	<i>diademata</i> (CL.)	13
<i>pubescens</i> (FABR.)	321	DENDRYPHANTES	310	<i>diodia</i> (WALCK.)	30
<i>radiatus</i> GRUBE.	305	<i>bilineatus</i> (WALCK.)	310	<i>dromadaria</i> (WALCK.)	12
<i>rupicolus</i> (C. K.)	315	<i>muicidus</i> C. K.	311	<i>grossa</i> C. K.	9
<i>strigipes</i> WESTR.	305	DIAEA	230	<i>Herii</i> HAHN.	34
<i>Wagae</i> SIM.	317	<i>capparina</i> (C. K.)	232	<i>Lucina</i> SAV.	33
ATYPINAE	210	<i>globosa</i>	230	<i>latea</i> C. K.	20
ATYPUS	210	<i>tricuspidata</i> (FABR.)	231	<i>marmorea</i> (CL.)	15
<i>anachoreta</i> AUSS.	211	DICTYNA	108	<i>patagiata</i> CL.	18
<i>piceus</i> (SCHLZ.)	210	<i>arundinacea</i> (L.)	108	<i>peleg</i> CL.	14
AULONIA	248	<i>latens</i> (FABR.)	109	<i>pinetorum</i> C. K.	11
<i>albinana</i> (WALCK.)	248	<i>uncinata</i> THOR.	110	<i>prominens</i> WESTR.	37
BALLUS	302	<i>variabilis</i> C. K.	111	<i>quadrata</i> (CL.)	16
<i>depressus</i> (WALCK.)	303	<i>vicina</i> SIM.	110	<i>sclopetaria</i> (CL.)	21
<i>Calliethera</i>		DIOTRICÆ	215	<i>sollers</i> (WALCK.)	22
<i>tenera</i> C. K.	299	DIPOENA	81	<i>stellata</i> C. K.	14
CERASTOMA	328	<i>melanogaster</i> (C. K.)	81	<i>umbratica</i> CL.	20
<i>cornutum</i> L.	329	DOLOMEDES	284	<i>Victoria</i> THOR.	24
<i>molluseum</i> L. K.	329	<i>fimbriatus</i> (CL.)	284	EPEIRINAE	6
<i>Cercis</i>	37	<i>plantarius</i> v. HASSE.	285	EPEIROIDAE	6
CERCIDIA	37	DRASSOIDAE	137	EPIBLEMUM	297
<i>prominens</i> (WESTR.)	37	DRASSUS	165	<i>cingulatum</i> (PANZ.)	299
CHIRACANTHIUM	152	<i>angustifrons</i> WESTR.	172	<i>seenicum</i> (CL.)	297
<i>carnifex</i> (FABR.)	154	<i>ater</i> LATR.	177	<i>tenerum</i> (C. K.)	299
<i>cuniculum</i> O. H.	159	<i>atropos</i> WALCK.	122	EPISINUS	54
<i>efossum</i> O. H.	158	<i>bicolor</i> HAHN.	193	<i>truncatus</i> WALCK.	54
<i>elegans</i> THOR.	156	<i>lapidicola</i> (WALCK.)	170	ERESINAE	291
<i>italicum</i> CANESTR.	153	<i>loricatus</i> L. K.	173	ERESOIDAE	291
<i>nutrix</i> (WALCK.)	156	<i>minusculeus</i> L. K.	168	ERESUS	291
<i>Penny</i> CAMBR.	155	<i>pubescens</i> THOR.	174	<i>cinabarinus</i> (OLIV.)	292
<i>rupestre</i> O. H.	157	<i>quadripunctatus</i> (L.)	165	<i>ruficapillus</i> C. K.	293
<i>Ciniflo</i>		<i>rubens</i> WALCK.	166	ERIGONE	70
<i>Erberi</i> KEYS	119	<i>scutulatus</i> L. K.	167	<i>apicata</i> (BLACK.)	71
CITIGRADAЕ	247	<i>troglydites</i> C. K.	170	<i>alticeps</i> (CAMBR.)	70
<i>Clotho</i>		<i>umbratilis</i> L. K.	169	<i>bituberculata</i> (WID.)	73
<i>Durandii</i> WALCK.	107	DYSDERA	202	<i>cornuta</i> (BLACK.)	75
CLUBIONA	142	<i>Cambridgei</i> THOR.	203	<i>dentipalpis</i> (WID.)	72
<i>brevipes</i> BLACKW.	152	<i>longitarsis</i> DOBL.	206	<i>macipalpis</i> (C. K.)	76

isabellina (C. K.)	Lap. 73	frutetorum C. K.	Lap. 62	Merianae (Scop.)	Lap. 43
rubens (BLACK.)	74	hortensis SUND.	63	segmentata (CL.)	44
rufipes (L.)	74	leprosa OHL.	68	MICARIA	161
ERO	78	marginata C. K.	58	cineta L. K.	163
laevigata KEYS.	80	montana (CL.)	56	festiva C. K.	160
thoracica (WID.)	78	phrygiana C. K.	60	pulicaria (SUND.)	164
tuberculata (DE GEER)	79	pusilla SUND.	65	radiata L. K.	163
<i>Euoephyrs</i>	311	Rosenhaueri L. K.	69	Rogenhoferi O. H.	162
farinosa C. K.	315	Thorellii O. H.	69	MICROMMATA	216
festiva C. K.	322	triangularis (CL.)	61	virescens	216
floricola C. K.	320	LIOCRANUM	139	<i>Micryphantas.</i>	
frontalis (WALCK.)	311	domesticum (WID.)	139	fuscipalpis C. K.	76
radiata OHL.	305	Kochii O. H.	140	isabellinus C. K.	73
rupicola C. K.	315	LITHYPHANTES	96	MIMETUS	79
GNAPHOSA	187	corollatus (L.)	97	laevigatus (KEYS.)	80
bicolor (HBN.)	193	Paykullianus (WALCK.)	98	MISUMENA	226
dolosa O. H.	191	<i>Lucia.</i>		truncata (PALL.)	228
exornata (C. K.)	197	germanica C. K.	104	vatia (CL.)	227
fallax O. H.	196	LYCOSA	249	villosa (WALCK.)	229
fumosa (C. K.)	191	albimana WALCK.	248	MONAENSES	223
leporina (L. K.)	192	albofasciata BRUL.	269	cuneolus (C. K.)	224
lucifuga (WALCK.)	188	amentata (CL.)	250	NEMASTOMA	327
lugubris (C. K.)	189	anulata THOR.	257	bimaculatum FABR.	328
molesta O. H.	195	cursor HAHN.	273	Dacicum L. K.	328
montana (L. K.)	198	exornata O. H.	260	flavimanum C. K.	328
nocturna (L.)	198	farinosa O. H.	258	Sillii O. H.	328
opaca O. H.	195	festinans O. H.	259	triste C. K.	328
Schuszeri O. H.	199	infernalis MOTS.	275	NEMESIA	212
soror O. H.	190	Leopardus SUND.	282	pannonica O. H.	212
suspecta O. H.	194	lignaria (CL.)	251	Sauvagesii (DORTH.)	213
HARPACTES	207	lugubris (WALCK.)	252	<i>Neriene</i>	
rubicundus (C. K.)	207	monticola (CL.)	253	apicata BLACKW.	71
saevus O. H.	208	poecila O. H.	258	cornuta BLACKW.	75
<i>Hecaerge</i>		pratigava L. K.	256	rubens BLACKW.	74
maculata BLACKW.	137	profuga O. H.	254	NESTICUS	76
HELIOPHANUS	300	proxima C. K.	255	cellulanus (CL.)	76
auratus C. K.	302	radiata LATR.	261	OCTALE	286
cupreus (WALCK.)	300	striatipes DOL.	266	mirabilis (CL.)	286
Kochii SIM.	301	LYCOSOIDAE	248	OPILIO	328
HETEROPODOIDAE	216	MARPESSA	304	alpinus HERBST.	330
HISTOPONA	133	Canestrinii PAV.	309	grossipes HERBST.	330
torpida (C. K.)	133	encarpata (WALCK.)	308	instratus L. K.	329
HYPTIOTES	49	muscosa (CL.)	304	parietinus DE GEER.	329
paradoxus (C. K.)	49	pomatia (WALCK.)	307	pristis L. K.	329
ISCHYROPsalis	327	radiata (GRUBE.)	305	vorax L. K.	329
Helvegii PANZ.	328	<i>Marpissus.</i>		OPILIONES	327
manicata L. K.	328	monachus SIM.	307	ORBITELARIAE	4
LATERIGRADAЕ	215	pomatius SIM.	307	OXYOPES	287
LEIOEUNUM	327	radiatus SIM.	305	lineatus LATR.	289
bicolor FABR.	338	<i>Melanophora.</i>		ramosus (PANZ.)	288
glabrum L. K.	329	bimaculata C. K.	183	transalpinus (WALCK.)	290
hemisphaericum HERBST	328	conspicua C. K.	183	OXYOPOIDAE	287
nigricans C. K.	327	femella L. K.	182	PACHYGNATHA.	
LEPTORCHESTES	296	longipes L. K.	179	Clerckii SUND.	51
formicaeformis (LUC.)	296	oblonga C. K.	176	De Geerii SUND.	53
LINYPHIA	56	pedestris C. K.	180	Listeri SUND.	53
alacris BLACK.	67	petrensis C. K.	184	<i>Phalangium.</i>	
alpina O. H.	66	praefica L. K.	178	phaleratum PANZ.	99
alticeps SUND.	65	scrotina L. K.	181	PHILAEUS	312
bucculenta (CL.)	57	META	42	chrysops (FODA.)	312
clathrata SUND.	64	Menardii (LATR.)	42	PHILODROMUS	217
emphana (WALCK.)	59	Mengci BLACKW.	45	aureolus (CL.)	218

	Lap		Lap		Lap
pellax O. H.	219	sanguinea C. K.	36	quadriguttata (HAHN.)	112
pocillus (THOR.)	220	<i>Sparassus</i>		Schineri L. K.	113
PHOLCINAE	100	ornatus C. K.	217	Veteranica O. H.	113
PHOLCTS	100	<i>Sphassus</i>		THOMISOIDAE	223
Forskåli THOR.	100	transalpinus WALCK.	290	THOMISUS	223
phalangoides (FUES.)	101	STEATODA	92	capparinus C. K.	232
Pluchii (SCOP.)	102	bipunctata (L.)	94	cerinus C. K.	247
PHYTROLITHUS	160	castanea (CL.)	92	devius C. K.	247
festivus C. K.	160	guttata (WID.)	96	lateralis HAHN.	237
Szilyi O. H.	161	triangulosa (WALCK.)	95	onustus WALCK.	225
PHYLLONETHIS	81	TAPINOC'EPHALI	212	robustus HAHN.	242
lineata (CL.)	82	TARENTULA	261	sabulosus HAHN.	238
PLATYLOPHUS	328	albofasciata (BRULL.)	269	Ulmii HAHN.	239
alpestris C. K.	329	Cronebergii THOR.	264	villosus WALCK.	229
Pinetorum C. K.	329	cuneta (CL.)	270	<i>Thysa</i>	200
rufipes C. K.	329	cursor (HAHN.)	273	pythonissaeformis KEMP.	240
strigosus L. K.	329	Eichwaldii THOR.	265	TROCHOSA	273
PIRATA	281	inquilina (CL.)	262	cinerea (FABR.)	274
Knorrii (SCOP.)	283	nebulosa THOR.	271	Hungarica O. H.	279
Leopardus (SUND.)	282	pulverulenta (CL.)	271	infernalis (MOTS.)	275
piraticus (CL.)	281	radiata (LATR.)	261	uricola (DE GEER.)	278
PROSTHESIMA	175	solitaria O. H.	263	stigmiosa THOR.	280
accepta O. H.	186	striatipes (DOL.)	266	terricola THOR.	279
Allionica O. H.	185	trabalis (CL.)	267	TUBITELARIAE	105
atra (LATR.)	177	TEGENARIA	126	ULOBORINAE	48
bimaculata (C. K.)	183	campestris C. K.	128	ULOBORUS	48
calceolata O. H.	180	Derhamii (SCOP.)	127	Walcenaerii LATR.	48
conspicua (L. K.)	183	domestica (CL.)	126	<i>Uptiotes</i>	49
femella (L. K.)	182	TERRITELARIAE	209	UROCTEA	106
longipes (L. K.)	179	TETRAGRATHA	45	Durandii (WALCK.)	107
nigrita (FABR.)	187	chrysochloria SIM.	47	UROCTEOIDAE	106
oblonga (C. K.)	176	extensa (L.)	46	<i>Walcenaera</i>	
pedestris (C. K.)	180	obtusa WESTR.	47	altifrons CAMBR.	70
Petiverii (SCOP.)	175	TEXTRIX	133	XYSTICTUS	233
petreusis (C. K.)	184	denticulata (OLIV.)	134	acerbus THOR.	243
praeifica (L. K.)	178	torpida C. K.	133	bifasciatus C. K.	238
serotina (L. K.)	181	THANATUS	221	cerinus (C. K.)	247
tragica O. H.	185	formicinus (CL.)	222	cristatus (CL.)	234
<i>Pythonissa</i>		oblongus (WALCK.)	221	cunicolus C. K.	224
cornata C. K.	197	THERAPHOSOIDAE	210	devius (C. K.)	247
fumosa C. K.	191	THERATRICA	4	frater O. H.	244
leporina L. K.	192	THERIDIOIDAE	51	graeus C. K.	246
lugubris C. K.	189	THERIDIUM	83	horticola C. K.	246
montana L. K.	198	bimaculatum (L.)	91	impavidus THOR.	233
RETITELARIAE	50	bituberculatum REUSS.	73	Kochii THOR.	235
SALTICUS	293	denticulatum (WALCK.)	85	lateralis (HAHN.)	237
formicarius (DE GEER.)	294	dentipalpis WID.	72	luctator L. K.	233
Simonis O. H.	295	Frivaldszkyi O. H.	89	marmoratus THOR.	242
SALTIGRADAЕ	291	formosum (CL.)	84	perogaster THOR.	240
SCYTODES	103	guttatum WID.	96	praticola C. K.	245
thoracica LATR.	103	Paykullianum WALCK.	98	robustus (HAHN.)	242
SCYTODINAE	103	pictum (WALCK.)	89	sabulosus (HAHN.)	238
SCYTODOIDAE	100	pulchellum (WALCK.)	91	Ulmii (HAHN.)	239
SEGESTRIA	201	pygmaeum SUND.	35	ZILLA	38
senoculata (L.)	201	quadriguttatum HAHN.	112	montana C. K.	39
SINGA	32	riparium (BLACK.)	86	Stroemii THOR.	41
albovittata (WESTR.)	36	sisyphium (CL.)	88	Thorellii ARSS.	40
hamata (CL.)	32	Tepidariorum C. K.	83	x-notata (CL.)	38
Herii (HAHN.)	34	thoracicum REUSS.	78	ZORA	137
Lucina (SAV.)	33	triste (HAHN.)	90	maculata (BL.)	137
nitidula C. K.	33	varians (HAHN.)	87		
pygmaea (SUND.	35	TITANOECA	111		

MAGYAR INDEX.

	Lap		Lap		Lap
AKNÁSZOK	212	CSUPASZOK	100	parittyás	250
AKNÁSZPÓK	212	CSUPASZPÓK	103	rétjáró	255
magyar	212	hátas	103	rokon	255
Sauvages	213	DARÓCZPÓK	201	tarka	258
ALLASZPÓK	45	hatszennü	201	tönk	251
nyújtó	46	DICTYNAPÓK	108	FEJESZPÓKOK	291
zömök	47	buvó	109	FÉNYPÓK	161
ARASZPÓK	49	horgos	110	bolha	164
füresű	49	nádi	108	öves	163
ARGIOPEPÓK		rokon	110	Rogenhófer	162
Brünniché	7	változékony	111	sugaras	163
tarajos	6	DIPOENAPÓK	81	FOGÓSPÓK	51
BANYÁSZPÓK	121	feketehasi	81	Clerck	51
fegyvertelen	123	DÖCZÖGŐPÓK	303	De Geer	53
harmatos	124	lapos	303	Lister	53
remete	125	ERETNEKEK	108	FOJTÓK	201
vaskos	122	ERETNEKPÓK	114	FOJTÓPÓK	202
EIGEPÓK	311	ablakos	116	Cambridge	203
homlokos	311	Erber	119	lábas	206
EIKAPÓK	291	fakó	118	Nini	204
skarlát	292	vad	115	Westring	205
vörösfejú	293	zárkozott	117	FÖLDBESZÓVÓK	209
EOKORPÓK	81	ERIGONEPÓK	70	FURAPÓK	286
vonalas	82	fogaskézű	72	csodás	286
EONTÓPÓK	141	füstöskezű	76	FUTÓK	247
jegyes	141	homlokos	70	GYÁSZPÓK	*175
BORZOSOK	106	ikerfejú	73	Allioni	185
BORZPÓK	106	izabellszínű	73	cipős	180
Durand	107	süveges	71	czombos	182
BŰVÁROK	136	szarvas	75	éjjeli	181
BŰVÁRPÓK	136	vörös lábú	74	fekete	177
vízi	136	vörös lő	74	feltűnő	183
BUVÓK	104	EROPÓK	78	fogadott	186
BUVÓPÓK	104	csücskös	79	gyászoló	178
német	104	vaskos	78	hosszukás	176
CSELŐPÓK	273	FAGYCPÓK	92	hosszúlábú	179
földi	278	cseppes	96	kétpettyes	183
jegyes	280	gesztenyeszínű	92	kormos	187
magyar	279	háromszögös	95	kövi	184
mezsei	277	kétpontos	94	lábas	180
pókoli	275	FARKASOK	248	Petiver	175
szürke	274	FARKASPÓK	249	szomorú	185
CSELLÁRPÓK	300	bolygó	254	GYILKOSPÓKOK	291
aranyos	302	diszes	260	HÁLÓZÓK	4
Koch	301	gyászos	252	HÁTASOK	103
rezes	300	gyors	259	HÍRZPÓK	287
változékony	301	gyűrűslábú	257	csikos	289
CSÓSZÓVÓK	105	hegyi	253	olasz	290
CSÓZOK	210	lisztes	258	tüskés	288

	Lap		Lap		Lap
HÍUZPÓKOK	287	KENGYELFUTÓPÓK	217	MACSKAPÓK	322
HÍNYÓPÓK	216	aranyos	218	diszes	322
zoldelő	216	esalfa	219	egyszerű	323
HUROKKÖTŐK	50	ezifra	220	mézes	324
ILLÓK	108	KERÉKHÁLÓSOK	4	MARÓPÓK	187
KALITPÓK	142	KERESZTESEK	6	álnok	188
bokor	151	KERESZTESPÓK	8	bajos	195
elütő	150	ál	30	csalékony	191
földi	147	büvös	10	csinos	192
halavány	146	eserje	13	diszes	197
hegyi	144	eresz	21	éjjeli	198
kéklő	148	havasi	28	fura	196
kérgező	142	húsoló	19	füstös	191
közönséges	143	koronás	13	gyanus	194
rövidlábú	152	kökény	26	gyászos	189
sárgás	149	márványozott	15	hegyi	198
selymes	145	nádi	17	kétszínű	193
KALOZPÓK	281	négyes	16	komor	195
Knorr	283	nyugtalan	23	Selmszter	199
párducz	282	óriás	9	testvér	190
rabló	281	öves	18	MARPESSAPÓK	304
KANCSALOK	100	rés	20	almazöld	307
KANCSALPÓK	100	réti	29	Canestrini	309
Forskal	100	teve	12	csikos	305
lábás	101	tök	27	kezes	308
Pluch	102	ügyes	22	mohos	304
KAPARÓPÓK	233	vállas	11	MÉTAPÓK	42
bátor	233	viaszos	25	gyűrűs	44
félrejáró	247	Victoria	24	Menárd	42
fóvenyes	238	KESZEGJÁRÓK	215	Mérián	44
görög	246	KESZEGPÓK	226	MÉSZPÓK	111
híjas	240	alakoskodó	227	négycseppes	112
kerti	246	borzos	229	Schiner	113
kétesíkos	238	vaskos	228	Veterani	113
Koch	235	KEZESPÓK	152	MONAESESPÓK	223
komor	243	csinos	156	ékelt	224
márványozott	242	dajka	156	NYESOPÓK	230
oldalas	237	földi	158	bütykös	230
réti	245	hóhér	154	Kapparisz	232
rokon	244	kövi	157	villás	231
szil	239	olasz	153	ORZÓK	137
tarajos	234	Penny	155	PARASZTPÓK	
vaskos	242	vájó	159	Haglund	135
viaszos	247	KÓBORPÓK	98	PÁRDUCZPÓK	137
KAPÓPÓK	165	ékes	99	tarka	137
barlangi	170	KOSPÓK	248	PHILAEUSPÓK	312
hengeres	167	fehérkezu	248	aranyszemű	312
keskenyfeju	172	KOSZÓVOPÓK	96	PÓKOK	3
komor	169	koszortús	97	RADLÓPÓK	207
kövi	170	Paykull	98	dühös	208
négygödros	165	KÜLLÓPÓK	30	vöröslő	207
piczi	168	kúpos	31	RAKPÓK	225
pirosló	166	KÜLLŐSZÓVÓK	6	hasas	225
szőrös	174	LÁBASOK	216	BEITPÓK	129
vértes	173	LATORPÓK	221	kárpáti	129
KAROLÓK	223	hangya	222	SZIKLAPÓK	160
KÁRPITOSPÓK	133	hosszúkas	221	diszes	160
merev	133	LEJTÓPÓK	310	Szily	161
KASZÁSPÓKOK	325	kétesíkos	310	SINGAPÓK	32
KAZÁRPÓK	139	penészes	311	ékes	33
házi	139	LESOPÓK	54	fehérjegyi	36
Koch	140	csenka	54	Her	34

	Lap		Lap		Lap
nyilas	32	fehérdiszű	269	hátas	37
törpe	35	futó	273	VETŐPÓK	297
vércs	36	kódos	271	őves	299
SZÍNÉSZPÓK	79	metsett	270	színész	297
sikos	80	poros	271	törpe	299
SZŐCSKEPÓK	293	remete	263	VIDRAPÓK	284
hangya	294	sugaras	261	szegélyes	284
Simon	295	szálas	267	VITORLAPÓK	56
SZÖKŐK	293	TOLCSÉKPÓK	130	bokor	62
SZÖKŐPÓK	313	illó	131	csinos	68
bolygó	321	rokon	132	czímeres	59
hozatos	321	TÖMLŐSŐK	120	fejes	65
Brassay	316	TORKOSPÓK	48	fürge	67
fészkes	318	Walcenaer	48	háromszöges	61
íves	319	TORKOSPÓKOK	48	havasi	66
keresztes	317	TÖRPEHURKOLÓK	51	hegyi	56
köszáli	315	TÖRPEPÓK	83	lünzett	60
lisztes	315	csinos	91	kerti	63
sarlós	314	díszes	84	piczi	65
viráglakó	320	festett	89	pofás	57
Waga	317	Frivaldszky	89	rácsoszott	64
SZÖVŐPÓK	133	fürészes	85	Rosenhauer	69
fogacsos	134	gyászos	90	szegélyes	58
TAKÁCSPÓK	76	képtettyes	91	Thorell	69
bűvő	76	parti	86	ZILLAPÓK	38
TÁNCZOSPÓK	296	Sisyphus	88	hegyi	39
hangyaalakú	296	változó	87	Stroem	41
TARNAPÓK	120	virágházi	83	Thorell	40
bűvő	121	TÖRZOK	210	x-jegyű	38
TARENTULAPÓK	261	TÖRZPÓK	210	ZUGPÓK	126
bűvő	262	szurkos	210	Derham	127
esikoslábú	266	UGRÓK	291	hazi	126
Croneberg	264	ÜLDÖZŐK	215	mezei	128
Eichwald	265	VETELPÓK	37		

JEGYZETEK ÉS IGAZÍTÁSOK.

I. KÖTET.

P. 107. és tovább a »Nevezetesebb lelhelyek« sorozatában néhány pont politikai meghatározása javításra szorúl, n. m. Bazias, Krassó megye; Grebenác, Temes megye; Illok, Szerémség; Újvidék, Bács megye; Pancsova, Torontálmegye; Zimony, Slavonia területeihez tartoznak. Tátrafürednél „Szegecs” helyett *Szepes* teendő.

II. KÖTET.

»Tartalomjegyzék« VII-ik oldal tárgysora és lappelölése a jelen III-ik kötet »Általános tartalomjegyzéke« szerint igazítandó.

III. KÖTET.

A mű első és második kötetében az „*abdomen*”-t magyarul „**potroh**”-nak neveztem; a harmadik kötetben következetesen „**végtest**”-et írtam azért, mert a *potroh* — legalább nézetem szerint — a has túlságát kifejezve még gúnyos értelemben is használatik s azonkívül nyelvértékemnek bizonyos aversioja van ellene.

Ugyan e kötetekben a szövöszerv részeit **karmok**-nak neveztem, holott a jelen kötetben **körmök**-nek mondom. Ugy tapasztaltam, hogy a nép e kettőt vegyesen használja s nem áll, a mit némely műszó készítő hisz, hogy t. i. a *karomban* benne van a hegyesség, a *körömben* ellenben a laposság fogalma; tehát *karom* a sase, *köröm* az emberé.

15. oldal »Spec. 8. Faj.» helyett »Spec. 7. Faj.» teendő s a többi faj sorszáma is ehhez képest kijavítandó.

- 54. „Episinus alatt »*επισυναξις*» helyett »*επισυναξις*»
- 70. „Mértékek: »2.6 $\frac{C}{m}$ » helyett »2.6 $\frac{m}{m}$ ».
- 72. „Syn. »dentipalpes» helyett »dentipalpis».
- 181. „Phyllonethis etym. megfelejtés »*φυλλονηθις*» helyett »*φυλλονηθις*».
- 103. „Scytodes »Syn. 1084» helyett »Syn. 1804»
- 109. „»Diet. latens FABR.» helyett »Diet. latens (FABR.)»
- 110. „Diet. uncinata THOR. a Syn. mellé »1856» teendő.
- 129. „Tegen. campestris, lelhelyek »Hliva» helyett »Hlma»
- 133. „Textr. torpida C. K. a Syn. mellé »1841» teendő.
- 137. „»Drassoidae» helyett »Drassoidae», s az etym. megfelejtésben »*δρασσοειδης*» helyett »*δρασσοειδης*».
- 141. „Diocr. Kochii n. sp. »VI. tabla» helyett »VII. tabla».

- 143. oldal »Club. trivialis (L. K.)» helyett »Club. trivialis L. K.»
- 147. „»Club. terrestris (WESTR.)» helyett »Club. terrestr. WESTR.»
- 149. „»Syn. 1951» helyett »Syn. 1851» teendő
- 152. „»Club. brevipes (BLACKW.)» helyett »Club. brevipes BLACKW.»
- 155. „Chir. Pennyi (CAMBR.)» helyett »Chir. Pennyi CAMBR.»
- 161. „Phrurol. Szilyi: »*ch. ♂*» helyett »*ch. ♀*», továbbá a leírás élére »*♂*» helyett »*♀*» teendő.
- 166. „»Drassus rubens (WALCK.)» helyett »»Drassus rubens WALCK.»
- 175. „Prothesima, etym. megfelejtés »*προθησιμα*» helyett »*προθησιμα*».
- 180. „Prothesima pedestris (C. K.) Az elterjedésről szóló jegyzet anyyiban hibás, hogy a faj eredetileg nem Orsovai, hanem Nürnbergi példányokra alapítottatott. Dr. Kocz Orsovai példányok után felújította.
- 181. „7-ik sor, felülről »első felén» helyett, »*első felén*».
- 185. „Prosth. Allionica, mértékek, III lábpár 2 $\frac{m}{m}$ helyett 5 $\frac{m}{m}$ teendő.
- 186. „Prothesima accepta n. sp. A tabla magyarázatba meg »166» betendő.
- 187. „»Fekete Gy.» helyett »»Förmos Gy.» teendő, mivel a »Fekete» a 177-ik oldalon már felhasználított.
- 195. „Gnaphosa molesta n. sp. Az első sor élére »*♂*» helyett »*♀*» teendő.
- 196. „Gnaphosa opaca: »*♂*» előttem ismeretlen» helyett »*♀*» előttem stb.» teendő. Ugyanott 8-ik sor, felülről »szél-lén» helyett »szél-ével» teendő.
- 201. „19-ik sor, felülről. »alsó középsőktől» helyett »*alsó szél-sőktől*» teendő.
- 216. „Micromm. virescens (CL.) Syn. »Aranca» helyett »Aranca» teendő.
- 223. „Thomisoidae etym. megfelejtés »*τομισοειδης*» helyett »*τομισοειδης*».
- 248. „Aulonia etym. megfelejtés »*αυλονια*» helyett »*αυλονια*».
- 284. „Dolomedes etym. megfelejtés »*δολομεδης*» helyett »*δολομεδης*».
- 286. „Ocyale etym. megfelejtés »*οκυαλλος*» helyett »*οκυαλλος*».
- 298. „Attoideae etym. megfelejtés »*αττοιδης*» helyett »*αττοιδης*».
- 299. „Leptorchestes etym. megfelejtés »*λεπτορχηστις*» helyett »*λεπτορχηστις*».

Linyphia usina 151

152 Linyphia

153 Theridium

154 Tetraneura

155

Cryphaea

156 Laccanum

157 Chiracanthum

158 Chiracanthum

159

Chiracanthum

160 Pirurothius

161 Mivara

162 Prosthesma

163

Prosthesma

164 Prosthesma

165 Prosthesma

166 Gnaphosa

167

Gnaphosa

168 Gnaphosa

169 Gnaphosa

170 Gnaphosa

171

Thosa

172 Anaphrota

173 Harpacticus

174

172

173

mesa

175 Philodromus

176 Xysticus

177

175

176

cosa

178 Lycosa

179 Lycosa

180

178

179

180

cosa protuga d

181 Lycosa

182 Tarentula

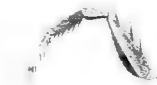
183

184

181

182

183

chosa anca

184

185

186

184

185

186

Salicem

187

187

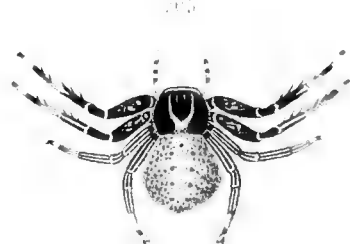
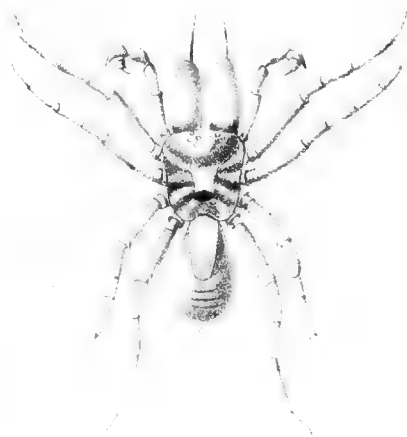
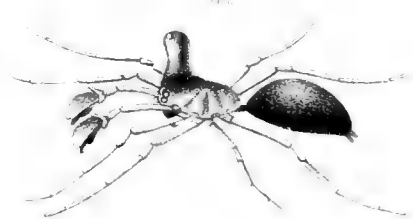
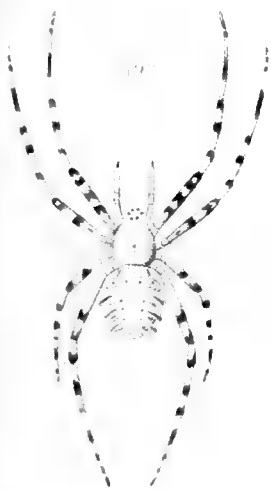
188

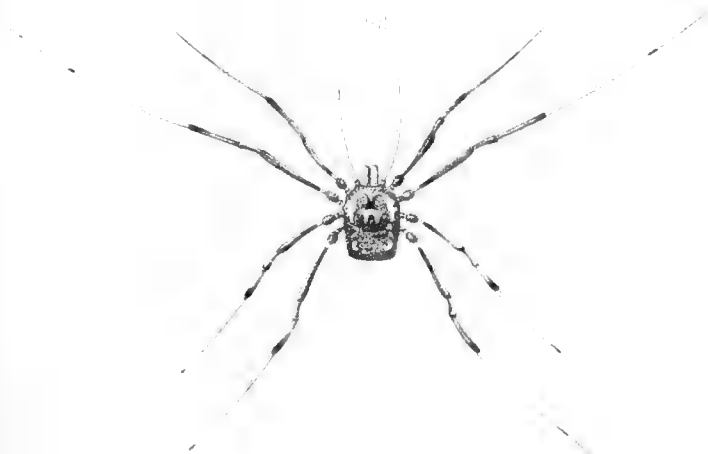
189

190

191

Plumage - 1/14
2nd 2nd

FRANKLIN TARSULAT NYOMDÁJA.